

ЕАТЕР

АЛЕКСАНДРА

ДУХНОВІЧА

У ПЕРЕКЛАДАХ

ВАЛЕРІЯ КУПКЫ

ТЕАТЕР АЛЕКСАНДРА ДУХНОВІЧА
У ПЕРЕКЛАДАХ ВАЛЕРІЯ КУПКЫ

ТАД
Серія

У серії ТАД

УЖ ВИЙШЛИ КНИЖКЫ:

1.

Театер Александра Духновіча: 30 років: выбор із репертоара
(Пряшів, 2020)

2.

Театер Александра Духновіча у перекладах Ярослава Сысака
(Пряшів, 2022)

3.

Театер Александра Духновіча у перекладах Валерія Купкы
(Пряшів, 2024)

Театер Александра Духновіча у перекладах Валерія Купкы

Книгу вшорив:

Валерій Падык

із участёв

Михала Павліча

Пряшів

Выдавательство Пряшівской універзіты

2024

Театер Александра Духновіча у Пряшові (курто ТАД) – перша (по паді тоталітарізма) професіонална театрална інштитуція у карпатських Русинів. Означує ся історіками літературы як культурный феномен сучасной Словакії. За тридцять пять років драматічний колектів заграва майже двасто (!) пєс світової драматургії – вшиткы у русиньскім языку. Добротны літературны переклады про репертоар ТАДу застачили талентованы перекладачі: В. Турок-Гетеш, Я. Сысак, В. Купка, дале П. Медвідь, Я. Трущиньска-Сива, Ш. Сухый і др.

Послідны два десятирїчя із театром плодно сполупрацує як екстерный драматік і літературный перекладач доц. Валерій Купка. Книжне виданя акурат репрезентує важну часть ёго перекладацького наслідства – вісем пєс із словацькой, чеськой, російской, швайцарьской і французькой літератур.

Проект реалізований під веджінєм

доц. Мгр. **Валерія Падыяка**, к. н.

Книгу вшорив:

доц. Мгр. **Валерій Падыяк**, к. н.

із участєв

Мгр. **Михала Павліча**, ПгД.

Рецензенты:

проф. Д-р. **Павло Роберт Магочій** (Торонтська універзіта)

проф. Д-р. **Елейн Русинко** (Мерілендська універзіта)

**Realizované s finančnou podporou Fondu
na podporu kultúry národnostných menšín.**

© В. Падыяк, ідея серії “ТАД”, 2020

© В. Купка, тексты пєс, 2024

© В. Падыяк, М. Павліч, вшорія текстів, 2024

© В. Падыяк, вступ, інтервю, 2024

© В. Падыяк, М. Павліч, додаток (список пєс), 2024

© М. Грейтак, фото на суперобкладці, 2024

© Б. Штефанік, фото, 2024

© М. Падыяк, лого, 2024.

ISBN 978-80-555-3444-2

ВАЛЕРІЙ КУПКА

(курта творча біографія)

Валерій Купка (*словац.* Valerij Kurka) – сучасний словацький поет и літературний перекладач, високошкольський педагог (русіста). Народився 23.12.1962 року на Україні (с. Хомут, десь Зелений Гай, Волинська обл.) у родині переселників (т. зв. оптантів) из восточной части тогочасной Чехословачії (десь Прешовський край, Словачія), заселеной главно карпатськими русинами. Родина Купків до оптації у 1947 році на Волинь жила у с. Цигелка (Бардієвський округ, Пряшівський край). У 1978 році родина ся вернула домів до ЧССР (до її восточной части – Словачії).

По рокови 1952 русинська національність (так у ЧССР, як май скорше у Советському Союзі) была заказана, містне восточнославянське населення влада офіціально uznавала лем як українське; про русинів, а тепер уж «українців» у ЧССР были вытворені (из центром у Пряшові) многі українські політичні, культурні и научні інституції. В. Купка скон-

чив у Пряшові Українську гімназію Т. Шевченка (1978–1982). Продовжив школованя на університеті (1983–1988) – скончив Філозофський факультет у Пряшові Університету П.-Є. Шафарика у Кошицях (десь – Пряшівський університет), де штудовав комбінацію предметів «російський язык и історія».

Абсолвент університета, у 1990 році В. Купка выбрав про себе призваня високошкольського педагога. Далші поверх тридцять років життя (1990–2022) были поязані из Пряшівським університетом: од року 1994 – преподаватель (odborný asistent),

од року 2005 – доцент на кафедрі русистики, де учив російську літературу, діточу літературу и тыж історію російської набоженської філозофії.

Од року 2024 є доцентом на кафедрі естетики Філософського факультету Університета Коменського у Братіславі, де студентам читає курсы компаратістики, літературной естетики и естетики театру.

За тридцять років научно-педагогічної роботи (1994–2024) В. Купка як фахман-русіста провказав себе на многих нивах науки – як автор научных публикацій из проблем літературы, як вшоритель антологій російської поезії (у товмаченю словацьких писателів), як перекладач творів російської, української, грузинської и арменської літературы на словацькый язык, але тыж спровбовав себе як словацькый и русинськый поет и др.

В. Купка є автором дакілко монографій (сполуавтором колективних монографій) из проблем російської літературы, котрі выйшли у Словакії на словацькым языку: «Nová próza ako sociokultúrny fenomén» (Prešov, 2000), «Krátky slovník ruskej literatúry 20. storočia» (Prešov, 2009), «Ruská literatúra 18. – 21. storočia» (Bratislava, 2013), «Slovník ruskej umeleckej kultúry 20. storočia» (Prešov, 2014) и др.

Про братіславське видавательство Slovart, котре (за підпоры Міністерства културы СР) у рамках проекта «Лірика ХХ століття» наплановало серію книг, В. Купка вшорив два томы (у товмаченю словацьких перекладачів) літературы російського модерна и авангарды під назвами: «Ruská moderna» (Bratislava, 2011) и «Ruská avantgarda» (Bratislava, 2013).

Важнов частёв зоставователської (тыж перекладацькой) роботи В. Купки стала довгорочна сполупраца из именитым словацькым журналом «Revue svetovej literatúry», про котре од часу до часу він знає застачити літературні тексты світової літературы (тыж у перекладах словацьких перекладачів). До днес выйшли числа, віновані поезії и прозі московської и петербургської (петроградської) літературных школ у Росії (3/1994, 3/2000, 3/2011), сочасным грузинській (1/2013) и арменській (1/2014) літературам.

Доста плоднов є работа В. Купки про словацьку аудиторію як перекладача из російської літературы; иде за словацькі переклады поезії В. Хлебнікова, Д. Хармса, І. Айгі, Вс. Некрасова, Г. Сапгіра, В. Кривуліна а тыж прозы Мамлеєва, В. Сосноры, А. Голдштейна, С. Соколова, В. Казакова и др. Є автором (сполуавтором) цілого шора книжных выдань перекладів из російської літературы, як то: С. Довлатов («Čiasí smrtъ», 2002), А. Чехов («Zápisky a Tri roky», 2007), Ф. Достоевськый («Z Denníka spisovateľa», 2008), Л. Петрушевська («V dome

niekto je», 2011), Є. Водолазкін («Laurus», 2019) и др., а тиж перекладів творів українського прозаика Ю. Андруховича («Rekreácie», 2003; «Moskoviáda», 2013).

В. Купка є автором шести поетичних ізберёк. Пише главно по російськы («Скоморошины», 1996, «Муха в ухе», 1997), а тиж по русинськы («Дом без світла», 2004). У товмаченю на словацькый язык выйшли ёго далші книжки: «Nestálost'» (1994), «Líza tichšia ako kláštor» (2000) и «Zabudnutá štvrtá strana» (2014).

Важнов віхов творбы В. Купкы стала довгодоба (2006 – до днесь) сполупраца як літературного перекладача и драматика из єдинов на Словакії русинськов театралнов інституцієв – Театром Александра Духновича у Пряшові. У роках 2006–2013 працював про ТАД як екстерный драматург. Але и надале провадить драматизацію літературных творів («Тіні забытых предків» М. Коцюбинського, «Малый чорт» Ф. Сологуба, «Златый ключік» А. Толстого, «О шкодливости табаку» А. Чехова и др.) За неповні 20 років про репертоар ТАДа потовмачив на русинськый язык 27 пєс світової драматургії. Суть то творы російськой, словацькой, чеськой, французськой, швайцарськой и англійськой літератур. Скоро каждая премєра на сцені ТАДа ставала важнов подієв культурного житя русинів Словакії: «Ревізор» Н. Гоголя (2006), «О ревуар» Каспара Естера (2007), «На дні» М. Горького (2008), «Носорог» Е. Іонеско (2008), «Ангел приходить до Бабілона» Ф. Дюрренматта (2009), «Буріданів осел» К. Горака (2009), «О двох генералох» М. Салтыкова-Щєдріна (2010), «Єкатєріна Івановна» Ф. Достоевського (2010), «Гавай» М. Закутянськой (2011), «Чудне пополудне Др. Брынчка Бурко-го» Л. Смочка (2012), «Васса» М. Горького (2013), «Фантазія» Козьмы Пруткова (2015), «Москва – Петушки» В. Єрофєєва (2016), «Ізба ч. 6» А. Чехова (2018), «Детектор лжи» В. Сігарєва (2020), «Жобрацька опера» Д. Гея (2022), «Іванов» А. Чехова (2023), «Вісем жен» Робєра Тома (2023), «Чеканя на Годота» С. Бекєтта (2024), «Ромул Великий» Ф. Дюрренматта (2024), «Щастна выгра» В. Сігарєва (2025) и др.

В. Купка є активным участником літературных форумів и фестивалів, зокрема у Чехії, Польщі, Словєнії, Росії, Армєнії, Грузії, Азербайджані и на Украині.

Член Асоціації писатєлів Словакії.

Доц. В. Падык, к.ф.н.

ВАЛЕРІЙ КУПКА:

„ТЕАТЕР БЫ СЯ НЕ МАВ ПОЗЕРАТЕЛЁВИ
ПРИСПОСОБОВАТИ, ПІДКЛАДАТИ, АЛЕ МАВ БЫ
ГО ТЯГАТИ ГОРИ, ПРОВОКОВАТИ, ЗЛОСТИТИ,
ПРИМУШОВАТИ ДУМАТИ...“

(інтервю)

„Народили сьме ся на Україні...“

— Вы ся родили у році 1962 на Україні (с. Хомут, нині Зелений Гай Волинської обл.) у родині переселників (т. зв. оптантів), котрі у складі великой, веце як 8-тысячной группы русинів Восточной Словакії (а была то скоро усе майхудошна верства русинського населеня), видав, знакомили ся на обіцянкы советської пропаганды и повандровали у р. 1947 на Вольтнь – до „советського раю“. У році 1978 ваша родина (як и тысячі далшых оптантів) найшла у собі силу вернути ся на Словакію. Ваша ранна молодость перебігала у реаліях Советського Союзу. Чим ся запам'ятали тоты roky? Было штось позитивного? Є штось из того часу такого, за што пригадуєте из носталгіїв? Докінця, на Вольтні Вы чули ся словаком ци украинцём? Ци было каждоденнов практиков у родині бесідовати по русинськы?

Народив ем ся 23. децембра року 1962 в селі Хомут, котре основали вольтньскы Чехы, а од 1. януара 1963 село переіменовали а уж ем жыв в Зеленим Гаю. А так ем пережив в селі, котре досправды было зеленым гаём, своїх, дало бы ся повісти, 15 щастливых років. Щастливых в границях можностей советского сістему 60–70-х років, котрый помалы деградовав, роскладав ся, пив самогонку, бо то був найліпший лік на то, што видиш, в чім жыєш, чога ся боїш, чому не віриш. Чоловік є щастливый там, де жыє, довтогды, закла ся не погне зо своёго щастливого простору а не увидить інший щастливый або нещастливый простор. А я ем був щастливый, бо до своїх 16 років ем нигда нигде не був, дітинство ем прожив в природі далеко од цивілізації, найдалше ем був сорок кілометрів од нашого села – в нашім областнім центрі, в Ровні. Ці єсь щастливый, або ні, ся дізнаш, аж зачнеш ся порівнёвати зо щастливостёв іншых. А кедь сьме прийшли на Словенско, по хвілі акліматізації і асімілації моім щастливым рокам дітинства і молодости куцік повыпадавали зубы. Нараз мі дошло, же в тім самім соціалізмi ся дасть жыти ліпше, культурніше, мудріше. А ішов ем до той країны

нагніваний на цілий світ. Головні на маму, же ня выторгла зо світа нашого села, де вшытко было своє, родне, близьке, од камаратів і камараток, од ліса за селом, од мочаря під селом з джерелами і рыбником, де сьме ся в літі купали а в зимі гралы гокей, од горы, де сьме тыж ходили з коровами і котру єм поважовав за найвысшу на світі, од світа, де іщі жыла міфологічна свідомость – люде вірили во вшелякы „забобоны“, мали сьме свою босорканю, котра знала людём поробити, могла ся перевтілити до жабы ці мачкы, мали сьме свої таёмны страшиделны місця, де ся зявовали духове, своїх юродивых, алкоголіків і т. д. Може зато суть мі барз близькы дондесь Гоголёвы „Вечоры на хуторі недалеко Диканькы“, бо дашто з того ёго світа іщі в нашім селі жыло. На маму єм ся гнівав, але о рік зачала война в Афганістані: штатістіцкы зо Западной Украіны там брали найвеце хлопців і мы з з братом там могли быти тыж... А тогды мі дошло, як про нас мама тым, же нас вывела з Украіны, много зробила. Было то як друге народжіня. До цілком іншого світа. Мама допереду чула, же іде біда. Материньска інтуїція.

Тото была реаліта, котра перекрыла тоту реалну реаліту, од котрой сьме властні втікали з той соціалістічної Украіны, де чім дале, тым веце вшытко деградовало, дегенеровало, гнило, од тяжкой маминой рабской роботы – од рана до ночі, од скорой весны до зачатку зимы – на плантажах цукрёмвой ріпы... Але тогды єм сі то може іщі так барз не усвідомлёвав. Тото страшне усвідомліня прийшло уж пізніше, з віком.

Дома сьме не мали ани єдної книжкы, але зато опроти нам, через дорогу была бібліотека. Головні єм читав то, што было треба до школы, класіку, руську і україньску. А моім облюбеным читанём были книжкы о героях револуції і гражданьской войны, і головні о партізанах Великой отечественной войны. Было то в духу той ідеології, в якій нас штат виховував. Уж кедь сьме прийшли на Словеньско і в гімназії єм зачав писати свої віршы, і тоты были о партізанах. І мій лірічний субект був єдным з них. „Советский рай“ був з области віры, жыли сьме там не в нім, але про нёго, жебы міг даколи настати. Але реалні то там вызерало так, же він ся не приближує, але скоріше ся оддаює а є фурт ненажертішый і ненажертішый. Але як бы не было плано, люде сі фурт найдуть силу глядати в тім планім дашто позітівне. Бо лем тото нас триме при жывоті. Є в нас зацепены інштінкт самозахованя. Він помагать пережыти тоту найгіршу біду. А память стерать остры граны болестивого а перемінять го на сентіменталне споминаня. На тот іщі куцік гоголёвський світ нашого села, котрый на Словеньску уж єм не зажив, на таёмну гору, котра вісіла над нашым селом, на склоні котрой была велика

яма, а люде гварили, же там колиська стояла церьков а же раз до нѣй вошла грішна жена а церьков ся провалила під землю, а же кедь ся ку тій ямі приближыш, можеш почути страшне наріканя, а я ем ся ку ній нигда не приближыв а не знам доднесь, ці є то так. На фурт мі зостала в памяти сцена, кедь сьме одходжали з дому на Словенсько: во дворі стоять дідо і наш пес і обидбом течуть з очі слызы. Мої родиче ся вертали до родного дому, мы з братом ішли сьме з родного дому. Народили сьме ся на Україні, были сьме Українцями (гнівав ем ся, кедь нас Українці называли Гуцулами), дома сьме ся догваряли по українскы (точніше, нашым суржиком), русинський язык ем чув од діда і од бабы, словенський язык ем першый раз чув, кедь сьме прийшли на Словенсько. Мав ем два родны языки: руський і український, на Словенську ся мі далшыми родными языками стали словенський і русинський язык, котрый ем ся научів ту, в новім домі, з новыми людми, з новов реалітов.

— У русинського лемківського поета Петра Мурянкы, котрый тыж ся родив на чужині и родина котрого тыж (по операції „Вісла“) однойшла у собі силу вернути ся у Карпаты на Лемковину, є цикл стихів під назвов „Край ненароджыня“. Вашым селом „ненароджыня“ стало село Цигелка (Бардієвський округ, Пряшівський край), выдкы походит род Купків. Як вас, оптантів и дітей и онуків оптантів, стрітила стара-

Комедія Н. Гоголя **"Ревізор"** (2006) у режії С. Спрушанського.

Зліва направо: В. Брегова (Марта), Л. Лукачікова (Анна Андреевна), Д. Либезнюк (Настя), Я. Сысакова (Груша). Фото: архів ТАДа.

нова отцюзнина? Ци легко проходив процес адаптації у новых реаліях? А перейти на словацькый язык и жити у словацькому соціумі, звыкати до новых, хоть бы и соціалістичных, реалій ци легко было?

Одкы походжать род Купків, то ем якоська не зіщовав. Знам лем, же з стороны мамы, котра была роджена Демяновичова, маме корені деська в Сербії. Кедь сьме прийшли на Словенсько, не чекало нас романтичне а сентіменталне повернутя на Цігелку, до родиска моїх родичів під горов Бусів. Першы два рокы сьме жыли в бітовкі в селі Бардієвска Нова Вес при Бардієві. Там уж жыла отцёва сестра з родинов. Они нам там забезпечили бываня а родичом роботу. Жыло там іщі пару родин реоптантів а една родина русиньска – то головні была наша перша комуніта на Словенську. Село є католицьке а про вшыткых сьме были Русы. Были такы, што нас прийняли приятельскы, а были і такы, котры нам давали наяво, же не сьме ту вітаны. Може то было зато, же то было даяко споене з роком 1968, може зато, же прийшли даякы чужды люде, котры мають іншый язык і іншакры звыкы, просто, были то Русы, не Американе. А притім сьме не были ани Русы, ани Українці – мої родиче ся вернули домів; хыба была, же з виходу. А я ем по тыждні на новім місці ішов на далше нове місце, до Пряшова – прияли ня на Українську гімназію, до першого рочника. Бывав ем на інтернаті, де нас на ізбі было вісемнадцять хлопців, топили сьме сі сами углём в кахлєвім пеці. На щастя, меджі нами був еден Руснак, котрый мі на зачатку робив перекладателя. Словенський язык ем ся научів дость скоро. Была то акутна потреба про самостатный жывот в чуждій країні. Так ня колиська іщі на Україні старшы хлопчиска научили плавати. Три раз ня шмарили до рыбника а уж ем як-так плавав. Так то было і зо словенськым языком. Памятам сі, же асік по півдруга місяці сьме писали зо словенчыны писменну роботу. Моя работа допадала катастрофалні. Василь Турок, котрый нас учів словенський і руськый язык, мі над моїми синіми речінями написав оправлены червены речіня, так як то має быти по словенскы, а коментовав то так: „Написав есь то на пятку, але я ем ті дав штирку, жебы ті не одпав смак до словенского языка“. Барз ня то потішыло і повзбудило. Зо словенского языка ем наконець зматуровав на двойку.

**„Спознав ем ся з многыма писателями,
котры были перед тым заказаны...“**

— Из 16 років Ваше дозріваня было тісно поязаной из Пряшовом: учили сьте ся (у роках 1978–1982) на тамошній гімназії из украинськым языком школованя, дале (у році 1988) скончили сьте Філозофський

факультет у Пряшові Університету П.-Є. Шафарика у Кошицях (днесь Пряшівський університет); вистудіювали сьте туй фах „російський язык у комбінації из історієв“. Чим ся запам'ятали ваші гімназіалні и університетські роки? Ци мали сьте облюбеных фахманів? Хто из педагогів, на Ваш позір, майбілше вплинув на становеня Вас як поета и літературного перекладателя, докінця научника?

На Словенсько сьме прийшли 1. децембра 1978 а уж од 6. децембра єм ся зачав учіти в гімназії в Пряшові. Были то штири роки звьяканя на новий жывот: на іншакый язык, на іншаку культуру, на іншаку уровень жывота, на жывот в місті, на асфалтовы дороги, на сполоховачій бударь і на много далшого. Мусів єм ся за походу навчіти два новы языки, словенський і англійський (на Україні єм ся учів французський). По скончіню гімназії єм ся мусив приголосити на Стройницьку факульту, бо квоты на гуманітны факульты уж были вычерпаны. Зато єм мусив матуровати з фізікы а не, наприклад, з історії або з руського языка а літературы. На Стройницьку факульту ня не прияли, а так рік єм робив на придруженій виробі в водарнях і каналізаціях. З того ся зачінала моя научна карера. Потім в року 1983 ня наконець прияли на Філософску факульту УПІШ в Пряшові, на одбор „руський язык а література і історія“. Учіня єм брав барз важні, головні першы три роки єм ся учів барз почитиво. Фурт мі перед очами світила червена жаровка придруженой виробы. Велё єм ся там научів, повзрослішав єм там, але вернути ся назад ку фурику ся мі не хотіло. Раз, кедь єм вылетів з экзамену, ся мі в ночі приснив крампач. Потім за пять років єм з экзамену вылетів лем раз: з історії, з розвинутого соцілізму во Ветнамі. Мої пять років на Філософській факульті бы єм розділив на два періоды: першы три роки, як уж єм говорив, учіня было про ня на першім місці, але попри учіню єм стигав много далшых веці: быв єм актівный, доконця (днесь тому ани сам не вірю) єм быв шпортовый референт, грав єм на гітарі, співав Высоцкого а Окуджаву. Але в другім семестрі третёго рочника сьме ішли на піврочну стаж до Волгограду на Педагогічну факульту (де нагодов брат моёй мамы Ніколай Демянович быв деканом). Зачінав ся рік 1986 а в Руську розбіговала ся горбачовска перестройка і гласность, зачінав фунговати сухый закон, увольнила ся цензура, зачали ся обявovati дотогды заказаны книжки, філмы, спознав єм ся з пару писателями волгоградского андеграунду, ходив єм до джезового клубу, на дебаты і чітаня в квартелю, на кухні, тогды єм про себе обявив своёго найоблюбенішого режисера Андрея Тарковского, кедь єм відів філм „Андрей Рублёв“. Ганьбив єм ся, як мало знам о руській літературі – в Пряшові нам ништо не гварив за О. Мандельштама, А. Ахматову, М. Цветаєву, за

Д. Хармса а многых далшых заказованых а замовчованых списователів. Про ня то быв барз силный імпульз. Кедь сьме ся вернули з Волгограду, став ся з ня цілком іншакый чоловік. Змів ся мі круг приятелів. Зачав ем ходити до Кошиць на дісидентьскы лекції ку Марцелові Стрыкові, де ем ся дізнав за кітайску і античну філософію а доставав ем іншакы знаня, котры мі факулта, з ей задубеным марксістичным уклоном, не давала. На лекції ходили писателе, малярі, філософы, творча інтелігенція, од котрых ем тыж доставав про ня барз цінны імпульзы, в порівнаню з ними ем відів, кілько того ем замешкав, кілько мі іщі треба добігнути. Зачав ем ся глибше інтересовати умінём, філософіёв, а головне літературов, котра была далека од соціалістичного реалізму, котрый нам на факулті подавали як універзалну а єдину мудрость на світі.

— Важні політичні трансформації у Чехословакії од року 1989 избігли ся из зачатком Вашого доростлого жия. По магістратурі обстали сьте на Пряшівському універзитеті: скончили сьте туй докторантуру (у р. 1994), читали сьте студентам російську літературу, здобыли сьте (у році 2005) высокый научно-педагогічний титул доцента. Туй бы яло дати си мало перепочити... Але Вы такой нараз ся втягли до ищи єдной важной работы. Як ся Вам дарило довгі рокы совміщати роботу высокошкольського педагога из работов драматурга, а главно перекладача літературных творів про репертоар Театра А. Духновича у Пряшові?

Монодрама Каспара Естера "О ревуар" (2007) у режії Мілоша Карасека. Грає Євгеній Либезнюк (Муж). Фото: архів ТАДа.

По скончіню універзیتی єм рік учів в гімназії, де єм ся перед тым сам учів. Далшый рік єм учів на кафедрі чуждїх языків на УПЙШ в Кошицях, конкретні на Лікарській факулті, были то роки 1989–1990. Ту ня застигла Семішова революція. Пару місяців єм робив в кошицькїм револучнім „Обчаньскім форумі“ (Občianske fórum), котрый ся пізніше переіменовав на ВПН. В 1990-ім року доведна з Марцелом Стрыком, Еріком Грохом а Юраєм Брішкарком сьме зачали выдавати першый на Словенську грубый літературно-філозофічний журнал „Тиха вода“. В тім самім року ся в Пряшові на Філозофічній факулті зніміло веджіня а прийняли ня до ашпірантуры. Моїм школителєм ся став тогды іщі доцент, днесь професор Станіслав Ракус, визначный прозаїк і літературный теоретік. Тогды єм прийшов до колектіву моїх бывшых учітелів, котры ня теперь уж як своєго колегу барз добрі прияли: Міхал Миклуш, Надежда Чорна, Ілья Галайда, Валя Ковалёва, Ніна Щіпаньска, Юрій Цігра (з котрым єм довго сидів в кабінеті, бо лем двое сьме на кафедрі были курячі і тогды ся іщі могло в кабінеті курити), в 1990-ім року ся вернули на кафедру регабілітованы Юрій Панько а Мирон Сисак. Были то русісты тілом і душов, вшыткы знали красні співати – тоты, што прийшли по них, співати не знали, співали фалошні, так як і фалошні жыли. По трёх роках єм мусив з катедры одыйти, не стиг єм начас одовздати дізертачну роботу. Але тоты три роки ашпірантського штудія мі барз велё дали. Часто єм ходив до Москвы, бо моя тема была „Поезія і проза московского андеграунду“, спознав єм ся з многыма писателями, котры были перед тым заказаны або ся не публіковали про незгоду їх поетікы з прінціпами соціалістичного реалізму. Спознав єм там професорку Татьяну Арістову. Ходив єм тыж до Прагы, на Карлову універзиту, послухати лекції з руськой літературы, з філозофії. Там єм ся спознав з визначным чеськым науковцём, феноменологом професором Зденьком Матгаузером і єго женов Светлов Матгаузеровов, єднов з найліпшых чеськых одборничок на староруську літературу, котра ся народила на Підкарпатській Русі, а зато они обидвоє мали барз близьке одношіня ку ній і ку Русинам. Были то не лем визначны одборниці, але ай прекрасны люде, а про мене ся стали взором в науці і во вшыткім на цілый жылот.

По одході з факулты єм рік був дїректором „Обходу святого Кирила і Мефодія“ Православной церькви в Пряшові. А по півроку ся ведучім катедры руського языка а літературы став Мирон Сисак і він ня прияв на кафедру, уж як одборного асістента. Преднашав єм історію руськой літературы ХХ стороча, теорію літературы, пізніше історію руськой релігіозной філозофії, історію руського малярства

а фільму і філософію культури. А так ем іщі пів рока робив дірктора церковного обходу і паралелні учів на факулті.

Іщі кедь ем учів на гімназії, зачав ем частіше ходити до русиньского театру, в котрім Василь Турок, мій бывший учітель, теперь уж був драматургом. Култовым місцём ся став „буфецік“, котрый був в ареалі театру. Ту ся стрічала културна еліта Пряшова. Само собов, велё ся пило, але попритім чоловік ся ту велё дізнав, велё ся научів. Ту ем ся спознав ай з Благом Угларом а Мілошом Караском, котрых Василь Турок притягнув до сполупраці. Быв ем фасцінований іх песов „Сенс нонсенс“. Была то красна доба. В „буфеціку“ сьте фурт могли стрітити Міхала Чабалу, Федора Віца а далшых. Ту ем ся спознав з Петром Волощуком, з котрым сьме ся фурт догваряли о руській літературі а він мі фурт рецітовав вірш Александра Блока „Ночь, улица, фонарь, аптека“...

Ночь, улица, фонарь, аптека,
Бессмысленный и тусклый свет.
Живи ещё хоть четверть века –
Всё будет так. Исхода нет.

Умрёшь – начнёшь опять сначала
И повторится всё, как встарь:
Ночь, ледяная рябь канала,
Аптека, улица, фонарь.

Драма М. Горького "На дне" (2008) у режії С. Спрушанського.
Зліва направо: І. Латта (Сатін), С. Гудак (Кліщ), С. Шковранова (Квашня),
О. Ткач (Бубнов), З. Ковалчікова (Настя), В. Брегова (Наташа), Я. Сысакова
(Анна) . Фото: архів ТАДа.

Але таков култовов поставов „буфеціку“ був Василь Турок. „Буфецік“ був ёго досправдіцькым драматургічным кабінетом. Здало ся мі, же ту ся рішыло вшытко о жывоті театру. А так помалы ем ся зжывав з театралным жывотом. А єдного дня „буфецік“ стихнув, умер. Затворили го. Быв то масток церькви, а там пулзовав жыво, далекий од представ церькви. Другым домом герців театру а высунутым драматургічным працовиском ся стала корчма „Агат“ на сусідній Флоріановій уліці. Василь Турок там мав свій стіл. А кедь го не стало, Мілош Карасек зробив і намонтовав на стіні над тым столом памятну доску з вічным, як вічне світло, півдецаком під нёв.

А перекладати ем зачав парадоксні так, же ем перекладав сам себе. Я віршы пишу по руськы. Дашто мі повыходжало в руськых журналох, але кедь ем хотів, жебы мі дашто вышло на Словеньску, мусив ем свої віршы перекладати до словеньского языка. Але перекладати себе самого то суть найвекшы муки, а зато ня потім перекладали такы перекладателе, як Юрай Андрічік, Маріян Мілчак, Ян Штрассер, але найвеце моя жена Івана. Потім помалы ем зачав перекладати з руського языка до словеньского. Публиковав ем в журналох „Ревю світової літературы“, „Ромбоїд“ а інде. Моє перекладаня до русиньского языка про ТАД ся зачало дяка Светёві Спрушаньскому, котрый знав мої словеньскы переклады, а зато кедь ішов режіровати в ТАДі Гоголёвого „Ревізора“, ословив ня і я ся пустив до перекладаня. Так ся зачала моя карєра перекладателя до русиньского языка. Властні, мушу ся пооправити. Іщі перед тым ем до журналу „Русин“ переложыв пару світовых поетів. А так само дашто ем переложыв про розглас, про русиньске одділіня народностно-етнічного высыланя, де ем три роки (2003–2006) робив як екстерный драматург. А од року 2006 по рік 2013 ем працював про ТАД, тьж як екстерный драматург і як перекладатель дакотрых, не вшыткых, пес. Также вів ем два паралелны жывоты – універзітний а театралний. А кедьже на універзіті ем учів руську літературу, а істу добу і світову літературу, так то про ня не був аж такый проблем. А попритім ем іщі перекладав і до словеньского языка – з руського, а зрідка і з україньского языка.

А мав ем, може, іщі єдну выгоду, же ем в театрі як драматург міг надвязати на уж забіганий сістем, котрый завів Василь Турок, а же ем добрі знав вшыткых членів театралного колектіву і як людей, і як герців. Театер про ня був місцём, де ем міг уникнути од проблемів, котры ся помалы зачали згущовати на факулті. В театрі было веселіше. А на факулті то зачало припоминати абсурдну драму.

— **Поверхь тридцять років были сьте поязані из своёв Alma mater. Не шкодуєте, же раз ся скончила тотя етапа у Вашому житю? Без**

фінансової підпорки, котру творивій особі дає робота на університеті, тяжко надіяти ся лем на „творчі хліба“. Не є то парадокс, коли „нетворива“ особа роками супокійно буде „сидіти“ на університеті, але творивій особности тяжко ся приживати у такому окруженю? Днесь сьте доцент на кафедрі естетики Філософського факультету Університета Коменського у Братіславі. По Пряшівському університеті є то уж дашто! Зачинат ся нова етапа у Вашому житю. Што од нёй чекасте?

На факулті єм одучів трідцять два років. Одыйшов єм, кедь на кафедрі, але ай на цілій факулті, токсичность атмосфери зачала быти на невытриманя – перемножили ся бездарны люде (в руськім языку є на то красне слово: „бездарь“). А з тым прийшла неслухность, некултурность, заказ іронізовати, штуденты – будучі учітеле, філологы, котры не хочуть чітати літературу. Перед двома роками єм писав дослов до нового виданя роману Ф. М. Достоевского „Бісы“. Мусив єм сі роман зась, наново прочітати. І здало ся мі, же многы мої на щастя уж экс-колегове як кебы выпадли зо сторінок того роману а факулта ся надыхала ёго атмосфери. Была там не хочю повісти, же пекелна атмосфера, але скоріше атмосфера з неприємным присмаком, атмосфера розкладаючої ся души.

Два роки по одході з факульту єм бив, як ся говорить, „на вольній ногі“. Правда, перед тым єм іщі бив пів рока евідований на уряді праці. Спробовав єм, яке то є быти незаместнаным, нікому непотрібным доцентом і што значить быти „на вольній ногі“. О то веце сі ціню тот факт, же ня прияли на Філософічну факульту Універзиты Коменського в Братіславі, на кафедру естетики, де моїми профіловыми дісціплінами суть компаратістіка, літературна естетіка і естетіка театру. Програм тых дісціплін єм сі міг сформовати сам про себе а теперь чекам од себе, жебы єм го міг достойні зреалізувати так, жебы ся за ня не мусив ніхто ганьбити, а ани я сам за себе.

„Они вывезли театр за граніці Кісаку“

— Скоро двадцять років перебігло од часу (2006), як сьте зачали сполупрацювати из ТАДом у Пряшові. Про театр бив то непростый час трансформацій. Прийшло нове веденя театра, скончив (у р. 2002) сполупрацювати из театром як режісер и, главно, літературный перекладач Ярослав Сысак (1939–2025). (По році 2011 він ся верне до театра). Далша непоправна истрата – смерть драматика и плодного літературного перекладача Василя Турка-Гетеша (1940–2005). На другім боці, режісерські ваканції нараз заповнили нові люде – Матуш Ольга, Мілош Карасек, Благо Углар, Светозар Спрушанський и др. – каждый из своёв візієв будучности театралного умілства и каждый из своім не-

простым характером. Ушиткы вни потребовали тексты у русиньскім языку. Скоро вшиткі літературні переклады про репертоар ТАДа од р. 2006 и током далшого десятилітя застачили сьте Вы! Як ся Вам працювало из такыма особностями?

Кедь ем зачав сполупрацовати з театром, дїректором уж був Маріян Марко. Таков уж символічнов про цілу нашу сполупрацу ся стала ёго одповідь на мій вопрос, доколи мам одовздати переклад пєсы: „Днесь уж было нескоро.“ Не фурт ся мі то дарило, але якаська (фурт ту была даяка міра толеранції і зо стороны дїректора, і зо стороны режїсера) сьме то стигали. З режїсерами ем тыж не мав ниякый проблем. З каждым з режїсерів ем сі розумів. Сполупрацовав ем з Благом Угларом, Мілошом Караском, Светём Спрушаньскым, Растём Баллеком, Якубом Нвотом, Міхалом Бабяком. Пєсы, котры они режїровали в театрі, были векшынов дость тяжкы на переклад – векшынов ішло о світову класіку або авангардны, експерименталны пєсы. А русиньскый язык прецік є валальскый язык, лем недавно кодифікованый, не маме перекладовый словник, такый як наприклад русько-словеньскый (пять томів) а словеньско-руськый (шість томів), а зато треба глядати, даколи треба выбєрати з многих языків, рішати, з якого перебрати слово – зо словеньского, руського, українського... Даколи є найліпше ся приклонити ку словакізмам, бо є то нашому позерателєви найблизше. Але даяк сьме то звладли. А час укаже як, на якій уровні. Іщі, жебы ем не забыв на Влада Садїлка, з котрым ся мі барз добрі сполупрацовало на дитячіх пєсах, а так само бы ем іщі спомянув Марцела Шкркonia, сполупраця з котрым на пєсі „Златый ключік“ (моя драматїзація приповідкы Алексея Н. Толстого) не была беспроблемова. Але наконець і тото ся добрі скінчіло. Музыку ку моїм текстам пісничок зробили нам хлопці зо знамой групы „IMT Smile“ Міро а Іван Таслеровы і Лукаш Колівошка; тота пєса про діти є в репертоарі театру уж выше десять років. Режїсеры ішли до ТАДу, бо знали, же тот театр має квалітный герецькый потенціал. На тім, же о ТАДі ся зачало говорити на цілім Словеньску, мають велику заслугу Василь Турок, Благо Углар а Мілош Карасек. Они вывезли театр за граніці Кїсаку а знали, же з тым потенціалом можуть робити серєзны вєці.

— Дебютовали сьте у театрі у році 2006 – на сцені ТАДа odbyла ся премєра славной комедії Ніколая Гоголя „Ревїзор“, де сьте представлені як перекладач літературного тексту. Быв то счастный випадок у Вашому творчому житю – зачати робити из русиньскым театром? Ци, мож повісти, было то логічнеє продовження Ваших творчых и театралных заїнтересвань?

До перекладання про ТАД ня, як уж єм перед тым споминав, втягнув Светё Спрушанський. „Ревізор“, з котрого сьме зачали сполупрацювати, був про ня перекладательським добродружеством і зодповідностёв, бо Гоголь був і є мій найоблюбеніший руський писатель. Інше є, кедь перекладате текст, котрый ся буде публіковати повіджме в журналі або в книжці, інше є перекладати про сцену. Ту треба дбати, жебы то, як мі то герці гварили, „ішло добрі до губы“. Зато єм фурт ходив на читачкы, де сьме іщі текст дорабляли, „шліфовали“, жебы добрі і гладко звучав зо сцены. Сценічны ремаркы єм охабляв в словенськым языку, бо суть урчены головні про режисера, а режисеры были Словаці. Светёві єм вдячний, же ня втягнув до про мене нового світа – світа театру. Много єм ся ту научів з театральной кухні. А теперь, кедь учу у Братіславі історію драмы і естетіку театру, тота довгорочна скусеность є мі барз хосенна.

— Майбілше сьте сполупрацювали из режисером Светозаром Спрушанськым. Суть то у репертоарі ТАДа десять пєс, докінця, ушиткі из російськой літературы и скоро ушиткі из розряда „російська класіка“: „Ревізор“, „На дні“, О двох генералох“, „Єкатеріна Івановна“, „Васса“, „Фантазія“, „Ізба ч. б“, „Москва-Петушкы“ и др. Мали сьте общый

Детективна комедія Робера Тома «Вісем жен» (2023) у режії Михала Бабяка.
Зліва направо: В. Штефаникова (Ґаба), З. Ковалчікова (Катка), З. Кваскова (Зузка), Л. Лукачікова (Авґустіна), Д. Либезнюк (Петра), С. Шковранова (Бабка).
Фото: Браніслав Штефанік.

інтерес із режисером Спрушанським ід російській літературі чи то Ваша ініціатива наповнити репертоар русинського театра якостнов драматургієв?

Ведно із режисером С. Спрушанським принесли сьє до ТАДа дашто иншаку філософію театралной інсценації, як тота, што ся туй култівовала вдяка перекладам, у первім ряді, Василя Турка и Ярослава Сысака. Так ся ми видит, же про С. Спрушанського класичный твір – то усе лем пластілін, из котрого дає ся зліпити модну бурлескно-травестійну штуку, на котру піде зритель. И то на фоні фривольных інсценацій (літо-осінь 2007), приміром, Андреев Брет „Євгенія Онегіна“ на фестивалі у Зальцбургу ци Віров Немировов „Піковой дамы“ на сцені Віденської оперы (обі дві П. Чайковського)! Де є ту золота середина межи буквов класичного текста и інтересом театралного режисера до інтерпретацій и „орігінального“ перечитаня авторського тексту?

Я бы єм не повів, же сьє ведно принесли иншаку філософію театралной інсценації. Кедь ся не мылю, іщі Василь Турок завів традицію, же ся каждый рік буде грати ходем една руська песа, а я єм радый, же тота традиція ся дотримує дотеперь. Светє Спрушанський приспів ку той традиції найвєце. Песы сі він выбирать сам, фурт то была єго ініціатива. Він мі посылав уж управены тексты, в духу єго представ, єго концепції. Я уж векшынов перекладав ани не так конкретны тексты конкретных авторів, але скорше сценарі

Комедія Фрідріха Дюрренматта «**Ромул Великий**» (2024) у режії Якуба Нвоты. Грають: М. Марко (Ахілл), Є. Либезнюк (Ромул). Фото: Браніслав Штефанік.

тых пес. Была то Светёва метода, я ей толеровав. Є розділ меджі інтерпретацієв а „орігінальным“ прочітанєм драматичного тексту і ёго переробленєм, вкладанєм до нёго своёго тексту, „выліпшованєм“ автора орігінального діла. Не єм прихыльник такой методы. Кедь є там уведжене мено автора, має то быти ёго авторський текст. А кедь є текст управованый, мало бы ся попри авторові уवादжати і мено управователя, мало бы ся придавати таке словко як „на мотивы“ або дашто подобне. Став ся мі такый поучный припад на экзамені з руськой літературы. Штудентка сі вытягла Гоголя. Опросив єм ся, ці читала „Ревізора“. Одповіла, же гей. Але кедь мі зачала о тім „Ревізорові“ гварити, такой єм знав, же го не читала. Признала ся, же была на „Ревізорові“ в словеньскім театрі в Пряшові. З экзамену єм ей вышмарив. Управа має про позерателя змысел лем тогды, кедь він познать орігінал. А так недоученый позератель сі буде думати, же Гоголь був недавно в Пряшові а возив ся на тролейбусі цісло тридцять вісем... І хоць Светё сі пёсы выберав сам, тот выбер фурт був в цілковій згоді з моїми представами, были то і мої облюбены діла а радый єм їх перекладав.

— Кедь ся вернути ид комедії Гоголя „Ревізор“, хочу Вас зазвідати: Ведно из режісером знаєте ся втрутити у авторський текст, можете завести до літературного твору нові персонажі, є то приміром, „ведуца одбору културы“ Зінаїда Аксамітовна Райзікіна (жона-урядничка у часы Домостроя!) авадь ищи май указовый приклад – три (намісто єдной у Гоголя) дочки „на оддаваня“ варошського головы Сквозника-Дмухановского (у вас Худника-Дмухановского!), котрі (ушиткы три!) доставуть благословеня свого вітця на брак из... Хлестаковым, котрый як „жених“ просить: *„...я вас жадам о руку єдной з ваших дівок. Єм залюбены! ...Дайте мі дакотру з них...“*). Сяких прикладів мож привести веце. Ци, приміром, у драмі Горького „На дні“ роль Квашні. У новім інсценачнім видіню режісера вна стала... пяницёв. Што вто: концептуалні снагы модерного приступу ид драматичному тексту у часы, коли театр переживає крізіс увагы зрителів? Авадь се реагованя сочасного театра на жаданя теперішной публікы у театрі – прийти, обы ся рослабити? Ци штось ищи?

„Ревізор“ Светя Спрушаньского був актуалізованный на тогдышню нашу пряшовску сітуацію і сітуацію пряшовской жупы. Так в Худникові-Дмухановскім позератель міг спознати тогдышнёго жупана Худіка, в Зінаїді Райзікіній ся дала спознати пані блондінка з одбору културы а так дале. Людём ся любило, же в театрі спознавають „героїв“ іх каждоденного жывота, котры ім жеруть нервы, котрых крітізують, але може лем дома або в корчмі, а ту в театрі

ся можуть з них досыта посміяти. Є то така переджута, перетрачена потрава, пряма наражка на конкретну особу. А на конці є яка-така катарзія. Є інакша духовна робота, кедь позератель в Гоголівім Сквозникові-Дмухановскім сам сі вытворить асоціації зо сучасным „Сквозником-Дмухановским“. Я сі думам, же Гоголя не треба модернізовати, актуалізовати на сучасну сітуацію. Гоголь є універсальный, ёго поставы суть універсальны, актуальны, сучасны. Може масовый позератель є примітивнішый, але театр бы ся не мав позерателёві приспособовати, підкладати, але мав бы го тягати горі, провоковати, злостити, примушовати думати. Сміх є добра вец, але лем тогды, кедь по нім зоставать вопрос: „А з кого ся смієте, панове?“; кедь зоставать кушцік гірковатый присмак.

— **Застигнули сьте тот час, коли словацькый драматик Мілош Карасек, овпльивненный естетиков постмодерна, жив у Пряшові. Уж по роході из Благо Угларом, з котрым він доста плодно сполупрацовав на сцені ТАДа у 1990-ых роках, в тім часі він ставив у властній режії свої пєсы, ци уж під своїм імням, ци під псевдонімом Каспар Естер: „Тоалетарька“, „Жывот на міру“, „О ревуар“. Дві послідні штукуы из того грали ся на сцені ТАДа у Вашому перекладі. Быв то про Вас поучный період сполупрацы?**

З Мілошом Караском ся мі сполупрацовало барз добрі. Він є такый в уменю мултіінструменталіста. Він є і архітект, і сценограф, і маляр, і поета, і вшыткы тоты ёго таланты ся одражають в ёго пєсах. Ёго язык модерный, слободный, поетічный, перекладать ся тяжко, але про мене то было барз інтересно спробовати перетрансформовати модерный словєньскый язык до модерного русиньского языка. Мыслью сі, же головні в ёго монодрамі „О ревуар“ ся нам то подарило. З геречков Людов Лукачіковов, про котру Карасек пєсу написав, сьме іщі довго переклад чістили, шліфовали, выбрушовали. Зніло то зо сцены барз добрі. Кедь сі добрі памятам, была то моя єдина сполупраца з режісером, котрый режіровав свою властну пєсу а сам сі про ню робив сцену. Быв то цілком ёго світ а я єм як перекладатель мав перед собов заданя тот світ не попусути. А ці была сполупраца поучна, то не знам, але ужыточна істо.

— **Як літератор за скоро 20 років переклали сьте на русиньскый язык про ТАД аж 27 пєс світовой літературы. Межи тым на даякій етапі сотрудничества из ТАДом одкрыли сьте у собі інтерес до драматізації літературного текста. Як то прийшло ид Вам? Што в тім стало главнов мотивацієв?**

Дакотры мої облюбєны літературны діла єм хотів відіти в сценічнім

варіанті. Спробовав єм, не зо вшыткым єм спокійный, днесь бы єм то уж зробив цілком інакше. Быв єм фасцінований філмом Сергея Параджанова „Тіні забытых предків“ на мотивы одноменной новелы Михайла Коцюбинського. Так єм зробив драматизацію новелы про ТАД, режисерков была Яна Трущінська-Сива, з котров єм робив ай в розгласі. Але інсценация ся реалізувала в українськым языку а, може, і зато ся в репертоарі довго не протримала. Потім єм робив драматизацію роману „Мелкій бес“ модерністичного поета, прозаїка і драматіка Фёдора Сологуба, котрый є в руській літературі прямим наслідником Н. В. Гоголя і Ф. М. Достоевского. Пак єм драматизовав, як уж єм споминав, приповідку А. Н. Толстого „Златый ключік“ а послідне, што єм робив, є драматизация гуморесок А. П. Чехова з назвом „О шкодливости табаку“, котру єм приправив шпеціално про Женю Либезнюка, режіровав то Растё Баллек.

„Як тот процес дозріваня языка ся буде дале
розвивати, залежить од того,
ці прийде достойна генерація Русинів“

— До кінця, примітив им у Вашій біографії єден факт ци, ліпше повісти, неодповідность. То, кедь ити за формалнов логіков. Жили сьте на Україні, ходили сьте там до української школы, пак на Словакії скончили сьте у Пряшові українську гімназію, айбо на універзитеті выбрали сьте про себе русістику. Російська література май вплынула на Вас? Розмышляли сьте над тым, чом аж так не овплывнила Вас тогды українська література?

Хоць український язык є мій рідный, стало ся якось так, же руський ся мі на Словенську став роднішым. Може зато, же єм виріс на руській літературі, котрой єм читав омного веце, як української. Кедь єм зачав писати стихи, ішли з ня по руськы. Пробовав єм писати по українськы, не дарили ся мі, чув єм, же суть фалошны. А так по руськы пишу доднесь. А українська література ся ня якось не доткла, може зато, же нас плано вчили в школі, може в тім было много ідеології, патріотизму, любові до народу. Заінтересовав ня Григорій Сковорода, але аж омного пізніше, уж на Словенську, кедь єм зачав учіти руську релігіозну філософію. Ёго епітаф на ёго гробі говорить за вшытко: „Мир ловил меня, но не поймал“ – дефініція слободы. А руська література своїми вічными вопросами, на котры є вічне гляданя одповіді, ня провоковала, злостила, розосмівала, примушувала і примушує думати, похыбовати, просить вірити холем в дашто.

— Роль перекладача творів світової літератури и надале буде обставати важнов місієв у контексті репертоара ТАДа. (Пєс русинських авторів усе ищи мало не лем на сцені ТАДа, але у самій русинській літературі. За світлу выимку туй мож тримати твори В. Турка, Ш. Сухого, Д. Пангаргаї, а тыж выставки од русинського класика А. Духновича). И кедь є то парадоксне, мусиме повісти наголос: Русинський театр не має умерти лем зато, же не є доста сочасных русинських авторів-драматиків! Иншак повісти: ТАД буде активно ся живити ліпшими творами світової драматургії. Односно перекладів из російської, української літератур, ци у контексті Словакції – из словацькой ци чеськой літератур проблем не мало бы быти. Але помежи Ваши переклады суть твори из французської, швайцарської, англійської и других літератур. (То самое мож видіти у перекладах В. Турка, Я. Сысака, Я. Трущинської-Сивой и др., але ниhto из них европські языки не практикує!). Коли берете за основу не оригінальний текст, а приміром, російський літературний переклад, як донести русинському зрителю дух авторської концепції? Накілко довіряєте російськым перекладам світової літератури?

Переклад з другой руки, second hand, на Словенську має богату традицію. За соціалізму так, наприклад, vznikли переклады літератури союзных републік, ай мы зо женов, кедь сьме приправовали

Пєса Самуєла Бєкетта «Чєканя на Годота» (2024) у режії Растіслава Баллєка. Зліва направо: Є. Либєзньук (Поццо), О. Ткач (Єстрагон), В. Русиняк (Владімір), О. Пантликаш (Лакі). Фото: Браніслав Штефанік.

грузинське і арменське число журналу „Ревю світової літератури“, тиж сьме поужыли або руськы, або англїцкы переклады, інакше ся не дало, бо перекладателїв з тых языкїв на Словенську нїт. А кедь єм перекладав драматїкїв з языкїв, котры сьте споминали, переважно єм поужывыв руськы переклады, але порївнївав єм їх з чеськыма або словенськыма, кедь такы были. Так ся дали досягнути мїнїмалны страты значїня і духа авторьскої концепції. А іщі ку тому проблематїчны части або конкретны слова конзултую зо своєм женом, котра учїть англїцькый язык, перекладала з нїго, знать дакус по нїмецькы і по французскы, также таким способом свїй переклад іщі можу порївнївати з орігіналом. На ваш вопрос, накілько довірїю руськым перекладам світової літератури, можу одповїсти словами: довірїю, але перевірїю. А іщі барз залежыть од того, хто перекладать.

— Туй хочу заздати ищи за русинський язык. На Словакїї тридцять рокїв тому перебіг процес кодїфікації языка, але на днесь масме аж три варїанты писемного стандарда. Перша варїанта ся вытворила у кругу научникїв довкола Інстїтута русинського языка и культуры Пряшївського універзїтета. Друга варїанта – довкола новинкы „Інфо-Русин“, аж наконець трета – на сценї ТАДа. На мїй позір, перва є доста комплікована, друга – має шанс у будучности стати оптїмалным стандардом, трета, кедь ся орієнтовати на Вашї переклады, є обективным и раціональным выкликом процесам глобалїзації и асїмїлації Русинського світу. Ци легко перекладати на русинський язык? Якї у тому процесї суть скритї проблеми? Як з того выходите?

Русинський язык є молодой, він ся іщі лем учїть быти языком. Як тот процес дозрїваня языка ся буде дале розвивати, залежыть од того, ці прїйде достойна генерація Русинїв, котра перебере штафету а повзнесе язык на высшу уровень. Закля я ся на то позерам дость скептїчно. Фолклорна свідомость наших людей не пуцать дале. Русинська культура є барз фолклорїзована, а платить то і о языку. Переклад є скушков зрїлости, вывинутости языка, до котрого ся перекладать. В тїм вопросї русинський язык іщі має што доганяти. Чїм ся веце до нїго буде перекладати, тым ся веце будуть розшырївати єго можности, єго пластїчность. Тым богатшый буде єго словник. В тїм процесї театр зогравать найважнїшу ролу. Ту язык доказує свою жывость, ту язык має свїй звук, свою інтонацію. Я вірю, же єдного дня мої переклады послужать як матерїал про толковый словник русинського языка або про вытворїня корпусу русинського языка.

*Інтервю акурат про сесе выданя взя
доц. Валерїй Падык, к.ф.н.*

Ніколай
Гоголь

Ревізор

Комедія о дванадцатѣх образах
а тридцатѣх дверѣх

Переклав
із російського языка
Валерій Купка

Прем'єра у ТАДі:
16. децембра 2006 року

НИКОЛАЙ ГОГОЛЬ

1809–1852

Ревизор

(1836)

Ніколай Васильєвич Гоголь – російський письменник з українського шляхтицького роду. Знає ся класиком російської літератури, закладателем «натуральної школи». Є автором багатьох прозових творів – ай тих, де широко представлена українська тематика. Межи тым, статус май-узнаваного (позад А. Пушкіна) літератора принесла му комедія «Ревізор», котра изворошила російське общество и принудила го ся гістерично сміяти над самым собов.

ОСОБЫ:

АНТОН АНТОНОВИЧ ХУДНИК-ДМУХАНОВСКИЙ, міський
предноста¹, бургомістер, варошский голова

АННА АНДРЕЄВНА, його жена

МАРТА, їх найстарша дівка }
ГРУША, їх середня дівка } М.-Г.-Н.
НАСТЯ, їх наймолодша дівка }

МШКА, їх слуга

АМОС ФЁДОРОВИЧ ЛЯПКИН-ТЯПКИН, міський судця

АРТЕМИЙ ФІЛПОВИЧ ЗЕМЛЯНИКА, справця соціальних уставів

ЛУКА ЛУКИЧ ХЛОПОВ, інспектор шкіл

ЗІНАІДА АКСАМІТОВНА РАЙЗИКІНА, ведуча одбору культури

ІВАН КУЗМИЧ ШПЕКІН, діректор пошт і телекомунікацій

СТЕПАН ІЛЬИЧ УХОВЕРТОВ, начальник поліції

ПЕТЕР ІВАНОВИЧ ДОБЧИНЬСКИЙ, таємний міцний муж

ПЕТЕР ІВАНОВИЧ БОБЧИНЬСКИЙ, таємний міцний муж

ІВАН АЛЕКСАНДРОВИЧ ХЛЕСТАКОВ, урядник з головного міста

ОСИФ, його слуга

СЕРВІРКА у корчмі

ШАНДАРЬ

СВИСТУНОВ, поліцайт/обходник – 1. tanečník

ПУГОВИЦИН, поліцайт/обходник – 2. tanečník)

ДЕРЖИМОРДА, поліцайт – 3. tanečník

МАРКОВ, поліцайт – 4. tanečník

¹ **Предноста** (од словац. prednosta) – начальник, управитель.

ЛАРИСА – 1. tanečníčka
СОНЯ – 2. tanečníčka
ІРИНА – 3. tanečníčka
ЄКАТЕРІНА – 4. tanečníčka

міська гонорація:

СТЕПАН ІВАНОВІЧ КОРОБКІН – 1. spevák
ФЁДОР АНДРЕЄВИЧ ЛЮЛЮКОВ – 2. spevák
ІВАН ЛАЗАРЕВИЧ РАСТАКОВСКИЙ – 3. spevák
ПОРФІРІЙ ІВАНОВІЧ ГОЛУБКІН – 4. spevák

ФЕВРОНЯ ПЕТРОВНА ПОШЛЁПКІНА – 1. speváčka
АГЛАЯ СЕРГЕЄВНА ТУПІКОВА – 2. speváčka
ВАРЯ ПАНТЄЛЄВНА САПУШИНА – 3. speváčka
ЛІЛІАННА ВАСІЛЬЄВНА ДУРЕЦЬКАЯ – 4. speváčka

ПЕРШЫЙ КУПЕЦЬ – 1. hudobník
ДРУГЫЙ КУПЕЦЬ – 2. hudobník
ТРЕТІЙ КУПЕЦЬ – 3. hudobník
ЧЕТВЕРТЫЙ КУПЕЦЬ – 4. hudobník
ПЯТЫЙ КУПЕЦЬ – 5. hudobník
ШЕСТЫЙ КУПЕЦЬ – 6. hudobník

ПЕРША СЦЕНА

БУРґОМІСТЕР: Панове! Съте ту вшыткы? Зле-недобрі є, панове!
 Іде – ку нам – ревізор!

СУДЦЯ: Што? Як?

СПРАВЦЯ: Як? ... Ревізор?

ІНШПЕКТОР: Якый ревізор?

ДІРЕКТОР: Што за ревізор?

ЗІНАІДА: Што???

ДОБЧИНЬСКИЙ. Ревізор?

БОБЧИНЬСКИЙ: Ревізор!

НАЧАЛНИК: Іде...

СПРАВЦЯ: Ку нам!

СУДЦЯ: Панове!

ІНШПЕКТОР: Біда є!

БУРґОМІСТЕР: Де суть вшыткы?! Де сууууть вшыыыыткыыы!

ВШЫТКЫ: (*za dverami, hlasy cez seba*) Іде! Ку нам! Чуєте! Ревізор!
 Чуєте! Ревізор... Ревізор... Ревізор! (*pausa*)

БУРґОМІСТЕР: Ревізор з Петербургу! А – інкоґніто!

(*Rozprúdi sa ešte väčší chaos hlasov.*)

ЗІНАІДА: Пре боже змілованя!

ІНШПЕКТОР: З Петербургу!

СПРАВЦЯ: Інкоґніто!

(*Hlasy spoza dverí sa zväčšujú do veľkého balábile.*

Dvere sa rytmicky otvárajú a zatvárajú,

ľudia spoza nich vychádzajú.)

БУРґОМІСТЕР: То сьме ся дожили! Але найгірше на тім є – тото прокляте інкоґніто! Одразу высуне голову з дверей: „Аааа, ту сьте, голубкове мої!“ А такой зачне: „Хто з вас є тот славный судця?“

СУДЦЯ: (*vystrašene*) Амос Фёдоровіч Ляпкін-Тяпкін! Ту єм!

БУРґОМІСТЕР: „А справця соціалных уставів?“

СПРАВЦЯ: Артемії Філіповіч Земляніка, прошу!

БУРґОМІСТЕР: „А як іде робота школьському інспекторові?“

ІНШПЕКТОР: Лука Лукіч Хлопов...

БУРґОМІСТЕР: А што ведуча одбору культури?

ЗІНАІДА: Добрі, як найліпше... Зінаїда Аксамітовна Райзікіна!

БУРґОМІСТЕР: Катастрофа!

Вшыткы ку мі! Днесь в ночі ся мі приснив страшный сон: два паткані – чорны – вылізли з діры, вшытко поонохували а стратили ся... Можу вам тото письмо ай прочітати. Є од Андрія... істо го знате... (*niečo naznačuje*) „Дорогий приятелю, куме а добродітелю...“ (*mrmlé si pod nos, oči tu behajú po riadkoch*) „... жебы-м тя што найурґентніше інформовав! Сестра Ганя ся настяговала ку нам ай з мужем, тот страшні стучнів а фурт нам ту верзатъ з гусями.“ (*spamätá sa a znova pohľadom hľadá v liste*) Ага, ту є то! „Знам то наисто, інформація є зо сполягливого здроя, ай кедь іде о приватну особу.“ (*pre seba*) Тото бы-м на Ганю нигда не повів?! (*strih*) Але зато, же знам, же ай ты єсь лем чоловік, а што ті прийде під руки, тото...“ (*zarazí sa*) – але наконець, шак сьме ту вшыткы свої люде – „зарядь ся уже подля сітуації, може у вас быти занедовго, кедь уж там нагодов даґде і не сидить інкоґніто!“

ВШЫТКЫ: (*cez seba, postupne*) Інкоґніто! Два паткані... Ганя прибрала... Што ті прийде під руку... Інкоґніто! Свої люде... Занедовго... Інкоґніто!

БУРґОМІСТЕР: Панове! Што мі на тото повісте?!

ЗІНАІДА: Ку – нам – іде – ревізор!

БУРґОМІСТЕР: А сьме в пердели!

СУДЦЯ: Та тото є дарунок! Не хоче ся мі тому вірити! За тым дашто буде...

ІНШПЕКТОР: Пре змілованя боже, чом ревізор? І акурат ку нам?

БУРґОМІСТЕР: Осуд, нич інше як осуд!

СПРАВЦЯ: Фурт ходили до інших, теперь то прийшло ай на нас.

СУДЦЯ: В тім мусить быти політика! З головного міста наисто

посылають владного представителя, жебы вышетрив, чі ту дагде не квітне зрада!

БУРґОМІСТЕР: Што сьте зошаліли або што? У нас, а зрада!

ЗІНАІДА: Зрадця?!

СУДЦЯ: А я вам говорю: влада ма на то ніс! Повісте собі: є далеко, далеко... Але они знають! Свое! Знають ай о тім, што не екзітує! Чі ся з ними соглашае, повниме планы, ідеме до переду, ратифікуєме, децентралізуєме, чі їх підпоуєме...

БУРґОМІСТЕР: Як то мыслите? Пане, я ем вам то говорив. Каждый най собі позамітатъ перед властным порогом... Я ем ся о свій уже постарав. Наприклад, вы... (*ukáže na Správci*) Што кедь ёго перша навщіва буде акурат у вас? Соціална старостливість... Чувственный, паливый проблем! Прийде ку вам а мате го там!

СПРАВЦЯ: Але я... Што уж я з тым вшыткым нароблю... Зробили сьме, што было треба. Запоїли сьме ся до здравотной і соціалной реформи в духу гесла: „ближше к природі“. Кедь матъ пацієнт умерти, най умератъ! А кедь ся матъ вылічити, він ся даяк вылічить. Але сам! Лем му не треба предписовати дороги лікы, най собі не робить фалошны надії! Зрушыли сьме стары поплаткы а завели новы... Іщі вышшы! (*Sudca sa zasmjeje.*)

БУРґОМІСТЕР: (*k Sudcovi*) Вам бы ем порадив, жебы сьте перестали сміяти а конечні ся ліпше попозерали, як то вызератъ у вас на суді! Неконечны терміны, одклады, похыбны способы, підплачя...

СУДЦЯ: Тото вшытко ся ня не дотыкатъ! Я ем... незалежный! На віні є недобра сітуація, застараны порядкы, гріхы з минулости, обективны причіны, недостаточне технічне выбавія...

БУРґОМІСТЕР: Шак я нич... Я лем хотів, жебы сьте ся над тым задумали... А кедьже ту (*ukáže do listu*) Андрій пише, же я ем тыж лем чоловік, мушу повісти, же я о тім нич не знам. Кедь тым назначовав на даякый грішок... „Хто є без віны? Тот най шмарыть каменём!“ А тото уж є воля Божа! (*povzdychne si.*)

СУДЦЯ: Знате, оно ай гріхы не суть вшыткы еднакы! Повім то наголос: Я уплаткы беру! Але якы то суть уплаткы? Малы! Або... холем, повіджме, ништо о них нич не знатъ!

ЗІНАІДА: Же ся Бога не боїте!

БУРґОМІСТЕР: Так-так! Я, наприклад, холем мам певну віру... На
кажде свято ня можете відіти в церкві...

ІНШПЕКТОР: Но... Жебы съте ся там даяк ішли поторгати, то бы-м
ані не повів...

БУРґОМІСТЕР: Но а вы а ваши учітеле, Лука Лукіч! То уж гей! А
тото їх хованя а способы! Всякы чудны універзіты вышту-
довали, похыбны сполкы закладають, алтернативны ме-
тоды до школ заводжають, але порядным моресам² їх не
научите. Што лем они тоты нашы діти учать!

ІНШПЕКТОР: Пре Бога святого, але чи я за то можу?

ЗІНАІДА: Так-так, він за то не може! Наприклад, минуле вийшов
єден такый за катедру а выстругав таку грімасу, нодем укаж,
ага... (*Luka Lukič strúha grimasu*) Же аж ёй! Ёй, ё-ё-ёй...

ІНШПЕКТОР: А кебы прийшов такый ревізор... То бы ся не мусіло
добрі скончити. Іщі бы нас обвинив з нападнута на верей-
ну³ особу.

БУРґОМІСТЕР: Або, недайбоже, же ведеме молодеж ку паціфізму...

ВШЫТКЫ: (*zhiknu*) А-а-а-а-а-ах...

СПРАВЦЯ: Штудований чоловік – чісте нещастя.

СУДЦЯ: Або пе, або робить грімасы.

ЗІНАІДА: Пане Боже, заваруй а вшытко зле одожень од нас гет!

ІНШПЕКТОР: А іщі ку тому: інкогніто!

ЗІНАІДА: А съме в пердели!

(*Vstúpi Riaditel' pošty.*)

ДІРЕКТОР: На ваш розказ ся глашу: Іван Кузміч Шпекін! (*servilne*)
Панове, што ся діє? Який ревізор?!

БУРґОМІСТЕР: Іщі ай вы ся робте, же о ничім не знате! Іван Кузміч,
дістав єм письмо!

ДІРЕКТОР: Письмо, Антон Антонович?!

БУРґОМІСТЕР: Што на то повісте як дїректор пошты і телекомуні-
кації, Іван Кузміч?

2 **Морес** (од *лат.* mores) – справованя, нрав, маніры.

3 **Верейный** (од *словац.* verejný) – публічний, общностный.

ДИРЕКТОР: Што я, Іван Кузміч, як діректор пошти на то повім?
А што вы, Антон Антонович як варошскый голова на то повісте?

БУРґОМІСТЕР: Я як предноста міста, Антон Антонович Худник-Дмухановскый, особні страх не мам. Лем кебы не было тотых людей...

СУДЦЯ: Кебы тоты ту не смерділи...

СПРАВЦЯ: Не заваджали..

ІНШПЕКТОР: Не отравовали нас!

БУРґОМІСТЕР: Кебы їх ту цалком не было!

(Otvárajú sa dvere. Zjavuje sa horda podnikateľských kopcov a zástup obyčajných „poddaných“.)

БУРґОМІСТЕР: А-а-а-а! Кого я ту віджу! Якы мілы гості ку нам завітали! Як ся вам дарить? Як ся мате, дорогенькы мої? Як іде гандель? Приятелі мої! Махлярі, шпекуланты, подомовы продавачі... Банда една подникава, паткані выбиты! Меценаші мої!

(Velký šum a pohyb vo dverách. Vzájomné farizejské balábile. Dvere sa v jednom momente prudko zatvárajú.)

БУРґОМІСТЕР: Іван Кузміч, слухайте... О тім ревізорові з Петербургу съте нич не читали?

ДИРЕКТОР: З Петербургу? Нич! Скорі зо Саратова. Кебы лем съте читали того поручика – чіста поезія! Пише приятелёві: „Мій жывот є сама забава, мам дівчат повно як маку, музыка грає, заставы ся трепочуть...“ Вшытко описав з таким чувством! Нароком єм собі го одложив. Пречитам вам го, панове, кедь хочете...

БУРґОМІСТЕР: Акурат теперь мам наладу слухати вашы блудовины! Панове, ідьте на свої місця а упокойте ся. Іван Кузміч, будьте такый ласкавый... кебы ся вам до рук дістала даяка жалоба або уданя, розуміте... Довго не роздумуйте – затримуйте!

СУДЦЯ: Але то бы было...

ЗІНАІДА: ... в родині!

БУРґОМІСТЕР: Пре Бога жывого, голова мі праскне з того проклятого ревізора. Інкоґніта! Што кедь ся одразу отворять две-

pi a – (*Dvere sa náhle rozletia a vstupujú Bobčinskij a Dobčinskij. Napäté ticho. Pozdravia sa gestom. Nikdy nič nevravia. A ak, tak len málo a v šifrách.*)

БУРГОМІСТЕР: Сядьте собі, панове! (*váhavo, nevie ich rozlíšiť*) Петер Ивановіч... Добчинський... Бобчинський... Но што є? Што мате нового?!

ДОБЧИНЬСКИЙ Лосос!

БОБЧИНЬСКИЙ: Лабардан⁴! (*záhadné a velavravné gesto*)

БУРГОМІСТЕР: Лабардан?! Привезли лосося аж з Петербургу? (*dešifruje tajné gestické znaky dvojice Dobčinskij a Bobčinskij*) Што – што?! Як? Ревізор. Рев... Єзусмарія, не стримуйте а говорьте!.. Што-што?!.. Там був?!.. Де жив? Жив в гостинцю, в ізбі число пять, такой при сходоx! А як є ту довго?! (*započúva sa, po chvíli*) Панове, чотырнадцать днів! Катастрофа!

ІНШПЕКТОР: А што кебы сьме там за ним зашли. Вшыткы як сьме ту, в цілій параді.

СПРАВЦЯ: Што сьте! За нич на світі!

ЗІНАІДА: Праві наopak!

СУДЦЯ: Кедь іти, так уж потім з музыков, хлібом а солёв... На то є протокол!

БУРГОМІСТЕР: Ні, ні, ні... Почекайте... Теперь уж вшытко охабте на мене... Дістав ем ся ай з гіршой катастрофы! Вшыткы на свої місця! Выголoшую повну поготовоcть!

СПРАВЦЯ: Мобілізація вшыткых сил!

БУРГОМІСТЕР: Я ся там выберу особні разом з ту притомным Добчинським або Бобчинським. Будеме ся робити, же сьме ту на регулярній іншпекції нашого вароша. Ідеме. Началник поліції, ку мі! Де є Свістунов, де є Пуговіцин, де є Держиморда... Де є Марко!

(*Vstúpi Náčelník policie Uchovertov. Je dostatočne mimo.*)

НАЧАЛНИК: Я...

БУРГОМІСТЕР: Ага, хто є ту! Началник поліції! Вас найти, то є тыж кус кумшту. Як собі то представуєте?!

НАЧАЛНИК: Ш-ш-што? (*štikútne*)

4 Лабардан (зоол.) – просолена высушена тріска.

БУРґОМІСТЕР: Но, як вы собі то представуєте?

НАЧАЛНИК: Но, пресні так, же...

БУРґОМІСТЕР: Так... Як собі то представуєте, Уховертов?!

НАЧАЛНИК: Лем ем собі одбігнув – ту за бранку... За ворота!

БУРґОМІСТЕР: А де є Прохоров?!

НАЧАЛНИК: На поліцайній станіці. Але якось не є годен выконовати службу.

БУРґОМІСТЕР: А де є Пуговіцин?!

НАЧАЛНИК: Лежить... На уліці! Несуцьй.

БУРґОМІСТЕР: Де є Держиморда?!

НАЧАЛНИК: Держиморда ішов зо стрікачков⁵.

БУРґОМІСТЕР: А Свістунов?

НАЧАЛНИК: Тыж ішов зо стрікачков!

БУРґОМІСТЕР: А Марко!!!

ВШЫТКЫ: Тыж ішов зо стрікачков!

НАЧАЛНИК: Ні! Тот є в канцеларії! Є злябаный як свиня!

БУРґОМІСТЕР: А кілько маме тых стрікачок?

НАЧАЛНИК: Лем єдну! Ай тот не стрікать!

БУРґОМІСТЕР: Лем почекай, я ті укажу, кедь вытерезвієш! Мать то дві фырчкы, а краде як маёр! Скликуй мужство! Бандо єдна! Жаловати а удавати, на то бы вас было, што? Што є тото за місто! Чоловікові є з того до плачу. А тепёрь позір! Кебы ся вас тот ревізор просив, як ся вам робить в моім ўряді – єдногосні одповісте: „Сьме абсолютні спокійны, Ваша ексцеленція!“ Є то ясне?! А тепёрь вшыткы доведна...

ВШЫТКЫ: Сьме абсолютні спокійны, Ваша ексцеленція!

БУРґОМІСТЕР: Добрі! А хто не буде спокійный, з тым собі то потім выбавлю. Є то ясне?

ВШЫТКЫ: (*sprevano*) „Сьме абсолютні спокійны, Ваша Ексцеленція!“

БУРґОМІСТЕР: А тепёрь підеме за нашыми мілыми богатыми патканьми, най нам каждый з них до двох годин дасть малу пó-

⁵ Стрікачка (од словац. striekačka) – гасічка пумпа.

жычку... Будеме ю потребовати! А теперь росход! Не чули сьте? (*po chvili*) Почекайте! А Держиморда...

ВШЫТКЫ: ... ішов зо стрікачков...

БУРГОМІСТЕР: Дайте позір, най никого не побе! Робить порядки а пак вшытки ходять добиты. Ідеме!

ДРУГА СЦЕНА

(*Anna Andrejevna a jej tri dcéry – honba za ženíchom.
Beh v chodbách dvier.*)

МАРФА. Боже, де то вшытки біжать?!

АННА: Біжме ай мы... Утікайме!

ГРУША: Де зась одыйшли!

НАСТЯ: Де сьте?

МАРФА. Ах, боже...

ГРУША: То є вшытко твоя вина!

НАСТЯ: Тебе так пустити ку зеркалу.

АННА: Антонку! Антонку!

ГРУША: Де, де!

МАРФА. Хто прийшов? Хлоп!?

АННА: Ревізор?

НАСТЯ: А є кучерявый?

МАРФА. Не є лысый?

ГРУША: Є полковник?

НАСТЯ: Слободный? Шумный?!

МАРФА. Богатый?

АННА: То? Де? Ай я бы-м го іщі хотіла...

НАСТЯ: Слободный?

ГРУША: Де є?

МАРФА. Лем почекай, іщі ся куцік дам до порядку, куцік ся дочешу, домалюю...

ГРУША: Ачей собі не думаш, же буде хотіти праві тебе?!

НАСТЯ: Я ся з вас вшитких найвеце усмівам!

МАРФА. Я ем найстарша, я мам предность! А мам уж ай свої роки!

АННА: Гей, Антонку!

ГРУША: Не знаш, скады прийшов?

АННА: Боже, то є ідіот! Што так махать тьма руками?

НАСТЯ: Лем най собі махать...

МАРФА. Тадь біжме ай мы... Утікайме!

АННА: А главні зістий⁶, як вызерать!

ГРУША: Чуеш?

АННА: А попозерай ся, Антонку, чі мать очі!

НАСТЯ: Очі! Чорны або якы?

МАРФА. А жебы една нога там а друга ту!

ГРУША: Тадь уж утікай, чуеш, быстро утікай...

АННА: Утікай, быстро!

ВШИТКЫ: Утікай! Быстро, быстро, быстро...

(Náhle všechny zastání, vo velkom výdychu.)

МАРФА. Жены, а де мы ся так женеме?

ГРУША: Де властні утікаме?!

НАСТЯ: Мате правду... Успокойме ся!

АННА: Шак о дві години ся о нім ай так вшитко дізнаме!

(Koketný smiech všetkých žien.)

ТРЕТЯ СЦЕНА

ОСИФ: Курник шопа! Уж мам того дость! Кебы ту був холем даякый кефір!

*(Ozve sa bolestivý hlas Chlestakova ako z rannej toalety.
Prebúdza sa.)*

Мій пан.

(Vstúpi Chlestakov.)

Што? Нич?

⁶ **Зістїти** (од словац. zistiť) – вызвідати.

ХЛЕСТАКОВ: Нич! Но, тадь мі помож! (*radá ti do náručia*) Зась есь ся ту вывалёвав?

ОСИФ: Але, што сьте! Уж лем вашу постіль потребу!ю!

ХЛЕСТАКОВ: Слухай, камарате мій єдиный, не нашла бы ся ту даяка цігаретля?

ОСИФ: А не знате, скады бы єм ю выграбав? Послїдню сьте выкурили перед штирєма днями.

ХЛЕСТАКОВ: Слухай... ты... ты гнидо єдна...

ОСИФ: Слухам?!

ХЛЕСТАКОВ: А што кебы есь, мій драгый, скочив там долóв?!

ОСИФ: Де?

ХЛЕСТАКОВ: (*až prosí*) Долóв – до кухні. Най мі принесуть обїд.

ОСИФ: За нич на світі! Там ня не дістанете.

ХЛЕСТАКОВ: Ты што собі доволюєш, свинє єдна! (*zaiúpie*) Свиня, свинєчка, пацятко...

ОСИФ: Ведучій⁷ повїв, же нам уж нич не дасть.

ХЛЕСТАКОВ: Як то, же не дасть?! То предці не є може! То є але безочивость!

ОСИФ: А окрем того іщі повїв, же сьме даякы чудны гості. „Тот твій пан є чистый подводник! Такых прижывників сьме ту уж мали!“

ХЛЕСТАКОВ: А ты, свинє єдна, маш, як віджу, з того радость, же то по нїм так опакуєш⁸, што?!

ОСИФ: „Такый ся вам ту усадить, наробить дóвгів а чоловік го пак не може ані вышмарити. Але я то так не зохаблю, я ся з ним чачкати не буду! Піду на поліцію, удам го а піде до басы, аж за ним загучить!“

ХЛЕСТАКОВ: Но но но! Усилуй ся радше принести даяке їдло! Так їдь!

ОСИФ: Знате што, радше вам го ту особні доведу.

ХЛЕСТАКОВ: Не треба, лем му то одкаж!

ОСИФ: Але він не жартує!

⁷ **Ведучій** (од *словац.* vedúci) – руководитель, ведучый.

⁸ **Опаковати** (од *словац.* opakovať) – повторёвати.

ХЛЕСТАКОВ: Не чув єсь, ідь уж! Но добрі, най прийде!

(Osip odchádza.)

ХЛЕСАКОВ. Єзусмарія, такый єм голодний, же є мі аж до плачу! Уж єм був ай на шпацірку, чи то даяк не розходжу – а не помог-ло! Ту скапал пес! Што то за діра! В якій то добі жыєме. Што то за чудны часы настали. Што за брыдь! Нигде никого ніт!

(Vstúpi servírka.)

СЕРВІРКА. Посылаь ня наш ведуцьый, же... штоська зась хочете...

ХЛЕСТАКОВ: Витаь ты, рыбочко злата! Но што – як ся маме?

СЕРВІРКА. Хвала Богу, дасть ся то вытримати! Але нич вам не даме!

ХЛЕСТАКОВ: А што подник? Вшытко фунгує?

СЕРВІРКА. Дякую. Фунгує. А нич вам не даме!

ХЛЕСТАКОВ: Гостів мате достаток?

СЕРВІРКА. Гостів маме достаток! Але вам нич не даме!

ХЛЕСТАКОВ: Слухайте ня, рыбко моя, днесь мі іщі ніхто не приніс обід. Выбав то даяк. Занедовго мам неодкладне працювнє еднаня, розуміш?!

СЕРВІРКА. Наш ведуцьый повів, же уж з вами не мать о чім говори-ти. Же вас удасть на поліціі.

ХЛЕСТАКОВ: Як то – удасть? Шак узнай, пташко моя, же я предці мушу їсти! Кедь то так піде дале, занедовго з ня спаднуть ногавіці. Видиш?! Єм страшні голодний, а тоды кінчать вшыткы жарты.

СЕРВІРКА. Ведуцьый повів: „Закля не заплатить, нич му не дам. То є моє посліднє слово!“

ХЛЕСТАКОВ: То суть ёго слова! А што ты? Ты мі не даш?!

СЕРВІРКА. Вам ся то повість, але я...

ХЛЕСТАКОВ: Но тадь му высвітлий, же я не можу быти голодний. Розуміш мі? Пінязі будуть, але мы не будеме... Думать собі, паскуда една, же кедь він не мусить цілый день їсти, то ай остатны не мусять. То суть мі але новоты!

СЕРВІРКА. Паскуда, мате правду! *(nachne ju to, odchádza)*

ХЛЕСТАКОВ: *(zaúrie)* Ёй, як мі корчить в бріху! Таке дашто ся мі іщі нигда не стало... Што таке бы єм іщі міг продати? Ан-

цуг?! Ні... ні. Радше умру, але дома ня мусять відіти подля найновшой моды! (*hrá*) „Хто є то – што то мать на собі?“ (*stojí v pozore*) „Іван Александровіч Хлестаков з Петербургу вам складать поклону!“ Ай так тоты сельскы люде не маюють ані шайну, што то значить „зложыти поклону“! Ку ним так акурат може заблудити даякый подомовый продавач – натрепе ся рівно до салону а іщі ай смердить. Уклоню ся перед даяков дівочков даякого богатого властника пивовару: (*velký úklon*) „Мілостива слечно⁹, я ем...“ Голодный! Є мі на одпаднута...

(*Vstúpi Osip a servírka.*)

ХЛЕСТАКОВ: Што є?

ОСИФ: Несуть нам обід.

ХЛЕСТАКОВ: (*nadšene*) Несуть, несть, несуть!

СЕРВІРКА. Але наш ведущый вам одказує, же є то наслідок!

ХЛЕСТАКОВ: Наслідок, наслідок... А што то там днесь маме?

СЕРВІРКА. Пóливка а говеджа печінка.

ХЛЕСТАКОВ: Як то? Лем два їдла?

СРВІРКА. Два.

ХЛЕСТАКОВ: Што є то за глупость? Я то не беру! Повічте, же є то мало!

СЕРВІРКА. Наш ведущый повів, же є того аж привелё.

ХЛЕСТАКОВ: А де є омачка?

СЕРВІРКА. Ніт.

ХЛЕСТАКОВ: Як то, же ніт? Кедь ем преходжал коло кухні, вшытко там булькотіло а смачні пахло... А через облак ем відів, як двое ненажранців пхали до себе лосося!

СЕРВІРКА. Лосос є про наших гостів!

ХЛЕСТАКОВ: Говедо гнусне! А што суть зач тоты вашы гості?!

СЕРВІРКА. Што зач... Нормалны гості, што платять!

ХЛЕСТАКОВ: Неборачка, же ся я ту іщі з тобов бавлю! (*naberie si polievku a degustuje*) Тото мать быти пóливка? Та то чисты помыї. Тото я їсти не буду! Осиф! Най мі принесуть даяку другу!

9 **Слечна** (од *словац.* *sláčna*) – молода пані.

СЕРВІРКА. (*berie tanier*) Наш ведущий повів: кедь не хоче, най не їсть!

ХЛЕСТАКОВ: (*ubráni si rukou jedlo*) Но но но! Гыш! Не хмтай, брыдото една! Тото сі веце не доволюй, ясні? (*je ďalej*) Боже мій златый, та тото мать быти пóливка! Масного очка ані з лупов не найдеш, даякый волос ту плаве, або што то е! Тото мать быти говедже? Тота талпа? Заки то чоловік пожує, може о вшиткы зубы прийти! А тото е вшитко? Веце уж нич не буде?

СЕРВІРКА. Нич!

ХЛЕСТАКОВ: Холем даяка омачка або закусок... Фромáж! То е але здерство!

(*Servírka skladá riad a odchádza spolu s Osipom.*)

ХЛЕСТАКОВ: Мам по обіді, а чую ся як збитый пес!

ЧЕТВЕРТА СЦЕНА

ОСИФ: (*vbieha*) Вонка стоїть бурґомістер – а хоче з вами говорити!

ХЛЕСТАКОВ: Курва – тадь предці ня тота паскуда ведущый удав! Іщі ня затворять?! Але я ся так легко не дам! Повім му то рівно: Якé мате на то право?! Я... Я не хочу! Я нігде не піду!

(*Na dverách sa pohne kľučka. Chlestakov zvädne.*

Vstúpi Prednosta, zarazí sa. Obaja sú vyplašení. Dobčinskij a Bobčinskij sú pri dvoch dverách. Skrytí, tajní.)

БУРґОМІСТЕР: (*podáva tu ruku, úctivo*) Мій найучтивіший поклон...

ХЛЕСТАКОВ: (*tiež sa ukloní*) Є то про мене честь...

БУРґОМІСТЕР: Што?..

ХЛЕСТАКОВ: Што што...

БУРґОМІСТЕР: Перебачте...

ХЛЕСТАКОВ: То нич, нич ся не стало...

БУРґОМІСТЕР: Я як містьскый предноста – е моєв повинностєв – жебы о наших гостів было як найліпше постаране...

ХЛЕСТАКОВ: Але я... я за нич не могу... я заплачу! Такой, як мі пошлють з дому...

(*Bobčinskij a Dobčinskij všetko registrujú.*)

ХЛЕСТАКОВ: За вшытко одповідає ведущый того ту поднику: говедже є як талпа, пóливку ем мусив выляти з облака. Цілы дні ня мучить голодом... Чай... Чай не мож пити – смердить за рыбами... А за того я мам платити?

БУРґОМІСТЕР: Перебачте, але я за то не могу! Я звыкну мати мясо найвышшой кваліты. Доважають мі го гандлярі зо загранича. Чом съте мі не повіли, міг бы ем ай про вас... Гнедь дам вшытко вышетріти¹⁰. Установлю комісію... А кебы съте мі ласкаво доволили, понукнув бы ем вам інше, наградне бываня...

ХЛЕСТАКОВ: Ні, не хочу! Я барз добрі знам, што вы мысите під тым вашим „наградным“ быванём! Што вы собі доволюете! Тадь я... я ем з головного міста... З самого Петербургу! Я, я, я...

БУРґОМІСТЕР: (*mimo*) Ёй боже, який є назлощенный! Вшытко знать, вшытко уж му повіли – удавачі паскудны – подводниці прокляты...

ХЛЕСТАКОВ: Ай кебы съте на ня закликали цілу чату – не піду! Я то пожену прямо ку міністрові!

БУРґОМІСТЕР: Пре змілованя Боже, не ничте ня! Я мам жену, діти...

ХЛЕСТАКОВ: Зато, же вы мате жену і діти, я мам іти до арешту?!

БУРґОМІСТЕР: Та я то так не мыслив, я ем то повів лем так! (*mimo*) То є але чісло! Тот знать, як на то! Спочатку чоловіка так настрашить, же собі не знать прийти на властне мено... Але може мі главу не одторгне, спрóbую, што то зробить – (*nahlas*) Ваша ексцеленція, кебы съте мали нагодов даякы фінанчны проблемы, ем такой приправеный... (*zašuchorí papierovými bankovkami*) – Як містьський предноста, є моёв повинностёв... (*podáva ti ich*)

ХЛЕСТАКОВ: Двасто... Може бы мі ай стачило... Теперь!

БУРґОМІСТЕР: (*dáva ich*) Рівно дві стовкы! Ані їх не мусите почітати, Ваша ексцеленція!

ХЛЕСТАКОВ: Шумні дякую!

10 **Вышетріти** (од словац. vyšetřit) – рослідити, выслідити.

БУРГОМІСТЕР: (*mimo*) Свята матко Божа спасителько! Бере! Бере пінязі... Теперь то уж може піде легко. Шак ем му там про истоту підштуриув такой штири стовкы.

ХЛЕСТАКОВ: Гей, Осифе! Олем заклич сервірку. (*obrati sa k hostom*) Але панове, та чом так стоїте? Най ся любить, посідайте собі!

БУРГОМІСТЕР: (*mimo*) Лем ся ничого не бій, Тонку! Лем вытримай! Будь одважний! Хоче зістати інкогніто! (*nahlas*) Лем так собі служобні ідо по місті ту, ага, з Петром Івановічом... Петер Івановіч! Зайдийте за моєв женов а передайте їй тот ту одказ. А понагляйте ся! Подьме, подьме! – А так ня нападло: што кебы ем лем так нагодов зайшов сконтролєвати праві тот ту подник! Боже, яка є то міла стріча! (*úsmev*)

ДІВКЫ. Маман... Маман...

АННА: Так уж говорьте, чоловіче! Же ся не ганьбите! Я ем собі думала, же ся на вас дасть сполігнути!

МАРФА. Тадь говорьте!

ГРУША Говорьте! Но так, зачнийте уж!

НАСТЯ: Што мате нове?

ДІВКЫ. Добрый день, Петер Івановіч!

АННА: Но та як? Говорьте, што ся діє!

ХЛЕСТАКОВ: Тыж ем дуже радый! Тішу ся з той нагодной стрічі. Знате, мушу ся вам признати: кебы не вы, не знам, не знам, як бы ем заплатив.

БУРГОМІСТЕР: (*mimo*) Мі будеш дашто нагваряти! Не знав, як заплатити! (*nahlas*) Ваша ексцеленція, довольте мі вам задати еден маленькый вопрос: де пан велькоможний путує?

ХЛЕСТАКОВ: До сусідней губернії. Є там мое рідне село.

БУРГОМІСТЕР: (*mimo*) З тым треба быти на позорі! (*nahlas*) Красна идея!

ХЛЕСТАКОВ: Мій отець... на стары коліна хоче, жебы ем був при ним. (*zaslzi*) Говорить, же в професіональной карієрі ем нич не досягнув... Думать сі, же чоловік лем собі прийде а уж дістане криж. То есть метал! Я бы го там послав, най собі спробує, най знать, яке то є... тяжке!

(*Anna s dcérami neustále prenasledujú nemého a tajomného Dobčinského.*)

БУРГОМІСТЕР: *(mimo)* Тот ся але зо мнов грае! Іщі ай своєго отця до того замішав. *(nahlas)* А як довго ся там хочете стримати?

ХЛЕСТАКОВ: Кебы од мене залежало... Мій отець є як старый со-мар! Уж ем му сто раз говорив: “Я без Петербургу не можу жыти!” Што, мам ся заграбати меджі даякими доморóдыми Індіянами? Днесь є уж інша доба: моя душа тужить за културов.

БУРГОМІСТЕР: І моя! ... „Моя душа тужить... за културов!“ ... *(mimo)* Кламе, аж ся му з носа дымить... *(nahlas)* Свята правда! Што уж ту... на конці світа... На валалі! То є тяжкый вопрос!

АННА: А як тот... Но, тот? Генерал!

МАРФА. Є то генерал? Не?!

ГРУША: Та то буде він – з того письма.

НАСТЯ: А дале, но так... Далє!

АННА: Не бійте ся, говорьте! Вы сьте предці не штатный заместна-нець, вы можете говорити. Штат вам нич не зробить!

(Spoločný smiech. Náhle štronzo. Ticho.)

МАРФА. А як вызерать? Не є барз старый?

ГРУША: Якый є?

НАСТЯ: Чорный або блондявый?

БУРГОМІСТЕР: А... Не є ту трохы замокро?

ХЛЕСТАКОВ: Є!

БУРГОМІСТЕР: Ааа... Не здасть ся вам, же є ту затемно?

ХЛЕСТАКОВ: Мате правду! Але ліпшу комнату ем ту не зогнав! Час-то ся мі ставать, же хочу дашто вызначне зробити, дашто важне прочітати, або... нападне ня дашто, потребую то дати на папірь, а – не можу. Не дасть ся: темнота, темнота, сама темнота...

(Anna s dcérami sa tajomne približujú do popredia.)

БУРГОМІСТЕР: Мам такый малый дом...ік. Мам жену а три красны дівкы... А єдну приемну, акурат теперь вольну комнатку. Є ваша а лем ваша! Не нагнівайте ся... Єм лем такый обычай-ный, простый чоловік а была бы то про мене велика честь, кебы сьте прияли мою понуку!

ХЛЕСТАКОВ: Але праві наопак, потішнія буде на мойй страні. Є овелё
приємніше жыти в приватнім домі, як ту, у тій корчмі.

БУРГОМІСТЕР: Такой видно: інтелігент! Не берьте то як комплі-
мент – я то віджу з першого погляду!

ХЛЕСТАКОВ: Дякую... Я тыж терпіти не можу фалошность і лице-
мірство! Чом ся ку тому не признати: ем очарованый. Слызы
ся мі тиснуть до очі, кедь мі люде проявляють респект а
одданость, одданость а респект... Респект а одданость, од-
даность а респект... а... а респект... Осиф, такой мі заклич
тоту одпорну сервірку!

АННА: А што мі то там властні пише? (*otvára list od Dobčinského*)
„Є то зле! Прийшов ку нам ревізор!..

МАРФА. ...Але ничого ся не бій, вшытко буде в порядку...

ГРУША: ...Віруй в Божу мілосердность...

АННА: Так, так...

МАРФА. ...Приправ жовту комнату...

АННА: Де бы съме ту дома взяли жовту комнату? Панебоже!

ВШЫТКЫ: Мішка! Мішка!

ГРУША: З обідом собі не роб старости, наїме ся вонка.

НАСТЯ: Главні приправ як найвеце пятыкы!
(*Vstúpi servírka s Osipom.*)

СЕРВІРКА. Кликали съте ня?

ХЛЕСТАКОВ: Приправ мі учет!

СЕРВІРКА. Уж ем вам дала два!

ХЛЕСТАКОВ: Хто собі мать запамятати тоты твої глупы учты!

МАРФА. ...Посылам ті поцілунок на чело а зіставам з поздравом!..

АННА: ...Твій Антон Антонович Худник-Дмухановский". (*nechápe*)
А. Худник?

ГРУША: Так, татко!

НАСТЯ: Пре Крістовы раны!

ВШЫТКЫ: Мішка, Мішка! (*utekají*) Біж по водку!

ХЛЕСТАКОВ: Кілько то буде?

СЕРВІРКА. Так маме: першый день обід, другый день съте собі дали
лососа, а пак то вшытко ішло на борг...

ХЛЕСТАКОВ: Глупаня – порахуй то вшытко докопы!

АННА: Порядні вычість тоту комнату.

МАРФА. Най ся ту вшытко лем так лескне!

ГРУША: Там до кута му дайте умывадло...

НАСТЯ: Постіль!

АННА: А вшытко, што ку ній треба!

ХЛЕСТАКОВ: Говорю ті: вшытко докопы! А випадний!

БУРГОМІСТЕР: Випадний!

ВШЫТКЫ: Випадний!

(Servírka a Dobčinskij odchádzajú.)

БУРГОМІСТЕР: Дорогий мій приятелю, а не хотіли бы съте собі попозерати наше місто? Дакотры ёго памятки, вызначны інштитуції... а так дале, а так дале?

ХЛЕСТАКОВ: А што є там таке інteresне?

БУРГОМІСТЕР: Та лем так, попозерате собі, як їх справуєме, який утримуєме порядок...

ХЛЕСТАКОВ: З великов радостёв, ем приправений...

БУРГОМІСТЕР: Кедь ся вам буде хотіти, можеме забігнути, наприклад, до даякой школы, на суд, або до містного арешту...

ХЛЕСТАКОВ: Нач до арешту? Радше подьме до того, харітатівного...

БУРГОМІСТЕР: ...Сполку! Підете своїм автом, або підеме моім?

ХЛЕСТАКОВ: Можеме іти ай вашим.

БУРГОМІСТЕР: *(Bobčinskému)* То значить, же съме цілком обсаджены.

АННА: А мы, Настенка моя, ся тепёрь мусиме выпарадити!

МАРФА. Таке есо¹¹ з главного міста. А іде ку нам!

ГРУША: Лем жебы ся нам не зачав высмівати!

НАСТЯ: Я бы-м то наісто не пережыла!

АННА: Найліпше буде, кедь собі возмеш тоты світлосині шаты з воланом... А ты каровану сукнічку з крімпленовов блюзочков... а ты собі возь уплетовый комплетик!

11 **Есо** (од словац. eso) – туз, важна фігура.

МАРФА. Але, маман! Тоты шаты суть цалком нанич.

ГРУША: В тых уж днесь ходить каждый.

НАСТЯ: Я хочу тоты з квітками.

АННА: З квітками?

МАРФА. Фурт мі робите наперек!

АННА: Лем собі шумні-красні облечте тото, што вам повім! Бо я собі облечу тоты бордовы шаты! Бордова ся мі страшно любить!

ВШЫТКЫ: (*ironicky*) Бордова!!!

АННА: (*káravo*) Дівчата!

ГРУША: Але, маман, тоты бордовы вам нияк не пасують!

АННА: Говорите, же бордовы мі не пасують?!

НАСТЯ: Ні!

МАРФА. Мать правду, абсолютні не пасують!

ГРУША: Пасовали бы ку тмавым очам... Ку таким, яки мам я!

АННА: Хочеш повісти, же я не мам тмавы очі?! Я мам аж барз тмавы очі! Найтмавшы в цілым місті! То мі говориш зо зависти!

МАРФА. Маман, я не розумлю, чом вам фурт так залежить на ваших очах...

ГРУША: На фігурі і на віку!

АННА: Завидите, што?! Золотенькы мої, кедь іщі жив младокомік Свістунов з нашого Великого – оперетного театру – дай му, Боже, вічну славу – хлоп як бук, сорочки носив – такой текстіл а кваліту¹² уж днесь нигде не зоженеш – часто мі говорив: „Верабоже, Анна Андреевна, дашто таке ем іщі нигда не відів а ани ем о тім нигде не читав – тоты вашы очі...“ А фурт опаковав, же ся з того застрілить а застрілить, але потім не міг найти тоты піштолі – або штось таке...

БУРґОМІСТЕР: Та як: підете своїм автом або моїм?

ХЛЕСТАКОВ: Можу іти ай вашим.

БУРґОМІСТЕР: (*Bobčinskému*) То значить, же сьме цалком обсаджены. Ідеме!

12 **Кваліта** (од *словац.* kvalita) – якость, квалітет.

ПЯТА СЦЕНА

ЗІНАІДА: (*zblúdila radost'*) Дорогы приятеле! Як я вам то желям! З чістогa серця! Намойверу! Прилетіли ку мі: „У предносты Худника буде весіля!“ „Яй, яй!“ Захватила ня така радость, же говорю мужові: „Конечні ся дочекали!“ А дале му повідам: „Така ем з того розрушена, же аж ем реч стратила.“ „Так довго выберали“, подумала ем собі, „аж конечні мать, што хотіла – хлоп як образчік!“ Розплакала ем ся а плачу а плачу, аж ня чканіця лапіла. „Чом ты, Зінаідочко моя, чкаш?“ „А я, верабоже, ані сама не знам, слызы ся мі лем так самы од себе горнуть до очі...“ Таке щастя, телє радости!

(*PREHLIADKA MESTA –
VELKOLEPÉ HUDOBNO-TANEČNÉ PRIVÍTANIE*)
(*Ústredné oslavné piesne, spoločné tance; chlieb a soľ*)

ПОШЛЁПКІНА. (*s miernym rómskym akcentom*) Златенко мое, я ем Февронія Петровна Пошлєпкіна, жена замочника Івана. Доволь, жебы ем тя ай я поздрáвила! За нашу комуніту! Витай! Витай меджі нами! А чувствуй ся у нас як дома! Але мушу ті дашто повісти! Тот наш містьскый предноста то є ті порядный лайдак! Свиня є то! Най умру я ай ціла моя родина, кедь не говорю чісту правду! А знаш ты, златенко мое, што мі зробив?! Зарядив то так, жебы моєго мужа взяли на войну. Але він іщі не був на шорі! Най умру я ай ціла моя родина, кедь то не є чіста правда! А іщі... Тото... Слухай!

ТУПШКОВА. Я ем Аглая Тупікова... Тыж ем ту із-за предносты! Дав ня збити! Омылом! Омылом! Жены ся побили на базарі, поліція прийшла, кедь уж было по вшыткім. Бабы поутікали, лем я ем там зістала. Они ня лапили, одвезли а збили. Збили ня аж до крові. Лем ся попозерайте, ту, ага! Пересвічте ся. Аж до крові!

БУРГОМІСТЕР: То не є правда! Она кламе!

ТУПШКОВА. Омылом! Тото не є в порядку! Омылом!

ПОШЛЁПКІНА. Златенко мое, а іщі тото ті хочу повісти. Най умру я ай ціла моя родина, кедь предноста міста не краде! А не мать бабу! Най ю чорты возьмуть! Най умру я ай ціла моя родина, кедь не говорю чісту правду!

ШЕСТА СЦЕНА

(Vchádza Miško a Osip s bizarnými darmi.)

ОСИФ: Де то мам дати?!

МІШКА. Положите то ту!

ОСИФ: Почекай, най ся выдыхам! То е але страшный живот! Тягати вшыткы тоты подарункы на голодный желудок!

МІШКА. А генерал коли прийде?

ОСИФ: Якый генерал?

МІШКА. Но та генерал... Ваш пан!

ОСИФ: Та якый він є генерал?

МІШКА. Він не є генерал?

ОСИФ: Є... куцік. Але – зозаду!

МІШКА. А то є веце або менше?

ОСИФ: Ясно, же веце!

МІШКА. Та зато є у нас такый ціркус!

ОСИФ: Як ся так на тебе добрі позерам: цалком є з тебе приемный хлопець... прошу тя... Блесково мі принесь дашто на їджіня!

МІШКА. Рад бы єм, але не можу! Про вас ся іщі лем приправує. Просте їдло вы бы сьте ані не їли. Вы будете мати таке, як і ваш пан!

ОСИФ: *(zaúpie)* Ауууу... *(rázne)* Про мене може быти ай просте... Я зїм вшытко! Принесь мі го, быстро!

(Policajti otvárajú obe krídla dverí. Vchádza Chlestakov, Prednosta, Správca, Inšpektor, Sudca, Riaditeľ pošty aj Zinaida, Dobčinskij a Bobčinskij. Nájdu smietku na zemi a všetci sa ju snažia čím skôr získať.)

ХЛЕСТАКОВ: Намайверу, была то красна а поучна екскурзія. Кедь до вашого міста прийде даякый чужінець, вы му вшытко поуказуєте. Зо щірого седця му заспівате і затанцуєте! В іншых містах мі, вера, ніхто ніч таке не указав...

БУРґОМІСТЕР: Пре нас є то нормалне!

СУДЦЯ: Мы перед никым не маме ниякы таємства.

СПРАВЦЯ: Ані програм!

ДИРЕКТОР: Мы собі лем так скромно желаме...

ІНШПЕКТОР: Жебы сьме за наш доконалыи порядок дістали трошечкы узнаня!

ЗІНАІДА: А ласкы!

ХЛЕСТАКОВ: А я ем ся у вас іщі ай порядно обів!

БУРґОМІСТЕР: Тот фрыштик був досправды необычайный. Подавав ся в честь такого вызначного а мілого гостя!

ХЛЕСТАКОВ: Розуміте, я люблю поїсти! Жебы-м то повів так по вашому: „Чоловік жыє, жебы міг торгати квітка рósкошу...“ Яка то была рыба?

БОБЧИНЬСКИЙ: Лосос!

ДОБЧИНЬСКИЙ: Лабардан, пане!

ХЛЕСТАКОВ: (*pochvalne*) Лосос! Лабардан! А де то было – в шпиталю?

СПРАВЦЯ: Так, в шпиталю.

ХЛЕСТАКОВ: Кедь ся не мылю, были там постелі... Але цалком порожні! То ту нихто не хворіє? Же ем там скоро никого не відів?

СПРАВЦЯ: У нас є то уж раз так!.. Гм...

СУДЦЯ: Од того часу, як сьме завели реформу, каждый ся лем отрясе – а є здравый.

ІНШПЕКТОР: Забзучить а є фуч! Як муха!

БУРґОМІСТЕР: Так, треба то признати, маме ўспіхы! Але яка одповідность!

ЗІНАІДА: Вшытко лежить на наших плечах!

СУДЦЯ: Другы бы на нашім місті думали лем на то, як што найвеце нагрáбати.

ІНШПЕКТОР: Але мы ні! Ані во дні, ані в ночі не спиме... по голові нам ходять думкы: „Як то зробити так, жебы ся влада могла на тебе сполягнути! Найти в тобі опору!“

ДИРЕКТОР: „Ні, ты мусиш придати! Ты мусиш іти фурт до переду! Фурт веце а веце!“

БУРґОМІСТЕР: Не премії, не вызнаменаня – але чувство добрі выконаной роботы нас тішить. Гріє нас наше чісте сумліня!

ХЛЕСТАКОВ: Я тжж люблю так уважовати... Філозофовати! (*strik k Osipovi*) Охаб ня! З тыми шáлеными... (*naspäť*) Філозофія –

то є моє. Даколи пишу в прозі, даколи мі з того вылізуть віршы. А што так даякы вечуркы, забавы, рецeпції – організуєте? А як газардны гры... Карты грате?

БУРґОМІСТЕР: Божехрань! За нич на світі!

СПРАВЦЯ: Я ані не знам, як ся то тримле!

ДИРЕКТОР: А я кедь ся попозерам на гулёвого краля, такой ся мі двигать жалудок!

СУДЦЯ: Раз єм поставив з карт дітём хыжку – ані не хочте знати, якы ся мі сны снили!

ІНШПЕКТОР: Нигда не похоплю, як може дахто таков глупостёв марнити свій драгоцінный час.

БУРґОМІСТЕР: Я тот час радше жертвую... на благо отчизны!

(Vstúpi Anna a jej tri dcéry. Všetky v nových šatách.)

Довольте, жебы-м вам представив свою родину! Моя жена!

ХЛЕСТАКОВ: Котра то є?

БУРґОМІСТЕР: *(pre seba)* Боже, кебы я то знав! Котра бы то могла быти... *(nájde ju)* Аааа!

ХЛЕСТАКОВ: Мілостива пані! Дуже ня тішить, же мам таку честь спознати ся з вами...

АННА: Потішня є на моїй страні... Відіти в своім домі таку визначну особность...

ХЛЕСТАКОВ: Пробачте, мадам, є то наopak. *(začína sa zdvorilostne trápne lichotenie v lámanej angličtine a francúzštine)* Потішня є на моїй страні.

АННА: Тото мі не говорьте! Вы сьте то повіли лем так, зо слупности. Прошу, присядьте собі.

ХЛЕСТАКОВ: Ай стояти при вас є про мене велика честь. Кебы лем сьте сі знали представити, мілостива пані, яка є то радость быти по вашім боку...

АННА: Гей? Я ся ані не одважу подумати... А яку сьте мали драгу? Не была барз тяжка?

ХЛЕСТАКОВ: Ані мі то не припоминайте, я єм звикнутый, comprenez-vous, на великий світ, а одразу таке ту путованя: бруд... темнота. *(vášnivo sa zahľadí Anne do očí)* Кебы не было той ту нагоды, котра мі то вшытко вынагородить...

АННА: Боже, як вам мусило быти тяжко!

ХЛЕСТАКОВ: Але зато як мі є теперь, мілостива!

АННА: То мыслите важні? Така честь! Я собі то ачей ані не заслужу.

ХЛЕСТАКОВ: Як то, же не заслужите? Вы собі, мілостива пані, за-служите вшытко!

АННА: Што уж мы можеме в такім западлиску!

ХЛЕСТАКОВ: Ай таке западлиско мать свої выгоды. Поля, лісы, потічкы... Ах... Але аж в Петербурзі, там є тот правдивый живот! Вы собі, наприклад, думате, же я там в ўряді опи-сую даякы папірі. То ні! Містный жупан є зо мнов една рука. Звычайні ня так по камартьскы потляпать по плечі а повість: „Не зайдеш днесь ку мі на обід?“ На ўряд забігну лем так, на пару мінут... Роздати роботу: „Тото так, а там-то онак!“ А ту уж таємник, така канцелярьска крыса, што лем пером „трр-трр“ робить, ня глядять... Уж ня хотіли ай міністром зробити. Але повічте – нашто? Треба мі тото?! Сторож за мнов іщі по сходах біжить: „Іван Александровіч, можу вам топанкы почістити?!“ ...

СУДЦЯ: А хочете, я вам з радостевь вычїщу топанкы! А іщі ай на ба-лалайкі вам можу заграти. Красна пісня, што вы на то?

БУРГОМІСТЕР: Пребога, перестаньте! А вы чом там так стоїте, па-нове?

ІНШПЕКТОР: Але то є предці гостевска комната. Не лем про нас, але про вшыткых!

ХЛЕСТАКОВ: Тадь уж там не стійте а подьте собі сісти!

ВШЫТКЫ: Ні, ні... То мы не можеме!

БУРГОМІСТЕР: В нашій служебній позиції...

ХЛЕСТАКОВ: Лем собі, панове, сядьте! Сядьте собі! (*všetci si sadnú*)
Не треба робити церемонії! Я сам радше проковзну лем так – інкогніто. Але днесь ся уж лем тяжко можу сховати! Де там! У нас уж ся то просто не дасть! Лем што высуну нос, а уж то зачїнать: „Ага, Іван Александровіч іде! Видите, то є він! А хто досправды є тот Іван Александровіч Хлестаков?“

ОСИФ: Генерал!

ВШЫТКЫ: Аааах!

ХЛЕСТАКОВ: Іщі раз: „Хто є Іван Александровіч Хлестаков?!“

ВШЫТКЫ: Інкогніто!

ХЛЕСТАКОВ: (*netrzeplivo a podráždene*) Хто є Хлестаков?!

ВШЫТКЫ: Ревізор!

БУРґОМІСТЕР: Ваша ексцеленція! Мої дівкы! Марфа, Груша а Настя!

ХЛЕСТАКОВ: (*zmena; zbadá nové ženy*) Але, не говорьте... А три! (*mimoslovné tanečno – gestické spoznávanie sa; zmena*) Дівчата! Раз ся мі стало, же ня поважовали за велителя генерального штабу! Гей, є то так. Камарат офіцір мі повідать: „Іванку, думали сьме собі, же єсь наш велитель.“ Є то зато, же ня всяды а вшыткы знають. А кедь зайду ку артїсткам – а то не суть лем такы даякы артїсткы! – час од часу їм напишу даякый водевілчик... А Пушкін? З Пушкіном я собі тыкам. Стрічаеме ся ай веце раз до тыждня: „Што, Пушкін, як жыєш?“ – „Але, є то нанич...“ Є то порядный чудачіско, тот Пушкін.

ОСИФ: (*náhle*) А мате ту іщі даякый іншый выход?

ХЛЕСТАКОВ: Я уж того написав! Фігарове весіля, Норма, Тоска, Ріголетто, Набукко, Гедда, Мадам Бутерброт... На вшыткы назвы уж собі ані не спомяну. А вшытко граво, без векшой намагы. Ані ся мі барз не хотіло, але знате тых діректорів театрох – гучать до чоловіка: „Напиш... Мусиш про нас дашто написати!“ А так ем собі повів: „Але, тадь їм дашто напиш!“ Збухав ем то даяк за еден-єдиный вечур а были з того бафнуты. Просто – напады ся мі родять еден за другим а мам їх до блуду!

АННА: А Три мушкетеры – то є тыж ваш кус?

ХЛЕСТАКОВ: Мій вкус...

ГРУША: Вкус? Кус!

ХЛЕСТАКОВ: Кус!

АННА: Такой ем собі то помыслила...

МАРФА. Але, маман, там є предці написане, же автором є пан Дюма.

АННА: Так, видите? (*k dcéram*) То є ясне! Главні, жебы сьте ся мали на чім погадати!

НАСТЯ: Але, дівча, є то так...

ХЛЕСТАКОВ: Но, то є так! Гей, молода пані мать правду. Трёх мушкетерів написав Думас, але пак суть іщі далшы трое, а тоты суть мої.

АННА: Так. А я єм істо чітала тых ваших трёх.

ХЛЕСТАКОВ: Чом собі то не признати: література є про мене вшытко, література є мій жывот. Хто в Петербурзі дашто значить, тот ходить ку мі. Опросьте ся, кого хочете! Паньство, пообіцяйте мі, же кедь прийдете до главного міста, істо ня навщівите, добрі? Я організую пречудесны балы!

НАСТЯ: Такой собі представую тоту красоту...

АННА: Боже, який є шармантний!

ГРУША: А який є то фешак!

МАРФА. А спостерегли съте, який є галантний?!

АННА: Што з чоловіком зробить главне місто! А які мать елегантны рухы а граціозну гестікулацію! Я таких мужів збожнюю! То єм ціла я... Ціла без себе... Здасть ся мі, же єм ся му залюбила! Спостерегла єсь, як ся на мене цілый тот час позерав?!

МАРФА. Маман, то він ся цілый час позерав на мене!

ГРУША: Ні, то ся барз мылиш... То він з мене не спустив свій погляд!

НАСТЯ: Ні, то я єм ёго тіп!

АННА: Перестаньте, аспонь тепёрь дайте покій з тыми жартами! Може ся ай раз на тебе попозерав, але то было лем так мимовольні. Може собі повів: „Попозерам ся ай на ню, жебы ся не повіло!“

ХЛЕСТАКОВ: То є без дебаты! На столі – представте собі – лежить дыня!

ВШЫТКЫ: Дыыняяя!

ХЛЕСТАКОВ: І што бы съте повіли, кільки коштує? Сімсто! Поливку, і возять прямо з Паріжа – шіфов. Здвігнете прикрывку – іщі є горяча – а тота воня! Боже, то ачей ані не може быти правда... Каждый вечур єм або на рецепції, або на балі. Фурт грам брідж в нобл сполочности: англїцькый посол, німецькый посол, міністер а я. Можете собі повісти, тадь то є лем гра, але який є пак з того чоловік утяганий... Мі кедь дахто пише, та лем як „Тому Найвышшому...“ Перед часом єм став на челі цілого резорту. Што єдного – двох резортів!

Стало ся то за одну-едину годину: стратив ся міністер – за світ божый го не могли найти. Но а як то ходить, такой засіданя влады, порады: што теперь, хто то возьме? Нўкали ся там вшелиякы генералы, проміненты, лемже як їх ку тому пустили – такой погоріли. Оно ся то не здасть, але кедь ся чоловік на то попозерать зблизка – є то проблем! А кедь уж вшиткым было ясно, же є зле-недобрі – влада такой за мнов! А зачали же тото а тамто, а мусиш, а предці лем, а бла бла бла, а го го го... А я їм повідам: „Што ся діє?“ А они: „Мусиш то зобрати!“ „Добрі, панове, як мушу, так мушу, я то зоберу,“ повідам, „зоберу, але ту такой вам говорю: нич таке! Тото я не стерплю! А ані не доволю! То ні! Я мам уха! Добрый слух! А мам ай нос! Порядный нос! Я уж –! (*Chlestakov sa rozohňuje*) Як? Зо мнов не будуть ниякы жарты! Я вам вычщу жалудкы! Я вывітрам ай цілый парламент! Який єм, такой єм – інакшый я уж не буду! Завтра ня выменуять за міністра, позавтра за президента, а потім за... Потім... (*reve*) Лосос! Лабардан! Лосос!!! Лабардан!!! (*odpadne a všeci ho s úcta odnášajú do dvier*)

СУДЦЯ: Так. А теперь ся выпить... а вшиткых нас удасть! До Петербургу!

СЕМА СЦЕНА

БУРГОМІСТЕР: Двері! Двері! Не чули съте! Станьте ту при дверях а не погнийте ся! Ниякый неогласеный гость не войде до мого дому. А обычайна голота – Боже заваруй! Днесь є мій дім забештелёванный лем про выбрану сполочность! Панове! (*pokynie rukou*)

(*Začína sa
VELKOLEPÁ HUDOBNO – TANEČNÁ OSLAVA
na počesť vzácneho hosťa!*)

(*Po veľkom finále placho vstupuje Osip. Ľudia ho obkolesia.*)

БУРГОМІСТЕР: Но, што... як... як?

АННА: Но, лем ся не бій... Подь дале!

НАСТЯ: Но та як? Як?

ДИРЕКТОР: Як ся чує?

ГРУША: Добрі ся выспав?

БУРґОМІСТЕР: Но та як... як ся любить твоєму панові у нас?

(Osip neodpovedá.)

МАРФА. Як ся звеш?!

(Všetci sa tu predstavujú, akoby im Osip nerozumel.)

ОСИФ: *(po chvíli, pomaly)* Осиф.

(Všetci oslavný potlesk a výkriky Bravó!)

БУРґОМІСТЕР: А як твій... пан?

ЗІНАІДА: Слухай, Осифе: ку вашому панові ходить велё владных урядників?

(Osip neodpovedá. Bojí sa. Ostatní sa boja ešte viac.)

СУДЦЯ: Осифе! А штатных чинителів?

МАРФА. Осифе, твій пан є красний, як образчік!

АННА: А прошу тя, Осифку, іщі єдно, яку він мать...

(Všetci sa prekvapia, na čo Anna myslí.)

АННА: *(po chvíli)* – яку він мать шаржу?

(Všetci si vydýchnu. Osip ničomu nerozumie.)

СПРАВЦЯ: *(žoviálne grobiansky)* Камарате мій, ты ся мі барз любиш! Верабоже!

ІНШПЕКТОР: *(pridá sa)* Ты істо будеш фантастичный чоловік.

ЗІНАІДА: Та што!

ГРУША: Слухай, Осифе, а носить твій пан мундір або...

НАСТЯ: Осифе, а якы очі ся му найвеце люблять?

АННА: А шаты?

МАРФА. Боже, Осифе, який він мать пречудесный носик...

БУРґОМІСТЕР: Жены! Но! *(k Osipovi, ktorý ničomu nerozumie)* А што найвеце твого пана интересує, га? То есть, што ся му при ёго путованю найвеце любить?

ОСИФ: *(konečne prehovorí)* Любить... Як коли. Найвеце ся му любить, кедь го сердечні привітають а кедь го порядні погостять.

БУРґОМІСТЕР: Повідаш, порядні?!

ЖЕНЫ: Порядне погощія!

ОСИФ: Порядне! Повіли бы съте собі: хто ем такый? Я ем лем такый простый чоловік, але ёму ай на тім залежить... Чи ня не беруть як дашто неповноцінне. Де то съме тогды были? Гей, прийшов а повідать: „Но та як, Осифе, як ся о тебе постарали?!“ „Плано, барз плано,“ говорю му. „Мізерный гоститель!“ „Припомень мі то, кедь ся вернеме домів до Петербургу! Боже, Петербург! Жывот, як вино! Фантастично політичний... театры, языкы, цвічени псы... Што лем чоловік захоче!

*(Slávnostne vstúpi Chlestakov. Všetci zamrznú.
Hodnostári mesta sa gesticky dohovoria.
Všetci sa rozpráchnu. Ostáva len Osip.)*

ХЛЕСТАКОВ: *(zívne)* Так ем собі здрімнув... Глава мі іде праскнути... Але інакше то ту не є аж таке зле.

ОСИФ: Но, плано ту не є! Але дашто вам повім: подьме уж гет! Вірте те мі! Уж є найвышшый час!

ХЛЕСТАКОВ: Глупость! Перестань гундрати!

ОСИФ: Побавили съме ся, і подьме гет! Далє! Што ся ту будеме з ними бабрати?! Доты, докы іщі ся дахто не зявив...

ХЛЕСТАКОВ: Іщі ні! Іщі ем собі нич порядні не ужив... Ні! *(Osip odchádza)* Жывот – такый ту жывот – то є оно!

ВОСЬМА СЦЕНА

СУДЦЯ: *(vstúpi, pre seba)* Боже мій, будь теперь при мі! *(nahlas)* Довольте ся представити: містный крайский судця Амос Фёдоровіч Ляпкін-Тяпкін.

ХЛЕСТАКОВ: Най ся вам любить, вступте! Так, говорите, же съте судця...

СУДЦЯ: Менований ем був іщі в осемдесятім шестім року а в тій функції ся находжам аж доднесь.

ХЛЕСТАКОВ: Красна а шляхетна работа... І як, сыпе вам то?

СУДЦЯ: Каждых пять років, дякуючі ласкавости вышшых органів, діставам вызнаменаня. Напоследок то був Орден за заслугы найвышшой категорії. *(pre seba)* Як кебы ем ходив босый по распалєных угликох...

ХЛЕСТАКОВ: Третей категории – то є тота медала, што є з конарём?
Но ясні, без нёго бы то не было оно!

ДИРЕКТОР: (*vstúpi*) Довольте ся представити: директор пошты і теле-
комунікації – Іван Кузмич Шпекін.

ХЛЕСТАКОВ: Вітайте! А най ся вам любить, вступте! Тішу ся, же
днесь можу быти з вами. Жыете ту од народжіня?

ДИРЕКТОР: То заісто.

ХЛЕСТАКОВ: А мі ся ту любить. Хоць ту не жыє много людей... Є то
така діра, але што з тым зробиш? Предці то не є главне мі-
сто, но не?! Не мам правду?

ДИРЕКТОР: То заісто.

ХЛЕСТАКОВ: Познате главне місто? Ниякы глупаці або пристяго-
валці – то ні. Огромный бонтон! А што собі мыслите вы?

ДИРЕКТОР: То заісто. (*pre seba*) Ані не є намыслений, інтересує го
чуджа думка...

ХЛЕСТАКОВ: Но ай так, панове – руку на серце – даколи чоловік ай
в такій провінції може найти своє істинне щастя...

ДИРЕКТОР: То заісто!

ХЛЕСТАКОВ: Чоловік потребує так мало! Лем жебы го дахто щіро
любив... Не мам правду?

ДИРЕКТОР: То заісто!

ІНШПЕКТОР: (*vstúpi*) Довольте ся представити: школьський іншпек-
тор Лука Лукіч Хлопов.

ХЛЕСТАКОВ: Най ся любить, вступте! Прошу. Што то там тримете?

СУДЦЯ: Нич, нич, мілостивый пане...

ХЛЕСТАКОВ: Як то, же нич – шак то суть пінязі!

СУДЦЯ: Може не суть... (*pre seba*) Уж ся віджу, як ня везуть!

ХЛЕСТАКОВ: (*zodvihne ich*) Гей, суть то пінязі!

СУДЦЯ: Конець, готово, амін...

ДИРЕКТОР: Чоловікові треба так мало! Лем жебы го дахто щіро лю-
бив... Не мам правду?

ХЛЕСТАКОВ: Єм досправды радый, же мі так розуміте. Дахто бы
повів: то є чудак, але я уж єм раз такый. (*ponúkne*) Закурить
собі дахто зо мнов?

ІНШПЕКТОР: (*pre seba*) Єзусмарія, так тото єм не чекав! Зобрати чі не зобрати?

(*Všetci po ňom opakuju zázračnú formulku.*)

ХЛЕСТАКОВ: Лем собі зоберте! А припальте собі! Є то добра значка. Ясні, же в главнім місті суть ліпшы, але... Огень! (*všetci priskočia a náhle odskočia*)

СПРАВЦЯ: (*vstúpi*) Довольте ся представити: справця соціалных уставів Артемій Філіповіч Земляніка.

ХЛЕСТАКОВ: Прошу! Най ся вам любить, вступте!

СПРАВЦЯ: Може сі памятае... Особні єм мав ту честь вас привітати і провадити вас... Лосос! Лабардан!

ХЛЕСТАКОВ: Гей, гей. Лабардан! Лосос! Уж сі споминам. То був фрыштик.

СПРАВЦЯ: Пре отчізну вшытко!

ХЛЕСТАКОВ: Ані бы сьте не вірили, як я облюблюю квалітну кухню. Як віджу, вы не сьте барз великий фіншмеркер. То я єм пресный opak – їдло є моє слабе місце. А вы сьте на які жены? На чорны або на блондінкы?

ІНШПЕКТОР: Таке дашто бы-м собі ані не доволив...

ХЛЕСТАКОВ: Также вы ся не одважыте... Я мушу знати ваше густо!

ІНШПЕКТОР: Послушні глашу... (*pre seba*) Што то трепу?

ДІРЕКТОР: Чоловікові треба так мало! Лем жебы го дахто щіро любив... Не мам правду?

СПРАВЦЯ: Пре отчізну вшытко!

ДІРЕКТОР: То заісто!

ХЛЕСТАКОВ: Жывот або смерть?

СУДЦЯ: Уж то віджу, як ня везуть!

ХЛЕСТАКОВ: Але я добрі знам, же перед вами нияка сукня не є беспечна...

ІНШПЕКТОР: Зрадив. Проклятый язык, зрадив...

ХЛЕСТАКОВ: Слушайте, а вы сьте вчера не были куцік меньшы?

СПРАВЦЯ: Є то цалком може...

ХЛЕСТАКОВ: Вчера меньший, а уж ся червеніє! Препачте, але забыв єм, яке є ваше важене мено...

СПРАВЦЯ: Артемій Філіповіч Земляніка.

ХЛЕСТАКОВ: Так-так, Земляніка. Уж собі споминам. А што діти?
Діточки мате?

СПРАВЦЯ: Як бы ні. Пятеро. Двое уж суть дорослы...

ХЛЕСТАКОВ: Не говорьте! Дорослы діточки... Дорослы діточки?

СПРАВЦЯ: Дорослы діточки!

ХЛЕСТАКОВ: А як ся они – як ся, но, тото?

СПРАВЦЯ: Як ся... тото? Як ся кличуть?

ХЛЕСТАКОВ: Пресні так! Як ся кличуть?

СПРАВЦЯ: Нікіфор, Хрістофор, Термофор...

ХЛЕСТАКОВ: То є міле... Лосос! Лабардан! Вера! Чудный є тот
живот! (*Пауза.*)

Панове, стала ся така една неприємность: по дразі єм мав
даякы миморядны вылогы. Не могли бы съте мі пожычити?!

ДІРЕКТОР: То заісто! Ясні. З радостёв.

СПРАВЦЯ: Таке щастя!

СУДЦЯ: Є то про мене честь! Фурт приправеный!

ІНШПЕКТОР: То бы так было, кебы-м їх не мав при собі! То бы
было! Мам! Хвалабогу!

СПРАВЦЯ: Можу сміло повісти, же при условній роботі в штатній
службі ся абсолютні не шаную! Але ту діректор пошты! Тот
нич не робить! Письма, баликы стримує – лем собі то там у
вас перевірьте, як то у нёго вызерать –

ДІРЕКТОР: Двасто...

СПРАВЦЯ: Або ту школьскый іншпектор. Бунтарь! Як го могла вла-
да повірити таков вызначнов функціёв?! А якый то може
мати вплив на нашы діточки?

ІНШПЕКТОР: Штиристо...

СПРАВЦЯ: Або зоберьте собі такого крайского судцю! Ховать зая-
ців, бере уплаткы а бігать за женами... Знам, не мав бы єм о
тім говорити, є то мій приятель а, докінця, родина, але є то
в інтересах отчізны!

СУДЦЯ: Шістьсто!

СПРАВЦЯ: Або такый Добчінський! Як лем тот Добчінський

вийде з дому, судця раз-два, а уж є там. Сидить при єго жені. Лем собі сконтролюйте єго діточкы! Ані єдно не є по отцєві.

ДОБЧИНЬСКИЙ і БОБЧИНЬСКИЙ: Тысяч!

СПРАВЦЯ: Чістый судця! А тота мала найвеце!

ХЛЕСТАКОВ: Хто бы то міг о нім повісти?!

СПРАВЦЯ: Кебы съте хотіли, міг бы єм вам то выпрацовати ай на папері?

(Odozda tu udania)

ХЛЕСТАКОВ: Як хочете. Напиште мі то. Часто ся чоловік лем так нудить... (*cituje*) (*слова* Бобчиньского: "А кедь вас можу попросити, як ся вернете до Петербурга, повічте там вшыткым высокопоставеным людём, же в таким і таким місті жыє Петер Івановіч Бобчиньский. Лем так собі просто: жыє! А кебы съте не забыли, повічте і самому нашому царові, же в таким а таким місті жыє Петер івановіч Бобчиньский!") (*zmena.*) Боже, кільки ту є глупаків! Людей! – кільки убогости! Мав бы єм о тім написати Тряпичкінові до главного міста. Пише до новинок вшелыякы плеткы... Тот кедь занюхать шкандал, не знать брата. (*k Osipovi*) Ты ся позераш, якы суть ку мі!

ОСИФ: Гей, не є то ту найгірше, але знате што?

ХЛЕСТАКОВ: Што?

ОСИФ: Вірьте мі. Послухайте ня! Подьме стады гет, докы є час!

ХЛЕСТАКОВ: Глупость! Перестань гундрати!

ОСИФ: Побавили съме ся, і подьме гет! Дале! Што ся ту будеме з ними ба́брати!?

ХЛЕСТАКОВ: Ні! Іщі єм собі нич порядні не ужыв... Увидиме, може завтра! Жывот – такой ту жывот – то є оно!

ОСИФ: Ідьме стады, послухайте ня! Говорю вам, найліпше бы было, кебы съме ся потихы вытратили, іщі докы є час! Ай ваш пан отець ся буде гнівати, де съте так довго. Тадь они собі думают, же съте дахто цалком інший! Ёй, як бы ся нам добрі утікало: коні ту мають – як серны. З такими кіньми бы съме летіли як на крылах!

ХЛЕСТАКОВ: Ні! Не хочу! Іщі єм собі нич не ужыв! Не хочу, не

хочу... А не хочу! Забігний на пошту! Тряпічкін ся попукать од сміху!

ОСИФ: Я бы ем то радше послав по дакім з дому, шкода каждой минуты.

ХЛЕСТАКОВ: Іщі свічку! (*chce odíst*)

ОСИФ: (*k niekomu za dverami*) Подь ту, ты дарможрач еден! Забігнеш на пошту а пошлеш тото ту письмо. І повіч, най запрягають. А жебы то были порядны коні! Як серны... Но а давай позір: наш пан за нич не буде платити. Вшытко іде за штатны вытраты!

ХЛЕСТАКОВ: (*zozadu*) За штатны вытраты, вы говеда єдны!

ОСИФ: Но подьме, подьме, банда лінива, най ся пан не мусить гнівати!

ХЛЕСТАКОВ: Я з вами зроблю порядок, вы говеда єдны! Мене всяды знають! Всяды ем печеный-вареный! (*strih k Osipovi*) Лем собі не знам спомянути, де тєраз тот Тряпічкін жьє? На Поштовій або на Ярковій? Тыж довго не вытриме на єдній адресі, каждому зістане довжный за наєм. Пошлий му то на Яркову! Ту маш! А баста! (*odchádza*)

(*Všetci klopí.*)

ОСИФ: Перестаньте! Ідьте домів! Збогом! Никого днесь не приїмаме! Аж завтра! Іщі ты ся ту пхай! Згынь, заразо!

ДЕВЯТА СЦЕНА

(*Zjaví sa Marfa – Gruša – Nasta. Postupne. Striedavo.
Mierna naháňáčka, pri ktorej nevieme, kto koho chytá do svojich sietí.
Repliky sa miesia s replikami zo Ženby.*)

ХЛЕСТАКОВ: Слечно! Слечно!.. (*pauza; unavene*) Ці сьте ся ня настрашили?

М.–Г.–Н.: Ні... Не настрашила ся.

ХЛЕСТАКОВ: Дуже ня тішить, мілостива слечно, же ня уважате за хлопа... котрый... Можу ся вас опросити: де сьте ся выбрали?

М.–Г.–Н.: Я... Нигде... Нигде ем не ішла... Нигде ем ся не выбрала!

ХЛЕСТАКОВ: А чом сьте... чом сьте ся нігде не вибрали?

М.-Г.-Н.: Я ем сі думала... Гледала ем ту... чі ту нагодов не є маман...

ХЛЕСТАКОВ: Маман?! Ні, ні, вы мі мусите прозрэдити, де сьте ся вибрали.

М.-Г.-Н.: Я ем вам напевно перервала... Слово або думку... Нитку!

ХЛЕСТАКОВ: Ваши очі, мілостива слечно, значать веце, як вшыткы ниткы на світі. Як бы вы сьте мі могли дашто переторгнути! Праві наopak... Разом з вами вступили краса і роскош.

М.-Г.-Н.: Ні, ні, ні... Ваши слова пахнуть главным містом... Говорите так красні... Як з великой книжки!

ХЛЕСТАКОВ: Бо мам іншпірацію од такой красной дамы, яков сьте вы, мадам! Дожычте мі тільки щастя, жебы ем сі міг доволити пону́кнути вам свою руку... Што руку... Цілый світ!

М.-Г.-Н.: Думате?.. Уж бы ем напевно мала одыйти... Не слухить ся... Што?

ХЛЕСТАКОВ: Тота чудесна воня... Погляд... Дотык...

М.-Г.-Н.: Вы ся мі высмівате... Зато, же ем з того ту малого міста!.. З той ту діры!

ХЛЕСТАКОВ: Кебы ем так міг быти вашов вонёв... руков... або слызов... Овивати ваше розпалене чело, груди... ціле тіло... Обнімати ваши алабастровы плечі!

М.-Г.-Н.: Абсолютні не знам, о чим то говорите! Як то мыслите... З тов вонёв, поглядом, руков або слызов... А... з алабастром. Аа... То є але днесь шумный час, што?!

ХЛЕСТАКОВ: Ваши уста, мілостива слечно, стоять над каждым, і тым найсилнішым ураганом!

М.-Г.-Н.: Вы сьте але... А я ем вас хотіла попросити, жебы сьте мі написали даякый стишок до моёго памятничка... Але ай з дарительным написом!

ХЛЕСТАКОВ: Што там стишкы – тых я знам до блуду!

М.-Г.-Н.: Повічте, што мі там напишете... Прочітайте мі їх... Прошу, прошу...

ХЛЕСТАКОВ: Нач вам їх буду чітати? Я вам їх такой теперь можу створити! Вам, лем вам! Конець концём, я вам хочу одкрити свое сердце, повне ласкы...

М.–Г.–Н.: Ласка... Я ані не знам, што є то ласка... Ласкаааа!!! Як бы єм ай могла...

ХЛЕСТАКОВ: Слечно, вы ся од мене одтягуєте?! Буде нам доведна так близко...

М.–Г.–Н.: Близко?! Чом близко? Як... близко? Далеко як близко...

ХЛЕСТАКОВ: Близко як далеко, далеко як близко. Тужу вас стиска-ти во своім обяті!

(Recituje po rusky verše Puškina alebo Lermontova)

М.–Г.–Н.: *(inam)* Як кебы там дашто летіло? Кавка або даякый іншый птах...

ХЛЕСТАКОВ: *(zmyselne ju bozká)* Ворона, ворона, ворона...

М.–Г.–Н.: Ні, то є уж завелё! То не можу!.. Вы сьте але подареный!

ХЛЕСТАКОВ: Марфушка, то вшытко є з ласкы, з чістой ласкы...

МАРФА: Вы собі думате, же кедь сьте з великого міста, з телевізіі...

ХЛЕСТАКОВ: Грушенька, я то вшытко роблю лем а лем з чістой ласкы ку вам...

ГРУША: А я єм лем з того ту Западовиска... З той ту діры...

ХЛЕСТАКОВ: Настенька, перебачте! То ачей мыслите важні!

НАСТЯ: Же ся можете загравати зо мнов?! З моєв ласков?!

ХЛЕСТАКОВ: Перебачте мі! Перебачте!

ОСИФ: *(vchádza)* Прийшла бургомістрова жена а глядять вас!

ДЕСЯТА СЦЕНА

(Vstupuje Anna Andrejevna.)

АННА: Так момент! Но тото! *(dcéram)* Дівчата, што то мать значіти? Што суть тото за моресы?

М.–Г.–Н.: Маман!

АННА: Пакуйте ся стады! Але такой! Не чуєте: вон! А вшыткы! Мі-гайте стады! А не указуйте ся мі на очі!

*(Dcéry odchádzajú v slzách. Alebo sa skryli?
Matka automaticky prilahne.)*

АННА: Перебачте, але я – знате то – так ня то зобрало...

ХЛЕСТАКОВ: Мілостива, вы сьте не спозоровали, яка силна любов горить в моім седці?!

АННА: Як – вы ту лежите? Боже мій, встаньте, ту не є позамітане.

ХЛЕСТАКОВ: Ні, зістану ту лежати при ваших ногах, жебы-м ся міг дізнати, што мі осуд понукать. Што мі є суджене. Жывот або смерть!

АННА: Перебачте, але я напевно не розумлю... Кедь ся не мылю, вы хочете вызнати любов едній з моїх дівок?

ХЛЕСТАКОВ: Ні! То вы сьте панієв мого серця! Мій жывот висить на тонкім волосочку! Кедь моя любов не найде місце во вашім серці, потім збогом жывот, збогом страшный світ! Хаос і сказа! С пожаром в серці – жадам вас о руку.

АННА: Перебачте, але я мам таку едну скромну і маленку хыбочку: я ем якось... так куцік выдата.

ХЛЕСТАКОВ: Но боже! Што то є даяка хвороба?! Ласка горы перенешать! Як говорить наш мудрый народ: „Законы суть лем на папері!“ Ухыльме ся в тіні гейзірів ніжности вашой ручкы!

АННА: Яй, ручка... Ручку ні!

(Náhle vstupují všechny tři dcéry.)

М.-Г.-Н.: Но момент! Маман!.. Татко вас поздравує а одказує...

АННА: *(leží, nemůže vstát)* Што зась? Што ту хочете? Што за безоглядность! Лем так сі ту вторгнете! Як босоркіна мітла! Што позерате?! Ачей сьте уж дозріты, або ні? Коли уж достанете розум? Шак уж мате веце як вісемнадцять! Во вашім віку бы сьте уж мали знати, як ся ховати в сполочности! Што є то слушность! *(dcéry chtějí něco povědat, ale matka im to překazí)* В главі саме пиловиня! Не мате з кого брати приклад? Лем ся попозерайтре на свою маму. Чоловік ся ту може розторгнути! Што уж ту сегіня мама зможе?! Сховаме ся за двери!

ХЛЕСТАКОВ: *(schmatne dcéry alebo ony priskočia k nemu)* Пані... Пані! *(přitulí sa k nim)* Не забранюйте нашій ласкі, нашому сполочному щастю. Пожэгнайте нашій вірній ласкі!

АННА: То значить, же вы сьте до ней? Або до ней! До ней?

ХЛЕСТАКОВ: Жывот або смерть!

АННА: *(sklamaná)* Видиш, ты трубо една, ту то маш. Така валальска

гуска а такый вызначный гость про ню лежить на землі – а ты ту влетиш, як шалена! Мала бы-м повісти ні, ты собі то ані не заслужиш.

М.–Г.–Н.: Маман, я уж нич таке веце не зроблю, обіцям.

(Vstúpi Prednosta.)

БУРґОМІСТЕР: Ні, прошу вас, не трапте ня! Змилуйте ся, змилуйте ся! Тоты подводниці, што вам на мене нажаловали... Як є бог надо мною!.. Ані половина з того не є правда! Вшытко то є саме кламство. А же єм когоська дав збити – неправда, честне слово, неправда, сами ся корбачом збили.

ХЛЕСТАКОВ: А што є мі до того?

БУРґОМІСТЕР: Анічко, а ты ту што робиш?

АННА: Та ты не знаш о тім, яку честь нам зробив Іван Александровіч? Просить о руку одной з наших дівок.

БУРґОМІСТЕР: Іщі ай ты мі жереш нервы! Перестань! Што то мелеш? Уж ті цалком перескочило. Ваша ексцеленція, не гнівайте ся, она є куцік шаленковата – они то мають в родині...

ХЛЕСТАКОВ: Є то правда, я вас жадам о руку одной з ваших дівок. Єм залюбены!

БУРґОМІСТЕР: Не можу увірити, Ваша ексцеленція...

АННА: Чуеш, што говорить, або ні?

ХЛЕСТАКОВ: Я з той ласкы напевно зошалів!

БУРґОМІСТЕР: То не є можне... Таке щастя... Не єм годен такой чести...

ХЛЕСТАКОВ: Дайте мі дакотру з них, бо я сі дашто зроблю...

АННА: Боже мій, ты єшь але тупець! Іщі фурт ті то не дошло?!

БУРґОМІСТЕР: То не може быти правда!

ХЛЕСТАКОВ: Дайте мі дакотру з дівок, дайте, бо – ! Я єм приправены на вшытко! Кедь ся застрілю, дають вас до суду. Я уж веце не можу!

М.–Г.–Н.: Жывот або смерть!

БУРґОМІСТЕР: Єзусмарія! Мене росторгне од радости! Лем спокійно! Спокійно! Як собі желате! Головка моя... Ничому не ро-

зумлю, нич собі не памятам... Тото ту іщі не было – я єм з того абсолютный баран...

АННА: Тадь уж їм конечні дай своє благословіня!

БУРґОМІСТЕР: Най вас Бог благословить!

АННА: Голосніше!

БУРґОМІСТЕР: (*hlasnejšie*) Най вас Бог благословить! Але я за нич не можу!

АННА: Діти! Благословляю вас! (*vrhne sa a začne bozkávať Chlestakova.*)

БУРґОМІСТЕР: Што я віджу! Они ся цілують! Позерайте ся вшыткы!

АННА: Сыну мій! Подь на мою грудь! (*všetci sa navzájom bozkávajú*)
(*Vstúpi Osip.*)

ХЛЕСТАКОВ: Но, што є?

ОСИФ: Мілостивый пане, вшытко є приправене!

ХЛЕСТАКОВ: Добрі, добрі – дораз іду.

БУРґОМІСТЕР: Як то? Вы?

ХЛЕСТАКОВ: Гей, мате правду, одходжам...

БУРґОМІСТЕР: А коли тоды буде тото... Дашто сьте говорили о весілі...

ХЛЕСТАКОВ: Але то я собі лем одскочу. На єден день ку стрыкові – є то страшний богатый чоловік. Завтра ня ту мате як на коні...

БУРґОМІСТЕР: Так то вас не можеме стримовати! Вірю, же ся ку нам што найскорше вернете...

ХЛЕСТАКОВ: Ясні, же ся верну! Наісто! Я то напевно ані не пережью... Збогом, любов моя! Є мі до плачу! Збогом, душа моя!

БУРґОМІСТЕР: Нич сьте не забыли? Мате вшытко? Не потребуєте даякы пінязі?

ХЛЕСТАКОВ: Здравы зіставайте, татку! Я то напевно не пережью! Є мі до плачу! Збогом! Збогом, серденько мое! Збогом, ангеликы моїх снів!

БУРґОМІСТЕР: А як хочете іти? Ачей не будете сидіти на твердім? Придало бы ся вам дашто мягке! Мягке зосподку! Што бы

сьте повіли на такый мяхкый покровчик? Мішка! Гей! Уті-
кай до коморы а прынесь покровець, тот синій, перськый,
тот найкрасніший! А коли приближно вас можеме чекати
назад?

ОСИФ: Завтра або позавтра!

(Chlestakov s Osipom odchádzajú. Zvončeky cinkajú.)

ОДИНАДЦЯТА СЦЕНА

БУРГОМІСТЕР: Вшыткы ку мі! Я вам укажу! Я з вами уроблю по-
рядок – вы банда юдашів! Теперь ся з мене став ліпший
чоловік! Знате вы собі представити, який є теперь з мене
чоловік?! Тіште ся на новы порядкы, голубятка мої! Дотераз
єм вас розмазовав, але теперь я вам выкручу каркы! Де є
Свістунов, де є Пуговіцин, Уховертов, Прохоров, Держімор-
да. Де є Марко! Бубнуй до цілого міста, най вшыткы знають,
яку честь преявили небеса моєму дому і моїй родині!

ЖЕНЫ: Предноста Худник-Дмухановський выдавать свою дівку!

БУРГОМІСТЕР: А то не за хоцького. Він є Дахто!

АННА: В моїй комнаті буде така воня, же чоловік кедь там войде,
буде мусити прижмурити очі. Боже, то буде красота!

БУРГОМІСТЕР: Курва, то настануть часы! Я можу вшытко. Чуєте:
вшытко, вшытко! То што на то повісте, камаратя мої? Но?
Говорьте! То мы сьме тота аристократія. Правда аристо-
кратія! Аристократія!!! Тупці! А чом? Бо єм горі, бо єм вы-
грав!

(Všetci sa klaňajú.)

СПРАВЦЯ: Ґратулюю! Наконець і на вас ся усміхнуло щастя!

ЗНАІДА: Моя глубока поклоня! Ґратулюю! А най вам здравя добрі
служить! Главні молодым! Красны діточкы, внучата і прав-
нучата...

СУДЦЯ: Щастя, здравя, довгих років...

ІНШПЕКТОР: Мадам! Приймийте, прошу, мою седречну Ґратуляцію!

НАЧАЛНИК: То є красна новина!

(Všetci sa pridávají ku gratuláciám.)

АННА: Мы ся тепёрь плануеме престаговати до Петербургу. Розуміте – ту є такий загухнутый, валальський, провінціалный воздух – же аж є то неприемне. В Петербурзі мужа мають повышити на генерала.

ВШЫТКЫ: О, Боже! Іратулуеме!

СПРАВЦЯ. Вірю, же на нас не забудете...

ЗНАІДА: Потиснете...

СУДЦЯ: Спомянете сі на нас!

ІНШПЕКТОР: Маленька протекція...

НАЧАЛНИК: Охраните нас...

БУРґОМІСТЕР: А кебы ся карта обернула, вы бы сьте ня, говеда спросты, зажива укаменёвали, не мам правду?

ВШЫТКЫ: Але, што сьте...

БУРґОМІСТЕР: Но добрі – спомяну сі, поможу! А чом бы ай ні.

АННА: Ты тыж вшытко каждому наобіцяш! Іщі о таку жоброту ся будеме старати!?

БУРґОМІСТЕР: Боже, Петербург! Жывот як вино! Фантастично політичний! Театры, языкы, цвічени псы... Што лем ся душі замане!

ДВНАДЦЯТА СЦЕНА

(Vstúpi Riaditel' pošty.)

ДИРЕКТОР: Паньство, а тепёрь ся тримте! Тот ревізор, што сьме собі думали, же є ревізор, не був ниякый ревізор.

СУДЦЯ: Як – не був!

ДИРЕКТОР: Не був то ревізор. А ані нич подобне. Ту є то написане, чорне на білім!

БУРґОМІСТЕР: Де сьте на то прийшли?

ДИРЕКТОР: Та він сам то ту пише... Поштова уліця!.. Так ем то розліпив...

БУРґОМІСТЕР: Як сьте сі то могли доволити?? Вы сьте розліпили письмо владного чінителя?!

ДИРЕКТОР: Но, то є то: ани чінитель, ані владный!

АННА: Напевно вам забыли повісти, же ревізор собі бере за жену нашу дівку.

БУРГОМІСТЕР: І то, же я буду генералом! Я вас пошлю прямо до Сібіру!

ДИРЕКТОР: Знате што, я вам то радше прочітам.

ВШЫТКЫ: Гей, гей! Лем чітайте!

ДИРЕКТОР: Дамы і панове! „Мушу ті написати, дорогой Тряпичкін, яки ся коло мене діють пречудесны діла. Варошский голова ня насилу перестяговав до своёго дому, жыю собі як пан велькоможный, уважую о тім, же му звезду жену або ёго дівкы – іщі не знам, з котров сі то роздам – але найнадійніше то вызерать зо женов, тота є, як ся мі здасть, найпіддаїніша... чоловіче, вшыткы суть ту такы екзоты, же бы-сь умер од сміху! Наприклад – варошский голова: тот є найвекшый экзот – глупый як талпа!“

БУРГОМІСТЕР: Але тото там не є!

ДИРЕКТОР: Но так ся попозерайте!

БУРГОМІСТЕР: (*чита*) „Є глупый як талпа...“ Тото съте вы там приписали!

ДИРЕКТОР: А повіджете, як!

СПРАВЦЯ: Чітайте!

ІНШПЕКТОР: Дале, дале!

ДИРЕКТОР: (*чита*) „Варошский голова є глупый як талпа...“

БУРГОМІСТЕР: Чом то фурт опакуете? Кедь є то там написане лем раз!

ДИРЕКТОР: Гм... Гм... – „глупый як талпа...“

БУРГОМІСТЕР: Продовжуйте!

ДИРЕКТОР: „Діректор є тыж...“

ЗІНАІДА: Што?

ДИРЕКТОР: Нич.

БУРГОМІСТЕР: Кедь чітате, так чітайте. А вшытко!

СПРАВЦЯ: Укажете, я то прочітам. „Діректор є тыж глупый як талпа а є пияк.“

ДИРЕКТОР: То є паскуда, тот бы собі заслужив пару по писку!

СПРАВЦЯ. (*číta*) „Справця соціалных ўставів – ... у... у...“

ІНШПЕКТОР: Чом сьте перестали? Дайте то мі, я мам ліпшы очі!

СПРАВЦЯ: Тоту часть бы сьме могли перескочіти, є то ту якась роз-
мазане...

ІНШПЕКТОР: Лем мі то дайте, я уж собі з тым даяк пораджу. (*číta*)/
„Справця соціалных ўставів є глупый як талпа а пердить!“

ЗІНАІДА: А мате, што сьте хотіли!

СПРАВЦЯ: Не розумлю, што є на тім смішне?!

ІНШПЕКТОР: „А ведуца одбору культуры є глупа як талпа а страшні
смердить!“

ЗІНАІДА: Але я шумні воням! Я шумні воням!

ІНШПЕКТОР: (*číta*) „Школьский інспектор...“

ВШЫТКЫ: Є глупый як талпа!

ІНШПЕКТОР: Ні!

ДИРЕКТОР: (*číta*) „Тот не знать, што є то мыдло!“

ІНШПЕКТОР: Я знам, што є мыдло. То є така... коцка... (*a ukazuje do
úst*)

СУДЦЯ: Іщі добрі, же на мене забыв!

ЗІНАІДА: (*pokračuje*) „Містный судця...“

СУДЦЯ: Паньство, узнайте, уж є то нуда! Хто ся на тім іщі може ба-
вити!

ІНШПЕКТОР: Ні, ні!

ДИРЕКТОР: Чітайте далє!

ЗІНАІДА: „Містный судця є глупый як талпа а іщі є ай абсолютный
паралітик.“

ІНШПЕКТОР: „Но... Вшиткы суть глупы як талпа, але я ся на них
не могу скаржити. Пінязі мі дають, кормяць ня одушу. На-
певно ся пушу до літературы – моя душа тужыць по дачім
высокім, барз высокім... Збогом, Тряпичкін. – Твій Хлеста-
ков“, Поштова уліца, чісло 97, кедь ся войде до двора, третій
етаж, доправа.

АННА: Боже, то є ганьба!

ЗІНАІДА: (*zblúdílá radost*) Дорогы приятеле! Як я вам то желам!

З чистого серця! Досправды! Прилетіли ку мі: „У предно-сты Худника буде весіля!“ „Яй, яй!“ Захватила ня така радость, же говорю мужові: „Конечні ся дочекали!“ А дале му повідам: „Така ем з того розрушена, же ані говорити не можу.“ „Так довго выбрали“, подумала ем собі, „аж конечні мать, што хотіла – хлоп як образчік!“ Розплакала ем ся а плачу, а плачу, аж ня чканіця лָпила. „Чом ты, Зінаїдочко моя, чкаш?“ „А я, верабоже, ані сама не знам, слызы ся мі лем так самы од себе горнуть до очі...“ Таке щастя, телё радости!

(Po chvíli ju odřahují.)

БУРґОМІСТЕР: То є ганьба! Тот мі дав! Знічів ня, убив, зарізав! Де суть мої пінязі? Мої пінязі! Поліція! Де є поліція! Я нич не віджу... Лем даякы свиньскы рыла, нич інше, лем самы свиньскы рыла... Приведьте мі го! Улапте го, злодія! Злодій!

(Do toho sa háda Anna s dcérami.)

БУРґОМІСТЕР: Як ем міг – дурак старый – як ем міг так ся дати окламати! Тридцять років во функції – ані еден чоловічок, ані еден жыдак ня так не окламав... не обаламутив... Най-векшых подводників ем підваджав, небеспечным злочінцём і шпекулантом, што бы ай цілый світ украли, ем допікав... Дванадцать влад а два режімы ем в покої і здраві пережив! А теперь што?!

АННА: Лем перед минутов ся заслубив з нашими дівками!

БУРґОМІСТЕР: Заслубив! Говно ся заслубив! Ідь до перделе з тым своїм заслубінём! Лем най то цілый світ видить! Лем най ся позерать! Видиш, світе християньскый, што зістало з єдного предносты! Паяц, комедіант! Ех, ты, глупак, тупець, гове-до посивіте! Таке нич, такого соплёша, звычайну рянду собі помылиш з важеным чоловіком!

М.–Г.–Н.: *(položialený smiech)* А він ся теперь дагдэ везе а дзвонкы му дзвінко выдзвоняють!

БУРґОМІСТЕР: По цілім світі рознесе справу о тім, што ся му стало! А буду каждому на сміх! А може ся іщі стати, же ся найде даяка літературна крыса, даякый графоман, ліберал ска-раный – зобере а шуруить ня до комедії! А тото ня жере найвеце! Потім уж никого не буде інтересовати ані уряд, ані шаржа /функція/, ані заслугы – вшыткы ся лем будуть

вышкірѣвати а плѣскати од радости! – З чого ся смієте? Зо себе ся смієте!..

А вшиткы одразу – ревізор, ревізор! Хто з тым зачав? Хто перший выпустив таку плетку?

СУДЦЯ: Хто выпустив – там, ага, суть тоты голубчікове, што то выпустили!

СПРАВЦЯ: Ясно, же то суть они!

ІНШПЕКТОР: Бодай бы ні!

ДИРЕКТОР: Влетіли ту, як кебы горіло, а же: „Уж є ту, сидить собі там а не платить!“

ЗІНАІДА: То была трефа!

БУРГОМІСТЕР: То є ясне, же они! Сорокы плеткаркы, кламарі прокляты!

СПРАВЦЯ: За то нам заплатите!

ЗІНАІДА: То вам не даруєме!

ІНШПЕКТОР: Лем бігате по місті, вынюхуете вшитко як псиска бездомны а пак россівате плетки, чортиска короткохвосты...

СУДЦЯ: Трепуть глупости.

ДИРЕКТОР: Хто інший як они то міг спискати!

(Všetci ich obklúčia. Lynč.)

М.–І.–Н.: *(znenazdania recitujú Chlestakovove verše)*

ШАНДАРЬ: *(náhle vstúpi – preruší vravu)* Урядник з главного міста, котрый прийшов зо шпеціалным повірінєм, вас жадать, жебы съте ся такой достáвили ку нѣму.

(Všetci skamenejú. V tejto strnulej pozícii – skupinke zotrývajú niekoľko dlhých chvíľ...)

Конець.

Каспар Естер

О ревуар

Розлучкова монодрама

Переклав

із словацького язика

Валерій Купка

Премєра у ТАДі:

23. марця 2007 року

CASPAR ESTER

* 23.11.1960

Au revoir

Psychologická dráma

(2006)

Caspar Ester (або Ester Caspar) є то псевдонім Мілоша Карасека (Miloš Karásek) – сочасного словацького драматика, скульптора и ініціатора експериментального театра. Походить из моравського Пршерова (днесь Чехія); Інститут архітектури скончив у Москві (1984), довгі роки жив у Братіславі (1984–2008), при тім як сценіограф працював (1985–1990) у прашівському Українському народному театрі (днесь Театер А. Духновича). Надыхнутый філософією и естетиком постмодерна розвиває метод авторського театра колективної імпровізації и декомпозиції. Выдак овплывнив режію дакілко театрів на Словакії, из котрыми сполупрацював; у тім ряді був и Театер А. Духновича у Пряшові, на сцені котрого перебігли премєры его пєс (у властній режії) «Перон» (2003), «Тоалетарька» (2005), «Жывот на міру» (2007), «О ревуар» (2007) и др.

ОСОБЫ:

ЖЕНА

МУЖ

Prázdny priestor scény, uprostred je pozdĺžne umiestnený obrovský stôl pokrytý bielym obrusom až na zem. Na stole sú pravidelne rozostavané sviečky, taniere, príbory, fľaše s alkoholom a poháre pre väčší počet hostí. Okolo stola je rozmiestnené množstvo rôznorodých stoličiek. Žena v prehnane farebných šatách zaujato chodí okolo stola, rovná predmety na stole.

ЖЕНА: На вшытко ем фурт была сама. Ай теперь, як бы-м собі заслужыла дакус позорности, зась є вшытко на мі. Предне-давном бы-м повіла: Посратый живот! Чорный гумор тяжкого калібру.

(Hystericky sa smeje, smiech napokon prerastá do plaču.)

Гей, посратый живот, але кедь є живот посратый, яка є потім смерть? Не може быти посрате цілком вшытко, і живот, і смерть, кедь предці едно є протикладом другого! Потім смерть бы могла быти весела, успішна і доконала. Смерть, котра пасує.

Треплю блуды, наісто то буде з голоду, такой бы ем собі дзёбла з даякого танірика, але мушу почекаати на гостів. Але уляти бы ем сі могла, нихто то ані не збачить.

(Otvára litrovú fľašu vodky a nalieva si pohárik.)

Лем еден, жебы ем ся не злябала, могла бы-м ся потім роскокошити.

(Prevráti do seba poldecák.)

Мням! А гварять, же то є клинець до труны! Абстіненты суть ідіоты, не знають, што є добре, гварять, же організм треба шанувати. Тіло бы мало іти до гробу згумплёване, повідав мій дідо. Быв то порядный фраер, мав, правда, лем метер пятьдесять, але тягав як штирїметровый. Конячок, рум, водку, пиво, весела компанія, погаричкы до дна, живот на праскнутя. Кілько раз в ночі, кедь заперли вшыткы корчмы, довлік домів цілу перепутю, пили і пили, аж покы ся не отворила перша корчма. І доповна! *(Nalieva si ďalší pohárik.)* Кедь ся тацкавым кроком вертав домів, мав повны кешені чудес

про нас, про діти: вітровы цукерлики, ледовы ґаштаны, орішкы в чоколаді а про мене фарєбны ґумены гадята – я ем была ёго мазнюшок. Кєдь ся выспав, зась собі одбігнув до міста (коняк, кавічка – клин ся клином выбивать), вернув ся з великов букетов і удобруючим парфіном про бабку. Быв то фраєр, і смерть мав фраєрську. Зів з бабков недільний обід, оголений, в білій кошулі, по обіді собі стрілив послідне пиво, сів до кресла і было по нім. Вызерав так, як кебы лем заспав, "о реуар", на уровні. (*Obráti do seba pohárik.*)

Споминка ся выгыбать
тому, хто на ню цілить.
Бурлива перспектіва
і бликаве трепотаня
над глубочізнов часу,
де дрімле
молодытко смерти,
котре не належить нікому,
але про вшыткых є смертоносне.

Хто хоче одыйти,
най расплине ся в ночі.

Абстінєнты суть говнюхы, боять ся властной ріці, жеруть макробіотічну страву, а потім довго і болєстиво вмераютъ в госпіцох на раковину простаты або на даяку іншу ганєбну хворобу, жебы їх наконецъ поховали в матурітнім анцуґу, в труні зо секачу до наперед заплаченого гробу, де уж зотліли їх убогы, тыж непющи родиче.

(*Nalieva si.*)

Як мій мілований муж. Пан інжінір, тому є вшытко ясне. Де го, до фраса, чорты носять, давно уж ту мав быти! Кєдь так до півгодины не прийде, напю ся до німоты, а зась ту буде тихо як в гробі – тихо як в гробі.

Звыкну мати трему, но а фурт, кєдь ем мала трему, алкоголь ня якось веце притяговав. Тоты страшны приходы до шатні перед премеров! Костім висить на вішаку, як скоро, стягнута з мертволы, як спосіб пасткы, приправленої на мое рострясєне тіло, ціла ся трясу а не знам собі спомянути ани на першу репліку. Маскерка мі малює на лиця чужду подобу, моя істинна тварь ся расплывать в пукнутім зеркалі,

выразні чую придусене гравчання нежычливой прэмеровой публіцы в напівхолодній салі, я наісто замлію, наісто одпадну, пробуджу ся на „арі“ переоперована, повна чужых чутств і звыків. Катастрофа!

В кабелкі ем носила плоскачку. Єдным тягом ем одкрутила вершок і, гнана рефлексом самозахованя, ем такой выпрожнила ціле фляща. Жыву ня не дастануть!

(Pije.)

Одшмарила ем ся на стілці і тихо чекала, як приходжаюче тепло одплавовало з мене завіі страху. Тіло ся перестало трясти, костім сів як улятый, текстовы фрагменты ся в памяті зачали споёвати до компактной расповіді!

Уж ем знала, што днесь хочу повісти публіці і чом стою на отвореній сцені за бурливого плесканя.

Раз, кедь ем не давала баха, плоскачку выпив реквізітарь. Зо злости ем порожнёв фляшков розбила дзеркало, порізала собі рукы, кров мі забабрала цілый костім, котрый ем наконець з нервів іщі ай облила. Вызерало то так, же представліня буде зрушене, діректор мусив пожёртвовати свою фляшку, котру мав приправлену на посиджіня зо спонзорами, і так ем наконець одограла главну роль в закрывавленім, облятім костімі. Крїтіка писала о вытварнім псуні моёй поставы, сценограф дістав престижну ціну, а потім так істо попатыновав і костім моёй алтернанткы.

Реквізітаря послали на протиалкоголічне лічіня, де го остатны паціенты научіли досправды пити, і іщі ку тому їсти даякы таблетки. Кедь ся вернув з лічіня, дали го на місце ночного стражника, але зато, же ку нёму ходили переспавати пияці, вышмарили го з роботы. Даякый час переспавав в парку на лавкі, бо і жена го вышмарила з дому, і так ся за куртый час тунім вином допив аж до смерти. Не знам, чі ем нагодов не чула даяку сатісфакцію. Не знам. Было то уж давно. О ревуар!

(Nalieva si.)

Было то днесь, або вчера,
кедь в порталох жалю,
через заблескы самоты
кормили сьме в собі ілузіі бытя
геройскімі лжамі?

Кедь каждый новый конець
быв зачатком невинности,
ясным допереду
про вшиткых,
што ся влечуть
під бременом рана?

Я ся того хлопа не дочекам. Прилетіла ем ту про нёго, а він пізнить. Фурт ня грішив за то, же ходжу нескоро, тым своїм носовым голосом гварив: „Вчасность не є лем властность кралів, але ай кралёвен!“, а теперь пізнить він. Што, кедь до-справды не прийде? Шляк ня трафить! Але то лем образні повіджене, бо як бы ня міг трафити шляк? Радше умру од нуды, то є ліпше.

(Pije.)

По каждім представліню приходила на ня страшна вычерпаность, такой ем собі мусила дати пару погариків, жебы ем ся даяк утримала на ногах. Сиділа ем дополы вызлечена в шатні, доокола повно квітів, а одразу ем ся чула, як на властнім погребі. Так істо, як теперь. Ем ту сама, вшиткыми опущена, никому уж непотрібна.

(Pije.)

Фурт потім ем ся раз-два опила. На рецепцію по представліню ем прийшла начата і занедовго уж ем вытваряла всякы непристойності тіпу танця на столі, або стріптізу меджі обложеными танірями. Выстрашены тварі нафталіновых маломіщанів і злостны грімасы їх тучных жен ня приво-дили іщі до векшой евфóрії, вечур був мій, я ем была ёго панёв! Нащастя, на другый день ем собі скоро нич не памя-тала, гірше было, кедь ем ся не зобудила в постелі сама, або кедь ем ся зобудила на місці, котре ем не знала, так як і моїх сполочників. Осторожне вылізання спід спячїх тіл, намагаве гляданя частей облечїня, выступна контроля кабелкы – пі-няженка, мобіл, ключі – быстрый уступ долов сходами по незнамій ходбі – перше надыхнута холодного раннёго воз-духу. Потім ся розбігнути і спробовати переконати буханя в голові і ребелію травячого тракту, найти назву улїці, жебы знати, де закликати таксік. Зароснутый шофер в смердячїм авті, двойзмыселны наражки і конечні двері моёго кварте-лю. Радость з того, же є порожній, тепла спырха, змываюча

чужый піт, інвентура таёмных синяків і шкрябанців, горяча ранняя кава в рострашенных руках. Пережыла ем.

(Pije rovnno z flaše.)

Так даяк ем ся спознала зо своїм мужом. З тым здохляком, з котрым ем ся прийшла розлучіти і котрый ся запізнив на властны поминкы.

(Pije.)

Была то далша з тых отравных попримеровых рецэфцій, кедь ем ся налігала уж в шатні. Злізла ем долов дость агресивні наладжена а в голіві мі бриніла една едина думка, же в тот вечур мушу зліквідовати мінімалні едно-два заручені щастны манжелства. Збачіла ем, же шеф балету, тот оскубаний бузерант, сидить при столі з даякым чужым, барз атрактівным хлопом – красна фігура з твердыми свалами, ніжна скоря, задуманый погляд. Курва, подумала ем собі, чом то так мусить быти, же тоты найшумнішы хлопи суть фурт бузеранты?

О десять минут уж ем сиділа при нім і гварили сьме о уміню, што не быв тот найліпшыи зачаток. Быв з мене такый очарованый, же ани не збачів, як му балетяк зуфанливо гладить коліно. Реаговав на мене так, як ем у хлопів была звыкнута, зато ем собі подумала, же він напевно буде бісексуал. Нич не є страчене! Язык ся мі уж порядні плянтав, реакції ся спомалёвали, але я ем вырїшила, же тото прекрасне молоде тіло не зостане в руках того старого ухылака. Рано ем ся пробаторила з болявов головов і без памяти. В постелі ем нащастя была сама, але вшытко было якесь покорчене, по цілій хыжі ся повалёвали часті облечіня, дакотры з них зьявні не были мої. Збалила ем гардеробьера? Зачав ся мі двигати жалудок, лечу на заход, отварям двері, а там посидячкы спить голый хлоп. Тот шумный шпортовый тіп з вчерашнёго вечера. Потихы ем заперла двері і выблюла ся в кухні до дрезу. Не знала м, што дале, утечі з властной хыжи ся мі здало іраціональне, зобудити го і вышмарити барз немілосердне. Пішла ем під горячу спырху, жебы ем сі зактівізовала звышкы замученого інтелекту, вода мі стікала по голіві, грудях, бокох, а одразу ем зачула на собі ніжны дóтыкы рук, котры з геодезічнов прецізностёв¹ перемірявали моє тіло. Не протестовала ем.

¹ **Прецізность** (од словац. *precízny*) – пунктуальность, точность.

Зостав жыти у мене і о пів року докопав ня до свадьбы.

(Přihne si z flaše.)

Уж бы ем не мала пити (не смію пити), зачінам пянїти, і кедь тепер є то уж едно. Як довго іщі буду чекати? Як довго буду мертва? Інжїнірь, інжїнірь, з містного хїмічного заводу. Тот тхїрь з балету го збалив в станїчнїм буфетї на листкы на премеру в надїї на далшый перфїдный зажыток. Пан інжїнірчок акурат скінчив школу і був дость наївный на то, жебы ся то старому подарило, кебы ся на сценї не зьявила я. Ём звыкнута мїнити правила гры. Шеф балету ся зосыпав – кедь ем му одвела ёго перспектївну жертву, звышок ночї потїм нарікав на плечї каждому, хто собі ку нёму присїв. Страшнї ся опив. Домїв на предмїстя ішов сам, по морозї. Порожнї улїчкы зо замерзаючїми млаками, в котрых ся одзеркадлєвав выхуднутый мїсяць. До одной такой млакы упав долов тварєв, здало ся му то на смїх, же є такый пянный, же не може встати, смїяв ся, аж му бублїнкы бїжали по тварї, розгойдовали образ мїсяця до іскрячой ореолы коло ёго головы. Так го рано найшли смїтярї: лежав посеред улїцї з розошмареными рукамі тварєв в замерзнутїй млацї. Кедь го підняли, коло головы мав замерзнутый лед – стугнуту ореолу святости. Смїтярї ся аж перехрестили. Смерть так дакус оперетна, чї нї? О ревуар!

Твїй кучерявый смїх
ся мїшать з паров дыху,
кедь зима
до души сыпле іній,
слова як чекан
дроблять память,
што не хоче стугнути на камїнь.

Одразу смерть
стамады здолы
як ехо озве ся.

*(Vchádza muž v smútočnom obleku,
přikro kontrastujúcim s farebnosťou ženíných šiat.)*

Но конечнї. Уж ем ся бояла, же не прийдеш, же одыйдеш лем так, без розлучкы. То бы была моя смерть.

(Muž obchádza stól, kontroluje rozloženie predmetov, na ženu vôbec nereaguje.) Прийдеш пізно і робиш ся, як кебы то была

моя хыба. Хочеш мі тым дати наяво, же зась ем дашто по-
срала? Де ся в тобі бере така істота, така повышеность? Ты
собі думаш, же ем даяка приглупла гістерічка, ты, з тов
твоёв хімічна-технолагічных факултов?

*(Muž si ustato sadá na stoličku,
oboma rukami sa chytá za hlavu.)*

Не хочеш ня слухати? Драждить² тя мій голос? Знервознюю
тя? Не прийшла ем ту зато, жебы-м ті докоряла. Ём нещаст-
на з того, што ся ті стало, прийшла ем ся розлучіти. При-
сягав есь, же нас ани смерть не розділить. Я ем тя любила,
мертвый есь про ня такой істый, як і живый. Мі є то едно.

Памяташ ся на нашы першы роки? Як есь ся хотів люби-
ти фурт і хоцьде? Як есь фурт своёв неukoєнов³ тужбов ня
уваджав до роспаків – жартовав есь, же ліпше до роспа-
ків, як до другого ставу? Фурт ем собі думала, што ся сек-
су тыкать, ем дость увольнена, аж распутна, але ты есь ня
фурт з дачім преквапив.

Споминаш собі, як есь ня затыгнув на военський цінтерь,
а там, меджі гробами, есь ня звалив на землю, жебы з того
дашто мали ай воячкове, што поумерали незмыселні мо-
лоды, вшыткы тоты поручікы, капітаны, сержанты, велі-
телі чаты, піхотникы, танкісты, артілерісты? Першый раз в
животі ем суложыла з цілов армадов, вшыткы тоты забыты
тіла ся дожадовали своёго, хотіли холем кушцік женьского
тепла, чула ем, як ся распалює мое лоно од ступнюючих і не-
конечных дотыків. На куртый час ем перестала екзістовати,
і дала ем тым вшыткым воячком, по чім роки тужыли, еден
по другім ся до ня понурыли через твое атакуюче тіло.

На другый день ем мала термін у гінеколога. По проглядкі
мі повів, же вызерам, як кебы через ня перешла ціла арма-
да... Порадив мі, же было бы добрі, кебы-м ужывала лубрі-
качный крем.

(Muž vstáva, zapaliuje sviečku, pozerá na plameň.)

Досравды собі не спомянеш? Хочеш ня трапіти? Не мусила
ем на тот скараный кар ани прийти!

² **Драждити** (од словац. draždiť) – побуджовати, наїдати, дразнити.

³ **Укоєный** (од словац. ukojit') – утішыти (голод), успокоїти (інштінкт)

(Muž vyťahuje škatulku cigariet, jednu vyberá a pripaluje si ju od sviečky. Fajčí.)

Гей, куцік ем собі выпила, але тото ем робила фурт, кець ем мала трему. Перебач, я знам, же ты то не любиш, але тото належить ку мі так, як і теагер. Але ты тому нигда не порозумиш, головні теперь, кець есь ня охавив.

Не думай собі, же ті не мам што выткнути – твоя незмыселна жарливість ня обрала о суть моёго бытя. Розумлю, же ті лізли на нервы мої часты заїзды⁴, втоды есь страчав надо мнов контролю, розумлю, же тя знервознёвали дороги подарунки од моїх збожнёвателів, зранёвали тя шкандалы, продукованы булварными медіями. Але я любила лем тебе, вшытко остатне быв лем аеробік. Не хотів есь порозуміти, же тіло можеш підманити, можеш го звязати, але душа зістане свободна. Моя душа належала тобі.

(Muž si berie rozpitú flášu a pije.)

Ай ты пеш. Але ты ся за то ганьбиш. Не маш з того потішіня, не есь охотный верейні⁵ признати свою слабость, і тым самым ю повышити на животный прінціп. І теперь, кець есь уж про ня мертвый, боїш ся живота. Одыйшла ем з театру. Кволі тобі ем одыйшла. А не грай ся на глухого! Не можеш собі ани представити, яке то про мене было тяжке – охавити тот моёму інтімні знамый світ з ёго рітуалами і вонями. Знам, тот світ є мімо реаліты, є смішний і про дакого може фалошный і отравный, але я ем з радостёв была ёго частёв. Діректор театру ня не хотів пустити, колегове ня пересвідчовали, шепкарька плакала.

Памяташ собі мое послідне представліня? Взяла ем ті листок до першой ряды, грала ем наповно в надії, же конечні ті то дойде, же тото ем істинна я – жена, котрій есь твердив, же ю любиш. Втоды зо мнов плакала ціла сала, але ништо ани не подумав на то, же мої слызы были щіры, же часть моёго «я» досправды умерать на сцені.

Кець на конці представліня спустили опону, кулісарі з ужасом зістили, же на тягу є обісеный умелецкый шеф чіногры⁶.

4 **Заїзд** (од словац. zájazd) – путованя, турне.

5 **Верейні** (од словац. verejne) публічно.

6 **Чіногра** (од словац. činohra) – драмтеагер, драма.

Обісив ся такой по опоршовачці⁷ – ціле представліня сьме грали під ёго мертвым тілом. Чом тоты, што суть найліпшы, одхаджають як першы? В кешені мав коротке письмо на розлучку. Было адресоване мі, але так ем плакала, же слызы розмазали тинту і письмо ся не дало прочітати. Нигда уж ем ся не дізнала, што было в тім письмі. Лем на самім конці, під темным фляком, котрый вызерав як тонучій Тітанік, ся дало прочітати: „О ревуар.“

Треба убити то,
што ся не дасть поховати,
што мінить вызор,
чі сердце хоче або ні –
а на вшытко быстро забыти.

Маєток розділити
за тестаментом точно,
смуток острічі
як живый пліт,
котрый стрижуть каждую ярь.

Дай ся мі напیتی з той фляшкы, отвориме далшу, ай так є ту така налада, як на карі.

Через бывшого міленця, котрый робив радцю міністро-ві, ем сі выбавила місце говоркыні. Кебы-м ся сполягла на тебе, робила бы-м максімалні помічну силу в складі хімічних елементів. Квалітний секс – квалітне місце, ты пняку.

Міністер був алкогольік. Перед тым був цукрарь в крайскім місті, але на основі якихська чудных коалічных розгварів зробили з нёго міністра. Тот ничому не розумів, на початку ся бояв ай властной секретарькы, перед навщівами ся замыкав до овалного салоніка, де конзумовав велё алкогольічных напоїв похыбной кваліты. Такый міністер бы довго не вытримав ани в такій мізерній владі, як є тотя наша, зато ёго партійны колегове зачали му глядати говорцю, котрый бы міг закрыти ёго некомпетентность.

На зачатку то было забавне. Нове працовиско, вшыткы выгоды штатного заместнанця, пиятика за пінязі данёвых

⁷ **Опоршовачка** (од *словац.* *oprášit'*) – збавити пороху; театр. сленг: скушка перед представлінём, кідь сі герці обновлюють текст пєсы, котру довше не грали.

поплатників. Барз легко ем набыла ёго довіры, найвеце му одлегло, кедь ем намісто нёго з репрезентачного фонду выберала дороги подарункы про ёго жену, котра ся дома нудила. Попри тім ем намісто моёго шефа выдавала всякы гмлисты выголошіня, котры сьме такой дементовали, жебы сітуація была як найхаотічніша. Міністер нич не схвалёвав, вшытко діставав розказом, але даколи був такый пяный, же ся ани не міг підписати, мусила ем ся за нёго підписовати. Кедь ся опив, одразу ся став смілішый, докінця зацінав діктовати секретарьці письма про найвышшых представителів сусідных штатів. Чім довше їх діктовав, тым веце ся з текстів ставав абсолютный незмысел. Цілый процес писаня листів ся фурт кінчів фразов: „Поздравують вас доньскы козаці!“ А ёго жена ся нудила фурт веце і веце, аж ся до нудила до другого ставу з міністровым шофером. За довгы рокы тісної дружбы з алкоголом міністер зо себе вытворив сполягливого імпотента. Жена ся ани не намагала выдумовати даякы байкы о ёго можнім отцёвстві. В посталко-голічній депресії поїв у своїм кабінеті на 12. штоку даякы таблетки, підрізав собі жылы і выскочив з облака. Якбач ем го іншпірвала своїм повіданём о неборакові колегові з чіногры, бо кровавым пальцём на парапету незграбні начарбав: „О ревуар.“

Ку тому,
 хто од нас одыйшов,
 уж не ведуть ниякы сліды,
 нияка дорога,
 освітлена рутинов пильности.
 Пробудить ся болесьть,
 пряма лінія од нёго ку нам,
 повна вопросів,
 но лем минулость мать змысел,
 є ключом замкнута
 і ку нам го не впустишь.

Ай наприк тому він
 зіставаць на внутрішній стороні
 наших вічок.

По штатнім погребі на міністерство прийшло двадцать панів в чорных анцугох, гварили якимсь чуждым языком, до

папірэвых ладічок поскладали вшытку агенду і одвезли гет. Меновали нового міністра, о котрім ся шепкало, же дома облікаць на себе женьске спідне прадро, што значіло, же буде ся дати легко манипуловати. Мене увольнили з работы, а на мое місце прийшов свіжый абсолвент бабкогерцкой⁸ факулты з речовым дефектом.

Чуеш, чім вшыткым ем мусіла перейти кволі тобі? Вшыткы тоты рокы, котры ем могла інвестовати до своёго умелецького росту, ем пожертвовала тобі. А што ты? Лем не зачний мі ту припоминати свої успіхы з полімэрамі і вынайніём сінтетічної роговины. Радше отворь нову фляшу!

(Muž mlčky otvárá flašu, pije z hrdla a stavia ju späť na stôl.)

Джентлмен як фурт.

(Berie flašu.)

Правда, дали мі высоке одступне, жебы-м тримала пыскы. Мало ціну твоёго научного заробку за пять років – могла ем зістати дома, прийти до другого ставу а мати з тобов дакілько мілых і притулных дітей. Добрі знаш, як ем хотіла мати діти. Але ты лем есь думав о своїх фенолфталатох, о дітєх не хотів есь ани чути. Потаёмкы ем ті продіравила вшыткы презервативы, і нич. Не фунговало то. Пів рока ем саботовала твоїх гумовых бодігардів, але не помогло то. Кедь ем ті повіла правду, страшні есь на ня грявчав, уразила ем твою хлопску гордость. Опіла ем ся а в ночі, кедь есь спав, ем тя знасилнила. Догодла ем ся з твоїм верцайгом ай без тебе. Зачали сьме спати без охрани, не помогло то. Не могла ем прийти до другого ставу, зачав есь ся мі посмівати, же ем ялова. Мала ем втоды волосы зафарбены до червена а ты, жебысь ся міг похвалити своїми зналостями словеньской класікы, зачав есь ня называти „рысява⁹ ялівка“. Таке понижіня од властного мужа.

Приснило ся мі, же ся мі народило дітя, хлопець. Мав твої очі а мій усмів, груди ем мала повны молока а він собі ціцяв раз з одной ціцькы, раз з другой. Вшытко розумів, нігда не плакав, быстро ріс.

8 **Бабкогерцкый** (од *словац.* *bábka* + *herec*); (бабовка, кукла + герець, артїста) – бабкарський.

9 **Рысявый** (од *словац.* *rysavý*, *ryšavý*) – сфарбены до червена, рыжий.

Рисава ялівка. Кедь ем тя нагварила на вышетрїня, указало ся, же яловый есь ты. Твої спермії мали закрпачены хвостикы і не хотїло ся їм ани гнути – были лїнивы, як і їх пан! Генетічний одпад!

*(Pije z fľaše, muž vyťahuje poskladané parte
a potichu ho študuje.)*

Зїстали сьме без дітей, не доволив есь мі ани, жебы-м собі даяке адоптовала. Наш хлопець поступні одхаджав з моїх снів. Аж наконець щезнув. Чом нич не повіш? Чом ня не погладиш і не притулиш ку собі? Мусить то так быти, по-сратый живот, посрата смерть? Так велє ті того іщі хочу повісти, але часу є мало, скоро прийдуть гості.

Памяташ, як есь мі приніс новинкы з інформацієв, же автобус нашого театру, котрый віз герців на заграничний фестивал, в горах упав до пропасти і вшиткы загинули? Гварив есь мі, же є то воля божа, очівидный доказ того, же є добрі, же ем одыйшла з театру, же уж ем могла быти мертва. Гей, была то воля божа, загинула ліпша часть театралного колективу, зїстали уж лем тоты небарз талантованы, необсаджованы герці, а я ем ся могла вернути назад на сцену як звізда! Нияка конкуренція, ниякы алтернації, лем самы головны ролі! Копы моїх збожнєвателів ся вернули ку театралным касам, де покорні чекали на листкы в безнадійні выпроданім театрі.

На першу премєру іщі есь прийшов, але потім, кедь ем зась по півночі робила стріптіз на столі і ціла ем ся поолївала шампаньскым, цілком есь перестав ходити до театру. Ганбив есь ся за ня. Твое місце в першім ряді фурт было порожне, на кажде представліня ем ті листок охабляла на ночнім столику, але фурт по кождім представліню ем го нашла порторганный в кошї.

Пила ем фурт веце і грала ем про едно порожне місце в партері. Слова моїх постав з надїєв вылітали ку нєму і в тім самім моменті падали спотворены ку моїм ногам. Не прийшов есь ани кедь мі давали ціну за ціложывотне діло, мухлив есь ся меджі скумавками¹⁰ з короткозраков лаборантков во флякатім плащі. А я ем на тебе так чекала, так чекала.

10 Скумавка (од словац. skúmavka) – провбовка, пробїрка.

Чом єсь не ходив на мої представліня? Як то, же єсь не знав,
же грам лем про тебе? Же ты єсь мій єдиний позератель.
Позератель, котрый є навікы мертвый.

Стрікай кров!
Сталь рогинать воздух,
выбухує тіло,
память вырвийте з мене
і мучте ня,
зась і зась.

Тоты, котры ня любили,
пізніше ня зненавіділи.
А потім забыли,
тоты, котры теперь стоять надо мнов,
дакотры з плачом,
дакотры зо сміхом.

*(Vyzlieka si svoj farebný kostým a zostáva iba
v dlhom farebnom rubáši.)*

І в тот вечур єм тя чекала. І в тот вечур єсь не прийшов.
І в тот вечур єм пила і розбивала погары. Потім єм сіла до
авта, летіла єм гет з міста, прямо ку тому старому воєнь-
скому цінтеру, де єсь ня колись завів, хотіла єм то зажыти
іщі холем раз, і кедь лем в споминках. Хотіла бы-м відіти
твою тварь, кедь ті рано повіли, же єм загинула в авті, же
єм не мала шанцу. Не мала, бо то не была негода, а ты то
добрі знаш, лем собі то нигда не признаш. Выженеш то зо
своєго технічного мозгу, але раз ты тот твій розум зничить.
Будеш холем мати можность жаліти сам себе, остатні ты в
тім підпорять і тыж ты будуть жаліти на чолі з тов твоєв
лаборантков, з котров конечні чекаш дітя, ты єсь але дурак,
як бы тото дітя могло быти твое з тыми твоїми інвалідными
сперміями? Будеш сидіти без герока на стілці, з розвязанов
краватлєв, будеш потаємкы пити, так, жебы то ништо не ві-
дів, і будеш собі гварити: «Чом ся то мусіло стати акурат мі?
Чом ся фурт акурат мі дістане тота гнусніша часть реаліты?
Любив єм ю, знам, же незграбні, але інакше не знам. Не ві-
діла, як єм на ню жарлив, як своїми неконечными шкан-
далами ня збавовала розуму? Я не розумлю уміню, але ю
єм любив, ай кедь была з цілком іншого світа, як тоты мої
посраты скумавки. Не дала мі шанцу, была як комета, котра

лем ся мігне в прѳосторі і на долю секунды осліпить вшиткых своїм ясом. Ём навікы некомплетный, зістала лем велика чорна діра, котру уж не ем схопный заповнити. Так рад бы ем їй хотів повісти, як є мі жаль, же ем не ходив на ей представліня, як ем ю збожнёвав, кедь полетовала во світлах рефлекторів, і з абсолютнов істотов покоряла публіку».

Як фурт, кедь не знаш ся змірити з новов реалітов, будеш гістерічний і зачнеш думати о самовражді. Выкотиш собі рукавы на сорочкі, вытягнеш тот французский ніж, котрый ем ті дала на народенины, і приложиш собі го на жылы. Стачить лем раз потягнути і зась будеме ведно! Але ты лем так будеш собі сидіти, чувствовати холод сталі на розпаленій кожі, а кедь ся ті зявить маленький шкрябанчік, спаникариш, одшмариш ніж і расплачеш ся.

(Ide k mužovi. Hladká ho po vlasoch.)

Лемже акурат такого ем тя любила, такого, який єсь: незграбный, поплетеный, несамостатный, самолюбый... Нигда, на розділ од тебе, ем тя не хотіла змінити, хотіла ем, жебы при мі був свободный чоловік, котрого бы ем могла збожнёвати. Але ани я ем ті то нигда не доказала повісти. Не доказала ем ті повісти, як тя страшні люблю, але як то бывать, уж є запізно. Не знам, як довго буду мертва. О ревуар.

(Odchádza. Muž sedí bez pohybu na stoličke.)

МУЖ: Чом ся то мусіло стати акурат мі? Чом ся фурт акурат мі дістане тота гнусніша часть реаліты? Любив ем тя, знам, же незграбні, але інакше не знам. Не віділа єсь, як ем на тя жарлив, як єсь своїми неконечными шкандалами ня збавовала розуму? Я не розумлю уміню, але тебе ем любив, ай кедь єсь была з цілком ішного світа, як тоты мої посраты скумавки. Не дала єсь мі шанцу, была єсь як комета, котра лем ся мігне в прѳосторі і на долю секунды осліпить вшиткых своїм ясом. Ём навікы некомплетный, зістала лем велика чорна діра, котру уж не ем схопный заповнити. Так рад бы ем ті хотів повісти, як є мі жаль, же ем не ходив на твої представліня, як ем тя збожнёвав, кедь єсь полетовала во світлах рефлекторів, і з абсолютнов істотов покоряла публіку.

Конець.

Максім Горький

На дні

Соціально-романтична симфоніета
на штири дії

Переклав

із російського языка

Валерій Купка

Премєра у ТАДі:

23. мая 2008 року

МАКСИМ ГОРЬКИЙ

1868–1936

На дне

(1902)

Максим Горький (істинне ім'я і прозвище: Алексей Максимович Пешков) – російський, далі советський письменник, поет, прозаїк, драматург, публіцист. Іскравий репрезентант неоромантизму, далі – реалізму. Узнаєся класиком російської літератури. Прем'єра драми «На дні» (18.12.1902 р.) перебігла на сцені Московського Умелецького театру (*російськ.* МХТ, далі МХАТ) у режії двох майвизначних майстрів реалістичного театру у Росії – К. Станіславського і В. Неміровича-Данченка. У 1904 році п'єса ся удостоїла на Грібоедовську ціну. Драма стала візитковим МХТ, за далші 60 років на сцені того театру перебігла і 1451 представою.

ОСОБЫ:

КОСТЫЛЁВ Михайло Іванов, властник нічлегарні
(гостела) про бідноту

ВАСІЛІСА, ёго жена

НАТАША, ей сестра

ПОПІЛ Васька

КЛІЩ Андрей Мітріч

АННА, ёго жена

БУБНОВ, барон

САТІН

ГЕРЕЦЬ¹

КВАШНЯ

НАСТЯ

ЛУКА, блукач, вандровник

¹ **Герець** (од *словац.* heres) – артиста, актер.

ПЕРША ДІЯ

Pivnica, nocľaháreň, možno sklad alebo opustená hala; jednoducho ošarpaná miestnosť privatného aj verejného charakteru... svetlo sa do priestoru len ťažko prediera... v kútoch je možné rozpoznať útočiská jednotlivých postáv... ich časti improvizovaného obydlia... Popolov kút... Bubnov priestor... kuchynský priestor Kvašne a Naste... kartóny... Klešč... plechovky, smeti, bakelitové poháre... zopár obrovských nákupných vozíkov zo supermarketov... stôl z drevených europaliet... sedačka zo starého automobilu alebo vyradeného trolejbusu... Nasťa stále číta knihu... v dekách leží a stonie Anna... Bubnov si stále natahuje čiapku, čistí si kolena ako malý chlapec, neustále si upravuje nožnicami dĺžku svojich nohavíc a šiat... Kvašňa stále niečo varí – aj keď nie je čo... Satin sa zobúdzá... neviditeľný Herec sa hniezdi, zazerá po ostatných a kašle... skorá jar... ráno...

БУБНОВ: Но, а што дале? Што было дале?!

КВАШНЯ: А я му гварю: не, не, мій міленький... Дай мі з тым святый покій! Уж ем то раз скусила... а тераз ня ани за світ божый під чіпець не дістанеш!

(niekto sa ozve s pohrdavou reakciou na výrok Kvašne)

КВАШНЯ: Жебы я, слободна жена, собі завісила дакого на карк?! Жебы я ем дакому робила служницю – та то ні! Ай кебы то був прінц америцький – ани ня не гне.

КЛІЩ: Циганиш!

КВАШНЯ: Што што-о?

КЛІЩ: Циганиш! Рада бысь дакого влапила...

БУБНОВ: *(vytrhne Nasti knihu)* „Осудова ласка“... *(smeje sa)*

НАСТЯ: Дай... верний мі ю... Но шак... дай мі покій!

КВАШНЯ: *(Kleščovi)* Ты, цапе смердячій! Же циганю! Як собі доволюеш дашто таке о мі повісти!

БУБНОВ: *(udrie Nasťu knihou po hlave)* Але есь дурна, Настенько...

НАСТЯ: *(vezme tu knihu)* Дай мі ю...

КЛІЩ: Ага, яка мі ту панічка нараз! Хто бы тя уж лем хотів!

КВАШНЯ: Ясні, жебы ня, як ты свою жену, замордовав скоро до смерти?

КЛІЩ: Стихний, ты стара суко! Креплё една спліснівіта!

КВАШНЯ: Курвив есь ся з хоцькым, а мі ту будеш надавати до сукох.

КЛІЩ: Не старай ся..! Не пхай свій ніс, де не треба!

КВАШНЯ: Не знесеш правду. Што?

БУБНОВ: Настенько, подь ку мі! Най собі тя...

НАСТЯ: (*ani nezodvihne hlavu*) Страть ся! Выпадний!

АННА: Уж ся то зась зачинать! Про змілованя боже вас прошу... не крічте так... не вадьте ся телё..!

КЛІЩ: А, ожила! Терпителька наша!

АННА: Каждый божый день... дайте мі холем спокійно умерти!

БУБНОВ: Крик смерти не заваджать...

КВАШНЯ: (*k Anne*) Боже, як есь могла з таким говедом жыти?

АННА: Охаб то так... не треба...

КВАШНЯ: Но, но, но... Ой ты... терпителька наша! А як, як там в грудях, не polegшало?

БУБНОВ: Квашня, дость было речі. До роботы. До жоброты. Станіця чекать...

КВАШНЯ: Уж, уж... Дораз іду. (*Anne*) Як ті є? Зробила єм ті дакус чаю... Даш сі?

АННА: Ні... дякую! Нич не потребую...

КВАШНЯ: Холем дашто тепле бысь могла дістати до тіла... Може ті дакус polegшать... Ту ті одлію до жыдлика... як будеш хтіти, напеш ся! Но... Ідеме! (*Kleščovi*) Ох, чортиско рогате. (*odchádza*)

БУБНОВ: (*búcha Nasťu do tylu*) Дость было чітаня... глупаня!

НАСТЯ: Дай покій. Ідь гет. Што, заваджам ті?

АННА: (*kašle*) Господи Боже...

САТІН: (*nahnevane, preberie sa*) Панебоже! (*nadvihne sa*) Дасть ся ту спати?! Цілый єм доламаний. Не знате, хто ня вчера збив?

БУБНОВ: А не є ті то єдно?

САТІН: Дайме тому, же є... А за што ня збили?

БУБНОВ: Грав єсь карты?

САТІН: Грав...

БУБНОВ: За то тя ай збили...

САТІН: Говеда...

ГЕРЕЦЬ: (*preberie sa*) Раз ты дахто цалком добє, насмерть...

САТІН: Перестань! Ідіот.

ГЕРЕЦЬ: Чом?

САТІН: Бо двараз нихто не може быти мертвый.

ГЕРЕЦЬ: (*zamyslí sa*) Не розумлю... чом не може?

КЛІЩ: Ты радше вставай а попрях в хыжі... вывалюеш ся ту, як паця в теплім гної.

ГЕРЕЦЬ: А што ті до того, га?

КЛІЩ: Прийде Васіліса – тота ті вкаже, хто є ту пан...

ГЕРЕЦЬ: Васіліса най собі іде ро ріці! Днеська мать прятати Бубнов... Най він пряче!

БУБНОВ: Я не мам час... іду з Квашнєв на станіцю².

ГЕРЕЦЬ: Мене то не интересує... можеш собі іти ай на Сібір... днесь є шор на тобі... Я за другых робити не буду.

БУБНОВ: Бодай бы ты шляк трафив! Настенька попряхе... Што ты на то? Моя осудова ласка! Зобудь ся... (*vezme Nasti knihu*)

НАСТЯ: (*registrujúc ho*) Што зась хочеш? Дай мі ю! Бетяриско еден! А того ту мать быти шляхтич...

БУБНОВ: (*vráti jej knihu*) Настенька! Позамітай за ня дылі, добрі?

НАСТЯ: (*odchádzajúc*) Но, то істо... фігу макову!

КВАШНЯ: (*vo dverách – Bubnovovi*) Но, подь уж. Попряхуть ай без тебе... (*Hercovi*) Што, не можеш то зробити, кідь ты просять...

ГЕРЕЦЬ: Ясні... фурт я... не розумлю тому...

БУБНОВ: (*odchádza, niečo si zo sebou berie*) Боже, тото є але живот!

САТІН: (*smeje sa*) Оплатило ся ті народити бароном...

² Станіця (од словац. stanica) – станіця, штація, стація.

КВАШНЯ: (*Hercovi*) Не чув есь, позамітай! (*odchádza, tlačiac Bubnova pred sebou*).

ГЕРЕЦЬ: (*vstáva*) Порох мі шкодить... на голосівки. Я не можу... (*hrdo*) Мій організм є отравлений алкоголом... (*zamyslí sa*)

САТІН: Органі – што? Організм... Органон...

АННА: Андрію...

КЛІЩ: Што зась?

АННА: Квашня мі ту дагде охабила горячій чай... можеш го выпити...

КЛІЩ: А ты што, не хочеш?

АННА: Не хочу... Мі не треба... Ты робиш, тобі веце треба...

КЛІЩ: Боїш ся? Не бій ся... може, іщі...

АННА: Може... Лем ідь... Тяжко мі є... асі уж скоро...

КЛІЩ: (*odchádza*) Нич... може ся іщі з того дістанеш... стає ся.

ГЕРЕЦЬ: (*hlasno, akoby sa odrazu zobudil*) Вчера в шпиталю мі дохтор повідав: „Ваш організм є цалком отравлений алкоголом...”

САТІН: (*s úsmevom*) Органон...

ГЕРЕЦЬ: (*nástojčivo*) Якый органіон, ор-га-ні-зм...

САТІН: Сікамбер...

ГЕРЕЦЬ: Ні! Я то говорю важні. Кідь є мій організм отравлений, я не можу замітати дылі... а дыхати тот тяжкый воздух...

САТІН: Чіста макробіотіка!

ГЕРЕЦЬ: Што то трепеш?

САТІН: Слова... красны чуджы слова... А іщі ся мі любить – транс-сцендентальный...

ГЕРЕЦЬ: А то є што?

САТІН: Не знам... уж ем то забыв...

ГЕРЕЦЬ: Нач то потім говориш?

САТІН: Лем так... Надоїли мі вшыткы обычайны людскы слова... вшыткы нашы слова... кажде з них ем чув уж може тісяч раз...

ГЕРЕЦЬ: Ай в „Гамлетові“ ся гварить: „Слова, слова, слова.“ Добра вец. Грав ем в ній гробаря...

КЛІЩ: (*vracia sa*) А коли хочеш зачати грати замітача, што?

ГЕРЕЦЬ: Што ты до того... (*udrie sa do hrude*) „Офелія! О... на мене сі спомень во своїх молитвах!“

(*Kdesi daleko počujete krik, rev a výkriky.*)

САТІН: Мам рад незрозумілы, зрідкавы слова. Кідь ем іщі був малым хлопчиськом... часто ем стяв перед новинковым станком, або перед вітрінов книжного обходу... а читав ем титулки зо заграничных часописів, з новинкох або з книжок... Многым словам ем не розумів, але як красні звучали... кідь выходжали з моёго горла... чув ем ся як інтелігент...

ГЕРЕЦЬ: Штудованость є глупость а збыточность... Найголовнійший є талант. Знав ем єдного герця... на читачках текст читав по слогах... але як він потім грав! Театер був напрасканный а оваціям не было кінця краю...

САТІН: Кліщу, пожыч мі двадцать корун!

КЛІЩ: Мам лем дві коруны...

ГЕРЕЦЬ: Я гварю, талант, то є то, што потребує істотный герой. А талант, то є віра! Віра в себе, в свою силу...

САТІН: Пожыч мі двадцать корун а я ті повірю, же есь талант, герой, крокоділ, або ай Джінгісхан... Кліщ, дай двадцать корун!

КЛІЩ: Ідь до ріці! Велё вас є ту таких... Даш єдному, а потім..

САТІН: Не будь арогантный. Ай так знам, же не маш ани коруну...

АННА: Андрію... Є мі плано. Є мі на зблютя...

КЛІЩ: А што мам робити?

САТІН: Отворь холем двері...

КЛІЩ: Гей? Ты ся вывалюеш на постелі, а я сиджу на дылях... пусть ня на своє місце, а потім собі отваряй, што хочеш... я ем ай без того нахолодженный...

САТІН: Я то не потребую... Твоя жена тя просить...

КЛІЩ: Ты ся до моєї жены не старай! Каждый ту лем о дашто просить...

САТІН: Дай мі покій! Ай без тебе мі так гучить в голові, же аж на зошаліня... І чом люде бють еден другого по голові... Ой! А дораз може іщі придуть маїтеле... Днесь їх даяк не было чути... може поздыхали або што?! (*ide si lahnúť*)

ГЕРЕЦЬ: (*obzerá sa okolo seba, nikoho nenachádza s kým by sa dal do reči; podíde k Anne*) Як ти є? Плано? Асі плано!

АННА: Крутить ся мі глава!

ГЕРЕЦЬ: Хочеш, выведу тя вонка... на свіжий воздух... Хочеш? Так ти може полегшать. Так, помалы встань! (*potáha žene vstat; podopierajúc ju vedie z miestnosti*) Но... Тераз ся о ня оприй... а трим ся! Так... добрі! Я ем тыж хворый... ем отравленный алкоголом...

КОСТЫЛЁВ: (*vo dverách*) На прогулянку, на прогулянку? Нашы залюбенці: Ромео і Юлія. Красна парка – баран і ярка.

ГЕРЕЦЬ: А ты – угний... не видиш – хворы люде ідуць?

КОСТЫЛЁВ: Най ся вам любить, панство! (*spieva si popod nos; podozrievavo si obzerá noclaháreň; Klešč ho podozrievavo sleduje*) А ты чом так зазераш?

КЛІЩ: Што?

КОСТЫЛЁВ: Чом так зазераш, ся тя прошу. (*rauza*) Озай... мгм... што ем то хотів? (*rýchlo a potichu*) А моя жена ту не была?

КЛІЩ: Не відів ем ю...

КОСТЫЛЁВ: (*podíde k Popolovtmu ležovisku; začína ho skúmať, ale hovorí ku Kleščovi*) Знаш, кільки ты мі ту місця забераш?! А то лем за мізерных пятьсто корун місячні... За тоту постіль... на котрій ся цілый день вывалюеш. Знаш, кільки ся далшых таких як ты нукать на твое місце?! А за веце, як за пятьсто корун, намойдушу! Мушу ті звышити наёмне... холем о стовку...

КЛІЩ: Завяж мі мотуз на карк а задусь ня. Ай так скоро скапеш, але фурт лем думаш на тоты пінязі...

КОСТЫЛЁВ: Нач бы ем тя дусив? Хто бы з того мав хосэн? Бог з тобов, жый собі, як хочеш а кільки хочеш... Але тоту стовку к наёмному ті ай так придам. А за то олію до лампы куплю... і буде перед іконов мое пожертвованя горіти... і буде тото пожертвованя выкупінём за мої гріхы, і за твої тыж. Бо ты о своїх гріхах не думаш. Так є то... ех, брыдкий есь ты чоловік, Андрюшо! Ага, до чого довело твое паскудство твою жену... Нихто тя не любить, нихто сі тя не важыть... Твоя работа є гучна а вшыткым уж лізе на нервы...

КЛІЩ: (*skríkne*) Ах, ты курво една! Прийшов єсь мі душу жерти?

(*Klešč odchádza. Satin hlasno zareaguje.*)

КОСТЫЛЁВ: Но, но... Лем ся упокой...

ГЕРЕЦЬ: (*vojde*) Посадив єм бабу на лавку. На свіжий воздух... Прикрыв єм ю кабатом...

КОСТЫЛЁВ: Ты єсь, брате, такой добрачиско... Раз ся ті то вшытко верне...

ГЕРЕЦЬ: Коли?

КОСТЫЛЁВ: На другім світі... там ся нам вшытко, każde наше конаня започитать...

ГЕРЕЦЬ: Кебы єсь мі на тім ту світі одпустив половину моїх довгів...

КОСТЫЛЁВ: Га-га-га... Ты фурт лем жартуєш, мільый хлопче... А чи доброту серця можеш выважыти пінязьми? Доброта є найвышше благо. Твій довг є довг, а так довгом і зістане! То значіть, же мі го мусиш сплатити... а свою дорботу ку мі, ку старому чоловіку, бысь мав проявити лем так.

ГЕРЕЦЬ: Ах, ты паскудо стара..! Быв єсь свиня, а свинёв і зістанеш...

(*Herec niekam odchádza.*)

КОСТЫЛЁВ: (*Satinovi*) Лем ся на нёго попозерай... Одыйшов, га-га-га... Не любить він ня...

САТІН: Нихто окрім чорта тя не любить...

КОСТЫЛЁВ: (*posmešne*) Холем дахто! А я вшыткых вас люблю. Сьте мі як родина. Знам ся вжыти до вашой сітуації. Шкода мі є вас, таких нещастных а опущеных... (*strih*) А Васька де є?

САТІН: Там є...

КОСТЫЛЁВ: (*zreve*) Васё!

(*Herec sa zjaví. Čosi žuje.*)

ПОПІЛ: (*zakričí spod deky*) Хто є?

КОСТЫЛЁВ: То єм я... я, чуєш?

ПОПІЛ: Што хочеш?

КОСТЫЛЁВ: Отворь...

САТІН: (*nehľadiac na Kostyleva zažartuje na jeho adresu*) Зошмарить деку, а она – там... (*Herec vyprskne smiechom.*)

КОСТЫЛЁВ: (*podráždene*) Як? Што? Што есь повів?

САТІН: То я лем так... сам про себе...

КОСТЫЛЁВ: Позор на речі, камарат! Жартуй, але знай міру. (*kopne do Vaskovej deky*) Васілій!

ПОПІЛ: (*preberá sa*) Што е? Чом отравуеш?

КОСТЫЛЁВ: (*nazerá pod deku*) Я... шак знаш...

ПОПІЛ: Пінязі есь приніс?

КОСТЫЛЁВ: Потребую сі з тобов дашто...

ПОПІЛ: Пінязі маш?

КОСТЫЛЁВ: Якы пінязі? Почекай...

ПОПІЛ: Сім стовок, за годинки – но?

КОСТЫЛЁВ: Якы годинки, Васё? Ага, ты думаеш?

ПОПІЛ: Слухай! Вчера ем ті ту, при свідкох продав за тысяч корун значковы годинки... Трісто уж есь мі дав, а сімсто такой те-раз навал! Што позераш? Моташ ся, выкрикуеш, отравуеш людей... але то, што маш робити, не робиш...

КОСТЫЛЁВ: Пст! Не гнівай ся, Васё... Годинки суть...

САТІН: Крадены...

КОСТЫЛЁВ: (*prísne*) Крадены не беру... Што сі то доволюеш?

ПОПІЛ: (*chyті ho za plece*) Чом есь ня зобудив? Што од мене хочеш?

КОСТЫЛЁВ: Нич... я радше піду... есь даякый невыспатый...

ПОПІЛ: Мігай з тады а іщі днеська хочу відіти свої пінязі!

КОСТЫЛЁВ: (*odchádza*) Боже... кільки крутости є днеська в людех...

ГЕРЕЦЬ: То была комедія!

САТІН: Красота! Як я то люблю...

ПОПІЛ: Што він ту глядав?

САТІН: (*smeje sa*) Не розумиш? Глядав свою жену, красну Васілісу... Слухай, Васілій, я ся ті чудую, же го раз не заглушиш.

ПОПІЛ: Што ем шалений, кволі такому здохлякові собі живот по-бабрати...

САТІН: А ты то зроб розумні... Потім ся ожень з Васілісов... будеш нашим паном...

ПОПЛ: То є мі радости. При моїй доброти вы не лем мій маєток, але іщі ай мене в корчмі пропете... (*sadne si*) Чортиско старый... зобудив ня... А такый шумный сон ся мі снів: приснило ся мі, же єм ловив рыбы а лапив єм величезного плескача! Быв такый величезный, же такы можуть быти лем в сні... А я го тягам і тягам, а бою ся, же ся мі ланко одторгне! Приправив єм підберачку... но, думам собі, тераз.

САТІН: А то не быв плескач, але Васіліса...

ГЕРЕЦЬ: Але, што єсь... Васілісу він уж давно улапив...

ПОПЛ: (*nahnevane*) Ідьте до пекла... ай разом з нєв!

КЛІЩ: (*vojde*) Вонка є порядна зима... ани пса бы на уліцю не выгнав...

ГЕРЕЦЬ: А чом єсь Анну не привів? Замерзне...

КЛІЩ: Наташа ю взяла до кухні...

САТІН: Васілію! Дай двадцать корун...

ГЕРЕЦЬ: (*Satinovi*) Яких двадцать корун? Васє, дай нам пядесять корун...

ПОПЛ: Мушу як найскоре дати... дораз будете хотіти стовку... ту маш!

САТІН: Гібралтар! Ніт на світі людей ліпшых як злодії! (*berú si od Popola peniaze*)

КЛІЩ: (*nahnevane*) Они ся ку пінязєм легко діставають. Они нич не роблять...

САТІН: Велє є таких, што ся легко ку пінязєм дістали, але мало таких, котры бы ся з ними легко розлучали..!

КЛІЩ: Суть то прижывниці! Нич не хочуть робити...

САТІН: Робота? Зроб так, жебы мі робота была приемле, а я може зачну робити... Гварю – може! Кідь чоловіка робота тішить, і живот може быти красны, кідь є робота повинность, живот є пекло! (*Hercovi*) Гей ты, Сарданапал! Ідеме...

ГЕРЕЦЬ: Подьме, Навуходонозор! Наплю ся як... штиридцять тысяч пияків. (*odchádzajú*)

ПОПЛ: Як ся чує твоя жена?

КЛІЩ: Та асі то уж довго не потягне...

(*Pauza*)

ПОПЛ: Позерам ся так на тебе... збыточні ся трапиш...

КЛІЩ: А што мам робити?

ПОПЛ: Нич...

КЛІЩ: А з чого буду жыти?

ПОПЛ: Жыюць даяк люде.

КЛІЩ: Тоты ту? Якы то люде?! Быдло є то, брыдота смердяча, а не люде! Я ходем дашто роблю... ани ся на них позерати не можу... Я од дитинства тяжко роблю... Ты собі думаш, же я ся з тады не вырву? Вылізу, най ня шляк трафить, але вылізу... Лем почекай... умре мі жена... я потім вшыткым укажу... Уж ем ту пів рока, але здає ся мі, як кебы шість років пройшло...

ПОПЛ: Нихто ту не є гіршый од тебе... нач такє гвариш...

КЛІЩ: Нихто не є гіршый?! Жыюць без совісти а без чести...

ПОПЛ: (*lahostajne*) А нач бы їм были честь, совість? На ногы собі честь ани совість намісто боканчох не обуєш... Честь і совість треба тым, хто має силу а міць...

БУБНОВ: (*vchádza*) О-ох, як ем змерз!

ПОПЛ: Бубнове, ты маш совість?

БУБНОВ: Што-о? Совість?

ПОПЛ: Гей, совість!

БУБНОВ: А нач бы мі была? Шак я не ем богатый!

ПОПЛ: Видиш, я гварю то саме: честь і совість потребуєть богачі!
А Кліщ ту на нас кыдать, же не маме совість...

БУБНОВ: А він што, хотів бы сі ю од тебе пожичити?

ПОПЛ: Та де! Він мать своёй до блуду...

БУБНОВ: А што, хоче продати? Але ту? Ту му такый товар нихто не купить... Наприклад, картоновы шкатулі бы ем собі купив, ай то лем на борг...

ПОПЛ: (*роуіне*) Чуєш, Андрюшо – якый єсь дурень!

КЛІЩ: Я ся з вами не мам о чім бавити.

ПОПЛ: Съме о дашто мудрішы як ты... хоць съме ай пияці...

БУБНОВ: Хто є пияк а є мудрый, к тому був Пан Біг раз так щедрый.

ПОПЛ: Сатін гварить, же каждый чоловік хоче, жебы іншы мали

совість, але ёму самому совість не є потрібна, бо то не є
выгодне... Но не є то так?

(*Vojde Nataša. Za ňou Luka – s batôžkom
a s pár drobnosťami za opaskom.*)

ЛУКА: Zdravím...³

ПОПЛ: (*pozorne*) А-а-а-а! Наша Наташа!

НАТАША: Тото є наш новый наёмник.

ЛУКА: Kde sa môžem zložiť?

НАТАША: (*ukáže do rohu*) Там...

ЛУКА: Dík... Hlavně, že je tu teplo...

ПОПЛ: (*chce sa jej dotknúť*) Наташо...

НАТАША: (*uhne sa mu*) Андрію! Анна є у мене... прийдь за хвільку
по ню...

КЛЩ: Добрі... дораз прийду...

НАТАША: Мав бы єсь быти ку ній дакус ласкавіший... уж їй барз
велё часу не зістало...

КЛЩ: Знам...

НАТАША: Знаш, знаш... Знати є замало – скусь тому куцік ай поро-
зуміти. Вмераня є страшне...

ПОПЛ: А я ся не бою...

НАТАША: Ясні... Герой ся озвав...

БУБНОВ: (*mitochodom*) Ай так є ту вшытко перегните... Треба вымі-
нити...

ПОПЛ: Факт, же ся не бою! Прийму смерть хоць ай тераз... такой!
Не вірите? (*Nataši*) Возь ніж а вопхай мі го до сердца..! Умру –
ани не пискну! До кінця іщі ай з радостёв – прийняти смерть
од твоёй чістой руки...

НАТАША: (*odchádza*) На тото собі найдий дакого другого. Я ті на то
не скочу...

³ В оригінальному тексті М. Горького герой Лука, як и другі дієві особы, бесідує по російськы. Наградити текст Луку словацьков бесідов є то режисерська изгадка, обы чехо-словацькый артиста **Přemysl Boublík** (Пржемісл Бовблік), котрый як гость ТАДу заграв тоту роль и не знав притім русинськый язык, але знав словацькый, міг бы роль овладнути. – В. Падык

БУБНОВ: Вшитко є ту згните...

НАТАША: Андрій! Не забудний на жену...

КЛІЩ: Добрі...

ПОПЛ: Красна жена!

БУБНОВ: Може быти...

ПОПЛ: Але чом є ку мі така? Одмітать ня... Ай так ту закапе...

БУБНОВ: Через тебе закапе...

ПОПЛ: Чом... через мене? Є мі їй шкода. Я ем чоловік жалостливый.
Лем ю жалію.

БУБНОВ: Як вовк вівцю.

ПОПЛ: Кламеш! Я ю барз, барз жалію. Тяжко ся їй ту жыє... Шак не ем сліпый...

КЛІЩ: Лем почекай, як тя Васіліса увідить, же ся з нёв зговаряш...

БУБНОВ: Васіліса? Та де! Є то тверда баба, тотя ся своёго лем так не пустить...

ПОПЛ: (*ide si lahnút*) Ідьте вы обидвое до чорта лысого... Тыж ся мі ту розкувикали! Пророкы посраты...

КЛІЩ: Шак увидиш... лем почекай!

ЛУКА: (*na ušiach walkman, spieva si*)

КЛІЩ: Ага, як завьять. Чорт нам го був довжный.

ПОПЛ: Є мі даяк смутно... чом лем мі так бывать смутно? Жыєш собі, жыєш – вшитко є в порядку! А одразу – як кебы смерть перешла около – стане мі смутно...

БУБНОВ: Смутно? Гм...

ПОПЛ: До ріці!

ЛУКА: (*spieva si*)

ПОПЛ: Гей! Молодый!

ЛУКА: (*z uši si zloží slúchadlá*) Ја?

ПОПЛ: Ты, ты! Перестань співати!

ЛУКА: (*priblíži sa k Popolovi*) Niečo sa ti перáči?

ПОПЛ: Не любить ся мі, кідь дахто фалошні співають...

ЛУКА: Takže ja podľa teba falošne spievam?

ПОПІЛ: Вызерать, же гей.

ЛУКА: Fú-ú-ú-ú-ú – ha! Vidiš, a ja som si vždy myslel, že spievam nádherne. Ono je to asi vždy tak: človek si myslí – robím dobre! A zrazu bác – ľudom sa to nepáči...

ПОПІЛ: (*zasmeje sa*) Добрі гвариш! Маш правду...

БУБНОВ: Повів єсь, же ті є смутно, а теперь ся ту регочеш.

ПОПІЛ: А тобі што до того? Тхіру смердячий...

ЛУКА: Komu je tu smutno?

ПОПІЛ: Та мі...

ЛУКА: Fú-ú-ú-ú-ú ha! Tam vzadu sedí mladé dievča, číta knihu a plače! Skutočne, plače! Slzy jej stekajú po lícach. Pýtam sa jej: čo ti je? A ona – vraj – ľúto mi je! Koho ti je ľúto? Ále, tuto v knihe... Tých a tých... Čím všetkým sa ľudia trápia... z čoho všetkého im je smutno...

БУБНОВ Є то обычайна гус...

ПОПІЛ: Бубнов, пив єсь чай?

БУБНОВ: Пив... А што?

ПОПІЛ: А фляшку водки хочеш?

БУБНОВ: Хочу – а што?

ПОПІЛ: Встань на штири а загавкай як пес!

БУБНОВ: Ідіот! Пяный єсь, або што?

ПОПІЛ: Загавкай! Потішиш нас... Ты єсь барон, были часы, кідь єсь таких як мы не поважовав за людей...

БУБНОВ: Были... А што?

ПОПІЛ: (*agresívne*) Як што? Я тя заставлю гавкати як пес... і ты будеш гавкати... Чуєш?! Будеш!

БУБНОВ: Добрі, буду! Кретен! (*šteká*) Маш з того радость? Я і без тебе знам, же тєраз єм може гірший, як єсь ты. Мав єсь ня втоды заставити ходити на штирєх, кідь єм ті не був рівень...

ЛУКА: Správne!

БУБНОВ: Што было, было... а з того скоро нич не зістало. Ту ніт панів... вшытко выблідло, зістав лем голый чоловік...

ПОПІЛ: (*hlasno sa zasmеje*) Перебач мі то...

ЛУКА: Ale aspoň sme si všetcі rovní...

БУБНОВ: Съме... Але рано, што лем отвориме очі, брешеме на себе як гієны... Такый є то жывот!

ЛУКА: Nie, nie... Aj napriek všetkému sme ostali ľuďmi! Nech sa akokoľvek pretvaruješ, akokoľvek chceš byť krutým – človekom si sa narodil, človekom aj umrieš... Či sa ti to páči alebo nie! Možno sú dnes ľudia múdrejší, zaujímavejší... možno sú k sebe krutí, žijú čoraz horšie... ale – chceli by byť lepšími... Za každú cenu chcú byť lepší! Hajzlíci jedni! Nie?

БУБНОВ: А ты есь хто? Одкы есь ся ту набрав?

ЛУКА: *(po pauze)* А ты... преčo са рýташ – си фíзел?

ПОПЛ: *(radostne)* Шыковні, молодой! Но, та што, пане бароне, дістав есь, га?

БУБНОВ: Што... дістав. *(k Lukovi)*

БУБНОВ: Шак я, хлопче, лем фіглёвав! Шак я не мам ниякы папірі...

ЛУКА: Klameš!

БУБНОВ: Властні... я папірі мам... але суть мі нанич.

ЛУКА: Všetky doklady sú nanič.

ПОПЛ: Добрі, барон, ту маш тоту водку. А на здравічко!

БУБНОВ: Мы двое сі то іщі порішимо!

ЛУКА: Život je krutý...

(Bubnov sa ide opíjať do svojho kúta.)

ЛУКА: Naozaj bol barónom?

ПОПЛ: А бог го знає. Же був паном, то є істе... А што є teraz – сам видиш... Даколи ся заграць на велькоможного пана, але інакше...

КВАШНЯ: *(vojde výrazne podnapitá)* День добрый вшыткым... ночлежники мої!

БУБНОВ: Што так крічиш?

КВАШНЯ: Перебачте... панове! Я ем слушні вых...

ПОПЛ: Зась есь пила...

КВАШНЯ: Як дуга! Акурат ня выгнали з моєго району... в чекарні на станіці... Потім ем ішла вонка... а там поліцайт... і гварить мі: „Выпадний з тады гет, жебы ту ани духу твєго смердячого чути не было!“ Я ем слушна баба... а так слушні ем ай

одыйшла... поліцайт даякый мі буде росказовати... Дебіл єден... Пиячіско поліцайтське... на мене собі може дово́лити... Шак я єм тыж чоловік! Але єм така, же мі нич не треба! Я нич не хочу – а баста! Возь сі ня за коруну, або за двасто... мі то є едно... я нич од никого не хочу! Але жебы мі, доброму чоловікові, дахто росказовав... даякый пияк, говедо... тото я собі не заслужыла... Не хочу!

ЛУКА: Podťe, posadťe sa... Teta...

БУБНОВ: Людська глупость...

КВАШНЯ: (*lahne si na dlážku*) Ту ня маш, зідж ня, зідж..! Але я нич не хочу... нич мі не треба... Єм планый чоловік? Повідж мі... Лем мі повідж, чи єм гірша як другы? Як ты, або він... Што? Повідж, єм плана? Но?! Чом єм гірша як остатны? Поліцайт мі повість: „Не лізь на улицю, бо дістанеш по пыску!“ А кады мам іти, кады мам ходити? Кады? Але я піду... піду а ляжу собі посеред улиці, а робте зо мнов, што хочете. Забийте ня! Будете мати од мене покій! Мі нич не треба!

НАСТЯ: Квашнѐ, упокой ся... Што єсь, зошаліла на стары коліна?

ЛУКА: Teta... Podťe, postavte sa... Lahnite si tu...

КВАШНЯ: (*zbadá ho a úpenlivo k nemu*) Сынку мій... Сыночку... Золото моє... Ты єсь ся мі вернув... прийшов єсь... охабив єсь ня ту саму... одведеш ня гет з того пекла... нѐ... підеме разом... Далеко, далеко... Кушчічко єм собі выпила... але то нич... уж веце не буду... Увидиш!

НАСТЯ: (*hlasno zašepká*) Позір, Васіліса іде!

ВАСІЛІСА: (*prudko vstúpi, Kvašni*) Зась єсь ту? А в такім ставі?

КВАШНЯ: Добрый день, Васілісо Карповно... Хочеш, я ті... заграм смуточный марш?

ВАСІЛІСА: Вышмарьте ю!

КВАШНЯ: (*ustupuje*) Почекай... не маш право! Смуточный марш... преднедавном єм ся го научіла! Кволі тобі... красна музыка... буде ся ті любити... лем послухай...

ВАСІЛІСА: Я ті укажу красну музыку... вшиткых псів і поліцайтів на тебе нагуцкам... Ты ня будеш огваряти по цілім місті а розношовати о мі вшелыякы кламства!

КВАШНЯ: Якы кламства? Лем чісту правду...

ВАСІЛІСА: (*Vubnovovi*) Постарай ся, жебы-м ю ту уж веце не віділа!
Чуеш?!

БУБНОВ: Я ту не ем стражник..

ВАСІЛІСА: Мене не інтересує, што єсь! Жыєш ту лем з моєї міло-
сти... не забывай, кільки єсь мі довжний!

БУБНОВ: (*pokojne*) Я ем то не почитав...

ВАСІЛІСА: Але я гей! А давай сі баха⁴, бо я ті то іщі спочітам!

КВАШНЯ: (*kričí*) Васілісо Карповно! А я... я ся тя ай так не бою... не
бою ся! (*a schová sa*)

(*Luka sa smeje.*)

ВАСІЛІСА: А ты єсь хто? Чом ся так регочеш?

ЛУКА: Tulák... možno sirota...

ВАСІЛІСА: Єсь ты на єдну ніч, або на довше?

ЛУКА: Ešte uvidím...

ВАСІЛІСА: Папірі маш?

ЛУКА: Prinesiem... ale až ráno – a osobne!

ВАСІЛІСА: Добра мі ты сірота! Обычайный жобрак... Радше ся при-
знай, же єсь лайдак... шпекулант... асі того буде правда...

ЛУКА: (*vzdychne*) Taká krásna a taká chladná, odmeraná...

(*Vasilisa znenazdajky súvne.*)

КВАШНЯ: (*spod deky*) Уж одыйшла тота стара крепля? Гей?

ВАСІЛІСА: (*pribehne k nej*) Іщі єсь ты?

(*Kvašňa zajačí a nanovo sa skryje. Nastá a Luka sa zasmejú.*)

ВАСІЛІСА: Віджу... же уж ты не є...

БУБНОВ: Хто?

ВАСІЛІСА: Віджу, же ты мате порядный непорядок... Чом съте іщі не
позамітали? Кільки раз ем вам гварила, же ты мусить быти
чісто?

БУБНОВ: Днеська мать службу Герець...

ВАСІЛІСА: Мене то не інтересує, хто мать службу. Кідь ты прийде

4 Давати сі баха (словац., сленг Dávať si bacha) – давати сі позір, уважати.

дахто з гігієны, натрепе мі покуту а можете зберати свої клункы... Вшыткых вас вышмарю!

БУБНОВ: (*pokojne*) А з чого будеш жыти?

ВАСІЛІСА: Мате пять минут, а жебы ту было вшытко в абсолютным порядку! (*Nasti*) Што зазераш? Не стій ту як суха тополя! Позамітай дылі! Наташа... не была ту?

НАСТЯ: Не знам... я єм ю не віділа...

ВАСІЛІСА: Бубнове, сестра ту не была?

БУБНОВ: Гей... Тамтого привела...

ВАСІЛІСА: А тот – но, він... быв дома?

БУБНОВ: Васілій? Быв... Наташа ся ту з Кліщом зговаряла...

ВАСІЛІСА: На тото ся тя ніхто не просив. Всягды є бруднота... катастрофа! Ох, боже, вы... свині єдны! До мінуты най ту буде чістота... чуєте?! (*rýchlo odchádza*)

БУБНОВ: Який біс сидить в тій жені!

ЛУКА: *Zvláštna energia...*

НАСТЯ: Каждый бы давно зошалів, кебы мусив жыти такый жывот, як она... Кебы быв припутаный ку такому мужові, як є ей...

БУБНОВ: Зась але так припутана ку нёму не є...

ЛУКА: *Vždy sa tak... nadrapuje?*

БУБНОВ: Фурт... Прийшла ту за своїм фраіром, але го ту не нашла...

ЛУКА: *Ohoho! Každý by dnes chcel rozkazovať... jeden druhého strašiť... A vidíte: predsa nemáme vo svojich životoch poriadok... Má pravdu, malo by sa tu zamiešť... Nasta! Prosím ťa, daj sa do toho...*

НАСТЯ: Як бы не! Я вам ту буду робити служніцю... (*chvíľu mlčí*) Я ся днеська радше опю... але так ся опю, же аж до німоты!

БУБНОВ: Ай то є дашто...

ЛУКА: *A načo by si sa opíjala? Ved' ešte pred chvíľou si tu plakala, a naraz sa chceš ísť opiť?*

НАСТЯ: (*vyzývavo*) Но а? А кідь ся напю, зась ся расплачу... а то є вшытко.

БУБНОВ: Велё того не є...

ЛУКА: *Ale aký máš dôvod piť? Ved' bez príčiny sa ti na tvári ani jebák*

nevyhodí. (*Nasťa mlčí a krúti hlavou*) No vidíš... Bože, ľudia! Kam sme to dopracovali... Tak ja to tu teda zametiem. Kde máte metlu?

БУБНОВ: Вонка, за дверями...

(*Luka vyjde von.*)

БУБНОВ: Настька! А чом ся Васіліса так загрызла до Квашні?

НАСТЯ: Рознесла по цілім місті, же ся Васіліса Васькови уж зуновала а же ю хоче охабити а взяти сі Наташу... Одыйду я з тады...дагде... Найдю сі нове бываня...

БУБНОВ: А де? Чом бы есь з тады одходжала?

НАСТЯ: Мам уж того выше главы... Єм ту збыточна...

БУБНОВ: (*pokojne*) А де не будеш збыточна? Га? Вшыткы люде суть збыточны.

(*Nasťa vstáva a odchádza do rohu miestnosti.*
Vchádza Herec a Satin. Za nimi Luka s metlou.)

ГЕРЕЦЬ: Так ся мі здає, же тя не познам...

ЛУКА: А ты чо? poznáš všetkých ľudí?

ГЕРЕЦЬ: Ту, в моім районі, познам вшыткых... але тебе – не познам...

ЛУКА: То preto, že tvoje okolie nie je celá planéta... kúsok jej zostalo mimo toho „tvojho“ okolia...

ГЕРЕЦЬ: (*Bubnovovi*) В тім маш правду, не є тот мій район аж такый великый...

САТІН: (*chce zahovoriť tému*) А чули сьте, же днесь собі Квашня легла посеред уліці, грала на гармошкі а реве: „Нич не хочу, нич не потребую... ани жыти!“ Попри ній ходять авта, автобусы, люде... є то рушна уліця... спокійні ю там могло дашто перейти... Запучіти як муху!

КЛІЩ: Знаме о тім!

БУБНОВ: (*k Hercovi*) Карты вечур заграме?

ГЕРЕЦЬ: Заграме, заграме... Як інше? Слухай... А што... Васька?

САТІН: Нашла го тота „ёго“ Васіліса? (*smiech*)

ГЕРЕЦЬ: Васька ю аж барз роспестив... Але мені до того нич...

САТІН: А она теперь лем отравує а отравує... Фурт провокує...

КВАШНЯ: (*preberá sa a vstupuje do debaty*) Гей, гей! Так як днесь...
Єден до мене... гварить, жебы-м ся за нёго выдала...

БУБНОВ: Лем до того... Кідь має холем дакус пінязі а іщі не препив
цілый мозог... так як ты... Чом бы ні?

КВАШНЯ: Я? Уж ем то раз выскушала. Кідь ся жена выдасть, є то, як
кебы до пропасти скочіла... Раз ем то зробила... а до смерти
сі то буду памятати...

ГЕРЕЦЬ: Але мужове тыж бывають вшелякы...

САТІН: Суть ай добры...

КВАШНЯ: Але я ем фурт ровнака! Кідь скапав мій мілований мужы-
чок, – бодай бы ай по смерти не мав покою! – од радости
єм цілый день сама просиділа а три фляшкы боровічки ем
стягла... Лем ем так сиділа, позерала ся деська до блуду...
ани вірити ся мі не хотіло... така ем была щастна...

САТІН: Кідь тя муж бив, чом есь не ішла на поліцію?

ГЕРЕЦЬ: Або на тоту... но, тоту Лінку помочи... проти тіранства жен...

КВАШНЯ: Самого бога ем просила, жебы мі поміг... цілых вісем ро-
ків – ани він мі не поміг!

САТІН: Днесь є заказане бити жены... тєраз уж то не є лем так... во
вшыткім мусить быти порядок! Никого не можеш лем так
про нич, за нич збити...

БУБНОВ: Бють лем зато, жебы був порядок...

ЛУКА: (*pomáha Anne*) Tak... už sme tu! Bože, ako môžeš v takomto stave
vstávať a niečo robiť? Kde je tvoje miesto?

АННА: (*ukáže smerom k ležadlu*) Дякую...

КВАШНЯ: Видиш... лем ся добрі попозерайте! Тото є щастні выдата
жена...

ЛУКА: Prečo ju rúšťate von? A samu...

КВАШНЯ: Ёй... перебачте... Не дали сьме на ню позір! пане велько-
можный... А ей „вірный слуга“ істо одийшов дагде на про-
гўлянку...

ЛУКА: Tebe je to smiešne? Vy to považujete za normálne, takto odpísať
a ponižovať človeka... nech je akýkoľvek... chorý, špinavý,
osamelý... Nech je, aký chce – vždy má svoju cenu...

БУБНОВ: Мусиме о ню веце дбати! Што кідь нам ту умре? Будуть з того лем збыточны проблемы...

ЛУКА: Výborne... Novoríte ako pravý hrdina – čo, hotový ľudomil...
(*Za scénou počujete krik, dupot, tlmené aj ostré výkriky.*)

ГЕРЕЦЬ: А... то нич... Нич сі з того не робте... зась даяка битка...

БУБНОВ: То є ту нормалне...

КВАШНЯ: Іду ся попозерати...

САТИН: І я... я то мушу відіти...

БУБНОВ: Най ся лем бють! Нач людей од себе одтягують, кідь ся бють... Шак они даколи мусяць перестати... Не треба їм бранити, най ся свободні бють, кільки ся їм лем замане... будуть сі то довше памятати а не будуть сі тільки уближовати...

КОСТЫЛЁВ: (*vbehne, kričí*) Подьте гев... вшыткы... подьте быстро... Васіліса... Хоче задусити Наташу!

(*Všetci vybiehajú z miestnosti. Len Luka ostáva sám, krúti hlavou a pozerá sa za nimi.*)

АННА: Божічку святыи... Біднятко Наташа!

ЛУКА: Kto sa to bije?

АННА: Васіліса... зо сестров...

ЛУКА: Nevedia sa podeliť... (*k Anne*) Ako sa voláš?

АННА: (*hladí ho*) Який ніжный... крегкый... чістый і красный...

ЛУКА: Ako obraz!

ДРУГА ДІЯ

Večer... Satin, Klešč, Herec, Kvašňa hrajú karty... Bubnov sleduje hru... Luka sedí pri Anninom ležovisku... priestorom spierňajú dve lampy...

ГЕРЕЦЬ: Дай мі іщі єдну.

БУБНОВ: Квашнє! Співай! (*začne spievať; Kvašňa sa pridá; neskôr sa pripojí Herec*)

КВАШНЯ: (*Satinovi*) Помішай карты! Але порядні! Я тя добрі познам...

(*Všetci okrem Satina srdcervúco spievajú.*)

АННА: Нич інше ем во своїм жывоті не зажыла... лем бітку а ураж-
кы!

(Luka ju hladí po vlasoch. Akoby sa tu Anna spovedala.)

КЛШЦ: Як то тягаш! Давай баха!

БУБНОВ: А-а-а-а! Гоп, гоп, гоп...

ГЕРЕЦЬ: *(hrozí Satinovi pěstou)* Чом есь сі сховав тамту карту? Я
вшытко виджу... но?

КВАШНЯ: Охаб го! І так нас ошмыгають... Бубнов, тепер ты заспі-
вай!

АННА: Я ся ани не памятам, коли ем ся порядні наїла... Роздумова-
ла ем над каждым куском хліба... не хотіла ем зїсти веце як
остатны... Цілый жывот ем проходила в ряндах... Нич ем сі
не ужыла... прожыла ем збыточный, порожній а нещастный
жывот... А чом?

ЛУКА: Len pokoj...! Si ustata...

ГЕРЕЦЬ: *(Kvašni)* Ідь нижником... Што, не чуеш, нижником!

КЛШЦ: А мы маме краля!

САТІН: Они фурт мусять выграти...

КВАШНЯ: Такой уж маме осуд...

АННА: Шак видиш, умерам...

КЛШЦ: Ага так є то... Пусть тоты карты... чуеш?! Гварю ті: пусть їх, бо
ті дораз руки поламу!

САТІН: Андрюша, давай собі баха, жебы-м ті єдну не стрілив!

КВАШНЯ: Роздай іщі раз!

БУБНОВ: Покушате чорта, што?

АННА: Фурт роздумую: Пане Боже, чі ня ай там, де есь ты, на тій
другій стороні, чекають такы муку і таке трапіня, як ту?

ЛУКА: Ničoho sa neboj! Tam už nič nebude...! Tam si odpočynieš... Ešte
chvíľu tu budeš trpieť... tak, ako aj my všetci ostatní... Každý...
musí trpieť... musí znášať svoj život... a údel v ňom...

БУБНОВ: *(začne clivo spievať)*

(Pridajú sa ostatní kartári.)

КВАШНЯ: *(vykrične)* Віділи сьте? Штурив собі карту до рукава!

КЛІЩ: (*v potykovce*) А... а де єм ю мав штурити? Тобі до носа?

ГЕРЕЦЬ: (*presvedčivo*) Але, панове... Шак добрі знате...

КВАШНЯ: Віділа єм го! Кламарь...

САТІН: (*zbierajúc karty*) Слухай, Квашня, перестань... Знаш добрі, же сьме фалошны грачі. Не розумлю, чом тя то трапить...

БУБНОВ: Програла єсь пару галерів, але крику єсь наробила за пару тисячок...

КВАШНЯ: Грати треба чесні!

САТІН: А нач?

КВАШНЯ: Што нач?

БУБНОВ: Слухай, Квашнё,.. Кебы сьме зачали грати, або недайбоже жыти чесні, за три дні бы сьме скапали од голоду...

(Kvašňa si odpluje; všetci sa jej смеjú.)

КВАШНЯ: Але, я на вас кашлю... жыти треба чесні!

КЛІЩ: Фурт бзучиш то саме! Радше принєсь тот свій чай...

САТІН: Боже, штудований чоловік, а не знать порядні підсунути карту...

БУБНОВ: Што уж, лем бог знать, як мі то тяжко іде...

ГЕРЕЦЬ: Хыбить вам талант, і віра в себе... а без того... то не є можливе...

ЛУКА: Tak čo, koho ste dnes obohrali? Predpokladám, že idete piť...

БУБНОВ: Не придаш ся?

САТІН: Увидиме, який єсь, кідь ся напеш...

ЛУКА: O nič lepší ako za triezva...

ГЕРЕЦЬ: Подь з нами... буду ті читати поезію...

ЛУКА: Čo?

ГЕРЕЦЬ: Стишки... розумиш?

ЛУКА: Verše? A načo mi budú verše?

ГЕРЕЦЬ: Про забаву... А даколи ай про плач...

САТІН: Но та як, поета, ідеме?

ГЕРЕЦЬ: Іду, іду... вас добігну! Наприклад, в єднім стишку ся говорить... Боже, видиш... забыв єм зачаток... Забыв єм!

Колиська, кідь мій організм іщі не був отравлений алко-голом, ем собі вшытко памятав... Але теперь... є конець! Вшытко ся про мене уж скінчило! З тым стишком ем фурт мав великий успіх... могутный аплавз! Ты... ани не знаш... што є то аплавз...Є то як... як... палінка... Колиська, кідь ем выйшов на сцену, так ем ся поставив... (*postaví sa do rózy*) Так ем ся поставив... а... (*mlčí*) Нич собі не памятам... ани єдно слово, ани репліку... Видиш: вшытко, што ем мав... найрадше... ем забыв... уж сі не памятам...

ЛУКА: *Zabudol si aj to, čo si mal najradšej? V čom bola ukrytá tvoja duša?*

ГЕРЕЦЬ: Пропив ем собі душу... Пропив ем свою віру... а ани ем жад-ну не мав... Ем уж одписаний... Є то мій конець...

ЛУКА: *Prečo koniec? Choď do ústavu a začni sa liečiť! A zadarmo... Predstav si... konečne uznali, že aj opilec je človek... a ako taký by sa mal liečiť... Tak len choď! Choď sa liečiť! A začni žiť odznova!*

ГЕРЕЦЬ: Одзнова... од зачатку... Як бы то было... красне... Гм... Знова? Чом бы не... Міг бы ем...

ЛУКА: *Prečo nie? Človek môže všetko... treba len chcieť...*

ГЕРЕЦЬ: (*prudko*) Ты есь даякый чудный... Збогом. (*odbieha*) Гварить, же знова...

(Luka pristúpi k Anne a hladí ju. Pristúpi k nim Klešč. Hladí na nich.)

ЛУКА: *Čo je?*

КЛІЩ: (*ticho*) Нич... (*pomaly pristúpi ku dverám, niekoľko sekúnd pri nich postojí a – odíde*)

ЛУКА: *Je mu ťažko...*

АННА: *Vin ня не інтересує...*

ЛУКА: *Velmi ťa bil?*

АННА: *А як... іщі... шак видиш, як ем допадла...*

БУБНОВ: *Моя жена мала міленця... А тота... тота знала грати карты... лишка єдна...*

АННА: *Повідай мі дашто... Єдно што... лем мі дашто повідай... Є мі барз плано...*

ЛУКА: *To nič... Takto prichádza smrť! Keď umrieš, budeš mať konečne*

pokoj... nič ťa už nebude bolieť, ani trápiť... nikoho už nebudeš potrebovať... ničoho sa nebudeš musieť báť... V tichu a pokoji si odpočinieš... nie ako tu...

*(Vojde Popol; je mierne podnapitý, neupravený;
sadne si a zaryte mlčí.)*

АННА: А потім... што ня чекать потім... зась трапіня?

ЛУКА: Nie... Tam už nebude nič... Nič! Ver mi! Pokoj a teplo – nič viac!

Povolajú ťa pred Hospodina a povedia mu: Hľa, pane, prišla k tebe služobnica božia, Anna...

ПОПІЛ: *(prísne)* Як знаш, што їй там повідять?

ЛУКА: Jednoducho, to viem...

ПОПІЛ: *(zmierlivo)* Ага... Потім... добрі... кідь знаш, так знаш...

БУБНОВ: Найде ся ту дахто, хто бы сі хотів зо мнов заграти карты?!

ПОПІЛ: Трим пыскы!

ЛУКА: A Hospodin – pozrie sa na teba milo a láskavo a povie: poznám túto ženu! Anna! A potom dodá: odvedte ju do raja! Nech si užíva nebeského pokoja... Viem: žila veľmi ťažko... je ustatá... Dožičme jej božieho pokoja...

АННА: То є.. красота... Бодай бы то была правда! Божый покій... нич зле уж бы-м не чула...

ЛУКА: Ani nebudeš! Nič ťa už nebude trápiť... Ver mi! Umrieš s radostou... Smrť je – ako naša dobrá mama...

АННА: Але... може... може іщі выздоровлію...

ЛУКА: *(s úškrnom)* А начо? Aby si znova trpela?

АННА: Іщі бы-м хотіла... кущічко пожыти... ходем хвілечку... іщі бы-м ту могла терпіти... вытримала бы єм... кідь там, горі... уж не буде жадне трапіня...

ПОПІЛ: А што кідь тото вшытко не є правда!

ЛУКА: *(ticho)* Počúvaj ma, neziap! Tu umiera člověk... Smrť jej už drží ruku... Tak drž zobák a vypadni!

ПОПІЛ: Шумні єсь їй нациганив... Выдумуєш сі ту вшеліякы приповідкы! Лем так дале... *(ironicky)* На світі є так мало добра, красы і ласкы...

БУБНОВ: Она факт умерать?

ЛУКА: Myslíš si, že to hrá?

БУБНОВ: Холем перестане кáшляти... Фурт нас в ночі з тым своїм кашлём збудила... Та як? Роздам?

ПОПЛ: Перестань! Бодай бы есь радше ты скапав...

БУБНОВ: Но, но, но. Лем жебы есь то не був ты, хто скоре скапе... Костылёв тя може хоцьколи заглушити... Но а Васіліса порядні змастила Наташу... Тота їй але дала!

ПОПЛ: Што тя до того! Може уж Наташу нигда не увидиш. Втечеме... А вшитких вас ту зничу, вы бандо една! Я вам іщі укажу! Вшитких вас удам!

БУБНОВ: А за што? Што сьме ті таке плане зробили? Ты говедо...

ПОПЛ: Я вам вшытко спочітам... і то, што сьте нигда не учінили... Як я вас ту вшитких ненавиджу... вшитких, што ту гниете в тій смердячій жумпі!

ЛУКА: Naozaj by bolo asi najlepšie, keby si stadeto odišiel... A to čím skôr...

ПОПЛ: Гей? А де? Но, повідж, де?

ЛУКА: Tam, odkiaľ si prišiel... na Ukrajinu.

ПОПЛ: Фігу борову, я радше почекам, аж кідь ня одліфрують як нехцену особу... а за штатны пінязі...

ЛУКА: Počůvní ma a chod! Takých, ako si ty, tam priam potrebujú...

ПОПЛ: Моя путь є уж допереду ясна... Мій отець цілый свій живот просидів в арешті, і мі там высидів тепле містечко... Іщі ем був малый дїтвák, а уж вшиткы на мене покриковали: кримінальник, злодіїв сыне...

ЛУКА: Krásna krajina – tá Ukrajina! Nie?! Kto má rozum a peníze, tomu je tam sveta žit'...

ПОПЛ: Чом фурт циганиш?

ЛУКА: A v čom?

ПОПЛ: Во вшиткім... Кому є то добре?

ЛУКА: A načo tak veľmi potrebuješ pravdu... rozmýšľaj! Len sa tu ponevieraš; všetkým škodíš... Ver mi... ty len pekne odtiaľto odíď... Teba raz tá pravda zabije...

ПОПЛ: Мі є то едно... Най забе...

БУБНОВ: Што то трепете? Нич не розумлю... Яка правда? Нач? Сам о собі знам правду... О собі ю каждый знать...

ПОПЛ: Почекай, не каркай... най мі повість... Не, повідж мі, але правду – є бог, або ні?

(Luka mlčí, usmieva sa.)

БУБНОВ: Як?

ПОПЛ: Перестань... Но? Є або ні? Повідж...

ЛУКА: *(ticho)* Ak veriš – tak je... a keď neveriš – tak nie je... V čo veriš, to existuje...

(Popol na neho mlčky, uprene hľadí.)

БУБНОВ: Подьме собі радше выпити... Гей! Подьме на чай...

ЛУКА: *(Popolovi)* Čo na mňa tak zazeráš...

ПОПЛ: Почекай... То значить...

БУБНОВ: Іду без вас... *(odchádza ku dverám a stretne sa s Vasilisou)*

ПОПЛ: Потім... ты... Ты єсь...

ВАСІЛІСА: *(Bubnovovi)* Наташа є ту?

БУБНОВ: Не... *(odchádza)*

ПОПЛ: А-а... прийшла наша кралівна...

ВАСІЛІСА: *(podíde k Anne)* Іщі жые?

ЛУКА: Nechaj ju...

ВАСІЛІСА: Ты єсь іщі ту?

ЛУКА: Ak povieš... môžem odísť... *(odchádza)*

(Luka sa zvalí na jedno z ležovísk.)

ВАСІЛІСА: Васілю! Васє... Подь ку мі!

ПОПЛ: Не іду... не хоче ся мі...

ВАСІЛІСА: Ага... Што ті муха на ніс сіла?

ПОПЛ: Є мі смутно на душі... Спротивило ся мі вшытко тото одпорне дівадло...

ВАСІЛІСА: І я... і я єм ся ті спротивила?

ПОПЛ: І ты...

(Vasilisa si upraví šaty; ide k posteli Anny, vracia sa k Popolovi.)

ПОПЛ: Но... повідай...

ВАСІЛІСА: Што мам повідати? Насилу ласку не дістанеш... а я єм така, же о ню не буду жобрати... Дякую ті за правду...

ПОПІЛ: За яку правду?

ВАСІЛІСА: Же єм ся ті спротивила... або то ачей не є правда?

(Popol na ňu mlčky hládí.)

ВАСІЛІСА: Чом ся так на мене позераш? Іщі єсь ня нигда не відів?

ПОПІЛ: Єсь красна... Наозай красна... *(Vasilisa sa dotkne jeho krku, on jej dotyk pohybotm pleca zruší)* Але моє серце нигда не было твоє... Жыв єм з тобов, спав єм з тобов... але нигда єм тя не любив...

ВАСІЛІСА: Маш даяку другу?

ПОПІЛ: Што тя до того... Кебы єм ай мав, не є то твоя старость...

ВАСІЛІСА: Чом граш дівадло? Васілій... говорь отворені... Я о ній знам... *(tichšie)* Ублизив єсь мі... знаш о тім? Говорив єсь мі, як ня любиш... а теперь... нараз...

ПОПІЛ: Не є то нараз... Ты добрі знаш, же уж ся то барз довго тягать... Васіліса – тобі хыбить душа... А жена мусить мати душу... Мы хлопі сьме звірі... бештії... мы потребуєме, жебы нас дахто змінив... може і ку ліпшому... А ты? Як єсь ня ты хотіла змінити?

ВАСІЛІСА: Што было – было... Добрі... Не любиш ня! Я то беру...

ПОПІЛ: Значить, конець? Добрі... Розыйдеме ся... без шкандалу... спокійно... фантазія!

ВАСІЛІСА: Почекай! Іщі мам дашто... Кідь сме были разом... фурт єм чекала... же мі поможеш ся дістати з той ту діры... з того ту тхориска... Же ня освободиш од моєго мужа... од того ту посратого жывота... Видиш? А може єм ани не так любила тебе, як... тоту свою представу, надій... гей, любила єм в тобі свою ідею... Розумиш? Чекала єм, же ня з тады вытягнеш...

ПОПІЛ: Фурт єм знав... же єсь мудра а выбита жена...

ВАСІЛІСА: *(nakloní sa k nemu)* Вася! Што кебы сьме собі помогли. Я тобі, а ты мі...

ПОПІЛ: Як?

ВАСІЛІСА: *(ticho, tvrdo)* Любить ся ті... моя сестра... Наташа... знам о тім...

ПОПЛІ: Зато ю так трапиш... гей? Уж ся ей ани не доткнеш... Дай сі позір... бо...

ВАСІЛІСА: Почекай! Не злосьь ся. Вшытко буде в порядку... Кідь хочеш – берь сі ю... Іщі ті ай дам пінязі на дорогу... Таких тридцять тысяч!

ПОПЛІ: (*spozornie*) Момент. А чом? О што іде?

ВАСІЛІСА: Освободь ня... од моёго мужа! Помож мі збавити ся того крётена...

ПОПЛІ: (*ticho zahvída*) Ах, так є то! Ого-го... Та то єсь барз шыковні выдумала... мужа послати до гробу а мене до арешту... а сама собі будеш шумні красні...

ВАСІЛІСА: Васё, чом такой до арешту... Шак то не мусиш быти ты... нач маш камаратів? А пак... Нихто ся нич не дізнаць... Лем собі представ... Наташа буде твоя... обоє будете мочі з тады одыйти... і мене на фурт освободиш, і сестрі буде легче, кідь не буде при мі... Не можу ю ани чути... Вшыткому єсь ты на вині... Не можу ся стримати... Траплю ей... бю так, же аж з ній піря летить, а потім сама ся расплачу, шкода мі йї... Але не можу сі помочи... Мушу ю бити!

ПОПЛІ: Ты єсь бёштїя! Обычайна крута бёштїя... а іщі ся з тым ай похвалиш...

ВАСІЛІСА: Не – я ті лем гварю правду. Дакус роздумуй, Вася... два разы єсь про моёго мужа сидів... про ёго похыбны кшефты... Фурт тя підразив... І на мене ся присав як пиявіця... а уж штири роки не мам од нёго покоя... Уж ся то не дасть вытримати! Што є то за чоловік? З тобов фурт выбабре, мене фурт терорізує, Наташу перенаслідує... высмівать ся з ней! Вшытких нас ту отравує своїм ядом...

ПОПЛІ: Барз шыковні то маш вымыслене...

ВАСІЛІСА: Говорю ті то ясні... Я добре знам, што хочу...

(*Kostyl'ov opatrne vojde a prikráda sa dopredu.*)

ПОПЛІ: (*Vasilise*) Похопив єм... ідь уж!

VASILISA: Подумай! (*zbadá muža*) То єсь ты? Што? Прийшов єсь ку мі?

(*Popol vyskočí a zúřivo pozrie na Kostyl'ova.*)

КОСТЫЛЁВ: Я... Гей, то єм я! А вы сьте ту... сами... Аааа... Зогваряли сьте ся, а сами... (*prudko začne kričat*) Васілісо... ты суко... ты

курво една скурвена! (*zľakne sa vlastného kriku, ktorý sa stretol s mlčaním a nehybnosťou*) Панебоже, перебач... зась єсь ня выпровоковала, зась єм кволі тобі мусив згрішити... Васи-лісо, женічко моя мілована... всягды тя глядам... (*zreve*) Іде-ме спати! Одход домів! Ты, цундро... свинє одна смердяча... (*zaženie sa na ňu traslavými rukami*)

(*Vasilisa ide pomaly a pokojne k dverám a obzrie sa na Popola.*)

ПОПЛ: (*Kostyl'ovovi*) Выпадний! Страть ся мі з очі..!

КОСТЫЛЁВ: (*kričí*) Я єм ту пан, розумиш... Ты з тады выпаднеш... Гайзель еден, криміналник... Злодій!

ПОПЛ: (*tlmene*) Будь такый добрый, ідь гет...

КОСТЫЛЁВ: Што сі то доволюєш?! Чув єсь... я єм ту пан.. а я тя можу...

(*Popol ho chytí za golier a trasiе ním. Luka sa pripomenie kašľom alebo iným zvukom. Popol pustí Kostyl'ova a on s krikom utečie.*)

ПОПЛ: Ты єсь ту?

ЛУКА: (*pokojne*) Všetko som...

ПОПЛ: Вшытко єсь чув?

ЛУКА: Ako by som aj nepočul? Nie som hluchý... Máš ale šťastie... Velké šťastie...

ПОПЛ: Яке щастя?

ЛУКА: Že si ho neuškrtil...

ПОПЛ: Гей... легко ся то могло стати... Знаш, як го ненавиджу?

ЛУКА: Nič ľahšieho... Ľudia sa často nenávidia...

ПОПЛ: (*s úsmevom*) Што? І ты?

ЛУКА: Počúvaj ma: tú ženskú musíš hneď od seba odohnať! Za nič na svete si ju k sebe nepripusti... Ona si muža aj sama zabije; a ešte šikovnejšie než ty... ver mi! Je to diabol... Čo diabol... je horšia... ako diabol!

ПОПЛ: Што я знам... але...

ЛУКА: Nič nevrav! Tá, ktorá sa ti páči, tú si ber a rýchlo s ňou utekaj preč... а чо најдалей оdtiaľto...

ПОПШЛ: Як ся мать чоловік в людѣх вызнати? Як мать знати, хто є добрый а хто планый? Ничому не розумлю...

ЛУКА: Čomu tu chceš rozumieť... Človek je už raz taký... dnes dobrý, zajtra zlý... Aký príde deň... takú má náladu... Ak chceš odísť s Natašou, tak odíď s ňou – a koniec... Alebo choď sám... Ešte nie si tak starý, aby si nemohol nájsť novú ženu...

ПОПШЛ: (*chytí ho za plece*) Повідж – чом мі того вшытко говориш...

ЛУКА: Pust' ma... Nepočuješ? Musím sa ísť na ňou... (*podíde k Anne a chytí ju za ruku; Popol ho zamyslene sleduje*) Pane Bože milostivý! Stoj teraz pri nej a dušu tvojej zosnulej služobníčky Anny prijmi v pokoji...

ПОПШЛ: (*ticho*) Она вмерла? (*znehybnie*)

ЛУКА: (*ticho*) Prestala trpieť... Kde je ten jej?

ПОПШЛ: Напевно в корчмі...

ЛУКА: Treba mu to povedať...

ПОПШЛ: (*strasie sa*) Не люблю я мертвых...

ЛУКА: (*podíde k dverám*) Kto ich má rád? Živých musíš mať rád... živých...

ПОПШЛ: Іду з тобов...

ЛУКА: Vojíš sa?

ПОПШЛ: Не... лем їх не люблю...

(*Prázdná a ticho. Náhle počujem spoza dverí nepochopiteľný hluk. Vchádza Herec.*)

ГЕРЕЦЬ: (*zastane na prahu, drží sa rukami verají a volá*) Геї! Де сьте вшыткы? Уж єм собі спомянув... слухайте! (*tackavo urobí dva kroky dopredu, zaujme pózu a recituje*)

Господа! Если к правде святой
Мир дорогу найти не умеет, -
Честь безумцу, который навеет
Человечеству сон золотой!

(*Za Hercom sa vo dverách zjaví Nataša a Bubnov.*)

Если б завтра земли нашей путь
Осветить наше солнце забыло,
Завтра ж целый бы мир осветила
Мысль безумца какого-нибудь...

НАТАША: Комедіант! Якый есь злыганный.

ГЕРЕЦЬ: (*obrátí sa k nej*) А-а-а-а, то есь ты, мій ангелик... Вшыткы сьте ту... добрі, добрі... А де є він? Він... мій захранця... Як виджу, не є ту... Но, збогом, Наташа... Збогом...

НАТАША: Іщі сьме ся ани порядні не привітали, а уж ся лучіш...

ГЕРЕЦЬ: (*zastane jej cestu*) Одхаджам... іду до світа... Настане весна – а уж ня ту ніт.

НАТАША: А де ся збераш?

ГЕРЕЦЬ: Іду на лічїня... І ты одыйдь... Офеліє... Ідь до монастыря... Розуміш... Екзістує такый шпиталь про такы організмы, як єм я... про пияків. Красный шпиталь... всягды самый мрамор! Світло... чїстота, їдло... вшытко задарьмо! Гей! А мраморова підлога. Я найду тот шпиталь, вылічу ся... і зась буду... Я іду ку зновузроджїню... як повів... краль... Лір! Наташа, моє мено знали по цілій країні... а ту? Ту ніхто ани не знать, як ня кличуть... ніхто не знать, хто єм... Ту єм стратив і мено... і себе... Іщі і тоты псиска мають мена...

(*Nataša opatrne odchádza od Herca, zastane pri Anne.*)

ГЕРЕЦЬ: Чоловік без мена як кебы не екзістовав...

НАТАША: Позерайте, она умерла...

ГЕРЕЦЬ: То не може быти...

НАТАША: Намойдушу... Анна умерла...

БУБНОВ: Перестала кашляти. (*podíde k Anne, pozrie a odíde na svoje miesto*) Было бы добре повісти то Кліщові. Тото є ёго проблем...

ГЕРЕЦЬ: Я іду... я му повім... стратила мено... (*odíde*)

НАТАША: (*uprostred izby*) І мы... вшыткы... раз скінчіме так само... ту, в плеснівій дірі... замучены...

БУБНОВ: (*postíela si akési handry*) Што? Што ты там собі гундреш?

НАТАША: Нич... я лем так... про себе...

БУБНОВ: Чекаш на Васю? Давай сі баха – тот хлоп ті раз каркы выкрутить.

НАТАША: А чі то не є едно... хто? Най то радше буде він...

БУБНОВ: Роб, як знаш...

НАТАША: Видиш, і она... добрі, же умерла... Жаль мі ей... але... пане-боже, повідж: нач жыла на тім світі?

БУБНОВ: Як каждый: народиш ся, потім жыєш, жыєш, жыєш, а потім умреш. І я умру... і ты... Який там жаль?

*(Vojde Luka, Kvašňa, Satin a Klešč.
Klešč ide posledný. Pomaly.)*

НАТАША: Анна...

КВАШНЯ: Уж сьме чули... най їй Панбог дасть вічну славу... кідь уж умерла...

САТІН: *(Kleščovi)* Требало бы ю вынести вонка! Ту мертвы не можуть быти... Ту будуть жывы... спати...

КЛІЩ: *(ticho)* Вынесеме...

*(Všetci pristúpia k posteli. Klešč pozerá na ženu
ponad plecía ostatných.)*

САТІН: *(Kvašni)* Думаш собі, же буде смердіти?

КВАШНЯ: Исто ні... уж зажива цалком высхла...

НАТАША: Панебоже, холем бы сьте ю дакус пожаіли... кебы холем дахто повів дашто нормалне! Але вы... Боже!

ЛУКА: То ніч... Nesmieš sa na nich hnevať... А potom... Čo už môžeme?

САТІН: Требало бы іти на поліцію...

КВАШНЯ: Гей, требало бы! Кліщу! Уж есь був огласити на поліції?

КЛІЩ: Іщі не. Буде ей требало поховати... а я мам лем шытрісто корун...

КВАШНЯ: На таке дашто собі можеш пожычіти... або мы ся поскладаме... Не? Дахто дасть стовку, дахто – кілько мать, або кілько може... Але на поліцію бы требало іти... што найскоріше! Іщі собі помыслять, же то ты есь забив свою жену... або што... *(chce si lahnúť)*

НАТАША: Може... може ся мі приснить... мі ся фурт снують умерты... Бою ся...

ЛУКА: Báť sa treba živých... *(Odchádza)*

(Pauza.)

КВАШНЯ: Чуєте... Скоро буде весна... буде тепло... буде ся нам легше жыти. Вера... легше.

САТІН: Уж собі ляж а спий...

КЛІЩ: (*ostal stát sám uprostred noclahárne a tupo hľadá pred seba*) Што мам тераз робити?

КВАШНЯ: Ляж собі а спий... А готово.

КЛІЩ: (*ticho*) А... она... (*plače*) ... як?

(*Nikto tu neodpovedá. Vojde Herec a Popol.*)

ГЕРЕЦЬ: Де є? Подь ку мі, мій вірний Кент...

ПОПЛ: Іде славный світобіжник...

САТІН: Міклухо-Маклай...

ГЕРЕЦЬ: Є порішене: одхаджам. Де є тото місто, де є тота країна, де є тот рай?

САТІН: Фатаморґана!

ПОПЛ: Видиш, окламав тя... Нич таке не є... не екзистує... Ани місто, ани країна, ани люде... не є нич!

ГЕРЕЦЬ: Кламеш!

САТІН: До фраса! Ту ся не дасть спати – а за тото я мам платити такы шалены пінязі... Мертвы... Пяны... Я іду за маїтелём⁵...

БУБНОВ: (*ospanlivým hlasom*) Дайте покій, хлопі... Ляжте собі а уж не гучте телё... В ночі треба спати!

ГЕРЕЦЬ: Ту... гей... ага! Умертый... „В наших сітях съме нашли метво-го...“ – стишок... Беранжера!

САТІН: (*kričí*) Мертвы тя не чують! Чуеш! Мертвы не чують нич а нич їх не болит! Лем собі кріч... Мертвы тя не чують!

(*Zjaví sa Luka.*)

ТРЕТЯ ДІЯ

Pivnica, znečistená rozhádzaným haraburdím, ktoré sa zvächšilo... sedačka zo starého automobilu alebo vyradeného trolejbusu je umiestnená čelne do publika, ako lavička na priedomí... staré sane pripomínajú odchádzajúcu zimu... je večer, zapadá slnko... včasná jar, nedávno sa roztopil sneh, špina... Nataša a Naša... na saniach Luka a Bubnov.. Pri sporáku vidno Kvašňu... Klešč je sám...

5 Маїтель (од словац. majiteľ) – властник, газда.

НАСТЯ: (*so zatvorenými očami, kýva hlavou, spevavo*) І прийшов він в ночі, до саду... так як сьме ся догодили... Я ем уж на нёго чекала... трясла ем ся од страху... і він ся цілый тряс... був білий як стіна а в руках мав піштоль...

НАТАША: (*lúska jadierka*) Но видиш! Асі то буде правда, же в студентох ся чоловік не визнасть...

НАСТЯ: І повів мі рострясеным голосом: „Моя найдорогша ласка...“

БУБНОВ: Ого-го! Найдорогша...

КВАШНЯ: Перестань... Охав ю. Най росповідать... лем най снівать, най фантазірує... А дале?

НАСТЯ: Моя найдорогша! Родиче не сугласять з тым, жебы есь ся за мене выдала... Грозять мі, же ня вышмарять з дому а же ня прокляють... за мою ласку к тобі... А зато, гварить, „мушу скончіти зо жывотом..“ І приложив собі великий набитый револьвер ку главі... „Збогом,“ гварить, „любезна приятелько моёго серця! Уж ем розгоднутый... Не можу без тебе жыти.“ А я му говорю: „Незабытний мій приятелю... Раул...“

БУБНОВ: Што-о-о? Краул?

КВАШНЯ: (*smeje sa*) Настё... Шак минуле ся звав Ёстон...

НАСТЯ: (*vyskočí*) Тихо... бідото! Ох, вы псиска бездомны... Што вы можете знати о тім.. што є то ласка! Істинна ласка! Я ем ю зажыла... істинну ласку! (*Bubnovovi*) Ты есь обычайна нула... Штудованыи чоловік! Барон!

ЛУКА: Prestaňte... nechajte ju na pokoji... Majte na ňu ohľad! Nejde o to, čo hovorí, ale o to, prečo to hovorí... Nepočúvaj ich! Čo ťa po nich. Len vrav... Oni ti závidia... lebo nič také nezažili...

НАСТЯ: (*znova si sadne*) Уж нич не повім... Фурт ся з мене лем сміють... Не вірять мі... (*náhle sa zasekne, zmlkne na niekoľko sekúnd, potom opäť zatvorí oči a pokračuje vrúcne a hlasno, pohybujuúc sa, akoby načúvala vzdialenej hudbe*) А я му гварю: „Ласко моёго жывота! І я без тебе не можу жыти... Шалені тя люблю і буду тя любити навікы, докы мое серце бити не перестане! Але не берь сі свій молодой жывот! Есь такой красныи і великодушныи... Най радше я загыну... зо жалю, же не можу быти з тобов, жывоте мій... Ем цалком сама, никому не потрібна... Най радше я загыну... На нич інше не ем годна... (*začne plakať*)

НАТАША: (*odvráti sa na bok, ticho*) Не плач... перестань!

(*Luka s úsmevom pohladí Nastu po hlave.*)

БУБНОВ: (*smeje sa*) Ага... яка мі ту мучениця!

КВАШНЯ: (*so smiechom, Lukovi*) Ачей собі не думаш, же тото вшитко є правда? Тото мать з книжки... „Осудова ласка“... самый вымысел! Охаб ю!

НАТАША: А тобі што до того?

НАСТЯ: (*zúrivo*) Вшитки съте скажены а плитки... Вшитки съте страчены!

ЛУКА: (*chytí Nastu za ruku*) Pod' odtiaľto preč... A nehnevaj sa na nich... Pozri, ja ti rozumiem... Máš pravdu... Ak veriš v skutočnú lásku... tak ona existuje... Zažila si ju... A možno ona... alebo on... nikdy nič také nezažil... Ale za to nemôžu...

НАСТЯ: (*mocne sa pritiskne k Lukovi*) Але намойдущу... было то так! Вшитко было так! Быв то студент, красный, высокий, черноволосый... Француз, Ёстон... носив блящачі лаковкы... а як він ня любив... Так барз він ня любив! Най ня шляк трафить, кідь то не є правда...

ЛУКА: Verím ti... Verím... A ty... ty si ho tiež milovala... (*odchádzajú nabok*)

КВАШНЯ: Міла, добра, але... дурна – страшні дурна! А наївна...

БУБНОВ: Чом? Чом люде так люблять циганити? Фурт а фурт, а фурт... Чом?

НАТАША: Лож... є даколи приємніша, як правда... я тыж...

КВАШНЯ: Што – тыж?

НАТАША: Вымышлю собі дашто... а потім чекам.

КВАШНЯ: На што чекаш?

НАТАША: (*s rozpračítým úsmevom*) Ани сама не знам... Лем так... Выдумам собі, наприклад, же завтра... дахто прийде... дахто такый таёмный, інтересантный... Або же ся позавтра... стане дашто необычайне, нескучноче... нове... Дашто, што змінить мій живот... А так чекам... а чекам... Але... чого ся уж я можу дочекати?

(*Pauza.*)

КВАШНЯ: (*s úškrnom*) Шкода чеканя... Я уж на нич не чекам! Вшитко уж... і так было! Поминуло ся... скінчило!

НАТАША: Або... представую сі, же завтра... нечekanі умру... і стане мі потім з того смутні... В літі ся добрі премышляць о смерці... В літі суть бурькы... і хоцьколи тя може забити блискавіця...

КВАШНЯ: Не маш то легке в тім твоім жывоті... Твоя сестра... е страшна гарпія!

НАТАША: А кому ся жые легко? Каждому ся жые плано... шак то віджу...

КЛІЩ: (*zrazu vyskočí*) Каждому? То ачей не мыслиш важні? Каждому не! Кебы каждому... нич не повім... То бы чоловіка так не нагнівало... але...

БУБНОВ: Ага го... як выбухнув! Што ся ті стало... успокой ся...

(*Klešč si znova lahne na svoje miesto.*)

БУБНОВ: Є то так... Люде любляць циганити... Же Настенька собі вымышляць... тому розумлю... Звыкла собі усточка прифарбити... так і душу собі хоче прикрасити... Але чом остатны?

КВАШНЯ: Вшыткы люде маюць устаты сивы души... Чом бы сі їх не прифарбили...

БУБНОВ: Гм! Я, наприклад, не знам циганити! Нач бы мі то было? В жывоті треба гварити чісту правду... таку яка є... Не треба ся ганьбити!

КЛІЩ: (*znova vyskočí*) Яка правда? Повідж мі: де є правда?! Де є ту днесь правда? (*šklbe rukami zdrapy na sebe*) Тото є правда! Видиш... Тото! Не мам жадну роботу... не мам жадну будучность. А не мам уж ани силу з тым вшыткым боєвати... Тото є правда! Зіставать нам лем едно – скапати! На то вшыткы чекають! Тото є правда! До ріці! Нач є мі тота твоя правда? Я лем хочу дыхати... жыти хочу. Што єм кому таке зробив, же єм собі заслужив таку правду? Тото не є жывот, курва, так ся не дасть жыти... ани вмерти... Тото є правда!

(*Medzitým do miestnosti vstúpi Luka.*)

БУБНОВ: Фій-га... Того то але взяло..!

КВАШНЯ: Глуптак...

ЛУКА: Prestaňte sa do neho starať... aj do Nastenky... Nech si poplače... tebe tým neškodí!

КВАШНЯ: Вшытко є то глупость. Но добрі... іду ся з нёв змірити...

ЛУКА: Len choď... a buď k nej láskavá! To nikdy neuškodí...

НАТАША: Як фурт – мілий, ласкавий а добрый... Чом?

(Zozadu ticho zaznie clivá melódia.)

ЛУКА: Niekto na tomto svete musí byť aj dobrý... musí mať s ľuďmi zľutovanie! Kristus ho mal so všetkými... Aj nám tak prikazuje... Zľutovať sa nad človekom v tej správnej chvíli...

КЛІЩ: *(trasie sa od rozčúlenia)* Ты фурт мусиш вшитких утішити... А я ті гварю... я вшитких ненавиджу! Вшитких вас ту ненавиджу! І тоту вашу посрату правду... Най ю чорт возьме... най буде проклята! Розумиш! Іщі ті фурт не дошло? *(utečie preč)*

ЛУКА: Ako sa rozčúľil... Kam sa tak rozbehol?

НАТАША: Вызерать, як кебы зошалів.

БУБНОВ: Парадне выступліня! Заграв то ліпше, як кебы був в дівадлі.⁶ Ставать ся му то часто... Іщі собі не звикнув на живот...

ПОПЛ: *(vchádza)* Добрый день, панство! Што, Лука, іщі фурт морочіш людём главы своїми приповідками?

БУБНОВ: Мав єсь відіти... як ту крічав...

ПОПЛ: Хто – Кліщ? А што ся му стало? Выбігнув з тады як опареный...

БУБНОВ: І ты бы-сь так утікав, кебы тебе... так як ёго...

ПОПЛ: *(sadne si)* Я Кліща не мам барз в облюбі... є нескуточні гордый і злостный... *(narodobňuje ho)* „Я роблю... я роблю...“ як кебы вшиткы остатны были люде даякой нижшой категорії... Роб сі, кілько хочеш, кідь ся ті то любить... Але нам дай покій! Кебы сьме о людёх судили подля роботы, потім бы ай кінь був ліпший, як хоцькотрый чоловік...

БУБНОВ: Што...

ПОПЛ: Наташо! Ваши суть дома?

НАТАША: Не, одыйшли на цінтерь... запалити свічки за мертвых...

ПОПЛ: Зато маш днесь вольно... а єсь така весела...

ЛУКА: *(Bubnovovi; neskôr všetkým)* Takže... podľa teba by sme v živote mali hovoriť vždy len pravdu... Lenže pravda nemusí byť človeku vždy na osoh... Pravdou dušu nevyľiečiš... Poznal som istého človeka, ktorý veril v spravodlivú krajinu...

6 Дівадло (од словац. divadlo) – театр.

БУНОВ. В што вірив?

ЛУКА: V spravodlivú krajinu... Vraj na svete musí existovať spravodlivá krajina... a v tej krajine vraj – бývajú zvláštni... teda, dobrí ľudia! Každý si každého váži... a všemožne si pomáhajú... všetko je tam dobré a krásne! A ten človek sa do tej krajiny stále chystal... chcel nájsť tú spravodlivú krajinu... Bol chudobný, nežil si najlepšie... ale vždy, keď mu bolo ťažko... mnohí si mysleli, že už zomrie – on neklesal na duchu, iba sa usmial a povedal si: „To nič! Vydržím to! Ešte chvíľu počkám... lebo potom – keď už skončím s týmto životom – odídem do spravodlivej krajiny...“ Mal len jedno potešenie a nádej – tú krajinu...

ПОПІЛ: Но а як? Одыйшов там?

БУБНОВ: Де? До той „высненой країны“?

ЛУКА: Ale po istom čase sa stretol s jedným učencom... a pýta sa ho: „Ukáž mi, prosím ťa, kde leží spravodlivá krajina a kade sa tam ide.“ Múdry muž roztvoril všakovaké knihy, rozložil mapy... hľadal, hľadal – ale spravodlivú krajinu nenašiel! Všetko sedelo, všetky krajiny boli zaznačené, ležali na svojom mieste, len spravodlivej krajiny nebolo!

ПОПІЛ: (*ticho*) Як то, же не было?

(*Bubnov sa rehoce.*)

НАТАША: Перестань... но, а што ся стало дале?

ЛУКА: Ten človek nechcel tomu uveriť... Vraj, ona musí niekde byť... „Hľadaj lepšie! Lebo inak tie tvoje knihy a mapy nestoja za nič, ak nie je spravodlivá krajina...“ Učenec sa urazil. „Moje mapy sú presné, knihy múdre, ale tá tvoja spravodlivá krajina je výmysel... Ona nikdy ani neexistovala...“ Vtedy sa človek nahneval. „Ako to? Načo som žil... trpel a veril, že jestvuje!? To je krádež! Ty... Ty, sviňa jedna!“ A – tresk mu po hlave... jednu a druhú... a ešte jednu! Až ho dobil! K smrti... Potom prišiel domov a – obesil sa!

(*Všetci mlčia. Luka sa usmieva a pozerá na Popola a Natašu.*)

ПОПІЛ: (*ticho*) Смутна історія...

НАТАША: Не стерпів кламство...

БУБНОВ: (*mrzuto*) Тото суть лем самы байкы.

ПОПІЛ: Также є то так... справедлива країна не екзітує...

НАТАША: Шкода мі є... того чоловіка...

БУБНОВ: Вшытко то суть обычайне вымыслы... Справодлива країна! Ха-ха! Акурат! (*zmizne*)

ЛУКА: Čoskoro od vás odídem...

ПОПЛ: Де бысь ішов?

ЛУКА: Ešte ďalej... Možno na Ukrajinu... Kto vie? Počul som, že tam objavili novú vieru... áno! treba ju ísť pozrieť... Ľudia neustále niečo hľadajú... chcú, aby im bolo lepšie... bodaj by im Pánboh dal veľa trpezlivosti!

ПОПЛ: А што собі думаш... найдуть?

ЛУКА: Ľudia? Istotne! To vieš: kto hľadá – ten nájde... Kto veľmi chce – ten ju musí nájsť!

НАТАША: Кебы прецік лем... дашто нашили.

ЛУКА: Treba ich len povzbudiť... Vliať do nich nádej! Pomôcť im a vážiť si ich...

НАТАША: Я? і мам помагати? Я ем... слаба жена...

ПОПЛ: (*rozhodne*) Наташа... я... він знать вшытко... Подь з тады гет... зо мнов!

НАТАША: Де? З арешту до арешту...

ПОПЛ: Повів ем ті, же з тым перестану... А што ем повів – то ай выконам... Піду до роботы... Ту він... гварить, же треба одыйти... Хоць і на Україну... Та підеме там! Але добровольні... думаш, же тот ту мій жывот ся мі не збридив? Ех, Наташо... Я вшытко знам і вшытко віджу! А утішую сам себе тым, же другы краднуть веце, як я, а жыють собі во вшыткій почестности, але не помагать мі то. Не є то оно! Я ся не каю... я не вірю на совість. Але єдно знам добрі, треба жыти – інакше! Треба жыти ліпше! Треба жыти так, жебы собі чоловік міг сам себе важыти.

ЛУКА: Správne... Má pravdu! Bodaj by sa ti to podarilo... Nech ti Pánboh pomáha!

ПОПЛ: Я од самого дітинства був злодієм... фурт мі люде гварили: злодій Васька... злодіїв сын Васька! Кідь так? Так добрі! Хотіли сьте злодія, ту го мате! Похóп ня: може ем ся став злодієм вшыткым на злость: зато же ня ніхто нияк інакше не назвав, же ем нігда не чув інакше мено, як... злодій. Може ты, Наташа, бы-сь ня назвала інакше... га?

НАТАША: Я якоська не вірю... ниякым словам... ся днесь якось недобра чую... серце мі даяк стискать... як кебы-м на дашто чекала... Не мав есь, Васілій, зачінаці тату бесіду...

ПОПІЛ: А коли ем мав? Уж не першый раз о тім гварю...

НАТАША: Чом бы ем мала з тобов іці? Шак я тя властні ані не мам рада... Суть хвилі, кідь ся мі лобиш, і суть такы, кідь мі є протівно ся на тебе і лем позерати... А тото не є ласка... Бо хто любить, не видить в тім другім ніч плане... А я в тобі віджу...

ПОПІЛ: Залюбиш ся до ня – увидиш! Звыкнеш сі на мене... лем подь зо мнов! Уж веце як рок сі тя обзерам... Віджу, же есь добра баба, споляглива а прісна... Барз ем сі тя облюбив... Подь зо мнов! Увидиш, будеме разом щастливы...

(Vidíme ako sa v priestore objaví vyparádená Vasilisa. Načúva.)

НАТАША: Гей. Мене есь собі облюбив... а мою сестру...

ПОПІЛ: *(v potykově)* Што... Яка сестра? Тагкых, як она... таких бы было. Але ты... Зжаль ся надо мнов. Так ся не дасть жыти... Вшытко є ту зогните... Я ся топлю у тім смердячім багні... не мам ся чого лапіти... не дасть ся ту порядні надыхнути... Гей... думав ем собі, же твоя сестра буде інакша... Кебы не была така лакома на пінязі... зробив бы ем про ню вшытко... Лем жебы была моя! Але она ня не потребує... Она потребує пінязі... А свободу... Свободу про свою зопсутость! Она мі не може помочи... Але ты... гей... ты есь інакша... Красна і невинна, чіста, як...

ЛУКА: Odíď s ním... Preč odtiaľto! A často mu pripomínaj, že aj on môže byť dobrý... Tebe uverí... *(cituje)* „Vasia, si dobrý člověk... dobrý! Nezapudni na to!“ Keby si totiž zostala... tvoja sestra so svojim mužom by ťa tu utýrali... A celý tvoj život by sa ti zmenil na peklo... Kam by si šla, ak nie s ním?

НАТАША: Не мам де одыйти... Уж ем на то думала... Лемже... я нікому не вірю...

ПОПІЛ: Є іщі єдна дорога... але таке дашто ті не доволю.. То тя радше забю!

НАТАША: Ага... іщі не ем ані твоя жена, а уж ня хочеш забити.

ПОПІЛ: *(objíme ju)* Перестань, Наташо! Шак добрі знаш, як ем то мыслив...

НАТАША: (*pritúli sa k nemu*) Але... кідь ся ня ходем раз доткнеш...
вєрабоже... не пожалію своєго жывота... завішу ся... або...

ПОПІЛ: Най мі рука одпадне, як ся тя доткну!

ЛУКА: Neboj sa! Ver mu... On ťa potrebuje viac, ako ty jeho...

ВАСІЛІСА: (*ozve sa*) Тааак... а є рука в рукаві! Ага... яка ласка!

НАТАША: Боже! Васілію, она нас віділа...

ПОПІЛ: Чого ся боїш? Тепер ся тя уж ніхто не може доткнути!

ВАСІЛІСА: Не бій ся, Наталіє! Він тя не буде бити... Він не валушний
ани дакого збити, ани любити... Я то знам добрі!

ЛУКА: (*ticho*) Zmija...

ВАСІЛІСА: То він лем мать таке геройске речі... Є то обычный
страхопуд а слабох...

КОСТЫЛЁВ: (*počujete ho*) Наташо! Де єсь? Де тя чорты носять?
(*vstúpi*) На родину надаваш... а стіл не є приправлений...
Обід недоварений...

НАТАША: (*odchádzajúc*) Шак сьте хотіли іти до церкви...

КОСТЫЛЁВ: Што тя до того, де сьме хотіли іти! Роб сі свою роботу...
так, як сьме ся догодли!

ПОПІЛ: Трим папулю! Она ті уж не буде робити служніцю... Ната-
лія... нігде не підеш... Зістанеш ту!

НАТАША: Не дірігуй ня... Іщі не єм твоя жена! (*odíde*)

ПОПІЛ: (*Kostyl'ovovi*) Дость! Чув єсь? Уж єсь ся їй дость науближо-
вав. Тепер є Наташа моя!

КОСТЫЛЁВ: Твоя? А коли єсь сі ю купив? Кілько єсь за ню запла-
тив... за таку убожачку?

(*Vasilisa sa zasmеje. Popol schytí Kostyl'ova pod krk.
Schyluje sa k bitke.*)

ЛУКА: Vasia... Odíd'...

ПОПІЛ: Чуєте... Тепер є вам до сміху, але лем жебы сьте не плака-
ли...

ВАСІЛІСА: Ёй, як страшно! Ёй, як ся бою!

(*Popol podráždene reaguje*)

ЛУКА: Vasilij – odíd! Nevidíš, že ťa iba provokuje... hucká ťa...

ПОПЛ: Я то віджу... Але вы ся барз мылите! Нигда так не буде, як ты хочеш!

ВАСІЛІСА: А ани то не буде, што я не хочу, Вася!

ПОПЛ: (*pohrozí päšťou*) Увидиме! (*odchádza*)

ВАСІЛІСА: (*tiež odchádza*) Я ті зроблю весіля... лем почекай!

КОСТЫЛЁВ: (*k Lukovi*) Но што, молодой?

ЛУКА: Nič, starý...

КОСТЫЛЁВ: Но, но, но... Чув ем, же одходжаш.

ЛУКА: Je načase...

КОСТЫЛЁВ: А де?

ЛУКА: Kam ma nohy ponesú, kam ma oči povedú...

КОСТЫЛЁВ: Фурт есь в дорозі. Не можеш вытримати на єдним місці, што?

ЛУКА: Pod ležiaci kameň voda netečie.

КОСТЫЛЁВ: Але чоловік бы ся мав усадити... мав бы жыти на єднім місці... Люде не суть як тараканы⁷... Де ся кому захоче, там і піде... Чоловік бы ся не мав лем так мотати по світі... Як даякый вандровник, збыточный чоловік... Лайдак... Чоловік мать быти дакому потрібный... мав бы дашто робити...

ЛУКА: Šo perovieš?

КОСТЫЛЁВ: Но а як? Хто є вандровник? Божый чоловік... іншакый, як суть остатны... А кідь є такый божый чоловік... мусить дашто знати... дашто таке... што обычайный чоловік не потребує знати... Може він мать правду... Але не каждую правду чоловік потребує знати... Так чі ні?! А кідь він є божый чоловік, то най сі тоту правду охабить про себе, най мовчить! Або кідь ся му хоче дашто повісти, най гварить так, жебы му ништо нич не розумів. Най ся до ничого не мішать, людем мозгы не баламутить... Люде най собі жыють, так як жыють, то не є ёго старость. Він мусить вести богобойный живот. Мусить жыти дагде в лісі, о самоті, тихо! Не мав бы никому заваджати і никого одсуджовати... Мав бы ся за вшыткых молити. Так є то! (*pauza*) А ты... якый уж лем ты есь божый чоловік? Єсь обычайный вандрак... Не маш ниякы папірі...

⁷ Таракан (од російськ. таракан) – шваб, хробак.

Порядный чоловік мусить мати папірі... Вшитки порядны люде мають папірі...

ЛУКА: Sú – ľudia; a sú – ľudkovia...

КОСТЫЛЁВ: Слухай... не шпекулуй! Не єм о нич дурніший як ты... Люде а людкове...

ЛУКА: Ja len vpravím... že je zem nevhodná na siatie... a je zem úrodná... Zaseješ do nej, čo chceš – a všetko sa v nej urodí... Tak je to...

КОСТЫЛЁВ: Што тым хочеш повісти?

ЛУКА: Nič... Vezmime si napríklad teba... keby ti aj sám Pánboh povedal: „Michail, buď človekom!“ aj tak tým nič nedosiahne... Aký si bol, taký aj zostaneš...

КОСТЫЛЁВ: А... а знаш ты, же моя жена мать братранця поліцайта? Кідь му...

ВАСІЛІСА: (*ozve sa*) Михайле... де тя чорты носять? (*vstúpi*) Ідеме!

КОСТЫЛЁВ: (*Lukovi*) Слухай... Мігай з тады гет! Выпадний з моёго дому!

ВАСІЛІСА: Мать правду... Щезний стады... а такой! Маш барз острый язык! А хто знать? Може есь ту ай нелегалні... може есь утеченець?

КОСТЫЛЁВ: Іщі днесь ся пакуй з тады а уж най ты не виджу... Бо...

ЛУКА: Čo? Zavolaš bratranca? Zavolaj ho... Povedz mu, že u teba spí utečenec... Bratranca možno za to povýšia... Alebo dostane za mňa odmenu... zo tri stovky...

БУБНОВ: (*vchádza*) Што ся ту продавать? Аж за три стовкы?

ЛУКА: Vyhrážajú sa mi, že ma predajú...

ВАСІЛІСА: (*mužovi*) Подьме гет... Охаб то так...

БУБНОВ: За три стовкы? Дай сі баха, младый! Они тя можуть продати ай за стовку...

КОСТЫЛЁВ: (*Bubnovovi*) Ага... выліз з діры, як паткань... (*ide za ženou*)

ВАСІЛІСА: Боже, кільки є днесь на світі глуптаків, шаленяків... а вшеляких блударів!

ЛУКА: Dobrú chuť vám prajem!

ВАСІЛІСА: (*obrátí sa*) Дай собі позір на язык...! (*odíde aj s mužom*)

ЛУКА: (*pre seba*) Neboj sa... Dnes v noci aj tak odídem...

БУБНОВ: То зробиш найліпше... найліпше є знати, коли одыйти...

ЛУКА: Máš pravdu...

БУБНОВ: Я то знам! Сам ем ся захранив лем так, же ем начас одыйшов.

ЛУКА: Ako to?

БУБНОВ: Чіста правда. Было то так: моя жена ся зачала курвіти з моїм найліпшим камаратом... Быв то шыковный хлоп... Фарбив звірята а потім їх за великы пінязі продавав... Псів перефарбив на медведята... мачкы на кенгуры... на ондатры... і так дале... Но і тота моя сука ся з ним знюхала... А так їх то зобрало, аж ем зачав чути дашто недобре... – або ня хочуть отравити, або даяк інакше зо світа звести... Зачав ем бити свою жену а мій добрый камарат – мене... Быв то барз агресівный биткарь. Раз мі вырвав половину борода а зломив мі два ребра.. Я ем ся тыж порядні назлостив: а раз перепасав ем му по голові желізнов паліцёв... а зачала ся велика война! Але завчасу ем похопив, же сам на них двох не буду стачіти! І надумав ем собі, же жену – заглушу! Уж ем був на то приправлений! Але вчас ем ся спамятав – а радше ем одыйшов...

ЛУКА Dobre si urobil! Nech si tam spolu robia zo psov medvedíkov!

БУБНОВ: Але дім, в котрім ем бывав, був написаний на мою жену... а так ем, як видиш, зістав на уліці! А кідь мам правду повісти, ай так бы ем хыжу пропив.

ЛУКА: Si pijan?

БУБНОВ: Ём тяжкый алкогольік! Кідь уж раз зачну до себе ляти – ніт кінця, вшытко проплю... І послідні гачі, якы мам на собі... А ку тому вшыткому ем іщі ай лінівый... Страшні не люблю працювати!

(*Vojde Satin a Herec; hádajú sa.*)

САТІН: Глупость! Нігда ты не підеш... вшытко то чортовинов пахне! Слухай, молодой! Што есь то набзучав тому ту пнякови?

ГЕРЕЦЬ: (*k Lukovi*) Не, не... Лем му повідж, же не кламу! Я з тады одыйду! Днеська ем робив, замітав ем уліцю... ани капку водкы ем не выпив! Цілый день ем не пив! Што ты на то? Ага, ту мам дві стовкы... Ём цалком терезвый!

САТИН: Є то обычайне шарлатаньство! Чіста комедія! Дай ту тоты пінязі, я їх проплю... або їх програм!

ГЕРЕЦЬ: Одпадь! Тото мам одложено на дорогу!

ЛУКА: *(Satinovi)* Prečo ho nenecháš na rokoji?

САТИН: „Повідж мі, чудесник, любимець богів, што ня в моїм животи іщі чекать“? Програв ем вшытко, до посліднёго галера! Іщі не прийшов конець світа – іщі суть на світі фалошны грачі, хытрішы як я!

ЛУКА: Si veselý chlap... příjemný...

БУБНОВ: Герець! Подь ту!

(Herec k nemu přistúpi a kľakne si pred ním. Zhovárajú sa.)

САТИН: Кебы есь ня відів замлада... Быв ем веселый, приятельский, добрі оголений молодой чоловік... фантастичні ем танцёвав, грав дівадло, рад ем забавав людей... То были часы!

ЛУКА: A potom prečo si...

САТИН: Так скончив? Арешт... штырі roky і сім місяців... ем сі одсидів... А знаш, як то є... по арешті – уж ніт іншой дороги!

ЛУКА: Fúha! A za čo si sedel?

САТИН: За єдного кретена... Забив ем го зо злости в роспаленості... Но а аж в арешті ем ся научів грати карты.

ЛУКА: Zabil si ho pre...

САТИН: Про власну сестру... Але – охабме то так! Не раз сі на то споминам... не хочу ся к тому вертати... Было то уж давно... а сестра уж і так умерла... перед девятёми роками... Злетіло то... Але мушу повісти, барз добрый чоловік была тота моя сестра!

ЛУКА: Celkom v pohode znášaš svoj údel! Nie ako ten... ako sa to?

САТИН: Кліщу?

ЛУКА: No... Pred chvíľou spustil taký krik... Vraj „robotu nemám... nič nemám!“

САТИН: Звыкне собі...

(Klešč přichádza. Pomaly a so zvesenou hlavou.)

САТИН: Геј, вдовець! Чом есь такой смутный? Над чім шпекулуеш?

КЛІЩ: Розмышляю... што буду робити дале... Нич мі не зістало... вшытко ем минув на погріб!

САТІН: Пораджу ті: не роб нич!

КЛІЩ: Гей... то ся ті повість. Але я ся за то ганьблю перед людьми.

САТІН: Але, што єсь! Люде ся за тебе ганьбити не будуть, же жыєш гірше як пес... Представ сі, же ты перестанеш робити, я перестану робити... а іщі далшы стовкы... тысячки, каждый перестане робити! – Розумиш! Вшыткы перестануть робити! Нихто не буде хотіти нич робити – што буде пак!?

КЛІЩ: Вшыткы поздыхае з голоду...

САТІН: Не – настане рай на землі!

(Spoza dverí sa ozve rev Nataše. Buchot, krik, rinčanie rozbitého riadu. Krik Kostylova.)

НАТАША: Што єм вам таке зробила? Перестаньте... Чо-о-ом? Не...

ЛУКА: *(znepokojene)* Nataša? Nie... Vože...

КОСТЫЛЁВ: А-а-ах! Ты... свинё... Ты курво... лёмпо...

ВАСІЛІСА: Угний... почекай... Я їй... на... ту маш... Ты, облудо паскудна! Курвити ся, на то бы тя было...

НАТАША: *(vbieha)* Поможте... Хочуть ня забити... *(za ňou ostatní)*

САТІН: *(pomáha brániť)* Гей, перестаньте... Што сьте зозаліли?

ЛУКА: *(vzrušene)* Zavolajte Vasiu! Nepočuli ste... Treba zavolať Vasilija... Chlapi...

ГЕРЕЦЬ: *(odbehne)* Уж... іду... Такой го закличу...

БУБНОВ: даяк часто ю бють в посліднім часі...

САТІН: *(k Lukovi)* Подьме, молодой, поможеме...

ЛУКА: *(ide k Satinovi)* Čo ja ti už pomôžem... Čo... Ja? Radšej rýchlo Vasilija...

НАТАША: Сестро... Сетрічко, перестань... Ва-а-а...

ВАСІЛІСА: Запхай їй папулю!

(Prudká odhodenie. Ticho. Večerný súmrak.)

КЛІЩ: *(nezúčastnene sedí na saniach, tuho si šúcha ruky; začne si niečo nezrozumiteľne mrmľať; až po chvíli rozumiete repliky)* Як? Як то? Треба жыти... Треба мати дакого близкого... Близкого при собі... Але такый... близький... чоловік... ту не є! Нихто ту не є! Сам... зістав єсь ту сам... як кіл в плоті... Ніт помочи... *(Klešč pomaly a zhrbene odchádza.)*

(Niekoľko sekúnd zlovestné ticho. Potom – kdesi zo zadu)

*sa rodí zmätený krik, chaos zvukov. Hluk rastie.
Počuť jednotlivé hlasy. Popol, Herec, Naša, Kvašňa.)*

ПОПІЛ: (*všetkých mlčky mocnými rukami odstrkuje*) Де є Наталя? Ты...

КОСТЫЛЁВ: Лапайте го... хлопі – допоможте мі лапати Ваську! Злодій... криміналник...

ПОПІЛ: Ты... тхорю старый, патканю щербатый!

ВАСІЛІСА: Угний... Не мішай ся до того... Я ем ей сестра!

КОСТЫЛЁВ: Яким правом сі довоюєш..

КВАШНЯ: Де є такий закон – же за білого дня можеш забити невинного чоловіка...

НАСТЯ: Жену...

САТІН: (*Vasilise*) Што хочеш? Што од нас вшыткых хочеш?

ВАСІЛІСА: Одпрячте ся стады, криміналниці... Вшыткы съте банда єдна злодійска... Вшыткых вас з тады повышмарюю... Ай кебы ня мало порандати – але я їй тоты очі вышкрябу... забю ю... ай кебы не знам што...

КВАШНЯ: Перестань, Карповно. Не ганьбиш ся.

ГЕРЕЦЬ: Є бісна, як дика свиня.

САТІН: Што стоїш... Васько... Васько! Роб дашто!

(Popol sa mocne rozoženie a udrie Kostylova. Ten padne tak, že vidíme len jeho hornú polovicu tela. Popol priskočí k Nataši.)

ВАСІЛІСА: (*kričí*) Бийте го... Люде, што съте осліпли? Бийте того злодія!

ГЕРЕЦЬ: (*kričí na Satina*) Не мішай ся до того... то є їх родинна вец!

ПОПІЛ: (*Vasilise*) Як бы ем тя... ты суко... чім? Ножом?

КВАШНЯ: Лем ся попозерайте... бештії... Кыпячов водов їй ноги опарили...

НАСТЯ: Може є то нагода... треба ся опросити... нач людем надармо кривдити...

НАТАША: (*takmer v mdlobách*) Васілій... прошу тя... возь ня з тады... гет з тады...

ВАСІЛІСА: Люде божы! Ага... він... є мертвый! Забив го!

(Všetci upriamia pozornosť na ležiace telo Kostylova. Z hlúčika ľudí vyjde Bubnov, ide k Vasilijovi.)

БУБНОВ: *(ticho)* Васько! Він... є мертвий. Є по нім...

ПОПЛ: *(hládí na neho, akoby nechápal)* Ідь... заклич... закличте доктора... треба ю одвезти до шпиталю... Шак я ся з ним... я му іщі укажу!

БУБНОВ: Шак ті гварю – є мертвий! Дахто го забив...

*(Krik a zmätok náhle hasne ako oheň vatri.
Ozvú sa len tiché zvolania: „Факт... Подъме гет...
Вера... треба іти гет, закым ту не є поліція...“)*

ВАСІЛІСА: *(vstávajúc zo zeme; kričí triumfujúc)* Забили го! Чули съте: забили моєго мужа... Він го забив! Васька го забив! Віділа ем то! Вшыткы съте то віділи... люде золоты... віділи съте то... Вася... Поліція, поліція!

ПОПЛ: *(odstúpi od Nataše)* Угний... страть ся! *(pozrie na Kostylova; Vasilise)* Но, та як? Уж єсь конечні спокійна? Маш радость? Скапав... тот твій старый паткань! Стало ся так, як єсь хотіла... як єсь плановала... Не хочеш? Мож забити і тебе... *(vrhne sa na ňu; Satin a Kvašňa ho rýchlo chytia; Vasilisa sa skryje)*

САТІН: Спамятай ся!

КВАШНЯ: Васько, де тя несе?

ВАСІЛІСА: *(zjaví sa)* Но та што, Вась? Золото мое! Своєму осуду не утечеш... Поліція ту буде за хвілю!

(Počijete zvuk policajných sirén.)

НАСТЯ: Уж суть ту!

САТІН: *(odvádza Popola k Nataši)* Васько – нич ся не бій... Досвідчіме ті, же єсь забив в самообороні... ю єсь охрәнєвав! Увидиш... За то велє не дістанеш...

ВАСІЛІСА: Тримте го... Жебы не втік... Він го забив... Віділа ем то... Вшыткы съте то віділи!

ПОПЛ: Мі не треба нігда втікати... Я їм повім правду: Она то хотіла! Нагваряла ня, жебы-м їй забив мужа... Нагваряла ня на то...

НАТАША: *(naraz, hlasno)* Ага... теперь уж розумлю! Так, Васілію?! Люде добры! Шак они суть заєдно! Они ся догодли! Но не так, Васілію!? Ты і моя скарана сестра. Они обидвое то вшытко спискали! Зато єсь ся зо мнов днесь догваряв... жебы она могла вшытко чути? Люде добры... Она є єго

міленка... Шак то знать каждый... каждый то знать... они ся догоди! Она... она го на то навела, жебы їй забив мужа. Заваджав їм.. . і я ем їм заваджала... А за то ня докалічили...

ПОПІЛ: Наташо! Што то гвариш... перестань.. То не є правда...

САТІН: Но... а є то ту...

ВАСІЛІСА: Кламеш! Люде... не вірьте їй ани слово... Она циганить... я... Васька го забив!

НАТАША: Догодли съте ся! Проклинам вас! Обидвох...

САТІН: То є гра! Трим ся, Васілію! Бо они тя потоплять!

КВАШНЯ: Ани бог бы тому не порозумів! Што ся то діє?

ПОПІЛ: Наталіє! То... не думаш важні? Ачей не віриш тому, же я а она...

САТІН: Наташо... май розум!

ВАСІЛІСА: (*pri vchode*) Забили мі мужа... подьте, подьте... Васька Попіл... він го забив... Віділа ем то... вшыткы то віділи...

НАТАША: (*zmieta sa, takmer blúzni*) Люде, панебоже... моя сестра з Васьком го забили! Поліція... слухайте ня... Там, моя сестра го наговорила... догодили ся...своёго міленця...То є він... Шляк бы го трафив... Они разом го забили! Берьте їх... Обох. А берьте ай мене... Про раны Господні... Гет з тады... гет... до арешту!

(*Celej závěrečnéj scéně je přítomný aj Luka. Stojí obďaleč, pri stene; zaskočený sa díva. Modlí sa.*)

ЧЕТВЕРТА ДІЯ

Scéna nezmenená... len priečky sú zbúrané... väčšie ruiny... za stolom sedí Klešč; opravuje harmoniku, občas vyskúša gombíky... za druhým koncom stola – Satin, Bubnov a Nasta... pred nimi fľaša vodky, tri pívá, kúsok chleba... obďaleč kašle Herec... noc... priestorom sľepňa lampa... vonku sa preháňa vietor...

КЛІЩ: Геї... В тім галімаціяші ся стратив...

БУБНОВ: Выпарив ся... Счезнув... перед поліцієв... як дым перед огнєм!

САТІН: Як счезають грішники перед тварёв святых!

НАСТЯ: Быв як ангел! А вы... вы не сьте ани люде...

БУБНОВ: (*pije*) На ваше здравя, лейді!

САТІН: Чістый ангел – намойдушу! А Настенька ся нам до нёго за-
любила...

НАСТЯ: Гей, залюбила... Він вшытко відів... вшыткому розумів...

САТІН: (*s ústevom*) А про дакотрых быв, як пожуте мясо про без-
зубых...

БУБНОВ: Як пляйстер на вреды...

КЛІЩ: Знав чоловіка пожаліти... а вы... ани не знате, што є то жа-
лость...

САТІН: А што бы есь з того мав, кебы-м тя дакус пожалів?

КЛІЩ: Маш правду... нич! Але і так треба жыти... подля законів і
евангелії...

САТІН: Жый собі...

БУБНОВ: Выскушай...

НАСТЯ: (*buchne pohárom na stól*) Чом... чом я ту жыю... з вами? Одый-
ду... піду дагде... аж на край світа!

БУБНОВ: Най ся ті любить... набосо, лейді!

НАСТЯ: І наголо! На штирѣх там долізу...

БУБНОВ: То буде красныи образ: на штирѣх а гола!

НАСТЯ: Гей... лем жебы уж нигда ем не мусила відіти тоту твою скри-
вену папулю... Фуї, як ся мі брыдиш... І цілий тот живот... і
вшыткы люде! – вшытко ся мі збрыдило...

САТІН: Кідь підеш, берь зо собов і Герця... Він тыж хоче одыйти...
дизнав ся, же лем пів кілометра од краю світа стоїть шпи-
таль про органы...

ГЕРЕЦЬ: (*preberie sa*) Ор-га-ніз-мы, ідіот!

САТІН: Органы, отравлены алкоголом...

ГЕРЕЦЬ: Гей, він одыйде...

БУБНОВ: Хто – він?

ГЕРЕЦЬ: Я!

САТІН: Тот вандровник го цалком пошалів... розумиш?

БУБНОВ: Шак він сам був шалений...

ГЕРЕЦЬ: Тупці... а дикарі... Шак вы увидите – він одыйде! Найде собі своє місце... де уж не буде... не буде...

БУБНОВ: Де не буде што?

ГЕРЕЦЬ: Гей! Де не буде нич! „І яма тота буде – моїм гробом... слабый і хворый умерам.“ Нач жыете? Но, повіджете мі... нач?

БУБНОВ: Послухай ня, ты, Лір... ходем ту телё не грявч!

ГЕРЕЦЬ: А говно! Буду грявчати!

НАСТЯ: (*zdvihne hlavu zo stola, máva rukami*) Лем собі кріч... кріч! Най тя вшыткы чують!

БУБНОВ: А який то мать змысел, лейді?

САТІН: (*Vubnovovi*) Охаб їх... Лем най собі крічать... най ся позабияють... Вшытко то мать свій змысел... Як говорив наш вандровник: Не заваджай чоловікові...

КЛІЩ: Вшыткым нам ту побаламутив мозгы... але дорогу нам не вказав...

БУБНОВ: Быв то шарлатан...

НАСТЯ: Фігу макову! Сам есь шарлатан...

БУБНОВ: Тримте папульку, лейді!

КЛІЩ: Він не мав рад правду... Быв проти правді... і добрі робив! Яка уж лем ту може быти правда! Але ай без нёй є то наговно...

САТІН: (*buchne päšťou do stola*) Будьте тихо! Вшыткы сьте обычайны говеда! Перестаньте! Уж о нім не хочу чути ани слово! (*rokojnejšie*) Ничому не розумите... Што є то правда? Чоловік – то є истинна правда! Він тому розумів... він то знав! Гей, обдуряв нас. Але то зо жалости ку нам... ку ближнім. Кламав нас красні, повзбудиво... суть кламства, котры утишують, успокоюють... а оправдують тоту брыдь і злобу... Люде суть слабы духом... а тоты, што ся на них лем приживують, потребуєть лож... Єдних лож повзбуджує, другы ся за ню скрывають... Але хто є сильный... тот кламство не потребує! Правда є привілегія свободного і сильного чоловіка!

БУБНОВ: Браво! Красні есь то повів... Говориш... як слушний і мудрый чоловік!

САТІН: Чом бы і фалошний грач не міг говорити, як слушний чо-

ловік. Шак часто праві слушны люде гаворять, як обычайны шарлатаны... Тот вандровнік... быв але барз мудрый... Выпийме собі на ёго здравя! Налій!

(Nastá naleje do pohára a podá ho Satinovi.)

ГЕРЕЦЬ: Повідajte... нач люде жыють?

САТІН: *(skoro ako kázeň)* Люде жыють про того найліпшого чоловіка... Наприклад... суть столяры і вшыткы суть нанич... А одразу ся меджі ними народить столярь... але такый столярь, же іщі такого світ не відів... найліпшыи зо вшыткых столярів. А цілому столярству дасть свій характер... а оно ся погне цілых двадцать пять років допереду... А так є то у вшыткых... Жыєме про того своёго найліпшого чоловіка! Думаеме собі, же жыєме про себе, але досправды жыєме про дакого цалком іншого... чужого! Уж веце як сто, двасто... може тысяч років... жыють люде про дакого іншого...

(Nastá uprene hľadí na Satina. Klešć ho tiež začne počúvať. Bubnov bubnuje prstami po stole. Herec načúva.)

САТІН: *(pokračuje v kázni)* Вшыткы... вшыткы, кільки нас ту є, жыєме про того красного чоловіка... Зато сі мусиме каждого чоловіка вáжыти... бо не можеме знати, хто є тот чоловік, з яким цілём ся на тот світ народив... Што з нёго досправды буде, або є... Што вшытко може про людство выконати... Може він є наше щастя, наше спасіня...

(Pauza.)

БУБНОВ: *(smutne)* Гм... про того найліпшого? Такый був, наприклад, мій дідо... То був... чоловік! Штудований, высокопоставлений... великий дім, богатство...

НАСТЯ: Кламеш! То не є правда...

БУБНОВ: *(vyskočí)* Што? Но-о-о. Лем ся оповаж...

НАСТЯ: Выдумуєш сі...

БУБНОВ: Затворь клапачку! Гварю ті...

НАСТЯ: Не было то так...

БУБНОВ: Заблю тя...

НАСТЯ: Нич таке не было.

САТІН: Перестань, Настенько... Охаб го... Не злосьь го...

БУБНОВ: Почекай... ты, фляндро! Мій дідо...

НАСТЯ: Не мав єсь ниякого діда... (*Satin sa smeje*)

БУБНОВ: (*ustatý od hnevu si sadá*) Сатіне, повідж тій... пиздопляскі малій... Ты ся тыж смієш? Ани ты мі не віриш? (*zúfalo kričí, udieraјúc pǎstou do stola*) Было то так! Чуєте, вы, свині єдны... Было!

НАСТЯ: (*vítazne*) Ага, видиш... Холем теперь знаш, як то є, кідь ті нихто не вірить...

КЛШЦ: А я єм ся тішив, же буде битка...

БУБНОВ: Я... не доволю, жебы ся ту з мене дахто высмівав! З моєй родини... Я мам на то дóказы...

САТІН: Выкашлий ся на них! А забудний на своєго діда... з минулости ся не наїш...

БУБНОВ: Але як собі може... акурат она дашто таке доволити...

САТІН: А што, она є гірша як ты? (*paуza*) Озай, Настє! Была єсь за Наташов в шпиталю?

НАСТЯ: Скоро єсь сі спомянув... Уж ей давно пустили... Одыйшла – а стрáтила ся! Нихто о ній нич не знать...

САТІН: Гвариш, же одыйшла уж на фурт...

КЛШЦ: Єм зведавый, чі одсудять Ваську або Васілісу?

НАСТЯ: Тота гарпія ся з того дістане... Вымотать ся з того. Є выбита! А Васька – піде сидіти...

САТІН: За забитя в самообороні дістане лем пару років...

НАСТЯ: І так шкода... Зато вас бы мали послати до арешту... Або утопити вас в даякій жумпі! Мали бы вас змести з того світа... як даяке говно...

САТІН: (*prekvapene*) Што єсь... зошаліла?

БУБНОВ: Я ей таку єдну выліплю... што то за безочливість?

НАСТЯ: Лем спробуй! Лем ся ня доткний! А пак увидиш... де скончиш...

БУБНОВ: Я...

САТІН: Дай покій! Не доткний ся ей... не уближуй їй! Вера... тот ван-драк тя ошалив... (*hlasno sa zasmеje*) Не уближуй чоловікові! А што, кідь колись мі уближыли, і на цілый жывот! Што мам теперь робити? Одпустити? Не... я нікому не одпущу.

НАСТЯ: Жебы ем могла... зробила бы ем з вами вшыткымі – (*hodi šálku o zem*) тото!

БУБНОВ: Но, ага... не дасть ся на ню гнівати... міла ялівочка!

НАСТЯ: Смієте ся? Бодай бы вас порандало! Гіены!

ГЕРЕЦЬ: Амінь!

САТІН: (*za ňou*) Геј! Уж бы есь могла перестати... О што ті власні іде?

КЛІЩ: Треба їй дати по папулі.

САТІН: Но а тепер сі выпий!

КЛІЩ: Дякую! (*narije sa*) Кідь ся ліпше коло себе пообзераш, прийдеш на то, же всягды суть люде... Спочатку то так чоловік не видить, але потім ся попозераш а увидиш, же вшыткы люде не суть аж такы планы! Піду сі лячі... уж є пізно...

(*Klešč vytiahne knižku a začne sa modliť*)

БУБНОВ: (*upozorní Satina na Klešča*) Позерай!

САТІН: Охав го! Є то добрый хлоп... (*zasmеje sa*) А пак: і я бы-м хотів быти добрый... а ани не знам, нач мі то буде!

БУБНОВ: Ты есь добрый, кідь собі выпиеш... А мудрый...

САТІН: Кідь ем п'яний... вшытко і вшыткы ся мі люблять. Гм... Він ся молить? Красота! Чоловік може вірити, і не мусить... є то ёго свободна воля... Кідь є чоловік свободный, за вшытко зодповідать сам: за віру і за не-віру, за ласку, за мудрость – за вшытко чоловік зодповідать сам – зато він є свободный! Чоловік – то є правда! Што є то чоловік? (*čoraz viac opitejší*) Не есь то ани ты, ани я, ани він... не! – Сьме то мы, вы, они... Він! (*prstom vo vzduchu nakreslí postavu človеka*) Розумиш? То є фантастичне! В тім є зачаток і кінець вшыткого... Вшытко є в чоловікові... вшытко про чоловіка! Екзістує лем чоловік... вшытко є діло ёго рук і ёго мозгу... Чо-ло-вік! Мусиме сі го важыти! Не треба го жаліти... понижовати... Так выпийме собі на чоловіка! (*vstane, opitý*) Є то красота... чути ся чоловіком! Ем злодій, враг а фалошный грач... Є то так! Кідь іду по улiці, люде мі радше уступують... обзирают ся а часто говорять: „Сволоч! Шарлатан! Робити треба!“ Робити? А нач? Жебы ем був сытый. (*zasmеje sa*) Ненавиджу людей, котры ся барз старають, жебы ся могли насытити... Чоловік є дашто вышше! Чоловік – є вышше сытости!

БУБНОВ: (*kýva hlavou*) Ты есь – мудрый! То є добре... тото ті зогрівають серце... Мі то хыбить... я то так не знам! (*obzrie sa, ticho a opatrne*) Але я, я ся... братику мій мілый... я ся даколи... так бою! Розумиш! Мам страх... З того, што буде дале!

САТІН: Глупость... Кого бы ся мав чоловік бояти?

БУБНОВ: Сам себе... Знаш... заким сі то іщі добрі памятам... фурт єм мав в голові якуська молгу... Може є то чудне... але фурт ся мі здадо, же єм ся цілый жывот лем переоблікав... А нач? Не знам! Добрі єм ся учів, ходив в парадній уніформі... Але што єм ся учів? – То сі не памятам... Оженив єм ся – облік єм собі фрак, потім жупан, папучі... але жену єм собі взяв брыдку... А чом? Не знам... Ростратив єм вшытко, што єм мав – носив єм сивый герок а червены ногавіці... Коли єм збанкротовав? Ани то не знам... Робив єм в банкі... дороги облекаы. Спро-невірив єм ерарны пінязі. Облекли на ня арештантський мундур... А пак єм сі облік тото ту. А вшытко так перебігло, як в сні... Не є то смішне?

САТІН: Не барз – скорше є то смутне.

БУБНОВ: Або глупе... Але... мусив єм ся на тот світ народити кволі дачому вышшому... не?

САТІН: (*zasmеje sa*) Напевно гей...

БУБНОВ: Видиш! А тота Настя ня ту буде... Де є? Втекла... Іду ю поглядати... Де може быти? Преця она... (*odchádza*)

(*Pauza.*)

ГЕРЕЦЬ: (*preberá sa*) Сатіне! (*pauza*) Кліщу! (*Klešč odvráti hlavu.*) Помоль ся... і за мене...

КЛІЩ: Што?

ГЕРЕЦЬ: (*tichšie*) Ай за мене... ся можеш помолити!

КЛІЩ: (*po chvíli mlčania*) Моль ся сам...

ГЕРЕЦЬ: (*lezie z ležoviska, ide k stolu, trasúcou rukou si naleje, vypije a – odíde*) Іду гет!

САТІН: Гей! Гамлете! Де ідеш?

(*Vojde Bubnov a Kvašňa, obaja sú podnapití. Kvašňa má v jednej ruke rožku, v druhej nákupné tašky, pod pazuchou jednu fľašu vodky, vo vrecku kabáta druhú.*)

БУБНОВ: Верблюд, то є дашто таке як осел, але без ух...

КВАШНЯ: Не цигань! Сам єсь осел...

БУБНОВ: Верблюд не мать уха... він слухать ніздрями... (*smejú sa*)

КВАШНЯ: (*Satinovi*) Ту єсь... Мій дорогий! Глядала єм тя по вшиткых корчмах і буфетикох. На, помож мі з тов фляшков, не видиш... Обидві руки мам обсажены!

САТІН: Полож рогликы на стіл – і будеш мати єдну руку вольну...

КВАШНЯ: Маш правду! Видите... То є мудра глава!

БУБНОВ: Вшиткы фалошны грачі суть мудры... то знать каждый! Без розуму бы то нигде не дотягли. Добрий чоловік може быти і глупый, але планый – тот мусить мати ай ту... (*ukáže na hlavu*) А з тым верблюдом – не маш правду... Верблюд не мать ани рогы... ани зубы!

КВАШНЯ: А де суть вшиткы? Де сьте? Гей, вылізьте... іде ся пити!

САТІН: Панебоже... коли ты уж вшитко допеш?

КВАШНЯ: Скоро! Тепер ся мі подарило того зогнати лем куцок... лем так на язык... Но, подьте! Герець!

КЛІЩ: (*prichádza k stolu*) Не є ту... Одийшов.

КВАШНЯ: Бррр... Гав, гав, гав... вылізьте... Не бреш! Танцюй, співай, тіш ся зо мнов... Днеська вшиткых позывам... кебы єм была богата... отворила бы-м собі... корчму... Але таку дешеvu! Наливала бы єм в ній задарьмо! Намойдушу! З музиков і зо співом... Лем подьте... Ёджте, пийте... тіште ся, як пацята в жыті! Бавте ся... Бідаці мої... Гыбайте ку мі, д Квашніной корчмі! Сатін! Я бы... я бы єм ті дала... ай половину своёго капіталу. Нааа... ту маш!

БУБНОВ: Я буду свідком...

КВАШНЯ: Ты? Ты єсь осел... Нам свідків не треба...

НАСТЯ: (*vojde bosá*) Боже... Вонка є страшні: дощ, зима, вітер... Ани пса бы ніхто не выгнав... Боканчі мам цалком... премо-чены...

КВАШНЯ: Подь ту, ку нам... намоч сі горло... Подь собі з нами заспі-вати...

БУБНОВ: Квашнє, Квашнє... шкода, же телє пеш... Могла бы з тебе быти супер баба...

САГІН: А ты? Ты ся лем п'яный подобаш на чоловіка... Кліщ! Оправив єсь уж тоту гармоніку? Но та што там сидиш як пень... Заграй!

(Všetci začnú spievať a tešiť sa.)

НАСТЯ: Змерзла єм... Зима мі є!

САГІН: Зима-а-а-а-а!

КВАШНЯ: Подь ту... заспівай собі і ты! Тоту мою...

БУБНОВ: Є пізно... Треба іти спати... Піснічкы треба співати през день...

САГІН: Перестань... Подь ку мі... Днесь мам менины... а є зима... не-час!

КВАШНЯ: Я ті дам... же непогода! Жадны глупості... треба іти спати...

КЛІЩ: Спати можеме... і підеме... по смерти... втоды є час!

(Všetci sú už totálne opití.)

САГІН: Што єсь на нас така прісна?

КВАШНЯ: Інакше ся то не дасть... Такого хлопа, я єсь ты, треба тримати на узді... Возьму сі тя... ты, свиняку старый... Але што я? Слаба жена... А іщі зачнеш пити!

САГІН: Пак єсь... собі плано выбрала...

КВАШНЯ: Нич ліпше не было... Хто бы зо мнов вытримав... може ты... Кебы єсь і остав... веце як тыждень не вытримеш... Знам то добрі. Преграв бы єсь ня в картах...

САГІН: *(steje sa)* То є правда... Преграв бы єм тя...

КВАШНЯ: Но видиш...

БУБНОВ: То є жена... Што? Чудо небесне...

КВАШНЯ: А ты што рostrубуєш по місті, же я того своёго бю, га?

БУБНОВ: Думає єм сі, же го беш, кідь єсь го влапила за волосы...

КВАШНЯ: *(steje sa)* То є з ласкы... Што єсь, сліпый? не треба смітя з дому выношати...І ёго то уражать. Іщі з того вшиткого зачне пити!

(Všetci sa rozrehoú.)

КВАШНЯ: Боже, што єсь ты лем за чоловік...

САТІН: До вшиткого єм годный... На што ся попозерам, вшитко ся мі любить...

БУБНОВ: Но, а ідеме! І так ту днеська нихто не буде спати! Будеме пити і співати цілу ніч! Настя...

НАСТЯ: Співати? Можеме...

КЛІЩ: А я заграм...

САТІН: Слухайме!

БУБНОВ: Квашнє, но та налій в тій твоїй корчмі! Будеме ся бавити... Боже, як мало чоловікові треба... Ага, выпив єм сі, і мам радость.. Настє! Заспівай... Тоту нашу... Заспіваме собі... поплачеме...

НАСТЯ: (*začne spievať*)

(*Rozletia sa dvere.*)

КВАШНЯ: (*zastane na prahu, zakričí*) Ааааа..! Подьте... подьте ту! Ага, там... вонка... Герець... ся обісив!

(*Ticho. Všetci stǎpnu. Len Nasťa sa vyberie so široko otvorenými očami ku stolu.*)

САТІН: (*ticho*) Чом... побабрав нам пісничку, глупак!

Конець.

Ежен Іонеско

Носорог

Песа на три дії

*Подля чеського перекладу
із французького языка
переклав на русиньський язык*

Валерій Купка

*Премєра в ТАДі:
24. октобра 2008 року*

EUGÈNE IONESCO

1909–1994

Rhinocéros

(1959)

Nosorožec

(1965)

preložili do češtiny Milena a Jozef Tomáškovi

Ежен Іонеско – французський письменник, драматург, засновник «театру абсурду». Народився у Румунії (м. Слатіна) у румунсько-французькій родині. Хоча як дитина жив у Франції, далі назад у Румунію, де закінчив Букурештський університет (викладач французької мови), остаточно лишив Румунію (1938) перед фашистською диктатурою там. Першу його п'єсу («*Лиса співачка*») заграли на паризькій сцені у р. 1950, кожна далі ставала важливим подієм театралного життя. Член Французької Академії (1970). «Носоріг» – різка критика конформізму. Позираючи, як поширюється фашизм у Румунії (його власний батько не був виключений!) і як французьке об'єднання пристосовується до нацистської окупації, автор аналізує проблему колективної гістерії. Те, що вчора було благопорядком челядь було абсурдним і аморальним, десь він визнає за нормальним і розумним.

ОСОБЫ:

ГАЗДЫНЯ / *Hospodyňka*

ЖАН / *Jean*

БЕРАНЖЕ / *Bérenger*

СЕРВІРКА / *Číšnice*

СТАРЫЙ ПАН / *Starý pán*

ЛОГІК / *Logik*

ДЕЙЗИ / *Daisy*

ПАН МОТЫЛИК (Pan Papillon)*

ДУДАР / *Dudard*

БОТАР / *Botard*

ПАНИ БУЯЧКОВА (Paní Voeufová)*

ГАСІЧ / *Hasič*

* В оригінальному тексті французського драматика Ежена Іонеско діють особи *Mr. Papillon* і *Mrs. Voeuf*. Про русинську прем'єру перекладач В.Купка тоты семантично прозорачні прозвища подав як *пан Мотылик* (papillon = мотыль) и *пані Буячкова* (voeuf = бык, буяк).

ПЕРША ДІЯ

Нáměstí v malém provinčním městě. V pozadí jednopatrový dum, v jehož přízemí je výkladní skříň koloniálního obchodu. Vchází se do něho po třech schodech skleněnými dveřmi. Nad výkladní skříní je velký nápis Koloniál. V prvním patře dvě okna, jež patří k bytu Hokynáře. Koloniální obchod je tedy v pozadí jeviště, ale poněkud vlevo, nedaleko kulisy. Nad domem je v dálce vidět kostelní věž. Mezi koloniálním obchodem a pravou stranou ubíhá úzká ulička. Na pravé straně, poněkud šikmo, průčelí kavárny. Nad kavárnou je jedno poschodí s jedním oknem. Před kavárnou je několik stolků a židlí, jež sahají téměř do středu jeviště. Nad židlemi ční zaprášený strom. Modré nebe, ostré světlo, zdi svítivě bílé. Je neděle, kolem poledne, v létě. Než se zdvihne opona, je slyšet kostelní zvony. Zvonení utichne několik vteřin po zvednutí opony. Když se opona zvedne, přechází po scéně zprava doleva žena s prázdným košíkem na potraviny pod jednou paží a s kočkou pod druhou paží.

Zprava přichází Jean a současně zleva Bérenger. Jean je velmi pečlivě ustrojen: hnědý oblek, červená kravata, připínací tuhý límec, hnědý klobouk. Obličej poněkud zarudlý. Má žluté, dobře vycíděné boty. Bérenger je neoholený, bez klobouku, vlasy špatně učesané, šaty pomačkané. Vše ukazuje u něho na nedbalost, vypadá unaveně, nevyspale, občas zívne.

ЖАН: *(пřichází zprava)* Так предці съте прийшли, Беранже!

БЕРАНЖЕ: *(пřichází zleva)* Добрий день, Жан!

ЖАН: Ясні, як фурт ідете нескоро. *(Podívá se na náramkové hodinky)*
Договорилисьме ся на пів дванадцятю, а уж є скоро дванадцять.

БЕРАНЖЕ: Перебачте. Довго уж на ня чекате?

ЖАН: Ні, як видите, акурат єм прийшов.

(Jdou si sednout k jednomu stolku před kavárnou.)

БЕРАНЖЕ: Потім не мушу ся чути винним, кідь ай вы...

ЖАН: Я єм цілком дашто інше, я не мам тілко часу, жебы єм го міг марнити лем так. Я знам, же вы нігда не ходите начас. На роком єм прийшов пізніше, жебы-м на вас не мусів чекати.

БЕРАНЖЕ: Мате правду, мате правду, але...

ЖАН: Не хочете ачей повісти, же съте прийшли завчасу.

БЕРАНЖЕ: Мате правду... нич таке бы-м ани не міг твердити.

ЖАН: Но видите.

БЕРАНЖЕ: Што сі выпете?

ЖАН: А вам уж так завчасрана ся хоче пити?

БЕРАНЖЕ: Ага, яка є горячава, в горлі мі цалком пересхло...

ЖАН: Розумны люде говорят, же чім веце чоловік пе, тым ся му веце хоче пити...

БЕРАНЖЕ: Кебы тоты мудры люде знали нагнати на небо умелы хмары, не было бы так сухо, а я бы-м не мав такы сухоты...

ЖАН: (*se dívá pozorně na Bérengera*) Вам бы то, мій мілый Беранже, нияк не помогло, ваше горло не тужить по воді...

БЕРАНЖЕ: Што съте тым хотіли повісти, мій мілый Жан?

ЖАН: Вы мі барз добрі розуміте. Я говорю о вашім высухнутім горлі... Чіста Сагара...

БЕРАНЖЕ: Тото ваше прирвнания ся мі видить...

ЖАН: (*ho přeruší*) Бідні вызерате, мій дорогой приятелю...

БЕРАНЖЕ: Бідні? Здає ся вам, же бідні вызерам?

ЖАН: Не єм сліпый. Шак вы ледва стоїте на ногах, зась съте асі цілу ніч профламовали...

БЕРАНЖЕ: Кушцічко ня болить голова...

ЖАН: Тягне з вас як з бочки.

БЕРАНЖЕ: Правда, є мі по вчерашній акції кушцік блювно...

ЖАН: А так є то з вами каждую неділю, і каждый день в тыжні.

БЕРАНЖЕ: То зась ні, каждый день не пю, праця на уряді мі то не доволює...

ЖАН: А де мате машлю? Напевно съте ю стратили при тых ваших погулянках.

БЕРАНЖЕ: (*si sáhne na krk*) Ага, мате правду, не розумлю, де єм ю міг стратити!

ЖАН: (*vytáhne kravatu z kapsy kabátu*) Ту мате, возьте сі мою.

БЕРАНЖЕ: О, дякую, съте барз ласкавый.

ЖАН: (*kým si Bérenger zaväzuje kravatu*) Боже, а што то мате на голови? (*Bérenger si vojde prstami do vlasov.*) Ту мате гребінь! (*Z druhého vrecka vyberie hrebeň.*)

БЕРАНЖЕ: (*vezme hrebeň*) Дякую. (*Ledabolo si prejde po vlasoch.*)

ЖАН: А ани сьте ся не оголили. Ту ся на себе попозерайте, як вызерате. (*Z vnútorného vrecka kabáta vyberie malé zrkadielko, podá ho Bérengerovi, ten sa v ňom obzerá a pritom vyplazí jazyk.*)

БЕРАНЖЕ: Язык мам цілый білый!

ЖАН: (*si vezme späť zrkadielko, zastrčí si ho do vrecka*) Бодай бы ні!.. (*Vezme si od Bérengera aj hrebeň a tiež si ho zastrčí späť do vrecka.*) Так собі нажыете цірозу печункы!

БЕРАНЖЕ: (*znerokojene*) Не гварьте!

ЖАН: (*k Bérengerovi, ktorý mu chce vrátiť aj kravatu*) Машлю собі охабте, я їх мам дость.

БЕРАНЖЕ: (*s obdivom*) Якый сьте старостливый чоловік!

ЖАН: (*si ďalej skútmavo obzerá Bérengera*) Облек мате покорчений, катастрофа, кошеля брудна, боканчі (*Bérenger sa pokúša schovať si nohy pod stôl*)... Боканчі не вычищены... Яка запущеность! Де сьте ся так доконали?

БЕРАНЖЕ: Не знам.

ЖАН: Ужас, ужас, я ся ганьблю за то, же мам такого приятеля.

БЕРАНЖЕ: Не будьте на ня аж такый строгый...

ЖАН: З вами ся то інакше не дасть.

БЕРАНЖЕ: Слушайте, Жан, дашто вам повім. Чоловік ту в тім нашім місті може скапати од нуды: робота, котру роблю, ня не бавить... Каждый божый день просіджу вісем годин в уряді, а за цілый рік лем три тыжні доволенкы. В суботу вечур уж єм фурт страшні устатый, также розуміте, кідь ся хочу дакус увольнити...

ЖАН: Дорогий приятелю, вшиткы працуєме, і я, гей, і я, як вшиткы, одпрацюю своїх вісем годин в уряді, і я мам лем три тыжні доволенкы, а попозерайте ся на мене... Треба мати силну волю, до біса!..

БЕРАНЖЕ: Не каждый є такый як вы, не каждый мать такую силну волю. Я, наприклад, так не можу, я ся не можу приспособити ку такому жывоту.

ЖАН: Каждый ся мусить приспособити. Што съте даякый надчоло-
вік?

БЕРАНЖЕ: Нич таке ем не гварив...

ЖАН: (*ho přeruší*) Я не ем о нич гірший як вы. Можу, докінця, пові-
сти, же ем од вас овелё ліпший. Надчоловік є чоловік, ко-
трый є способный сповнёвати свої повинності.

БЕРАНЖЕ: Якы повинності?

ЖАН: Но, повіджме... урядницькы повинності.

БЕРАНЖЕ: Ага, свої урядницькы повинності.

ЖАН: Но а де съте то так цілу ніч фламовали? Правда, кідь сі на то
памятате...

БЕРАНЖЕ: Ославлёвали съме народенины Августа, нашого прияте-
ля Августа...

ЖАН: Нашого приятеля Августа? А мене нихто не кликав на народе-
нины нашого приятеля Августа...

(*V té chvíli je slyšet vzdálené, ale rychle se blížíci supění a dusot běžící
šelmy, jakož i dlouhé zatroubení.*)

БЕРАНЖЕ: Не міг ем ся одказати... Не было бы то слушне...

ЖАН: Але я ем там не пішов!

БЕРАНЖЕ: Може зато, же вас там нихто не кликав!

СЕРВІРКА: (*vyjde z kavárny*) Добрый день, панове, што вам принесу?

(*Hluk značně zesílil.*)

ЖАН: (*Bérengerovi, skoro křičí, aby ho bylo slyšet v rámusu, který Bérenger
jako kdyby nevnímal*) То є правда, же ня нихто не кликав.
Нихто мі не проявив таку честь... Але вірьте мі, кебы ня
ай позвали, ай так бы-м не пішов, зато же... (*Hluk nesmírně
zesílil*) Што ся то робить? (*Docela blízko je už slyšet zesilující
se dusot cválajícího silného a těžkého zvířete, je slyšet, jak těžce
oddychuje*) Што то є, пробога!

СЕРВІРКА: Панебоже, што є то?

(*Bérenger stále netečný, jako by nic neslyšel, odpovídá
Janovi klidně ve věci pozvání. Pohybuje rty, ale není slyšet,
co povídá. Jan vyskočí, porazí přitom židli, dívá se vlevo,
ukazuje prstem, zatímco Bérenger sedí stále poněkud
tupě a unaveně na židli.*)

ЖАН: Ага! Носорог! (Hluk, způsobený zvířetem, se vzdaluje se stejnou rychlostí, takže je možno slyšet následující slova. Celá scéna se musí odehrát rychle.)

СЕРВИРКА: Ах, носорог!

(Všetci pozerajú vpravo a sledujú beh zvierata.)

ЖАН: Ага, як ся жене по ходнику, скоро порозбивав вітрины!

СЕРВИРКА: (si dá ruce na boky) Но того!

ЛОГІК: (přichází rychle na scénu zleva) Носорог! Там ага, на другій сторони уліці ся жене носорог!

(Všecky tyto repliky, počínajíc Janovým výkřikem jsou skoro současné. Je slyšet výkřik nějaké ženy „Jú!“ Žena se objeví. Běží až doprostřed jeviště. Je to Hospodyňka s košíkem v ruce. Uprostřed jeviště košík upustí, potraviny se vysypou, jedna láhev se rozbije, avšak žena nepustí kocoura, kterého drží pod druhou paží.)

ГАЗДЫНЯ: Ох! Ёй!

(Starý pán, elegán, přicházející zleva hned za Hospodyní vejde dovnitř, zatímco Logik se přilepí na zeď vlevo od vchodu do krámu. Jan s Číšnicí, kteří stojí, a Bérenger, jenž dosud apaticky sedí, tvoří druhou skupinu. Současně bylo možno slyšet zleva zvolání „Ax“ a „Ěů“, jakož i kroky utíkajících lidí. Prach, rozvířený zvířetem, se šíří po jevišti.)

СЕРВИРКА: Носорог!

ГАЗДЫНЯ: Ёй! (Volání „Ax“ a „Ěů“ z kulis jsou jako hluchá ozvěna jejího zvučného „Еů“. Hospodyňka, jež upustila košík s potravinami i lahví, nepustila však kocoura, kterého drží pod druhou paží.)

СТАРЫЙ ПАН: (se dívá stále doleva a sleduje očima běh zvířete, zatímco hluk, dusot, troubení atd. se zeslabuje, Bérenger odvrátí hlavu, je poněkud ospalý, nic neříká, jen se ušklíbne.) Но того! (Kýchne.)

ЖАН: (také poněkud odvrátil hlavu, ale živě) Но того! (Kýchne.)

ГАЗДЫНЯ: (uprostřed jeviště, ale obrácena doleva, potraviny jsou rozházeny na zemi kolem ní) Но того! (Kýchne.)

ЖАН: (Bérengerovi) Віділи сьте?

(Hluk vyvolaný nosorožcem a jeho troubení je už slyšet

*ze značné dálky, ale lidé dosud sledují zvíře pohledem,
všichni stojí až na Bérengera, který stále apaticky sedí.)*

ВШЫТКЫ: (*až na Bérengera*) Но того!

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Так ся мі видить, же то быв досправды носорог!
Кілько пороху наробив! (*Vytáhne si kapesník, vysmrká se.*)

ГАЗДЫНЯ: Боже премиленьї! Як ем ся настрашила!

СТАРЫЙ ПАН: (*přistoupí k Hospodyňce, aby jí sesbíral potraviny
rozházené po zemi. Galantně jí pozdraví, smekne klobouk.*) Дово-
лите, могу вам помочи позберати накуп?

ГАЗДЫНЯ: (*Starému pánovi*) Дякую вам. Прошу вас, дайте собі калап
на голову. Ох, боже, який я мам страх!

ЛОГІК: Страх є іраціональний. Розум го мусить перекопати.

СЕРВІРКА: Уж го не видно.

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce, ukazuje na Logika*) Мій приятель логік.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Што на то повісте?

СЕРВІРКА: Але знать бігати таке звіря!

ГАЗДЫНЯ: (*Logikovi*) Тішить ня, пане.

ЖАН: (*Číšníci*) Што на то повісте?

ГАЗДЫНЯ: Але свою мачку ем утримала. (*Logikovi, zatímco Starý pán
sbírá potraviny*) Не потримали бы сьте мі ю дакус?

СЕРВІРКА: (*Janovi*) В животі ем дашто таке не віділа.

ЛОГІК: (*Hospodyňce, bere kocoura do náručí*) Не пошкрябе ня?

ГАЗДЫНЯ: (*Logikovi*) Та де, она є барз мила (*Ostatním.*) Божічку
святый, моє вино, таке дороге, а є по нім!

ЖАН: (*Bérengerovi*) Но, што вы на то повісте!

СЕРВІРКА: Ах, дость было лініня. Мушу ся постарати о гостів. (*Ide
k hostom.*)

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) На што?

ЖАН: (*Bérengerovi*) На носорога, чоловіче, на носорога!

ЛОГІК: (*hladí kocoura v náručí*) Киця, киця, киць-киць!

СЕРВІРКА: (*Bérengerovi a Jeanovi*) Што вам принесу?

БЕРАНЖЕ: (*Číšníci*) Дві анізовкы.

СЕРВІРКА: Дораз то буде, панове. (*Ide ke dveřím do kavárny.*)

ГАЗДЫНЯ: (*sbírá potraviny a Starý pán jí pomáhá*) Съте барз ласкавый,
пане.

СЕРВИРКА: Дві анізовкы! (*Vejde do kavárny.*)

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) То нич не є, милостива пані.

ЛОГІК: (*Starému ránovi a Hospodyňce, kteří sbírají potraviny*) Укладайте
їх сістематічно.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Но, што на то повісте?

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi, neví co říci*) Та... нич... Наробило то велє пороху.

ГАЗДЫНЯ: (*obráti se k Starému ránovi, jemuž se podařilo uložit všechno
do košíku*) Съте барз ласкавый. Истинна французьска слуш-
ность!

ЖАН: (*opět usedl a myslí na nosorožce*) Ай так є то чудне!

СТАРЫЙ ПАН: (*nazvedne klobouk, políbí Hospodyňce ruku*) Єм барз
радый, же єм ся міг з вами спознати!

ГАЗДЫНЯ: (*Logikovi*) Дякую, пане, же съте мі потримали мачку.

(*Logik vrátí kocoura Hospodyňce, Číšnice se vrací s nápoji.*)

СЕРВИРКА: Ту є ваша анізовка, панове.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Съте неполіпшителный!

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Міг бы-м вас дакус одпровадити?

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi, ukazuje na Číšnici, jež se vrací opět do kavárny*) Она
ся помылила. Я єм просив мінералку. (*Jan pokrčí opovržlivě
rameny.*)

ГАЗДЫНЯ: (*Starému ránovi*) Муж на ня чекать, мілый пане. Дякую.
Даколи другый раз!

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) З цілого серця ся надію, милостива
пані!

ГАЗДЫНЯ: (*Starému ránovi*) Я тыж! (*S něžným pohledem odejde vlevo.*)

БЕРАНЖЕ: Порох ся уж усадив.

(*Jean znovu pokrčí rameny.*)

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi, dívaje se za Hospodyňkou*) Є фантастічна!

ЖАН: (*Bérengerovi*) Носорог! Нияк мі то нейде до головы!

(*Starý pán a Logik odcházejí pomalu doprava, až zmizí.*)

Klidně rozprávějí.)

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi, když se naposled ohlédl směrem, kudy odešla Hospodyňka*) Є чаровна, не мам правду?

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Теперь вам высвітлю, што є то сілогізм.

СТАРЫЙ ПАН: Ага, сілогізм.

ЖАН: (*Bérengerovi*) То мі нияк нейде до головы. Дашто таке не є можливе. (*Bérenger zívá.*)

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Сілогізм творять головный вырок, другорядный вырок і высновок.

СТАРЫЙ ПАН: Якый высновок?

(*Logik a Starý pán odejdou.*)

ЖАН: Ні, я ся з того не можу спамятати!

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) То на вас ай видно, же сьте ся іщі фурт не спамятали. Гей, быв то носорог. Но і што? Обычайный носорог. Уж є далеко... далеко. Уж го ніт.

ЖАН: Но добрі, але де то хто відів, жебы носорог собі свободні бігав по місті? Не є вам то чудне? Таке дашто не є можливе! (*Bérenger zívá*) Дайте собі холем руку на уста!..

БЕРАНЖЕ: (*Zívá*) Ясно, дашто таке бы ся не мало ставати. Є то небеспечне. Якостька ем на то не помыслив. Але не бійте ся, нич нам не грозить.

ЖАН: Мали бы сьме протестовати. Нач маме магістрат?

БЕРАНЖЕ: (*zívne, pak si rychle položí ruku na ústa*) Пардон... Може тот носорог втік зо зоопарку!

ЖАН: Вы асі спите постоячкы!

БЕРАНЖЕ: Але я сиджу.

ЖАН: То є едно, ці постоячкы, ці посидячкы?!

БЕРАНЖЕ: Даякый розділ в тім є.

ЖАН: Але теперь ту о то не йде.

БЕРАНЖЕ: Але вы сьте повіли, же то є едно, ці чоловік стоїть або сидить...

ЖАН: Недобрі сьте мі порозуміли. Кідь чоловік сние, є то едно, ці стоїть або сидить.

БЕРАНЖЕ: Так є то, тото вшытко ся мі сние. Жывот є сон.

ЖАН: Кідь гварите, же носорог втік зо зоопарку – є то сон...

БЕРАНЖЕ: Я єм гварив „може“.

ЖАН: (*pokračuje*) ... бо в нашім місті ниякый зоопарк не є од втоды, як мор выгубив вшыткы звірята... А то уж было барз давно...

БЕРАНЖЕ: (*stejně lhostejně*) Так потім утік з ціркусу.

ЖАН: З якого ціркусу?

БЕРАНЖЕ: Што я знам? З даякого кочовного ціркусу.

ЖАН: Шак вы барз добрі знате, же їм магістрат наказав вступ до міста. Уж од нашого дітинства ту ниякый ціркус не був.

БЕРАНЖЕ: (*s námahou se brání zívání a nedaří se mu to*) Може він ся од втоды скривав в болотистых лісах дагде ту, в околіці міста...

ЖАН: (*rozpřáhne ruce k nebi*) Болотисты лісы! Ту в околіці! Сегінятко! Іщі сьте ся асі цілком не достали з болота алкоголовых выпарів.

БЕРАНЖЕ: (*naivně*) Мате правду... чую, як ся мі двигаютъ зо жалудка...

ЖАН: А затемнюють вам мозог. Де сьте віділи в нашій околіці болотисты лісы? Наша провінція є самый пісок і камінь, чіста пустиня.

БЕРАНЖЕ: (*utrápeně a unaveně*) Што я знам? Може ся сховав під даякый камінь, або сі зробив гніздо на даякім сухім конарю.

ЖАН: Кідь собі думате, же сьте жартовный, мылите ся. Єм пересвідчений, же вы просто не знате серёзні дебатувати!

БЕРАНЖЕ: То лем днесь... то зато, же... (*Ukáže neurčitým gestem na hlavu.*)

ЖАН: (*ho přeruší*) Не люблю, кідь з мене дахто робить дурака!

БЕРАНЖЕ: (*ruku na srdci*) Тото бы-м собі нигда не доволив...

ЖАН: (*ho přeruší*) Геї, дорогой Беранже, вы собі доволюете...

БЕРАНЖЕ: Ні, ні, я собі дашто таке нигда не доволю...

ЖАН: А я вам гварю – праві сьте сі то доволили...

БЕРАНЖЕ: Але сьте впертый, чоловіче!

ЖАН: А іщі ку вшыткому сьте ня назвали сомаром.

БЕРАНЖЕ: Дашто таке мі ани на мысль не прийшло...

ЖАН: Шак вы ани нияку мысль не мате...

БЕРАНЖЕ: Потім мі нич таке на мысль ани не могло прийти.

ЖАН: Суть такы веці¹, котры можуть прийти на мысль, ай кідь чоловік нияку не мать.

БЕРАНЖЕ: То не є можлие!

ЖАН: Чом то не є можлие?

БЕРАНЖЕ: Зато же то не є можлие!

ЖАН: Фурт ся хвалите з тым, же вшытко можете обяснити, обясните мі, чом то не є можлие?

БЕРАНЖЕ: Нигда ем ся з ничим таким не хвалив...

ЖАН: Так потім чом выскакуете? Чом ня уражате?

БЕРАНЖЕ: Я вас не уражам. Наopak. Сам добрі знате, як сі вас важу.

ЖАН: Кідь сі ня важите, чом мі одпоруєте, чом твердите, же то не є небезпечне, кідь по самім центрі міста бігать носорог.

БЕРАНЖЕ: Но добрі, суглашу. Не є то в порядку, же по місті собі побігує носорог.

ЖАН: Таке дашто бы не мало быти.

БЕРАНЖЕ: Суглашу. Не мало бы быти. (*Zívne, bere sklenku*) На ваше здравя!

(V té chvíli se vrací Logik a Starý pán zprava, hovoří a během řeči si sednou k jednomu stolku před kavárnou, dost daleko od Bérengera a Jana, dozadu a vpravo od nich.)

ЖАН: Охабте тот погарик. Не пийте! (*Jan vypije značný doušek ze své anýzovky a zpola prázdnou sklenku postaví na stůl.*)

(Bérenger drží sklenku v ruce dál, aniž ji postaví a aniž se odváží napít se.)

БЕРАНЖЕ: Ачей то не охаблю маїтелєви² кавярні. (*Tváří se, jako by chtěl pít.*)

ЖАН: Іщі раз вам гварю. Охабте тот погарик!

БЕРАНЖЕ: Добрі. (*Chce postavit sklenku zas na stůl. A té chvíli jde kolem Daisy, mladá stenotypistka, blondýnka, projde jevištěm zprava doleva. Když Bérenger uvidí Daisy, prudce se zvedne, udělá neobratný pohyb, sklenka upadne a poleje Janovi kalhoty*) Ах, Дейзі!

ЖАН: Давайте позор! Вы сьте але незграба!

1 **Вец** (од словац. vec) – річ.

2 **Маїтель** (од словац. majitel) – властник, газда.

БЕРАНЖЕ: То є Дейзі... Перебачте... (*Jde se schovat, aby ho Daisy neviděla.*) не хочу, жебы ня віділа... в такім ставі.

ЖАН: (*Dívá se za Daisy, jež zmizela*) Вы з нёй мате страх? Не вызерать, жебы была плана.

БЕРАНЖЕ: Тихо! Тихо! (*Bérenger se vrací opět k Jeanovi, když Daisy zmizela*) Іщі раз перебачте, же єм...

ЖАН: Видите, што робить з чоловіком п'ятика! Уж ся не контролюете. Цалком съте ся опустили. Сам собі копете гроб, мій дорогий приятелю.

БЕРАНЖЕ: Не єм аж такый любитель п'ятикы, але кідь собі не выпю, нич ся мі не дарить. Як кебы єм ся дачого бояв, а пю зато, жебы єм ся перестав бояти.

ЖАН: Чого ся боїте?

БЕРАНЖЕ: Сам не знам. Єм устатый, уж довгы роки ся чую устатый. Тяжко ся мі носить властне тіло, барз тяжко, не можу сі на себе звикнути.

ЖАН: То є алкоголічна неврастенія, меланхолія пияка.

БЕРАНЖЕ: (*pokračuje*) А кідь кушчічко выпю, стрясу ся того тяжкого бремена а уж ся спознавам, уж єм то я.

ЖАН: Є то глупотина, Беранже. Попозерайте ся на мене. Єм тяжкый як вы. А чую ся легко-легко, пречудесні легко. (*Mává rukama, jako by chtěl létat*)

*(Starý pán a Logik, kteří znovu přišli na jeviště, udělali na jevišti několik kroků, hovoříce. Právě v tom okamžiku jdou kolem Jeana a Bérengera.)
(Jean zasáhne silně jednou rukou Starého pána, ten se zapotácí a vrazí do Logika.)*

ЛОґІК: (*pokračuje v hovoru*) Приклад сілогізму... (*v tom okamžiku na něj upadne Starý pán*) Ооо!

СТАРЫЙ ПАН: (*Jeanovi*) Давайте позор! (*Logikovi*) Перебачте!

ЖАН: (*Starému pánovi*) Перебачте!

ЛОґІК: (*Starému pánovi*) Нич ся не стало!

СТАРЫЙ ПАН: (*Jeanovi*) Нич ся не стало!

(Starý pán a Logik si jdou sednout k jinému stolku poněkud vpravo a vzadu za Bérengem a Jeanem.)

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Вы але мате силу!

ЖАН: Гей, мам силу. А мам силу зато, же, за перше, ем силный, за друге, мам душевну силу, а за третє, мам таку силу зато, же не ем п'яный. А вашим бременом, котре вас так тяжить і нічїть, є алкоголь.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) Ту мате приклад сілогізму. Мачка мать штири лабы. Ізідор а Фріко мають по штири лабы. Значить, Ізідор а Фріко сути мачкы.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Мій пес тыж мать штири лабы.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) Потім є то мачка.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) А я уж скоро не мам силу жыти. А не знам, ці ей хочу мати.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi po delší úvaze*) Также з погляду логікы мій пес бы мав быти мачка.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) Логічно – гей. Але і опак є правда.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Самота ня тяжить. А люде тыж.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Сам собі протиречїте. Што вас тяжить – самота або сполочность? Поважаєте ся за мыслителя, а хыбать вам обычайна логіка.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Логіка є красна вец!

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) Але не треба ей знеуживати.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Жывот є дашто ненормалне.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Праві наopak! Нич не є нормалніше як жывот. Доказом того є, же вшыткы жыєме.

БЕРАНЖЕ: Мертвых є вецей як живых.

ЖАН: Мертвы не екзїстують. Така є правда. Ха-ха! (*Hlasitě se směje.*)

БЕРАНЖЕ: Даколи сам собі давам вопрос: екзїтую я або ні?

ЖАН: (*Bérengerovi*) Дорогый мій, вы не екзїтуєте, зато же не думате. Зачнийте думати а будете екзїстовати.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) А ту мате іщі еден сілогізм. Вшыткы мачкы суть смертны. Сократ был смертный. Значить, Сократ є мачка.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) І він мать штири лабы. А мате правду. Мам мачку, котра ся зове Сократ.

ЛОГІК: Но видите...

ЖАН: (*Bérengerovi*) Жывот є бой, а лем збабілы людє не хочуть боёвати.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Што мам робити, я мам голы руки.

ЖАН: Озбройте ся, мій мілуй, озбройте ся.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) То значить, же Сократ був мачка!

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Праві того нам теперь доказала логіка.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Гей, логіка є многогранна вец.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Але де я возьму збрані?

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Логіка не мать граніці.

ЖАН: (*Bérengerovi*) В собі самім. Выробте сі їх силов волі. Мусите тримати крок з добов.

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Дораз вам то укажу...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Як то, тримати крок з добов?

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Кідь тым мачкам возьму дві лабы, кілько лаб зістане каждїй з них?

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Є то барз компліковане.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Є то барз компліковане.

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Та де, є то барз просте.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Може про вас є то просте, але не про мене.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Може про вас є то просте, але не про мене.

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Порушайте дакус своїм мозгом. Снажте ся мыслити.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Порушайте дакус своїм мозгом. Снажте ся хотіти.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Не розумлю.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Кідь мам правду повісти – нич не розумлю.

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Вшытко вам треба высвітлєвати, як малій дітині.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Вшытко вам треба высвітлєвати, як малій дітині.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Або, почекайте... Може ту быти дакілько рішінь. (*Počtá na papíře, který vytáhne z kapsy.*)

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Гварьте...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Што мам робити? Гварьте...

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) Слухам вас...

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Перша можливість: Єдна мачка може мати штири ноги, друга дві...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Слухам вас...

ЖАН: (*Bérengerovi*) Намісто того, же будете тратити пінязі на алкоголь, чом сі радше не купите листок до театру? Знате, наприклад, авангардний театр? Віділи съте Ёнесковы пєсы?

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Жаль, не відів єм. Але дашто єм о них чув.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) А што далшы рішіня?

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Можеме ту мати ай єдну мачку з пятама ногами...

ЖАН: (*Bérengerovi*) Праві теперь єдну з них грають. Чом то не выужыете?

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) ... а другу мачку з єднов ногов. Але будуть то потім іщі мачкы?

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Мате правду. Мушу ся змінити. Од теперь уж буду іти з духом добы.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Кідь двом мачкам возьмеме з вісем лаб дві... можеме з того мати єдну мачку з шестёма лабами...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) То вам обіцям.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) ... а другу мачку цалком без лаб...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Вырішив єм, же уж не буду пити а буду ся старати о своєго духа. Уж теперь ся чую ліпше. Уж ся мі ай в голові прояснило.

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) В такім припаді бы съме ту мали єдну привілеговану.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) А єдну декласовану, позбавлену вшиткых лаб.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Но так видите!

ЛОГІК: (*Starému ránovi*) То бы не было справодливе, а зато бы то не было ани логічне.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Тото не є логічне?

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Такої днєсь пообіді піду до містського музея. А на вечур собі куплю два листкы до театру. Підете зо мнов?

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Бо справодливість – то є логіка.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Лем ся снажете, жебы вам то што найдовше вытри-
мало.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Розумлю. Справодливість...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) А не ішли бы съте зо мнов пообіді до музея?

ЖАН: (*Bérengerovi*) Пообіді не можу – одпочівам. Є то звук.

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Справодливість є тыж еден зо знаків ло-
гікы.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Но а до театру зо мнов не підете?

ЖАН: (*Bérengerovi*) Ні, днесь вечур ні. Вечур іду з камаратами до
корчмы.

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Вы зачінаете мати ясну мысль.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) До корчмы?

СТАРЫЙ ПАН: (*Logikovi*) Геј, мачка цалком без лаб... не могла бы
бігати і ловити мышы...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Дорогий мій приятелю, теперь вы мі давате
злый приклад! Шак вы там будете пити!

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Вы уж робите в логіці покрокы.

*(Znovu počujete, ako sa veľmi rýchlo blízia zvuky
prudkého cvalu a trúbenia, rýchly dupot kopýt nosorožca,
jeho hlučné dychčanie, no tentoraz v opačnom smere,
z úzadia javiska smerom dopredu,
stále na ľavej strane, za kulisami.)*

ЖАН: (*zuřivě Bérengerovi*) Дорогий мій приятелю, кідь іду раз або два
разы до корчмы, то іщі не є звук. З вами то не мать нич спо-
лочне. Бо вы... вы... вы а я – то не є то саме.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Чом то не є то саме?

ЖАН: (*křičí, aby přehlušil rámus*) Зато, же я, я не ем пияк!

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) Іщі і без лаб мачка мусить лапати мышы. То
мать дане од природы.

БЕРАНЖЕ: (*hlasitě křičí*) Тадь я не гварю, же съте пияк! Але в такім
припаді, чом бы ем я мав быти векшыій пияк, як съте вы?

СТАРЫЙ ПАН: (*křičí na Logika*) Што мать мачка дане од природы?

ЖАН: (*křičí na Bérengera*) Бо на розділ од вас я знам міру.

ЛОГІК: (*Starému pánovi - ruce u uší jako kornout*) Што съте гварили?

(*Rátus téměř přehlušuje slova všech čtyř osob.*)

БЕРАНЖЕ: (*dlani u uší ve tvaru kornoutu Janovi*) Што вы на розділ од мене? Што съте гварили?

ЖАН: (*řve*) Гварю, же...

СТАРЫЙ ПАН: (*řve*) Гварю, же...

ЖАН: (*Uvědomí si hluk, který je už velmi blízko*) Што ся то робить?

ЛОГІК: Што ся то робить?

ЖАН: (*provstane, převrhne přitom židli, dívá se ke kulise vlevo, odkud přichází rátus vyvolaný nosorožcem, jenž běží nupní oračným směrem*) Ооо, носорог!

ЛОГІК: (*vstane, převrhne židli*) Ооо, носорог!

СТАРЫЙ ПАН: (*vstane, převrhne židli*) Ооо, носорог!

БЕРАНЖЕ: (*stále sedl, ale tentokrát je živější*) Ооо, носорог! Теперь бижить назад!

СЕРВИРКА: (*vyjde, v ruce tác se sklenkami*) Што є то? Ах, носорог!
(*Uprutí tác, sklenice se rozbijí.*)

ЛОГІК: Ага, там (*ukáže na druhú stranu ulice*) як танк ся жене носорог.

ЖАН: Жене ся прямо до переду, коло вітрін.

ДЕЙЗИ: (*přijde zleva*) Ах, носорог!

БЕРАНЖЕ: (*pozoruje Daisy*) Ах, Дейзи!

(*Je slyšet rychlé kroky lidí, kteří prchají, výkřiky jé, jú, jako před chvílí.*)

СЕРВИРКА: Но тото!

(*Bérenger se snaží schovat, aby ho Daisy neviděla. Starý pán, Logik, jdou doprostřed jeviště a říkají.*)

ВШЫТКЫ: Но тото!

ЖАН і БЕРАНЖЕ. Но тото!

(*Je slyšet pronikavé mňoukání, pak srdcervoucí výkřik ženy.*)

ВШЫТКЫ: Ооооо!

(*Takřka v témže okamžiku a zatímco se hluk rychle vzdaluje, objeví se Hospodyňka, jež tu byla před chvílí, bez košíku, ale v náručí drží mrtvého, zakrváceného kocoura.*)

ГАЗДЫНЯ: (*naříká*) Роспучів мі мачку, роспучів мі мою мачочку!

СЕРВІРКА: Роспучів їй мачку!

(*Starý pán, Daisy, Logik obklopí Hospodyňku.*)

ВШЫТКЫ: Таке нещастя, бідне звірятко!

СТАРЫЙ ПАН: Бідне звірятко!

ДЕЙЗИ і СЕРВІРКА: Бідне звірятко!

(*Také Bérenger a Jan jdou rychle k Hospodyňce, která neustále naříká s mrtvým kocourem v náručí.*)

СЕРВІРКА: (*jde ke kavárně, aby sesbírала střepy a postavila převržené židle, přitom se neustále ohlíží k Hospodyňce*) Бідне звірятко!

БЕРАНЖЕ: (*Hospodyňce*) Не плачте, пані, пукне нам з того серце!

ДЕЙЗИ: Пане Беранже... Вы съте были ту? Віділи съте?

БЕРАНЖЕ: (*Daisy*) Добрый день, слечно³ Дейзи, перебачте, але не стиг ем ся оголити...

ГАЗДЫНЯ: (*naříká a chová mrtvého kocoura v náručí*) Бідна моя Міца, бідна Міца!

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Быв бы-м радше, кебы съме ся стрітли в іншій сітуації.

ЛОГІК: (*Hospodyňce*) Што ся дасть робити, пані, вшыткы мачкы суть смертны. З тым ся треба змірити.

ГАЗДЫНЯ: (*naříká*) Моя Міца, моя Міца, моя Міца!

СТАРЫЙ ПАН: (*podpírá Hospodyňku, vede ji ke stolku před kavárnou, ostatní jdou za nimi*) Упокойте ся, дорога пані. Ту собі сядьте.

ЖАН: (*Starému pánovi*) Но што вы на то повісте?

ДЕЙЗИ: (*Logikovi*) Но што вы на то повісте?

ЛОГІК: (*Číšníci, jež opět přišla, zatímco ostatní usazují uplakanou Hospodyňku, jež kolébá stále v náručí mrtvého kocoura*) Но што вы на то повісте?

ЖАН: (*Číšníci*) Принесьте їй погар воды.

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Сядьте собі, дорога пані.

ЖАН: Бідна жена!

ЛОГІК: Бідне звіря!

3 Слечна (од словац. slečna) – молода пані, паніка.

БЕРАНЖЕ: (*Číšníci*) Принесьте їй радше коняк.

СЕРВІРКА: (*vejde do kavárny se slovy*) Єден коняк!

ГАЗДЫНЯ: (*vzlyká*) Не треба, не хочу!

СТАРЫЙ ПАН: Перед хвилёв біжав коло кавярні.

ЖАН: (*Starému pánovi*) То не був тот самый.

СТАРЫЙ ПАН: (*Jeanovi*) Хто знать...

ДЕЙЗІ: Але ні, був то тот самый. Перегнав ся тады уж другый раз.

ЖАН: Ні, не був то тот самый. Тот, котрый ся тады перегнав перед тым, мав на носі два рогы, був то азійський носорог. Тот другый мав лем єден рог а був то носорог африканський...

(*Сервірка přináší sklenku koňaku a nese ji Hospodyňce.*)

СТАРЫЙ ПАН: Ту мате коняк, тот вам поможе.

ГАЗДЫНЯ: (*v slzách*) Ні-і...

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi, najednou rozčileně*) Не гварьте глупотины!.. Як сьте стигли збачіти ёго рогы. Так тады перелетів, же ёго самого было тяжко розознати... Як сьте му стигли спочітати рогы!

ДЕЙЗІ: (*Hospodyňce*) Выпейте, пані, полегшать вам.

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Холем капочку, мила пані! Не бійте ся...

(*Сервірка přistrčila sklenku k ústům Hospodyňky, ta se tváří, že nechce, ale napije se.*)

СЕРВІРКА: Но видите!

ДЕЙЗІ: Но видите!

ЖАН: (*Bérengerovi*) Я мам голову чісту, не як дахто, і почитаю быстро.

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Но як? Ліпше?

БЕРАНЖЕ: Глупство! Глупство!

ГАЗДЫНЯ: (*když se napila*) Моє мачатко! (*Vzlyká a chová svého kocoura.*)

ЖАН: (*Bérengerovi*) Вы собі доволюете твердити, же я гварю глупотины?

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Упокойте ся!

ЖАН: (*Bérengerovi*) Я нигда не гварю глупотины!

СТАРЫЙ ПАН: (*Hospodyňce*) Берте то філософськы.

БЕРАНЖЕ: (*Jeanovi*) Съте обычайный надуманець, пане! Тварите ся як ученець, а не знате такую баналну вещь, же еден рог на носі мать азійський носорог, а не африканський, тот їх ма два...

(*Ostatní opustí Hospodyňku a obstoupí Jana a Bérengera, kteří se velmi vzrušeně dohadují.*)

ЖАН: Мылите ся, пане, е то праві наопак, вы Азіате нещастный.

СЕРВІРКА: Они ся іщі побють!

БЕРАНЖЕ: Я не ем ниякий Азіат. То сі выпрошу. А наконець, Азіаты суть такы самы люде, як і вшыткы остатны...

ДЕЙЗІ: Азіаты суть люде як я або вы...

СТАРЫЙ ПАН: Слушайте, а котрый з тых носорогів мать на носі еден рог?

(*Během této hádky nařiká Hospodyňka dál.*)

ГАЗДЫНЯ: Была така ніжна, была як мы.

ЖАН: Они суть жовты!

(*Logik, jenž stojí stranou mezi Hospodyňkou a skupinkou kolem Jana a Bérengera, sleduje pozorně spor, aniž se ho zúčastní.*)

ЖАН: Збогом, панове! (*Bérengerovi*) А мы двое ся уж вещь не познаме.

ДЕЙЗІ: Стачіло, пане Беранже, стачіло, пане Жане...

СТАРЫЙ ПАН: Я мав камаратів Азіатів. Правда, може то не были справдушны Азіаты...

ГАЗДЫНЯ: (*nařiká dál*) А яка была чістотна!

СТАРЫЙ ПАН: Азіаты суть і білы, і чорны, і сині, і цалком такы як мы.

ЖАН: (*Bérengerovi*) Пияку! (*Všichni se na něj dívají s ohromením.*)

БЕРАНЖЕ: (*směrem k Jeanovi*) Што сі то доволюете!

ВШЫТКЫ: (*směrem k Jeanovi*) Оооо!

ГАЗДЫНЯ: (*nařiká*) А яка была мудра, лен не знала гварити.

ДЕЙЗІ: (*Bérengerovi*) Не мали съте го так назлостити.

БЕРАНЖЕ: (*Daisy*) Я за то не можу.

СЕРВІРКА: Поглядам даяку шкатулку про тото бідне звірятко.

СТАРЫЙ ПАН: (*Bérengerovi*) Думаю, же вы мате правду. Азіський носорог мать два роги а африканський – еден...

ДЕЙЗІ: (*Bérengerovi*) Обидва сьте не мали правду.

СЕРВІРКА: (*Hospodyňce*) Подьте, пані, даме ей до шкатулки.

ГАЗДЫНЯ: (*zoufale vzdychá*) Нигда! За нич на світі!

ДЕЙЗІ: (*se obrátí k Hospodyňce*) Пані, будьте розумна!

(*Daisy a Číšnice táhnou Hospodyňku s mrtvým
kocourem do kavárny.*)

СТАРЫЙ ПАН: (*Daisy a Číšnici*) Мам іти з вами?

ДЕЙЗІ: (*Starému pánovi*) Ні, не мусите.

(*Daisy a Číšnice vejdou do kavárny s Hospodyňkou uprostřed.*)

БЕРАНЖЕ: (*stranou*) Дейзі мала правду, не мав ем ся з ним гадати. Він не любить, кідь му дахто одпорує. Але інакше мать тот чоловік золоте серце.

СТАРЫЙ ПАН: А што кідь тот першый мать еден рог а тот другый два?

БЕРАНЖЕ: (*stranou*) Шкода, же ем завчасу не уступив. Але чом е такый перекорный? Не хотів ем го назлостити. (*Ostatním*) Фурт хоче вшиткых огромили своєв ученостєв. Нигда сі не признать, же ся може ай мылити.

СТАРЫЙ ПАН: (*Bérengerovi*) А вы то можете доказати?

(*vracia sa Čašníčka.*)

БЕРАНЖЕ: (*Starému pánovi*) На што мыслите?

СТАРЫЙ ПАН: (*Bérengerovi*) На то, што сьте перед хвилєв твердили а за што сьте ся так неприемні погадали зо своїм приятелєм. Одкы знате, же еден з носорогів мать два роги а другый еден?

БЕРАНЖЕ: Передовшыткым не знаме, ці сьме віділи двох розлишних носорогів. Я собі думам, же то був еден а тот самый.

СЕРВІРКА: Повіджме, же то были два розлишны носорогы. Котрый е еднорогый, азійський?

СТАРЫЙ ПАН: Я собі думам, же двойрогый е носорог африканський.

ЛОГІК: (*preruší svoje rezervované mlčanie*) Перебачте мі, же ся озывам. Не в тім є ядро проблему. Довольте, жебы ем ся вам представив...

СТАРЫЙ ПАН: (*představuje logika Bérengerovi*) Мій приятель логік!

БЕРАНЖЕ: Тішить ня.

ЛОГІК: (*pokračuje*) Єм професіональний логік. Ту є моя особна легітімація. (*Ukazuje svou legitimaci.*)

БЕРАНЖЕ: Є то про мене велика честь.

СЕРВІРКА: Могли бы съте нам повісти, пан логік, ці африканський носорог є єднорогий?

СТАРЫЙ ПАН: Або двойрогий...

СЕРВІРКА: А ці є азійський носорог двойрогий.

СТАРЫЙ ПАН: Або єднорогий?

ЛОГІК: Проблем є в тім, же съте несправні формулювали вопрос. То сі мусиме уяснити.

СТАРЫЙ ПАН: Слухаме вас, пане.

ЛОГІК: Могли съте двараз відіти того самого носорога з єдним рогом...

СТАРЫЙ ПАН: (*opakuje, aby lépe porozuměl*) ... того самого носорога з єдним рогом...

ЛОГІК: Але так само съте могли відіти того самого носорога з двома рогами.

СТАРЫЙ ПАН: ... того самого носорога з двома рогами...

ЛОГІК: Окрім того, могли съте відіти першого носорога з єдним рогом, а затым другого – тыж з єдним рогом, або єдного носорога з двома рогами, а потім другого носорога, тыж з двома рогами...

СТАРЫЙ ПАН: Пресні так...

ЛОГІК: А теперь: ці съте віділи...

СЕРВІРКА: Ці съме віділи...

СТАРЫЙ ПАН: Гей, ці съме віділи...

ЛОГІК: Ці съме перший раз віділи носорога з двома рогами...

СТАРЫЙ ПАН: ... з двома рогами...

ЛОГІК: ... другый раз з єдним рогом...

СТАРЫЙ ПАН: ... з єдним рогом...

ЛОГІК: ... ани тото бы нас не привело ку єднозначній одповіді.

СЕРВІРКА: Чом? Не розумлю.

ЛОГІК: А зато, же першый носорог міг меджі тым еден ріг стратити,
а потім тот носорог, котрый перелетів теперь, є тот самый
носорог.

БЕРАНЖЕ: Розумлю, але...

СТАРЫЙ ПАН: (*přeruší Bérengera*) Не перебивайте го.

ЛОГІК: А тыж є можлие, же двоє двойрогих носорогів сі зламали по
еднім розі.

СТАРЫЙ ПАН: Є то можлие.

СЕРВІРКА: Гей, є то можлие. Чом бы і ні!

БЕРАНЖЕ: Але преці лем...

СТАРЫЙ ПАН: Не перебивайте го.

ЛОГІК: Але кебы съте могли доказати, же першый раз съте віділи но-
сорога з едным рогом, ці уж азійского, або африканьского...

СТАРЫЙ ПАН: Азійского, або африканьского...

ЛОГІК: ... другый раз з двома рогами...

СТАРЫЙ ПАН: ... з двома рогами...

ЛОГІК: ...незалежно на тім, ці африканьского або азійского...

СТАРЫЙ ПАН: ... африканьского або азійского...

ЛОГІК: (*prokračije v důkazu*) Пак бы съме могли прийти ку выснов-
ку, же ту маме двох розлишных носорогів, зато же є мало
правдоподобне, жебы за пару мінут міг носорогові нарости
другый ріг..

СТАРЫЙ ПАН: Є то мало правдоподобне.

ЛОГІК: (*okouzlen svým rozumováním*) ... потім азійський або афри-
канський носорог...

СТАРЫЙ ПАН: ... азійський або африканський...

ЛОГІК: ... бы ся міг стати африканським або азійським носорогом...

СТАРЫЙ ПАН: ... африканським або азійським носорогом...

ЛОГІК: ... а дашто таке законы логіки не можуть припустити, бо една
і та сама бытость ся не може народити едночасні на двох
місцях.

СТАРЫЙ ПАН: Або поступні...

ЛОГІК: (*Starému pánovi*) А тото є тот доказ.

БЕРАНЖЕ: (*Logikovi*) Є мі то яснє, але не рішить то проблем.

ЛОГІК: (*Bérengerovi se zasvěceným úsměvem*) Правдаже, мільй пане, але лем такто може быти проблем справні формулований.

СТАРЫЙ ПАН: Є то абсолутні логічне... (*V té chvíli vyjde z kavárny Hospodyňka v hlubokém smutku s krabicí v ruce a za ní jde Daisy a Číšnice jako na pohřeb. Průvod se ubírá k východu vpravo.*) ... але не можеме допустити, жебы носорогы з єдным або з двома рогами, азійскы або африканьскы нам пучіли мачкы.

ЛОГІК: (*nadzvedne klobouk*) Збогом, панове! (*Obrátí se a odejde vlevo, následován Starým pánem.*)

БЕРАНЖЕ: Нач єм ся з ним гадав! (*Číšnici*) Принєсьте мі коняк! Великий!

СЕРВІРКА: Гнедь то буде! (*Jde pro koňak do kavárny.*)

БЕРАНЖЕ: (*sám*) Не мав єм ся назлостити, не мав єм ся назлостити! (*Číšnice nese velkou sklenku koňaku*) Є мі барз тяжко коло серця, не можу днесь іти до музея. О свій духовный рост ся постарам пізніше. (*Vezme sklenku a napije se*)

ДРУГА ДІЯ

ПЕРШЫЙ ОБРАЗ

Kancelář soukromého podniku, například velkého nakladatelství právnické literatury. V pozadí uprostřed velké dvoukřídlové dveře, nad nimiž je nápis: Ředitel. Vlevo vzadu, vedle dveří ředitelových, malý stůlek Daisin s psacím strojem. U zdi vlevo mezi malým stolem Daisiným a dveřmi na schodiště jiný stůl s prezenčními listinami, kam se úředníci při příchodu do kanceláře podpisují. Dále vlevo, stále v prvním plánu, dveře na schodiště. Je vidět poslední stupně schodiště, konec zábradlí, malé odpočívadlo. V prvním plánu stůl s dvěma židlemi. Na stole: tiskárenské korektury, kalamář, pera; u tohoto stolu pracuje Botard a Bérenger. Bérenger si sedne na levou židli, Botard na pravou. U zdi napravo jiný stůl, větší, čtvercovitý, také plný papírů, korektur atd. U tohoto stolu jsou proti sobě rovněž dvě židle (lepší, „důležitější“) Je to stůl Dudardův a pana Буячкова. Dudard usedne na židli u zdi, takže má všechny úředníky proti sobě. Vykonává funkci zástupce ředitele. Mezi

zadními dveřmi a pravou stěnou je okno. V případě, že jeviště má spodní orchestríště, bylo by dobře dát do popředí přímo proti divákům okenní rám. V pravém rohu vzadu je věšák, kde visí šedé pláště a stará saka. Věšák může být eventuálně umístěn také v popředí scény, těsně u pravé stěny. Kolem stěn jsou regály s knihami a zaprášenými lejstry. V pozadí vlevo, nad regály, jsou nápisy: Právnícká literatura, Zákoníky. Na pravé stěně, která může být mírně zešíklená, jsou nápisy: Úřední listy, Daňové předpisy. Hodiny nade dveřmi ředitele ukazují 9 hodin 3 minuty.

Když se zvedne opona, stojí Dudard u své židle, pravým profilem obrácen do hlediště. Na opačné straně kanceláře stojí Botard, levým profilem obrácen do hlediště mezi nimi, rovněž u stolku, tváří k publiku ředitel; vedle něho po levici, poněkud vzadu stojí Daisy, v rukou několik listů strojopisu. Na stole, kolem kterého Všichni stojí, jsou na haldách tiskových korektur rozevřeny velké noviny. Když se zvedne opona, zůstávají osoby několik vteřin nehnutě stát v pozici, v jaké bude řečena první replika. Má to tvořit jakýsi živý obraz. Stejně jako tomu bylo na počátku prvního dějství.

Ředitel, asi padesátiletý, pečlivě oblečený; modrý oblek, stužka Čestné legie, připínací škrobený límec, černá kravata, hustý hnědý knír. Jmenuje se пан Мотылик. Dudard, pětaticetiletý. Šedý oblek, má černé klotové chrániče na rukávech, aby ušetřil kabát. Může nosit brýle. Je dost velký a je to úředník budoucnosti. Kdyby ředitel byl povýšen, Dudard by šel na jeho místo. Botard ho nemá rád.

Botard, učitel ve výslužbě, sebevědomého vzezření, malý bílý knírek; je mu asi šedesát, ale je čiperný. („Víš všechno, rozumíš všemu“) Na hlavě nosí baskický baret, oblečen v dlouhý šedý pracovní plášť, má také klotové chrániče; na dosti silném nose okuláry tužku za uchem.

Daisy, mladá blondýnka.

Později paní Буячкова, tlustá žena mezi čtyřiceti a padesáti, uplakaná a udýchaná.

Při zvednutí opony stojí tedy všechny osoby nehnutě kolem stolu vpravo; ředitel ukazuje ukazovákem pravé ruky na noviny. Dudard natahuje ruku směrem k Botardovi, jako by mu říkal: „Vidíte přece!“ Botard s rukama v kapsách svého pláště, nedůvěřivý úsměv na rtech, jako by říkal. „Na mne si nepřijdete.“ Daisy s listy strojopisu v ruce upírá pohled na Dudarda. Po několika vteřinách Botard zaútočí.

БОТАР: Байкы, байкы, обычайны байкы!

ДЕЙЗИ: На властны очі ём го віділа!

ДУДАР: І в новинках о тім пишуть. Ё то ясне. Як тому можете не вірити?!

БОТАР: (*S výrazem hlubokého opovržení*) Пф-ф!

ДУДАР: Прочітайте, пан директор, што пишуть в новинках.

ПАН МОТЫЛИК: „Вчера, в неділю, в нашім місті на Церковнім на-
місті⁴ грубоскуре звіря распучіло мачку.“ То є вшытко. Ни-
якы далшы подробности.

БОТАР: Пф-ф!

ДУДАР: І так є вшытко ясне.

БОТАР: Як можете вірити новинарём? Вшыткы новинарі циганяць.
Я вірю лем тому, што віджу на властны очі. Я єм бывалый
учітель, люблю точность, ясность і жебы вшытко было на-
учно доказане.

ДЕЙЗІ: Я собі думам, пан Ботар, же є то абсолютні точна справа.

БОТАР: Тото ту вы называте точностёв? Так! О якім грубоскурім зві-
ряті ся ту гварить. Што автор sprawy о распученых мачках
розумить під словом „грубоскурый“? Што він розумить під
словом „мачка“?

ДУДАР: Вшыткы знають, што то є мачка.

БОТАР: Але преці лем, є то мачка або коцур? Яку має барву? Якой є
расы? При тому, я не єм расіста, доконця єм проти расізму.

ПАН МОТЫЛИК: Довольте, пан Ботар, што то мать сполочне с ра-
сізмом?

БОТАР: Прошу, перебачте мі, пан діректор, але не можете преці по-
перти, же расізм є єден з найвекшых блудів нашого стороча.

ДУДАР: Ясно, же мы з тым вшыткым сугласиме, але ту преці не йде...

БОТАР: То бы-м не повів.

ПАН МОТЫЛИК: Але ту не йде о расізм.

БОТАР: Мусиме выужыти каждую возможность на ёго одсуджіня.

ДЕЙЗІ: Ту не суть ниякы расісты. Мы ся ту бавиме о мачкі, котру
ропучіло грубоскуре звіря – в данім припаді носорог.

БОТАР: Дакотры люде мають барз богату фантазію. Може то мыш
ропучіла блыху. А теперь з мышы роблять слона.

ПАН МОТЫЛИК: (*Dudardovi*) Выяснийме собі, як то было. Вы съте

4 **Намістя** (од *словац.* námestie) – площадь, площа, пяц, плац.

на властны очі віділи носорога, котрый ся спокійно проходжав по улiці?

ДЕЙЗІ: Він ся не проходжав, він біжав.

ДУДАР: Я особні ем го не відів, але важены люде...

БОТАР: (*ho přeruší*) Мы барз добрі знаме, же то вшытко суть лем обычайны лябды. Як вы можете дачому такому вірити, вы, котрый мате дiплом доктора прав! Є то смiшне! Ха-ха-ха!

ДЕЙЗІ: Але я ем го віділа. Присягам на што хочете, же ем го віділа.

БОТАР: Не ганьбите ся? Я собі думав, же сьте серьезне дiвча.

ДЕЙЗІ: Я не мам галуцінаціі, пан Ботар. Не была ем сама, доокола были люде і тыж го віділи.

БОТАР: Перебачте, не хотів ем вас уразити. Але знали бы сьте повісти, што є то носорог?

ДЕЙЗІ: Є то... є то велике а гнусне, брыдке звiря.

БОТАР: Носорог, дорога слечно, то є...

ПАН МОТЫЛИК: Ачей нам ту не хочете чiтати лекцію о носороговi? Не сьме в школі.

БОТАР: Шкода.

(Při posledních replikách je vidět Bérengera, jak obezřetně vystupuje po posledních schodech, opatrně otvírá dveře kanceláře, na kterých při pootevření je vidět cedule s nápisem: Právnícké nakladatelství.)

ПАН МОТЫЛИК: (*Daisy*) Кончме дебатy. Уж є по девятій годині. Слечно Дейзі, принесьте мi презентчну книгу.

(Daisy jde k malému stolku vlevo, kde je prezenční listina v okamžiku, kdy vstupuje Bérenger.)

БЕРАНЖЕ: (*Daisy, zatím co ostatní diskutují*) Добрый день, слечно Дейзі. Не запiзнив ем? (*pani Motylikovi*) Добрый день, пане дiректоре! (*Bérenger se právě ubíral za zády svého šefa a ostatních tří osob k věšáku; oblékne si tam svůj pracovní plášť nebo své obnošené sako; teď je u věšáku, svléká sako, obléká jiné, pak jde k světu pracovnímu stolu, ze zásuvky vezme černé, klotové chrániče, navlékne si je atd., pozdraví*) Добрый день, пане дiректоре! Перебачте, скоро ем запiзнив. Добрый день. Дудар! Добрый день, пане Ботар!

ПАН МОТЫЛИК: Повідajte, Беранже, вы сьте тыж віділи носорога?

БЕРАНЖЕ: *si (připravuje věci k práci s přehnaným spěchem, jako by chtěl napravit své zpoždění; panu Motýlikovi přirozeným tónem)*
Гей, ясні, же ем го відів!

БОТАР: Пф-ф!

ДЕЙЗІ: Ага! Видите, же не ем шалена.

БОТАР: *(ironicky)* Исто то пан Беранже гварить лем так, зо слушно-сти, є то галантний чоловік, хоць на то не вызерать.

ПАН МОТЫЛИК: Не будьте зломыселный, пане Ботар. Тадь пан Бе-ранже ту не був почас нашого спору. Праві прийшов...

БЕРАНЖЕ: *(Daisy)* Але і вы сьте го віділи. Обидвое сьме го віділи.

БОТАР: Пф-ф! А може, тот носорог ся панові Беранже привідів?
(Ukazuje za Bérengerovými zády, že Bérenger pije) З таков фан-тазієв, як у нєго, є вшытко можлие.

БЕРАНЖЕ: Не був ем сам, кідь ем відів носорога, а може і двох но-сорогів.

БОТАР: Він ани не знать кілько тых носорогів відів!

БЕРАНЖЕ: Быв ем з моім приятелєм Жаном... і коло нас іщі были люде.

БОТАР: То суть байкы про малы діти, намойверу.

ДЕЙЗІ: Быв то єднорогий носорог.

БОТАР: Пфф! Они двое ся догоди а роблять сі з нас жарты.

ДУДАР: *(Daisy)* А я ем чув, же то був носорог з двома рогами.

ПАН МОТЫЛИК: *(se dívá na hodiny)* Дость было дебатования, панове.
Час біжить.

БОТАР: Вы, пане Беранже, вы сьте віділи єдного носорога або двох?

БЕРАНЖЕ: Гм. Є то дакус...

БОТАР: Не знате. Слечна Дейзі віділа єдного єднорогого носорога.
Ваш носорог, пане Беранже, кідь то був носорог, який був,
єднорогий або двойрогий?

БЕРАНЖЕ: Знате, акурат в тім є цілый проблем.

БОТАР: Є то ціле якаська замотане.

ДЕЙЗІ: Ох!

БОТАР: Можете ся на ня погнівати, але я тым вашим приповідкам

не вірю. Носорогы – у нас, таке дашто ніхто нігда не відів.
Ваш носорог є міф.

ДЕЙЗІ: Міф?

ПАН МОТЫЛИК: Панове, берьте ся до работы.

БОТАР: (*Daisy*) Такой самый міф, як і літаючі таніры.

ДУДАР: Але мачку штоська преці лем распучіло, то є ясный доказ.

БЕРАНЖЕ: Можу то досвідчити.

ДЕЙЗІ: (*ukazuje na Bérengera*) Маме ту ай очітых⁵ свідків.

БОТАР: Прошу вас, што є то за свідок!

ПАН МОТЫЛИК: Панове, панове!

БОТАР: (*Dudardovi*) Масова псіхоза, пане Дударе, масова псіхоза!
Наприклад, як релігія, котра, а то вшиткы добрі знаме, є
опіум людства.

ДЕЙЗІ: Але я вірю, же суть літаючі таніры.

БОТАР: Пфф!

ПАН МОТЫЛИК: Дость, панове, дость. Заставте тоту дебатую! Ці
были або ні тоты вашы носорогы, ці даякы там літаючі та-
ніры, тото ня теперь не інтересує, є працювна доба а работа
є на то, жебы ся зробила.

*(Daisy jde k svému stolku a klepe na stroji.)
(Dudard usedne k svému stolu a začíná pracovat. Bérenger
a Botard si sednou k svému stolu, oba profilem do hlediště;
Botard je zády ke dvěřím, je ve špatné náladě. Bérenger
je pasivní a unuděný. Bérenger si položí korektury na stůl
a rukopis podá Botardovi. Botard si sbručením sedne.)*

ПАН МОТЫЛИК: А пан Буячко ту днесь не є?

БЕРАНЖЕ: (*hledí kolem sebe*) Досправды, не є.

ПАН МОТЫЛИК: А я го акурат потребую. (*Daisy*) Не дав вам о собі
знати?

ДЕЙЗІ: Ніч мі не гварив.

ПАН МОТЫЛИК: Кідь то так піде дале, я го пропушу з работы. Не
є то перший раз. До теперь єм прижмурёвав очі, але уж
дость... Мать дахто ключ од ёго стола?

⁵ **Очітый** (од *словац.* očitý) — очевидный (свідок), очевидець.

*(Přesně v tom okamžiku vstoupí paní Буячкова.
Při poslední replice ji bylo vidět, jak stoupá, co nejrychleji může,
po schodech, prudce otvírá dveře. Je celá vyděšená,
nemůže popadnout dech.)*

БЕРАНЖЕ: А, пані Буячкова.

ДЕЙЗІ: Добрый день, пані Буячкова!

ПАНИ БУЯЧКОВА: Добрый день, пан Мотылик! Добрый день, панове!

ПАН МОТЫЛИК: Што є з вашим мужем? Што ся стало? Уж му не стоїме за то, жебы ся пан велькоможный ту указав?

ПАНИ БУЯЧКОВА: (*zajímavě*) Прошу, жебы сьте перебачили моєму мужові... В неділю пішов ку своїй родині а там лапив слабшу хрипку.

ПАН МОТЫЛИК: Ах, так! Слабшу хрипку, гварите!

ПАНИ БУЯЧКОВА: (*podává řediteli papír*) Ту є єго телеграм. Планує ся вернути в середу... (*Těměř v mdlobách*) Дайте мі погар воды... а столичку...

(Bérenger jí přinese doprostřed jeviště svou židli a ona se na ni zhroutí.)

ПАН МОТЫЛИК: Дайте їй погар воды.

ДЕЙЗІ: Гнедь то буде.

(Přináší sklenici vody, dává jí napít, zatímco se odříkávají následující repliky.)

ПАНИ БУЯЧКОВА: (*s námahou*) Іде о то... о то..., же од самого дому ся за мнов гнав носорог.

БЕРАНЖЕ: З єдным рогом або з двома?

БОТАР: (*vyprskne*) То не мыслите важні!

ДУДАР: (*rozhořčeně*) Охабте єй, най гварить!

ПАНИ БУЯЧКОВА: (*se usilovně snaží přesně vyjádřit a ukazuje prstem na schodiště*) Є там, долов, при вході. Думала ем, же ся розбігне за мнов по сходах.

(V témže okamžiku je slyšet hluk. Je vidět, jak se schody řítí pod nějakou váhou, zřejmě obrovskou. Zezdola je slyšet úzkostné troubení. Když se prach, zviřený zříceným schodištěm, rozptýlí, je vidět odpočívadlo, jak visí ve vzduchu.)

ДЕЙЗІ: Пробога!

ПАНИ БУЯЧКОВА: *(na židli, ruku si drží na srdci)* Ох! Ах!

(Bérenger k ní přiskočí, plácá jí do tváří, dává jí pít.)

БЕРАНЖЕ: Упокойте ся!

(Během té doby běží Motýlik, Dudard a Botard vlevo, strkajíce se otevřou dveře a octnou se na odpočívadle, kolem dokola zasupaném prachem; troubení zezdola nepřestává.)

ДЕЙЗІ: *(пані Буячкової)* Уж є вам ліпше, пані Буячкова?

ПАН МОТЫЛИК: *(na odpočívadle)* Ага, є там долов.

БОТАР: Я там нич не віджу. Є то лем ваша фантазія.

ДУДАР: Тадь є там, долов, ага, літать коло дому. Горі він не вылізе.
Не суть сходы!

БОТАР: Є то барз чудне. Што тото вшытко може значіти?

ДУДАР: *(se obrací k Bérengerovi)* Подьте ту, попозерайте ся на вашого носорога!

ДЕЙЗІ: Оо! Позерайте, як ся крутить. Як кебы го дашто трапило!..

ДУДАР: Вызерать, як кебы дакого глядав. *(Botardovi)* но як? Теперь уж го видите?

БОТАР: *(sklíčeně)* Віджу.

ДЕЙЗІ: *(Botardovi)* Або може мы вшыткы маме галуцінаціі. І вы тыж...

БОТАР: Я іщі нигда не мав галуцінаціі. Але в кождім припаді, за тым дашто буде.

ДУДАР: *(Botardovi)* Што мыслите?

ПАН МОТЫЛИК: *(Bérengerovi)* Є то преці лем носорог, не мам правду? Є то тот самый, котрого сьте віділи? *(Daisy)* Ай вы? Тыж?

ДЕЙЗІ: Ясне.

БЕРАНЖЕ: Мать два рогы. Є то африканський носорог, або скорей азійський. Уж ем з того цалком шаленый.

ДЕЙЗІ: Бідне звірятко, фурт ся там крутить на єднім місті а реве. Што він хоче? Ага, позерать ся на нас. *(Směrem k nosorožci)* Кыць, кыць, кыць...

ДУДАР: Не же го будете гладкати. Исто не є прирученый.

(Nosorožec žalostně zatroubí.)

ДЕЙЗІ: Біднятко.

*(Mezitím za stálého troubení nosorožce paní
Буячкова vstala a přistoupila ke skupině. Hledí upřeně
a pozorně nějakou chvíli na nosorožce,
jak se točí dokola; najednou strašlivě vykřikne.)*

ПАНІ БУЯЧКОВА: Боже мій! Боже! То не може быти правда!

БЕРАНЖЕ: *(пані Буячкової)* Што ся вам стало?

ПАНІ БУЯЧКОВА: Тадь то є мій муж! Буячку, мій нещастный Буячку, што ся ті стало?

ДЕЙЗІ: *(пані Буячкової)* Сьте пересвідчена, же є то він?

ПАНІ БУЯЧКОВА: Є то він, спознала єм го.

(Nosorožec odpoví silným, ale něžným zatroubením.)

ПАН МОТЫЛИК: Но тото! Тото му так легко не перейде. Я ся з ним бабрати не буду. Без лютости го вышмарю.

ДУДАР: Є він поіщенный⁶?

БОТАР: *(страноу)* Теперь уж мі є вшытко ясне...

ДЕЙЗІ: Як ся в такім припаді выплачать поістне?

ПАНІ БУЯЧКОВА: *(se kácí ve mdlobách do náruče Bérengerovy)* Ёй, боже!

БЕРАНЖЕ: О-о!

ДЕЙЗІ: Однесьме ей там аде.

*(Bérenger, podporován Dudardem a Daisy,
vleče paní Буячкову až k její židli a posadí ji.)*

БОТАР: *(jde za skupinou a zvedá ruce k nebi)* Чісте шаленство! Де то, пробога, жыєме?

ПАНІ БУЯЧКОВА: *(přichází k sobě)* Сегінятко мое! Не можу го охабити самого в такій сітуації. *(Je slyšet troubení)* Він ня кличе! *(Něžně)* Кличе ня!

ДЕЙЗІ: Пані Буячкова, уж є вам ліпше?

ДУДАР: Уж ся спамятавать.

ДЕЙЗІ: Требало бы нам подумати, як ся з тады дістанеме.

ПАН МОТЫЛИК: Гей, то асі буде проблем. Єдине, кідь через окно.

6 **Поіщенный** (од *словац.* poistený) — засекурований, обеспеченый.

(Všichni jdou k oknu, kromě paní Буячковой, zhroucené na židli, a pana Botarda, kteří zůstávají uprostřed jeviště.)

БОТАР: Я знам, хто є за тым.

ДЕЙЗИ: *(у окна)* Барз високо!

БЕРАНЖЕ: Треба кликати гасічів.

ПАН МОТЫЛИК: Слечно Дейзи, ходьте до моёго кабінету а зателефонуйте гасічком. *(Dělá, jako by šel za ní.)*

(Daisy vyjde zadními dveřmi, je slyšet vytáčení čísla, slova: „Гало, гало, гасічі?“ а polohlasná slova telefonického rozhovoru.)

ПАНИ БУЯЧКОВА: *(se najednou prudce zvedne)* Ні, я го не можу охабити самого в такій ситуації.

ПАН МОТИЛЫК: Кебы съте ся хотіли розвести... Мате на то добрый довод.

ДУДАР: Правдаже, вшытку вину він може взяти на себе.

ПАНИ БУЯЧКОВА: Ні! Сегінятко! Теперь на то не є вгодна хвиля! Як бы ем могла охабити своёго мужа в такій ситуації?

БОТАР: Съте одважна жена.

ДУДАР: *(пані Буячковой)* А што теперь хочете робити?

(Paní Буячкова se rozběhne vlevo k odpočívadlu na schodišti.)

ДУДАР: Тримте ей!

ПАНИ БУЯЧКОВА: Одведу сі го домів!

ПАН МОТЫЛИК: Што она хоче зробити?

ПАНИ БУЯЧКОВА: *(na samém okraji odpočívadla, připravuje se ke skoku)*
Уж іду, мій дороженький, уж іду!

БЕРАНЖЕ: Она дораз скочіть.

БОТАР: То є ей повинность.

(Všichni kromě Daisy, která stále ještě telefonuje, obstoupí paní Буячкову na odpočívadle; Bérengerovi, který se přesto snaží ji zadržet, zůstane v ruce její sukň.)

БЕРАНЖЕ: Не зміг ем ей утримати.

(Ze zdola je slyšet něžné zatroubení nosorožce.)

ГОЛОС ПАНИ БУЯЧКОВОЙ: Ту ем, мій дороженький, ту ем!

ДУДАР: Позерай, она му сіла прямо на хырбет!

БОТАР: Тота жена є амазонка!

ГОЛОС ПАНІ БУЯЧКОВОЇ: Домів, мій мілий, ідеме домів!

(Dudard, Bérenger, Botard, пан Мотылик se vracejí na jeviště a všichni jdou k oknu.)

ДЕЙЗІ: *(vychází ze dveří)* Ледва єм выбавила тых гасічів.

ПАН МОТЫЛИК: Што, в місті є велє пожарів?

ДЕЙЗІ: Якы пожары, то вшытко про тотых носорогів.

БЕРАНЖЕ: Про носорогів?

ДЕЙЗІ: Уж суть всягды. Рано їх было сім, теперь їх є уж сімнадцать...

ДУДАР: Што єм вам гварив!

ПАН МОТЫЛИК: Но што, прийдуть тоты гасічі або ні? Вытягнуть нас з тады?

БЕРАНЖЕ: Уж єм выголоднів...

ДЕЙЗІ: Геј, дораз ту будуть.

(Je slyšet hluk a signál hasičského auta, které právě přijíždí. Auto prudce zastaví pod oknem, brzdy zaskřípou.)

ДЕЙЗІ: Ага, уж суть ту.

(Zezdola je slyšet hluk a hřmot, motor vozu.)

ГОЛОС ГАСІЧА: Давай драбину!

(Objeví se hasičská přílba, pak celý Hasič.)

БЕРАНЖЕ: *(Daisy, ukazuje na okno)* Най ся любить, слечно Дейзі.

ГАСІЧ: Подьте, слечно.

ДЕЙЗІ: *(Daisy, ukazuje na okno)* До скорой стрічі, панове.

ГАСІЧ: *(se opět vypoří v okně)* Хто далшый?

ПАН МОТЫЛИК: *(se obrací k svým třem úředníkům)* Но, ходьте.

БЕРАНЖЕ: *(панові Мотыликові)* Вы першый.

БОТАР: Я аж по вас.

ГАСІЧ: Быстро, быстро. Не маме часу. Зовуть нас до вшыткых кінців міста!

БОТАР: Што єм вам гварив.

(Пан Мотылик s poštou pod paží překračuje okno.)

ПАН МОТЫЛИК: *(hasičům)* Давайте позор на папірі. *(Obrátí se k Dudardovi, Botardovi a Bérengerovi)* Збогом, панове. *(zmizne.)*

ВШЫТКЫ: Збогом, пан Мотылик.

ГАСІЧ: (*se opět vynoří v okně*) Подьме, подьме, панове.

(*Zmizne Botard.*)

ДУДАР: (*Bérengerovi*) Што робите днесь пообіді? Могли бы сьме зайти дагде на півдеца.

БЕРАНЖЕ: Пообіді не можу, мушу іти ку своёму приятелёві Жанові. Повадили сьме ся, хотів бы-м ся з ним удобрити. Він мав правду...

(*Hlava Hasiče se opět objeví v okně.*)

ГАСІЧ: Подьме, подьме...

БЕРАНЖЕ: (*ukazuje na okno*) Най ся любить, я аж по вас.

ДУДАР: (*Bérengerovi*) Ходьте, ходьте!

БЕРАНЖЕ: (*Dudardovi*) Ні, ходьте вы, а я за вами.

ДУДАР: (*Bérengerovi*) Але ні, ходьте вы. А я за вами.

БЕРАНЖЕ: (*Dudardovi*) Прошу, прошу, а я такой по вас.

ГАСІЧ: Быстро, быстро, подьме!

ДУДАР: (*Bérengerovi*) Я по вас.

БЕРАНЖЕ: (*Dudardovi*) Ні, я по вас.

(*Oba překročí okno současně. Hasič jim pomáhá, zatímco opona padá.*)

ДРУГЫЙ ОБРАЗ

U Jeana. Konstrukce scény je téměř stejná jako v předešlém obraze. To znamená, že plocha jeviště je rozdělena na dvě části. Vpravo je vidět Jeanův pokoj, jenž zabírá tři čtvrtiny nebo čtyři pětiny plochy na délku. V pozadí u stěny je postel, v níž leží Jean. Uprostřed je pohovka nebo křeslo, do něhož se posadí Bérenger. Vpravo uprostřed jsou dveře do Jeanovy koupelny. Až půjde Jean do koupelny, bude slyšet, jak teče voda z kohoutku, ze sprchy. Vpravo pokoje je stěna, oddělující prostor na dvě části. Uprostřed vedou dveře na schodiště. Chceme-li udělat dekorace méně realistické, stylizované, je možno prostě postavit dveře bez stěny. Vlevo je vidět schodiště, poslední schody vedoucí k Jeanovu bytu, konec zábradlí a odpočívadlo. V pozadí dveře do bytu sousedů. O něco níž v pozadí vršek skleněných dveří s nápisem „Domovník“. Když se zvedne opona, leží Jean v posteli zády k divákům, přikryt pokrývkou. Je slyšet, jak kašle. Za několik okamžiků je vidět Bérengera, jak vystupuje po schodišti. Klepe na dveře, Jean neodpovídá. Bérenger zaklepe znovu.

БЕРАНЖЕ: Жане!

ЖАН: (*stále leží zady k divákům, chraptivým hlasem*) Што є?

БЕРАНЖЕ: То єм я. Прийшов єм вас навщівити.

ЖАН: Хто є там?

БЕРАНЖЕ: Я, Беранже. Не вирушую?

ЖАН: А, то сьте вы. Подьте дале.

БЕРАНЖЕ: (*se pokouší otevřít*) Двері суть заперты.

ЖАН: Дораз. Ох... (*Jan se zvedne, skutečně ve značně špatné náladě. Má na sobě zelené pyžama, vlasy rozčuchané.*) Дораз! (*Otáčí klíčem v zámku*) Дораз! (*Jde si zas lehnout, vlezte pod pokrývku, jako předtím*) Подьте дале!

БЕРАНЖЕ: (*vejde*) Добрый день, Жан!

ЖАН: (*v posteli*) Кілько є годин? Як то, же не сьте в уряді?

БЕРАНЖЕ: А вы сьте фурт в постелі? Як то, же не сьте в уряді? Може вас вирушую?

ЖАН: (*stále zády*) Є то чудне, але не спознавам ваш голос.

БЕРАНЖЕ: Ани я ваш.

ЖАН: (*stále zády*) Сядьте собі!

БЕРАНЖЕ: Сьте хворый? (*Jan odpoví zabručením*) Знате, было то од мене глупе, же єм ся з вами погадав за таку сомарину.

ЖАН: Яку сомарину?

БЕРАНЖЕ: Та вчера...

ЖАН: Што вчера? Де вчера?

БЕРАНЖЕ: Уж сьте забыли? Тадь про того носорога, про того нещастного носорога.

ЖАН: Якого носорога?

БЕРАНЖЕ: Та того носорога, або кідь хочете, двох нещастных носорогів, котрых сьме обидва віділи.

ЖАН: Ага, гей, дашто сі споминам... Хто вам повів, же тоты носорогы суть нещастны?

БЕРАНЖЕ: То ся лем так гварить.

ЖАН: Добрі. Забуднийме на то.

БЕРАНЖЕ: Перебачте.

ЖАН: Я ся якось недорбі чую. (*Zakašle*).

БЕРАНЖЕ: Зато асі і лежите в постелі. (*Změní tón*) А знате, Жане, обидва сьме мали правду. Теперь уж є то доказане. В місті ся обявили носорогы з двома рогами і з єдным.

ЖАН: Но, што єм вам гварив? О то гірше.

БЕРАНЖЕ: Шак гей, гірше уж ани не може быти.

ЖАН: (*se otočí a sedne si na postel tváři k Bérengerovi*) Я ся якоська пла-но чую, чую ся барз плано!

БЕРАНЖЕ: То ня мерзить. Што є вам?

ЖАН: Не знам. Якоська ся чудні чую, барз чудні.

БЕРАНЖЕ: Чуєте ся слабый?

ЖАН: Наopak. Вшытко во мі кыпить.

БЕРАНЖЕ: Може сьте ся нахолодили а мате горячку?

ЖАН: Не знам, може і мам даяку. Болить ня голова.

БЕРАНЖЕ: Ай сьте дакус захрипнутый. Зато єм не спознав ваш го-лос.

ЖАН: Чом бы єм мав быти захрипнутый? Мій голос є фурт ров-накый, то ваш ся змінив.

БЕРАНЖЕ: Мій?

ЖАН: Чом бы ні?

БЕРАНЖЕ: Вшытко ся може стати. А я єм сі то даяк не вшимнув⁷.

ЖАН: Што сі уж вы можете вшимнути? (*Položí si ruku na čelo*) Болить ня чало. Асі єм ся дагде бухнув. (*Jeho hlas je ještě víc chraptivý.*)

БЕРАНЖЕ: Коли сьте ся бухли?

ЖАН: Не памятам сі.

БЕРАНЖЕ: Але то вас мусило заболіти, кідь сьте ся бухли.

ЖАН: Може єм ся бухнув, кідь єм спав.

БЕРАНЖЕ: Исто бы сьте ся од болести збудили. А мали бы сьте на чалі бозулю. (*Pozoruje Jana*) Тадь вы ту мате бозулю!

ЖАН: Бозулю?

БЕРАНЖЕ: Гей. Маленьку бозулю.

⁷ **Вшимнути** (од словац. všimnúť) – спостерегнути, звернути увагу.

ЖАН: Де?

БЕРАНЖЕ: Ту ага. (*ukazuje Janovi na čelo*) Ту ся вам выпучіла, над самым носом.

ЖАН: Я не можу мати бозулю. В нашій родині ніхто дашто таке не мав.

БЕРАНЖЕ: Мате зеркало?

ЖАН: Но тото! (*Ohmatává si čelo*) Досправды, штоська там є. Іду ся попозерати до купелні. (*Rychle vstane a odejde do koupelny. Berenger ho sleduje pohledem. Z koupelny.*) Мате правду, є ту бозуля. (*Vrátí se z koupelny. Je zelenější v obličejí.*) Гварив єм вам, же єм ся бухнув.

БЕРАНЖЕ: Не вызерате добрі. Даякый сьте цалком зелений, і дыхате даяк барз тяжко. Не мате ангіну?

ЖАН: Чом бы єм мав мати ангіну?

БЕРАНЖЕ: Не є на тім нич страшне. І я звикну мати ангіну.

ЖАН: (*hlasem ještě víc ochraptělym*) То перейде.

БЕРАНЖЕ: Мате правду. Пару днів собі одпочінете а вшытко буде в порядку.

ЖАН: Не маю коли одпочівати. Мушу собі зганяти потраву⁸.

БЕРАНЖЕ: Кідь ся вам хоче їсти, не є то з вами аж таке плане. А доктора сьте не кликали?

ЖАН: Не треба мі ниякого доктора! Я ся лічу сам.

БЕРАНЖЕ: Шкода, же не вірите медицині.

ЖАН: Докторы лем собі вымышляють шелякы хворобы, котры в скучности ани не екзістують.

БЕРАНЖЕ: Є в тім шляхетный замысел. Они мають радість, же можуть лічіти людей.

ЖАН: Зато вымышляють шелякы хворобы, шелякы хворобы!

БЕРАНЖЕ: Може і вымышляють, але кідь сі їх вымышлять, потім їх ай вылічать.

ЖАН: Я вірю лем ветерінарём.

БЕРАНЖЕ: (*vezme Jeanovo zápěstí*) Якостька ся вам зачали звекшовати жыли. Ага, якы суть напучаны.

⁸ **Потрава** (од *словац.* potrava) – їдло, страва.

ЖАН: То є признак силы.

БЕРАНЖЕ: Правдаже, є то признак силы а здравя, але... (*Pozoruje z větší blízkosti Jeanovo předloktí, třebaže se Jeanovi podařilo prudce ruku odtáhnout.*)

ЖАН: Што сі ня обзерате, як даяке екзотічне звіря?

БЕРАНЖЕ: Ваша кожа...

ЖАН: Чом вас трапить моя кожа? Я ся вам до вашой кожи не старам!

БЕРАНЖЕ: Здає ся мі... же прямо перед очамі мінить барву. До зелена. (*Chce uchopit Jeana za ruku*) А зачинать грубнути...

ЖАН: (*odtáhne znovu ruku*) Што ня телё омацавате? Дайте мі покій! Знервознює ня то.

БЕРАНЖЕ: Є то овелё гірше, як єм собі думав. (*Jeanovi*) Закличу доктора. (*Míří k telefonu.*)

ЖАН: Охабте той телефон! (*Přiskočí k Bérengerovi a odstrčí ho. Bérenger zavravorá*) Не пхайте ніс, де вам не треба.

БЕРАНЖЕ: Добрі, добрі. Хотів єм як найліпше.

ЖАН: (*kašle a hlučně oddychuje*) Я ліпше знам, што є про ня ліпше.

БЕРАНЖЕ: Тяжко ся вам дыхатъ.

ЖАН: Каждый дыхатъ, як може. Вам ся не любить, як я дыхам, мі ся не любить, як вы дыхате. А вы дыхате так, же вас скоро ани не чути, як кебы сьте такой теперь мали душу выпустити.

БЕРАНЖЕ: То є правда. Я не мам таку силу як вы. Зато ся не мусите такой злостити. Шак знате, же єм ваш приятель.

ЖАН: Приятельство не екзітує. А на ваше приятельство я не вірю.

БЕРАНЖЕ: Вы ня уражате.

ЖАН: Не мате чом ся уражати.

БЕРАНЖЕ: Дорогий Жан...

ЖАН: Не єм вам ниякий дорогой Жан.

(Jean běhá už chvíli po pokoji jako zvíře v kleci ode zdi ke zdi. Bérenger ho sleduje, občas poněkud ustoupí, aby se mu vyhnul. Janův hlas je čím dal ochraptělejší.)

БЕРАНЖЕ: Здає ся мі, же переживате даяку моралну крізу. Не треба ся так злостити, не треба!

ЖАН: Перед тым мі было тісно в облеку, тепер уж мі є тісна ай піжама. (*Rozbaluje si a zapíná opět kabátek od pyžama.*)

БЕРАНЖЕ: Ох, боже! Што ся то робить з вашов кожов!

ЖАН: Зась тота моя кожа! Але што вам до того! Є то моя кожа а я ей не выміню за нич на світі.

БЕРАНЖЕ: Але ваша кожа ся зачінають подобати на скуру.

ЖАН: Но а што? Буде певніша. Не буде така гаклива на холод.

БЕРАНЖЕ: Съте все зеленіший.

ЖАН: Што, уж вам цалком перескочило з тыма барвами?! Не мате галуцінації? Асі съте ся зась напили?

БЕРАНЖЕ: Вчера гей, днесь ани квапку.

ЖАН: А, кашлю на то, брр...

БЕРАНЖЕ: Што съте гварили?

ЖАН: Нич єм не гварив... Лем єм зробив: брр... мі ся то так любить. Ох, як мі є горячо. Брр... хвилёчку. Піду ся освіжити.

БЕРАНЖЕ: (*zatímco Jan vběhne do koupelny*) Він мать горячку.

(*Jan je v koupelně, je slyšet, jak oddychuje,
je také slyšet, jak teče voda z kohoutku.*)

Голос Жана. Бррр...

БЕРАНЖЕ: А знате, што ся стало з паном Буячком? Перемінив ся на носорога.

ГОЛОС ЖАНА: (*z koupelny*) Што ся стало з паном Буячком?

БЕРАНЖЕ: Змінив ся на носорога.

ГОЛОС ЖАНА: Добрачиско Буячко ся став носорогом. Ха-ха-ха!
(*Vstrčí hlavu pootevřenými dveřmi koupelny. Je silně zelený. Roh nad nosem je větší.*)

БЕРАНЖЕ: Прошу вас, довольте мі закликати доктора.

ЖАН: В жаднім припаді. Категорічно вам то заказую. Не знашам впертых людей. (*Jan vejde do pokoje. Bérenger ustoupí poněkud zděšeně, protože Jan je ještě zelenější a mluví se značnou námahou. Jeho hlas je k nepoznání.*) Про нёго є то може і ліпше.

БЕРАНЖЕ: Што то гварите, милый приятелю? Як собі можете дашто таке мыслити?

ЖАН: А што як ся му любить быти носорогом? Што кідь го то тішить? Што є на тім таке незвычайне?

БЕРАНЖЕ: Правдаже, нич незвычайне на тім не є. Але похыбую, же ся му то любить.

ЖАН: А чом бы ні.

БЕРАНЖЕ: Тяжко ся мі то обяснює, оно і так є вшытко ясне.

ЖАН: Повім вам, я нич планого в тім не віджу. А кідь ся то так возьме, носорогы суть такы самы бытості як і мы, они тыж мають право на живот!

БЕРАНЖЕ: Покры не суть животу небеспечны! Знате собі представи-ти, якый є ту розділ в менталіті?

ЖАН: (*chodí po pokoji sem a tam, občas vejde do koupelny a zas se vrátí*)
Думате собі, же наша менталіта є ліпша?

БЕРАНЖЕ: Маме преці свою властну, людську моралку а тото ся не дасть порівнєвати зо звірячов моралков.

ЖАН: Моралка! Дайте покій з моралков! Моралка є пережыток!

БЕРАНЖЕ: А што бы мало быти намісто нєй?

ЖАН: (*chodí sem a tam*) Природа!

БЕРАНЖЕ: Природа?

ЖАН: (*chodí sem a tam*) Природа мать свої законы. А моралка є про-тив природі. Треба обновити основы живота. Мусиме ся вернути ку первобытній чістоті.

БЕРАНЖЕ: Не можу з вами сугласити...

ЖАН: (*dýchá hlučně*) Я хочу дыхати! Мам право на простор!

БЕРАНЖЕ: Лем кушічко поуважуйте, мы маме філозофію, котру звірята не мають. Мы маме сістем цінностей, котры ся не дають ничім замініти. Стороча го будовала людська цівілізація!..

ЖАН: (*stále v koupelně*) Вшытко то зничіме і каждому буде ліпше.

БЕРАНЖЕ: Вы жартуете, фантазіруете як поет.

ЖАН: Брр... (*Skoro zatroubí.*)

БЕРАНЖЕ: Ани во сні бы ня не нападло, же сьте іщі ай поет.

ЖАН: (*vyjde z koupelny*) Брр... (*Znovu zatroubí.*)

БЕРАНЖЕ: Знам вас барз добрі на то, жебы єм увірив, же то мыслите важні. Вы сам добрі знате, же чоловік...

ЖАН: Чоловік... Тото слово уж нігда при мі не высловуйте!

БЕРАНЖЕ: Хотів ем вам повісти, же людська бытость, людськость, гуманізм...

ЖАН: Гуманізм є пережиток. А вы сьте смішна сентіментална музейна атрапа.

(*Vrátí se do koupelny.*)

БЕРАНЖЕ: Але, але... а што людський дух?..

ЖАН: (*v koupelně*) Баналны фразы! Самы глупотины!..

БЕРАНЖЕ: Глупотины?

ЖАН: (*z koupelny hlasem velmi ochraptělým, těžko srozumitelným*) Абсолютны глупотины! Вшытко рішить сила!

БЕРАНЖЕ: Чудую ся, же то чую праві од вас, милый Жан. Вы страчате розум. Ачей бы сьте ся не хотіли стати носорогом?

ЖАН: А чом бы і ні? Я не ем затяженный ниякыма передсудками.

БЕРАНЖЕ: Гварьте ясніше. Я вам не розумлю. Плано артикулуєте.

ЖАН: (*stále z koupelny*) Дайте сі вычістити уха.

БЕРАНЖЕ: Што?

ЖАН: Уха сі дайте вычістити! Я гварю, же чом бы ем ся не міг стати носорогом? Я люблю зміны.

БЕРАНЖЕ: Чути од вас... дашто таке... (*Bérenger se odmlčí, protože Jan se zjeví v hrůzné podobě. Jan skutečně celý zezelenal. Boule na čele se změnila téměř v nosorožčí roh.*) Боже мій! Та вы сьте страшили не лем розум, але ай голову! (*Jan se vrhne k posteli, hodí pokrývku na zem, pronáší zuřivá a nesrozumitelná slova, vydává neslýchané zvuky.*) Не злостийте ся! Лем ся упокойте! Я вас не спознавам.

ЖАН: (*málo zřetelně*) Є мі горячо... барз горячо. Дайте вшытко гет... Шаты грызуть... шаты ня грызуть... (*Spustí kalhoty od pyžama.*)

БЕРАНЖЕ: Што то робите? Я вас не спознавам... Были сьте такый ганьбливый.

ЖАН: До мочариска... До мочариска!

БЕРАНЖЕ: Попозерайте ся на мене! Вызерате, як кебы сьте ня ани не віділи! Ани не чули!

ЖАН: Чую вас барз добрі! Віджу вас барз добрі! (*Míří k Bérengerovi se skloněnou hlavou. Ten ustupuje*)

БЕРАНЖЕ: Давайте позір!

ЖАН: (*hlučně oddechuje*) Перебачте. (*Pak pádí do koupelny.*)

БЕРАНЖЕ: (*se tváří, jako by chtěl utéci ke dveřím vlevo, pak se otočí a jde za Janem do koupelny*) Не можу го ту охабити самого, є то мій камарат. (*Z koupelny*) Закличу доктора. Потребуєте го. Вірьте мі.

ЖАН: (*rozhorleně*) Ні!

БЕРАНЖЕ: (*v koupelně*) Потребуєте го. Упокойте ся, Жан! Съте смішний. О, над носом вам росне ріг!.. Съте носорог!

ЖАН: (*v koupelně*) Роспучу тя, роспучу! (*V koupelně je velký hřmot, troubení, rachot padajících předmětů, roztráštěného zrcadla, pak se ukáže Bérenger, celý vyděšený, jak zavírá s námahou dveře do koupelny, přes oračný odpor, který diváci tuší.*)

БЕРАНЖЕ: (*strká do dveří*) Став ся з нєго носорог, він є носорог! (*Bérengerovi se podařilo zavřít dveře. Kabát má provrtaný rohem. V okamžiku, kdy se Bérengerovi podařilo zavřít dveře, prorazí je roh nosorožce. Zatímco se dveře viklají pod náporem zvířete, rámus v koupelně neustává a je slyšet střídavé troubení a s těžší srozumitelná slova: zuřím, mizero, darebáku, atd. Bérenger se vrhne ke dveřím vlevo*) Тото єм од нєго не чекав. (*Otevře dveře na schodiště a zatluče několikrát pěstí na dveře vzadu.*) Мате в домі носорога! Кличте поліцію!

(*Dveře se neotevrou.*)

БЕРАНЖЕ: (*se vrhne na schodiště*) Домовник! Домовник! Кличте поліцію, мате в домі носорога! Домовник! (*Je vidět, jak se otvírá vrch dveří domovníkovy lóže. Objeví se nosorožčí hlava*) Далшый носорог!

(*Bérenger vyběhne rychle po schodech nahoru. V té chvíli se dveře do susedova bytu otevrou a objeví se dvě malé nosorožčí hlavy.*)

БЕРАНЖЕ: (*vejde do Janova pokoje. Dveře koupelny se stále otřásají. Bérenger jde k oknu, jež je naznačeno prostým závěsem v popředí scény, obráceným k obecenstvu. Je u konce sil, málem omdlí, brebtá.*) Ах, панебоже! Панебоже! (*S velkou námahou překročí okno a sestoupí až na okraj orchestřiště, ale rychle se vrátí, protože v té chvíli je vidět, jak v orchestřišti přeběhne plnou rychlostí množství nosorožcích rohů v řadě. Bérenger se vrátí, jak nejrychleji dovede, chvíli se dívá oknem*) На улиці є їх ціле стадо! Ціла армада

носорогів ся жене по головній улиці! Як ся з тады дістану? Як? Як? (*Pomateně pobíhá ke všem východům a zase k oknu, zatímco se dveře koupelny neustále otřásají a je slyšet Jana, jak troubí a pronáší nesrozumitelné nadávky. Pokaždé, když se Bérenger při svých zmatených pokusech o útěk ocitne před sousedovými dveřmi nebo na schodišti, uvítají ho nosorožčí hlavy, jež troubí a nutí ho k ústupu.*) Ціле стадо носорогів? (*Lomí rukama*) Што мам робити? (*Jde znovu k různým východům, ale pohled na nosorožce ho vždy odradí. Když se opět ocitne před dveřmi koupelny, zdá se, že dveře každou chvíli povolí. Bérenger se vrhne proti zdi v pozadí a ta ustoupí. V pozadí je vidět ulici. Bérenger utíká a křičí*) Носорог! Носорог! (*Rámus, dveře koupelny co nevidět povolí.*)

ТРЕТЯ ДІЯ

Rozvržení jeviště téměř stejné jako v předešlém obraze. Jsme v Bérengerově pokoji, jenž se úplně podobá Jeanovu pokoji. Pouze detaily, dva tři kusy nábytku naznačí, že jde o jiný pokoj. Vlevo schodiště, odpočívadlo. Na zadním konci odpočívadla dveře. Není tu domovnická lože. V pozadí pokoje je pohovka. Bérenger leží na pohovce zády k obecenstvu. Je tu též křeslo a stoleček s telefonem, snad ještě další stůl a židle. V pozadí otevřené okno. V popředí scény okenní rám. Bérenger leží oblečen na pohovce. Má ovázanou hlavu. Asi má tíživé sny, protože sebou ve spánku hází.

БЕРАНЖЕ: Ні. (*Ticho*) Рогы, позор на рогы! (*Ticho. Pak je slyšet dusot značného počtu nosorožců, kteří běží pod oknem.*) Ні! (*Spadne na podlahu, jak se brání proti tomu zlému snu, a probudí se. Položí si ruku na čelo, celý vyděšený, pak jde k zrcadlu, nadzvedne si obvaz, zatímco hluk se vzdaluje. Ulehčeně si oddechne, protože vidí, že bouli nemá. Táhá, jde k pohovce, natáhne se, pak okamžitě vstane. Jde ke stolu, vezme láhev koňaku a sklenku, jako by si chtěl nalít. Po krátkém vnitřním boji položí láhev a sklenku opět na původní místo.*) Мусиш мати силну волю! Силну волю! (*Chce jít znovu k pohovce, ale pod oknem je opět slyšet běh nosorožců. Bérenger si položí ruku na srdce*) Ох! (*Jde k oknu v pozadí, dívá se chvíli z okna, pak okno rozčileně zavře. Hluk ustane, jde k stolku, chvíli váhá, pak s gestem naznačujícím „všechno je marné“ naleje si plnou sklenku koňaku a jedním douškem ho vypije. Postaví láhev a sklenku na místo. Zakašle. Zdá se, že ho vlastní kašel znepoko-*

juje, zakašle podruhé a poslouchá se, jak kašle. Znovu se podívá na okamžik do zrcadla. Zakašle, otevře okno, je slyšet opět silnější supění zvířat, znovu zakašle) Hi! To не є оно! (Uklidní se, zavře okno, ohmatá si čelo zespod obvazu, jde k pohovce, jako by chtěl spát.)

(Je vidět Dudarda, jak jde po posledních stupních schodiště, jak přichází na odpočívadlo a klepe na Bérengerovy dveře.)

БЕРАНЖЕ: (vyskočí) Што, што є?

ДУДАР: Прийшов єм вас навцівити, Беранже, навцівити єм вас прийшов.

БЕРАНЖЕ: Хто є там?

ДУДАР: То єм я, то єм я.

БЕРАНЖЕ: Хто я?

ДУДАР: Я, Дудар.

БЕРАНЖЕ: А, то сьте вы, подьте дале.

ДУДАР: Не вырушую⁹? (Pokouší se otevřít dveře) Двері мате заперты.

БЕРАНЖЕ: Хвілечку! Уж іду! (Jde otevřít, Dudard vejde.)

ДУДАР: Добрый день, Беранже.

БЕРАНЖЕ: Добрый день, Дударе. Кілько є теперь годин?

ДУДАР: Што сьте ся ту так забарікадовали? Нигде вас не видно! Як ся чуєте? Ліпше?

БЕРАНЖЕ: Перебачте, але не спознав єм ваш голос. (Bérenger jde otevřít okno) Гей, гей, куцічко ліпше.

ДУДАР: Голос мам такый як фурт. І ваш голос єм такой спознав.

БЕРАНЖЕ: Перебачте, але ся мі здало... ні, ні, правдаже, ваш голос є тот самы. А мій ся тыж не змінив, гейже?

ДУДАР: Чом бы ся мав змінити?

БЕРАНЖЕ: А може єм куцік захрипнутый. Што сі думате?

ДУДАР: Ні... думам собі, же не сьте ани куцік захрипнутый.

БЕРАНЖЕ: Дякую. Упокоїли сьте ня. Сядьте собі. Ту, до кресла.

ДУДАР: (se uvelebí v křesle) Фурт ся плано чуєте? І голова фурт бо-
лить? (Ukáže na Bérengerův obvaz)

⁹ **Вырушувати** (од словац. vynušovať) – мішати, заважати.

БЕРАНЖЕ: Гей, голова фурт іщі болить, але бозулю не мам... Што?
(*Nadzvedne obvaz, ukáže Dudardovi čelo.*)

ДУДАР: Не мате там нияку бозулю. Нич там не видно.

БЕРАНЖЕ: (*se žene k zrcadlu a nadzvedne si obvaz*) Не є, нич там не є...
Знате, так ся то вшытко зачінаць.

ДУДАР: Што ся зачінаць?

БЕРАНЖЕ: Я ся бою стати... дакым інакшым.

ДУДАР: Сядьте собі а упокойте ся.

БЕРАНЖЕ: Гей, мате правду, мушу ся упокоїти. (*sedne si*) Знате, я ся
нияк не можу з того спамятати.

ДУДАР: Знам, кволі Жанові.

БЕРАНЖЕ: Гей, кволі Жанові, але ай кволі далшым.

ДУДАР: Я вам розумлю, мусив то про вас быти шок.

БЕРАНЖЕ: Принайменшім шок, а то што ся стало, є само о собі зне-
покоїве. Мене то цалком вышмарило з коляєх. Як сі то объяс-
нюете вы?

ДУДАР: Я іщі не мам на то одповідь. Може є то даяка чудна гра при-
роды? Хто знать? Але мы двоє зістанеме такы, якы сьме. Не
будеме ся знервознєвати про дакілько припадів переміны
на носорога. Але тыж є можливе, же є то хвороба.

БЕРАНЖЕ: Шак тото, бою ся, же є то наказливе.

ДУДАР: Не треба на то мыслити. Вы придаєте тому барз великий
вызнам. Припад з Жаном не є типічний ани репрезента-
тивный. Він був так кушчічко дикый, ексцентрічний і нер-
возный чоловік, а чудаці преці не творять середину. Посе-
редность розгодує о вшыткім. Посередность – то є нормал-
ность.

БЕРАНЖЕ: Є то правда, є то барз разумне – тото, што гварите. Мене
то упокоює... (*Je slyšet, jak pod oknem v pozadí pádí nosorožci.*)
Чуєте?

ДУДАР: Шак уж їм дайте покій! (*Bérenger zavře okno*) Чом они вам так
заваджають?

БЕРАНЖЕ: Бою ся, же не єм проти той епідемії дость імунный.

ДУДАР: Як бы то не было, але думам сі, же тота наказа не є смертелна.
Єм пересвідчений, же як чоловік хоче, вылічіть ся з того.

БЕРАНЖЕ: Не дасте сі коняк? (*Jde ke stolku, kde je láhev.*)

ДУДАР: Ні, дякую, я не пю. Але як кебы ем ту не був, дайте сі. Як ся вам хоче, не ганьбийте ся.

БЕРАНЖЕ: Алкогол є добрый на вшыткы епідемії: він робить чоловіка імунным. Забиять, наприклад, хріпковы бацілы.

ДУДАР: Може не забиять вшыткы бацілы. А хто знать, як є то з тов перемінов чоловіка на носорога...

БЕРАНЖЕ: (*Podává plnou sklenku Dudardovi.* Факт сі не дате?

ДУДАР: Ні, перед обідом нигда не пю. Дякую.

БЕРАНЖЕ: (*vypije koňak, sklenku a láhev drží dál v ruce, zakašle.*)

ДУДАР: Но видите. Шкодить вам то. Такой зачінаете кашляти.

БЕРАНЖЕ: Гей, зачінам кашляти... А якый є то кашель?

ДУДАР: Як у каждого, хто ся напе дачого острого.

БЕРАНЖЕ: (*položí sklenku a láhev na stůl*) А не був то даякый чудный кашель? Быв то обычайный людський кашель?

ДУДАР: О што вам іде? Ясні, же то був обычайный людський кашель. Якый бы міг іщі быти?

БЕРАНЖЕ: Не знам... Може быти звірячий... кашель... Што сі думате, носорогы кашлють?

ДУДАР: Слушайте, Беранже. Є то смішне. Самы сі вымышляте якісь проблемы, давате незмыселны вопросы... А гварили сьте, же найліпша оборона є сила волі.

БЕРАНЖЕ: Гей, то є ясне.

ДУДАР: Так докажте, же ей мате. Докажте то самому собі, наприклад... перестаньте пити коняк...

БЕРАНЖЕ: Вы мі не хочете розуміти. Іщі раз вам высвітлюю, я пю коняк лем зато, же він ня охранює перед тым найгіршым... Я то мам добрі вымыслене. Скінчіт ся епідемія і я перестану пити, так ем ся розгоднув іщі перед тым, але на час ем то мусів одложити..

ДУДАР: Вы сі лем вымышляте выгваркы.

БЕРАНЖЕ: Гей, вы сі то мыслите? В кождім припаді, то не мать нич сполочне з тым, што ся ту робить.

ДУДАР: Хто знать.

БЕРАНЖЕ: (*zděšeně*) Вы сі тот факт мыслите? Здає ся вам, же то може пятыка? Але я не єм ниякый алкогалік. (*Jde k zrcadlu a pozoruje se*) А што кідь уж... (*Ohmatává si čelo pod obvazem*) Нич ся не змініло. Асі мі коняк не пошкодив, то доказує, же є ужиточным... В крайнім припаді є нешкодливый.

ДУДАР: То був лем жарт, Беранже. Хотів єм вас дакус позлостити. Вам хыбить почутя гумору, то є ваша біда, хыбить вам гумор.

БЕРАНЖЕ: Але я ся чую быти зодповідный за то, што ся ту діє. Сам єм участник того вшыткого і не могу ся на то вшытко позерати лем так... Кідь сьме затягнуты до подій, кідь ся нечekanі стрітимо з грубов реалностєв фактів, одразу вам дойде, же вшытко ся вас дотыкать. А так то чоловіка шокує, не може зістати холоднокровный. Єм шокованый, шокованый і нияк ся не могу спамятати.

ДУДАР: Я єм так само шокованый, як і вы. Точніше, був єм шокованый. Теперь уж єм сі зачав звыкати.

(*Znova je slyšet hluk, jak běží nosorožci, tentokrát pod rámem okna vpředu scény.*)

БЕРАНЖЕ: (*vyskočí*) Уж суть ту зась! Уж зась! О, ні, ні, я сі на то нигда не звыкну. Мам того повну голову. В ночі не могу заспати а во дні потім ледва стою на ногах.

ДУДАР: Берте порошок на спаня.

БЕРАНЖЕ: Потім є то іщі гірше. Кідь засплю, сниють ся мі страшны сны.

ДУДАР: Вы вшытко берете барз близко ку сердцю. Змірте ся з фактом і не думайте о нім. Кідь ся то так стало, потім інакше то быти ани не могло.

БЕРАНЖЕ: Так тото уж є фаталізм.

ДУДАР: Ні, мудрость. Кідь даякый яв пробігать, значіть, же є на то даяка причина. А тоту причину треба глядати. Милый мій Беранже, фурт ся мусиме снажыти, жебы сме веці порозуміли. А порозуміти значіть – оправдати.

(*Nějakou chvílí bylo vidět Daisy, jak vystupuje po posledních stupních schodiště vlevo. Klepe na Bérengerovy dveře. Pod paží nese košík.*)

ДУДАР: Беранже, дахто клопкаты. Дахто ку вам іде.

БЕРАНЖЕ: (*křičí směrem k nosorožcům*) Є то ганьба! Ганьба! Цала тота ваша машкарада!

ДУДАР: Дахто вам клопкать на двері, не чуєте?

БЕРАНЖЕ: Прошу вас, отворьте.

(*Dívá se dál na nosorožce, jejichž hluk se vzdaluje, ale už nic neříká. Dudard jde otevřít dveře.*)

ДЕЙЗІ: (*vstoupí*) Добрий день, пане Дударе!

ДУДАР: То сьте вы, слечно Дейзі?

ДЕЙЗІ: Є ту Беранже? Є му ліпше? Де є?

ДУДАР: (*ukazuje na něj prstem*) Там аде.

ДЕЙЗІ: Сегінятко, никого не мать. Є дакус хворый, мусить му дахто помочи.

ДУДАР: Сьте добра душа, слечно Дейзі.

БЕРАНЖЕ: (*se otočí, okno nechá otevřené*) А, слечно Дейзі, то є од вас миле, же сьте прийшли.

ДУДАР: То є правда.

ДЕЙЗІ: Уж є вам ліпше?

БЕРАНЖЕ: (*Daisy*) Голова, фурт тота нещастна голова! Болить і болить! Што сі о тім думате?

ДЕЙЗІ: Думам собі, же бы сьте сі мали одпочінути.

ДУДАР: (*Bérengerovi a Daisy*) Не єм ту звышний?

ДЕЙЗІ: (*Dudardovi*) Чо бы сьте ту мали быти звышний? (*Bérengerovi a Dudardovi*) Мам про вас свіжу справу. Ботар ся став носорогом.

ДУДАР: Што сьте?

БЕРАНЖЕ: То не є можне! Тадь він був проти тому... Докінця протестовав. Не мам правду, Дударе?

ДУДАР: Мате правду.

ДЕЙЗІ: Знам, же був проти. А преці ся став носорогом. Двадцатьштири години по панові Мотыликові.

ДУДАР: Но што уж. Каждый мать право на розвой.

БЕРАНЖЕ: Потім треба быти приправленным на вшытко. А преці, не можу тому увірити.

ДЕЙЗІ: Віділа єм, як ся мінів. Ёго послідны людскы слова были:
„Мусиме іти з духом добы.“

БЕРАНЖЕ: Іти з духом добы! Што є то за характер? (*Udělá rozmáchlé gesto.*)

ДУДАР: (*Daisy*) Од втоды, што маме запертый уряд, чоловік вас нігде не видить.

БЕРАНЖЕ: (*pokračuje pro sebe*) Яка наївность! (*Stejně gesto.*)

ДЕЙЗІ: (*Dudardovi*) Стачило зателефоновати!

ДУДАР: (*Daisy*) О, знате, я єм діскретный, слечно Дейзі, діскретный.

БЕРАНЖЕ: Кідь ся над тым вшыткым задумам, Ботарова переміна ня не удивує. Почесны люде ся дають легко окламати.

ДЕЙЗІ: Можу тот кошык положить на стіл? (*Postaví košík na stůl.*)

БЕРАНЖЕ: Быв то статечный хлоп, але zdeформовала го ненависть к началству... комплекс неровноцінності...

ДУДАР: (*Bérengerovi*) Мылите ся, змысел про колектів у нёго выграв над ёго анархізмом.

БЕРАНЖЕ: Носорогы суть анархісты, бо суть в меншыні.

ДУДАР: Затым іщі суть.

ДЕЙЗІ: Они, правда, суть в меншыні, але є їх фурт веце. Мій братанець ся став носорогом, ай зо женов. А уж не гварю о вызнамных особностях...

ДУДАР: Они суть барз активны і выбойны.

ДЕЙЗІ: Што кебы сьме ся наобідовали? Дашто єм вам принесла.

БЕРАНЖЕ: Сьте барз мила, слечно Дейзі.

ДУДАР: (*stranou*) Гей, барз мила.

ДЕЙЗІ: (*Dudardovi*. Зістанете з нами на обід?

ДУДАР: Не хотів бы-м вас обтяжовати.

ДЕЙЗІ: Але што сьте? Знате, же нам зробите радість. Не было легке позганяти дашто на їджіня. Обходы суть цалком выбракованы, тоты бештії зожеруть вшытко.

БЕРАНЖЕ: Требало бы їх нагнати до дяких великих кошарів... де бы были під контролов.

ДУДАР: Думам сі, же такый проєкт ся не дасть зреалізовати. Сполочность на охрану звірят як перша зачне протестовати.

ДЕЙЗИ: А каждый носорог мать даяких родичів, даяку родину або приятелів, а то вшитко іщі веце комплікуе.

БЕРАНЖЕ: Также каждый є даяк постиженный.

ДУДАР: А вшиткы ся солідарізують.

БЕРАНЖЕ: Мам вам помочи?

ДЕЙЗИ: (*Bérengerovi*) Не мусите, я знам, де суть таніры. (*Jde ke skříní a přináší přístroje.*)

ДУДАР: (*stranou*) Ага, як ся ту добрі вызнать!

ДЕЙЗИ: (*Dudardovi*) Также три приборы, і про вас. Зістанете, не?

БЕРАНЖЕ: (*Dudardovi*) Де бы сьте ішли?

ДЕЙЗИ: (*Bérengerovi*) Знате, чоловік сі на них звыкне. Стада носорогів ся проганяють по улицах а ніхто ся тому уж ани не чудеє. Люде ся їм выгнуть а ідуть дале.

ДУДАР: А то є наймудріше.

БЕРАНЖЕ: Я сі на то нияк не звыкну.

ДЕЙЗИ: Подьте радше ку столу.

(Zvenku je slyšet velký hluk nosorožčího stáda, které běží úprkem. Je také slyšet trumpety a bubny.)

БЕРАНЖЕ: Што є то? (*Všichni běží k oknu*) Што є то?

(Je slyšet, jak se řítí zed. Část jeviště je zavalena prachem, osoby, pokud je možné, zakrývá clona prachu. Je slyšet jen jejich hovor.)

БЕРАНЖЕ: Што ся то діє? Нич не віджу.

ДЕЙЗИ: Таніры будуть запрашены.

БЕРАНЖЕ: А маме по гігієні.

(Prach se rozptýlí.)

БЕРАНЖЕ: (*ukazuje prstem do hlediště*) Зничіли муры гасічской ста-ніці.

ДЕЙЗИ: (*jež odešla od okna a stojí u okna s talířem v ruce a čistí ho, rozběhne se k oběma mužům*) Выбігують вонка!

БЕРАНЖЕ: Вшиткы гасічі, цалый регімент носорогів з бубнами в чалі.

ДЕЙЗИ: Выбігли на булвары!

БЕРАНЖЕ: Уж ся то не дасть затримати!

ДЕЙЗІ: З дворів выбігують далшы і далшы носорогы.

БЕРАНЖЕ: І з домів!

ДУДАР: І через облакы!

ДЕЙЗІ: Біжать за остатныма.

(Ze dveří na chodbě vlevo pádí po schodech dolů muž; pak jiný muž s velkým rohem nad nosem, pak žena s nosorožci hlavou.)

ДУДАР: Уж не сьме во векшыні, сьме в меншыні.

БЕРАНЖЕ: Кілько є міджі ними єднорогых а кілько двойрогых носорогів?

ДУДАР: Який вдячний матеріал про научну діскусію!

(Všichni odstoupí od okna. Daisy vezme Bérengera pod paží a ten se nechá odvést. Dudard se vpůli cestě zastaví.)

ДУДАР: Не ем аж такой голодный. Радше бы ем обідовав дагде в природі...

ДЕЙЗІ: *(Dudardovi)* Кідь хочете одыйти, прошу, не можеме вас стримовати... Каждый є преці свободный.

БЕРАНЖЕ: *(Dudardovi)* Чоловік є вышшее створіня, чоловік є дашто веце як носорог.

ДУДАР: Не гварю гей, але не гварю ани не. Час вшытко укаже. Але повинность мі каже наслідовати моёго шефа і колектів в добрім і в злім... *(Začne se na jevišti točit dokolečka.)* Я їх не опущу, я їх не охаблю в біді.

ДЕЙЗІ: Мать добре сердце.

БЕРАНЖЕ: Мать аж барз добре сердце. *(Dudardovi, jak běží ke dveřím)* мате барз добре сердце, сьте людський. *(Daisy)* Затримайте го. Він ся мылить. Є аж барз людський.

ДЕЙЗІ: Што уж я ту зможу?

(Dudard otevře dveře a prchá; je vidět jak utíká se schodů.)

БЕРАНЖЕ: Мали сьте быти розгодніша, мали сьте го пересвідчіти, шак знате, же вас любить. Зробив то з нещастной ласкы. Не хочете ся побрати з ним?

ДЕЙЗІ: Ні. Хочу быти з вами.

БЕРАНЖЕ: *(se dívá z okna)* Уліці уж суть їхні, суть еден як другый, різнять ся лем почтом рогів, половина суть єднорогы, половина двойрогы.

(Je slyšet silný hluk běžících nosorožců. Tyto zvuky jsou však vyjádřeny hudbou. Na stěně v pozadí se objevují a zase mizejí stylizované nosorožci hlavy, jež budou až do konce hry stále početnější. Ke konci hry budou na stěně stále déle a déle, až nakonec jich bude plná stěna a zůstanou na ní trvale. Ty hlavy musí být stále hezčí přesto, že jsou nestvůrné...)

БЕРАНЖЕ: Не съте скламана, Дейзи? Же ні?

ДЕЙЗИ: О, ні, ні.

БЕРАНЖЕ: Так ем вас хотів потішити. Люблю вас, Дейзи, не охабляйте ня.

ДЕЙЗИ: Запрій облак, мій мілый. Суть барз глучны. І нароблять велё пороху!

БЕРАНЖЕ: Геј, геј, маш правду. *(Zavře okno vpředu, Daisy vzadu. Setkají se uprostřed jeviště)* Закля сьме разом, ничого ся не бою. Ах, Дейзи, уж ем собі думав, же ся нигда не залюблю до ниякой жены.

ДЕЙЗИ: А видиш, вшытко є можлие.

БЕРАНЖЕ: Збожнюю тя, Дейзи.

ДЕЙЗИ: Кідь ня ліпше спознаш, уж мі то може не повіш.

БЕРАНЖЕ: Чім ліпше тя буду знати, тым веце тя буду збожнєвати. Єсь така красна, така красна! *(Je opět slyšet nosorožci klus)* Не як тоты там. *(Ukáže rukou k oknu.)*

ДЕЙЗИ: Быв єсь днеська розумный? Не пив єсь коняк?

БЕРАНЖЕ: Ні, був ем розумный.

ДЕЙЗИ: Можу ті вірити?

БЕРАНЖЕ: *(poněkud zmateně)* Можеш мі вірити.

ДЕЙЗИ: Потім сі можеш дати єден погарик, то ті поможе. Де є флашка?

БЕРАНЖЕ: *(ukáže)* Там, на столику.

ДЕЙЗИ: *(jde ke stolečku, odkud vezme sklenku a láhev)* Добрі єсь ей сховав.

БЕРАНЖЕ: То жебы ня не покушала.

ДЕЙЗИ: *(nalila trochu do sklenky a podává ji Bérengerovi)* То маш за одміну.

БЕРАНЖЕ: (*vyříje koňak jedním douškem*) Дякую. (*Znovu natahuje sklenku.*)

ДЕЙЗІ: Ах, то ні, мій мілий. На днесь уж маш дость. (*Vezme sklenku a odnese ji s lahví ke stolečku*) А як голова? Не болить?

БЕРАНЖЕ: Овелё ліпше, моя мила.

ДЕЙЗІ: Потім даме долов обв'яз. Богзна як ті не пасує.

БЕРАНЖЕ: Ні, ні, не роб то.

ДЕЙЗІ: Але гей, даме го долов.

БЕРАНЖЕ: Мам страх, же там під ним дашто буде.

ДЕЙЗІ: (*sundá obvaz přes Béréngerův odpor*) Видиш, нич там не є. Чало маш гладке.

БЕРАНЖЕ: (*si ohmatává čelo*) Ты ня збавуєш моїх комплексів. (*Zvoní telefon*) Хто бы нам то міг телефоновати.

ДЕЙЗІ: Не озывай ся.

БЕРАНЖЕ: Чом?

ДЕЙЗІ: Не знам, може то так буде ліпше.

(*Telefon opět zazvoní.*)

БЕРАНЖЕ: (*Sejme sluchátko*) Гало! (*Místo odpovědi je slyšet ze sluchátka troubení.*)

(*Daisy náhle ustoupí a prudce zavěsí sluchátko*)

(*Telefon znovu zvoní.*)

ДЕЙЗІ: Выпний телефон.

БЕРАНЖЕ: Міністерство споїв то заказує.

ДЕЙЗІ: Ох, ты ся вшыткого боїш, на нич ся не одважиш, а іщі ня хочеш охрәнєвати!..

(*Dejzi perestruigne kabel, telefon přestane zvonit.*)

БЕРАНЖЕ: (*se vrhne k rádiu*) Запнеме сі радіо.

ДЕЙЗІ: Гей, мусиме знати нашу сітуацію. (*Z rádia je slyšet troubení. Bérénger otočí rychle knoflíkem. Rádio se odmlčí, avšak z dálky je ještě slyšet jako ozvěnu troubení.*) Зачінать то быти дость важне. Переставать ся мі то любити!.. (*Chvěje se.*)

БЕРАНЖЕ: (*velmi rozrušen*) Лем ся успокой! Успокой ся!

ДЕЙЗІ: Обсадили уж ай розглас¹⁰.

БЕРАНЖЕ: (*se chvěje rozčilením*) Лем ся успокой! Ничого ся не бій, успокой ся!

(*Daisy běží k oknu vzadu, dívá se, pak k oknu vpředu a dívá se.*)

ДЕЙЗІ: Тото уж не суть жарты. Они то мыслять важні.

БЕРАНЖЕ: Всяды уж суть лем они, нигде ништо інший. Уж ай влада перейшла на їх страну!

(*Bérenger a Daisy běhají k oknům, uprostřed jeviště se setkávají.*)

ДЕЙЗІ: Нигде ани єдного чоловіка.

БЕРАНЖЕ: Зістали сьме самы, цалком самы.

ДЕЙЗІ: Шак праві тото єсь хотів.

БЕРАНЖЕ: Ты єсь то хотіла!

ДЕЙЗІ: Ты!

БЕРАНЖЕ: Ты!

(*Hluk nosorožců je slyšet odevšad. Nosorožci hlavy zaplní stěnu vzadu. Vlevo, vpravo, v domě je slyšet dupot a supění zvířat. Všechny ty hrůzné zvuky však mají rytmus a jsou zhudebněny. Nejsilnější přicházejí zejména seshora ve formě dupotu. Na podlahu padá omítka. Dům se prudce otřásá.*)

ДЕЙЗІ: Земля ся трясє. (*Neví, kam by utíkala.*)

БЕРАНЖЕ: Ні, то суть нашы непарнокопытны сусіде. (*Ukazuje pěstí vlevo, vpravo, všude.*) Перестаньте! Ты ся не дасть нич робити! Шум є ту заказанный! Заставте тот брайгель¹¹!

ДЕЙЗІ: Думаш, же они тя чують?

(*Nicméně se rámus zeslabí a tvoří jen zvukné a hudební podmalování.*)

БЕРАНЖЕ: (*je rovněž vyděšen*) Не бій ся, любов моя! Єм ту з тобов. Є ті зо мнов плано? Не бій ся! Я не доволю, жебы ті дахто ублизыв!

ДЕЙЗІ: Є то, може, і наша хыба.

10 **Розглас** (од *словац.* rozhlas) – радіо.

11 **Брайгель** (од *словац.* brajgel) – крик, непорядок, глук.

БЕРАНЖЕ: Уж о тім не думай. Не треба. Мы жыеме свій жывот і будеме щастливы. Є то наша повинность. Они не суть планы, кідь ім ніхто не убліжуе. Успокой ся, ту собі сядь до кресла. (*Zavede ji ke křeslu.*) Успокой ся! (*Daisy usedne do křesla.*) Не даш сі погарик коняку, на повзбуджіня?

ДЕЙЗІ: Болить ня голова!

БЕРАНЖЕ: (*bere obvaz, který měl na začátku dějství sám na hlavě a ovázuje Daisinu hlavu*) Люблю тя, моя мила. Нич сі з того не роб. Они ся з того достануть.

ДЕЙЗІ: Они ся з того уж не достануть. Є то дефінітивне¹².

БЕРАНЖЕ: Люблю тя, шалені тя люблю.

ДЕЙЗІ: (*si sundá obvaz*) Най ся стае, што ся мусить стати. Мы уж з тым нич не зробиме.

БЕРАНЖЕ: Они вшыткы асі зошаліли. Світ є хворый, вшыткы суть хворы.

ДЕЙЗІ: Мы їх не вылічіме.

БЕРАНЖЕ: Слухай, Дейзі, а може іщі не є вшытко страчене. Мы будеме мати діти, нашы діти будуть мати діти. На то треба час, але мы двое можеме возродити людство.

ДЕЙЗІ: Возродити людство?

БЕРАНЖЕ: Раз уж таке было: Адам і Ева.

ДЕЙЗІ: Але я не хочу мати діти. Є то нуда.

БЕРАНЖЕ: Як потім хочеш спасти світ?

ДЕЙЗІ: А нач го спасати?

БЕРАНЖЕ: Нач, то є вопрос. Зроб то про мене, Дейзі. Захраньме світ.

ДЕЙЗІ: По тім вшыткім, што ся стало, терба захранёвати нас. Што кідь то мы сьме тоты ненормалны?

БЕРАНЖЕ: Гвариш блуды, Дейзі! Асі маш горячку!

ДЕЙЗІ: Видиш іщі дакого такого, як сьме мы?

БЕРАНЖЕ: Дейзі, не гварь дашто таке...

(Daisy se rozhlíží na všechny strany k nosorožcím hlavám na stěnách, na dveřích schodiště a také na okraji rampy.)

12 Дефінітивный (од слова *definitivný*) – конечный, дійсний.

ДЕЙЗІ: Тото вшитко суть люде. Ага, якы суть веселы. Асі є їм добрі в такій подобі. Не здасть ся мі, жебы были шалены. Суть цалком нормалны. Знають, же мають правду.

БЕРАНЖЕ: (*spráskne ruce a dívá se zoufale na Daisy*) Правду маме мы, Дейзі, мусиш мі вірити!

ДЕЙЗІ: Абсолютна правда не екзистує. Правду мать світ, не ты, не я!

БЕРАНЖЕ: Ні, Дейзі, я мам правду. Доказом того є, же мі розумиш, кідь з тобов бісідую.

ДЕЙЗІ: Тото не є ниякый доказ.

БЕРАНЖЕ: А далшый доказ є, же ты люблю так, як лем може муж любити жену.

ДЕЙЗІ: Чудный аргумент.

БЕРАНЖЕ: Я уж ті цалком не розумлю, ты не знаш, што гвариш. Ачей любов... любов... любов...

ДЕЙЗІ: Кущічко ся ганьблю за то, што ты называш словом любов, за тото хворе чутя, за тоту мужску слабость, і женьску тыж. То ся не дасть порівняти з тов ужаснов енергієв, яка є в тых вшиткых быгостях, котры суть ту всяды коло нас.

БЕРАНЖЕ: Хочеш енергію? Ту ей маш, ту маш свою енергію! (*Vlepi jí políček.*)

ДЕЙЗІ: Ёй!.. Нигда бы-м сі не помыслила... же ты... (*Schoulí se do křesla.*)

БЕРАНЖЕ: Ох! Перебач мі, моя мілована, перебач! (*Chce ji obejmout, Daisy se vymaní.*) Не знам, што то до ня вошло.

ДЕЙЗІ: То є ясне, дошли ті аргументы.

БЕРАНЖЕ: (*zatímco Daisy pláče*) Не мам ниякы аргументы. Ты собі думаш, же они суть силнішы як я, як мы обидвое?

ДЕЙЗІ: Исто.

(*Nosorožčí zvuky se stávají melodické.*)

ДЕЙЗІ: Чуєш? Співають!

БЕРАНЖЕ: То не є спів, але рычання.

ДЕЙЗІ: Є то спів.

БЕРАНЖЕ: А я ті гварю, же є то рычання.

ДЕЙЗІ: Асі єсь уж цалком зошалів! Они співають!

БЕРАНЖЕ: Ты не маш ниякый муыкалный слух!

ДЕЙЗИ: А ты зась, мое біднятко-сегінятко, гудьбі абсолютні не розу-миш. Лем ся на них попозерай, як ся грають, як танцюють.

БЕРАНЖЕ: Тото ту є танець?

ДЕЙЗИ: Танцюють по своїм. А якы суть красны.

БЕРАНЖЕ: Суть одпорны¹³.

ДЕЙЗИ: Не гварь о них так.

БЕРАНЖЕ: Перебач.

ДЕЙЗИ: Суть як богове.

БЕРАНЖЕ: Не переганяй, Дейзи. Лем ся на них ліпше попозерай.

ДЕЙЗИ: Не будь жарливый, мій дорогенькый. А одпусть і ты мі.

(Jde znovu k Bérengerovi, vztahuje k němu paže, chce ho obejmout. Tentokrát se Bérenger vyprostí.)

БЕРАНЖЕ: Маме цалком інакшы погляды, радше уж веце не диску-туйме.

ДЕЙЗИ: Не будь противный, прошу тя.

БЕРАНЖЕ: А ты не будь глупа.

ДЕЙЗИ: *(Bérengerovi, který se k ní otočí zády, dívá se do zrcadla a pozoruje svou tvář)* Мы уж сполочні не можеме жыти. *(Zatímco se Bérenger dál pozoruje, jde Daisy tiše ke dveřím. Odchází a je vidět, jak pomalu sestupuje se schodů.)*

БЕРАНЖЕ: *(se stále pozoruje v zrcadle)* Чоловік не є преці аж таке брыдке створіня. А то я не належу ку тым найвекшым красавцём. Вірь мі, Дейзи! *(Obrátí se.)* Дейзи! Дейзи! Де єсь? *(Běží ke dveřím.)* Daisy! *(Stojí na odpočívadle a naklání se přes zábradlí.)* Верний ся, моя мала Дейзи! Шак єсь ани не обідо-вала! Не охабляй ня ту самого! Утекла. Без єдиного слова. Теперь єм уж цалком сам. *(Jde ke dveřím a pečlivě a zlostně je zavře.)* Але мене они не достануть. *(Zavře pečlivě okna.)* Не достануть! *(Obrátí se ke všem nosorožčím hlavám.)* Я ся ку вам не придам. Я вам не розумлю. Я єм людьска бытость! Людьска бытость! *(Sedne si do křesla.)* Є то моя хыба, же одыйшла. Мам далшу жертву, далшу бытость на своїй совісти. *(Nové troubení, hlučný dusot, mraky prachu.)* Уж то не можу слухати.

13 **Одпорный** (од словац. odporný) – антипатичный, неприемный.

(*Dá si vatu do uší. Mluví sám k sobě, do zrcadla.*) Буду ся мусити з ними позгваряти. А мушу ся научіти їх язык. Або они мій. (*Jde do středu pokoje.*) А што кідь є то так, як гварила Дейзі, што кідь они мають правду? (*Otočí se k zrcadlu.*) Чоловік преці не є брыдкый! Чоловік не є брыдкый! (*Podívá se na sebe a přeje si rukou po tváři.*) Яке є то чудне! На што ся я подобам? На што? (*Běží ke skříni, vytáhne z ní fotografie a prohlíží si je.*) Фотографії. Хто суть тоты люде? Мотылик, або Дейзі? Ато ту – то є Ботар, або Дудар, або Жан, або може я? (*Běží znovu ke skříni a vytáhne z ní dva nebo tři, obrazy.*) Геї, спознавам ся, то ем я, геї, я ем то. (*Zavěsí obrazy na zadní zeď, vedle nosorožcích hlav.*) То ем я, геї, то ем я...) *Když zavěsí obrazy, je na nich vidět starce, tlustou ženu, jiného muže. Ošklivost těchto portrétů kontrastuje s hlavami nosorožců, které najednou zkrásněly. Bérenger ustoupí, aby si obrazy lépe prohlédl.*) Не ем красный, не ем красный. (*Sundá obrazy, mrští jimi vztekle o zem, jde k zrcadlu.*) Они суть красны. Мылив ем ся. Ох, як бы-м хотів быти, як они! Але не мам ріг. Яке є то брыдке мати гладке чало! Кебы ем над ним мав еден або два рогы, то бы было оно! Може мі іщі наросне. А потім уж ся не буду ганьбити іти меджі них. (*Svlékne si kabát, sundá košili, prohlíží si v zrcadle svou hrud.*) Ах, як бы-м хотів мати таку тверду і темнозелену скуру. (*Poslouchá troubení*) А тот їх спів! О, кебы я міг так співати як они! (*Pokouší se je napodobit.*) Брр... То не є оно! Скушу то іщі раз, силніше. Бррр... Гурт то не є оно! Є то слабе, невыразне! Є то лем таке ячання! Мав ем ся придати ку ним уж скоре. Теперь уж є пізно, шкода! Ем облуда! Монстер! Я уж ся нигда не стану носорогом! Нигда! Я уж ся нигда не буду мочі змінити! Хтів бы-м, так силно бы ем хотів, але не можу! Уж ся на себе ани не можу попозерати. Ганьблю ся! (*Otočí se zády k zrcadlu.*) Гнушу ся сам собі. Боже, який ем брыдкый! Біда тому, хто хоче зістати оригінальний, такый, який є! (*Najednou vyskočí, jako by procitl.*) Так дорбі. Я буду боєвати проти вшыткым! Дайте мі пушку! Пушку! (*Obrací se čelem proti zadní zdi, na které jsou nosorožci hlavy a křičí.*) Буду боєвати проти вшыткым, буду боєвати проти цілому світу! Буду боєвати! Ем послідный чоловік а зістану чоловіком аж до кінця. А не піддам ся!

Опона.

Фрідріх
Дюрренматт

**Ангел
приходить
до Бабілону**

Комедія на три дії

*Подля російського перекладу
із німецького языка
на русинський язык переклав
Валерій Купка*

*Прем'єра у ТАДі:
13. марца 2009 року*

FRIEDRICH DÜRRENMATT

1921–1990

Ein Engel kommt nach Babylon

(1954)

Швайцарський романіст и драматург Фрідріх Дюрренматт, сын протестантського пастора, у юности довго ся роздвоив межі філософієв, теологієв, історієв умілства, на єдному боці, и малярством, на другому. Нескорше уж як плодний писатель часто знав ілюстровати свої твори властними ілюстраціями. Автор многих романів, главно детективов, повістей и повідок, у світовому контексті але став успішним дяка своїм пєсам «Ромул Великий» (1949), «Візіта старшої дамы» (1956), «Фізика» (1965) и др. Гротеска, хімерное споєваня у творах фантастичного и реального не дадут отвіты на одвічні вопросы, ани не предлагавут даякой рішеня, айбо выкликувуть роздумованя за майголовное. Твори Ф. Дюрренматта потовмачені на веце як сорок языків.

ОСОБЫ:

АНГЕЛ

КУРРУБЫ

АККИ

НИМРОД

НАБУХОДОНОЗОР

АРЦІМІНІСТЕР

ТЕОЛОГ

ГЕНЕРАЛ

КАТ

ТАБТУМ

ПОЛЦАЙТ НЕБО

ЕНГГЫ

ВОЯК

ПЕРШЫЙ РОБИТНИК

ДРУГЫЙ РОБИТНИК

ГІММІЛ

ДАВ

УМЕЛЕЦЬ

НАРОД

ПЕРША ДІЯ

Повіджме собі такой на зачатку о тім, што є найважніше, хоць то не є місто, де ся буде вишитко одогравати, але лем фон про нашу комедію – повіджме собі о безгранічнім небі, котре висить над вишиткым, а посеред нёго – молговость Андромеды, скоро така, як ю видиме через телескоп: є так страшині близько і закрывать скоро половину горизонту сцены. З того неба раз, лем єдиный раз зоступив Ангел з червенев бородов і в жобрацькім облечію. Доведна з ним з неба зоступило і молоде дівча, загулене до покрывала. Путници входять до міста Бабілону на набережу Евфрату. Посеред малого намістя¹ на фоні неба матні світить газова старобабілоньска лампа. Зо заду, на стінах домів і на афішных стовпах видно плагаты: “Жобрак – біда штату”, “Жобраці, вступуйте до штатной службы”. Докотры плагаты суть поторганы. В глубині сцены ся дають распознати уліці, похожы на глубокоы яругы, суть то уліці величезного міста, лабірінт з високоых домів, палаців і малых хыжок, де жыють міліоны людей. Вишиткы тоты парадны і убогы будовы ся страчають в жовтім піску пустыні.

КУРРУБІ: То значить, же теперь єм чоловік?

АНГЕЛ: Дітя мое, зато же єсь была створена лем перед хвилёв, мушу ті дати даякы рады. Видиш, стою ту при тобі в жобрацькім облечію, але я єм Ангел. Тота тверда матерія під нашыма ногами, кідь єм не поблудив, бы мала быти Земля, а тото місто – Бабілон. А ты єсь бытось в людській подобі. (*Odkašle si.*) Перед дакількома тысячрочами єм був на єдній лекції, де єм ся дізнав, же люде ся розмножують єден з другого, але тебе Господь створив з Ничого. Дало бы ся повісти, же єсь таке людське Нич. Єсь бессмертна, як Нич, і єсь смертна, як чоловік.

КУРРУБІ: А што можу я принести людём?

АНГЕЛ: Дорога Куррубі, одпущам ті твої вопросы лем зато, же на

¹ **Намістя** (од словац. námestie) — площадь, площа, пяц, плац.

тім світі єсь іщі лем четверть години. Але мала бы-сь знати, же добрі виховане дівча ся нигда на нич не просить. Тебе сотворив Всеvyšній. І ты не мусиш людём нич приносити, бо ты єсь была принесена людём до дару.

КУРРУБІ: Не розумлю.

АНГЕЛ: Дітя моє, тому, што сотворили руки Всеvyšнёго, ниhto не розумить.

КУРРУБІ: А хто то суть люде?

АНГЕЛ: Признам ся ті, же ани я сам тому барз добрі не розумлю. Але був ем на єдній лекції, де ся говорило на тоту тему. Люде мають тіло, яке маме теперь ай мы з тобов. Тото тіло мать велё непрактічных органів. Уж ся тішу, же занедовго зась ся могу змінити на ангела. Дістав ем росказ дати тя тому найбіднішому з бідных. А найбіднішими зо вшытких суть жобраці. Будеш належати даякому Аккієві, а кідь мі добрі указує туристічний проводник, є то єдиный жобрак на цілій Землі. Дашто таке, як живый памятник Природы. Тот проводник є фасцінуючий – є в нім вшытко.

КУРРУБІ: Але кідь є жобрак Аккі найбідніший з людей, істо є нещастный.

АНГЕЛ: Што суть то за слова в твоім віку? Вшытко, што екзістує, є красне, а кідь є красне, є і щастне. Путовав ем по цілій Вселенній, але нигда ем ся не стрітнув з нещастём.

КУРРУБІ: Розумлю, мій ангеле.

АНГЕЛ: Подля карты Аккі бы мав прийти праві ту. Закля прийде, можеме собі здрімнути. Даяк ем устав з дороги. Кідь сьме обходжали коло Юпітера, закопнув ем ся о еден з ёго місяців.

(Sadnú si na proscénium.)

АНГЕЛ: Подь блыже, прыкрыєме ся картов. На своїх гвіздах ем звыкнутый на інакшу теплоту. Я ту мерзну, але карта гварить, же є ту найтепліше місце на Землі.

*(Prikryjú sa mapou a zaspia natlačení jeden na druhého.
Zboku prichádza král Nabuchodonozor. Je ešte celkom sympatický a trochu naivný. Sprevádza ho Arciminister,
Teológ, Kat a Generál v jednej osobe.)*

НАБУХОДОНОЗОРО: Зато, же моє військо дошло на сівері аж по Лібанон, на югу по море, на заході по пустыню а на виході² по горы – добыв ем цілий світ.

АРЦІМІНІСТЕР: За кабінет міністрів...

ТЕОЛОГ: За церкву!

ГЕНЕРАЛ: За військо!

КАТ: За юстіцію! Гратулуєме кралєві Набуходонозорові у установліню Нового Порядку на цілім світі!

НАБУХОДОНОЗОРО: Девятьсто років ем робив підставець про ноги крала Німрода і мусив ем фурт быти в скорченій положі. Але тото не было то найгірше. Девятьсто років при кожній своїй авдієнції і як міністер, і як теолог, або Кат, або Генерал есь мі плював до тварі.

АРЦІМІНІСТЕР: Величенство, та то Німрод ня заставляв...

(Z dialky počut tamtamy.)

НАБУХОДОНОЗОРО: Ага! Арештовати Німрода. Рано го приведут до Бабілону. Теперь Німрод буде моім підставцём. А тебе заставляю, жебы есь ёму плював до тварі.

АРЦІМІНІСТЕР: Кідь в темнім давновіку съте были кралём вы, а Німрод был підставцём, плював ем на нёго. А кідь перед девятьсто роками ся кралём став Німрод а вы съте ся стали підставцём, плював ем на вас. Не было бы ліпше, кебы съте ня уж на вікы вічны ослободили од плюваня? Тоту жадость передкладам при кожнім перевороті.

НАБУХОДОНОЗОРО: Роб собі свою роботу а плюй! Справедливість собі то жадать! Ага, країна є цалком занедбана. Треба што найскорше ту навести порядок. Жывот є короткий а я мушу іщі зреалізовати телё всяких ідей, котры мі прийшли на мысль, кідь ем іщі был Німродовым підставцём.

АРЦІМІНІСТЕР: Величенство хоче выбудовати справедливый соціалный штат?

НАБУХОДОНОЗОРО: Кідь владне Німрод, капіталісты богатіють, а штат бідніє. Множество купців, перекупників, скупників, выкупників, одкупників, закупників є несчіслене, множе-

2 **Выход** (од словац. východ) – восток.

ство банкарів а жобраків росне безбрежно. Проти банкарём закročіти не можу. Але жобраня уж ем заказав. Уж був мій росказ выконаний?

АРЦІМІНІСТЕР: Жобраці наступити повинні до штатной службы. Вымагають дані. Лем жобрак Аккі ся як кліщ держить своёго бідного ремесла.

НАБУХОДОНОЗОР: Дістав покуту?

АРЦІМІНІСТЕР: Гей, але не помогло.

НАБУХОДОНОЗОР: Збічовали съте го?

АРЦІМІНІСТЕР: Немілосердні.

НАБУХОДОНОЗОР: Мучіли съте го?

АРЦІМІНІСТЕР: На ёго тілі не найдеш місця, котре бы не было попалене калеными кліщами, не найдеш кість, котра бы не была поламана.

НАБУХОДОНОЗОР: А фурт ся спрідать?

АРЦІМІНІСТЕР: Не дасть ся з ним погнути.

НАБУХОДОНОЗОР: Тадь кволі нёму ем посеред ночі ту – на берегу Евфрату. Нич не є легше, як го повісити, але великий правитель може собі позволити раз за час быти і гуманістом. Вырідив ем, же з еднов годинов своёго жывота ся поділю з найбіднішим зо своїх підданных. Дайте мі тот жобрацький плащ, што съте принесли з Народного театру. Най каждый видить, же мі не іде о міць, але о доконалость. Доконалость не знашать збыточности, а жобраці збыточны суть. Мы можеме вшыткым дати роботу. Хочу того Аккія пересвідчити, жебы ішов робити до штатной службы. Прийду ку нёму як жобрак а як в зеркалі му вкажу ёго властну біду. Але кідь го не пересвідчу, дам го повісити на першім стовпі.

АРЦІМІНІСТЕР: Скланям ся перед вашов мудростёв, Величенство.

НАБУХОДОНОЗОР: Не скланяй ся перед дачім, чому не розумиш. Зістань ту дагде наблизку, кебы ем тя потребовав.

(Minister sa ukloní a odchádza. Nabuchodonozor sa posadí k Eufratu. Vtom sa preberie Anjel a Kurrubi.)

АНГЕЛ: Но, так тото є чоловік.

КУРРУБІ: Мать таке саме облечіня, як і ты. А мать ровнакы баюсы.

АНГЕЛ: То є він. (*Nabuchodonozorovi*) Тішить ня, же ся могу познакомити з жобраком Аккієм з Бабілону.

НАБУХОДОНОЗОРО: Не єм жобрак Аккі. Єм жобрак... з Нініве. Думав єм собі, же окрем Аккія а мене уж не жыє ниякый іншый жобрак.

АНГЕЛ: (*Kurrubi*) Не знам, што собі о тім мам думати, дорога Куррубі. Ту на моїй карті дашто не грає. Кідь в Нініве є тыж еден жобрак, потім на Землі суть два жобраці.

НАБУХОДОНОЗОРО: Такої роскажу повісити міністра інформації. В моїй імперії жыют два жобраці. (*Anjelovi*) А ты єсь одкы прийшов?

АНГЕЛ: З другой страны Лібанону.

НАБУХОДОНОЗОРО: Але великый краль Набуходонозор зістив, же світ ся кінчіть в Лібаноні. З ёго поглядом суть согласны і вшыткы астрономы і географы.

АНГЕЛ: (*pozerá do mapy*) На другій страні Лібанону є іщі дакілько валалів. Афіны, Спарта, Картаго, Москва, Пекін. Ага... (*ukazuje tu mapu*)

НАБУХОДОНОЗОРО: Роскажу повісити і кралёвского географа. (*Anjelovi*) Великый краль Набуходонозор завладіє і тыма валалами.

АНГЕЛ: (*Kurrubi*) Тото, же сьме стрітнули іщі єдного жобрака, мінить нашу сітуацію. Теперь мушу зістити, хто з них є біднішый – Аккі або тот жобрак з Нініве. Але мушу то зробити што найдіскретніше.

(*Prichádza čudná postava v dlhom plášti
a s červenými fúzmi.*)

АНГЕЛ: Ту іде далшый чоловік.

КУРРУБІ: Мать на собі таке саме облечіня, як і ты, мій ангел. Ай ровнакы баюсы.

АНГЕЛ: Кідь уж теперь то не буде жобрак Аккі, я з того зозалію...

НАБУХОДОНОЗОРО: Кідь тото не буде жобрак Аккі, повішу ай міністра внутра. (*Postave*) Не похыбую о тім, же єсь жобрак Аккі з Бабілону.

АНГЕЛ: Гей, тот славный жобрак, котрого слава обышла цілый світ?

АККІ: Кашлю я на своє мено.

НАБУХОДОНОЗОП: Каждый мае даяке мено.

АККІ: А ты есь хто?

НАБУХОДОНОЗОП: Тыж жобрак.

АККІ: То есь потім барз планый жобрак. Порядный жобрак не мае нич. Ани пінязі, ани мено. Раз ся кличе так, а другый раз інакше, возьме собі мено, як кусок хліба. Я наприклад кажде стороча собі выжобру даяке нове мено.

НАБУХОДОНОЗОП: Але мати свое мено і быти тым, чім есь, то є про чоловіка найголовніше.

АККІ: Я ем тот, кым хочу быти. Быв ем уж вшыткым, а теперь ем ся став жобраком. А кідь хочеш, могу ся стати і кралём Набуходонозором.

НАБУХОДОНОЗОП: Не можеш.

АККІ: Найлегше є ся стати кралём. То є тота найперша вец, котру ся чоловік мусить научіти на зачатку своёй жобрацкой кареры. За цілый свій жывот кралём ем був уж сім раз.

НАБУХОДОНОЗОП: Ніт векшого краля як Набуходонозор.

АККІ: Думаш, маленького Набу?

НАБУХОДОНОЗОП: Набу?

АККІ: Так я называм своёго старого приятеля, краля Набуходонозора з Бабілону.

НАБУХОДОНОЗОП: Не вірю, жебы ты есь міг знати великого краля кралів.

АККІ: Великого? Тадь він є і фізічне, і духовне нич.

НАБУХОДОНОЗОП: Але на рельефох го фурт зображають як могутного і маєстатного.

АККІ: То на рельефох... А хто іх робить? Бабілоньскы сохарі. У них суть вшыткы кралі на єдно копыто. Але я Набу знам барз добрі і ніхто ня не окламе. Жаль, же не слухать мої рады.

НАБУХОДОНОЗОП: Твої рады?

АККІ: Фурт ня кличе до своёго палацу, кідь уж не знать, як дале. Є то найдурніший краль, якого коли світ носив. Фурт лем нарікать, як ся му тяжко владне...

НАБУХОДОНОЗОП: Світовлада є благородна, але тяжка робота.

АККИ: То саме говорить і Набу. Гварили то і вшиткы кралі, якых ем дотеперь стрітнув. Є то лем така кралёвска выгварка, каж-дый чоловік, котрый не є жобрак, потребує выгварку на то, жебы міг высвітлити, чом він не є жобрак. Тяжкы часы на нас ідуть. (*Anjelovi*) Ты єсь хто?

АНГЕЛ: Жобрак.

АККИ: А яке маш мено?

АНГЕЛ: Прийшов ем з вавалу, де іщі мена не суть.

АККИ: Де є такый сімпатічний валал?

АНГЕЛ: На другій страні Лібанону.

АККИ: Мудрый валал. А як ті можу помочі?

АНГЕЛ: Не дарить ся жобрацькому ремеслу в нашім вавалі. Я сам ледва выжью з того, што выжобру, а іщі мушу накормити свою дівку, котра ту ага стоїть при мі.

АККИ: Жобрак, котрый не може прокормити свою родину, є обычай-ный ділетант.

АНГЕЛ: Обецный³ уряд мі заплатив штудійный побыт, жебы-ем міг навщівити славного жобрака Аккія а жебы-м ся научів од нёго жобрати.

АККИ: Обецный уряд вирішив добрі. Свідчіть то о тім, же екзистують і розумны обецны уряды. Правда, на другій страні Лібанону, але і то є дашто.

КУРРУБІ: (*Anjelovi*) Ты циганиш, о мій ангел.

АНГЕЛ: Небо нигда не циганить, дітя моє. Лем є му даколи тяжко комуніковати з людьми.

АККИ: (*Nabuovi*) А ты єсь чом за мнов прийшов?

НАБУХОДОНОЗОРО: Єм славный Анашамаштаклаку, перший жобрак Нініве. Я напротив хочу дашто другое од того, што хотів од тебе жобрак з другой страны Лібанону. Прийшов ем зато, же хочу тя пересвідчити, же жобраня ся уж не выплатить. Правда, мы сьме атрактивны про туристічний рух, але – при вшиткій повазі до містікы оріенту – жыєме в модернім світі. Треба послухати великого краля Набу-

3 **Обецный** (од *словац.* *обесnú*) – сельский, валальский.

ходонозора, котрый жобраня заказав. Соціалный штат не мать жобраків. Краль їм дав роботу і плат. Тепер ся їм веде ліпше, як перед тым. Мы двое сьме майстры жобраня, але днесь, в добі господарського процвітання ани мы зо своїм жобрацькым майстровством не заробиме собі телє як тоты, што суть найгірше плачены – наприклад поеты.

АККІ: До чорта!

НАБУХОДОНОЗОП: Зато я кончу з жобрацькым ремеслом а одходжам до штатной службы. Ай ты бы есь мав. Ходь ся пригласити на міністерстві фінанцій. Є то послідня можность. Кідь не послухаш, можуть тя повісити.

АККІ: Ты есь найславніший жобрак з Нініве Анашамаштаклаку?

НАБУХОДОНОЗОП: Гей.

АККІ: А не заробиш веце як поета? Потім зле жобреш. Я сам жывлю пятьдесят бабілоньскых поетів.

НАБУХОДОНОЗОП: Може поета в Нініве заробить веце як в Бабілоні.

АККІ: Добрі. Ты есь найвекший жобрак в Нініве а я ту. Уж давно ем собі хотів зміряти силу з даяков жобрацьков капацитов. Кідь выграш, я наступлю до штатной шлужбы, днесь о осмій годині. Кідь выграм я, ты ся вернеш до Нініве а будеш собі надале жобрати. Світать, люде ідуть до работы. На жобраня не барз добра доба, але ходем ся укаже, хто з нас е шыковніший в ремеслі.

АНГЕЛ: Моя дорога Куррубі. Тото є історічний момент. Тепер спознаш того найбіднішого зо вшиткых людей – посліднього жобрака.

КУРРУБІ: Як го спознам, мій ангел?

АНГЕЛ: То є прсте, дітя моє. Тот, хто програє поєдинок, є найбідніший зо вшиткых людей.

АККІ: Позерай, ту ідуть до Бабілона двое робітників з порожнім жалудком. Три години ідуть пішо на ранню зміну до цегелні. Зачінаш, жобрак з Нініве!

НАБУХОДОНОЗОП: Важены робітниця, подайте своєму бідному колегові, котрый ся став інвалідом в каменоломі в Нево.

ПЕРШЫЙ РОБІТНИК: Што то трепеш!

ДРУГЫЙ РОБИТНИК: В Нево платять на десять центів на тыждень веце як нам. Най ся они сами старають о своїх інвалідів.

ПЕРШЫЙ РОБИТНИК: Свині! На владны будовы намісто цеглы поужывають жулу⁴.

ДРУГЫЙ РОБИТНИК: Тадь тоты ставбы ся будують на вікы.

АККІ: Уж ай мі навалыте по єднім мідянім центі, банда єдна робітницька! То бы ся вам любило – по шіхті до корчмы, там ся ожерете як свині, а я жебы ем хранив вашу робітницьку честь тым, же нич не роблю. Радше буду жобрати, радше здохну з голоду, але не доволю, жебы ня дахто здерав. Або пошлийте маїтеля⁵ цегелні ку чортовій матері, або мі дайте каждый по пять центів.

ДРУГЫЙ РОБИТНИК: То мам страйковати сам?!

ПЕРШЫЙ РОБИТНИК: Мы маме родины!

АККІ: І я мам родину. Ту, всягды наоколо бігають мої діти. Давайце тоты центы, бо вшыткы загынете в рабстві, як у цілосвітовій потопі. Де то хто видів, жебы найпрацовитішый чоловік у Бабілоні умер з голоду?

*(Robotníci odovzdají mince a rozpačito odídu.
Akki vyhodí potešený mince do vzduchu.)*

АККІ: Перше коло ем выграв!

НАБУХОДОНОЗОР: Чудне. Робітниці в Нініве суть куціцько іншы.

АККІ: Ага, Гімміл, продавачка осячого молока.

(Gimmil, žena výrazného mužského výzoru přichází k nim)

НАБУХОДОНОЗОР: Давай десять центів, ты смердяча осяча продавачка, што катуеш свої доїчки, бо на тя пошлю Мардука з данёвого.

ГІММІЛ: Мардука, што бере другый плат в молочній корпорації? Теперь, кідь іде до моды коровяче молоко і я крахую? Не дам ті ани цента, ты жобраку смердячій.

АККІ: *(vrhne sa Gimmil k nohám)* Ту маш, давам ті цілый свій маєток за фляшку твоёго осячого молока. Я ем жобрак, ты

4 Жула (од словац. žula) – граніт.

5 Маїтель (од словац. majiteľ) – властник, газда.

есь продавачка осячого молока, обоє сьме малы, скромны podnikателе. Най жые осяче молоко, най жыють малы podnikателе! Бабілон ся возвеличів на осячім молоці, бабілоньскы патріоты пють лем осяче молоко.

ГІММІЛ: Ту маш дві фляшкы молока і еден стріберный. З таким як ты я ся ничого не бою, ани штатного обходованя з коровячім молоком. Патріоты пють осяче молоко. Є то овелё ліпше гесло як: „Коровяче молоко – дорога ку покроку.“ (*odíde*)

НАБУХОДОНОЗОП: Асі щі не єм во формі.

АККІ: Теперь ту маме добрый приклад на жобраня. Ага, там іде Табтум. З техніцкого боку цалком легка вец, дасть ся порішити барз елегантно.

(*Prichádza Tabtum.*)

НАБУХОДОНОЗОП: Подайте алмужну⁶ бідному жобракові, о кралёвно доброчестивости, подайте бідному жобракові, котрый три дні нич не їв.

ТАБТУМ: Ту мам еден стріберный. Помоль ся за мене в храмі великой Іштары, жебы єм мала щастя в любви.

(*Akki sa začne veľmi smiať.*)

ТАБТУМ: Чом ся смієш, ты бідаку?

АККІ: Смію ся зато, прекрасна млода дамо, бо єсь дала тому бідакові з Нініве лем еден стріберный, він є іщі такый нескушений. Мушиш му дати іщі еден стріберный, жебы ёго молитва мала даякый хосен.

ТАБТУМ: А ты єсь хто?

АККІ: Я єм професіональний жобрак з високошколским діпломом.

ТАБТУМ: Тыж ся за ня хочеш помолити ку богыні любви?

АККІ: Я ся молю лем зрідкаколи, але про тебе, краса небесна, зроблю вшытко.

ТАБТУМ: А помагають холем дакус твої молитвы?

АККІ: Іщі як, молода пані, іщі як! Кідь ся зачну молити ку богыні Іштарі, ціле небо ся трясе од моёго співу. Дістанеш веце богатых хлопів, як їх є в цілім Бабілоні і Нініве докопы.

⁶ Алмужна (*застаріл.*) – мілостыня.

ТАБТУМ: Ты маш два стріберны.

АККИ: Стачїть мї твїй єдїнїй усмїв.

ТАБТУМ: Ты не хочеш мої пїнязі?

АККИ: Я єм благородный жобрак. Жобру лем од кралїв а од жен з вышшой сполочности. Я алмужну беру лем в златї. Од тебе хочу лем єден твїй красный усмїв, єден усмїв і я буду найщастливїшый хлоп на свїтї.

ТАБТУМ: Кїлька давають дамы з вышшой сполочности?

АККИ: Два златы.

ТАБТУМ: Я тї дам три.

АККИ: Так потїм ты належиш до той найвышшой сполочности. Ани мадам Хамурапї, жена Арцїмїнїстра мї не дасть веце.

ТАБТУМ: Хамурапї? Тота лїмпа з пятого району? Другый раз дїстанеш штири златы. (*odide*)

НАБУХОДОНОЗОП: Закля выграваш.

АНГЕЛ: (*Kurrubi*) Тот Аккї є барз талантований жобрак. Здає ся мї, же Земля є барз їнтересна звїзда. В каждїм прїпадї про мене, по тых вшыткых чорных дїрах...

АККИ: Позерай, там їде Енїїбї. Маїтель найвекшого фїнанчного дому. Вїн є десять раз богатшый як краль.

НАБУХОДОНОЗОП: Нанещастя є то правда. (*Vrhne sa mi k pohám*) 30 золотых, великий банкарь!

ЕНїїБї: Скады єсь, жобраку?

НАБУХОДОНОЗОП: З Нїнїве. Я жобру лем во высокїй сполочности. Пїд 30 золотых не пїду.

ЕНїїБї: Банкарї в Нїнїве не знають, што з пїнязями. Не суть барз щедры, зато суть барз шпоровливы. Але добрі, дам тї єден золотый, зато, же єсь чуджїнець. (*Akkimu.*) Ты єсь тыж з Нїнїве?

АККИ: Єм оріїнал бабілонський жобрак.

ЕНїїБї: Як домашнїй дїстанеш єден стрїберный.

АККИ: Не єм зывкнутый брати веце як єден мїдяный. Став єм ся жобраком зато, же не знашам пїнязі.

ЕНїїБї: Ты не знашаш пїнязі? Досправды? Дам тї єден златый, так як і тому першому.

АККІ: Хочу єден мідяный цент.

ЕНГГІБІ: Дам ті десять золотых.

АККІ: Цент.

ЕНГГІБІ: Двадцять!

АККІ: Ходь до пекла!

ЕНГГІБІ: Тридцять!

АККІ: (*Odrůje si.*)

ЕНГГІБІ: Не возьмеш тридцять золотых од маїтеля фінанчного дому
Енггібі?

АККІ: Од маїтеля фінанчного дому хочу лем єден мідяный цент.

ЕНГГІБІ: Як тя звати?

АККІ: Аккі.

ЕНГГІБІ: Такой характер треба знати оцінити. За одміну ті дам три-
сто золотых.

(*Enggibi odíde.*)

НАБУХОДОНОЗОП: Я з того хлопа зроблю міністра фінанцій.

АНГЕЛ: Дорога Куррубі. Ты будеш належати жобракові з Нініве.

КУРРУБІ: Тішу ся. Єм до нєго залюбена. Є такой безрадний.

(*Vtom zboku vojak privádza kráľa Nimróda.
Je oblečený úplne rovnako ako Nabu na začiatku*)

НАБУХОДОНОЗОП: Зробме іщі єдну скушку, але в умелецькім
жобрані. Там ага ведуть небезпечного злочінця. Тот, хто го
выжобре, тот выграв.

АККІ: Добрі. Є то мала, але цалком шумна скушка з умелецького
жобраня.

НИМРОД: (*vlečený vojakom*) Видите, жобраці, властны вояці ня звя-
зали, з ран на хырбеті мі тече кров. Охабив єм трон, хотів
єм заставити повстаня в Уруку. А хто засів на мій трон? Мій
підставець на ноги!

НАБУХОДОНОЗОП: Я єм лем выужыв вгодный момент.

НИМРОД: Єм долов, але зась буду горі, а Набуходонозор є горі, але
зась буде долов.

НАБУХОДОНОЗОП: Тото ся нигда не стане.

НИМРОД: Фурт є то так. Уж тысячки років.

(Kurruubi naberie do rúk vodu a dá ti napiť.)

НИМРОД: Брудна вода з Евфрату з твоїх рук є смачніша як вино кралів. Зато ті дам добру раду: кідь ты будуть хотіти знасилни-ти вояці, копний їх меджі ноги. Вір мі, дівча, ниякий краль ті не може дати веце.

КУРРУУБІ: Чув єсь, мій агел, што гварив?

АНГЕЛ: Не бій ся єго слов. Кідь видиш, як ся першы лучі незнамой звізды доткнуть Евфрату, зачінаш розуміти, в чім є докона-лость світа.

ВОЯК: Но, ідеме, бывший краль!

(Kopne do Nimróda.)

НАБУХОДОНОЗОР: *(Vojakovi.)* Гей, ты, слухай...

ВОЯК: Но?

НАБУХОДОНОЗОР: Знаш, хто єм?

ВОЯК: Ні.

НАБУХОДОНОЗОР: Єм твій верховный велітель. Набуходонозор.

ВОЯК: Га-га.

НАБУХОДОНОЗОР: Передайте мі бывшего краля.

(Vojak sa rozrehoce a strašne zmláti Nabuchodonozora.)

ВОЯК: Позерай на дурня.

КУРРУУБІ: Успокой ся, дітя мое, то є лем нещастна пригода, котра не може нарушыти світову гармонію.

АККІ: Чом съте збили того жобрака з Нініве?

ВОЯК: Повідав, же є Набуходонозор.

АККІ: Твоя мама іщі жыє?

ВОЯК: В Уруку.

АККІ: А отець?

ВОЯК: Умер.

АККІ: Єсь женатый?

ВОЯК: Ні.

АККІ: Фраїрку маш?

ВОЯК: Втекла.

АККІ: Також плакати за тобов буде лем твоя мама, кідь твоя голова ся скотулять до піску.

ВОЯК: Што?

АККІ: Праві єсь збив краля.

ВОЯК: То не є краль. Не вызерать...

АККІ: А ты не знаш таке, же праві оправдіцкы кралі мають во звыку сидіти на березі Евфрату презлечны за жобраків і штудова-ти жывот людей? Знать о тім цілый Бабілон.

ВОЯК: Єм з Уруку. До ріці!

АККІ: Набу є преславлений своїми рафіноваными поправами. Єд-ного намістника Аккаду росказав шмарити величезному священному гадові.

ВОЯК: Набу? А ты го познаш?

АККІ: Є то мій старый приятель. А я єм міністер Хамураппі, пере-облечений за жобрака.

ВОЯК: Ваше величенство!

АККІ: Што од вас хотів?

ВОЯК: Хотів, жебы сьме му выдали бывшего краля.

АККІ: Выдайте го мі а я выбавлю, жебы вам одрізали лем уха.

ВОЯК: Але уха... дякую, ваше величенство... дякую, ту го мате, возьте сі го, є звязаний а мать запхату папулю, бо фурт лем дашто меле... іщі раз дякую. Майте ся.

(Beží preč.)

АНГЕЛ: Аккі выграв.

КУРРУБІ: Земля є досправды красне місце, я буду належати жобра-кові, котрого люблю.

НАБУХОДОНОЗОП: Свиняриско еден, як єсь то зробив?

АККІ: Повів єм му, же єсь краль Бабілонський.

НАБУХОДОНОЗОП: То єм му повів і я.

АККІ: Нигда о собі не гварь, же еси краль. Нихто ті не повірять. Сла-бый є з тебе жобрак, чоловік з Нініве. Надреш ся, а хосну мало.

НАБУХОДОНОЗОП: Але суть того ремесла є в тяжкій і неконечній роботі.

АККІ: Як мало ся ты визнаш в жобраках. Съме тайны учітеле наро-
да. Ходиме в таких ряндах, жебы съме выкликали в людѣх
жалость, нерешпектуеме ниякый закон а найвеце зо вшыт-
кого на тім світі собі ціниме слободу. Під мостом, де спиме,
ся повалює ціле наше убоге богатство – бывшы поклады
щезнувшых імперій. Верний ся до Нініве а жобрай ліпше.
А ты, жобрак з другой страны Лібанону, жобрай так, як я, а
цілий Лібанон буде твій.

Chytí Nimróda a odchádza preč.

АНГЕЛ: Теперь, кідь тот пречудесный чоловік од нас одыйшов, на-
став час прозрадити, хто єм досправды (*Odhodí šaty a stojí
tu ako zázračný farebný anjel.*)

НАБУХОДОНОЗОРО: (*Padne na kolená a kryje si tvár*) Сила твоїх крил
ня зражать на коліна, огень з твоїй твари ня осліплює.

АНГЕЛ: Єм Ангел Божый.

НАБУХОДОНОЗОРО: Што собі желаш, божественый Ангел?

АНГЕЛ: Прийшов єм з неба ку тобі.

НАБУХОДОНОЗОРО: Чом праві ку мі? Што можеш хотіти од просто-
го жобрака з Нініве? Ідь радше ку кралєві Набуходонозоро-
ві. Він є годный тя прийняти.

АНГЕЛ: Кралі небо не интересують. Чім є чоловік біднішый, тым є
про небо мілшый.

НАБУХОДОНОЗОРО: Чом?

АНГЕЛ: Сам тому не розумлю: пробач, але не єм антрополог. Єм
фізік. Я ся шпеціалізую на сонцѣх. Дістав єм росказ найти
найбіднішого чоловіка, але не знам ті повісти, який з тым
небо мать замір. Може є то так, же чім є чоловік біднішый,
тым веце з нѣго выжарує доконалость, котра є в природі.

НАБУХОДОНОЗОРО: Так ты собі думаш, же то я єм тот найбіднішый
зо вшыткых людей?

АНГЕЛ: Абсолутні.

НАБУХОДОНОЗОРО: А што мі маш передати?

АНГЕЛ: Мілость з неба.

НАБУХОДОНОЗОРО: Вкаж мі ю.

АНГЕЛ: Куррубі.

КУРРУБІ: Мій ангеле...

АНГЕЛ: Подь ку мі, боже сотворіня, а стань ту, перед найбільнішим зо вшитких людей, жобраком Анашамаштаклаком з Нініве.

(Anjel dievča pre Nabuom odhalí. Ten vykříkne a zakryje si tvár. Anjel sa teší.)

АНГЕЛ: То є мілость, што на то повіш?

НАБУХОДОНОЗОР: Ёй краса превышує твій маєстат, божый посол. Ты єшь лем тінь той красы. Ты єшь ніч, а она ясный день.

АНГЕЛ: Є то красне дівча. Праві днесь было створене з ничого.

НАБУХОДОНОЗОР: Така красота не є про мене – жобрака. Она не была створена про таке убоге тіло. То не є нич про мене, ідь а одведь ю кралёві Набуходонозорові. Но, уж ідь.

АНГЕЛ: За нич на світі!

НАБУХОДОНОЗОР: Ты хочеш дати тоту красу найпоследнішому жобракові?

АНГЕЛ: Небо знать, што робить. Возь сі ю. Є то добре дівча.

НАБУХОДОНОЗОР: Што я буду з нёв робити, кідь єм такий жобрак?

АНГЕЛ: Я не єм чоловік, не знам вашы звыкы. *(Premýšla)* Куррубі, виділа єшь, што робить тот чудесный жобрак Аккі?

КУРРУБІ: Гей, мій ангел.

АНГЕЛ: Так роб вшитко, як він. Належиш тому ту жобракові з Нініве а мусиш му помочі, жебы ся став таким здатным жобраком, як є Аккі.

НАБУХОДОНОЗОР: Тота небесна краса мать жобрати?

АНГЕЛ: Не думам собі, жебы з нёв небо мало інакший замір, кідь уж ю дало жобракові.

НАБУХОДОНОЗОР: По боку краля могла бы владнути світом, а зо мнов буде з нёй лем жобрачка.

АНГЕЛ: Міг бы єшь уж конечні порозуміти, же владнутя над світом належить небу, а жобраня людём. Мусите ся пустити до роботы. Жобрати ани велё, ани мало. А так ся може дожобрете і до середнёй верствы. Но, до роботы, діти мої, велё щастя.

КУРРУБІ: Ты ня ту охабиш, ангел мій?

АНГЕЛ: Привів єм тя ку людём а лечу дале.

КУРРУБІ: Іщі не знам людей.

АНГЕЛ: А ты собі думаш, же я їх знам? Але мусиме быти послушны.

КУРРУБІ: Зістань, барз ты прошу.

АНГЕЛ: Не можу. Мам іщі далшы повинности.

КУРРУБІ: Барз ты прошу, зістань.

АНГЕЛ: Мушу летіти! Страчам ся в стріберных ранных лучох. Кру-
жу над Бабілоном. Страчам ся. Ём мала біла хмарка, котра
ся розливать в небеснім світлі.

*(Anjel odletí, žobrácky plášť a fúzy
starostlivo zložené cez ruku.)*

КУРРУБІ: Верний ся, ангел мій!

АНГЕЛ: *(Z výšky.)* Май ся ты добрі, Куррубі! Будь щастна!

КУРРУБІ: Щезнув.

НАБУХОДОНОЗОР: Щезнув во своїй властній чудесности.

КУРРУБІ: Теперь ём твоя.

НАБУХОДОНОЗОР: Гей.

КУРРУБІ: Ё мі зима в тій ранній молзі.

НАБУХОДОНОЗОР: Повтерай собі слызы.

КУРРУБІ: Люде не плачуть, кідь їх охабить ангел?

НАБУХОДОНОЗОР: Плачуть.

КУРРУБІ: В твоїх очах я не виджу ниякы слызы.

НАБУХОДОНОЗОР: Одучів ем ся плакати, радше собі загіршу.
Боїш ся?

КУРРУБІ: Ціла ся трясу.

НАБУХОДОНОЗОР: З людей страх не мусиш мати, але з Бога. Со-
творив нас на свій образ. Вшытко є ёго діло.

КУРРУБІ: Але ёго діяня суть красны. Хранила ня ёго рука, віділа ем
зблызька ёго тварь.

НАБУХОДОНОЗОР: А теперь ты шмарив, як даяку грачку, мі, най-
біднішому зо вшыткых людей, якого лем ся дало найти в ці-
лім козмосі. Прийшла есь зо звізды і стоїш ты передо мнов.
Твої очі, твоя тварь, твоє тіло прозраджають небесну красу.
Але нач мі, найбіднішому з людей, буде така доконалость?

Коли ся уж небо научить давати кождому то, што тот до-справды потребує? Бідны мають лем еден другого, жыють як вівці, суть голодны і голы. Богаты сут сыты, але суть оса-міты. Бідный хоче хліба, Набуходонозор хоче мати при собі близку людську душу, най му небо дасть тебе. Чом ништо не видить Набуходонозорову самоту, чом доведна з тобов ся посмівають і надо мнов, жобраком, і над кралём Набуходо-нозором?

КУРРУБИ: (*Zamyslená.*) Чекаць ня тяжка робота.

НАБУХОДОНОЗОР: Яка робота?

КУРРУБИ: Старати ся о тебе.

НАБУХОДОНОЗОР: Любиш ня?

КУРРУБИ: Тебе породила жена, жебы-сь ня любив, я ем была створе-на з ничого, жебы ем тя любила навікы.

НАБУХОДОНОЗОР: Під тым плащом моє тіло є цілком біле. Єм на-кажений страшнов хворобов.

КУРРУБИ: І так тя люблю.

НАБУХОДОНОЗОР: Люде тя за твою любов будуть ненавідіти.

КУРРУБИ: Люблю тя.

НАБУХОДОНОЗОР: Кідь ня любиш, поцілуй ня.

КУРРУБИ: Цілую тя.

НАБУХОДОНОЗОР: (*Zrazi Kurrubi na Zem, ked' ho pobozká a začne ju korať.*) Так ся я ховам ку тым, кого найвеце люблю. Коплю до тебе, ты, мілость Божа. Ту маш! Тото суть мої поцілункы. Тото є одповідь на твою любов. Най там на небі видять, як ся жобрак поводить з їх подарунком. Най там горі видять, як ся жобрак поводить з тым, што бы краль Набуходонозор загорнув ласков і вшиткым богатством Бабілону.

(*Zlava prichádza Akki a vlečie zo sebou Nimróda.*)

АККИ: Жобрак з Нініве, чом копеш до того дівчатя?

НАБУХОДОНОЗОР: Частую копанцями мілость небес. Цалком сві-жый квіток, створеный лем днесь в ночі про найбіднішого чоловіка. Ангел особні мі ю передав. Хочеш, є твоя.

АККИ: Створена лем днесь в ночі?

НАБУХОДОНОЗОР: З ничого.

АККИ: То буде даяка непрактична мілость.

НАБУХОДОНОЗОРО: Але туня. Виміню ю з тобов за твого зятця.

АККИ: Тадь то є бывший краль.

НАБУХОДОНОЗОРО: Дам ті іщі навыше єдну злату, што єм собі
выжобрав.

АККИ: А што історічна ціна?

НАБУХОДОНОЗОРО: Ту маш іщі два стріберны.

АККИ: Небарз добрый обход.

НАБУХОДОНОЗОРО: Береш або ні?

АККИ: Лем зато, же еси такый слабый жобрак. Ту маш. (*Hodí tu
Nimróda.*) А ты, дівча, тераз єсь мое.

(Kurrubi sa pomaly zdvíha s hlavou sklonenou.)

АККИ: Чув єм, же тя приніс сам ангел. Приповідкы мам рад, хочу вірити тому, што є неувірителне⁷. Кущік ся о тебе опру, створена з ничого. Пив єм червене лібанонське вино а теперь зо мнов кущік мотать. Ты напевно Землю барз не знаш. Але не бій ся, я ю знам добрі. Тебе зразили на землю раз, мене тысяч раз. Підеме на Ануово намістя, є там ярмарок, увидиме, што там выжобреме. Ты зо своєв красов а я зо своїми скушеностями, ты єсь цала добита а я єм одсуджений кралём на смерть.

КУРРУБИ: Прецік тя люблю, мій жобрак з Нініве.

*(Akki s Kurrubi odíde. Nabu tu stojí celkom ticho a sám.
Nimród mu leží pre nohách. Strhne si žobrácke šaty.
Zboku sa prikradne Arciminister.)*

АРЦІМІНІСТЕР: Волали съте ня, ваше величенство?

НАБУХОДОНОЗОРО: Жобракові Аккієві давам десять днів. Кідь ся до той doby приголосить, достане найвышшы штатны функції. Кідь ні, пошлийте за ним ката. А ты, генерал, поведеш войско до Лібанону. Мусиш обсадити тоты смішны валалы – Спарту, Картаго, Москву, Пекінг. Мы з бывшым кралём ся вернеме до палацу, жебы сьме могли і надале выхововати людьство, устаты, смутны, небом уражены і понижены.

(Koniec prvního dějství.)

7 **Неувірителный** (од словац. *neuveriteľný*) – неправдоподобный, немислимый, невероятный.

ДРУГА ДІЯ

Druhé dejstvo sa odohráva pod jedným z Babylonských mostov. Nebo prekryli paláce a domy. Kdesi nad nami počujeme rachot starobabylonských električiek, melodické volanie nosičov a rachot nosidiel. Akkiho príbytok je mix najrozličnejších kusov nábytku z rôznych slohov a období. Bicykle, pneumatiky, sarkofágy. Na všetkom patina. Na zemi červený piesok. Všade sa povalujú pergameny a tabuľky s poéziou. Skrátka a dobre – je to ako smetisko.

Počuť vravu a šomranie. Tiene sa mihajú v kútoch. Prichádza Akki a Kurrubi. Akki si všimne tiene.

АККИ: Мігайте гет одты! Білы вороны. Тот міст був поставлений на почесть нашого народного героя Гілгамеша, не суть то ниякы купелі. Тадь народны герої суть іщі векшы душогубы як докторі.

КУРРУБИ: Хто то був?

АККИ: Прокажены. Думають собі, же вода з Евфрату їх вылічить. Тото ня злостить. Жыло бы ся ту приємні, але лем што чоловік вытягне ноги з дому, а уж є ту повно вшелякых бідаків а чудаків.

КУРРУБИ: Земля є цалком інша, як ю видить ангел. На кождім кроці несправедливість, хворобы, безнадія. Люде суть нещастны.

АККИ: Але зато суть добры заказниці. Попозерай ся, кілько съме нажобрали. Теперь ся наобідуеме, а потім – зась до работы.

КУРРУБИ: Добрі, мій Аккі.

АККИ: Скоро ся учіш. Лем едно ня іщі трапить. Ты ся усміваш, кідь ті шмаряють мінцу. То є хыба. Смутный погляд выкликуе довіру і жалость.

КУРРУБИ: Буду сі то памятати.

АККИ: Мусиме собі то натреновати. Безнадія зараблять найвеце. *(Vyberie z vrecka všetko, čo vyžobrali.)* Перлы, пінязі, дороцінны камені – гет з ними... *(Všetko zahodí do vody.)*

КУРРУБИ: Який смысл мать твоє жобраня, кідь то вшытко потім вышмариш?

АККИ: Лем так ся може чоловік утримати в добрій жобрацькій формі. Марнотратность. Міліоны ем выжобрав, міліоны ем вышмарив до воды. Я одлегчую світ од богатства. *(Hladá*

ďalej po vreckách, čo ešte má.) Оливы... бананы – но, з того уж є векшый хосен. Конзерва найліпшых сардінок, алкоголь, сумерська⁸ богыня любви. На тоту ся радше не позерай.

КУРРУБИ: Не буду, Аккі мій...

АККИ: «Не буду, Аккі мій. Гей, дорогой Аккі...» Тебе дашто трапить.

КУРРУБИ: Єм залюбена до жобрака з Нініве.

АККИ: Тадь ани не знаш ёго мено.

КУРРУБИ: Ёго мено є таке тяжке, але я нигда не перестану глядати своёго жобрака. Думаам на нёго фурт – во дні на площах бабілоньских а на сходах палаців і в ночі, кідь позераам на звізды і глядам ёго тварь в недозерных козмичных просторох. І тогды ся мі здасть, же є ту близько коло мене, же і він лежить дагде на землі а видить мою велику білу тварь в молговости Андромеды, з котрой ем з ангелом прийшла.

АККИ: Твоя любов є безнадійна.

КУРРУБИ: Лем любов нам давать надію. Лем любов ку моёму мілому мі давать силу жыти на тотій землі.

АККИ: Праві зато, же на тотій землі ся не дасть жыти, став ем ся жобраком. Жыеме під найліпшым мостом в Бабілоні. Мій дім не сміє быти посквернений думанём на даякого бобрака, котрый за годину выжобрав лем еден золотый а два стріберны. Што є то? Ага, ясні. Зась поемы. Зась ту были поеты.

КУРРУБИ: (Radostne) Можу собі перечітати тоты стишкы?

АККИ: Бабілоньска поезія є в такій крізі, же ей читаня є небеспечне. Ага, самы залюбены стишкы. А то ся тягаты одтоды, як ем тя замінів за бывшего краля. Наварь мі радше поливкы. Мам ту свіжо выжобрану говедину.

КУРРУБИ: Добрі, мій Аккі...

АККИ: Я собі кушцік ляжу до своёго облюбеного саркофагу. (Otvorí sarkofág, leží tam básnik.) А ты ту што робиш?

ПОЕТ: Творю.

АККИ: Ты не маш што ту творити. Тото є саркофаг моёй красной Ліліт, моёй бывшой любовниці. Ту ем пережыв світову потопу. Щезний, поета! Куррубі, ты маш іщі пару цібулех.

(Zlava príde Policajt.)

8 Сумерський од сумеры (словац. sumeri) – шуміры (русин.); шумеры (укр.).

АККІ: А, поліцайт Небо! Перебач, же тя вітам полежачі, але якось ня поболоє хырбет. Я перед поліцієв мам сятый респект. При послідній стрічі у вас на поліцайній станіці есь ня обнимав роскаленыма кліщами.

ПОЛІЦАЙТ: Робив ем сі свою роботу, подля предписів. Хотів ем ті помочі.

АККІ: Яке міле од тебе. Можу ті понукнути саркофаг єдного завзятого поліцайта?

ПОЛІЦАЙТ: Сяду собі радше ту на тот камінь, зо саркофагів не мам добре почутя.

АККІ: Тото не є камінь, але трон посліднёго владаря пещерных людей. Дістав ем го од ёго вдовы. Даш собі червеного халдійского вина?

ПОЛІЦАЙТ: Дякую. *(Piје.)* Ем устатый. З каждым днём є то тяжше і тяжше. Праві днесь ем мусив позберати вшиткы учебникы географії а арештовати вшиткых географів.

АККІ: А чім ся так провинили?

ПОЛІЦАЙТ: Выяснило ся, же світ є векшый, як ся здало. На другій страні Лібанону є іщі дакілько валалів. Войско уж є в дорозі, жебы їх обсадити.

АККІ: Цілу ніч было чути, як з великым гуком іде через гілгамешский міст. Я собі думам, же то буде страшна катастрофа.

ПОЛІЦАЙТ: Я ем поліцайт – я не думам.

АККІ: Чім є штат доконалішый, тым векшых глупаків потребує до своїх урядів...

ПОЛІЦАЙТ: Но, гей... але знаш, чом ем за тобов прийшов? Днесь є послідный термін. Шепкать ся, же про тебе є приправлене місце міністра фінанцій.

АККІ: Шкода. Але я ем жобрак. Можеш ня одвести на свою поліцайну станіцу.

ПОЛІЦАЙТ: Не треба. Кат дораз прийде.

(Na chvíli zostane ticho.)

АККІ: Тот такый малый а товстый?

ПОЛІЦАЙТ: Та де. У нас вішать такый великый, худый. Досправіцькый майстер своёго ремесла.

АККІ: А не є він вегетаріян?

ПОЛІЦАЙТ: Вегетаріян є кат з Нініве. Тот наш любить літературу.

АККІ: Потім то є в порядку. Уж ся на нёго тішу.

ПОЛІЦАЙТ: Не жартуй, Аккі.

АККІ: За моёго жывота ем так велё раз відів смерть, же уж ей ани не регіструю.

(Dobehnú všetci – Básnici.)

ПОЕТЫ: То є тема! Гварь, Аккі! Гварь!

АККІ: Но добрі. Послухайте макаму моёго жывота. Быв ем молодой, но знав ем голоду плоды. Мій отець був богатый купець. Моя мама – богата дама. На столі стріберны приборы, в шуфликох золота горы. Щастя ся раз помине, і богатство як вода одплыне. Одплынуло до Бабілону, прямо до пазурів кралёвского трону. Енггібі владарює в Бабілоні, отцёва голова ся вальть при ёго кырравым троні. І нас то чекать, і нас то не мине.

ПОЕТЫ: І нас то чекать, і нас то не мине.

АККІ: Раз прийшов ку нам з країны Елам новый пророк. Він ся мі отцём став і велё рад мі до жывота дав. При олтарю сьме і спали, ряндами ся прикрывали. Але часы ся змінили, стару віру задусили. В Бабілоні, при новым законі змінили жреця і не стало отця. Забили пророка і ёго бога, пророкова голова лежить при кралёвых ногах. І нас то чекать, і нас то не мине.

ПОЕТЫ: нас то чекать, і нас то не мине.

АККІ: Потім ня ку собі взяв еден славый генерал. Служив він кралёві, врагів бив, лив рікы крові. В ёго палаці ем жыв, він мі отцём рідным був. Але в Бабілоні новый краль засів на троні. Слава генерала до рук ката ся дістала. І нас то чекать, і нас то не мине.

ПОЕТЫ: І нас то чекать, і нас то не мине.

АККІ: А так наконець не зістав мі жадный отець. Зістав ем сам, уж никого не мам! Повів ем сі тихо – буду як пісок. Нич ня нигда не роспучить і горіти не донутить. Час доплинув і весь Бабілон загинув. Лем я ту зістав жобрак єдиный, надале почітам свої години. Вшытко, вшытко згоріло. Лем моє тіло уціліло.

ПОЕТЫ: Браво, браво. А теперь о Гогові і Магогові.

АККІ: Доста. Куррубі, лем варь дале, бо прийдуть ку нам гости.

ПОЛІЦАЙТ: Так ты ся хочеш дати повісити? Добрі, є то твоя воля. Але што потім буде з Куррубі? Бою ся о ню. Бабілончане ті завидять. Злостить їх, же таке красне дівча жые в такій біді. Сам знаш, кілько раз уж ті ю хотіли забрати. Минуле єсь збив пятєх, што тя напали.

АККІ: Шестєх. Забыв єсь на генерала, котрого єм зошмарив з моста. Булькнув до воды як комета.

ПОЛІЦАЙТ: Дівча потребує охрану. Нигда... нигда єм не відів векшой красавіці, як є она. Цілый Бабілон за нєв шаліє. Люде путують ку нам з цілою імперії. Каждый бы ей хотів відіти. Ціле місто думать лем о ній, вшыткы суть до нєй залюбены. Троє сынів з найсилнішых шляхтицькых родин кволі ній ся утопили. Банкарі зачінають писати стишкы, урядниці компонують.

(Zjaví sa Enggibi s gitarou.)

ЕНГГІБІ: Прийшло дівча до Бабілону...

ПОЛІЦАЙТ: Но відиш.

ЕНГГІБІ: Забыв єм на бурзу, думам на Куррубі.

ПОЛІЦАЙТ: І таких як тот ту є до блуду. Є то як мор. *(Zamyslí sa.)*

Быв єм прісний поліцайт. Вірний і честный.

Пробач. Мусів єм. Іншак єм тоталні неталентованый, але кідь собі подумам на Куррубі, мушу. Дай мі того дівча. Я мам хыжу, штатный плат, а може о рік буду повышений на стражмайстра.

АККІ: Не можу. Нихто ю не дістане. Я ей мам од жобрака з Нініве а він ю дістав од ангела.

ГОЛОСЫ: Од того дурака з Нініве... А ты єсь хто, Аккі? Вождь бабілоньского робітницького класу... а вывалює ся ту в саркофагу... А дівча є брудне... Шмарять золото до Евфрату... Кормить поетів... Скады мать то дівча... Ангелы не екзистують, выдумали їх священники... Мала бы го прошетрити поліція... Шкандал!

ПОЛІЦІЯ: О ангелох поліція не похыбує. Наopak, підозривы суть вшыткы атеїсты.

(Dopredu sa prederie Tabtum a začne ohmatávat a obzerať si Kurrubi.)

ТАБТУМ: Што то є? Мать ачей ліпшы зубы як я? Певнішы стегна?

Красшу поставу? Но а што? Таких дівчат є на світі тисячки.
А вшиткы суть радодайкы.

КУРРУБІ: Чом ся ня дотыкаш?

ТАБТУМ: Ага, яке мі ту невинятко. Я ся тя іщі не так доткну. Одоже-
неш мі вшиткых клієнтів, а граєш ся ту на сяту діву!

КУРРУБІ: Я люблю лем жобрака з Нініве.

ТАБТУМ: Жобрака з Нініве? А на банкарів смак не маш?

ГОЛОСЫ: Охаб дівча на покої, ты лёмпо!.. Тото дівча не є з твоёго
окружена.

ТАБТУМ: З якого моёго окружена? Дотеперь вам было добре мое
окружена. Нихто з вас ся не скаржив. Є іщі діскретнішыї
дім в Бабілоні, як тот мій? А хто мать найкрасшы ціцкы в
Бабілоні?

АККІ: А што мать Куррубі з твоїми ціцкамі?

ТАБТУМ: А знаш ты, кільки намагы ня стоїть, жебы-м была фурт
красна і молода? Тримлю діету, куплю ся в противнім багні,
ходжу на масажы і што? Прийде она, а вшиткы мої клієнты
одразу пишуть стишкы.

ГОЛОСЫ: Куррубі горі нас вознесе!

Уж є нам ясне, чом так дреме.

Духовны маме інтересы

Бо з ласков в души к ній жыєме.

АККІ: Але уж дость было поезії. В моім домі уж ю веце не стерплю.

ТАБТУМ: Так вы гварите, же мате духовны інтересы? А тому я мам
вірити? Я вас вшиткых барз добрі знам! Съте обычайны
свині а скурвенці. А я працую чесні. Я не потребую зо себе
робити дашто особливе. Нигда ем меджі вами не робила
розділ.

ДАЯКА ЖЕНА: А-а-а! Ту есь! А я думам, де ты чорты носять!

МУЖ: Але, душа моя, тадь я лем так ем собі ту ішов около.

ДАЯКА ЖЕНА: Же ся не ганьбиш.

МУЖ: А ты? Мам повісти, што ты робиш з таёмником одборів? Ты
собі думаш, же я нич не знам.

ПОЛІЦАЙТ: Куррубі, ем поліцайт, мам малый дім на Лібаноньській

улиці, о рік ня повышать на стражмайстра. В нашій родині каждый был добрым мужем. Была бы есь щастна...

МУЖ: Ём Гасан! Хотів бы ём ты зробити абсолютні глобалні щастнов. Жыю майже на валалі. Мам малу загородку. Мама ті приправить хыжку, будеш жыти здраво і спокійно.

ДРУГЫЙ МУЖ: Я ём Сіндібад! Моя жена ті приправить шумну хыжку а я ты буду учіти! Съме бывший робітніцький клас.

ТАБТУМ І ЖЕНЫ: Выженьте ю з міста! Выженьте ю!

ЕНГГІБІ: Куррубі, я ём Енггібі. Маітель фінанчного дому Енггібі. Моі палацы, моі акціі, моі статкы – тото вшытко ё марность. Ты потребуеш одважне і любяче серце. А таке серце бе в моій груди!

ЖЕНЫ: Выженьте ю!

(Vrava rastie, odrazu priletí Anjel. Vo vlasoch má šišky a vlčí mak, v náručí drží halúzky a slnečnice.)

АНГЕЛ: Куррубі, дітя мое!

ВШЫТКЫ: Ангел!

АНГЕЛ: Нагодов ём летів около, дівчатко мое, а увідив ём ты посеред той ту веселой компанії.

КУРРУБІ: Помож мі, ангел мій!

АНГЕЛ: Дорога Куррубі. Земля ё мій великий обяв! Ём очареный і щастный! Земля – то ё чудо чудесне! День і ніч літам по цалій Землі і вшытко ня страшні интересуе. Уж ём был і на Сівернім полісі. Ага, што ём там найшов – замерзнута роса. (Ukáže sencúl.) На кількох звіздах уж ём был, але такой красы ём іщі нигде не відів.

КУРРУБІ: Жобрак з Нініве ня охабив! Я го люблю, а він ня охабив.

АНГЕЛ: То ё лем недорозуміня, дітя мое, недорозуміня. Лем вытрим куціцько, він ся ку тобі верне. Земля ё безгранічні красна. Ага, што мам. (ukáže slnečnicu) Думаш собі, же дашто таке найдеш дагде на Алдебарані?

КУРРУБІ: Принесла ём до Бабілону нещастя. Евфрат несе слызы до моря. Вшытко, што ём ты нашла – і любов, і ненавість... то вшытко ня жене до загубы.

АНГЕЛ: Не бійся, дівча мое, вшытко ся направить. (Chce odletieť.)

КУРРУБІ: Не одлітай! Помож мі. Однесь ня ку моєму мілому!

АНГЕЛ: Я не мам час на глупотины. Занедовго ся буду мусів вернути до молговости Андромеды, а іщі телё інтэреснаго на Землі ём не стиг відіти.

(Anjel spieva clivú krásnu pieseň.)

АККІ: Уж ай тот гварить в стишкох.

(Anjel odletí.)

ПОЕТЫ – ВШЫТКЫ: Предці то быв ангел... За білого дня... Я му жертвую дзвін... А буду задармо кормити богословів... Мы підеме на сповідь... А мы вступиме до штатной церкві...

ПОЛІЦАЙТ: Нащастя я ём фурт ходив до церкві.

ЕНГґІБІ: Бабілончане! Ку нам зоступив ангел. Як банкарь вам мушу повісти: ідуть на нас планы часы!

ГОЛОСЫ: Низькы платы... пропущаня!

ЕНГґІБІ: Нестабілна валута, неурода, морова епідемія... чом тото вшытко? Бо сьме не вірили, бо до істой міры сьме были атеістами. Тепер ся нам небо зявило в образі ангела. Вшытко тепер залежить на тім, што зробиме з дівчатём, котре приніс ку нам ангел.

ГОЛОСЫ: Не може жыти в біді... мусиме ю забрати од того жобрака...

ЕНГґІБІ: Мы їй проявиме найвекшу честь. І небо ся над нами змілуе. Зробиме з нёй нашу кралёвну. З небом мусиме быти задобре. Лем-лем же сьме пережыли потопу, а господарьска криза може быти іщі векшов катастрофов. Зоберьме дівча ку кралёви!

(Dav nadšene aprlauduje.)

КУРРУБІ: Я хочу зістати з тобов, Аккі. Ту, під твоім мостом, коло воды Евфрату, коло твоёго серця.

АККІ: Я ті не можу помочі. Мусиме ся розыйти. Десять днів сьме путовали доведна. В ночі есь тихо спала в моім найтеплішій саркофазі. Нигда ся мі так добрі не жобрало, як з тобов. Але мусиме ся розыйти... Я не мам на тебе право. Дістала есь ся мі нагодов, на выміну. Доткнув ся ня кушок неба, нитка божой мілости, а тепер тя вітер одфукуе дале.

КУРРУБІ: Мушу тя, Аккі, послухати. Накормив есь ня, кідь ём была голодна, напоїв есь ня, кідь ём хотіла пити. Кідь ём ся боя-

ла, ты есь мі співав, кідь ем была смутна, ты есь лем про ня танцёвав. Люблю тя, як рідного отця.

АККІ: Ходь, дітя мое, они тя одведуть ку кралёви.

МАСА: Куррубі! Наша кралёвна Куррубі!

*(Odchádzajú. Akki smutne sedí a mieša mlkvo polievku.
Zboku príde Kat s kufrikom.)*

КАТ: Добрый день, жобрак Аккі.

АККІ: Што ті треба?

КАТ: Аж чоловікови дых заставує од такой красы. Відів ем з моста, як ей одваждали.

АККІ: Могла з нёй быти найліпша жобрачка на світі. А теперь з нёй буде обычайна кралёвна.

КАТ: Буде то страшне манжелство.

АККІ: *(Zúřivo.)* Краль буде Куррубі на руках носити!

КАТ: Кідь собі спомяну, як краль до нёй копав, бою ся ходем і подумати на то, што з нёв буде робити по свадьбі.

АККІ: Копав до нёй?

КАТ: На березі Евфрату.

АККІ: Тот жобрак з Нініве, то быв краль?

КАТ: Хотів тя пересвідчіти, же жобраня не мать смысел. А тогды ангел му дав дівча.

АККІ: Зась ся мі пощастило. А ты есь хто?

КАТ: Кат.

АККІ: Вітай! Чом есь в цівілю?

КАТ: Жобраків не можу вішати в уніформі. На то мам прісны предписы.

АККІ: Даш собі поливку з говеджім мясом?

КАТ: То буде зась даякый фігель... Не мав бы ем... Катові з Лагаша есь ся вышмыкнув, і катові з Аккаду, і тому з Кішу.

АККІ: Были то регіональны каты, а не кралёвскы. А я ся дам обісити лем кралёвскому катові. Я собі хочу дожычіти лем то найліпше. Я мам свою гордость. І говеджу поливку ті понукам лем зато, же сі тя важу.

КАТ: Барз ня то тішить, при моім платі ся богзнає як не наїш. О говеджій поливкі єм дашто уж чув, але нігда єм ю ани не відів. Не буде в тім даякый фігел? Я єм чоловік непідплатительный. Ани золотом, ани голодом ня не дістанеш. Кідь єм оногды мав повісити єдно барбарське племня в Місії, давали мі цале стадо овець і ослів. Не забрало. Висіли вшыткы шумні єден за другим і при вечірнім сонцю то вытваряло красну атмосферу.

АККІ: Вірю. Ты єшь просто непідплатительный.

КАТ: Выкушай ня.

АККІ: То не мать смысл.

КАТ: Прошу! Прошу! Зо вшыткого найвеце на тім світі люблю, кідь провірюють певность моєго характеру.

АККІ: Мам про тебе дівча, свіженьке і смачненьке.

КАТ: Нич з того...

АККІ: А што повіш на хлопця – такого шумненького і ружовенького...

КАТ: Вытриму! Вытриму!

АККІ: Пошепчу ті місце, де в Евфраті лежать мої поклады.

КАТ: Нич ті не поможе. Будеш висіти! Ненадарьмо ня кличуть Сіді Непідплатительный.

АККІ: Зато ті дам найліпшый кус мняса. (*Zazvoní naberačkou o kotol.*)

КАТ: Чудесна поливка. Є добра на кості. Мнясо є барз смачне. Не їдло, а оргії.

АККІ: Іщі собі дай! Не даш сі капку егіпетського вина?

КАТ: Тото є жывот! Вакханалія, чіста вакханалія! Досправдіцькый праздник. Уж сто раз ті заказовали жобрати. Десять раз тя хотіли повісити. Вшытко єм сі записав до своєго денника. Єм чоловік пунктуалный. Світовы імперії зникають, світовы імперії вознікають. Я собі то вшытко записую. А люде? Люде ся мінять, люде ся приспособлюють. Мінять ся професії, мода, релігії, обычаї. Лем ты ся не міниш. То ся мі любить. Фурт єшь ровнакый. Так як арціміністер. Так як і я. Мы трое сьме фурт ровнакы. Бюрократы, жобраці а каты – то є троїця, котра є тайнов опоров світового порядку.

АККІ: Допеме вино.

КАТ: Послідній погар, смутний погар. Яка шкода, же єм ту в службі. Світ буде пустый без тебе. Поливка зїджена, м'ясо зїджене, вино выпите... Робота чекать. Де бы-сь хотів вісіти – ту на стовпі, або радше в гаю зеленім?

АККІ: Найприємніше бы ся мі вісіло на стовпі перед кралёвськым палацом.

КАТ: Благородна ідея, але тяжко бы ся дала зреалізувати. Стовпы перед кралёвськым палацом суть забештелёваны про членів влады. Але могли бы сьме тя повісити на мості. Мій помічник уж є приправлений.

(Zhora sa spustí povraz.)

КАТ: Най ся любить.

АККІ: Вышыток свій маєток одказую поетам. Лем мі не є ясне, што ся стане з моім антикваріатом на Передпотопній уліці.

КАТ: Ты маш антикваріат?

АККІ: Выжобрав єм го перед тыжднём.

КАТ: Все єм хотів мати антикваріат.

АККІ: Не знав єм, же ты дашто таке інтересує.

КАТ: Сидіти меджі книжками і чітати класиків є вершинов блаженства.

АККІ: То є чудне. І каты з Лагашу, Аккаду і Кішу любили літературу і прагли за освітов.

КАТ: Мій жывот є смутный і терьпкый. Вішам, вішам, а што з того мам? А ты – фурт есь з людьми, можеш собі з ними поговорити. Можеш собі уварити поливку з говеджім м'ясом!

АККІ: Слухай, я бы-м ті хотів помочі. Обмінйяме ся! Ты мі даш свое ремесло, а я тобі свій антикваріат.

КАТ: А ты бы-сь хотів быти катом?

АККІ: Єдине ремесло, котре єм іщі ани раз не выжобрав.

КАТ: Боже!

АККІ: Што ті є, Сіді Непідплатительный, тайна опора світового порядку?

КАТ: Воду, дайте мі воду! Бо ня інфаркт трафить.

АККІ: Ту маш водку. Водка ті поможе.

КАТ: Де є моя честь? Де є моя бабiлонська гордoсть?!

АККІ: Штo бy честь і гордoсть робили тy під мoстoм?

КАТ: Я мам прaвo вимінити сі професію з кaждым, кoгo вішaм. Підписав єм в мoлoдoстi тaкый дoгoвoр, жeбy єм сі мiг зарoбити нa штудoвaнy уміня. Aлe никoгo з тyх, кoгo єм зa тoтy тyсячрoчa пoвісив, сy мi нe пoдaрилo пeрeсвiдчiти, жeбy сy зo мнoв вимінив і стaв сy кaтoм. Нaшa прoслaвлeнa бaбiлoнська гордoсть є нaм дoрoгшa, як нaш жывoт. Єм шoкoвaний твoєв пoнукoв. Тy бy-сь хoтiв oбмінити свiй aнтiквaрiaт зa мoє пiдлe, прoтивнe рeмeслo?

АККІ: Пoзeрaш сy нa свoю рoбoтy з цaлкoм злoгo углa пoгляду. Прaвi пiдлy, знeвaжoвaнy і гaнeбнy професію трeбa вoзвышaти, oслoбoджoвaти їх oд низкoстi! Жeбy цaлкoм нe зaникли. Я, нaпpиклaд, єм в мiнyлoстi быв мiлiaрдaрєм.

ВШЫТКЫ – ПOЕТЫ: Рoспoвiдaй, Aккi!

АККІ: Пoвiм вaм o тiм. Быв мaй, прo лyбoв рaй. Рaз в нoчi зaпoзeрaв єм сy дo oчi мiлiaрдaрєвoй дoчкy. A тaк «нeзaбaрoм» стaв єм сy мiлiaрдaрєм. Вывoбрaв єм сoбi лyбoв, oнa прo бoгaчiв стaлa сy зaгyбoв. Oд рaнa дo нoчi нe зaспaли мoї oчi. Пpогрaвaв єм всьгдy свoї мiлiaрдy. Пpoпивaв єм стaткy, дoмy і пaлaцy, стaдa кoрoв'ячi, стaдa бaрaн'ячi, дoрoгy кaмeнi і свинь тyсячi. A тaк дoлoв вoдoв мiлioнy пiшли і як лeгкo пpийшли, тaк лeгкo oдыйшли. Дiстaв єм нa мiзiнy⁹ сeбe і цiлy кpайнy. Скpaxoвaли бaнкy a з нимi бaнкaрi, нaй бoгaтy знaють, як жывoть бiдaрi.

КАТ: Якa слaвa! Aлe дaчoмy тy нeрoзyмлю. Кaждe пoрaжeн'я спpoвaджaють вeликy стрaтy...

АККІ: Зaтpимaв єм рoкaз дo aтaкy. Вiдиш, тaк сy мaть рoбити кaждa пaскyднa рoбoтa.

КАТ: Дyмaш, жe сі як пpoдaвaч в aнтiквaрiaтi зaрoблy нa тaкy пoливкy? Кeбy єм тaк мiг хoлeм рaз нa мiсяць сy пoр'ядi нaїстi!

АККІ: Тy бyдeш тpи рaзy нa тyждeнь їстi гoвeджy пoливкy, a кaждy нeдiлю гyс'ятинy.

КАТ: Якe щaст'я! Який нeoчeкaвaний пoвoрoт! Тy сyть вшыткy мoї вeцi. Пo тoбi єм мaв iщi пoвiсити гeoгpaфa і aстрoнoмa.

9 **Мiзiнa** (oд *слoвaц.* mizina, príst' na mizinu) – дoвeстi дo бiдy, oжoбpачiн'я.

АККІ: Повісити – значить пустити на слободу!

КАТ: Знаш добрі, што робиш? Єсь слободный жобрак.

АККІ: Вічна наша біда. Мы не знаме распознати, же ся приближує катастрофа. Нихто не видить, што ся робить. Куррубі глядаць жобрака, а найде краля. І во дні, і в ночі людей беруть до арешту. Войско походує на сівер. А штат є неомылный – в кождім з нас так або так найде даякый гріх. Повім ті іщі єдну макаму о збраниях слабых: (*připraví sa a začne*) Жебы міг выжыти в світі слабый, мусить знати світ. Тот, хто ходить фурт як сліпый, смерти може ся злюбити. За сильными стоїть закон, за слабыми нич. Кусний собі до языка і потихы кріч. Радше не лїзь, де не треба, сильны мають право з неба. Сильный краде, де попаде. Слабый до арешту сяде. А честь і сумліня несуть лем трапіня. Хто хце жыти до старобы, най ся хытро приспособить. І я мушу під плац катів свою надію спрятати.

ТРЕТЯ ДІЯ

O trónnej miestnosti, kde sa odohráva tretie dejstvo niet veľmi čo poznamenaf. Jej luxus a istá rafinovanosť je samozrejmé. Práve tak i beštiálna krutosť. Trón. Na ňom sedí Nabuchodonozor. Nimródova hlava spočívá medzi jeho kolenami. Nohy na jeho ramenách.

НИПРОД: Што ся діє, король Набуходонозор? Чом ока не зажмуриши ани во дні, ани в ночі і ходиш по палаці як без душі? Чом твої ноги так нервозні дуркотять по моїх плечох?

НАБУХОДОНОЗОР: Залюбив єм ся до Куррубі.

НИПРОД: То значить, же ты любиш дівча, котре єсь вымінив за свій підставець на ноги?

НАБУХОДОНОЗОР: Роскажу ты збічовати.

НИПРОД: Лем собі послуж. Але можеш ты ня мучіти, як теперь я мучу тебе?

НАБУХОДОНОЗОР: Стихний, ты голово меджі моїми ногами. Або ні, гварь. Повідай о Куррубі, ты єсь ю відів. Дала ся ті напити брудной воды з Евфрату.

НІМРОД: Завідиш?

НАБУХОДОНОЗОРО: Завіджу.

НІМРОД: Їй тварь была pokryта шлаером, але ай так ем распознав ей красу.

НАБУХОДОНОЗОРО: Їй краса наповнює місто Бабілон небесным світлом. Спів залюбених проникать аж до моёго палацу.

(Zboku роcиt' спев: Красна дiва зоступила з небес превысоких до кралёвства жобрати...)

НІМРОД: То співать твій властный паж.

НАБУХОДОНОЗОРО: Закличте Ката!

(Vojde Akki prestrojený za kata.)

НАБУХОДОНОЗОРО: Забий пажа.

АККІ: Мудре рішiня, ваше величенство. Треба прийняти радикалны мiры. *(odide)*

НАБУХОДОНОЗОРО: Най умре каждый, хто любить Куррубi.

НІМРОД: То бы-сь мусив выгубити цiле людство.

НАБУХОДОНОЗОРО: Роскажу, жебы тi выпалили очi.

НІМРОД: Можеш мi выпалити очi! Можеш мi наляти до ух олово! Але то, што лежить в моiй памяти, мi ниxто не возьме.

НАБУХОДОНОЗОРО: Арцiмiнiстер!

АРЦІМІНІСТЕР: Ваше величенство!

НАБУХОДОНОЗОРО: Шмарь того ту бывшего краля до найглубшого арешту.

АРЦІМІНІСТЕР: Ем законодавця. Выдав ем постановлiня, же ноги краля мусять быти на плечах ёго передходцю. Кiдь ся того постановлiня порушить, краль паде.

НАБУХОДОНОЗОРО: Так змiнь постановлiня.

АРЦІМІНІСТЕР: Але потiм ся зосыпе далшых осемстотысяч параграфiв Бабiлонской iмперii, котры з того постановлiня vyplивають, суть на нёго навязаны.

НІМРОД: Ай мi фурт гварив того саме.

НАБУХОДОНОЗОРО: То значить, же мi зiставають уж лем пiдставець на ноги.

НІМРОД: I твiй сын. Наслiдник трону.

НАБУХОДОНОЗОР: Твій син.

НІМРОД: Наш син, наслідник нашої могутости. Нихто з нас не
знать, хто го сплотив. Обидвоє сьме ходили пяны к ёго ма-
тери.

НАБУХОДОНОЗОР: Сьме припутаны еден ку другому. Пошлите
мі Ката!

АККІ: Ваше величенство?

НАБУХОДОНОЗОР: Географы і астрономы уж висять?

АККІ: Вшиты до єдного.

НАБУХОДОНОЗОР: А жобраці?

АККІ: Жобраці суть зліквідованы.

НАБУХОДОНОЗОР: А жобрак Аккі?

АККІ: Аккі ся цалком змінив. Кебы ту теперь стояв перед вами, іс-
тотні бы сьте го не спознали.

НАБУХОДОНОЗОР: Значіть, настрашив ся і наступив до штатной
службы? Добра справа. Перший раз од цілосвітової по-
топы сьме зробили визначный крок допереду. В соціалній
области маме то гірше за собов, теперь ся мусиме пустити
до умелців або до теологів.

АККІ: Зачнийме з умелцями. У нас в арешті было фурт тихо, а теперь
іщі ай паж складать стишки.

НАБУХОДОНОЗОР: Увидиме. Арціміністер! Потребую з тобов го-
ворити як з головным ідеологом.

АРЦІМІНІСТЕР: Добрі.

НАБУХОДОНОЗОР: Відів есь, як ем докопав тото дівча?

АРЦІМІНІСТЕР: Быв ем шокований. Як глава штатной церькві...

НАБУХОДОНОЗОР: Я ем до нёй залюблений.

АРЦІМІНІСТЕР: Вшиты суть до нёй залюблены. Цале місто пише
о ній стишки. І я ем ся покушав.

НАБУХОДОНОЗОР: І ты? Найстарший з людей? Небо ня уразило.

АРЦІМІНІСТЕР: Ты жарлиш сам на себе. Кідь хочеме порозуміти
таємствам козмосу, мусиме выходжати з того, же небеса
фурт мають правду. Небеса суть неомылны.

НАБУХОДОНОЗОР: Кідь добрі розумлю, в моім спорі з небесами

ты єсь на їх страні. Буду мусив обісити і тебе, і вшиткых теологів. Кате, де єсь?

АККІ: (*Vbehne.*) Ваше величенство! Зачнеме теолоґами? Як собі ваше величенство желать.

НАБУХОДОНОЗОРО: Добрі, гварь дале. Кат почекають.

АРЦІМІНІСТЕР: Думаш собі, же небеса ті налетіли на твою машкараду і тогды в ночі ты приняли за жобрака. То є смішне. Ангела єсь міг окламати, але небеса барз добрі знали, кому послали тото дівча. Тобі, мій кралю.

НАБУХОДОНОЗОРО: Небеса послали Куррубі найбіднішому з людей.

АРЦІМІНІСТЕР: Небеса не треба брати дословні. Их посолство мать общій смысел. Небеса суть од нас так далеко, же з їх погляду сьме ту на Землі вшиткы скоро єднако безвызнамны. Божа воля ті послала дар, а ты єсь го з властной глупости одмігнув.

НАБУХОДОНОЗОРО: Добрі. Тебе і теологів не обісимо. Теперь мі є вшитко ясне. Штудованя теолоґії в мойй імперії буде повинне. Остатны науки будуть заказаны. А обісимо умелців! Кате! Вшиткых умелців до арешту!

АККІ: Є мі їх шкода!

НАБУХОДОНОЗОРО: Доконалый штат не може собі доволити анархію безгранічної фантазії.

АРЦІМІНІСТЕР: Ваше величенство! Праві мі прийшли новы sprawy. Ангел зоступив з небес до міського парку, ловить колібриків, зберать кокосовы оріхы а перелітує з пальмы на пальму. Далша справа є, же люде зачали масово вступовати до штатной церькви. Цалый народ є в екстазі. Дав ся вторгнув до двора кралёвского палаца і жадать ваше величенство, жебы сьте ся оженили з Куррубі.

НАБУХОДОНОЗОРО І НІМРОД: Тото є бунт! Повстаня! Вшиткых їх побийте!

АРЦІМІНІСТЕР: Є то збыточне. Повстаня можеме напямовати так, жебы сьме з нёго мали хосен.

НАБУХОДОНОЗОРО І НІМРОД: Гварь!

НАБУХОДОНОЗОРО: Слухай, підстаець! Ты чом як папаґай по мі вшитко повторяш?

НИМРОД: Не лем твій, але і наш трон є в небеспечі.

АРЦІМІНІСТЕР: Бабілонський трон за тисячроча своєї екзистенції уж натілько стратив свою достойність, же днесь є то найганебніший режім, якый коли був на світі.

НАБУХОДОНОЗОП І НИМРОД: Што сі то доволюеш! Кате!

АРЦІМІНІСТЕР: (*Keď vojde Akki, pošle ho pohybom ruku preč.*) Ваше величенство, чом такой кличете Ката. Тото є політична концепція, не мое особне пересвідчїня. Теперь є добра хвиля обернути народне повстаня в проспїшность трону. Най ся Куррубі стане кралёвнов. Єй краса очарила каждого, докінця і мене. Релігіозны і штатны інтересы ся ту згодують. Днесь каждый вірить в Куррубі і в божественне начало. Лем треба знати ся людём залишкати і вшытко буде в абсолютнім порядку. А кідь бог дасть, скоро може ся дожыєме і нового наслідника трону.

НАБУХОДОНОЗОП І НИМРОД: Приведьте тото дівча!

(*Arciminister chce odísť, keď vtom sa ozvú králi znovu.*)

НАБУХОДОНОЗОП І НИМРОД: Почекайте. Перед тым іщі бы-м хотів поговорити зо своїм катом.

АРЦІМІНІСТЕР: Величенство, нач потребуєте ката при рішїню такого делікатного проблему?

НАБУХОДОНОЗОП: В моїй імперії без ката ся не рішать жадны проблемы.

АККІ: Величенство?

НАБУХОДОНОЗОП: Хто то там зась співать?

АККІ: Умелці. Іщі перед смертєв собі скушають свої оды.

НАБУХОДОНОЗОП: Даяк є їм барз весело!

АККІ: Мали такой смутный жывот, же уж ся тішать на тот на другім світі.

НАБУХОДОНОЗОП: Не мам спокоя на душі, кідь не єсь наблизку.

АККІ: Мам теперь дость роботы. Упрятую в підземлі.

НАБУХОДОНОЗОП: Вішаш умелців?

(*Zlava sa objaví člověk – básník. Je veselý a popíja.
Akki ho uprace z javiska.*)

АККІ: Я їх возношу до неба.

НАБУХОДОНОЗОР: Хотів бы-м з тобов поговорити по людськы, як з рідным братом. Зо вшиткых ппридворных ты маш най-низшый плат. Хоць робиш найтяжшу роботу. Чом то робиш? Єсь єдиный чоловік в моїй країні, котрый є самым собов. Ту мам тысяч золотых.

АККІ: Лем чи їх давате до добрых рук.

НАБУХОДОНОЗОР: Я вірю лем тобі. Дораз ку мі приведуть дівча, котре люблю. Хотів бы-м ю выскушати. Може ся стати, же она уж ня не любить. Довго была з тым жобраком. Кідь ся вкаже, же уж ня не любить, забеш ю.

(Vojde Arciminister.)

АРЦІМІНІСТЕР: Куррубі!

(Nabu a Nimród si zakryjú tvár zlatými maskami.)

НАБУХОДОНОЗОР І НІМРОД: Вітай, дівча!

КУРРУБІ: Двоїта бытость!

НАБУХОДОНОЗОР І НІМРОД: Стоїш перед кралём Бабілоньскым.

КУРРУБІ: Ты єсь найміцнішый зо вшиткых людей?

НАБУХОДОНОЗОР І НІМРОД: Найміцнішый.

КУРРУБІ: А што ты од мене хочеш?

НАБУХОДОНОЗОР І НІМРОД: Мої бабілончане хочуть, жебы єсь ся стала моєв женов.

КУРРУБІ: Я ся не можу стати твоєв женов.

(Nabu dá pokyn a Akki pristúpi zľava, Kurrubi ho nevidí.)

НАБУХОДОНОЗОР: Любиш дакого?

КУРРУБІ: Люблю.

НАБУХОДОНОЗОР: Даякого умелця?

КУРРУБІ: Гей, я люблю умелців. Суть то мілы люде. Але я їх люблю праві так, як їх люблять і остатны люде.

НАБУХОДОНОЗОР: Віділи тя на уліці і під мостом з єдным старым жобраком.

КУРРУБІ: Быв то жобрак Аккі. Я го люблю як отця.

НАБУХОДОНОЗОР: А кого потім любиш досправды?

КУРРУБІ: Єдного жобрака з барз тяжкым меном.

НАБУХОДОНОЗОР: Жобрак з Нініве?

КУРРУБІ: Познаш го?

НАБУХОДОНОЗОР: Забудний на нёго. Він був такий смутный, осамочений, страчений.

КУРРУБІ: Фурт на нёго думам. Всягды го глядам.

НАБУХОДОНОЗОР: Щезнув. Не є регістрований ани в моїх канцеляріях. Быв то лем призрак, котрый ся тогды зявив на березі Евфрату. Окрім тебе віділо го іщі дакілько людей, а ништо веце.

КУРРУБІ: Але я ем го віділа.

НАБУХОДОНОЗОР: Глядаш дакого, хто не екзітує.

КУРРУБІ: Екзітує, бо я го люблю. А кого я люблю, того і найду.

НАБУХОДОНОЗОР: Так собі ідь а глядай.

*(V tej chvíli si Nabu aj Nimród dajú dole masky.
Kurrubi spozná najprv Nimróda.)*

КУРРУБІ: Арештант, котрому ем давала воду. *(Vtom sa pozrie na Nabua.)* Мій жобрак!

НАБУХОДОНОЗОР: Гей, то ем я.

КУРРУБІ: Краль...

НАБУХОДОНОЗОР: Любиш жобрака, а тебе любить краль. За тоты копанці ті дам цалу Землю, бо моє войско уж походує і до валалів на другій страні Лібанону.

КУРРУБІ: Ты не єсь краль. Ангел дав ті ня зато, же єсь жобрак.

НАБУХОДОНОЗОР: Нигда ем не був жобраком, фурт ем був кралём. Тогды ем був переоблечений за жобрака.

КУРРУБІ: То тепер єсь переоблечений.

НАБУХОДОНОЗОР: То ся ті лем так здасть, дівча моє.

КУРРУБІ: Ты екзітуєш, закла єсь жобрак.

НАБУХОДОНОЗОР: Наopak.

КУРРУБІ: Втеч зо мнов!

НАБУХОДОНОЗОР: Я мушу владнути світом.

НИМРОД: Я буду владнути. *(Chce sa posadiť na trón, ale Nabu mu v tom zabráni.)*

НАБУХОДОНОЗОР: Лягний! Арціміністер! Скоро ту дошло ку штатному перевороту. А тото ту дівча хоче, жебы ем ся став жобраком. Не розумить, же нигда ем не був жобраком. Ангел і умелці цалком їй помотали голову. Поговорь з нёв. Она абсолютні не розумить, як то фунгує меджі людьми.

АРЦІМІНІСТЕР: Можу з тобов говорити як заступця штату або церкви. Теперь буду з тобов говорити як головный теолог Бабілону, дітя моє.

КУРРУБІ: То значить, же ты думаеш о Богу, познаш го? Він ня сотворив на своїй руці...

АРЦІМІНІСТЕР: Фурт о нім думам, але не познам го так добрі, як ты, дітя моє. Ем чоловік, а нам людём Бог ся не одкрывать. Мы го не можеме відіти, мы го можеме лем глядати... Ты любиш краля, дітя моє?

КУРРУБІ: Я люблю жобрака, ку котрому ня привів Ангел.

АРЦІМІНІСТЕР: І король, і жобрак – суть єдно. Кідь ты любиш жобрака – любиш і краля.

КУРРУБІ: Але можу любити лем жобрака.

АРЦІМІНІСТЕР: То значить, же ты бы-сь хотіла, жебы король ся став жобраком?

КУРРУБІ: Я мушу слухати лем Ангела.

АРЦІМІНІСТЕР: Розумлю. Єсь цалком поплетена, не знаш, чі ты ся маш стати кралёвнов, або чі король жобраком. Вшытко ся выяснить, кідь собі спокійно обдумае нашу сітуацію. Найперше сі мусиме выяснити, який з тобов небеса мали замір. Кідь ем був іщі молодый а зачінала ся цілосвітова потопа, думав ем собі, же небеса хочуть од нас дашто выняткове. Абсолютне. Але чім ем старший, тым яснішым ся здасть небесный замір. Небеса хочуть од людей лем то, што є можливе. Они добрі знають, же одразу зробити чоловіка доконалым не можуть, так бы го лем загубили. Зато небеса нас люблять ай зо вшытков нашов недоконалостёв. Небеса мають дость терпезливости і з отцёвсков ласков ся уж тысячроча снажать нас вывести на праведну путь.

(Zboku vojde opitý spievající básnik.)

УМЕЛЕЦЬ: Можу гратуловати?

НАБУХОДОНОЗОП: Тихо, акурат ю перегваряме. (*Ani si neuvedomí, komu to hovoril.*)

АРЦІМІНІСТЕР: Подьте ближше ку собі. Куррубі і краль. Куррубі, кідь собі будеш высвітлєвати божествену волю дословні і будеш хотіти, жебы краль, котрый тя дістав, кідь був переоблеченый за жобрака, ся досправды став жобраком, можеш цалый людський світ увести до хаосу. Тебе люде хочуть відіти як кралєвну, не як жобрачку. Лем так можеш людём помочі. Ты поведеш краля і він буде творити добро. Выдай ся за нєго, жебы молитвы могли быти выслуханы.

(*Ozvú sa zvuky rozbúreného davu a rinčanie okenných tabúl. Začali sa hádzať kamene.*)

АРЦІМІНІСТЕР: Треба конати. Люде шмаряють камені до сохы ваших величествох з вымінєвателнов головов.

НІМРОД: Пошлите на них войско.

АРЦІМІНІСТЕР: Войско є в Лібаноні. Маме лем пятьдесят мужів з палацовой охрани. Тоты неконечны захватчі войны раз Ба-білон загублять.

(*Ako Nabu počúva správy odíde z trónu a Nimród sa naiňho posadí. Nabu si to všimne a zosmutnie.*)

НАБУХОДОНОЗОП: Ледва ем ся став кралём а уж зась буду підстав-цём під ноги. Іщі ся нигда не стало, жебы ся так скоро вымі-нив краль. Людство ся жене до загубы.

АРЦІМІНІСТЕР: Не переганяйте, ваше величество. Такы люде, як мы, одного дня зась будуть горі.

НАБУХОДОНОЗОП І НІМРОД: Так што будеме робити, арціміністер?

АРЦІМІНІСТЕР: Прічінов повстаня є то, же дав хоче, жебы Курру-бі была кралєвнов. Але тото не є єдина прічіна повстаня. Як скушений політик можу повісти, же є іщі єдна прічіна: зъявіня Ангела. То він підкопує авторітет штату. На дру-гій страні, він звышує авторітет церькви. Як предствитель церькви ем теперь в конфлікті зо собов як представителём штату. Моя критіка не є ани так прямо проти ангелові, проти єго зъявіню. Наприклад, праві теперь політує собі над вися-чыми садами і скаче на голову прямо до моря. Таке хованя є неприятливе! Штат може мати авторітет лем тогды, кідь Земля зістане Землєв а небеса небесами, бо Земля то є ре-аліта, котру створили політиці, а небеса, то є діло теологів.

З'явіня Ангела може розрушити цалый соціалный порядок а перед тварёв небес ся штат може змінити на фарс. Стаціло лем, жебы Ангел політав над містом, і авторітет штату як кебы не екзістовав. Было бы добре проголосити, же ниякий Ангел ся ту не з'явовав.

НИМРОД: То не є можлие. Люде го уж віділи.

АРЦІМІНІСТЕР: Повіме, же то був дворный герець Уршанабі.

НАБУХОДОНОЗОР: Але ты сі даяк протиречіш. Іщі перед хвилёв ті Ангелове з'явіня было добре, хотів есь ним упевнити віру в трон і в штат.

АРЦІМІНІСТЕР: Чім веце сі політик протиречіть, тым є то векший політик. Але і як теологові є мі живый Ангел тыж нанич, хоць штатна релігія му може быти вдячна за свое возроджіня. Найліпше бы было, жебы Ангела не было!

НАБУХОДОНОЗОР: А не зачнуть потім люде масово одходжати з церькви?

АРЦІМІНІСТЕР: Закажеме їм то і баста. Пострашимо їх трестом смерти.

НАБУХОДОНОЗОР: А што на то повідять небеса?

АРЦІМІНІСТЕР: Можете ся з ними удобрити – оженьте ся з Куррубі. Небеса сі високо цінять щастливы манжелства. Але ай так – в будучности з'явіня ангелів мусиме зорганізувати овелё ліпше.

НАБУХОДОНОЗОР І НИМРОД: Зістало нам уж лем выдумати офіціалну верзію походжіня Куррубі.

АРЦІМІНІСТЕР: Зробиме з нёй невластну дівку войводи з Лагашу.

НАБУХОДОНОЗОР І НИМРОД: Приправьте потрібны документи.

ГОЛОС: Величенство, Дав проламав брану а жене ся до палацу.

НИМРОД: Так тото є наш кінець!

(Vybehne z trónu a chce utíct. Arciminister ho zadrží.)

АРЦІМІНІСТЕР: Успокойте, ся, ваше величенство! Будеме выїднати¹⁰.

(Medzitým sa Nabu opět posadí na trón.)

НАБУХОДОНОЗОР: Теперь ем зась на троні я!

10 **Выїднати** (од *словац.* vyjednávať) – договорёвати ся, організувати.

АРЦІМІНІСТЕР: (*slávnostne ku Kurrubi*) Мое міле дітя, наш краль ті проявує честь і выразять ті свою велику любов тым, же тя менує дівков войводи з Лагашу, котрый ся минулого року обісив а іщі перед смертєв дав тя до кошыка і шмарив до Евфрату. Як ся того вшытко стало, то уж выяснюють історіци. Але ту суть документи, котры доказують твое походжіня. Ты лем мусиш ту, перед вшыткыми людьми підтвердити, же є то правда.

КУРРУБІ: Перед людьми?

АРЦІМІНІСТЕР: Є то лем формалность, але мусиш то зробити. Заключу трубочів а выйдеме на балкон.

КУРРУБІ: Як? Мам ся зрічі того, же ня сотворив Бог? Же ня на Землю приніс Ангел?

АРЦІМІНІСТЕР: Ясні, же ні, дівча мое. Мы добрі знаме, одкыль єсь прийшла, і сьме щастны, же сьме могли відіти того чудо. І ты во своїй душі сі го храни як таємство, як сятю правду. Мы лем не хочеме, жебы небеса пошкодили сами собі. Головы бабілончанів суть повны вшеляких блудів і представ о многоруких матогах¹¹ і крылатых богох. Жывый Ангел може людєм наробити велё шкоды, породити в них незрілы ілузії. Небеса нам прискоро послали ангела. Іщі не сьме на нёго приправлены.

КУРРУБІ: (*Na Nabua*) Чуєш, мій мілый, што они од мене жадають?

НАБУХОДОНОЗОР І НІМРОД: Мы то мусиме од тебе жадати!

КУРРУБІ: Хотіла бы-м одыйти, кралю Бабілонський. Піду глядати жобрака, до котрого єм залюблена.

НАБУХОДОНОЗОР: Але то я єм тот жобрак.

АРЦІМІНІСТЕР: Досправды, є то він!

КУРРУБІ: Ты нигда не гвариш правду. І ангела хочеш заперти. Пусть-те ня. Я хочу найти того, кого єм стратила.

НАБУХОДОНОЗОР: (*Opustí trón.*) Але то я єм тот, кого єсь стратила.

КУРРУБІ: Тебе не знам.

НАБУХОДОНОЗОР: Я – краль Набуходонозор.

¹¹ **Матогa** (од *словац.* *mátoha*) – мара, босорканя, надприродна нетілесна сила.

НИПРОД: Ты єсь бывшый краль Набуходонозор...(*Sadne si na trón.*)

КУРРУБИ: Я не знам, хто єсь досправды. Переоблік єсь ся за моєго мілого, але не єсь мій мілый. Ты єсь лем зданя – жобрак, котрого глядам, є реаліта. Ціловала єм го, а тебе не можу. Він копав до ня ногами, але ты то не зробиш, бо ся боїш зыйти з трону. Ты не єсь ани живый, ани мертвый. Ты екзистуєш, але нигде тя ніт. Ты любиш лем себе, великий кралю.

НАБУХОДОНОЗОР: Мам лем єдного сына, і тот є ідіот. Моя імперія перейде до рук ідіота. Мусиш мі помочи. Без твоєї любові загину. Іншой жены ся не можу ани доткнути.

КУРРУБИ: Кідь зістану з тобов, зраджу жобрака.

НАБУХОДОНОЗОР: Але я тя люблю.

КУРРУБИ: Ты не можеш любити, бо ты не екзистуєш.

АРЦІМІНІСТЕР: Я з того зошалію! Так то вшытко допадне, кідь ся жены роблять з Ничого!

НАБУХОДОНОЗОР: Пустьте людей!

АРЦІМІНІСТЕР: Так тото є кінець дїнастїї. Нащастя уж мам приправлену републиканську конштїтуцію.

(Pomaly, zaskočení prichádzajú ľudia.)

НАБУХОДОНОЗОР: Вникли сьте до моєго палацу. Розбили сьте браны. Чом?

(Nerozhodné šumenie v dave.)

ЕНГІБИ: Величенство. В країні ся одограли такы чудны події, же сьме ку вам мусили прийти ай без доволїня. Ангел прийшов до Бабїлону і приніс дівча, з котрым ся ваше валиченство якоська не барз хоче оженити. То, же ту стоїме озброєны, же палацова охрана перешла на нашу страну а владу в країні взяла до своїх рук народна маса, то іщі не значить, же бы сьме тя до того женїня нутили, хоць мы собі і барз желаме, жебы Куррубі была наша кралевна, але то іщі не значить, же собі желаме, жебы ваше величенство было нашим кралём.

(Lud Enggibimu nadšene tlieska.)

НАБУХОДОНОЗОР: Я єм хотів ся з нёв оженити. Але она ня одмітла.

ГІМІЛ: Не хоче краля?

РОБІТНИК: Так потім гет з таким кралём!

НИМРОД: Мудро гвариш. Гет з кралём! Посадьте мене на ёго місце!
І я вам забезпечу справедливый соціалный штат. Я однова обсаджу вшыткы країны! Я апелую на вашу націоналну гордость: іщі суть необсаджены валалы на другій страні Лібанону, іщі суть валалы за морём.

РОБИТНИК: Єден кровопієць ліпшыи як другый! Не хочеме завоёвати цалый світ!

ДАВ: Не хочеме кралів!

НАБУХОДОНОЗОР: Берьте собі тото дівча. Най належить тому, хто ю найвеце любить.

ХЛОПИ: Мі! Мі!

ЕНГГІБИ: Она буде моя! Лем я ем такой богатый, же могу їй забезпечити живот на уровні.

НАБУХОДОНОЗОР: Мылиш ся, банкарю. Тото дівча любить жобрака. Стратила го на березі Евфрату. Ёго мено сі не памятають. Од мене хотіла, жебы ем ся став жобраком, і од вас буде хотіти то саме.

(Nadšenie mužov pohasne, prídu rozpaky.)

НАБУХОДОНОЗОР: Но што, Енггібі, іщі ю хочеш? Одкажеш ся од своїх міліонів? Хто з вас ся хоче стати жобраком кволі тому дівчатю? Стихли сьте? Нихто не хоче небесный дар? Може тота ту красна дама потребує дівча. Може она найде про ню роботу в своїм домі. Лем собі запамятайте, же ей плат будете мусити оддавати церькві.

ТАБТУМ: Тото дівча? До моёго борделю? Ваше величенство, мій дим є слушна інштитуція!

РОБИТНИК: Най собі ю бере жобрак Аккі.

НАБУХОДОНОЗОР: Аккі є мертвый.

(Kurrubi sa zlakne.)

ЕНГГІБИ: А умелці?

НАБУХОДОНОЗОР: Умелці суть тыж мертвы.

ТАБТУМ: Дайте ю Катові! Він є з нас найбіднішыи.

НАБУХОДОНОЗОР: Чом бы ні.

(Dá znamenie, vstúpi Akki.)

КУРРУБІ: Поможте мі!

ДАВ: Она є босорка!

ГІМІЛ: Она нам принесе нещастя.

*(Náhle sa zjaví Anjel. Má kopu ďalších fantastických vecí.
K cencúľom a snečnici pribudli morská hviezdica a sépia.)*

АНГЕЛ: Куррубі!

КУРРУБІ: Мій ангеле!

АНГЕЛ: Не бій ся ня, праві єм вийшов з моря. Цалый єм іщі обмотаний халугами і капкать з ня вода.

КУРРУБІ: Захрань ня!

АНГЕЛ: Зъявую ся ті напоследок.

І напоследок видять мої очі красу Землі.
Уж єм ей цалу прештудовав.

КУРРУБІ: Прийшов єсь в праву хвилю, возь ня зо собов.

АНГЕЛ: Вшытко, што єм найшов на тій звїзді,
вшытко є даром з небес.
І синій Сїріус, і біла Вега
не будуть мочі ся порівнати
з малым зернятом красным,
што кружить коло Сонця
за допроводу Луны.

КУРРУБІ: Однесь ня назад до своїх небес, захрань ня. Я не хочу умерти на тотій Землі. Бою ся. Єм ту сама.

АНГЕЛ: Одлітам од вас, расплыну ся в небі.

Однашам зо собов дороги камені,
золоты рыбы, коралы, колібріків,
колося пшеничне і много далших
поземских чудес.

Охаблям тя, щастне дітя,
на щастній Землі.

Одлітам ку моїм сонцям
до молговистого молока Андромеды.

КУРРУБІ: Возь ня зо собов, ангеле мій!

АНГЕЛ: Будь щастна, Куррубі! Будь щастна! Навікы збогом! *(Odletí.)*

НАБУХОДОНОЗОР: Ангел щезнув. Зістала єсь сама. Небеса тя оха-

били. Люде ты не приняли. Кате! Одведь ей до пустині. Забий! І заграбай до піску.

(Akki odnáša Kurrubi mlčiacim davom preč.)

АРЦІМІНІСТЕР: Мій крало. Войско ся вернуло і обколесило весь палац. Влада є зась в твоїх руках.

ВШЫТКЫ: Змілуйте ся! Змілуйте ся над нами, великий крало!

НАБУХОДОНОЗОР: Зрадив-єм дівча кволі владарёваню, арціміністер ей зрадив кволі своїм штатницькым прінціпом, теолог кволі теології а вы сьте ей зрадили кволі маєтку. Теперь моя миць выграла над вашов теологієв, над вашыми прінціпами, над вашов ненасытностєв. Вояци! Звяжте міністра, звяжте теолога. З їх тіл я выкую збрань, котров ся помщу за свою ганьбу. Нажену цале людьство до о́городы і поставлю вежу, котра проникне аж до самого сердца моёго неприятеля – неба. Є небо силніше, як моя воля? Проти створіню з Ничого я поставлю людське творіня а увидиме, што є ліпше – моя справедливость, або несправедливость божа?

(Тма. Nesmierna púšť.)

АККИ: Ідь, дівча, ідь. Боюй з пісочнов бурьков, котра гучить і торгать мій катівський плащ.

КУРРУБИ: Я глядам жобрака з Нініве, котрого люблю і котрого єм навікы стратила.

АККИ: А я зась люблю Землю, котра іщі фурт екзітує, Землю жобраків і Землю щастя, Землю небеспечну і дику і чудесну. Я шалію од ей красоты і од своєй залюблености до нєй, фурт перенаслідований, але не пораженный. Допереду, дітя моє, допереду! А Бабілон, сліпый і захмуреный Бабілон ся розрушить ай зо своєв вежов з каменя і желіза, котра росне до неба навстрічу своєму розрушіню. Там за тов бурьков лежить нова країна, котра ся зродила на світані, в стріберных лучах ранней зорі. Чекають нас новы небеспеченства, новы надії, новы пісні...

(Kráčajú.)

Конець.

Карол Горак

Буріданів осел

Переклав

із словацького языка

Валерій Купка

Премєра у ТАДі:

6. новембра 2009 року

KAROL HORÁK

* 1943

Buridanov osol

(2009)

Карол Горак – сучасний словацький прозаик, драматург, високошкольський педагог. По середній школі у Банській Шавниці скончив Університет П.-Є. Шафаріка у Пряшові (Філософський факультет, 1960–1965). Як педагог учив на Пряшівському університеті од року 1965 (prof., CSc.). Там же заложив свій авторський театр. Є то Студентський театр Пряшівського університету (1968), де він є режисером и драматиком. Первов професіоналнов сценов про ёго песьы став Театер Словацького Національного Восстаня у Мартіні, де у режії відомого Романа Полака заграли песьы «Міжвойновий муж» (1984), «Апокаліпсіс подля Янка Краля» (1994), «... най прийде царствіє Твое» (1996) и др. Песьы Горака грали професіональні театры у Кошицях, Пряшові, Нітрі, Зволені, Братіславі и др. – у режії Магуша Ольгы, Мартіна Какоша, Растіслава Баллека, Петера Шергауфера, Ёзефа Пражмарі, Міхала Бабяка, українського режисера Валентина Козменко-Делінде, польського – Генріка Розена и др.

ОСОБЫ:

ВЕНДЕЛІН ІВЧІЦ

МАГДА ІВЧІЦ-БІСІДА

РЕНЕ БІСІДА

МАКСІМІЛІАН БІСІДА

ПЕТЕР ПАВОЛ СМІДКА

КОРОВА БІЛАНЯ

МУЦО ПАЛАЦКЫЙ

МЕДУЗА

ФІНАНЦ

ДОКТОР

ДЕТОНАЦІЯ

ІВЧІЦ: Што є? Світять гаварійны світла...

РЕНЕ: Не чуєш насолодлий смрад?

ІВЧІЦ: Не фунгує вітряня¹. Ту, і кідь сьме перед роками доловали, фурт было плане вітряня.

РЕНЕ: Так ся мі здасть, же нас выпердло до повітря.

ІВЧІЦ: Як выпердло?

РЕНЕ: Шваблик, баня² повна газу... Вышмарило нас до козмосу.

ІВЧІЦ: До ріці нас то вышмарило, а не до козмосу.

РЕНЕ: Я ясні чую строёвню.

ІВЧІЦ: Сние ся ті вшытко, так як і мі. Баня фунгує – долованя!
Выплаты ідуть, як і колись...

РЕНЕ: Отцёва ідея з газом не была аж така плана...

ІВЧІЦ: То бы есь ня мусив забити... Закуриш сі?

РЕНЕ: Не хочу. (*Škrnutie zápalky, vzápätí mohutná detonácia, zvuky kozmi.*) Летиме...

ІВЧІЦ: Як то, же летиме? Стійте, я ем стражник бані, выступаю!

РЕНЕ: Будеш літати в козмосі як Гагарін, на вікы вічны.

ІВЧІЦ: Я не мам час шпаціровати по небі, дома ся мушу постарати о корову. (*Kravske zabučanie. Vchádza Ivčicová.*)

РОДИННА ТРОЙЦЯ

МАГДА: Ледва ем вас нашла. Не выбухло дашто? Аж ня то звалило на землю. Іщі же ем взяла батерку. Рене, ту маш сведер, їдло і деку.

ІВЧІЦ: Летиме, дітя моє. Але хто нам подоїть корову?

1 **Вітряня** (од *словац.* vetranie) – вентиляція, провітрёваня.

2 **Баня** (од *словац.* baňa) – шахта, рудник, баня.

МАГДА: Найперше дітятко, потім коровятко.

РЕНЕ: Што маш?

МАГДА: Солонину, цибулю, ябка.

РЕНЕ: До космосу замало.

ІВЧІЦ: Летиме. Під нами земля, над нами гвізды. А дома неподоена корова. (*Kravské zabičanie, potom krava za sklom.*)

МАГДА: Наша Біланя.

ІВЧІЦ: Не могла без нас вытримати, выбрала ся за нами до неба.

РЕНЕ: Здохла.

ІВЧІЦ: Глупотина.

РЕНЕ: Так-так, уж і она, як і мы, є на другім світі.

ІВЧІЦ: Мы пугуєме по небі – а ты есь ся о ню не постарала?

МАГДА: Лапила єм рукзак, нашмаряла до нёго їдло а летіла єм за Рене, кідь втікав перед поліцієв.

РЕНЕ: Єм Рене Івчіц: Мено мі выдумала мама. Не зробив єм скушкы на філмову факулту. Але мама ся надіє, же я встану з попела. Рене – то значить “Зновазроджений”. В кождім місті, в кождім валалі вісить плагат: “Пожычам пінязі в готовости. Кеш!” Так єм сі пожычів. “До тыжня вернути ай з процентами!” было написано в догоді маленькыма писменкама³. До тыжня єм їх не вернув. А з чого? Зато ня лапають поліцайты. Хочуть ня заперти. Баня ня сховать! А потім щезну. Треба щезнути. Може нас то занесе на дяку планету, де зачнеме вшытко однова. Хоцьде, лем не ту.

МАГДА – БІСІДА II.

БІСІДА: Ты ня не любиш? Ты ся снажыш на ня забыти?

МАГДА: Ні. Я ся не снажу на тебе забыти. Просто: ты не екзітуєш. І баста.

БІСІДА: А ты ня і так любиш. Віджу ті то на очах.

МАГДА: Ты не видиш, як ся траплю?! Щезний з моёго жывота!

БІСІДА: То є силна кава... Іщі фурт єм до тебе залюблений.

3 Писменко (од словац. písmeno) – буква, літера.

МАГДА: Чом ту фурт ходиш? Або я мам стады одыйты? Ачей сьме ся не догодли: або собі конечні сядеш на ріц⁴ а будеш при мі, або страть ся мі з очі.

БІСІДА: Тепер ся то не дасть. Одкрывать ся мі цілый світ. Нова шанса! Я тепер подникам. Кідь ся мі то подарить, ем до смерти забезпечений.

МАГДА: Зась говориш лем о своїх планах. А де ем я? Фурт есь ня лем знеужывав.

БІСІДА: Чувства охабме на потім. Тепер ту маме фантастичну шансу. Кому треба твій дім? Никому. За пару років ся цілый роспаде. А я ті давам понуку як грім. Сімдесят тысяч евро! Но?

МАГДА: Есь обычайна свиня.

БІСІДА: Добрі, ты любиш свиню. Я тя люблю так, як і передтым. Сімдесят пять? Памяташ ся, як тогды на тім інтернаті...

МАГДА: Ани ся не снажыш ня пересвідчити о тім, што гвариш. Може подля папірів іщі ем твоя жена, але наше манжелство⁵ є уж давно мертве.

БІСІДА: Ріжеш ня прямо до сердца.

МАГДА: Ты нич не чувствуеш. То, што гвариш, суть лем слова. Я до тя віджу, як – як до худой козы. (*Beseda vybuchne do smiechu.*)

БІСІДА: Таку тя збожнюю. (*Vtom sa Magda nečakane vyzlečie. Obaja sa na seba uprene dívajú. Detonácia. Tma.*)

(*Postavy znova ožijú.*)

ІВЧІЦ: Ты есь не подоїла нашу корову?! Она з повным веменом іде до неба? Така шкода! Давала двадцять літрів молока на день. Як есь таке могла зробити?

МАГДА: Рене є пре ня передніший.

РЕНЕ: Діду, успокой ся. Наша корова доведна з нами іде до неба. Жыла справедливый живот русиньской коровы: рано на пашу, потім до ярьма, потім на доїня і зась до ярьма. А по-притім дакус гною. Такой обычайный русиньский пролетарь...

ІВЧІЦ: Кормила нас двадцять років. А може бы іщі і...

4 **Ріц** (од словац. діал. (шаріш.) ріс) – задок, гузиця.

5 **Манжелство** (од словац. manželstvo) – малженство, брак, побраня, супружество.

РЕНЕ: Кебы не твій шваблик.

МАГДА: Кебы не мій муж премілений...

ІВЧІЦ: Ох, кебы він ся мі іщі раз дістав до рук. (*Zvuk otvorených dverí, prichádza Beseda.*)

РОДИНА ДОВЄДНА

БІСІДА: Што ся робить, важены? Мобіл мі не фунгує, жену ем стра-
тив, батерка поблікує...

ІВЧІЦ: Де мам тоту пушку? Най го застрілю як пса! (*Vytiahne zo skrine samopal.*)

РЕНЕ: Летиме.

БІСІДА: Яке “летиме”, што за “летиме”?

РЕНЕ: Но летиме. Ты есь дав газ, штат сприватізовану баню, мама
їдло, дідо шваблик, што одстрілив баню до люфту – і так ся
русины дістали до козмосу.

БІСІДА: Знав ем, же руський газ є сила! Французьке тіснїня є ква-
літне, англїцькы пумпы фунговали безхыбні а німецькы ре-
гулаторы – детто⁶.

ІВЧІЦ: Не лябдайте. Суть ту лем руськы і нашы строї.

БІСІДА: „Made in Germany – France – England.“ Уж бы сьте собі мог-
ли на то звыкнути, же баня є пріватна.

(*Znehybnenie postáv s výnimkou Ivčica.*)

ІВЧІЦ: Як пріватна, што за пріватна! Я, Венделін Івчїц, присягам на
свою честь, же не доволю, жебы баня не была штатна! До
ріці⁷, робив ем в нїй іщі як учень, пізніше як мінер і нако-
нець як ведучій зміны. На стары колїна іщі ем робив страж-
ника при рампі. А баня фурт была штатна! А теперь – же
“пріватна“, зятёва... Курваштелунг! Моя дівка не жьє з моїм
зятём, внука лапать поліція, жена мі умерла, з пензїі лем-лем
же выжыеме – єдине, што ем мав, была баня. Баня, і тоту
мі беруть?! (*Obráti sa na zaťa.*) Не є то так? (*Obráz ostatných
postáv ožije.*)

БІСІДА: Є.

6 **Детто** (од *итал. detto*) – то самое.

7 **До ріці!** (*словацьк., діал. (шарїш), вулгарн.*) – До гузиці!

ІВЧІЦ: Нашы люде суть проті тому. Є то обычайна зрада! За дашто таке є лем една кара: кулька до чала!

РЕНЕ: Діду, тадь сьме в козмосі.

БІСІДА: Купив єм баню. А з банёв єм купив і вас. Так є то на папері а баста!

ІВЧІЦ: Пустили сьме собі до родини класового неприятеля. По войні їм знароднили маєр, што був недалеко од бані. Такой перестав мініштровати, став ся піонером а потім звезаком. А кідь прийшли русі, як першый їм осикав танк. І такый бы ся мав стати властником бані? (*Dávka zo samopalu.*)

МАГДА – БІСІДА ІІІ.

МАГДА: Повіджме собі чісту правду. Не подарило ся нам то.

БІСІДА: Што?

МАГДА: Наше манжелство. Збогом.

БІСІДА: То лем так “не подарило ся“, “збогом і з батогом“? Маш своёго старосту?

МАГДА: А што? Ты маш свої герлз. Робиш предцік лапідуха школярькам на плавецьких і лыжарьських курсох.

БІСІДА: Маш моє мено.

МАГДА: Занедовго уж не буду мати.

БІСІДА: Дав єм ті своє сердце.

МАГДА: Как поэтично!

БІСІДА: Дав єм ті свої пінязі. Вшытко. Сны. Идеалы.

МАГДА: Де то єм уж чула? В релації Граме юбілантом?

БІСІДА: До тебе, а не до даякой іншой жены єм вложыв сімня наших дітей.

МАГДА: Котры намісто тебе выховали мої отець і мама.

БІСІДА: Старав єм ся о них, як хоцькотрый іншый отець. Діти ня люблять.

МАГДА: Наша дівка перша прийшла на то, што єсь за пташка. Не хоче о тобі ани чути.

БІСІДА: Зманіпуловала єсь ю. Выгумовала єсь їй мозоґ. Буде позначена на цілый живот. Втекла за граніцю.

МАГДА: Од тебе втікала. Ты есь ю позначив.

Найрадше зо вшыткых днів мам Вілію. Цала родина ся зыйде в нашім родичовскым домі. Я з мужом Максиміліаном і зо своїми дітьми. Братя Франтішек і Станіслав з родинами, отець з мамом і дідо і баба Смідковы. Докопы шістнадцять людей! В цілім домі є тепло, в кахляных печах гучить огонь. По домі ся розносить пахота капустніці, мачанкы, пирогів і іншого святочного їдла. І рождественьскый стромик і пахота чатины, наторганой в лісі коло Бані. Проживаеме свята спокою, порозумія і взаємного одпуцання. Вшыткы суть ку собі добры.

БІСІДА: Хочеш захранити родину своїх родичів, а руйнуеш нашу. Што буде дале?

МАГДА: У Руснаків є то так, же о маму ся мусить постарати ей дівка.

БІСІДА: А што дале?

МАГДА: Нич. І таке ся даколи може стати. Жыєш з дакым двадцать років, жыєш, а потім ся з ним розыйдеш.

БІСІДА: Поцілуй ня знаш де. “Маш лем мене. Лем мене. Нигда не будеш мати іншу...” Не гварила есь то?

МАГДА: То був даякый філм, што промітав Рене.

БІСІДА: Были то твої слова: “Єм твоя краса. Гордорсть. (*Kričí.*) Жыєш зо мнов лем про мене. Од мене чекаш свої діти. Мою дівку Берушку. Сына Рене, што ся нам істо народять.”

МАГДА: (*Narodobňuje Besedu, no po chvíli uverí jeho slovám.*) “То ты зо мнов проживаш цілый живот, годину за години, день за днём, рік за роком, аж зостарієш. Буде з тебе дідо, прадідо, зовянєш, зосохнєш, похворієш а я ся буду о тебе старати аж до посліднєй твоєй мінуты. Умреш...”

БІСІДА: (*dlhá pauza*) “Умреш... Зістане по нас даяке гарабурдя – бо-канчі, анцугы, фотографії, фактуры, писма... Поховаме ся, будеме лежати під нагробком, де уж будуть написаны наши мена... Зрідка ся іщі заблыскнеме в памяти, аж ся наконець роспынеме в молзі нашой деменції...” (*Beseda sa dotkne Magdinej ruky. Kontakt. Objatie, vášnivý bozk. Po chvílke sa zadychčaní odtrhnú od seba, hladia si do očí.*)

МАГДА: Но, но што..?

БІСІДА: Підпиш тот дім...

МАГДА: Та то ачей не! (*Hysterický smiech. Dávka zo samopalu. Tma.*)

ЗАБИТЫЙ ПОДНИКАТЕЛЬ I.

РЕНЕ: Діду, забив єсь мі отця...

ІВЧІЦ: Справедлива кара.

МАГДА: Але теперь не є война.

ІВЧІЦ: Є. Зачала ся втогды, як ня выгнали од рампы. Переберали веліня. Порівняйме собі час. Є 18:15. Недалеко є склад заводських міліцій. Каждый з вас...

МАГДА: Не мав єсь го забити...

РЕНЕ: Ту є цалком інший час! З кым хочеш боєвати? Летиме до неба.

ІВЧІЦ: Мі є то єдно. Можеме летіти і до пекла. Але такой, як приста-
неме, зачінаме бой.

МАГДА: Чом єсь го застрілив? Де факто єм вдова.

РЕНЕ: І де юре.

МАГДА: Предцік то був мій муж, отець моїх дітей.

ІВЧІЦ: Він в місті, ты на валалі. Што за манжелство? (*“Mrtvolka“
všetkých postav počas Magdinho monológu.*)

МАГДА: Оддала єм ся зо села до міста. За Бісиду. По двадцятёх роках манжелства моя мама, бабка і дідко нараз похворіли. Дахто ся мусив о них постарати. Зато єм мусила охабити роботу і вернути ся на валал. На зачатку то вызерало, же лем на місяць-два. А продовжыло ся то на пять років. Муж з дівков зістали в місті, я з Рене і з отцём на селі. Троє безрадны стары люде умерли. Я теперь стою на порозі отвореных дверів: або охаблю отця самого дома, або піду зо сыном за мужем до міста? Муж хоче з родичовского дому зробити адміністратівну будову про свою фірму, отця хоче дати до нобл худобінця. Іщі як дівча єм рокы носила отцёві обід або вечерю до бані. Баня нас кормила. Баня теперь мусить захранити моёго сына РЕНЕ: (*Ostatné postavy znova ožijú.*)

ДЕФІЛЕ ПОСТАВ

МЕДУЗА: Чім веце ся того на тім світі мінить, тым веце є то то саме.

РЕНЕ: Хотів єм быти фільмарём. Але не взяли ня на високу школу. Порозумів єм, же: за перше, знам, же нич не знам, за друге, знам, же знам штоська інше, як треба знати, а за третє, сам добрі не знам, што знам.

ІВЧІЦ: Любов є як гарадічі з трёма щаблями: спочатку ті жена лізе до постелі, потім до бугеляря⁸ і наконєць на нервы.

БІСІДА: Чоловік, кідь ся зразить з єднов свинёв, не мав бы твердити, же цілый світ є лем обычайна копа гною.

ІВЧІЦ: Жена хлопа за жылот потішыть три разы: Кідь ей глядаш. Кідь ей найдеш. Кідь ся ей збавиш.

МАГДА: Добра репутация і свині придасть на вазі.

ІВЧІЦ: Але жебы сьме не были ку дамам несправодливы, а я в моім віку собі то можу дозволити: Быти женов є фантастичне, быти на жені – іщі фантастичніше.

ДОКТОРЬ: Прийде ку мі камарат і гварить: Не міг бысь выторгнути зуб моій жені? А я му гварю: Чом бы ні. Але она є в другім ставі, гварить приятель. Добрі. Я зложу крисло.

ОТВОРІНЯ ШПОРТОВОГО І БАНИЦЬКОГО ДНЯ

ІВЧІЦ: Каждый рік організуєме в нашім селі шпортовий день – втгоды є вшытко доволене. Ниякы предписы, законы, правила ту не суть платны. Каждый ся може переоблечі за кого хоче і быти кым хоче. Може собі повісти што хоче, кому хоче і може ся просити што хоче. Просто: є нам добрі. Вонкашні люде – і таких ту маме – ся просять, чом тот день называєме шпортовым днём. Просто: зато же. Жылот є спорт. Жылот ходем раз за час треба брати шпортово. Жебы-м не забыв: днесь каждый мать гуляш і пиво задарьмо.

КОНТРОЛОР: Гуляш є з дикой свині. Мате підтверджіня о чістоті мняса?

ІВЧІЦ: А вы сьте хто?

КОНТРОЛОР: Гігієнік. Мнясо може быти наказене, конзумент може зошаліти.

ІВЧІЦ: Мы довгы roky їме мнясо з дикой свині, а іщі ніхто не зошалів. Але на вашім уряді я знам телё шаленых, а ани не мусите їсти гуляш з дикой свині.

КОНТРОЛОР: Я з того выведу конзеквенції! Послали ня...

8 **Бугелярь** (іншак: пугильрь) (од *мадар.* bugyelláris) – буділарош (*русин.*), гаманець (*укр.*).

ІВЧІЦ: Почекай, я ті дашто повім о єднім такім, котрого послали.

Прийде данёвый контролор до сїнагогы, вшытко сконтролює і наконець ся просить рабіна:

– Рабін, купуєте даяк барз велё свічок. Што потім робите з одкапаным воском?

– Збераме го і одкладуєме. Потім го посыламе назад до выробні а они нам одты посылають паклик свічок задарьмо.

– А што робите з окрошинами з мацесу? – просить ся контролор.

– Збераме, окладуєме. Потім їх посыламе назад до выробні. Они нам одты посылають паклик мацесу задарьмо.

– Контролор хоче зажартовати а просить ся:

– Рабін, а што роблите зо вшыткыми скурками з обрізок?

– Збераме їх, одкладуєме, а кідь їх уж маме дость, посыламе їх на данёвый уряд.

– На данёвый уряд? – не вірить контролор.

– Гей, – гварить рабін, – на данёвый уряд. А они нам за то раз за рік пошлють такого ко-контролора як вы.

КОНТРОЛОР: Я буду мусити выводити з того конзеквенції.

ІВЧІЦ: Ідь до ріці. Кідь не є з тебе ниякый хосен, та холем ся снаж не робити шкоду. (*Nafúkne papierové vrecko, malá detonácia.*)
Отворям Шпортовый день.

МУЦО: А є то і Баньский день.

ІВЧІЦ: І баньский. Але баню уж преджубали. (*Privátne kontrolórovi.*)
Подь на півдеца. Знаш, же півдеца і бабскы цїцкы мають дашто єднаке? Єдного є замало, три уж завелё. Даме собі дві водкы.

МУЦО: А што я?

ІВЧІЦ: Береме і старосту. Предцік лем то будуть три водкы.

ПЕРШЫЙ РОЗГОВОР МА҃ДА – БІСІДА І.

(*Diskotéka. Magda a jej nový priateľ, starosta Palacký.*)

БІСІДА: Серус, МА҃ДА: Я тя глядам дома, а ты собі ту дрындаш...

МА҃ДА: Дїска під голым небом. Аж до рана білого...

БІСІДА: Дзвонив єм ті на мобіл.

МА҃ДА: Я уж не мам мобіл.

БІСІДА: І на домашній телефон єм ті дзвонив.
МАГДА: Зрушений.
БІСІДА: Палиш за собов мосты? Можу ся придати?
МАГДА: Мам партнера. Муцо, староста.
МУЦО: Палацкый.
МАГДА: Мій муж, Максо.
МУЦО: А, чув єм...
БІСІДА: (*Magde*) Добрі вызераш. На таких десять років молодша.
МАГДА: Валальський люфт.
МУЦО: Буду при гуляші. (*Odíde.*)
МАГДА: Возь собі окулярі. Ты дашто хочеш?
БІСІДА: Ачей ня уж не любиш?
МАГДА: Снажу ся на тебе забути.
БІСІДА: Дасть ся то? Памяташ ся, кідь іщі сьме як штуденты... Така сама діско...
МАГДА: Было то давно.
БІСІДА: Памяташ ся по тій дискотекі? Вліз єм потаємкы до твоїй цімры. А нараз клопкать на двері діректор. Же контроля. (*Kontakt.*)
МАГДА: Добрі, добрі. Потім єсь заліз до скрині.
БІСІДА: Чучав єм там як мыш під мітлов. (*Tanec, bozk na krk.*)
МАГДА: Было то давно!
БІСІДА: Як кебы лем вчера.
МАГДА: Перестань... (*Chvíli verí jeho láskaniu.*)
БІСІДА: На таке ся не дасть забути. Зістав єм з тобов до рана.
МАГДА: Дость.
БІСІДА: Тота пружынова постіль бы могла росповідати...
МАГДА: Повторяють ся дашто, што за хвилю буду жаліти. Не розуміш? Дость!
БІСІДА: Не шаль ся! Мам про тебе понуку.
МАГДА: Гварила єм, же дашто хочеш!
БІСІДА: Хлоп бы мав фурт дашто хотіти од своєї жены. Де є Рене?

МАГДА: Пів рока тя чоловік не видить, а ту одразу є з тебе старостливый нянько?!

БІСІДА: Мам про сына роботу. І про тебе тыж.

МАГДА: А є то ту! Я єм приправлена на вшытко. Гварь, што хочеш?

БІСІДА: Купив єм опущену баню. Хочу з нёй зробити засобник газу. А ваш дім бы єм хотів переробити на адміністратівну будову. Потребую твій підпис. Є то великый кшефт!

МАГДА: Тото собі вышмарь з головы.

БІСІДА: О такій бунджі пінязі ся ті ани не снило. Є то бізнiс, як свиня. Підпиш ся.

МАГДА: Нигда. Ні. *(Тма.)*

ЗАБИТЫЙ ПОДНИКАТЕЛЬ II.

РЕНЕ: Нашу родину треба выстрілити на Марс.

ІВЧІЦ: Хыбить ті тверда рука, Рене. Отець, котрый бы тя научів, што є то порядок.

МАГДА: А ты єсь був який отець? Кідь єм іщі як дітя мала горячку, збудив єсь свою жену а повів єсь їй: Тадь єсь даяка матірь! І обернув єсь ся на бік а хропів єсь собі дале.

РЕНЕ: А кідь ся поспрічав зо женов, одстяговав ся до спалні а там собі варив сафаладкы...

МАГДА: На старім варічі...

ІВЧІЦ: Привела єсь до родини хлопа не нашої крови. Косити не знав, граблі му з рук падали. А ани о нас ся не старав...

МАГДА: Та тото зась не! А хто, як не він, дав мамі выперовати жовчник?! А хто выкшефтовав про нашу бабку приплаток ку пензії і нашому дідкови выгандлёвав інвалідность?

РЕНЕ: А на сына пінязі не посылять.

ІВЧІЦ: Посратый міщан.

МАГДА: Смерть...

ІВЧІЦ: Заслужена кара!

РЕНЕ: Справедливість названа дідо Івчіц.

ІВЧІЦ: Я єм ку каждому справедливый.

МАГДА: І ку братом? Выкашляли ся на діда і на бабу, зістала ем з ними сама. Они собі роблять кареру.

ІВЧІЦ: Што, мам ся застрілити?!

РЕНЕ: Цалый світ буде за тобов плакати. А я ті на помник напишу: “Говорив ем ті: не грай ся з тым швабlichem. Твій внук.”

МАГДА: Мы ся о твое мертве тіло уж постараме.

РЕНЕ: Я го умыю водов з гадіці. (*Manipulácia s vodou.*)

ТЕЛЕВІЗНИЙ ФОЛКЛОР

(*Do priestoru vstúpi Medúza, Ivčicova manželka, ktorá má v ruke diaľkový ovládač, manipuluje ním v priestore.*)

ІВЧІЦ: (*o manželke Medi*) Медя. Моя жена. Мала дві слабости: через день робота попри кравах до одпаднутя, а вечур телевизор до ночі. Так сьме ей і поховали з переносным телевизором і овладанём⁹.

МЕДУЗА: Ём в небі. Заслужена одміна по манжелстві з тобов. Мої найдорогшы, мушу вам помочі. Він хоче робити революцію і в небі. (*Gestom, akoby volila zvláštny televízny kanál, odšartuje bizarnú situáciu oživovania, ktorá môže niesť znaky folklórnej grotesky.*)

РЕНЕ: Кебы сьме фурт дружні жыли,
в небі бы сьме не блудили.

ІВЧІЦ: Шануй воду.

РЕНЕ: Будеме блудити,
в козмосі кружыти.

МАГДА: Говорь так, як ті дзёбак наріс.

РЕНЕ: Я за то не можу. То вода. Саме ся мі то співать.

МАГДА: Олем, дай ся мі напیتی. Ём спрагла. (*Pije, tancuje.*)

Сыта, холодненька
водичка-водонька,
пю тя, бо ня болить
моя головонька.
А кідь ся тя напю,

⁹ **Овладаня** (од *словац.* diaľkový ovládač) – дистанційный пулт.

не буде боліти,
такої ся мі буде
веселіше жыти.

РЕНЕ: Кебы была ваня,
было бы купаня.

МАГДА: Баня бухла, баня бухла,
хто нам баню поставить?

РЕНЕ: Дідо Івчіц, дідо Івчіц,
тот нам вшытко оправить.

ІВЧІЦ: Говорю вам, шануйте воду. (*Pije, tancuje.*)
Посіав єм жытко,
не буду го жати.
Добрі было в бані,
не буду ей мати.

МАГДА: Загучали горы,
лісы загучали.
Де съте ся поділи,
мої школьскы балы? (*Zabučanie kravy, dvere sa otvoria.*)
Наша Біланя!
То не Марька і не Ганя,
то наша Біланя! (*Виčanie kravy.*)

РЕНЕ: Корова в козмосі! Ёй!
Мамо, мамо – дой! (*Matka doji kravu.*)

БІСІДА: (*Zazíva.*) Як ся добрі спить в козмосі.

РЕНЕ: Уж съме ся не сподівали,
А наш отець з мертвых встали. (*Objíme ho.*)

ІВЧІЦ: Патроны сліпы – зять фурт жые,
то уж нич го не забие?

МАГДА: Свіже молочко од нашой коровы, пий го і будеш як бык
здоровый. (*Všetci pijú mlieko, postupne precitajú.*)

ІВЧІЦ: І тотя наша коровка іде з нами до неба...

МАГДА: Нихто ей дома не чекав, та ся выбрала за нами.

ОЖЫВЛЕНЬЙ БІСІДА

БІСІДА: (*Znova zazíva, vstáva.*) Мав єм правду. Баня є добра інвестиція.

ІВЧІЦ: А тото є што?!

РЕНЕ: (*oblizne otca*) Кечуп.

ІВЧІЦ: Уж ани на тоту муніцію не є сполягнуця.

РЕНЕ: Добре рано, тату. Як там было? В небі ся не інвестує?

ІВЧІЦ: А в пеклі?

РЕНЕ: В пеклі уж є вшытко проінвестоване. Жыва вода, животода-
не молоко...

МАГДА: Наша корова ся прийшла напоїти з джерела в бані. А выстрі-
лило ей з нами... Де сьме то?

РЕНЕ: Меджі небом і землёв.

ІВЧІЦ: Не дурач людём мозгы, сынку. Мы летиме до ліпшой будуч-
ности.

(Postavy s výnimkou Besedu znehybneji.)

БІСІДА: Або вшытко, або нич. Тадь і мено мам таке: Максиміліан Бі-
сіда: Довго собі вшыткы думали, же єм такый обычайный
містьскый освітарчок. Але я єм терпезливо чекав на свою
хвілю. І тота прийшла. Змiнив ся режім. Пінязі, котры ді-
стали родиче за маеры в рештітуції, єм інвестовав до бані.
Теперь єм маїтель. Мусить то ту фунговати як швейцарскы
годинкы. З бані зроблю засобникы газу.

Де летиме? Дагде напевно летиме. Послав єм колегом СМС,
жебы дашто робили. Исто нас добігнуть на тріскачоx. І ро-
блять вшытко про то, жебы сьме мяхко пристали. А што
кідь пристанеме на іншій планеті? Выложиме там старого
Івчіца а вернеме ся домів. Най собі робить революцію на
Марсі. Жена мі буде робити учтовничку. А з Рене зроблю
подникателя.

(Reál precitnutia.)

ІВЧІЦ: Добрі уж было. Вертаме ся. До кризи.

БІСІДА: Мушу з тады выпагнути. Мобіл не фунгує, треба мі підпи-
сати денне гласіня¹⁰.

ІВЧІЦ: Буде в нім написане: Робітниці тя не хочуть.

РЕНЕ: Будеме ся ту блукати і блукати, аж покыль не поздыхаме з
голоду.

ІВЧІЦ: Мама корову.

10 **Гласіня** (од *словац.* hlásenie) – рапорт, інформація, донесіня.

МАГДА: Але чим ей будеме кормити? (*Vtom detonácia, krátka tma. Následne svetlo.*)

ВЫПАДОК СВІТЛА, ПЕРШЕ ІВЧІЦОВЕ ОМЛІНЯ, МАГДИНЕ ВЗЫВАНЯ І.

ІВЧІЦ: А сьме в ріці.

БІСІДА: Не маме світло.

РЕНЕ: Скапав генератор.

ІВЧІЦ: Моє серце.

МАГДА: Не же ту натягнеш копыта!

ІВЧІЦ: Я? Пережив єм і гіршы... (*Náhle padne na zem. Šok postáv. Madga vychádza na proscénium.*)

МАГДА: Тату, встань, боже мій! Пробудь ся. Но так вставай. Зогрію ті обід, потім собі кущіцько здримнеш, выскочиш зо старого дівана, накосиш траву, наріжеш дерева. – Но? Ні, я уж не можу – не хочу – не суглашу – то ся не може, не сміє стати! Тадь ты єсь ня на руках ніс на крещія. Танцёвав єсь зо мнов на стужковій¹¹. Плакав на промоціях. Ты єсь ня вів під вінець. Лем ты можеш сторгнути з моёй твари смуточну маску і зась ся будеме – як єсь то фурт гварив – хохотати. Ниякий кінець! В ниякім припаді! Не єм іщі на то приправлена. Смерть є абсолютна глупость. Іщі не єм приправлена, я іщі ся не можу стати сиротов... Я іщі мушу дозріти – (*Ivčic náhle zazíva a zopakuje svoju repliku, ostatné postavy ožijú.*)

РАМПА

(Ivčic stojí pri spustenej rampe pred opustenou baňou, blíži sa k nemu René s vozíkom, na ktorom je niekoľko kusov železa.)

ІВЧІЦ: Старый режім ся зосыпав, новый іщі не фунгує. Світ цалком зошалів.

РЕНЕ: Ратуї внука по вчерашнім журі. Ослава народенин.

ІВЧІЦ: А ты ту што хочеш? Мою стражницьку функцію зрушили, але я честні зіставам на своїм пості.

¹¹ **Стужкова** (гулянка) (од *словац.* *stužková*) – пантликочка (гулянка), коли выпускники школ доставають зелений пантлик як сімбол зрілости.

РЕНЕ: Моя кешеня є голодна. Кідь не одтягну даякый шрот до зберні, не буду мати з чого вегетовати.

ІВЧІЦ: Як я перед шістдесятёми роками! Хочеш роботу? Не маш. Хочеш мати родину. Не маш за што! Світ є хворый. Будеш експлуатований.

РЕНЕ: Лем най мам роботу.

ІВЧІЦ: А є ті едно, же капіталіста буде богатіти з твоіх мозолів?

РЕНЕ: Наім ся і я, і капіталіста.

ІВЧІЦ: Зошалів єсь? Чоловік є веце як товар. По войні сьме сі то приобіцяли.

РЕНЕ: Школіня ся скінчило. Нич з того.

ІВЧІЦ: Мусить прийти революція. (*Vytiahne samopal, striela.*)

РЕНЕ: З кым? За што? Маш програм?

ІВЧІЦ: Спочатку мусить быти революція. Програм буде потім.

РЕНЕ: Вкаж мі радше, де є в бані желізо, най го одтягну до зберні.

ІВЧІЦ: Хочеш, жебы-м роскрадав общій маєток?

РЕНЕ: Баня є сприватізована. Є капіталістична. Кідь з ній вкраду желізо, ослаблю капіталізм.

ІВЧІЦ: Хвала богу, ходем дахто мать якый-такый програм. Днесь желізо не мать нияку ціну. Там за рогом суть мідяны трубы.

РЕНЕ: Міг бысь піти зо мнов до бані...

ІВЧІЦ: Ачей ся не боїш тмы і тиха? Я ту фурт чую роботу. Ту за Гіллера і за Сталіна. Там ага вісів ёго образ.

РЕНЕ: Позерав на вас, жебы сьте не лайдачіли.

ІВЧІЦ: Не гріш. За Сталіна був порядок.

РЕНЕ: Кідь одпратав двадцять міліонів своїх краянів, мусив мати решпект.

ІВЧІЦ: Пропаганда! (*Тта.*)

ВПАДОК СВІТЛА, ПЕРШЕ ІВЧІЦОВЕ ОМЛІНЯ II.

ІВЧІЦ: Даяк ня тягать на спаня.

РЕНЕ: Заставили сьме ся.

БІСІДА: Стоїме на місці? І час ся заставив?

ІВЧІЦ: Зась переберам веліня. Порівняйме собі час.

МАГДА: Час ся заставив? Не мать то нияку логіку.

БІСІДА: Зістанеме ту навікы? А я купив баню...

РЕНЕ: А може сьме ту лем хвілю навікы...

МАГДА: Донеконечна лігати в козмосі.

ІВЧІЦ: А корова не накормлена...

БІСІДА: Што фурт мате з тов коровов? Кідь ся вернеме, куплю вам цалый коровник.

РЕНЕ: А што кідь є то лем така скушка¹²? Дахто нас ту заманив, позорує нас і сміє ся з нас.

ІВЧІЦ: Думаш собі, же нас видить?

БІСІДА: Може ся ту маме очістити а потім ся вернути назад. Отче наш, иже еси...

ІВЧІЦ: Стихний! Бог не екзистовав, не екзистує і не буде екзистовати! Во выштыкїм суть виноваты люде. Кідь буде треба, одстрілю і Бога.

БІСІДА: Выштыкко залежыть од договору. Єдна сторона боює проти другой. Але шефове ся договорили.

ІВЧІЦ: Глупотина!

РЕНЕ: Позерай, двоє хлопи танцюють...

БІСІДА: Не видиш? Гітлер і Сталін.

ІВЧІЦ: Філм! Трікы!

РЕНЕ: Присамбогу. А коло них Мусоліні, Маркс, Маоцетунг, Тісо.

МАГДА: Досправды. Дубчек, Готвалд, Герек, Горбачов...

БІСІДА: Дость было забавы. Сьме на другім світі. Я ем віруючій. Я вірю! Мам то і в папірѣх.

ІВЧІЦ: Я з тым раз-два зроблю порядок. (*Mieri a striela.*)

РЕНЕ: Ага, Пілат Понтський з умывадлом під пазухов, з рушником на плечі говорить, же не треба повторяти хыбы своїх попе-редників і роспятий Галілейський –

12 Скушка (од словац. skúška) – экзамен, випробованя,

РЕНОВЕ СОЛО I.

РЕНЕ: Стою на високій скалі над банёв, під моїми ногами стометрова пропасть. Позерам до той глубочавы. Притягує ня. Скочу..? Зачінають ня овладати чувство, котре єм нігда перед тым не зажив. Божественне чувство. Чувство Бога Всемогущого. До моёй тварі дыхать вігер і близька смерть. Мій живот є в моїх руках. Першый раз. А може і послідній.

ВЫПАДОК СВІТЛА III.

БІСІДА: Ні, то не є Хрістос! То є жена!

РЕНЕ: Монашка. Наша тета Едіта. Вискочена, вызлечена монашка. Мусіла одыйти з реголії¹³.

ІВЧІЦ: Знаш, што мі она може? Одстрілити!

МАГДА: Штоська говорить, Рене, позерать ся на тебе.

РЕНЕ: Говорить, же віра мусить выйти з нас самых. Мама ту охабити свої брудны душы, вернути ся домів і зачати вшытко однова. Супер!

ІВЧІЦ: Яка душа, што за душа? Душа не екзітує! А фертіг. А ты, Рене, не выдумуй!

МАГДА: Мі ся каже, же то не є монашка. Але наш дідо...

ІВЧІЦ: Но, іщі того сьме ты не мали!

РЕНЕ: Гварить, же сі мама вырайбати душы. Задумати ся над собов і очістити ся.

ІВЧІЦ: Не роб з нас ідіотів! (*Odisti samopal.*) Наконець, вшытко, што ся на нас зосыпало, є дяка тобі.

РЕНОВЕ СОЛО II.

РЕНЕ: (*V ruke padák, ako reklamný agent firmy Orange.*) Єм потомок своёго діда Венделіна Івчіца, котрый хоць і не скавав банджіджампінг, але тыж був неприятелём несвободы. То ёму можу дяковати за то, же так люблю свободу і живот. Так само дяка моім приятелём і моій приятелькі єм хто єм.

13 **Реголія** (од словац. rehoľa) – монашый чін.

Кідь хочеш быти в моїй скурі, ідь так як і я на інтернет, котрый ті доведна з вебом забезпечить фірма Оріндж.

ВЫПАДОК СВІТЛА ІV.

БІСІДА: Кому можеме дяковати за то, же сьме ту?

МАГДА: Твоєму синові.

БІСІДА: Ачей нашому синові.

ІВЧІЦ: Мать довгы. А теперь го наганянь поліця. Тото в нашій родині не было!

МАГДА: Факт, мав бы єсь зо собов дашто робити.

БІСІДА: Хотів єсь іти до Америкы...

РЕНЕ: Я єм як дідо. Нихто ня не переробить...

ІВЧІЦ: Што, што?! (*Namieri na neho samopal. Beseda, Magda i René sa vrhnú na Ivčica, vytrhnú ti zbraň a sotia ho do kľietky. Dvere zvonku zaistia.*)

БІСІДА: А буде покій!

ІВЧІЦ: Тото?! Мі сьте тото?! Неба ся не боїте?

РЕНЕ: Дораз там будеме, отестуєме тя а потім увидиме.

БІСІДА: Він бы го ай одстрілив!

МАГДА: Тадь сам добрі знаш, же ту люде не умераютъ...

РЕНЕ: Она фурт тримала при нім.

МАГДА: Яка діра, така і заплатка, хлопче. Заслужыв бы єсь собі арешт. Не знаш, што є то дісціпліна.

РЕНЕ: (*Otcovi.*) Они двоє суть догоднуты.

РЕНОВЕ СОЛО ІІІ.

РЕНЕ: Хотів єм быти філмарём. Але не взяли ня. Не знам чом. Комісія не порозуміла моїй ідеї. Віділи лем п'ятьминутый кусок з моєго великого проекту. О Русинох, о нашій бані, о людєх, котры были газдами і баниками¹⁴. О нашій фамилії. О мі і о інших таких як я.

14 **Баник** (од *словац.* baník) – баняс, углярь, шахтарь.

ВЫПАДОК СВІТЛА V.

БІСІДА: Найліпше бысь зробила, кебы есь ся выдала за своёго отця.

РЕНЕ: Svadobný pochod! Благословляю вас, молодо-староманже-ле! (*Nečakane znie svadobný pochod, vchádza bizarná postava Petra Pavla Smidku, ktorý sa vteperí do miestnosti s obrovským zrkadlom.*)

РЕНОВЕ СОЛО IV.

РЕНЕ: Говно, говно. Мое родиско є брудна, смердяча діра, в котрій єм застрянув. Вірю, же раз ся стану профіком а наточу філм о тім ту світі. Зачав бы-м з того, як мій дідо дістав од жи-довского корчмаря родинны цінности, жебы му їх через войну сховав. Але потім, кідь ся мініли граніці, купив дідо за корчмарёвы цінности од Мадяра поля.

СМІДКА: Так то было. Корчмарь ся не вернув. Але я єм ся цалый жывот бояв, чи ся предці не верне а я страчу поля.

ІВЧІЦ: Ай так съте їх стратили!

СМІДКА: Бо есь мі забрав поля, коровы, коні, луки. Быв есь предсе-дом дружства а хотів есь іти в селі прикладом. А так пішло цале газдовство. Теперь ті го давають, та берь! Є то наше!

ДІДО ВХОДЖАТЬ ДО ПОВІДАНЯ

ІВЧІЦ: А тото є хто?

РЕНЕ: Дідо. Не знаш? Твій свекор.

ІВЧІЦ: Але одкыль ся ту взяв?

БІСІДА: Упав з неба.

МАГДА: Жебы сьме уж были так близко?

ІВЧІЦ: Што то несе?

МАГДА: Не памяташ ся? Джвередло¹⁵, што собі приніс з войны.

ІВЧІЦ: Войнова трофей! Не є то богзнать што...

РЕНЕ: А ты есь собі приніс мандоліну. Без струн. І прострілену.

15 Джвередло (од словац. діал. (шаріш.) džveredlo) – зиркало, глядило.

ІВЧИЦ: Але на бріху мали намалёвану лишку!

МАГДА: Кідь на ню попадав додж, барва ся розмазала.

БІСІДА: Чом є тото джвередло покрьте?

МАГДА: Боїть ся, жебы ся му не пошкрябало.

РЕНЕ: Гей, діду, як ся чуєш?

МАГДА: Є тихо. Образив ся. Не мав єсь лябдати о джвередлі.

ІВЧИЦ: Фурт був шаленкавий. На войні лапив малярію. Памяташ ся, як му зачало капкати на мозог?

РЕНЕ: Діду, дідку, чом нич не повіш?

МАГДА: Не спознавать тя.

БІСІДА: Веде нас до неба.

ІВЧИЦ: Знав єм, же за свій жывот, за свою честну працу в бані, в одборох, в одбої чекать ня справедливе оцініня. Як атеїста єм на небо не вірив, але кідь екзістує, што уж. Радше в небі, як в пеклі.

БІСІДА: Одкрыйте тото джвередло.

(Smidka strhne šatku zo zrkadla. Detonácia. Náraz. Postavy padnú na zem, dvere na Ivčicovej klietke sa otvoria. Smidka manipuluje so zrkadlom ako s reflektorom smerom k postavám, tie sa zviňajú na zemi, kričia, líškajú sa k zrkadlu, zbožňujú ho, nadávajú, chvália.)

СМІДКОВЕ ДЖВЕРЕДЛО, ХАОС В ДУШІ ПОСТАВ І.

БІСІДА: Джвередло..?

МАГДА: Чудо в тій ту брудоті.

ІВЧИЦ: То не єм я.

РЕНОВЕ СОЛО V.

РЕНЕ: Тату, де єсь був тогды, кідь єм тя найвеце потребовав? Тату, де єсь був, кідь єм сі пожычовав пінязі? Де єсь був, кідь єм не мав з чого вернути пінязі, котры єм пожычав на славу моїх народенин?

Кілько єм довжний? Пяцьдесят евро. На такім говні мать скраховати сон о будучности?

СМІДКОВЕ ДЖВЕРЕДЛО, ХАОС В ДУШІ ПОСТАВ II.

БІСІДА: Чоловік має – або може мати – двоїту натуру? Ні, джвередло не вказує мою істинну тварь.

МАГДА: Ні, оно ня не одражать.

ІВЧІЦ: Ні, оно свідчить. Дарьмо. Освітлює...

МАГДА: В джвередлі не є лем одраз моєї твари, джвередло мі говорить, хто єм, де ся понаглям, нач єм ту, одкыль і де мам намірене.

БІСІДА: Єдна тварь. Одступлю. Єдна тварь. Друга тварь. І далша. Розмноженины моєї скромной персоны... Людська покора і людська пыха.

МАГДА: Джвеределко, джвеределко, олем мі повідж, што буде? – Ні: Яка єм?

РЕНЕ: Чом єсь одразу таке пусте?

МАГДА: Заплету собі машлю до волося, єм красна.

ІВЧІЦ: Марнотна...

БІСІДА: Я тужобні чекам на свою любов... Себе позоровати...

МАГДА: Кідь проникам до тебе, здає ся мі, же жывот має змысел. Бо вшыткым керує пан Розум.

РЕНЕ: Єсь двері до іншого світа. Тото суть двері до іншого світа.

РЕНОВЕ СОЛО VI.

РЕНЕ: Де є моя сестра Верушка? Памяташ собі, кідь сьме іщі были діти, кідь сьме іщі не ходили до школы і спали в єдній постелі, під єднов перинов? Памяташ ся на суботній вечур – кідь сьме ся выкупали в нашій старій вані і забалены до рушників сьме біжали через зимный корідор до постелі... Будили сьме ся в ночі, єден з нас мав ногу на голові того другого, перина была стягнута на єден або на другый бік, або лежала одшмарена на дылях – спали сьме розвалены на старій манжелській постелі –, або сьме спали і головы мали там, де мали быти ноги... Де єсь, сестрічка моя, в тым чужім світі? Чом ся мі не озвеш? Жыеш? Не хочеш мати з нами нич обще? Вымазала єсь собі з памяти славны слова: “Кідь ся старшы спірають, діти терплять“?

Посылаш мамі каждый місяць пятьдесят евро. То є єдиний доказ, же жыєш. Смішны пінязі... Комунікуєш з нами лем через учет? Прийдь і доткний ся маминой руки. Своїми устами моєго чала. Обнім отца коло шыї. Полож ружу на гріб діда і бабы.

Хотів бы єм наточіти фільм о хлопцёви, котрому ся в лабіринті світа стратила сестра...

Памяташ ся, кідь іщі як діти сьме в траві на осінь глядали оріхы? Найшов єм єден міджі листём. Очистив єм го, розбив на камені, выбрав єм біле ядро, зняв єм з нёго тонку скурку і вложыв єм оріх до твоїх отвореных уст.

СМІДКОВЕ ДЖВЕРЕДЛО, ХАОС В ДУШІ ПОСТАВ ІІІ.

БІСІДА: Святий Павел предцік повів: “Теперь видиме неясні, як через джвередло. Але пізніше увидиме. Будеме відіти з твари до твари.”

ІВЧІЦ: Єм істинный “я” тот, котрый є перед джвередлом, або тот, котрый є в нім?

РЕНЕ: Дідо Смідка сидів цалы дні перед джвередлом і собі з ним повідав. Перестав ходити, на двір сьме го не пущали, жебы ся не страгив. Зістало му лем джвередло.

БІСІДА: Змилуй ся над нами! Повідж нам, наприк вшыткому, правду.

ІВЧІЦ: Кідь горіло село, сполошены коні выбігли на дорогу, выскаковали, ставали на задні ноги, ерджали, могли уближыти. Свекор выбігнув проти них, перегородив їм дорогу, запискав, зодвигнув руки, закрічав. Потім одразу зачав штоська спокійным голосом бормотіти, коні ся успокоїли і він їх вывів за село.

СМІДКА ІІ.

СМІДКА: Сербія, рік 1916. Я, як вояк австро-угорського войска на розказ велітеля: “На баёнеты! До атакы! Допереду!” єм выскочів з окопу. Біжав єм як рядовый вояк в ройніці нашой роты першы раз тварёв в тварь неприятелёви. Відів єм вояків, як біжать проти нам з баёнетами на пушках. Єден зо Сербів, високий могутный хлописко, ся уж здалека погля-

дом заміряв на мене, але я ем ся му своїм поглядом выгнув і одбочів кушціцько доправа. А він, як в джвередлі, тыж одбочів в моім напрямку. Я ем ся угнув набік доправа. А він, як тіль, за мнов. Выбрав сі ня! Ближыли сьме ся проти собі. Уж ем ясні чув дупотаня ёго чіжмох, але і спів птахів. В голові мі заблисло: Так даяк вызерать близкость смерти! Сердце мі бухало в слыхах, руки корчовито стискали пушку – десять кроків, пять кроків, надыхнув ем ся. – Кідь ся Серб загнав на ня з пушков, права нога му ступила до ямки, цукло з ним – а я го в тій хвілі проколов своїм баёнетом!

ІВЧІЦ: Ем виноватый. Але хто собі доволить мі то повісти до очів, кідь на тім гноіску світа уж ніт ани єдного невинного чоловіка?! (*Zvuk rozbitého zrkadla. Tma. Keď sa rozsvieti, vidíme prázdny rám zrkadla, Smidka je zavretý v klietke, kde predtým väznili Ivčica. Postavy sa usilujú povedať svoju pravdu o sebe.*)

ПУБЛІЧНА СПОВІДЬ ПОСТАВ

ІВЧІЦ: За Повстаня нас Німці выгнали до гор над банёв. Было то в неділю пообіді, мы сьме были одрізаны од світа, голодны, неоголены на Плешінах, а Німці на нашім гріску грали фудбал. За воротами кухарь варив баранячій гуляш. Здає ся мі, же аж ту чую запах цібулі, папрікы, попря і праженого мняса. Вошла до ня злость. Прискочів ем ку канону, намітив ем на гріско і выстрілив ем. Гранат трафів ворота із воротарём, котел з гуляшом вылетів до люфту із кухарём, в повітря літали кускы ворот, мняса, бандуркох, Німців, і тото вшытко перемішане зо шрапнелами. Остатны Німці утікали з гріска ку автам і ку своїй зброї, дакотры такой залягли і стріяли насліпо. Я ем сі закурив цігаретлю, котру ем сі зошуляв зо звышного табаку і роздробленого листя і реготав ем ся як шаленый. Але занедовго на то прилетіли два месершміты і заатаковали на мою чату, котра оберала яфыры і малины на убочі. Я ем був замаскований при каноні в лісі. Мої вояці уж не встигли втечі до горы. (*Paуza.*)

МАГДА: Цале село свідчіло: партізаны выстрілили на гріско. Загынуло девять Німців.

ІВЧІЦ: Дістав ем нагороджіня.

РЕНЕ: З цалой чаты загынуло дванадцять вояків.

ІВЧИЦ: Одкыль то знаш?

РЕНЕ: Сам єсь то гварив. Запас ся скінчив 12:9.

ІВЧИЦ: Не смій ся, хлопче!

БІСІДА: А чи будуть тоты Німці горі в небі? І як нас привітають?

РЕНЕ: А тоты з твоёй чаты?

ІВЧИЦ: Девять Німців.

МАГДА: Была война.

РЕНЕ: Говно. Дідо тых був махер. Шмарь до пеца тоты свої медайлы...

ІВЧИЦ: За нич на світі!

РЕНЕ: За Гаяна.

ІВЧИЦ: Што то трепеш? Гаян не хотів підписати вступ до дружства.
Курва кулацька.

РЕНЕ: Послав єсь го до арешту.

ІВЧИЦ: Я? Беспечность.

МАГДА: За войны він удав тебе.

РЕНЕ: Гайловав єсь в борделі перед голыми курвами.

ІВЧИЦ: Око за око, зуб за зуб.

РЕНЕ: По пятёх рокох він ті выбив зуб.

ІВЧИЦ: Видиш: око за зуб... Дістав далшых пять років.

РЕНЕ: А там і ...

МАГДА: ...Уж ся не вернув.

ІВЧИЦ: Так уж є то заряджене на тім світі.

БІСІДА: Што?

ІВЧИЦ: Єдны пережыють, другы ніт.

РЕНЕ: Дало бы ся повісти, же ты єсь властні враг.

ІВЧИЦ: А тото мі говорить мій внук? Швіндлярь, злодій, асоціал!
(*Strielä. Tma. Beseda predstupi pred zrkadlo.*)

БІСІДА: Купив єм в місті од старого герця квартиру. Догодли съме ся, же до договору напишеме суму пів міліона, жебы платив меншу дань. А же далшый міліон му дам уж мімо договора. Кідь прийшов по пінязі, загравав єм ся на глупого. Який міліон? Што за міліон?!

МАГДА: Кідь ем робила учтовничку на дружстві, з цинтеря ем собі одписала мена помершых і пять років ем їх вела в евіденції як кормичів, пастырів, доїчки. Пінязі, котры діставали тоты мертвы, ем собі одкладала і потім ем собі за них купила кожух, заряджіня до одной хыжы і моторку про РЕНЕ: Нич з того уж не зістало... (*René nečakane začne čkať. Dedo v kletke zaklepe nejakým železom na kov sa rozosmeje. !?!*)

СМІДКОВА МУДРОСТЬ

СМІДКА: В першій війні ем боёвав за цісаря пана в Сербії. Войско не мало їдла. Ішов ем голодный через місто. Пекарь складав перед склепом упечений хліб. Кідь ся обернув, схватив ем еден хліб а як серна ем втікав гет, одбочів ем до найближшой улічки і перешмарив хліб через пліт до загороды. Потім ем перебігнув на другый бік уліці, чапку ем собі шуруив за пазуху і спокійні ем ся вертав назад. А пекарь уж стояв посеред уліці а крічав:

– Злодій! Лапте злодія!

А я ем собі спокійно ішов опроти нёму і указовав пальцём поза себе, в яким напрямі злодій утікав. Пекарь увірив. Я собі почекав до вечера, перескочів ем через пліт до загороды, де ем в траві найшов свой хліб, а зачав ем го їсти так пажраво, же аж ем зачав чкати. Так ем собі повів, же іщі украду фляшку вина. (*Тма.*)

ДРУГЕ ІНЧІЦОВЕ ОМЛЊНЯ, РЕНОВЕ ВЗЫВАНЯ

ІВЧІЦ: Але тото є дашто страшне! (*Siaha po samopale, no Smidka ho zameria zrkadlom, Ivčic padá na zem, chvíľu sa zvíja v kľčoch, potom znehybnie. Postavy sú šokované. René vychádza dopredu a vzýva starého otca.*)

РЕНЕ: Діду, не роб глупства, вставай. Чуеш ня? Вставай, діду. Мы тя ту потребуеме. Твое сердце было фурт таке шыроке, змістить ся до нёго мій жаль і жаль моёй мамы, отця і сестры, котры од нас одыйшли, і цалого села. Встань, уж буду послушный. Буду ся жывити своїми руками. – Войду з тобов до варштату, научіш ня нарабляти з твоім верцайгом. – Уж буду послушный. Ты ня не даш поліцайтом, виплатиш мої

смішны довгы, найдеш мі роботу і даш мі надію, же тото, што было дотеперь, є – як на матурантській писмовій роботі – “шмірак“ а аж потім прийде “чістопис“. Жывот є як фільм. На зачатку в нім поставы маюць проблемы, але наконець ся вшытко добрі скінчить. Гей же встанеш? Подь! (*Ivčic nečakane kýchne, vyskočí na rovné nohy.*)

ВЕРНУТЯ ДОМІВ, КОМПЛІКОВАНА РЕШТІТУЦІЯ

(*V okne sa objaví kravská hlava.*)

ІВЧІЦ: Чудо чудесне! Наша Біляня!

РЕНЕ: Вітай! Подь дале, сядь собі у нас.

БІЛЯНЯ: Дякую. Я радше постою.

МАГДА: Она говорить!

БІСІДА: Не видиш? Є то корова.

БІЛЯНЯ: Съте на другім світі.

ІВЧІЦ: Вертаме ся...

БІЛЯНЯ: То іщі не є цалком ясне.

МАГДА: Ні, мусиме іти домів!

РЕНЕ: Найрадше бы єм выступив на даякій планеті.

БІЛЯНЯ: Дякую ті, господарю, же єсь ся о ня добрі старав.

ІВЧІЦ: Веце як тебе, корово моя, єм любив уж лем властну жену.

МАГДА: А я?

БІЛЯНЯ: На мене ся можете сполягнути. Я вас ужывлю.

МАГДА: Вшыткых штырєх?

БІЛЯНЯ: Вшыткых.

РЕНЕ: Што єсь кузелник?

БІСІДА: З мене газда не буде. Я єм манажер.

ІВЧІЦ: Загорода має лем пів гектаря. Четверо нас на одну корову?

РЕНЕ: Екс-пло-а-та-ці-їа. Капіталістична – за капіталізму.

БІЛЯНЯ: Я єм была експлоатована і за соціалізму.

ІВЧІЦ: Хто тя експлоатовав?

БІЛЯНЯ: Ты. Не був то капіталізмус в соціалізмі?

ІВЧІЦ: Але з людськов тварєв!

МАГДА: В літі будеме Біланю пасти коло потока. Але як в зимі? Де возьмеме сіно?

БІЛАНЯ: Приберьте собі луку, котры были вашы.

РЕНЕ: Нижний діл?

МАГДА: Верхный діл?

БІЛАНЯ: І Верхный, і Нижний.

БІСІДА: І Прелог був їх.

БІЛАНЯ: І Прелог.

ІВЧІЦ: Мам таке зданя, же ты не ешь корова Біланя...

БІЛАНЯ: Може... (*Odkladá kravskú hlavu. Je to Ivčicova manželka. /?/*)

ІВЧІЦ: Не говорив ем? Моя свекра. /?/ Та вы так ся передо мнов ма-скуете?

ФІНАНЦ: Jóregel kivánok¹⁶.

РЕНЕ: А тото є што за структура?

ІВЧІЦ: Фінанц! Мадярський. Перший фраїр моєї жены. Перебрав ем му ей. Скоро го порандало. А выграв красший... Свекра хотіла радше фінанца. Бо нас пускав через граніцю на поля, што даякый час належали Мадяром.

ФІНАНЦ: Kišasoň, szeretem magát¹⁷...

МАГДА: Ідеш гет. Дай мамі спокій! Яким правом ешь ся дістав до неба?!

ФІНАНЦ: Я вам перецлю¹⁸ душы!

ІВЧІЦ: Геш! Мадяры залізуть іщі і на Місяць. Мігай гет!

БІСІДА: Пан Фінанц, потребовав бы-м контакт на мадярську страну. Іде о газовод, котрый бы сьме і на югу потребовали мати під контролєв.

ФІНАНЦ: Возьте собі тоты луку, возьте собі тоты поля, котры были вашы. І зачнийте газдовати! Працовати! Рушати ся! Жыти!

16 **Jóregel kivánok** = Jó reggel kivánok (*мадяр.*) – Добре рано.

17 **Kišasoň, szeretem magát** = Kisáasszony, szeretem magát (*мадяр.*) – Дівочко, люблю тя!

18 **Перецлити** (*од словац. пресліť*) – брати дань. Туй у значеню: контролєвати, як душа спокутує гріхы.

ІВЧІЦ: Нигда ем Мадярови не вірив!

ФІНАНЦ: Te bolont! Te hije! Te butatót¹⁹!

РЕНЕ: Ідь до ріці!

ІВЧІЦ: Я то такой скончу. (*Zmocní sa samopalu, Financ uteká do tmy.*)

ФІНАНЦ: Visontlátašra! Alasolgája²⁰!

МЕДУЗА: Як не забудете, нигда щастны не будете... Не “вчера“, але “теперь“! А завтра! То суть гесла. Пробудьте ся! Не спийте!

БІСІДА: Свекре, вставайте. Довгы роки ем ся мусив насилувати, жебы ем вам міг повісти “отець“. Я ем своёго отця нигда не відів, так як і вы. Але кідь ем відів, як терпезливо учіте моїх дітей ходити, співати, плавати, похопив ем, хто быв про них істинным отцём. Подьте, поставлю вас на ноги. Выйдеме людём опроти. Без вас то не піде! Кідь не ословите краянів вы, мі они не повірять. Без вас я їх не могу пересвідчити, же хочу їх краю вернути минувшу славу, оживити Баню, напустити до підземя ґаз і дати людём роботу. Мі они не повірять. Але вам гей! Зато, отець, мусите встати. (*Ivčic nečakane ožije.*)

СКОРО ПРИЯТЕЛЬСКИЙ РОЗГОВОР I.

(*Idylická atmosféra zmieru medzi postavami.*)

ІВЧІЦ: Кідь іде о баників, жены і діти, вставам з мертвых.

РЕНЕ: Вертаме ся на землю!

МАҒДА: Знала ем, же до неба ся нигда не дістанеме.

ІНТЕРВЮ

(*René ako profesionálny reportér s Ivčicom.*)

РЕНЕ: Добрый день, пане Венделін ІВЧІЦ: Съте в релації Теленакуп, наживо. Який мате телевізный принимач?

19 **Te bolont! Te hije! Te butatót!** = Te bolond! Te hülye! Te buta tót! (*мадяр.*) – Ты дураку! Ты глупаку! Дурный словаку!

20 **Visontlátašra! Alasolgája!** = Viszontlátásra! Alászolgája! (*мадяр.*) – До стрічі! Из честёв.

ІВЧІЦ: Аметист.

РЕНЕ: Рік выробы?

ІВЧІЦ: 1959.

РЕНЕ: Фантазія! Іщі з doby ледовой! А який новы телевизор бы сьте хотіли?

ІВЧІЦ: Я ем спокойный з Аметистом. Старе, але добре.

РЕНЕ: А мікроволонову рулу мате? (*Ivčic záporne vrtí hlavou.*) А умывачку танірів мате? А фрїтезу? (*Stále zápor.*) Фантазія! І кідь є глобалізація, іщі фурт сьте регіоны, котры ся сперають незатримателным впливом прогресу. Комфорт, пане Івчіц, технічны выможености роблять наш жывот щастнішым, радостнішым, беспроблемовым. Што сьте робили перед пензієв?

ІВЧІЦ: Быв ем стройный замочник в бані, токарь, зваряч...

РЕНЕ: Од шестой рано до другой пообіді. А потім?

ІВЧІЦ: Газдовська работа. Корова. Ораня. Косиня. Окопованя.

РЕНЕ: Вы сьте такый ковогазда. Іщі собі памятате, же колиська страна і влада в бої о нового чоловіка такый гібрид не признавала? Бо што є то ко-во-газ-да? Рыба або рак? Пес або мачка?

ІВЧІЦ: Мачкопес.

РЕНЕ: Але вы сьте спокойный з таким жывотом?

ІВЧІЦ: Yes, як то гварите вы молоды.

РЕНЕ: Але чом так жыете? Што сьте досягли? Были сьте в тім році на доволенкі в Хорватську? (*Zápor.*) В Егіпті? В Турції? В Тунісі? Што мате з такого жывота?

ІВЧІЦ: Лем жебы здоровья служыло.

РЕНЕ: Мате даякы проблемы?

ІВЧІЦ: За цалый жывот ем не був у доктора. Не знам, што є то шпиталь.

РЕНЕ: Рішили сьте умерти здоровый... Але чом так жыете?

ІВЧІЦ: Што є то за релація?

РЕНЕ: Стріляме споза бучка.

ІВЧІЦ: (*Postupne stupňuje výpoved' až do atoku.*) Вшытко, што ем в жывоті робив, было добре. Я ем зо своїм жывотом спокой-

ный! Не мылив ем ся! Боёвав ем за освободжіня своёй краіны, функціонарчыв ем, быв ем обычайным робітником. Збудовав ем собі дім, выховав ем троє дітей –

РЕНЕ: (*Ticho, ale tak, aby Ivčic počul.*) Але лем дівка мать о ня інтерес.

ІВЧІЦ: Мам двох внуків. Єден, Рене, тот іщі покаже світу!

РЕНЕ: Голу ріц...

ІВЧІЦ: Мам соліднуі пензію! Корову! Загороду! Обід! Вечеру! Фрыштук! Постіль! Телевізны справы!

РЕНЕ: А што ся вам сніе?

ІВЧІЦ: Сніе ся мі баня. Корова, косиня, ораня, окопованя, зваряня – телевізны справы...

РЕНЕ: Але як довго вам то вытриме?

ІВЧІЦ: Закля жыеме, закля маме надій, закля суть здоровы найближшы – моя жена Медя, інвалідка і кормічка – два в єдным, моя свекра, свекор Смідка, моя успішна дівка Магдалена, талентованый внук Рене –

РЕНЕ: ...Погорів на скушках.

ІВЧІЦ: Та бо тота скурвена комісія го непохопила. Він мае перед собов велику перспективу. Вшыткы, закля суть здоровы, будуть щастны, будуть мати перспективу, на дорозі за щастём ім ніхто не буде заваджати, бо они хочуть свій жылот схосновати на вытворіня дачого, што не буде такой поминутельне! Дому! Бані! Або філму, котрый ся буде промітати про пару людей! Або шпортового дня... Мы мусиме быти щастны! А кідь дахто то не хоче похопити, ріскуе, же – (*Samopal.*)

РЕНЕ: А на тім кончіме нашу релацію, до зобаченя за тыждень!

СКОРО ПРИЯТЕЛЬСКИЙ РОЗГОВОР II.

ІВЧІЦ: (*Prehnaná srdečnost.*) Тадь я тя люблю. Мій мілованый зятю. Мужу моёй дівкы. Ренів отче. Захранив есь нашу баню. Спріватізовав есь ю.

БІСІДА: Не лем я. Є нас веце.

МАГДА: Даваш роботу людём з цалой долины.

ІВЧІЦ: А то є велике діло!

БІСІДА: Свекре, вы ся можете вернути ку рампі, будете моім стражником.

ІВЧІЦ: А Рене?

БІСІДА: Зроблю з нёго засобовача.

ІВЧІЦ: Добрі. А што моя дівка? (*Beseda je ticho.*) Твоя жена...

МАГДА: Што я?

БІСІДА: Піде робити до кухні.

ІВЧІЦ: Дай їй дашто ліпше.

БІСІДА: Добрі. Буде на перзоналнім. Тадь мае высокую...

МАГДА: Ясні, же мам.

ІВЧІЦ: А як буде з тяжінём?

БІСІДА: Нияк не буде.

РЕНЕ: Як?!

МАГДА: А з чога будеме жыти?

БІСІДА: Ѓаз є капітал. Кріза. Ціны ідуць гори. З востоку газ уж не тече. Але мы го маме! Мы продаме. “Хочеш? Заплать. А порядні.”

ІВЧІЦ: Глупство! Ѓаз з бані выфучить!

БІСІДА: Вшыткы діры сьме запхали. Вшытко фунгуе. Цала тота гора є повна газу.

ІВЧІЦ: (*Náhla zmena témy.*) Я ту мам єден проблем...

БІСІДА: Я проблем рішу такой. Куй желізо, закля є горяче.

ІВЧІЦ: Чи мы летиме до козмосу, або ні, але я єм запеченый.

БІСІДА: Што?

ІВЧІЦ: Брати клістір рано або вечур?

БІСІДА: Як вам душа забagne.

ІВЧІЦ: Момент, момент. То є проблем.

БІСІДА: Але я в тім ниякый проблем не віджу.

ІВЧІЦ: Но добрі. Рано або вечур?

БІСІДА: Повіджме, же рано.

ІВЧІЦ: Кідь собі дам клістір рано, серу цале дообіда. Даколы і цалый день.

БІСІДА: Но так собі дайте клістір вечур.

ІВЧІЦ: Але потім не можу спати. Цялу ніч мушу бігати до бударя.

БІСІДА: Так потім сі не давайте ниякий клістір а баста!

ІВЧІЦ: Який єсь ты подникатель, кідь говно што знаш.

БІСІДА: О тім я вас предці не мушу пересвідчовати.

ІВЧІЦ: Баня! Газ! Мудрець! Пожрав вшытку мудрость світа. Жаль, же ожив. А трафив єм го прямо до середини чала, як оліня! *(Тма. V dialke počut technické zvuky z netocničnej JIS-ky: právanie prístroja snímajúceho rytmus srdca, odblesk obrazovky s krivkou záznamu o práci srdca.)*

БУРІДАНІВ ОСЕЛ

БІСІДА: Што єм гварив?

ІВЧІЦ: Но што єсь..?

БІСІДА: Поля, на котрых є поставена половина села, належали вам. Мате на них право.

ІВЧІЦ: То ня не интересує.

БІСІДА: Можуть з того быти шумны пінязі.

ІВЧІЦ: Нич з того.

БІСІДА: Повіджете то своїй дівці.

ІВЧІЦ: Є то твоя жена. Повідж їй то ты.

БІСІДА: Маєток є і ваш, і ей. Пустьме ся до того, такой теперь.

ІВЧІЦ: Мы? Нигда.

БІСІДА: Закон буде платный уж лем пару днів. Подам жадость. Теперь!

ІВЧІЦ: Чом ся того старате?!

БІСІДА: Поземкы пропадуть в проспіх штату. Треба такой конати. Моменталні! Теперь!

ІВЧІЦ: Што мам домы зруйновати а баників выгнати до ліса? А сам буду газдовати на половині села?

БІСІДА: Чом бы ні?

ІВЧІЦ: А люде зо села де підуть?

БІСІДА: То уж є їх проблем.

ІВЧІЦ: Не знав бы єм ся ім попозерати до очі.

БІСІДА: А нач. Не мусите.

ІВЧІЦ: Ні.

БІСІДА: Мате право.

ІВЧІЦ: Фарізей. (*Gong.*)

БІСІДА: Закон уж не є платный. Вчера був послідный день.

ІВЧІЦ: Пензія ся уж запізнює три дні.

БІСІДА: Може нияка ани не прийде. Могли сьме быти міліонарь.

ІВЧІЦ: Чісты руки.

БІСІДА: А гола ріц. Я ся вертам до міста. Хто іде зо мнов?

РЕНЕ: Я. Мамо, подь і ты.

МАГДА: Не знам...

БІСІДА: Пан Бурідан мав сомара. З лівого боку му дав сіно. З правого – траву. А сомар так довго думав о тім, з котрой копы ся наїсти, же аж умер од голоду.

ФІНАЛЕ

РЕНЕ: Не могу повіровати, же ся вертаме на землю.

МАГДА: Віджу Марс.

ІВЧІЦ: Маркс? Хвалабогу! Ку нёму, ку нёму...

БІСІДА: Іравітація! Падаме назад домів.

РЕНЕ: Шкода. Там на мене чекають шандарі...

ІВЧІЦ: Домів! Холем даяка добра справа. Але як допадеме?

МАГДА: Ёй, кебы сьме допали на нашу гору. На нашу Баню.

ІВЧІЦ: Наша баня без верхнака мусіла вызерати страшні... Гора без чапкы. А што там не было нич?

РЕНЕ: Просто: горі без.

БІСІДА: Згориме в атмосфері. Де суть тоты тріскачі, што мали прилетіти? Што кідь ся рострепеме о скалистый масів?

РЕНЕ: *Sláva nášmu výletu – nezmokli sme, už sme tu.*

МАГДА: Теперь не было бы марне таке шампаньске.

РЕНЕ: Наш дідо знать творити чудеса.

ІВЧИЦ: Ту дагде бы мала быти фляшка денатураку. Колиська сьме з ним чістили строї.

БІСІДА: Уважай на очі.

ІВЧИЦ: Я ем уж відів вшитко. А о мої очі ся бояти не мушиш.

МАГДА: Налійте і мі.

ІВЧИЦ: Напити ся і забути на тот брыдкый світ.

МАГДА: На то, жебы був красшый.

РЕНЕ: Послідні капкы.

БІСІДА: Мы Русины, Словаці, Поляці, Українці, Русі і Мадярі ся приближуєме к дефінітивной спитости на вічны часы.

МАГДА: Буде то похміля од молодости аж по гріб.

(Detonácia. Tma. Ozýva sa úvodná hudba s balkánskymi motívmi, ktorá na okamih zmĺkne počas kusých prehovorov postáv v šere.)

ЗАКЛЮЧІНЯ

ДОКТОР: Пані Івчицова, ваш отець переконав інфаркт. Не знам, чи ся з того спамятатъ. Є непритомный уж 24 годин. Сімдесятка, то вам не мед лизати, міла пані.

МАГДА: Можу го тримати за руку?

ДОКТОР: Можете, але він вас не реїструє. *(Krátka balkánska hudba, muzikanti sa blížia k Ivčicovmu lôžku.)*

РЕНЕ: Дыхать перерывані, як тогды, кідь сьме лізли ку бані.

БІСІДА: Докторе, обновляме роботу в Бані. Моя фірма підпише з вашим шпиталём договор о здравотній старостливости моїх заместнанців.

МАГДА: Тату, чуеш ня? Одходжам з мужом до міста. І Рене іде з нами. Але каждую пятніцю буду ходити ку тобі на вікенд.

РЕНЕ: Дідку, трим ся.

БІСІДА: Докторе, зробте, што будете мочі. До свіданя.

(Magda bozkáva otca na čelo, René mu krčovito stlačí ruku, Beseda rozpačito vyčkáva. Nakoniec všetci odchádzajú. Ozve sa balkánska hudba, hudobníci hrajú nad ležiacim Ivčicom. Ten sa po chvílke pohne, sadne si na posteli, meravo hľadí

na obrazovku EKG, technický zvuk srdca a tepu sa miesi s hudbou. Ivčic si postupne vytrháva ihly z tela, ktorými je napojený na infúzie, na transfúziu krvi, ako aj na ďalšie prístroje. Hudba slabne, hudobníci odchádzajú, dominuje pípavý zvuk prístrojov, ktorý napokon zmlkne. Ivčic bezmocne klesne na posteľ. Tma.)

ІВЧІЦ: Мам уж того світа повны зубы. Дость. Але предці.

ДОКТОР: Є ту даякій проблем?

ІВЧІЦ: Душа. Хотів бы єм дати Рене холем едно своє надыхнутя.

ДОКТОР: То ся не дасть. Є конець.

ІВЧІЦ: Тадь я то вшытко знам. Є то нажыво, ні?

ДОКТОР: Філм Кіно жывота.

ІВЧІЦ: Ачей Рене промітатъ?

Конець.

Ладіслав Смочек

**Чудне
пополудне
др. Брынчка
Буркого**

Переклав

із чеського языка

Валерій Купка

Премєра у ТАДі:

24. фебруара 2012 року

LADISLAV SMOČEK

1932–2024

***Podivné odpoledne
dr. Zvonka Burkeho***

(1966)

Ладіслав Смочек – чеський письменник, драматург і театральний режисер. По гімназії у Пльзні скончив Театральний факультет Академії музичних умілств (1956, відділення театралної режії). Лишив важний слід як созакладатель (1965) легендарного пражського театру – Драматичного клубу (Činoherní klub) при Державній театральній студії, де був драматиком і режисером і де перебігли премєри дакілко ёго пєс: «Пікнік» (1965), «Блудище» (1966), «Чудне пополудне др. Брынчка Буркого» (1966). Сполупрацював як драматик із многими чеськими і загатарними театрами.

ОСОБЫ:

СВАТАВА

УТІХОВА

БУРКЕ

ТИХЫЙ

ВАЦЛАВ ВАЦЛАВ

Staromódna, prostá izbička. Stôl, skriňa, kreslo ako trón, stolička, piecka, na stene dva portréty. Na menšom stolíku starý gramofón s platňou, budík, popolník. Dvere sú čerstvo natreté bielym emailom. Vonku čvirikajú vrabce. Na scéne Svatava a pani Ťtechová, jej matka. Obidve ženy usilovne pracujú: drhnú drevenú dlážku izby a spievajú si pieseň... Uprostred piesne sa Svatava náhle hodí matke okolo krku a začne ju bozkávať.

СВАТАВА: Мамко, я єм така щастна!

УТИХОВА: *(plačlivo)* І я, дівча моє, і я! Лем чухай порядні! Суть то стары дылі.

СВАТАВА: *(znova drhne)* Вшиткы нохті сі доничу, лем жебы Вашекови ся добрі дыхало! Жебы сьме ту были щастны. Зробиме собі з того новый світ! І тоты дылі выміниме.

УТИХОВА: *(po chvíli)* Пшшшшшт!

(Počúvajú.)

Дахто іде!

*(Počuť akési nadšené výkriky za scénou.
Stará beží k oknu.)*

Бурке!

СВАТАВА: Писав, же приїде аж завтра рано! Він, мамко, циганив!

УТИХОВА: До фраса! Мігайме гет, дівча! Быстро натягнийме покровець! Є то він!

СВАТАВА: Тот ся буде чудовати, бідачисько!

УТИХОВА: Нич не поробиме, дівча! Світ є уж раз такый!

СВАТАВА: Тадь інде сі тыж звыкне. Звыкне сі, гейже, мамá?

УТИХОВА: Гет, гет!

*(Chvatne upravujú zariadenie izby, odnášajú vedrá a opúšťajú izbu. Stará chvatne strčí dovnútra tanier buchiet.
Chvíľu ticho. Čvirikajú vrabce a tiká budík.
Potom vchádza Burke a jeho priateľ.
Burke stojí vo dverách s rozťahnutými rukami.)*

БУРКЕ: *La Royamme me revera!* Так, колеґа, ту є моя славна, мілована резиденція!

ТИХЫЙ: (*postaví kufor a zatvára dvere*) Резиденція красоти! Правда-же!

БУРКЕ: (*chodí nadšený po izbe*) Світ о ній іщі не знать, але єдного дня історія ту повісить славный дзвін! Газдиня зо своєв дівков ся досправды о хыжу старать фантастицкы. (*Prstami letmo prechádza po nábytku.*) Але предцік три місяці суть три місяці! Купелі мі, правда, чудесні помогли (*skúmavo sa dotkne srdca*), чудесні, але говорь сі, што хочеш, кідь ту чоловік не жыє фурт, вшытко то ту якоська застыне. Добрі бы было отворити окно!

ТИХЫЙ: Гей, правдаже!

БУРКЕ: (*vykřikne*) Який красный погляд! Персо вічної матери. На тото вшытко єм сі страшні звыкнув! Даколи ся мі здасть, же є то жыве, ха-ха! Добрі є, кідь сі вытворите одушевнене пространство. (*Ukazuje na zarámované portréty*) Тото є Дюма Старший, тото Духнович. Фонограф з платнів єм раз найшов у смітянім коші. Дивне, не? Пардон, не стійте, колеґо, сядьте сі. Жебы ваша костріця, кебы єм то мав так научно повісти, не была так (*narysuje prstom zvislú čiaru*), але так! (*Napíše prstom štvorku*) Ге-ге.

ТИХЫЙ: Ні, дякую, я уж піду. (*Sadne si do kresla*)

БУРКЕ: Вшыткы раз підеме в дорогу далеку, предалеку, чи із-за хворобы, або із-за злочину. Тото є моє наймілованіше крісло, найрадше в нім сиджу в зимі.

(*Tichý hned vstáva.*)

Лем собі сідьте, колеґо. Іщі є лем осінь. Присуну го ку козубу, возьму собі дашто добре на читаня – ёй, вы сьте прийшли по тоту цінну книжку, гейже? (*Odkladá dáždník, plášť, klobúk do skrine*) Дякую, же сьте мі помогли зо станіці!

ТИХЫЙ: Я ся нигде не понаглям, майстре!

БУРКЕ: Тадь праві! Мусите ей што найпочливіше проштудовати, головні капітолу о горьскых ростлинах. Є страшні забавна! Доведна з остатными книжками єм ей перестяговав на повалу. Боїте ся повалы?

ТИХЫЙ: Я знам... Ани не. Можу сі запалити сівар?

БУРКЕ: Най ся любить. Я, правда, куріня не знашам, але цігарет-лєвый дым, котрый властні творять дрібны часточки попела, стерплю. Попелницю про гостів мате там, мам надію, же ей не розбете. Не дате сі бухты?

ТИХЫЙ: Дякую.

БУРКЕ: Ёй, але аж так барз не дякуйте за так мало, а што кебы были отравены, га-га? А властні, понукнути бухту іщі не є така велика жертва. Велика жертва – понагляте ся?

ТИХЫЙ: Гей, правдаже. Властні ні! Я ся даяк не понаглям!

БУРКЕ: Но видите! Тота хыжа просто чоловіка очарить. Лем сі уважете, кілько генерацій в тій ту дакілько сто років старій хыжі сплетало свої сны!

(Tichý vyťahuje zápisník a ceruzku.)

Учили ся ту ходити діти, може ся ту закрадали і міленці¹, хто знать! Але дость было поезії. Я уж ту жыю добрых двадцять років, пане колего! *(Vyťahuje hodinky)* Цілых 631 міліонів 152 тысяч минут! То є успіх, што?

ТИХЫЙ: Правду мате! Што уж мы, стары паробці можеме хотіти!

БУРКЕ: Іщі велё того! Вы, наприклад, вы ся іщі ожените!

ТИХЫЙ: Я??

БУРКЕ: Віджу вам то на очах. Гірше є, кідь по світі смутне ходить дівча і, як то часто быває, іщі і добре, і талантоване дівча, повім вам, є то болестивый погляд. Не мусиме ходити далеко!

(Klopanie na dvere.)

Дале.

(Vojde Svatava s prachovkou.)

А, Стазя! Пардон, Сватава! Добрый день, Сватаво! Вітайте!

СВАТАВА: Добрый день!

(Tichý vstáva.)

Не гнівайте ся, але забыла єм ту порох повтерати.

БУРКЕ: Чудовні! Тадь мы уж лем на вас чекаме! Тото є мій приятель,

¹ **Міленець** (-нка) (од *словац.* milenes, milenka) – фраїр (-ка), любовник (-ця), мілений (-ка).

колеґа Тихый, талантований філателіста, панна Стазя Утіхова, дівка важеной пані газдині. Вшыткы сьме ту як єдна родина. Гопла!

СВАТАВА І ТИХЫЙ: Тішыть ня.

БУРКЕ: Як віджу, панна Стазя, за тоты три місяці, што єм ту не був, сьте красні помолоділи!

СВАТАВА: Але, пане Бурке!

БУРКЕ: То єсть, іщі веце і веце помолоділа! Просто, є чім дале, тым молодша. Тадь ей мамка, пані Утіхова, вдова по стройведу-чім, є шляхетна і некорыстлива жена. Золоты руки! Так, а я ся теперь выберу зо своєв путніцков палицєв горі ку темній повалі, діти, і знесу долов книжку, колеґо, найліпшого і най-вызначнішого приятеля чоловіка!

ТИХЫЙ: І я, майстре, піду з вами. Ходем ся ту панночкі освободить простор.

БУРКЕ: В ниякым wypadку! Я з повалы вера не мам страх! Без того, жебы-м ся бояв, же там на ня буде чекати озброєный враг!

(Chvílu ticho.)

Гаф!

(Chvílu ticho.)

Ачей ся іщі увидиме, діти!

(Chvílu ticho.)

Сьме прецік ссавці! Гей, гей! Верну ся за двадцять осем секунд, а ниякы глупости, вы коцуриско старый, гопла!

(Odíde)

(Svatava utiera prach.

Tichý si láme prsty a usilovne sa chystá prehovorit.

Tikanie budíka.)

ТИХЫЙ: *(po dlhšej pauze)* Красна, приемна хыжка.

СВАТАВА: Прошу?

ТИХЫЙ: Е... Красна, приемна хыжочка! Є у вас барз спокійный.

(Mohutne vzdychne.)

(Svatava vzdychne, zloží zo skrine kefu, ktorú tam v chvate položila.)

(Prehltne) Говорю, же пан Бурке є барз спокійный.

СВАТАВА: Мы то знаме.

ТИХЫЙ: І я бы ем був щастный, кебы ем міг лем так собі вегетовати
в такім – в такім – просто од години!

СВАТАВА: Прошу?

ТИХЫЙ: (*popletený*) Нич ся не стало. Я лем гварю: красна, приемле
хыжочка!

БУРКЕ: (*vradne udýchaný s knihou*) Га! Віджу, діти, же съте ся красні
зближыли! Гав, гав!

ТИХЫЙ: (*à tempo*) Тадь то. Правдаже.

БУРКЕ: Колега Тихый фурт був фантастичный сполочник, гейже?

СВАТАВА: Правдаже, правдаже.

БУРКЕ: Стазё, вы съте нам зась помолоділи, вы една! Тоты жлязы²,
тоты жлязы! А якы красны зубы сі дала зробити, укажете ся!
(*Schmatne ju za bradu*)

СВАТАВА: Ффффф!

БУРКЕ: Што гварите, колего?

ТИХЫЙ: Є то дорогоценный, старожытный унікат.

БУРКЕ: Але, што съте!

ТИХЫЙ: Я ем мыслив на книжку!

БУРКЕ: Своім способом переышуе самого Брема, лем є омно-
го куртіша. Не є в ній скоро нич, але є незвычайні цінна.
Автора ем знав дость добрі. Шкода, же на нёго забыли.
(*povzdychne*)

СВАТАВА: Так, досвіданя, панове!

БУРКЕ: Вечур, Стазё, вечур! Ставлю ся, же будете зась о куцік мо-
лодша! Досправды уж надзвычайні молода, інфантілна!
Молодежі неприступне! Молодежі – ах, тоты жлязы, я – я
асі з вас зошалію! Дома! Ем зась дома!

СВАТАВА: Пане Бурке, вы съте пьяный, вы ся мі посмівате!

БУРКЕ: Я?? Тяп, тяп, тяпушкы, ішли мачкы на грушкы!

(*Roztomilo zadupe za Svatavou nohami.*)

(*Svatava odíde.*)

2 Жляза (од словац. žľaza) – желёза, слизник..

ТИХЫЙ: Міла жена.

БУРКЕ: (*zvážnel*) Така корова, котра ся пасе підвечур на луці а запад сонця згасинать в далечині, не був бы то планый пейзаж міджі двома портретами, што повісте?

ТИХЫЙ: Гей, правдаже!

БУРКЕ: Мы люде фурт мусиме світ скрашлєвати, Юрку. (*Sadá si*) І мусиме то робити безоглядні. Понагляте ся?

ТИХЫЙ: Днесь мам повно вольного часу, майстре. Честне слово. (*Podáva Burkemu ruku*) Вы съте, майстре, кідь доволите, високо інтелігентный чоловік, зрілый на записки.

БУРКЕ: (*potešený sa bráni*) Але, што съте, Осифку! Не зато ем вас ту закликав!

ТИХЫЙ: Ваша одушевленность, ваш безграничный животный энтузиазм збуджать решпект!

БУРКЕ: А вы бы съте хотіли збуджовати решпект? Га-га! (*Strčí do Tichého, až ten spadne zo stoličky*) Тото охабте про смішных старців! Просто я ем зась дома!

ТИХЫЙ: Але досправды! Съте мудрый, теплый, цілый просякнутый добром...

БУРКЕ: А головні простый, не берьте мі то, вы молодой, чудный, пречудный злодію! (*Stláča Tichému laket*)

ТИХЫЙ: Ав, ав, ав.

БУРКЕ: Дайте покій, вы інтелектуальный наївнику! Ем лем обычайный науковець, аматер!

(*Tichý vytahuje zápisník a píše si poznámky.*)

Дашто таке, як був Їете. Позерайте ся (*zvážnie a krásnie*), каждый з нас бы мав глядати добро в собі, жебы сьме го спознали і других пересвідчили. В нашім внутрі бы мала фурт кыпіти і булькотати тужба! Тужба роздавати ся. Тоту в собі чую, тотій безгранично вірю, она є про мене мотор, без котрого бы ем ачей ани не міг жыти. Розумите, жыти, жыти, не лем вегетовати!

ТИХЫЙ: (*nečakane nahlas*) Гей, ве-ге-то-ва-ти!

БУРКЕ: Бо сі добрі памятайте, же люде вегетують. Чоловікові треба доброту і поезію, а не карфіол!

ТИХЫЙ: (*šepne*) Гей, правдаже.

(*Počuť pieseň: ...*)

БУРКЕ: (*zahľadený*) Бо по країні луна вічні розливають стріберный яс! Мій спокій є вічний! І я єм, дало бы ся повісти, вічний!
(*Vstane a chodí, všimne si dvere*) Естетічна, народописна інтересна несподіванка!

ТИХЫЙ: Гей, правдаже, майстре. Є міла, што?

БУРКЕ: Міла, талантована, з формального погляду є тыж вынятково інтересна. Красна, аж монументалні готіка –

ТИХЫЙ: Правдаже.

БУРКЕ: - оката, добросердечна вівця.

ТИХЫЙ: Гей, гей, правдаже.

БУРКЕ: Незвычайна, тепмераметна, барокова –

ТИХЫЙ: Правдаже, майстре, правдаже, – є то цундра, є то жало!

БУРКЕ: Столець. Не мусите мі фурт притакавати, Осифку.

ТИХЫЙ: Правдаже. (*vrašťi obočie*) Може бы могла мати інакшу фрізуру, майстре.

БУРКЕ: (*trochu nevrlo*) Не віджу на ей учесі нич уражливе. Наopak. (*gesto*) Імпонує мі так дакус традиція, рік тисяч осемсто штиридцять осем.

ТИХЫЙ: (*živo*) І мі, майстре, і мі.

БУРКЕ: Но так видите. І не курить, і не пе, не краде, і гоць, жаба єдна, уж мать по штиридцяткі, фурт іщі ся не выдала! Не здасть ся вам, же є то ітересантний природный феномен? Конштатую, же сьме ся перегрызли до ядра проблему. (*Sadá si, vyfahuje vreckovku a so zaujatím si ticho začne fúkať nos*)

ТИХЫЙ: Єм з того, правдаже, принайменьшій заскоченый. Але она дооправды на то не вызерать! Наopak! Біднятко! (*Šepká*) То є страшный осуд.

(*Pieseň ... následne stíchne.*)

То ся досправды не найде дакто, як бы єм то повів, хто є осамітний, хто...

БУРКЕ: Я вам розумлю. Шыковніше повіджено, „стоїть сухой стром“ а пастырь десь далеко на пищалкі грає. (*Fúka si nos*)

ТИХЫЙ: (*vyskočí a buchne pästou po stole*) Але то є страшно!! Зобудьме ся! Робме дашто! Ту є чоловік, натягнутый на дереші³! Терпять! Чи то буде вічно так?

БУРКЕ: Ні, потрібне є жертвоприношіня, або, як бы повів поета, стріберне світло з глибини беззвїздной ночі. Добрі, Тихый.

ТИХЫЙ: Съме сліпы, а думаме сі, же видиме!

БУРКЕ: Гей, приятелю. Треба відіти зомкнуты масы, котры походу-ють під впливом моральной силы ку жертвенному олтарю. Добрі, Тихый. Так!

ТИХЫЙ: (*sťažka dýcha a gúla očami*) Але ні-ні-ні, мы съме аж барз боязливы, аж барз планы!! (*Kope do stola aj do stoličky*)

БУРКЕ: Так, так, так, так. Не чекав ем, же съте такой паненьский⁴! (*Ohmatáva Tichého*) А кідь іщі сі подумам, якы мате шумны зубы і квартал, хоче ся мі закрічати: Ёй, тотя дівка буде з вами щастна!

ТИХЫЙ: Майстре, але...

БУРКЕ: Колего! Выкупителю! Такой нечеканый оборот бы ем од вас ани во сні не чекав! (*Celý bez seba objíma Tichého*) Тихый! Тихенький! Ты злодію сердець. Хочеш ся боксовати? Я ті, шалавіє, ачей од радости насаджу калап на голову, ачей тя стрепу! Хулігане еден! Ты бабаку похотливый!

ТИХЫЙ: Але я уж мушу іти! (*Zmocnil sa svojho klobúka*)

БУРКЕ: Тадь Стазя ся дораз верне! Ты, шибеняку! Та тотя буде мати радость!

ТИХЫЙ: Та ей од мене сердечні поздравлюйте! А най не переставать ся надїяти, най глядять і найде, ав, вы ня тримете (*vykrúti sa z oceľového zovretia*), честне слово, я уж мушу іти, боже, де суть двері, до ріці, я то асі не стигну! (*Uteká*)

(*Keď otvorí dvere, dovnútra vpadnú načúvajúce
Útechová a Svatava. Stará pani spadne, ale rýchlo sa zviecha.*)

УТІХОВА: Але, то є несподіванка! Вітайте! Вітайте з купелів! Здравы съте?

(*Za dverami spievajú ...*)

3 Дереш (*істор.*) – місто, лавиця (бити на дереші).

4 Паненьский (од *словац.* panenský) – дівочій, ганьбливый.

БУРКЕ: Надармо ся радуєте. Се человек! Бріх го розболів! Черева му скручать! А я єм хотів про нєго як найліпше. Ах, коле-го, кідь будеш старый і обраный о то найцінніше, желям ті, жебы в твоім жывоті не было телё горкості і пустоты, як мам я. Чоловік мать опору, мать коло себе малый, чудесный світ, але і так є вшытко якаська сиве.

УТІХОВА: (*vchádza s buchtami, plačlivo*) Можу? Збачіла єм, же тот пан уж одхаджать. Принесла єм іщі даякы бухты –

БУРКЕ: Золоты руки!

УТІХОВА: – та сі іщі посмакуйте!

БУРКЕ: Одколи єм ту не був, велё ся ту того змінило.

УТІХОВА: Чом бы ні. Зміна фурт потішыть! Двадцять років в такім пелеху! Хто бы то ту вытримав!

БУРКЕ: Я бы то не вымінив за нич на світі! Нич ся не бійте, пані газдинё, я то ту повыліпшую.

УТІХОВА: Але, то не мусите...

БУРКЕ: О десять років славностні постріблю пец воронячім стріблом! Аж потім, пані газдинё, ту вшытко засієє красов. О десять років ту буду докопы уж тридцять стріберных років, ей, то буде юбілей! Но так!

(*Domáca začne poľahovať nosom.*)

Што є? Лем ся не страхуйте! Може ся і вы того дожыете! Довгый вік – єдина надія пензіонованого людства. Гопла!
(*Utiera domácej slzy zásterou*)

УТІХОВА: (*plače*) Але кідь мы сьме сі ту так на вас звыкли!

БУРКЕ: А уж сі ани не одвыкнете!

УТІХОВА: Але мы будеме такы нещастны, кідь вас стратиме!

БУРКЕ: Тадь то є іщі далеко!

УТІХОВА: Мате правду! Аж в зимі, або може аж на ярь. (*Plače*)

БУРКЕ: (*pustí zásteru*) Але ні! З кым сте ся то, прошу вас, догваряли?
(*Prudko sa ohmatáva*) Б-б-б-боже всемогучій, я ся чую такый здоровый! (*Zrúti sa*)

УТІХОВА: Панебоже!

БУРКЕ: Як горал, як дереворуб. Де є справодливость, де? Тоты руки

стискали в першій класі перо! Ні, нич єм сі не ужив! Нич єм не доказав, ні! Ты, паскудна, плосконоса bestія! (*Schmatne zo stola nôž*)

УТИХОВА: Стійте! (*Plače*)

БУРКЕ: (*pustí nôž*) Ха-ха! Познам спочув в очах живых ку кандидатом на вічність. Не окламете ня мілосердним кламством! Нигда! (*Zvíja sa, chripí*) Ух, ах, ех, ааааа! (*V rozrušení babu knokautuje*)

УТИХОВА: (*zviecha sa zo zeme a vzlyká*) Боже мій! Іде ту о Сватаву!

БУРКЕ: Ох, Боже! То є ачей іщі гірше! Пробога! Што ся му стало, тому бідному дівчатку? (*Trasie starenou*) Фурт єм про ню хотів вшитко штонайліпше! Женихів єм наганяв, інзераты читав!

УТИХОВА: Сватава – (*plače*)

(*Svatava strčí hlavu dovnútra a zalezie.*)

БУРКЕ: Пані ґаздинє! Но так. Главу гори! Гварите, же Сватава –

УТИХОВА: Сватава сі найшла знамость!

(*V dialke zvonja zvony, vietor povieva záclonou, jasavé hlasy, všetci sa vznášajú.*)

БУРКЕ: (*klakne si a díva sa dohora*) О, радость заслужена! Ходила по тій землі добра. А вшиткы сьме добрі знали, яке щастя сі заслужить. А мы вшиткы сьме їй понукали вшитко, што в нас было найліпше, лем жебы сьме їй помогли, хотіли їй помочі. Стало ся, опала з нас тяжка повинность. Бо і мы ся радуєме! Тадь была така брытка. Ох, яка была нешумна!

(*Domáca plače.*)

Успокойте ся, пані! Уж то маме за собов. Амінь, гварю вам! Мала найвышшый час. (*Siahne si rukou pod košelu*) Уж тыж ся успокоює. То знате, в моїх рокох то не є лем так. Раз ся так на уряді розрушыв небіщік Краль. То нич. Я іщі цілому світу докажу, яки силы во мі дримають. Ростреплю дакому пыскы на цімпер-цампер! І войду до історії. (*Oprje sa v kresle so zavretými očami a blažene sa usmieva*)

УТИХОВА: Вы сьге такый добрачиско.

БУРКЕ: Якый там добрачиско! То мі гварить каждый. Я ем обычный людоміл-аматер, дашто таке, як був дохтор Швейцер. То є вшытко. Стрітну ся з ным? Хто є тот заклятый прінц? Буду мочи го прияти во своїй резіденції? Войде юнак з кушов а зеленым калапом, жебы міг прияти од мене приятельске благословіня? Хто войде, хто?

УТІХОВА: Вдовець. Але є то барз добрый чоловік. Мать пядесять. Тайні ем ся на него повывзвідовала і вшыткы, знате, вшыткы, і графолог, повідають о нім лем то найліпше.

БУРКЕ: Лем то найліпше.

УТІХОВА: Є з сниньской долины і є шулявый. Днесь вечур прийде на вечерю.

БУРКЕ: Зо сниньской долины і є шулявый? Лем жебы то не був мій братранець. Але і так мам велику радость. Гопла! (*Nafúkne prázdne vrecúško a praskne ho, vyletí z kresla, urobí mlynské kolo, rozbije husle*)

УТІХОВА: Сваташка почітать, же їй підете за свідка, закля...

БУРКЕ: Най ся стану свідком любви, пані! (*Zanôti áriu Indiánske volanie lásky*) Лалалалала –

УТІХОВА: Станете ся, станете, суть то дві красны герличкы.

БУРКЕ: Най ся стану свідком чістого мілованя вічных двох! Тралала!

УТІХОВА: А як їм двом то красні пасуе, кідь так ідуть попри собі.

БУРКЕ: Бо не была обідачена тота, котра обідачіня сі не заслуговала! Тралалалала!

УТІХОВА: Аж на тот квартал! А праві тото є тот осудовый проблем.

БУРКЕ: Якый квартал?

УТІХОВА: Та знате, як то є, манжеле⁵ дагде мусять жыти, што вы на то? Мусять мати холем єдну свою хыжу, котра бы не была дорога і де бы собі могли ужывати, любовати ся, не? І я ем сі такой повіла: Пан Бурке, тот добрачиско, котрый так любить Сватаву, котрый є такый жычливый і водить своїх приятелів на смотрины, тот вшытко похопить. Тот похопить вшытко, ліпше як мы. Тот знать, што то є жертва! (*Plače*) Тот то добрі знать! (*Keď mizne vo dverách, uvidí*)

5 **Манжел** (-ка) (од *словац.* manžel (-ка) – муж, жена.

Svatavu) Дякуємо барз шумні, ваших приятелів, хвала Богу, уж тыж не будеме потребовати. (*Zatvára dvere*) А за хыжу уж не мусите платити!

СВАТАВА: Мамко!

УТІХОВА: Зять гварив, же ваши предмети особні одвезе. Є такый ласкавый. (*Zavrie*)

БУРКЕ: (*po chvíli*) Іщі через окна до хыжы допадали послідні лучі сонця, кідь ядовитый сон приклусав⁶ до граду на чорнім коні! Што ся то робить, стіны? (*Uštipne sa*) Двадцять років ем жыв меджі вами, двадцять років ем фарізеєм платив штырідцять сім корун на місяць, а они осамоченого чоловіка продали! Чоловіка! Бытость с головов, зо серцём, двоими руками, двоими очами, двоими зубами, котра раз прийшла на світ (*ukazuje*) така ага! Стіны. Крічте бім, бам, бім, бам! Таке мізерне, кламливе щастя! Боже, яке є то дівча брытке і глупе, але выбите! Я ем про ней хотів то найліпше! А вдяка яка? – Зрада! За мою одданость? – Ніж! Ні-ні! Старый, осамочений чоловік є зранителніший, як даяке хлопчатко! Холлонокровні сьте вытягли арджавый ніж і штурили сьте го старому чоловікові ту, до того ту фурт слабшого і слабшого серця. Історія! Знате, кому сьте го там штурили? Кідь знате, потім ріжете! (*Prežíva svoje zavraždenie v kresle*) Лем ріжете! Ааааах! Ідьте глыбше, вы забивці святого Вацлава, берьте му вшытко, вшытко! Паскудь паскудна!

(Zotmenie, klopanie na dvere, znova svetlá. Tá istá izba o trochu neskôr. Je prázdna. Stolička prisunutá k dverám.)

УТІХОВА: (*za dverami*) Пане Бурке! (*Naliehavé klopanie*) Пане Бурке, чуєте? Пане Бурке, як ся чуєте? (*Lomcovanie kľučkou*) Озвийте ся, про змілованя Боже, озвийте ся! (*Bubnovanie na dvere a údery*)

(Dvere skrine sa rozletia, vychádza Burke s nožom v ruke.)

БУРКЕ: Уж іду! (*Odloží nôž, odstraňuje stoličku, otvára*)

УТІХОВА: (*plačlivo*) Прийшла ем за вами. Фуй, мала ем за вас страх. Ани на вечерю сьте не были.

БУРКЕ: Дакус ем сі здримнув. Прийшла на ня даяка слабота. Уааа! (*Zatacká sa*)

⁶ Приклусати (од *словац.* priklusat') – прибігнути, прискакати.

УТИХОВА: Жебы сьте нам ту досправды не похворіли!

БУРКЕ: Сьме безрадны, особливо мы, стары люде.

УТИХОВА: Але, про мілость Божу, не думайте на хворобы. Потім є то іщі гірше. Вы бы сьте потребовали сонце. А тото є стара діра, волгка, нездрава! Всягды квітне плісень! Може бы сьте ся мали дати забавити (розвеселити) Принесла ем вам даякы бухты. Не бійте ся, суть свіжы.

(Burke nedôverčivo vetrí.)

То смердить чистило. (*Šepká*) Сватава сі на ходбі чістить свадьбяный шлаер. Посмакуйте сі, жебы сьте так не мусили над вшыткым роздумовати.

БУРКЕ: (*prijíma buchty*) Золоты руки.

УТИХОВА: Сьте такый добрачіско. Сватава нигда вам то не забуде, же сьте ей так безкорыстно любили. Фурт сьте про ню хотіли лем то найліпше. Тадь сі бідачка на стары коліна заслужыть капку того щастя. (*Odíde*)

БУРКЕ: Ні, вшыткы сьте голофойтоші! А за odporны бухты сі ня нихто не купить. Зрадов з днука сьте віроломні напали на фортецію. (*Buchty odloží, schmatne nôž, tvár sa mu zlovestne stiahne*) Боєвати. (*Robí gulomet*) Та, та, та, та, та! Ем силніший, як сі думате, вікомте?! (*Pozdvihne nôž*) Кх, кх, кх, кх! (*svižne uskočí před pomyselnou ranou*) Les mi-se-rab-les! А ваше зрадницьке тіло послужыть острою ножа як пошва. (*Stojí v strehu prikrčeny, potom napadne stoličku a zaškrťí ju*) Bien. A la guerre comme la guerre! (*S nadšením a rozkošou prenasleduje protivníka*) Olá! Olá! Touché! (*Zabodne nôž prudko do dverí*)

*(Krátke zaklopanie a dvere sa, prirodzene, otvárajú,
stojí v nich Svatava, v jednej ruke závoj,
v druhej flaštička s čistidlom.)*

(Burke spieva áriu Indiánske volanie lásky z Rosemary)

Лалалала лаааа, лала, лаааа, лала, лааа!!!

СВАТАВА: Дашто ся стало?

БУРКЕ: Ясні, же гей! Мала, приватна ослава, найшаленіший день в моім жывоті! Гопла!

7 Вікомт (од франц. vicomte) – віконт.

СВАТАВА: Но не, вы съте пили, вы сі зо вшиткого робите жарты!

БУРКЕ: Я? Сватаво! Дівчатко зо стріберным кошычком повным квіток, што то гварите? Хто бы сі не заспівав, кідь дівча високо тримать прапор щастя, прапор найшумніший і найбіліший! Свадьбяный завой! (*Lará po dychu*)

СВАТАВА: То є кров з маминой свадьбяной гостины. Стрыко Мілан ся там тогды побив. Міджі мертвыми був і мій нянько. (*Zatvára dvere*)

БУРКЕ: А што! На свадьбі мусить быти весело! Най ся вшитки радують! І жлязы, і пташкы, і синіця Маня, тотя лакотничка, мляскотничка. (*Zbadá nôž*) І тоты вороблі, і тоты дрібны хулігане парків! (*Márne sa pokúša nôž bleskurýchle vytiahnuť*) Цілый опірений світ, Стазё! Тадь каждый хоче быти щастный, каждый мать право на щастя, каждый на тім світі! Поцілунок! (*Vlepí Svatave na tvár bozk*)

СВАТАВА: Я ем, пане Бурке, така щастна!

БУРКЕ: І я! Тадь чувство щастя є тото найвышше чувство! Лем про нёго жыеме... Лем з нёго ся тішыме!

СВАТАВА: Дякую, пане Бурке, дякую! Съте такой добрый. Спознала ем ся з ним при колоточі, так звалив боксерсков рукавицов фігуріну, же аж то забрунчало!

БУРКЕ: (*tajne ráči bez úspechu nôž*) Пробога, то мусить быти добрый хлопец, старостливый і честный! Сядьте собі! (*Ponúkne Svatave stoličku*)

СВАТАВА: Не могла ем ся надыхнути, кідь ся на ня попозерав! (*Sadá do kresla*) По тілі мі перебігли мурянкы, кідь отворив уста! Вызерав так одважні! Здало ся мі, же і мене хоче тыж звалити на землю, але потім ня оловив. Ёй, пане Бурке, який то є шугай, який то є драгонёш⁸!

(*Burke márne ráči nôž.*)

Є оригінальный! Мужный, інтелігентный, волосатый, брутальный, ніжный а ласкавый! Пане Бурке, я го асі зожеру! Повіджете, могла бы ем найти ліпшого чоловіка?

БУРКЕ: То лем Бог знать.

⁸ Драгонёш (іст., од маляр. dragonyos) – драгун (укр.); драгун (рос.).

СВАТАВА: Я му вірю. Я му так страшні вірю!

БУРКЕ: Там, де зачінаме похыбовати, наступуе віра.

СВАТАВА: Але ту сі єм іста! О, ту сі іста єм! Іста, іста єм!

БУРКЕ: Чоловік про віру бы удавав, забивав!

СВАТАВА: На голову бы-м про нёго до каналу скочіла!

БУРКЕ: (*sadá si*) Але хлопи суть перелітавы, фурт хочуть нову красу!
Фурт співаюць о новых вілах!

(*Svatava sa začína chvieť.*)

Бо жлязы суть всемогучі! А чудна і незрозуміла є організація людского внутра, дівча! А та сліпа любов дівчатя фурт на то доплатить!

(*Svatava klesne hlavou na stôl a rozplače sa do závoja.*)

(*Burke vstal*) Бо што є то чоловік? Є то бідне, самолюбє створіня, котре підлягне вшелияким легендам і міфом, а зато ся дасть легко выпровоковати і окламати. Не вірьте, дівчочо, никому на світі, никому!

СВАТАВА: (*rumázga*) Ах, боже, чом єм така брытка! Чом єм така нещастна і опущена! Што єм кому зробила, же єм така брыдуля! Но повіджте, можу я за то? (*Plače do závoja*)

БУРКЕ: (*Hladká Svatavu po vlasoch*) Вы істо ні, дітя міле. Скорше родиче і природа.

(*Svatava šialene vzyká.*)

Што то? Паненьский плач. Змішанина воды, солі і чканя. Ніт ся чому чудовати. Тайны умыслы чоловіка суть темны! Єдного теплого вечера ся буде закрадовати тот злочінець паскудный з ножом в руці тяп, тяп, тяп. Або з кислотов. І роспустить вас, Сватаво, безслідно в ціняній вані, як сон, як дых! Станете ся новінковим вирізком. Світ є повный перверзных вчінків! Театер, телевізія і кіно. Обыдйите пропасти! Не купайте ся з ним на безлюдных місцях! Але потім, што з такого манжелства⁹?! Копнийте го, высерте ся на таку свиню! Ліпше буде, як зостанете свободна! Чуєте? Свободна!! – Но, што? Дітя міле!

(*Svatava sa nehýbe.*)

9 **Манжелство** (од *словац.* manželstvo) – малженство, брак, побраня, сопружество.

Дітя! Чуєте? (*Nadvihne Svatave hlavu a položí*)

Я їй ту преднашам, а она собі спить! Ах, боже, нач є потім освіта! (*Vetří*) Асі одпадла! Асі, біднятко, ся од жалю напипило – (*Chytí flaštičku s čističím prostrtriedkom a číta*) Чістило на флякы мать в со-бі і-до-ви-ты па-ры! Їд! Боже мілостивый! Їд є смерть! Тото єм не хотів, тото єм не хотів! (*Zarazí sa, zamyká dvere. Stoná a kvíli, potom sa obráti k bezvládnej*) За то є шібєніця! За то ня, до ріці, повісять! Стазє, што єсь мі зробила, ты цундро! Так єм ті жычив! (*Trasie bezvládnym telom*) Чуєш? (*Pustí Svatavu*) Ах, боже, як ся то могло стати? Цілый жывот єм ходив лем на прогулку! Нигда єм никого не збив! А ту маш! Хто мі увірить, же єм ей не отравив нароком прудко їдоватов хемікалієв?

(*Svatava sa zosunie zo stoličky na dlážku.*)

Де тя подіну, скарана невісто? (*Obzerá sa*) До куфра? До скрині? До водоводу? Ні, гыбай назад на ходбу! (*Vlečie Svatavu k dverám a stoná*) Ух! Іщі мам часу, іщі мам часу. Єм ту на вшытко сам! А так єм хотів мати на стары коліна покій! Хотів єм снити, хотів єм нюхати квітки. Хотів єм прожыти свою стріберну осінь далеко од моторізму. А теперь? Шумні сьте зо мнов выбабрали! Тото є ваша вдяка! (*Мукá telom*) Тото є ваша вдяка за вшытко. Як практикант бы єм нигда ані не подумав на то, же ся мі дашто таке ту стане! *Zaklopanie na dvere.*

Дале. (*Spatá tá sa*) Стій! Не мам час. Хто є там?

УТІХОВА: (*plačливо за dverami*) Я.

БУРКЕ: Хто я?

УТІХОВА: Я.

БУРКЕ: Хто?

УТІХОВА: Я.

БУРКЕ: То бы міг повісти каждый!

УТІХОВА: Прошу!

БУРКЕ: А гівно! Такої єм ей спознав, подля голосу.

УТІХОВА: Што гварите?

БУРКЕ: (*спієва áriu*) Тралалалала! Дораз, пані газдинє, дораз. (*Vlečie*

telo do skrine) Боже мій, боже мій. На вшитко єм ту сам! То є нещастя (біда) Боже мій, не мам ани жену. (*Spieva áriu*)
Тралалалала!

УТИХОВА: (*lomcuje klíčkou a klope na dvere*) Сватаво! – Сватаво, што там робиш? Пане Бурке? Пане Бурке? Такой отворьте! Вы там танцюєте? Діти, вы сьте ся там замкли?

БУРКЕ: (*pre seba*) Вы ня, бабо, знічіте, старого чоловіка цілком знічіте. Матір Божа, тадь я мам кылу (пруг) (*Pchá Svatavu do skrine*) Боже мій, боже мій! Скриня ся не дасть замкнути. Тралалала – ! (*Sadá si unavený*)

УТИХОВА: Сватаво, тадь на вечерю мать прийти пан Вацлав! Отворь! Пробога, маш ты розум, што там робите? Такой отворь! Дівча нерозумне, легковажне, курво! Такой, такой!

(*Kopanie do dverí.*)

БУРКЕ: (*podráždený otvorí, kmitajúca noha domácej*) Старый, хворый чоловік не може, пані газдынє, робити вшитко такой! Цільый світ бы хотів вшитко такой. (*Opičí sa*) Такой, такой! Выстяговати чоловіка такой! Одбахнути го такой! Знічіти го, одписати го такой! Вшитко такой!

УТИХОВА: (*s buchtami*) Де є Сватава? (*Zbadá závoj s čikuli*)

БУРКЕ: Боже мій, боже мій, я мам кылу, боже мій. Тралалала – –

УТИХОВА: Де ся тото дівча, про Ісусовы раны, поділо? (*Ženie sa k oknu*) Ачей не выскочіла, пробога! Тадь є така щастна! – Не є в скрині?

БУРКЕ: Што?! Боже мій, што бы робила в скрині? Пані газдинє, пані газдинє! Што бы там робила, боже мій? (*Náhle zreve*) Што бы робила в скрині?! (*Schytíl starenu*)

УТИХОВА: Нич, нич. Принесла єм вам даякы бухты. Штиригранны.

БУРКЕ: (*sa chveje od hnevu*) Ні, я ся вас (*prijíma buchtu*), золоты руки, я ся вас прошу: што бы Сватава мала робити в скрині? Но так! Хочу чути: што бы Сватава мала робити в скрині?

(*Domáca sbadá nôž vo dverách a zjačí.*)

Асі сьте нигда не віділи ніж! Тіште ся, же є во дверях, ане во вас, бабо!

(*Zvonček pri dverách.*)

Но так! Не позерайте ся а мігайте прецік одкрыти двері.
Вшшшт!

(Domáca vyklízne.)

(Burke otvorí dvere skrine, schmatne otvorenú fľaštičku na stole a vhodí ju za Svatavou, aj závoj. Pribuchne skriňu)

Баба підозрива! *(Pohřdavo)* В скрині! Што бы розумный чоловік робив в скрині! Пф! Вшытко є лож і сон. *(Počůva sa, ako dýcha)* Боже, кільки то я мам в собі асі літрів крові! Море крові! *(Skočí po noži a márne ním lomcuje)* Катастрофа. В скрині! Я їй дам, в скрині! Я ей раз клепну – і буде по вшыткім а готово! *(Zoberie buchtu)* Яким правом ня властні підозривать? *(Je nahnevaný)* Прошу ся вас, пані газдинё, яким правом?! Не стачить вам, же ня хочете вышмарити? Хотите, жебы-м достав поражку? *(Šmarí buchtu do dverí. Berie ďalšie buchty a vrhá ich na dvere)*

(Vstupuje Tichý s kyticou.)

ТИХЫЙ: Ав.

БУРКЕ: *(ťažko dýcha)* І ты есь ту? Што ту хочеш? Щезний, дебілку, мігом, мігом!

ТИХЫЙ: Ясні, майстре, правдаже. *(Zalezie, vzápětí znova vojde)*

Я не ем дебілко, я ем Тихый! Забив ем ту книжку!

БУРКЕ: Бер сі тот свій джад¹⁰, а щезний! На што чекаш? Не мам час!

ТИХЫЙ: Я ем сі то передумав! Я хочу панну Сватаву. Іду до того!

БУРКЕ: *(ide k Tichému)* Ты фантасто! Ты аморальный снівачу! Ты сукін сыну, паскудо провокаторска. *(Škrťí Tichého)* Соплёш еден невыхованый, отравный, безочливый! Ух, ух! *(Trasie telom)* Такый Тихый! Така їдовата гнида! Прийшла ся женити, прийшла ня провоковати! Але я то з тебе вымолочу, ты міху козлячий! Говорь, говорь! *(Vyčerpáný pustí Tichého a vyčítavo sa díva na bezvládne telo)*

Тихый?

(Nič.)

Тихый, зошаліли съте, што то робите?

(Nič.)

10 Джад – крамы, барахло, непотріб.

Тихый, дыхате? Асі не, што? Тихый, Тихый, тыж велё того не вытримеш. (*Ide zamknút*) Сприсяга. Нич інше, як сприсяга. (*Sťažka si sadne*) В школі ем сидів фурт лем в першій лавкі. Нигда ем не мав двойку з хованя, нигда ем не був на войні, не мав ем іщі ани єдну жену! (*Kreslí bezmysľienkovite kosoštvorec na dosku stola*) Фурт ем слухав своїх добрых, робітных і честных родичів! На рождество ем робив вертеп. Зберав ем мотыликів і хробаків, інтересовав ня космос. Я тому не розумлю! (*Plný smútku ide a sťahuje mŕtvolku*) Пять радужовый кулёк ем мав! (*Sťahuje. Otvára skriňu a síka telo dovnútra*) Як Ромео і Юлія! Єден екземпляр ай мам горі на повалі. Мыслю, же Сладків переклад. А тыж мам Мекбета і Ріхарда Третёго. А – а вшытко...

(*Zaklopanie.*)

Што зась?

УТІХОВА: (*plačlivo*) То ем я!

БУРКЕ: Алжбета шеста! Цалых двадцять років мі была противна! Што ту хочеш? Што ту фурт хочеш? (*Odomyká*)

УТІХОВА: Ох, уж ем зачала мати страх! Принесла ем вам даякы бухты!

БУРКЕ: Золоты руки.

УТІХОВА: Съте добрый, я знам. (*Zarazí sa, vidí kyticu*) Тот пан з букетов...

БУРКЕ: Одыйшов.

УТІХОВА: Боже мій! Кады?

БУРКЕ: (*odsekne*) Через скриню! Кады іншак, што?

УТІХОВА: Боже мій, чи ся моёму дівчатю прецік лем дашто не стало? Чи не пішла дагде вонка і чи ей дагде там дашто не перейшло! Іщі нигда не мала телё нападників! Я лем... Я лем зато, же дораз бы мав прийти пан Вацлав. Тадь є то моя дівка. Тадь є то моя кров і моє мнясо!

БУРКЕ: Я знам. І ваш ніс!

УТІХОВА: Што ем кому зробила, пане Бурке? (*Pre plač je jej sotva rozumieť*)

БУРКЕ: Біжте, пані газдинё, біжте печі бухты! Тоты ваши бухты!

Мам їх повный кахлєвець, повны шуфлики – (*Vytiahne zásuvku plnú tvrdých buchiet*)

УТИХОВА: (*plače*) Тадь єм до тых бухтох давала муку –

БУРКЕ: До Торісы єм їх шмаряв!

УТИХОВА: – масло, молоко, яйця –

БУРКЕ: До станічных храніліщ єм їх носив!

УТИХОВА: – цукер, сыр, сіль, кіньску масть! Никому єм ани волос на голові не скривила –

БУРКЕ: Анонімні єм їх посылав!

УТИХОВА: – планого слова єм не повіла –

БУРКЕ: (*vstane, prudko otvorí skriňu*) До скрині єм їх пхав! (*Pribuchne skriňu*)

УТИХОВА: Рагуйте!

БУРКЕ: Тихо!

УТИХОВА: Што є там?

БУРКЕ: Бандуркове дівадло, вы цукето! Вы смердюча кревето!

(*Starena s hrôzou vykriékne, zamrie a skláti sa na zem.*)

Лापив ей шляк. (*Burke sa na ňu chvíľu pozerá*) А є то! (*Stahuje mŕtvolku za nohy*) Чудне є, же іщі перед двадцятєма роками єм ей так куцїк і любив. Такой помыток. Таку бабу зморщїніту. (*Stahuje ju a súka do skrine, zatvára skriňu, je unavený, pozerá sa cez okno na ulicu*)

(*Počuť podvečerné čvirikanie vrabcov, tiká budík.*)

А маме покій. Жены стоять перед молококарнєв. Пес двигать ножку. Вшытко є нормалне. (*Obzerá sa*) Кебы-м хотів, можу сі теперь пообзерати цілый квартал, каждый їх шуфлик. (*Otvára dvere na chodnu, postáva*) Уіііі?! Ге. Чудне. Гі-гі-гі. Барз чудне.

(*Rozopne si nohavice, spustí ich trochu nižšie, potom si ich znova natiahne a zapne. Natočí kľuku gramofónu a pustí ho. Zdvihne kyticu a sadne si. Asi o minútu platňa, sladký sentimentálny šláger pre sláčiky skončí*)

Красный кусок! Чудный!

(*Vrabce.*)

О чім так собі можуть повідати вороблі? (*Bubnuje prstami po stole. Vstane, odloží kyticu na kreslo. Vytiahne hodinky, pozrie sa na ne a opäť ich schová. Otvorí skriňu a znova ju zavrie*) Суть там. Суть там і не рушають ся. За пару секунд ся штоська стало! Штоська ся стало! Але што ся стало? (*Sadne si na stoličku, hryzie si nechty*) Міг бы ем сі тыж наприклад лячі до постелі. Доктор мі і так наказовав, же мам одпочівати. Лемже дасть ся ту одпочівати? Буду їх мусити закопати. Або утечу. Выскочу з окна а забю ся з такой вышкы. (*Váha.*)

(*Zvonček pri dverách.*)

До фраса. Хто бы то міг быти? (*Vstáva*) Дзвінок розохвіяв воздух і ушний бубенок! Вшытко є лем тота фізіка! Воздух є фізіка! Сімдесять пять процентів нітрогену, двадцять пять літрів оксігену і літер цінных газів.

(*Zvonček pri dverách sa ozve znova.*)

За хвилю выламе двері і прийде поліція. Уніформы сині. Гомбічкы блискачі. (*Váha.*)

(*Zvonček pri dverách.*)

Тіпічний залюблений ідіот. Дябел, котрый тото вшытко за- причінив. (*Pozrie sa na skriňu*) Врэг!

(*Zvonček.*)

Люде суть страшні вытырвалы!

(*Dlhé zvonenie.*)

Но добрі! Хто де хоче сам, поможе му там! (*Vstáva*) Як кебы тота скриня была без дна! (*Odíde rozhodným krokom*)

(*Scéna je prázdna, tikot budíka.*)

ВАЦЛАВ: (*ešte vždy za scénou*) Же ани стара пані? Тадь ту ни ішов хлоп з букетов?!

БУРКЕ: (*za scénou*) Там радше ні, прошу, то є моя хыжа! Я хочу мати покій!

ВАЦЛАВ: Але я не ем выберавый. (*Vchádza*) В кухні не суть, в обывачкі не суть, та де асі можуть быти? Я, жебы сьте зна- ли, іду на вечерю! (*Nesie v sieťke čosi zabalené v novinách*)

БУРКЕ: Можливе то є, але у мене вечерю не дістанете.

ВАЦЛАВ: (*sa obzerá*) Де сьте ся, добога, поділи? А не гварили, де пішли, га? Не мате нич проти тому, же ту на них почекам,

не? Холем собі кушцінєк поповідаме. (*Sadá sťažka do kresla na kyticu.*)

БУРКЕ: Але я не мам час, пане, мам научну роботу.

ВАЦЛАВ: Но што уж. Часу є просто на вшытко так мало, знате? Ух. Утікать нам то вшытко, утікать. Не буде вадити, же сі кушцінєк сяду, не? І так єм устатый. Тадь сьме ся ту тот місяць і надерли, што вам буду гварити! По роботі щі іти малєвати, мыти, на єдного чоловіка є того уж привелє. (*Nadvihne koberec*) Дилі, как віджу, недоробили! Просто, вони вас чекали аж завтра. А пак бы вам помогли выстяговати тоты вашы вєщі, не? Будете сі брати вшытко? Я вам то одвезу, де повісте, за єден день то змакнеме.

БУРКЕ: (*sedí na stoličke*) Є то можлие, гей.

ВАЦЛАВ: Я єм, жебы сьте знали, жених Сватавы, ні, не мусите ся ня бояти! Я єм ту уж як дома.

БУРКЕ: Гей.

ВАЦЛАВ: Та знате, кідь прийде хвиля, родина просто мусить быти ведно, так то мусить быти, то мусить каждый похопити. Уд смерти небіжкы жены єм то платав вшелияк. По довгім часі зась джадки¹¹, ту а там даяке погладканя і огінь в козубі. Головне є, кідь є свєкра добра, а потім уж вшытко іде як по маслі і каждый є спокійный, не? Чому є ту так тихо?

БУРКЕ: То нич. То є змерканя.

(*Vrabce.*)

ВАЦЛАВ: Як по вымертю! А де удышли, не пувіли, што?

БУРКЕ: Ні.

ВАЦЛАВ: То нич, тадь не горить, холем сі кушцінєк поповідаме. (*Vyťahuje hodinky.*) З часом є то на нич, знате? Фурт утікать. Каждому ся наповнить єго година. Так уж то є на тім світі. Акурат ся чудую, же ту не суть. Іщі ту ага єм приніс товчок на мнясо, будуть різкы, не? (*Rozbaluje papier*) Видите, же вам не циганю.

БУРКЕ: Вірю вам, вшытко вам вірю. (*Puká si prsty*)

ВАЦЛАВ: Шак вны прийдуть, не? У сусидів не суть, то знате, з нима не суть задобрі, у мнясаря туж не суть.

¹¹ Джадки – крумплєвы кнедлики.

БУРКЕ: Гм. Кілько коштовав тот товчок?

ВАЦЛАВ: Вісімнадцять двадцять із ручков. Є то добра річ, практична.

БУРКЕ: Но, не знам. (*Berie tíčik*)

ВАЦЛАВ: Пиво нагодов не мате, не?

БУРКЕ: Лем бухты.

ВАЦЛАВ: Нияка свекра не робила такы добры, мнягонькы бухты, посыпаны цукрём, як моя мама.

БУРКЕ: Гм. В скрині, ег... в корчмі мають десятку, пане, ег...

ВАЦЛАВ: Але, што сьте, чом бы сьте мали ходити по десятку аж хто знає де. Шак молода, кідь прийде, вна скочить. Вы уж не сьте на жены, што, дідку? Кулько вы, властні, маєте рокув? (*Vyřahuje škatulku*) Хочете цігаретлю?

БУРКЕ: Ні, я куреня ненавиджу, пане...

ВАЦЛАВ: (*si zapaliuje*) А я гей. Я выкурю штиридцять на день, вірили бы сьте?

БУРКЕ: Мушу вірити, пане, на то є чоловік науковцём! Ох, Боже, даякый єм устатый!

ВАЦЛАВ: Кой сьте такый науковець, то мі повіджете: коли буде конець світа, но? Або мі вы обяснийте: што суть туты туй – кой сьте такый хытрый? Я вам дашто повім, я ученців знам. Кыдь то пак шумні напишуть, ништо тому і так не розумить.

БУРКЕ: – То є так, пане, пане-е...

ВАЦЛАВ: Вацлав.

БУРКЕ: ...Вацлав. То є так: ег, то є мено, або призвиско?

ВАЦЛАВ: Мено і призвиско. Тадь єм зо Стакчіна, не?

БУРКЕ: Зо сниньской долины! Мам там в окреснім місті братранця. По пуйдяцкі уж говорить цілком добрі. Але інакше єм на світі сам. Гость! Незванный гость! Наемник!

ВАЦЛАВ: Успокойте ся, тадь то даяк допадне. Я ту тыж сиджу, як на іглах.

БУРКЕ: (*po pauze*) Гм. Грибы того року не роснуть, што?

ВАЦЛАВ: Ани не знам. Акурат єм туй приніс повну табакерку куряткох.

(*Vrabce.*)

БУРКЕ: (*bubnuje prstami*) Цвіріньк, цвіріньк!

ВАЦЛАВ: Што?

БУРКЕ: Нич. Біжыть то. А што робить Головатый? Подавать шпортку? Повім вам, то є тыж наука. Раз ня лем о волосинку обыйшла четверта ціна.

ВАЦЛАВ: Та я не знам: а іщі гварить: Вашу, вечур завісеме там ага горі інтімный люстер. А вмісто скрині діван.

БУРКЕ: В скрині ніг ани жывой души.

ВАЦЛАВ: Я знам, же ні. Мі нич не уникне! Слухайте, відів єм, як туй іде хлоп з букетов. Не буде в тім даяка весела чортовина¹²? Не сховали ся дагде? Жебы дві бабы с Вашьком Вашьковым так сакраменьскы выпекли, шо? Не мате нич против тому, же поужывам гумор, не?

БУРКЕ: Не, не. Єм устатый.

ВАЦЛАВ: (*vstáva, sedel na kyticí ruží*) Іщі гварить: намісто туй постелі даме пуд окно малёвану ладу а на нуй телевизор. (*Chodí po izbe*) Чом на ня так позерате? Чоловік мусить мати дакого, ку кому бы ся міг притулити, не? Знате, який я мав за тоты довгы рокы смутный жывот? Знате, што туто дівча про мене значить? По свадьбі юй буду на руках носити, повны трагачі таких ту ружох їй буду возити! Перникове серце юй куплю, і гушлі юй куплю. І телевизор! І авто! Повно яец! І коžený кабат! З того ту властными руками зроблю рай! (*Vyzlieka si bundu z umelej kože*) Електрику ту ага высекаме до стіны, домалюеме двері, выторгаме дылі, даме паркеты, вышмариме вшытко старе, горі намонтуеме неонку, покровець од стіны ку стіні, дофраса, ростреплю то ту на цімпер-цямпер, кідь ня зрадила!! (*Vytrhne z dverí nôž*) Нигда єм ей планого слова не повів! Іщі повідать: Ты єсь мій камзик! (*Z predsiene prinesie hrniec*) Закликали ня на вечерю, або не закликали?

БУРКЕ: Охабте то там, пане Василю Василю!

ВАЦЛАВ: Слухайте, дідку, біжете зазвонити ку сусідом, чи там не є тот хлоп з букетов!

БУРКЕ: Пане Вашку, гварю вам, охабте то там, нач то ту тягате, вшытко є марне. Вшытко є то марне!

12 Чортовина (іншак: битангство).

ВАЦЛАВ: Як то, же марне. (*Stavia hrniec na stôl a odkladá pokrievku*)
Приправовали тепле їдло, доткнийте ся.

(*Burke sa pozerá na skriňu. Vasil' sa plesne po čele.*)

Кой їх ту дагде налапам. (*Ide ku skrini*)

БУРКЕ: Ты, чужаку! (*Uhryzne Vasiľa do zadku*)

ВАЦЛАВ: Ав, де съте ня то укусили?

(*Z Vasilovho zadku visí umelý chrup.*)

БУРКЕ: (*bráni skriňu*) Ты, шмаркачу! Там не можеш! Ганьбу ні! (*Prská*)
Фтт, фтт! Ты плосконоша облудо!

ВАЦЛАВ: (*sotí Burkeho*) Я їх налапам! Я їх налапам! (*derie sa do skrine*)

(*Burke sa zmocní tlčika na mäso a udrie Vasiľa do hlavy.*
Ten so skrivenou tvárou klesne na kolená. Drží sa za hlavu.)

Ав, до фраса, в скрині мам лак! Вчера ем го там дав, жебы ем
туты двері іщі раз натер. (*Dostane ranu*)

БУРКЕ: Я ті дам натер!

ВАЦЛАВ: (*klesne úplne na zem*) Светько, Светько, ты єсь Ваша зради-
ла, як я теперь буду без тебе? (*Leží bezvládne tvárou k zemi*)

БУРКЕ: (*lapá po dychu*) Они не перештануть, не перештануть, они ні.
Про мілошть божу, нич, нич таке ем не хотів! Тадь я уж не
бірую! Я мам 403 корун пенжії. (*Klesne na stôl*) Чом є живот
такый, чом? Чом фурт на наш дагде дашто підштерігать?
Чом? Чом мушить чоловік нешти такый тяжкый крешт?
Мамко, татку, добрі ште мі повідали! Нихто мі не рожу-
мить, каждый шя мі пошмівать! Што я мам на тым швіті?
Шухы бухты ошени! Помпеї пять минут перед дванадцятов
годинов! (*Vstáva*) Пять мертвых жа пять шекунд. (*Otvorí*
skriňu) Є то штрашне. Але холем не є ту нуда. (*Objavne*) Не
є ту нуда! Не є, не є! Доокола мене шуть пановничі і вына-
ходчі, але нихто ші не жнать ани предштавити, якый є то ту
пенжійный пелех! Пруг і радікална жміна живота! (*Berie si*
svoj chrup, vkladá si ho do úst)

(*Zvonček.*)

Поліція. Такой вшытко вынюхають! Колиська вшытко было
простіше. Правда, чоловік сі барз не може выбрати добу – в
котрій жые. (*Vstáva*) Кебы так доокола была Афріка і прави-
ковы пещеры!

(*Dlhé zvonenie.*)

Ани домедітовати мі не дають. Ани доповіді свій власний некролог.

(Klopanie.)

Жывого ня не достануть. *(Zamyká)* Парашутістів тыж жывых не достали. *(Prácne prehltné kľúč a vlečie sa do kresla)*

(Búchanie.)

Лем сі бухайте! Кідь ся перебухате до днука, никого жывого ту не найдете. Ех. Загынули в єдно осінне пообідя, як чудны законы казали їм.

(Vrabce.)

Ех, чую вороблів, тільки вороблів в коронах стромів.

Svetla trochu zhasnú.

Чудне пообідя! Ех, ех! Чудне пообідя незначного, строско-таного створіня!

(Búchanie.)

Чудны удары, удары осуду!

(Burke leží v kresle, pozerá do stropu, ochká, zatiaľ čo údery silnejú, ale náhle stíchnu.

Zo skrine sa ozýva chrápanie, ktoré tiež o chvíľu ustane..

Vrabce.

Dvere skrine sa s vrzganím roztvárajú a objavuje sa mierne zničený Tichý, lapá po dychu, zatiaľ čo Burke stoná.)

Ех, ех, такий глупый предмет. *(Drží sa za brucho)*

(Tichý vylieza, jedno zo zostávajúcich tiel začne chrápať.)

Ех, Тихый!

ТИХЫЙ: Добрый день, майстре! *(Ide opatrne k dverám, potom prudko stlačí kľučku. Opakuje pokus)* Ге-ге.

БУРКЕ: Ех, то быв асі поштарь.

ТИХЫЙ: *(si utiera z čela pot)* Я знам, майстре.

БУРКЕ: Ех, приніс пензію!

(Tichý zbadá ležiace Vasilovo telo a stojí ako námesačný, ktorý sa zobudil uprostred záhonu.)

Ех, чоловік бере даяку пензію і дыхать змішанину газів. Ех, ех, ёй.

ТИХЫЙ: Мате правду, майстре. (*Díva sa na Vasiľa*) Шумна хыжка.

БУРКЕ: Што? Ех, што повідате, Тихый?

ТИХЫЙ: Ангеличку, мій стражничку, старай ся мі о душочку!

БУРКЕ: Скаране желізо! Ём лазарь, Тихый, вмераючий Гамлет. Є мі плано! Ех.

ТИХЫЙ: На мене не берьте огляд, я вас не хочу стримовати. (*Znova skúša dvere*) Старай ся мі о душочку, дай їй крыла, крыла дай, допоможуть їй трамтарата, трамтаратарататай.

БУРКЕ: Ех, проковтнув ем ключ, але не патентный, обычный, великий од дверів!

ВАЦЛАВ: (*na zemi*) Светі?

ТИХЫЙ: Прошу?

БУРКЕ: Аааа! Ніт мі помочи!

ТИХЫЙ: Гей, правдаже! Поможу! (*Schytí hrniec a vychrstne ho na Burkeho*)

БУРКЕ: Ав, што то робиш? (*Vyčítavo sa pozerá na Tichého*) То є говеджа поливка, бортаку! (*Lahá si*)

ТИХЫЙ: Правду мате, думав ем, майстре – я знам, же ничому не розумлю. (*Trochu prešlapuje*)

ВАЦЛАВ: Хто туй грішыть?

БУРКЕ: Сірано умерать! І вшытко проклинать. Ех!

ТИХЫЙ: (*Vasiľovi*) Мы ся не познаме, я ем Тихый! (*Prešlapuje s rukami vo vreckách*)

ВАЦЛАВ: (*si hmatá po hlave*) Ёй, ёй, ёй, ёй, ёй.

БУРКЕ: Ех, ех!

ВАЦЛАВ: Светё! Гварила есь дашто?

БУРКЕ: Вороны каркають над боїском!

ВАЦЛАВ: (*si drží hlavu*) До ріці. (*Zviecha sa*)

(*Tichý si nad tým slovom odplúje.*)

БУРКЕ: Доокола ся повалюють мертвы. В крові, в різанках, ех, є там, чую го, є в нім повно бацілів!

ВАЦЛАВ: (*uvidí Burkeho*) Што?

СВАТАВА: (*v skrini*) Мамко, мамко, чуєш ня? Когут закукурукав!

ВАЦЛАВ: Светě! (*Zíza na Svatavu*)

ТИХЫЙ: (*do skrine*) Добрый день, мы ся познаме, я ем Тихый!
(*Prešlapuje*)

ВАЦЛАВ: Охабте нас осамоті, гей?

ТИХЫЙ: Шак є замкнуте, ніт ключа, а я мам листок до кіна!

УТІХОВА: (*sa spamätáva*) Ух, то ем сі, діти, поспала. Пробога, пан Вацлав!

(*Ten Útechovú odstrčí, pozerá sa na Svatavu.*)

СВАТАВА: Я ся бою. (*Krčí sa v skrini*)

ТИХЫЙ: (*Útechovej*) Я ем, Тихый, добрый день! Не маме ключ!

ВАЦЛАВ: (*na Svatavu*) Боже муй!

(*Stonanie Burkeho.*)

ВАЦЛАВ: Чом до ня зо заду не шутирив тот нуж?! (*Schováva hlavu do dlani*) Чом?

ТИХЫЙ: Шак я бы і одыйшов, але не мам ключ! Та так. Закликати!
(*Nasadzuje si svoj klobúk, ktorý sa váľal po zemi*)

УТІХОВА: (*plačlivo*) Ні-ні, така ганьба! Діти, діти, любте ся! Є то то єдине, што чоловік на світі мать.

БУРКЕ: Ключ!!!

УТІХОВА: Присягам вам, пане Вашю, же сі чістила свадьбяный за-
вой. Дівча нещастне.

ТИХЫЙ: (*prešlapuje*) Кебы сьме мали шпергак. Не є то гріх поужити
шпергак?

УТІХОВА: Чого сьме ся то дожыли! Іщі до обіда сьме то ту вшытко
чістили! (*Ňuchá*) Мі ся там дагде припалили бухты! (*Pozrie
sa na Burkeho, ktorý sa zvíja, sadá si*) Што ся стало, чоловік ся
не дочекать ниякой вдякы! Пане Бурке, вы што, не можете
встати?

БУРКЕ: Можете мі знате што...

УТІХОВА: Робила ем гус на неділю, фурт ем ей підливала. Думала
ем, як сі напхаме бріхы, діти! Діти, діти!

ТИХЫЙ: (*prešlapuje*) Не думам на воду, думам на шпергак. Не думам
на воду, але на шпергак, не думам на воду...

ВАЦЛАВ: (*zdvihne hlavu*) Хто мать ключ?

ТИХЫЙ: Ключ не є! Вывалити! Вывалити!

ВАЦЛАВ: (*na Tichého*) То сой спробуйте! Радше ся збальте а быстро уйдийте! (*na Burkeho*) А вы тыж.

ТИХЫЙ: Не думати на Ніагару.

УТІХОВА: Діти, лем най ся сусіде о ничім не дізнають. Цілий живот сьме были честны!

ВАЦЛАВ: (*Svatave*) Вшытко зась буде добрі. В літі підеме ку нам на рыбники, там є найліпше на світі купаня!

СВАТАВА: (*zdesená*) Не хочу рыбник, не хочу пропасть, не хочу рыбник, хочу гет, хочу дагде одыйти!

ТИХЫЙ: Я тыж! Про змілованя боже! В інтересах гуманізму!

ВАЦЛАВ: Перестаньте лябдати, вы бідаку! Ціловили сьте ся? Што? (*Zdrapil Tichého*) Тримав тя за руку? (*Tichému*) Де всягды єсь юй тримав?

УТІХОВА: Діти, любте ся!

СВАТАВА: В ціняній кадї розпустить!

ТИХЫЙ: Я не знам, я єм наніц, честне слово! (*Dupe*) Я уж то не вытриму, дайте мі шерблик, дайте мі даяку судину! Я жадам свої людьскы права! (*Zmocní sa hrnca na stole*)

ВАЦЛАВ: Тихо! (*Narazí hrniec Tichému na hlavu*)

(*Ten sa márne pokúša hrniec dať dolu.*)

УТІХОВА: Пане Бурке, вы сьте такый добрачиско, повіджете, най ся люблять!

ТИХЫЙ: Врагове!

ВАЦЛАВ: (*dupne si a furiantsky spieva*) (PIESEŇ)

СВАТАВА: (*lomcuje kľučkou*) Я ту не вытриму, я ту не вытриму.

ВАЦЛАВ: (*Burkemu*) Я тыж ні! Навальте ключ! Вы сьте го сховали!

ТИХЫЙ: (*klakne si*) Майстре, на колінах вас прошу, не довольте, жебы ся мі стала ганьба! Мате ту дагде шерблик?

ВАЦЛАВ: Я ся прошу, де є ключ?

УТІХОВА: Боже мій, кідь то зачують сусіде! Фурт сьме были такы добры, такы честны! (*Svatave*) Ты козо приглуптава, є то твоя перша і послідня можность!

ВАЦЛАВ: Десь дав ключ, ты дідисько еден спліснільй?

ТИХЫЙ: (*sa krúti v kútiku*) не доволю ганьбу! Ні-ні. Врагове!

УТИХОВА: (*mláti Svatavu*) Ты глупанё една плюгава! Мала бысь Богу дяковати!

ВАЦЛАВ: (*schmatne nôž*) Ты врагу моёй любви! (*Chce prebodnúť Burkeho, ale zabodne nôž medzi pažu a hrud' do čalúnenia kresla*)

СВАТАВА: (*si zakrýva oči*) Піну, піну, мамко, він мать піну!

УТИХОВА: Одходить, на правду божу. (*Modlí sa*)

ВАЦЛАВ: (*búcha silno hlavou do dverí*) Я не ем примітів, я не ем примітів!

ТИХЫЙ: (*tancuje*) Тихо де Браге вытримав, вытримав.

БУРКЕ: Потребую хірурга.

ТИХЫЙ: Думай сі, же є то про рідну землю, думай сі, же є то про рідну землю, думай сі... (*tancuje a zúfalo vyskakuje do výšky*)

ВАЦЛАВ: Не ем, не ем! (*Búcha pästami do dverí*)

УТИХОВА: Любте ся. Най то сусіде чують!

ТИХЫЙ: (*ktorý stojí ticho ako mučeník a od ktorého sa šíri mláka, plače*) Панно, не позерайте ся, прошу вас. Я не ем такый!

Dvere sa začínajú vychyľovať a padať. Útechová tíši Václava.

УТИХОВА: Вшытко буде в порадку!

ТИХЫЙ: Шермовав ем, їздив ем на коні!

(Václav tupo stojí a odfukuje.)

УТИХОВА: Татко Боніфацій, тиш ся, же есь ся того не дожив! (*Postaví dvere k stene*)

ТИХЫЙ: (*beží k dverám*) Гет, гет стады, гет!

БУРКЕ: (*vstáva*) Пробога, Тихый! Потребую хірурга!

ТИХЫЙ: Правдаже, майстре, правдаже. Вонка є телефон.

БУРКЕ: Портреты суть мої, Тихый. І куфер!

ТИХЫЙ: (*zvesuje portréty*) Правдаже. Лем ідьме гет! (*Berie kufor*)

БУРКЕ: (*vstáva, chvíľu mlčí a pokyvuje hlavou, zatiaľ čo všetci naňho zízajú*) (*Štažka ide za Tichým, drží si brucho*)

Odídu. Útechová za nimi. Václav a Svetlana nemo stoja.

УТИХОВА: (*prináša hrniec, chlieb, buchty, taniere a lyžice*) Приготовала єм вечерю, і куру єм оскубала, так єм ся, діти мої, з вашого щастя тішыла! (*Prestiera*)

(*Svatava si sadne za stôl.*)

ВАЦЛАВ: (*došiel k Svatave*) Ганчо! Чоловік мусить жыти! (*Jemne*) Наїме ся, скочиш по пиво і пустиме ся до того!

Svatava sa jemne usmieva, sadá za stôl, Vasil' oproti nej.

УТИХОВА: (*nalieva polievku*) Я то тыж гварю. На світі сьме лем раз, діти. Іщі же была на шпаргеті поливка з удженим коліном. А же бухты ся не припекли!

ВАЦЛАВ: Золоты, благославены руки, мамко! Вшытко буде в порядку! І двері будуть в порядку, і дылі будуть в порядку, і вшытко.

(*Jedia.*)

УТИХОВА: (*stojí medzi nimi*) Їджте, діти, на нич не думайте а їджте! Бідак пан Бурке!

ВАЦЛАВ: Кой тот дашто лигнув, та я єм папезж. Ключ ся му просто придав! Але кідь раз –

(*Svatava a Útechová naiňho nemo vyvalujujú oči.*)

УТИХОВА: (*sa spatãtá*) Головні ся любте, діти мої! Кебы то відів небіжчик отець! Яку бы тот мав радость, люде золоты!

ВАЦЛАВ: (*vstane, ide k oknu, pozoruje ulicu*) Я лем, чи уж одышли. (*Ide k dverám, postaví ich na výšku, oprie ich o zárubňu a znova chytí lyžicu*) Кой бы ся їм захотіло, наприклад, тото ту даколи выкрасти, я їм укажу.

(*Jedia.*)

Шаленяком.

УТИХОВА: Люде золоты.

(*Jedia, Útechová sa nad nimi usmieva, javisko pomaly zhasína. Tma, potom svetlá v hladisku.*)

Конець.

Васілій Сігарєв

Детектор лжи

Комедія на єдну дію

Переклав

із російського языка

Валерій Купка

Премєра у ТАДі:

18. септембра 2020 року

ВАСИЛИЙ СИГАРЕВ

*1977

Детектор лжи

(2004)

Васілій Владімірович Сігарев – сучасний російський кінорежисер, сценаріста кіно і драматург, родом из Урала. Скончив Єкатерінбургський театральний інститут (2003). Дебютовав песов «Пластілін» (2000). По дакілко престижних літературних преміях тоту песу у режії англійського режисера и актера Алана Рікмана заграва знаменитый лондонський театр Royal Court Theatre. На днесь драматик написав высше двох десятків пес, котрі мож видіти на сценах театрів – од Єкатерінбурга до Бродвея: «Родина босоркуна», «Яма», «Ключова дірка», «Детектор лжи» и др. Провказав себе як кіносценаріста ци режисер у фільмах «Кружало» (2009), «Жити» (2012), «Держава ОЗ» (2015), «Медея» (2023) и др. Тыж режисер В. Назаров по творах В. Сігарева накротив фільм «Продає ся детектор лжи» (2005).

ОСОБЫ:

БОРИС – 42 років

НАДЕЖДА (НАДЯ) – 40 років

ГПНОТІЗЕР

... Даколи ся ставам воздухом, цугом або тінєв а ходжу на навщівы ку вишелякым людєм. Ку тым, што жыють долов, ку тым, што жыють в домі через дорогу, на котрім хтось, хто мав даякы невырівняны учты з поштарём, сторгнув чісло. Ходжу ай ку ним. Ку Бызовым.

Їх єдноізбовый квартал ся находить акурат в тім домі, што є без чісла. Першый вход. Третій шток. А в седерині двері є ромб, в тім ромбі буква „Б“. Може дахто з вас був у них? І кедь, тяжко...

Та так. Іду горі по сходах, пропхавам ся до дрібної шпары під дверями, через котру в зимі дує на ноги, і доставам ся до довгой узкой ходбы, знетвореної лінолеумом. На стіні є овалне джвередло¹, подобне на куряче яйце, вішак з ряндовыми вішанцямы, полічка на чакы, на котрій лежить амбрела і накупны ташкы. І я іду дале. Коло купелкы і коло заходу. До обывачкы. З непогнутелного бутора є ту масівный шіфонер і книжніця, в котрій є выставка ґратів: погарчоки, погары, два кусы поливковых мисок, чайник на заварку, кавова суправа з множеством шалок – дакотры мають ампутованы ушка – а іщі ай штосы ерарных танірів, наверху котрых, як коруна, стоять тяжкы страшны шалатовы мискы. А з такого маєтку, котрый бы ся дало захранити, кебы настав пожар або даяка природна катастрофа, лем дві фотелкы² а конференчний столик. Є ту іщі, ясноже, пара представителів родины покровцієвых (єден з ряду брывовых) і іщі штоська. І, правдаже, ламповый тітанік „Горізонт“, котрый неганебні заліз на бідный подствець.

Помалы іду через ізбу, лізу на паранету і – чекам. Тото є моє місце в салі. Дораз ся зачне представліня.

Тота пригода. Весела або смутна. Забавна або жалостива. Не мі то рішати. А вам.

БОРИС сидить на фотелі, сховав ся за новинкы. Видно му лем ноги, пальці котрых нервозні поскакують. Єдна чудна незвычайность на ёго облечіню може притягне позорность жен од сорок років і інших, тых, котры ся не можуть без завміраня в серці позерати

1 Джвередло (од словац. діал. (шаріш.) džveredlo) – зиркало, глядило.

2 Фотел, фотелка – крісло.

на хлопскы волосаты стегна: Боріс є в тренірках. Але не в даякых обычных зеленых, воєньскых, якы носять хлопи середній класы, але в квалітных чіньскых тренірках з намалёваным долярём і зос зіпсом³.

НАДЯ стоїть меджі ізбов і ходбов. Позорує, як чоловік в старомоднім карованім героку розв'язує шнуркы на боканчох. Тот чоловік не є ніхто іншый, як ГІПНОТІЗЕР, котрого она позвала, жебы... Але, вшытко мать свій час.

НАДЯ: Ваше обявліня в новинках сьме виділи уж давно і выстригли го.

БОРІС: (*Spoza novín.*) Я єм ніч не выстриговав.

НАДЯ: (*Nepozerá na Borisa.*) Як кебы сьме знали, же ся іщі придасть. І выстригли сьме. А до старой кабелкы ку докладом одложили.

БОРІС: Я єм ніч не выстриговав.

НАДЯ: Мовч, пняку, кебы-сь не пив, не придало бы ся. (*Hostovi.*) І до кабелкы, гварю, ку докладом єм то одложила, жебы ся дагде не стратило.

*(Гіпнотізер вызув боканчі і стоїть на пальцёх
в білых штримфлях.)*

Ой, тадь я вам не дала папучі! Тамты там собі возьте. Ні, ні, тоты другы. Тоты суть моєго мамляса. Смердятъ.

БОРІС: То ты смердиш.

НАДЯ: А ты будь тихо. По опіці⁴ ходиш на заход. Руки ся ті трясуть, та єсь вшытко засвинячів. А там днука є картон. Намокне і гние.

БОРІС: То ты сама гниєш.

НАДЯ: Гварю ті, мовч. Не лем свої папучі, але і дочку, ты паразіт, і вшыткы стіны єсь мі...

БОРІС: То ты сама...

НАДЯ: А на наших стінах, меджі іншым, не суть обкладачкы, мы їх маме побілены. Теперь там на них суть флякы.

БОРІС: Ніт там ниякых фляків.

НАДЯ: Ідь ся попозерай! Но, ідь, ідь! Ты єсь їх, паскудо, выше себе

3 **Зіпс** (од словац. zips) – ціпзар.

4 **По опіці** (од словац. opíca, má opícu) – пиятыка, є опитый.

обрызгав. Як то, же до повалы есь не достав? Як то, же до світла есь не трафив? Настав бы скрат⁵ і фертіг, было бы по твоім інструменті. Цілий бы ті зугольнатів. Потім бы есь вшытко робив поседячки. (*Hypnotizérovi láskavo.*) Ёй, а чом же то я вас до ізбы не позывам? Подьте, подьте.

*(Гіпнотізер бере актовку. Проходять до ізбы.
Стоять посередині. Боріс сидить з новинками,
не явить знакы жывота. Лем пальці на ногах му
танцюють леткіс /танець леткаєнка).*

Чом сьме мы вас властні позывали...

БОРИС: Я ем никого не позывав.

НАДЯ: Тот мій мамляс ся напив, сховав передо мнов виплату, а не памятаць де. Уж сьме вшытко перерыли – а ніт. Нутила ем го, нутила, жебы сі спомянув. А він, чорт еден, нич. Вшыткы мозгы уж сі пропив.

БОРИС: Сама есь сі пропила...

НАДЯ: Мовч, ті гварю! Споминай, де есь їх вопхав! Не памяташ? Так, так! А нам треба ку мамі іти. Ку моїй свекрі. На Сібір. Хотіли сьме квартелянтів пустити. Нетерь моїй кресной. Іде на приймачкы на універзіту. Но а теперь ніт на душі покою, што кедь она найде нашы піняжкы? А буде по них! Збогом, наши тяжко заробены пінязі! Кілько там было?

БОРИС: Шістьсто.

НАДЯ: У-у-х, паразіт! Кілько їх было – памятаць! А де суть – не памятаць! Споминай, ті гварю! Што теперь, нігде не підеме, або як? Свекра ся уразить. І кресна ся уразить, кедь нетерь не пустиме до квартелю. Мы з нёв в ниякім припаді не можеме стратити контакт. Она фурт, кедь заколе паця, нам донесе і мняса, і солонины. Она є раз така – кедь ся уразить, потім можеш ку ній хоць на Мерседесі прийти. А сам знаш, якы она мать свині. Она є чоловік потрібный і выгодный. Споминай, де есь їх запхав?

БОРИС: Не памятам, што отравуеш?

НАДЯ: Ех, свинё ты невдячна! „Што отравуеш?! Што отравуеш?!“ Цалком уж есь препив вшытку свою хлопську достойность!

5 Скрят (од словац., техн. skrat) – замыканя, замкнутя.

Жебы ты клебло од той твоёт водкы! Коли ся ты уж ей на-
пеш, гнидо ненажера?! Споминай, добрі ті гварю!

*(Боріс не одповідає. Гіпноізер стоіть негыбні,
позерать ся на лустер.)*

Но, но, што, не можеш сі на нич спомянути, гей? І на нич сі
не спомянеш. Цалком есь отупів од той водкы. Холем бы-сь
пив порядну - така є і про здоровя хосенна, а ты вшеляке
свиньство жереш.

БОРІС: Тадь сама есь гварила, жебы-м дорогу не куповав. Нутила
есь ня ся заприсягати.

НАДЯ: Што, што єм гварила? Што я єм ей до тебе наливала? Я же єм
го примушувала ся заприсягати! Я ся на тебе можу выкаш-
ляти. Спомянь сі, десь іх штурич?! Не можеш?! Не можеш?!

БОРІС: Не можу.

НАДЯ: І не зможеш! Бо ты есь пиячіна. Як пиячіна есь ся народив
і як пиячіна умреш. Іщі сьме му на зиму кожух хотіли ку-
пити! Якый тобі, паскуді, кожух, тадь тобі, пиячіні, чоловік
фігу макову довірити не може. Споминай, ті гварю!

БОРІС: Сама есь пиячіна. Сама сі споминай.

НАДЯ: Я – споминай?! Я – пиячіна?! Та я ті дораз тоту твою гебулю
бігльйзом рострепу, потім увідиш, яка я пиячіна! Та я єм
про нёго пиячіна! Ага, як заспівав! Ах ты говедо едно, та ты
видів, жебы я даколи пила?!

БОРІС: Видів.

НАДЯ: Ой, гнида! Ой, гнида! Што гварить?! Тадь я тя... Тадь я тя...
Жебы ті на языку болячка выскочіла, як кобыляча нога! Я с
тобов пила?! Тот твій блювайз?!

БОРІС: Пила.

НАДЯ: Я ті дораз... *(Hypnotizéroví.)* Не слухайте го, свиню одну! Цал-
ком ся спив! А якый то був хлоп. Фешак! Як ображок! Опе-
ратор Це-еН-Це! А теперь што ся з нёго стало? Нич, лем пия-
чіско! *(Bez raúzy.)* А вы ся звете Ніколай Ніколаєвіч Лебедев?

ГІПНОТІЗЕР: Як гварите.

НАДЯ: Прочітала єм то в інзераті. Я єм Надежда Петровна.

БОРІС: Горбоносова.

НАДЯ: Стихний, пиячіно. Курносова. Бывша. За дівоцтва. А теперь Надежда Петровна Бызова. Тішить ня.

(Намтягує руку. Гіпнотізер їй довго трясє долонь).

Чом съме вас властні позвали. Мусиме загіпнотізувати тото ту пудало, жебы сі спомянуло, де діло пінязі. Дасть ся то?

ГІПНОТІЗЕР: *(Prečistí si hrdlo.)* Як ем порозумів, є то клінічний припад. При успішнім понуріню пацієнта до трансу позітивный результат сеансы можу гарантовати на девядесять девять і девять десятих процента.

НАДЯ: А?

БОРИС: Бе.

НАДЯ: Тихо! Є то добрі або плано?

ГІПНОТІЗЕР: В гіпнотічній практиці є то еден з найвышшых процентів.

НАДЯ: Ясні. А вы істо будете даякый дохторь наук або кандідат?

ГІПНОТІЗЕР: Я ем доцент катедры психіатрії медичиньской факулты.

НАДЯ: Відиш, пиячіно? Відиш, якы люде ку мі ходять? А ты, облудо, ани пів рока есь не вытримав як майстер! Зошмарили го! Пе – зато го і зошмарили! Лем так собі людей не зошмаряють.

БОРИС: А ты есь санітарька.

НАДЯ: Мовч. Я не ем нияка санітарька. *(Bez pauzy.)* Гей, ем санітарька. А ем на то горда. Жебы-сь знав, мы съме з Николаєм Николаевичом колегове, я ем доконця колиска хотіла іти на здравотницьку школу. *(Opřít podáva Hypnotizérovi ruku.)* Надежда Петровна Бызова, санітарька третёго містьского шпиталю. Тішыть ня.

(Подавають сі руки. Мовчать).

ГІПНОТІЗЕР: Може зачнеме сеансу?

НАДЯ: *(Borisovi.)* Не чув есь? Тобі то гварить! Дай ту новинкы.

БОРИС: Я хочу читати.

НАДЯ: Я ті дораз дам читати! Нараз го читаня інтересує! *(Vytrhne ti z rúk noviny.)* Ногавкы сі облеч, пняку, бо ся ті зтамады вшытко вылізе, кедь будеш в гіпнозі.

БОРИС: Не хочу.

НАДЯ: Но та собі сидь так як есь. Най каждый видить, яки їх маш кучерявы. Лем собі сидь, сидь.

БОРИС: І буду сидіти.

НАДЯ: І сидь.

БОРИС: І буду.

НАДЯ: І сидь. (*Hypnotizéroví.*) А вы му гіпнозу рівно ту будете робити?

ГІПНОТІЗЕР: Можу рівно ту на фотелкі.

БОРИС: Не треба мі ниякой гіпнозы! (*Odrazu kričí.*) Є то насилство над чоловіком! Я ся буду сакржыти! Напишу на владу! На УНЕСКО! Папові римському! Діректорові заводу! Є то порушыня Декларації людських прав! Я ся не дам! Буду боёвати! (*Zloží ruku ako boxer.*) Лем ся приближите ку мі з тов своёв гіпнозов! Я ем бывший майстер шпорту в джуді!

(*Гіпнотізер настрашені цофать.*)

НАДЯ: Не бійте ся, він циганить. Я лем знам, же в третій класі ходив до кружку, де ся учив грати даму.

БОРИС: Мам потверджіня! Я ем псіхопат! Можу дакого заглушыти! Не приближуйте ся ку мі!

(*Махать руками, выдріжнять ся.*)

ГІПНОТІЗЕР: (*Ustupuje do predsiene.*) Я так не можу. Я радше одыйду. Я не можу без соглашіня пацієнта. Досправды є то насилство над чоловіком... Я іду... (*Hlídá svoje topánky.*) Днесь мам іщі єдну сеансу... Я радше піду...

НАДЯ: Але, де сьте ся выбрали? Де? (*Pozerá na Borisa.*) Та што ты, гаде такый, робиш?! Чоловік прийшов! Може ся через ціле місто ку нам трепав! А ты... А ты, слизото плазива, не роб ту театер!

БОРИС: (*Ticho.*) То є порушованя людських прав.

НАДЯ: Та який ты есь чоловік?! Ты есь пиячіна! Чістый пиячіна! „Я ем псіхопат, я ем псіхопат!“ Ага, як ся розоспівав! Пястучисками розмахуе! Ту чоловік, дасть ся повісти, прийшов ку нёму з отворенов душов, а він... (*Rozplače sa.*) Нам треба ку ёго мамі іти, а він... Подарунок свєкрі треба, а він... Я му бараню скору хотіла в Сібірі на кожух купити, а він... Она є там туньша, а він... А теперь тоты пінязі сі приспособачить даяка соплянда, а він... (*Prestane plakať, ukazuje*

figu.) Тото ту достанеш, ты говедо, а не кожух, чуєш?! Будеш теперь во своїм очуханім кабаті до пензії ходити! Най ся з тебе сміють! Фурт гвариш: „З мене ся уж про тот кабат вшиткы люде сміють!“ І будуть ся сміяти. Бо ты єсь пиячіна! Як пиячіна єсь ся народив, як пиячіна і умреш! І поховають тя в тім твоім кабаті! (*Opät sa rozplače.*) Як довго іщі ня будеш трапити?! Як довго іщі ня будеш до гробу доганяти?! Радше ня такой теперь забий! Но, забий ня! Бештія! Фашиста! Як лем тя може земля тримати?! (*Opät prestane plakať.*) Пінязі пропив, а выгварять са, же спрятав, жебы-м на нёго барз не крічала!

БОРИС: Нич єм не пропив!

НАДЯ: А кедь єсь не пропив, ты свинё, то чом єсь ся страшив гіпнозы?

БОРИС: Ничого єм ся не страшив.

НАДЯ: Страшив! Скоро єсь до тых своїх амеріцкых треніркох наложив! За діректором заводу він піде! Ідь! Не знам, кому єсь там потрібный! Я тыж піду! Повім там вшиткым, што єсь мі зо стінами поробив!

БОРИС: Нич єм не поробив.

НАДЯ: Поробив. І пінязі єсь пропив.

БОРИС: Не пропив.

НАДЯ: Та чом потім, ты говедо, ся боіш гіпнозы?

БОРИС: Не бою ся – приведь того своёго доцента. Най ня понижує. Приведь го.

НАДЯ: (*Kričí.*) Ніколаю Ніколаєвічу, він сугласить. Пацієнт сугласить.

(Гіпнотізер зо затаєным дыханём стоіть на ходбі.

Уж му не требало велё, лем одкрыти двері і – ту є она, слобода. А одразу така нечекана зміна.

Видите, дамы і панове. Надежда іде до ходбы).

Чом вы, Ніколаю Ніколаєвічу, ту так стоіте? Подьте до ізбы. Пацієнт сугласить. Тот мій ідіот, хотіла-м повісти.

ГІПНОТІЗЕР: Якось не знам.

НАДЯ: Не бійте ся го. (*Smeje sa.*) Він не є жадный джудіста. Є то лем така обычайна рянда. Асік так перед двома місяцями го,

наприклад, вышмарили з автобуса. Пошкрябав сі тварь і локті. А кедь прибіг домів, розскрічав ся, де суть ножы, де суть молоткы. „Я їх вшыткых побю!“ крічить. „Они іщі не знають, на кого напали! Они напали на самого Борьку Бызова!“ Покрічав собі, покрічав і заспав. А на другый день сі на то ани не спомянув.

БОРИС: Чом циганиш?! Я ем їх глядав. І іщі фурт їх глядам.

НАДЯ: (*Vyzúva Hypnotizérovi topánku, strká ti nohy do papúč, vyškiera sa.*) „Чом циганю?!“ Кого їх? Засран даякый тя копнув – а ты есь вылетів.

БОРИС: Ох, фурия! Докопы їх было аж осем, кебы-сь хотіла знати. А вшыткы такы горілы, як Вітька Крюков.

НАДЯ: Лем сі поговорь. Кебы тя Вітька Крюков копнув, то теперь бы-сь на небесах зо своїм дідом палінчугу лябав. (*Hypnotizérovi.*) Вітька є наш сусід. Културіста. Не пе, не курить. Подьме до ізбы.

БОРИС: Як то, же не пе. Позавчера сьме з ним доведна пили чаповане пиво.

НАДЯ: Лем сі поцигань. Буде він з такими як ты коргелями пиво пити. Исто.

БОРИС: Но, не доведна. Але стояв недалеко од мене.

НАДЯ: Но відиш. А то гвариш «доведна», «доведна». Давай, облікай сі ногавкы, дораз тя будуть гіпнотізовати.

БОРИС: Я хочу так.

НАДЯ: Но та собі сидь і світь. (*Hypnotizérovi.*) Може вам опроти нёму столець поставити?

ГІПНОТІЗЕР: Гей, добрі бы было. І кедь вас можу попросити, запнийте тото світло.

НАДЯ: Тамто, гей?

ГІПНОТІЗЕР: Гей, гей.

НАДЯ: Тото ся не дасть. Тото не фунгує. Тот мій баран говорить, же там даякый контакт одийшов. Говорить, говорить, а нич не робить. І высавач розобрав, розметав, а нияк не може поскладати. Бо мы фурт пеме і нияк ся не можеме досыта напیتی.

БОРИС: Я таке не знам. Не ем електрикарь.

НАДЯ: Зато пити знаш ой як добрі. Ох, забула єм вам дати столець.
(*Postaví oproti Borisovi stoličku. Hypnotizér si sadne. Vytiahne z aktovky striebornú gulku na šnúrke.*) А намісто світла можу вам запнути столову лампу?

ГІПНОТІЗЕР: (*Prikývne.*) Можете.

(*Nadežda sa prehrabáva v špajze. Nachádza lampu, ktorá vyzerá ako žeriav. Zotiera prach. Inštaluje. Zapína. Odstupuje sa a postaví sa hypnotizérovi za chrbát.*)

ГІПНОТІЗЕР: Увольнийте ся. Позерайте ся на гульту. (*Dvíha gulku. Tá sa začína rozhojdávať z jednej strany na druhú.*) Слідуйте єй. Слухайте ня позорні. (*Odrazu začína hovoriť zvláštnym mechanickým hlasom.*) Вашы клубы деревяніють. Деревяніють, деревяніють, деревяніють. До ваших удів ся наливать оловяна тяжоба.

(*Nadežda sa chichúňa.*)

Суть як чуджы і незодвигнутелны. Чуджы і незодвигнутелны. Ногы і руки од кончіків пальців слабнуть і страчають чутливість. Страчають чутливість. Страчають чутливість. Страчають чутливість. В голові молга. Молга. Молга. Молга. Вічка суть тяжшы. Тяжшы. Тяжшы. І ся затваряють. Затваряють. Затваряють.

НАДЯ: Затворь очі, бортаку. Очі і вічка є то саме.

БОРИС: Знам і без тебе.

ГІПНОТІЗЕР: (*Vyskočí.*) Я так не можу! Вы мі вступуете до процесу сугесції! Не можете таке робити!

НАДЯ: Сядьте! Я веце не буду. Лем сугеруйте го зрозумілыми словами.

БОРИС: Я і так вшытко розумлю!

НАДЯ: Не розумиш. Чом єсь не затворив очі?!

БОРИС: Розумлю!

НАДЯ: Не розумиш! Вічка – то суть очі! Повіли ті: затворь, а ты єсь не затворив!

БОРИС: Він не говорив – затворь!

НАДЯ: Говорив! Так! Подьме вшытко іщі раз, од зачатку! (*Posadí Hypnotizéra na stoličku.*) Лем не треба сугеровати, жебы му уды деревянили. Він і так...

ГІПНОТІЗЕР: Боже, які уды?! Я так робити не можу!

НАДЯ: Я уж ем тихо. Я ту не ем. Гіпнотізуйте.

ГІПНОТІЗЕР: (*Začína rozhojdávať guľku.*) Увольняйте ся. Позерайте ся на гульку. (*Opäť mení hlas.*) До ваших рук ся вливать оловяна тяжоба. Оловяна тяжоба. Кожа тугне. Тугне. Понуряте ся до теплого моря. Теплого моря. Вы напучуете, увольняете ся. Увольняете ся. Увольняете ся. Ваша голова тяжіє. Тяжіє. Тяжіє. Тяжіє. Очі ся затваряють. Затваряють. Затваряють. Затваряють. (*Boris zatvorí oči.*) Вы спите. Спите. Спите. (*Odloží guľku. Tým istým hlasom.*) Спите? (*Boris neodpovedá. Nadi.*) Готово – заспав.

НАДЯ: (*Šepká.*) А він, того... ся не претваряє?

ГІПНОТІЗЕР: Вылучене.

НАДЯ: Він може. Він, гадиско, є хытрый. Алкоголік, а який хытрый.

ГІПНОТІЗЕР: (*Chytí Borisa za ruku.*) Як ся звете?

БОРИС: (*Cudzím hlasom.*) Лев Антонович Задорнов...

(*Hypnotizér sa pozerá na Nadeždu.*)

НАДЯ: Та то паразит! Так ся зве ведучій⁶ їх ділні. Та то паразит!
Мыслить сі, же є ведучій ділні.

ГІПНОТІЗЕР: Тихо. (*Ťahá Borisa za ruku.*) Як ся звете?

БОРИС: Сервіус Сулпіціус Галба...

НАДЯ: (*Priloží si ruku k ústam.*) Ёй, Боже, а то хто?

ГІПНОТІЗЕР: (*Opäť ťahá Borisa za ruku.*) Як ся звете? Як ся звете?

БОРИС: Конфуціус.

НАДЯ: І того не знам.

ГІПНОТІЗЕР: (*Ťahá ho za ruku.*) Як ся звете?

БОРИС: Алфред Бергхард Нобел...

НАДЯ: (*Hlasno.*) О! Мам знання, же так зовуть нашого вытягаря! Ты што, пняку, ся ту граш на вытягаря?

ГІПНОТІЗЕР: Тихо, не заваджайте. (*Ťahá ho za ruku.*) Як ся звете?

БОРИС: Борис Семёнович Бызов.

НАДЯ: Но, конечні уж сі спомянув...

6 **Ведучій** (од *словац.* vedúci) – завідуючий, справник.

ГІПНОТІЗЕР: Тихо... Знате, де съте?

БОРИС: Во своїм кварталю.

ГІПНОТІЗЕР: Кілько мате років?

БОРИС: Штирідцять.

ГІПНОТІЗЕР: (*Nadi.*) На што ся го мам просити?

НАДЯ: Де запхав пінязі.

ГІПНОТІЗЕР: Де съте спрятали шістьсто рублів?

(*Boris mlčí.*)

НАДЯ: Пропив, напевно, свиня. Де єсь дів пінязі?! Тебе ся просять!

ГІПНОТІЗЕР: Не плетъте ся до того... Де съте спрятали шістьсто рублів?

БОРИС: На заході, за сполоковацов надобков⁷.

НАДЯ: Ага, што вымыслив, пняк еден. Який хытрый. Алкоголік, а який хытрый! Дораз єм ту... (*Odbehla na záchod a vzápätí vybehla s peniazmi.*) Нашла єм! До сачка їх забалив, жебы не намокли. Ага, який хытрый! (*Rýchlo počíta.*) Шістьсто двадцять.

ГІПНОТІЗЕР: Готово. Можеме го вывести з трансу.

НАДЯ: Почекайте... А вы, тото... вы бы съте го не могли... покодова-ти... Я вам заплачу. Теперь мам чім.

ГІПНОТІЗЕР: Я ся не шпеціалізую на кодованя.

НАДЯ: Хотіла бы єм ся го опросити еден вопрошок. Можу?

ГІПНОТІЗЕР: Який?

НАДЯ: Кедь съме ся спознали, він акурат прийшов з войска. Гварив, же служив в кремлёвскім войску. В Москві. Так вы ся го опросъте, ці є то правда, або ні.

ГІПНОТІЗЕР: Повіджте мі, служили съте в кремлёвскім войску?

БОРИС: Ні.

НАДЯ: Ні?! (*Začne behať po izbe.*) Ой, паскуда! Двадцять років циганив! Но, повіджте! Ой, говедо! А я, бортачка, вшиткым в роботі гварю: мій хлоп служив в Кремлі! А він... Та то говедо! Та то говедо! Спросьте ся го, де служив!

⁷ Сполоковаца надобка, авадь: туалетный бачок.

ГПНОТІЗЕР: Боріс, де сьте были на основній воєнській службі?

БОРІС: В ставебнім войску. В місті Вышна Салда.

НАДЯ: Што?! Штось повів, ты паразіт?! Ты-сь служив в ставебнім войску?! В ставебнім войску! Ах ты говедо! То значить, же я двадцять років жыю з посратым ставбарём! Може і то, же есь горів на цвічіню в танку, тыж есь мі нациганив? Олем, спросьте ся го, скады мать попаленину на гудзіці.

ГПНОТІЗЕР: То не е етічне.

НАДЯ: Просьте ся.

ГПНОТІЗЕР: Боріс, як сьте ся дістали ку тій попаленині на гудзіці?

БОРІС: Кедь ем був п'яний, сів ем на ватру.

(Nadežda sa postaví oproti Borisovi, ruky vbok).

НАДЯ: Ты мі будеш циганити, гей? Та я ті, говедо... Но, нич! Нич! Теперь я з тебе вшытку правду вытягну! Теперь мі вшытко повіш. Як на сповіді! Вшытко выложыш! Вшытко! Як на сповіді! Так... Олем ся го опросьте, за кілько мі купив зелены шаты, тоты заматовы, котры мі з Москвы привіз.

ГПНОТІЗЕР: Він може не порозуміти, котры конкретні...

НАДЯ: Порозумить, порозумить. Він, говедо, веце мі нич ани не куповав.

ГПНОТІЗЕР: Повіджете, вы сі памятае зелены заматовы шаты, котры сьте купили в Москві?

БОРІС: Памятам.

ГПНОТІЗЕР: За яку суму сьте їх купили?

БОРІС: За девяность еден рубель.

НАДЯ: *(Stojí nehybně s otvorenými ústami.)* Тадь ты... Тадь ты... Тадь ты, брыдь плазаюча, есь мі присягав, же в ЦУМі есь за них дав штирїсто пядесять рублів! Тадь я лем кедь требало на даяке весіля або даякый юбілей, а ты мі туню рянду підсунув! Тадь я ем ся перед вшыкыми бабами хвалила! Они мі вшыткы завіділи! "Ой, якы ты маш парадны шаты, ой, як ты твій муж любить!" А теперь што?! Яка ганьба! *(Plače.)* Чом ня понижуеш, як кебы-м была быдляр даяка?! Што я уж не ем чоловік? Я што, за цілый жывот ем сі не заробила на едны порядны шаты?! Ты ага кілько пропеш! А я ті ани слова не повім! А ты есь мі на шаты пошкодовав?! Де

єсь звышны пінязі дів? Не вірю, же єсь міг за два дні тільки пропити! (*Prestane plakať.*) Олем ся го опросьте, котры, як гварив, утратив на шаты.

ГІПНОТІЗЕР: Я сі думам, же тото є уж збыточне.

НАДЯ: (*Opäť sa rozplače.*) Не є то збыточне! Може він, паскуда, там в Москві сі простітутку куповав! Може він мі даякы заразы поназважав! Закаль єм іщі єго жена! Мам право знати!

ГІПНОТІЗЕР: Добрі. Лем ся успокойте. Я ся опрошу.

НАДЯ: (*Už neplače.*) Просьте ся. Але кедь єсь мі, паскудо, тоты пінязі дав простітуткі, я тя тыми властными руками задушу! Розумиш?! Задушу без огляду на то, же єсь отець моєї властной дівкы!

ГІПНОТІЗЕР: Тихо! Боріс, сьте ту?

НАДЯ: Но а де бы іщі мав быти, говедо?!

ГІПНОТІЗЕР: Не заваджайте!

НАДЯ: Добрі, уж єм тихо. Просьте ся.

ГІПНОТІЗЕР: Боріс, сьте ту?

БОРІС: Гей.

ГІПНОТІЗЕР: На што сьте ростратили пінязі, за котры якбы сьте купили шаты?

БОРІС: Програв єм їх в шкарупках.

НАДЯ: Ах, в шкарупках?! Та ты єсь до Москвы на шкарупкы ходив?! Я ту послідны копійкы по кутох зберам, а ты на шкарупкы?! (*Rozplače sa.*) Кілько раз єм ті гварила, не звязуй ся з тов бандов! Догола тя обчистятя і ани ся не зачервеніють! Памятам сі, як они од нас выциганили вшыткы пінязі, што сьме нашпорили Валькі на кабат. Мала єм їх ту ага... ту ага в подперсенкі были, а они їх выциганили! А тобі было мало?! Гей?! Зась єсь ся з ними знюхав?! Як то, же они ті іщі голову не одкрутили?! Плавав бы-сь теперь дагде по Москві ріці без головы, як то в кінах указують! Кедь хочеш знати, они теперь у людей кварталі забирають! (*Prestane plakať.*) Кебы єсь мя, паскудо, охабив без квартелю, я бы-м ті то нигда не пребачіла! Принесла бы-м ті яд з роботы і бы єм тя отравила! Мы ся іщі подогваряме! Лем што ся пробереш, подогваряме ся!

(*Mlčanie.*)

ГІПНОТІЗЕР: Можу го вивести з трансу?

НАДЯ: Ні!!! Не смієте!!! Я іщі мушу ся много того дізнати од той слізоты гидливой! Він мі іщі не вшытко росповів!

ГІПНОТІЗЕР: (*Preruší ju.*) Бою ся, же я уж дале не можу вести сеансу. Я уж мам о семій годині далшу. Я то не стигну.

НАДЯ: Зруште то. Я вам заплачу. Ту мате двасто... (*Dáva ti pokrčené bankovky.*) Ні... стовку дайте назад, сто вам стачить. (*Zoberie naspäť sto rubľov.*) Так. Но як? Оставате? Оставате?

ГІПНОТІЗЕР: (*Pozerá sa na peniaze.*) Пересвідчили съте ня.

НАДЯ: Справні! Він, свинячисько, ся нам дораз укаже, який до-справды є! Він нам дораз высьпе цілу правду! Цілу, як на сповіді! Барз добрі съте то вымыслили, же съте дали ознаміня до новинкох. І я добрі-м зробила, же ем го выстригла і – до кабелочки ку докладом... а тото говедо іщі гварить – нач ті то буде, гварить. Вшеліяку макулатуру, гварить, збераш. А видите – придала ся. Тадь кедь в такім ту жыєш, іщі не таке ся придасть. Я теперь в роботі о вас вшыткым бабам росповім – най перевірять своїх хлопів. Бо вшыткы хлоппи до єдного суть обычайны кламарі. О вшыткім кламуть. Выплату, ай тоту не вшытку дають. Гей, мы ся го теперь і опросиме на виплату! Кілько, говедо єдно, затаює. Олем ся го опросьте о виплату. Най росповість. Вшытко, як на сповіді най росповість.

ГІПНОТІЗЕР: Я ся опрошу. Лем вы...

НАДЯ: Лем ся просьте! Нигда не повірю, жебы му, паскуді, так мало платили! А іщі кожух од мене просить! Будеш теперь во своїм кабаті аж до пензії ходити! (*Strká Borisovi do úst figu.*) До пензії!!!

ГІПНОТІЗЕР: Перестаньте. Є то неетічне.

НАДЯ: А у нєго є то етічне виплату затаєвати? Дівка з мужом без телевизора уж шестый місяць, а він... Тадь они уж асік сто частей „Санта Барбары“ не віділи, а він...

ГІПНОТІЗЕР: Він іщі нич не повів.

НАДЯ: Та ся опросьте! Кілько дістав наслідок?

ГІПНОТІЗЕР: Добрі. Лем ся успокойте.

НАДЯ: Я ем спокійна.

ГІПНОТІЗЕР: Дость. Тихо.

НАДЯ: Угу.

ГІПНОТІЗЕР: Борісе, ту съте?

БОРІС: Гей.

ГІПНОТІЗЕР: Повіджте. Яку виплату съте дістали за послідный місяць?

БОРІС: Шістьсто пядесять рублів тридцять осем копійк.

НАДЯ: Кілько, кілько? Чом циганиш? Чом циганиш, паскудо?!

ГІПНОТІЗЕР: В гіпнозі чоловік не може циганити.

НАДЯ: Та потім за што єсь пив, ся тя прошу, цілы штири дні як даякый кінь?

ГІПНОТІЗЕР: Можу ся то дізнати.

НАДЯ: Лем ся дізнайте, дорогой приятелю! Може сі найшов богату миленку. Може то она тоту паскуду опоює. А може миленця! А што? Тепер є вшытко може! Може ты, паразіт, сі своєв гудзічков привыробляш?!

ГІПНОТІЗЕР: Перестаньте. Што то трепете?!

НАДЯ: А што? А што? Як ті тоту твою гудзіцу росторгнуть – потім ся допеш! Тадь ся го сам опросьте, де бере пінязі на пиятику. Ачей му не падають з неба?!

ГІПНОТІЗЕР: І ся опрошу... Боріс, за який заробок надобывате алкоголь?

БОРІС: Ваш вопрос не є зрозумілый.

ГІПНОТІЗЕР: Обясню по людьскы. На якы пінязі пете?

БОРІС: Вкрав єм з роботы мідяный кабел і дав єм го до зберу.

НАДЯ: (*Chytá sa za hlavu.*) Ой, Боже! Він, як ся указує, краде! То значить, же ты крадеш?! (*Rozplače sa.*) Ты знаш, же тя можуть посадити? Же тя можуть затрепати до арешту а сконфісковати маєток? Тадь ті вшытко до ниткы возмуть! Ты єсь на то помыслив?! На нас з Вальков єсь помыслив? Тадь їй квартал є написаний на тебе! Єй зо зятём на уліцю вышмарять! Ты на ню єсь холем кущік помыслив?! Ні! Тобі є милша водка! Тадь она дораз буде родити! На внука єсь помыслив?! Вшыткых нас єсь за палінку вымінив! Ясні! Ты без нєй не можеш жыти! Пиячиско посрате! Радше кебы-сь тоты пінязі

Валькі однес! Повів бы-сь: ту маш, дівча, куп собі загранич-ны вложкы! Бо она як даяка біднячка, як даяка стара баба, собі вшелякы обвязы, ряндочки там вкладать! Здравя собі псуе! А она дораз буде родити! І кого она ті по тім вшыткім породить?! Дауна?! Дауна она ті породить! Будеш ся з ним трапити! Будеш ся трапити! Памятай сі мої слова! (*Chytí Borisa za ucho, krúti ním.*) А тобі, говедиско скаране, є милша твоя водка! Є ті милша? Говорь!

ГПННОТІЗЕР: (*Odřahuje ju.*) Перестаньте, што сьте ся так розбісніли.

НАДЯ: Я ем ся розбісніла?! То він, чорт рогатый, ся розбіснів! Краде! Тадь ты, говедо, од штату крадеш! Він і так є бідный, а ты го іщі обкрадаш! На ганьбиш ся?! Ясні, яка ганьба? Тобі што, лем жебы-сь мав чім гагор прополокати! Ты за свою палінчеру прокляту рідну матірь продаш! Пиячуга! (*Chytí Borisa za vlasy a lomcuje ním.*) Облуда пияцька!

ГПННОТІЗЕР: (*Prst po prste odtrháva Nadine ruku od Borisových vlasov.*) Не бийте го! То сьте уж перегнули! Я буду мусіти скінчити сеансу! Вы сьте ся перестали овладати!

НАДЯ: (*Odíde nabok, těžko dýcha.*) Чом вы го обгаюете? Тадь тот пиячиско паскудный уж ня цалком замучив! Тадь він сі то заслужив!

ГПННОТІЗЕР: (*Brání svojím telom Borisa.*) Він є в трансі. Він є безбранный.

НАДЯ: Якый мі безбранный! Чоловік му ани слова повісти не може – такой рычить, як даяка бештія.

ГПННОТІЗЕР: Теперь він є безбранный! А вы го бете. Я ся на то не можу лем так спокійні позерати. Є то негуманне.

НАДЯ: (*Rozplače sa.*) А ёму є то гуманне?! Тадь він мі цілый живот попсовав! Од самой молодости зачав! Тогды ем іщі была груба з Вальков, а він, паскуда, начав гуляти! Я знам! Я о нім вшытко знам! Мі дівчата вшытко повіли! Як він з Гамков... з нашов сусідов мі загыбав! Як у нёй ночовав! Я вшытко знам! Дівчата мі вшытко расповіли! А він сі думать, же я ем даяка бортачка! А я знам! Тадь она є така страшна, товста! Она ся може ани не мыла! Фуй, говедо! Жебы по тім вшыткім ем спала з тобов в єдній постелі! Кедь ня і забеш – не ляжу! Будеш теперь спати там ага на роскладачкі – тото місце є акурат про тебе! (*Sadne si na diván, plače.*) Не міг есь дакус

вытримати, што? Аж так тя притисло, га?! (*Hypnotizéroví.*)
Сам ся го опросьте. Опросьте ся го, як він там з Ёамков... Як
з нёв самогонку... Як він їй потім... Опросьте ся.

ГІПНОТІЗЕР: Не ём пересвідчєный, же то треба робити. Вы сьте в
такім ставі...

НАДЯ: (*Neplače.*) В якім ставі? В якім? Гварю вам, опросьте ся го.

ГІПНОТІЗЕР: Добрі. Я спробую. (*Pauza.*) Борісе... Борісе, чуєте ня?
Борісе, сьте ту?

БОРИС: Гей.

ГІПНОТІЗЕР: Одповіджте: кедь была ваша жена груба, навщівляли
сьте жену, котра ся кличе Ёамка?

БОРИС: Навщівляв.

ГІПНОТІЗЕР: Што сьте там робили?

БОРИС: Пив самогонку.

НАДЯ: Што ём вам гварила!

ГІПНОТІЗЕР: Тихо. А іщі што сьте там робили?

БОРИС: Заїдав ём ёй квашенов капустов і заварёваными губами.

ГІПНОТІЗЕР: Мали сьте з тов жєнов інтімны контакты?

БОРИС: Ні.

(*Nadežda vyskočí z divána. Hypnotizér sa pripravil ju chytať.*)

НАДЯ: Та чом, ты брідото, циганиш? Чом ты так безочливо цига-
ниш?! Хочеш повісти, же лем про самогонку есь ку ній хо-
див, што?! Она тя лем так задармо самогонков поїла а гри-
бочками кормила, што?! Та лем так задармо ани боляк на
гудзіці не выскочить! Розумиш?! Не вірьте тій пиячугі, Ні-
колаю Ніколаєвічу! Не вірьте!

ГІПНОТІЗЕР: Уж ём вам гварив, же в гіпнозі люде не можуть цига-
нити!

НАДЯ: Тот може. Знате, якый тот паразіт ё хытрый? Пиячиско, а
якый хытрый.

ГІПНОТІЗЕР: В кождім припаді тепер він повів правду.

НАДЯ: „Правду, правду...“ Што мате з тов правдов? Хочете повісти,
же він ня ани раз не підвів? Тадь він прямо на пыску мать
написане, же ё бабак! Што я не знам, як ся му то любить? За

молода не было од нёго спокою. Каждый день як бык на ня скавав.

ГІПНОТІЗЕР: Перестаньте робити незмыселны высновкы. Є мі неприємні вас слухати.

НАДЯ: Ах, вам є неприємні?! Ёму є неприємні! Та берьте ся гет до своёго інштiтуту! До медиціньского! Або де сьте ся выбрали? Ёму є неприємні! Псіхіатер! Зо шаленыма ся догваряти є му приємні, а мене слухати – неприємні. Мігай гет! Мігай стадык! Є му неприємні! Мігай, мігай. Лем най перше тота облуда мі повість, ці ня холем раз підвів, або ні. Жебы было за што му гебулю рострепати! Но, што сидиш?! Прось ся го, ті гварю!

ГІПНОТІЗЕР: (*Vstáva.*) Вы сьте ня уразили. Я кончу сеансу.

НАДЯ: Сядь, ті гварю! А прось ся!

ГІПНОТІЗЕР: Не буду. Вы сьте ня уразили.

НАДЯ: Сядь, ті гварю!

ГІПНОТІЗЕР: Не сяду.

НАДЯ: Ах, та ты не сядеш? Не сядеш?! (*Vytiahne z divána žehličku.*) Та я ті дораз з тым біглайзом гебулю рострепу! Сядеш сі, ці ні?!

ГІПНОТІЗЕР: Сяду. (*Sadne si.*)

НАДЯ: Прось ся!

ГІПНОТІЗЕР: Што ся мам просити?

НАДЯ: Опрось ся того говеда, ці ня підваджало, або ні.

ГІПНОТІЗЕР: А потім ня пустите?

НАДЯ: Пущу, пущу. Просьте ся.

ГІПНОТІЗЕР: Добрі... Най буде по вашім... Дораз... Я ся прошу... Уж... (*Nalákane sa pozerá na Nadeždu.*) Борісе... Чуєте ня?

БОРИС: Гей.

ГІПНОТІЗЕР: Борісе Семёновичу, стало ся, же сьте даколи підвели свою жену?

БОРИС: Гей.

(*Hypnotizér vtiahol hlavu medzi plecía, celý sa schúlil. Prižmúril oči. Nadežda celá zblednutá stojí, nehýbe sa.*)

НАДЯ: (*Slabým, bezfarebným hlasom.*) Кілько раз?

ГІПНОТІЗЕР: Кілько ра сьте ей підвели?

БОРИС: Єден.

НАДЯ: З кым?

ГІПНОТІЗЕР: З кым?

БОРИС: Зо жерявничков⁸ з нашої ділні.

ГІПНОТІЗЕР: (*Šepká.*) Ёй, чом сьте то зробили?!

БОРИС: Сама на ня скочіла. Я був п'яний – нич ем сі не усвідомлѐвав.

(*Nadežda sa spamätá.*)

НАДЯ: Она сама?!!! Быв есь п'яний?!!! Нич есь сі не усвідомлѐвав?!!!

Та я тя ту дораз на місці забю як пса!!!

(*Zaženie sa žehličkou. Hypnotizér si zakryje hlavu rukami.*)

Я ті, говедо, дораз ростреплю тоту твою гебулю!!! (*Začína bičovať Borisa šnúrou od žehličky.*) Сама, гей?!!! Сама, гвариш?!!!

(*Hypnotizér v sebe nájde odvahu, vyskočí zo stoličky a vrhne sa na Nadeždu. Zakvačia sa do seba ako zápasníci. Ona ho bičuje – niet mu čo závidiet.*)

Паскудо!!! Говедо!!! Гієно!!! Дебіле!!!

ГІПНОТІЗЕР: (*Kričí.*) Боріс! Пробудьте ся! Я вам розкажую, пробудьте ся!!!

(*Hypnotizér sa napriek rozdielu vo váhových kategóriách dokázal zázračnou silou vôle prelomiť vývoj zápasu a ocitnúť sa hore. Boris sa zobudil, vstal z kresla a veľmi, veľmi sa začudoval.*)

БОРИС: (*Ohmatáva si rukami hlavu.*) Хлопе, то што робиш? Чом есь на ню выліз?

ГІПНОТІЗЕР: (*Vyskočí, ťažko dýcha, upravuje si košeľu, ktorá sa mu vytiahla z pohavíc.*) Я вам дораз вшытко обясню... Вы сьте то несправні похопили...

НАДЯ: (*Leží na podlahe.*) А што му ту треба обяснѐвати?! Мы сьме ту секс робили, ясні?!

БОРИС: (*Ide na Hypnotizéra.*) Што?! Што есь з нѐв, ты академіку, робив?!

⁸ **Жерявничка** (од *словац.* žeriavnik (-нічка)) – краніста (-ністка), жерявник (-нічка).

НАДЯ: Секс він мі робив.

ГПНОТИЗЕР: (*Súva.*) Она циганить!!!! Она циганить!!!! То є огваряня!!!! То є огваряня!!!! То є провокація!!!! То є пастка!!!!

НАДЯ: Як то, же циганю? Робив есь мі секс! (*Borisovi.*) По парізькому, ясні?! Він є страшні грамотный!

ГПНОТИЗЕР: (*Zaliezol do kúta.*) Чом циганите! Жены ня абсолютні не інтересують! Я ем тот... зоофіл, тото я ем! Я люблю слонів! А іщі тотых... мончічакох.

НАДЯ: Не роб зо себе бідака. Секс съме з тобов робили. По парізькому. На дылѣх. Што, лем він собі може? Зо жерявнічками, га?!

БОРИС: (*Zastane, pozrie sa na Nadeždu, je ešte prekvapenejší, ako bol pred minútu.*) З якими жерявнічками, што ся ті стало?

НАДЯ: (*Vstane, sadne si na diván.*) Мі – нич! То тобі – што? Зо жерявнічками він штуркаты! Тадь мы з тебе, паскудоты... вшыткы твої тайности вытягли! Ты есь сі мыслив, же я ем обычайна бортачка?! Вшытко есь нам в гіпнозі расповів! Докінця і то, де есь собі, ты слизото гадяча, гудзіцу попалив! В танку есь горів?! Одповідж, кедь ся тя прошу! Горів есь в танку ці ні?

БОРИС: Горів...

НАДЯ: А барз есь горів?!

БОРИС: Барз...

НАДЯ: (*Vstane.*) Та чом ты, паскудь, циганиш?! Якы там у вас в ставебнім войску были танкы? Тадь як съме ся дізнали, ты есь нам служив в ставебнім войску. Вшытко ем ся о тобі дізнала! Вшытко! Ставбарь посратый!

БОРИС: То лем на зачатку... Потім ня перевели...

НАДЯ: Перевели го! Де тя перевели?! До президентського кремлівського полку, гей?!

БОРИС: Скоро... До спеціальных одділох.

НАДЯ: До спеціальных одділох? А до спеціальных дебілох ты не перевели? (*Smeje sa.*) В спеціальных одділох він дослужовав. Повідж іщі, же в НАТі! О яких, до ріці⁹, спеціальных одділох ты, паскудо, гвариш, тадь ты маш, говедо, гудзіцу шыршу як плечі, як даяка баба. А бріща маш уж од двадцять років.

9 До ріці! (словацьк., діал. (шаріш), вулгарн.) – До гузиці!

Я кедь ем тя, паскуду, першый раз віділа, такой ем знала – ставбарь посратый! (*Paюза.*) Може есь там і в свинарьнику робив.

БОРИС: Я ем там був писарём.

НАДЯ: Зубнов кефков есь дер діру в бударю, а не писарём був! А потім з нёв зубы чістив. Фуй, яка брыдь! А я ем ся іщі з ним ціловала по тім вшыткім! А він, гадота єдна, зубнов кефков бударі чухав!

БОРИС: Нич ем не чухав.

НАДЯ: Чухав! Языком есь вылизовав! Він у тебе дотеперь за говном смердить! За палінковым смрадом і вояцькими говнами! Вшытки зубы уж маш перегниты! Тадь ты ани кефку не маш!

БОРИС: Мам. В роботі.

НАДЯ: А што ты там з нёв робиш? Діру в бударю зо звыку чістиш?

БОРИС: Я з нёв зубы чіщу.

НАДЯ: Ясні! Ясні! Чом бы есь не чістив, кедь там маш жеравнічкы! Ты їх про жеравнічкы чістиш!

БОРИС: Про які жеравнічкы? Чіщу, жебы майстер палінку не занюхав.

НАДЯ: (*Opět si sadne na diván a rozplače sa.*) Не цигань, говедо! Про свої жеравнічкы ты їх чістиш! (*Paюза.*) Іщі може „Блендамедом“ чістиш! Жебы ся ліпше розрайцовали! Валька не мать телевизор, а він „Блендамед“ своїм фрайлам купує.

БОРИС: Нич ем не куповав.

НАДЯ: Не цигань, говедо! Куповав! В гіпнозі есь нам вшытко повів! Вшытко! І як в Москві есь вшытки пінязі на шкарупках програв. І як есь мі шаты за девядесять рублів деська на смітиску купив!

БОРИС: Та я за такы слова знаш, што ті зроблю...

НАДЯ: (*Vyskočí z divána.*) Як ем ся настрашила! Но, зроб! Лем ся ня холем палцём доткний! Такой підеш до арешту, ты черево свиняче! Я і о тім каблі, што есь потягнув в роботі, повім поліцайтом, вшытко їм повім! Я іщі і свідка мам! На дванадцять років тя запруть! Збити ня хоче. Попідваджав ня зо жеравнічками, а теперь ня хоче збити! (*Stíchne, plače.*) Ты говедо паскудне, я ті то нігда не одпущу! Нігда!

БОРИС: Як єсь ня настрашила!

НАДЯ: Запхай папулю, ті гварю!!!

БОРИС: Ты што мі цілый живот уста запхаваш?! Дость! Довго єм мовчав! Теперь буду гварити!

БОРИС: Лем собі поговорь. Поговорь. Я му уста запхавам! Я єм про него плана! Та нач ты з таков планов жьєш?! Ідь сі ку своїй жеравнічкі! Она є про тебе добра! Она ті уста не запхавать! Та ідь сі ку ній, бєрь свої джады¹⁰ а мігай! Ідь собі, кєдь я єм ті така плана!

БОРИС: І піду! Ты што сі думаш, же я тя цілый живот терпіти буду?!

НАДЯ: Ідь собі, ідь! Ты сі мыслиш, же такой за тобов полечу?! Стачіло, налігала єм ся! Теперь ты будєш за мнов літати! Я ся на тебе можу звысока высрати. Ідь собі! Ідь! Мігай гет!

БОРИС: І піду! Уж стачіло! Цілый живот чую фурт лем тото саме: пиячіско, пиячіско! Пияком єсь ся народив, пияком і умрєш!

НАДЯ: А што, не мам правду? Алкоголік єсь і пиячіско! Не жебы єсь за пінязі з фушкох¹¹ дашто Валькі купив, ні, ты їх радше пропєш!

БОРИС: Тото не є твоя старость.

НАДЯ: Але є!

БОРИС: Я їй пообіцяв телевіроз – і будє го мати!

НАДЯ: Исто, од тебе чоловік ся дачого дочекать! Ідь собі к своїй про-стїтуткі! Даяк пережыєме і без тебе!

БОРИС: І піду. (*Ide k divánu.*) Ставай, най сі выберу куфер. (*Nadežda vstáva, pozoruje, ako Boris vyberá z divána kufor, a opát si sadne.*) Цілых двадцять років фурт єм або паскуда, або говєдо, або алкоголік, або свиня, або пиячіско – уж выстачіло. (*Začína ukladať veci.*) Доста! Іду ку мамі. На Сїбір.

НАДЯ: Ідь, ідь, може сі даяку там найдєш.

(*Boris neodpovedá. Chodí po izbe, zbiera si veci. Všetcí mlčia.*)

ГІПНОТІЗЕР: Може я уж піду гет.

10 **Джад** – цуря, непотріб.

11 **Фушка** (од словац. fuška) – фушка, побочный (лівый) заробок; російськ.: калым, халтура.

НАДЯ: Ідьте, ідьте... Дякую, же сьте мі відкрили очі на тото говедо.

ГІПНОТІЗЕР: Не мате зач. (*Prešmykol sa do predsieni a začal hľadať svoje topánky.*)

НАДЯ: Брытов охав – тоту ем ті я купила! Я з нёв буду высавати – высавач есь мі не оправив. Тож брытов одлож на місце. А свої шаты за девяность рублів можеш сі зобрати. Я їх не потребу. Туня рянда. Подаруеш своїй жеравнічкі. Або она такы шаты не носить? Она може у тебе норковы кожухы носить. Чорнобуры, што? Ясні, чом бы собі не носила, она такых як ты бортаків мать може і тристо... І каждый їй дашто принесе. Родині одторгне, а їй принесе. Што вам треба?! Чоловік вшитко про вас робить, а вы, свині, набік, набік, наливо! Што она тото там мать медом намазане, або што?! Цукрём порошокым посыпане?! Або може бріліантами?!

БОРИС: Дай мі спокій.

НАДЯ: Не дам. Може, ты говедо, есь мі даже свиньство приніс?!

БОРИС: Глуптаня.

НАДЯ: Сам есь глуптак. Напідваджав ся, нагуляв ся, а я про нёго глуптаня. Ясні, же ем глуптаня, кедь ем му вірила. Мыслила ем сі, же він є святой, а він...

БОРИС: То ты есь свята! Святу зо себе робиш! А кедь будеш в гіпнозі, не таке повіш! Яка свята!

(Hypnotizér sa nervózne snaží otvoriť dvere. Nedarí sa mu.)

НАДЯ: Свята!

БОРИС: А што кебы сьме перевірили, яка есь ты свята? В гіпнозі. Де є твій доцент?

НАДЯ: Одыйшов.

БОРИС: Не одыйшов – не чув ем, жебы двері бухли.

(Hypnotizér stoná, krčí sa pri dverách. Nevie ich otvoriť.)

Гей, вы!

ГІПНОТІЗЕР: Та ту ага не можу двері одомкнути.

БОРИС: Будете мусіти зістати ту.

ГІПНОТІЗЕР: Чом?

БОРИС: Надежда Петровна Бызова хоче, жебы сьте ей загіпнотизовали.

НАДЯ: (*Z izby.*) Я не хочу.

БОРИС: Хоче, хоче.

ГПНОТИЗЕР: Я не можу. Моя сучка остала сама дома. Зве ся Клептоманія. Треба їй іти на малу потребу.

БОРИС: Може іти на дылі.

ГПНОТИЗЕР: Она дома не може. Она є так научена. Она дома не буде. Она буде терпіти. Буде выти, про ню то буде мучиня. Мочовый міхирь ся їй росторгне.

БОРИС: Не росторгне. Ідеме. (*Chytí Hypnotizéra za golier, tahá ho do izby.*)

ГПНОТИЗЕР: (*Zvíja sa, vytrhne sa.*) Вы што сі доволюєте? Пустьте ня! Такой ня пустьте! Прошу вас, молодой пане, вы ня задусите...

БОРИС: Успокойте ся, уйку. Не задушу...

(*Nadežda vstáva z divána. S bojovným výrazom
v tvári im zahradí cestu.*)

НАДЯ: Де го тягаш? Де, ся тя прошу. А іщі в боканчѣх. Ты дылі умывати не будеш! Роскомандовав ся мі ту, пиячіна. А вы чом съте з ним прийшли? Вы, якбачу, съте ся зберали домів. Но та ідьте!

ГПНОТИЗЕР: Я не з властной волі... Там замок ся заклинив...

НАДЯ: Замок ся му заклинив! А веце ся ті нич не заклинило? Прийшов ту – наносив болота. Іщі собі тут ага по покровцѣх походить. А я їх потім ручні буду чістити. Без высавача. Радше бы-сь мі высавач оправив, ходиш собі ту, пінязі вымыгаш. Опустьте поміщення. (*Borisovi.*) А ты, пянюху, тыж.

БОРИС: Мы нигде не підеме.

НАДЯ: Підете, а іщі як підете! Побіжите!

БОРИС: Не підеме, закля він тя не погіпнотізує.

НАДЯ: Він ня погіпнотізує! (*Strká mu figu.*) Ту маш, говедо єдно, а не погіпнотізує! Ясні? Опустьте поміщення.

(*Hypnotizér sa pokúša ujsť. Boris ho zdržiava.*)

Пане, гварю вам. Одходжаме. Одход домів. (*Chytí Hypnotizéra za ruku, tahá ho na chodbu.*)

БОРИС: (*Ťahá ho za golier do izby.*) Він нігде не піде. Пусть го.

НАДЯ: Піде. А іщі як піде! Закля я єм ту газдиня. Ідь ку своїй прості-
туткі. Паль, паль. Подьме.

*(Ťahajú úbožiaka každý svojím smerom.
Hypnotizér má vypúlené oči, je bledý, chrčí).*

БОРИС: Перестань!

НАДЯ: Пусть!

БОРИС: Ты пусть!

НАДЯ: Не пущу! Він не є твій! Я го привела!

БОРИС: А я єм обявліня выстригнув!

НАДЯ: Не выстригнув!

БОРИС: Выстригнув! Ку докладом єм го сховав!

НАДЯ: Не цигань, говедо, то не ты! Він є мій. Пусть го!

БОРИС: Рідко будеш...

*(Látka praskne – golier sa odtrhne. Vreskot. Krik.
Nadávký. Buchot. Praskot. Boris padá na diván.
Nadežda na podlahu. Hypnotizér na Nadeždu. Stolná
lampa podobná na žeriav tiež padá. Rozbije sa.
Zhasne. Ticho. Všetvi ležia. Nehýbu sa.
Potom Boris odrazu vyskočí z divána. Pribehne
k Nadežde, zhodí z nej Hypnotizéra, sadne si na ňu,
pritlačí jej ruky nohami).*

БОРИС: Гіпнотізуйте! Гіпнотізуйте!

НАДЯ: (*Nalákane.*) Што є? Што то робиш? Злізь! Пусть ня! Што ро-
биш, пияку?

БОРИС: Гіпнотізуйте!

ГІПНОТІЗЕР: (*Vytiahne z aktovky guľku.*) Не знам...

БОРИС: Гіпнотізуйте! Быстро!

НАДЯ: Не робте то! Я вас запру! Обидвох вас запру! За тото вшытко
вам напарять і десять років! Злізь, говедо! Злізь!

БОРИС: Гіпнотізуйте!

ГІПНОТІЗЕР: Може ся мі то не подарить...

БОРИС: Подарить. Гіпнотізуйте!!

НАДЯ: Я не можу, я мам на то алергію. Од дітинства. Дістану захват.
Пусть ня, пияку! Подоброткы!

БОРИС: Она циганить! Гіпнотізуйте!!!

ГІПНОТІЗЕР: Добрі... Добрі... Уж... Ваши руки деревяніють. Ноги
терпнуть. Голова тяжіє. Тіло ся ставать чужым. Ставать
ся чужым. Вы уж не владнете одпоровати. Заспавате. За-
спавате, заспавате, заспавате, заспавате, заспавате... Спите,
спите, спите, спите, спите, спите, спите, спите...

БОРИС: Уж конець?

ГІПНОТІЗЕР: (*Pokrčí plecami.*) Не знам. Кедь правду повісти, так ско-
ро ся іщі нігда не подарило.

БОРИС: А як ся то дізнаме?

ГІПНОТІЗЕР: Пустьте ей...

БОРИС: А кедь ні? Потім што?

ГІПНОТІЗЕР: Потім я вам не завіджу.

(*Mlčia. Pozerajú sa raz jeden na druhého, raz na Nadeždu.*)

БОРИС: (*Šepká.*) Мам ей пустити?

ГІПНОТІЗЕР: (*Tiež šepká.*) Не знам. Є то ваша жена, не моя.

БОРИС: А вы на моім місті што бы съте зробили?

ГІПНОТІЗЕР: Слава Богу, не єм женатый, в такім ділі я вам не по-
раджу.

БОРИС: А што кедь она тото... не спить?

ГІПНОТІЗЕР: Втечеме.

БОРИС: Але там замок заклинило. Самы стьє то гварили.

ГІПНОТІЗЕР: Та потім через вигляд.

БОРИС: Третій шток.

ГІПНОТІЗЕР: По тім вшыткім най буде і четвертый. Пустьте ей.

(*Boris sa zhlboka nadýchol. Pomaly pustil Nadeždinu hlavu.
Potom rovnako pomaly vstal.*)

БОРИС: Здає ся мі, же спить.

ГІПНОТІЗЕР: Вызерать, же гей.

БОРИС: Може перевіриме.

ГІПНОТІЗЕР: Як?

БОРИС: Копнеме до нёй... Або іглов?

ГІПНОТІЗЕР: Што съте, прецік є то чоловік! Є то негуманне.

БОРИС: Могли бы съме ей поқыцкати. За пятау. Она ся того барз боіть.

ГІПНОТІЗЕР: Спробуйте.

БОРИС: А може вы спробуйте.

ГІПНОТІЗЕР: (*Odstúpi o krok dozadu.*) Ні, радше вы. Она є прецік ваш жена, а не моя. Іщі зачнете жарлити.

БОРИС: Не буду жарлити. Кыцкайте. Мате моє доволіня.

ГІПНОТІЗЕР: (*Odstúpi ešte o krok.*) Не треба. А я ани не знам жены кыцкати. Не научів єм ся. Не єм на то шпеціаліста. А вы, як віджу, съте в тій веці майстер. То уж даяк сам зробіте, приятелю.

(*Mlčanie.*)

БОРИС: Може перше сі даме штамперличок на одвагу? Я мам.

ГІПНОТІЗЕР: Я властні ани не пю, але по штамперличку можеме.

БОРИС: Догодните. (*Stratí sa v kúpeľni. Vynesie fľašu s novinovou zátkou, zobraľ poháre, uhorky. Nalial.*) Тримте.

ГІПНОТІЗЕР: На што пеме?

БОРИС: (*Prečistí si hrdlo.*) На то, жебы тота гангрена спала.

ГІПНОТІЗЕР: Чудесный тост. Дало бы ся повісти, з глыбокым смыслом. Підтримую.

БОРИС: То, раз-два-три – двигнеме. Штири – ідеме.

(*Družne vydýchnu. V tej chvíli Nadežda vydá hlasný zvuk.*

Poháre im vypadnú z rúk na podlahu. Hypnotizér

sa rozbehne k dverám. Chytí sa kľučky. Lomcuje ňou.

Trhá. Trasie. Boris začal behať po izbe. Strčil fľašu za diván.

Sadol si naň. Chytil noviny. Číta. Potom sa usmial.

Odišiel do predsieni.)

ГІПНОТІЗЕР: Тадь мі поможе!

БОРИС: Успокойте ся, професор – планый поплах. То она так силно захропіла.

ГІПНОТІЗЕР: Не кламте ня. Я єм чув, як она штоська повіла. Загрішила. На букву „пе“. Чув єм. Отворьте двері.

БОРИС: А хто ся потім буде ей на вшытко просити?

ГПНОТИЗЕР: Та вы ся сам просьте.

БОРИС: А єдну до носа не хочете?

ГПНОТИЗЕР: (*Zaujme boxerský postoj.*) Я тыж ходив на джудо.

БОРИС: Ты што, інтелігент окулярнаты! Ты на кого выскакуеш?
Тадь ты на самого Борьку Бызова хочеш руку підняти? Тадь
я ем в спеціалных одділох два роки одмакав!

ГПНОТИЗЕР: Не циганьте, вы сьте служили в ставебнім войску.

БОРИС: В яким ставебнім войску, академіку? Я тото каждому гварю,
жебы ся ня люде не бояли. Ідеме.

ГПНОТИЗЕР: Ідеме. Я не протестую.

(*Idú do izby. Boris rozpažil ruky ako atlét na pódiu.*)

БОРИС: Посадиме ей до фотелки, ці як?

ГПНОТИЗЕР: (*Ožil.*) Было бы добрі.

БОРИС: То потім помагайте.

ГПНОТИЗЕР: Як?

БОРИС: Берьте ей за ноги.

ГПНОТИЗЕР: А мушу? Я мам ревму. Може ся мі погіршати.

БОРИС: То што, я мам ей сам там вытрепати? Она може мати дас
осемдесять кіла. Ага яка кобыла.

ГПНОТИЗЕР: Добрі... Ідеме.

(*Akosi Nadeždu zdvihli. Usadili ju do kresla.*)

БОРИС: Ухх.

ГПНОТИЗЕР: Фуу.

(*Sedia, mlčia.*)

БОРИС: Може теперь прецік сі даме по єднім штамперику?

ГПНОТИЗЕР: Я не буду. Вы сьте агресівный. Такой ся бете.

БОРИС: Я ся не бив. То я ся так бавив. То сьте іщі не віділи, як ся я
бю досправды. Кров літать на вшыткы стороны. Копа зубів
ся валять на дылѣх. Чістый горор. Втоды я ся бою сам себе.
Наприклад, недавно в автобусі была бітка. Было їх осем або
десять. А може і дванадцять. Вшыткы як горілы, з біцепса-
ми. Зачали до ня підриповати. Мыслили сі, же я ем даякый

кретен. Я ем їм зачав указовати вшелякы запасніцькы тягы, скоро ем їх вшыткых поглушив. Єдно їх захранило – був ем п'яний. Мыкло ня і вылетів ем з автобусу на заставку. Порядні ем ся зранив. Локті ага, іщі фурт ся не загоїли. (*Ukazuje.*) А може так і ліпше, так бы ня уж давно заперли. Серієвый морд.

ГІПНОТІЗЕР: Но видите, який сьте. І галірь сьте мі одторгли. А тоту кошулю я мам іщі од стужковой¹². „Крістіан Діор“. Вічна... Была.

БОРИС: Што там кошуля. Вы сьте мі цілый жывот побабрали. Нач сьте ся просили на жеравничку, на Вальку?

ГІПНОТІЗЕР: То Надежда Петровна, ваша жена, хотіла. Бігляйзом ня страшила. Голову обіцяла рострепати, а мі іщі треба дізертачну роботу обгаєвати.

БОРИС: Страшили сьте ся, што?

ГІПНОТІЗЕР: А вы бы сьте ся не страшили?

БОРИС: А я што... Я ем звикнутый. Уж з тым мам скушености. І з бігляйзом. І з пателнєв. А раз і столець о ня отрепала. Я ся сам чудую, же іщі жыю. Уж давно ня могла заглушити і не сидів бы ем ту з вами. Так є то.

ГІПНОТІЗЕР: Но.

(*Mlčanie.*)

БОРИС: А я што, досправды і о ставебнім войску, і о шатох, і о каблі – вшытко тото ем вылябдав?

ГІПНОТІЗЕР: Гей, як на сповіді.

БОРИС: (*Usmeje sa.*) Чістый цїркус. Як то, же ем ся так утяв? Нигда бы ня ани не напало, же ся она буде на дашто таке просити. На ей місті бы мі то ани на мысль не прийшло. Теперь ту так сіджу а розмышлям о тім, што бы ем ся я хотів дізнати од нєй, жебы сьме сі были квїт, але нич не могу вымыслити. А она бац! – і одразу з ня вшытко вытягла.

ГІПНОТІЗЕР: Є то жена – што бы сьте хотіли?

БОРИС: Хотите повісти, же ем тупшыый як она?

12 **Стужкова** (гулянка) (од *словац.* *stužková*) – пантликочка (гулянка), коли выпускники школ доставають зелений пантлик як сімбол зрілости.

ГІПНОТІЗЕР: Я ем то не гварив.

БОРИС: То съте назначовали.

ГІПНОТІЗЕР: Не назначовав. Я ем на то ани не помыслив. (*Vstáva.*)
Перестаньте ня уражати! Я не позволю! Як кебы не стачило, же съте мі поторгали кошулю. Отворьте мі двери! Такой! Быстро! Моменталні!

БОРИС: (*Tiež vstane.*) Што есь ся так роскоткодакав! Сядь. Таку ті припашу, же то не унесеш.

ГІПНОТІЗЕР: Не страште, я ся вас не бою. Вшытко съте сі вымыслили о тім своїм автобусі. Я особні ем ся то дізнав, як съте были в гіпнозі. Ани в спеціалных одділох съте не служили. Вшытко є то лож. Безочлива лож. Нач лем вам то было треба? Я тому не розумлю. Якый съте мали ціль? Мене кламете. Жену съте кламали. Нач?

БОРИС: А она ня не кламала? Она є свята?

ГІПНОТІЗЕР: То іщі треба доказати.

БОРИС: Но та докажме то. Вступуйте до контакту.

ГІПНОТІЗЕР: (*Sadne si.*) З радостёв.

БОРИС: А він ся ей іщі заставать. Видів ем, што съте з нёв на дылёх вытваряли. Мож повісти – танцёвали камасутру. Міловничкове.

ГІПНОТІЗЕР: Што то мелете? Яку камасутру?

БОРИС: Таку камасутру. Є такый танець. Еротічний. Танець індіцьких богів. Де вас, доцентів, такы веці учать? На універзітах вашых або де? Га?!

ГІПНОТІЗЕР: То ем вас од бігляйза захранёвав.

БОРИС: Од бігляйза, як бы ні. Знам я вас, псіхіатрів. Загіпнотізують хлопів а потім з їх бабами сі роблять, што хочуть. Вшыткы съте такы.

ГІПНОТІЗЕР: Підляк.

БОРИС: На себе ся попозерай. Всягды самы святаы. Лем я ем єдиный грішний. Вступуйте до контакту. Попозераме ся, якы съте вы святаы. Увидиме, од якого бігляйзу...

ГІПНОТІЗЕР: І вступлю. Лем мі ту забезпечте тихо.

БОРИС: Уж ем тихо.

ГІПНОТІЗЕР: (*Chytí Nadeždu za ruku.*) Як ся звете? (*Nadežda neodprovedá.*) Як ся звете?!

НАДЯ: (*Cudzím hlasom.*) Мерлін Монро.

БОРИС: (*Prekvapene.*) Ту ня маш! Што ся їй стало? Зошаліла, або што?

ГІПНОТІЗЕР: То є лем спонтанный переход субекту до підсвідомости.

БОРИС: Де?

ГІПНОТІЗЕР: До підсвідомости. До підкоровых одділінь мозгу.

БОРИС: А што, она і таке дашто мать? Нигда бы ня то не напало.

ГІПНОТІЗЕР: Їх мать каждый.

БОРИС: А што теперь?

ГІПНОТІЗЕР: Треба ей одты вывести. (*Trhne Nadeždu za ruku.*) Як ся звете?

НАДЯ: Алла Пугачова.

БОРИС: То є босорканя! Якы она мать там тоты підкожны одділіня?

ГІПНОТІЗЕР: Підкоровы. Свідомость індівіда ся в них пряче перед реалностѣв.

БОРИС: Што, мусить ся прятати акурат до співачкох?

ГІПНОТІЗЕР: А вы знате, хто сьте были?

БОРИС: Ачей ем не був Пугачова.

ГІПНОТІЗЕР: Берьте высьше. Скоро Ісус Христос.

БОРИС: Не шальте.

ГІПНОТІЗЕР: Правда.

БОРИС: Та потім уж ем тихо.

ГІПНОТІЗЕР: (*Ťahá ji za ruku.*) Як ся звете?

НАДЯ: Надежда Петровна Бызова.

БОРИС: Выйшла?

ГІПНОТІЗЕР: Выйшла.

БОРИС: А што теперь?

ГІПНОТІЗЕР: А теперь я вам докажу, же меджі мнов а вашов женов нич не было.

БОРИС: До того.

ГІПНОТІЗЕР: Лем хвілечку. Надеждо Петровно, чуєте ня?

НАДЯ: Чую, не ем глуха.

ГІПНОТІЗЕР: То є характерчок. Феномен, мож повісти. Іщі і в гіпно-зі ся поводить неордінарно.

БОРИС: Як?

ГІПНОТІЗЕР: Не подля правил.

БОРИС: А! Вы ей іщі не знате з той ліпшой стороны. Она ся іщі укаже.

ГІПНОТІЗЕР: (*Odpłuje si cez plece.*) Лем смотьте, не накувикайте.

БОРИС: (*Tiež si odpłuje.*) Уж ем тихо. (*Pauza.*) А она нас нагодов не чує?

ГІПНОТІЗЕР: Властні, мала бы чути лем мене. І то лем втовды, кедь ся обертам персонално ку ній. Але в припаді вашой жены я бы ем сі не був аж такый істый.

БОРИС: Дякую, успокоїли съте ня. Я радше буду тихо.

ГІПНОТІЗЕР: Надеждо Петровно, съте ту?

НАДЯ: Ні, ішла ем на заход. Ясні, же ем ту, де бы ем мала быти?

ГІПНОТІЗЕР: Одповіджте мі, вступовали съте до інтимного споїня з чоловіком, котрый гіпнотізовав вашого мужа?

НАДЯ: З кым? З тым окулярошом? З доцентом? З таким говняком? Тадь він мать може в ногавіцѣх лем такый пукель, як кукла Барбі. І парфін мать туній. Смердячий...

ГІПНОТІЗЕР: (*Začervená sa.*) Так. Ясні. Мовчте. (*Ovonía si košelu.*) І чом ся їй мій парфін не полюбив? Цілком може быти. З до-возу. Тоалетна вода. Онюхайте. (*Boris ovonia.*) Но, як?

БОРИС: Нормалный.

ГІПНОТІЗЕР: І мі ся любить. Мать такый екзотічний запах. Дынѣвый. А ваша жена го чомська назвала смердячим.

БОРИС: Та ці їй вгодиш? Шаты з чістого замату суть їй планы. Пугачова ся мі ту нашла. Сиділа бы сі тихо на ріці. А она выскакує. Фотомоделка посрата. Та їй до Пугачовой так далеко, як до Кітаю. Тота Пугачова може вшелякы дієты триме. А тота жере як корова вшытко, што ся дасть пожувати. А потім крічить: „Де ся у нас по Сілвестрі торты страчають?“ Дагде сама їх поїла. Попросьте ся їй на торты. Де ся страчають? Я на свята ся обычайні напю а нич не їм. А рано іду до хладнічкы і бац! Там така ту ага фіґа. А Надька мі гварить:

„Вчера сьме вшытко зіли. Што сі не памяташ?“ Поінтересуйте ся, ці є то правда.

ГІПНОТІЗЕР: То є глупе. А смішне. Чіста школка.

БОРИС: Лем ся поінтересуйте. Я ей барз подозревам в тій веці.

ГІПНОТІЗЕР: Но добрі. Кедь так барз хочете. Надеждо Петровно...

НАДЯ: Што хочеш?! Дай мі поспати, пияку. Я пінязі не мам. Кедь ся не похмелиш, нич ті не буде, не умреш.

ГІПНОТІЗЕР: (*Rýchlo.*) Надеждо Петровно, одповіджте мі, де ся по святах страчають торты?

НАДЯ: Де, де... Я їх поім. Стану рано скорше і зім їх з чаєм. Даколи мушу їсти насилу. Але і так їм до конца. Ачей їх не охаблю тій ту свиноті. Він і без того добрі водку лябе. А водка істо є дорожша як торты. А іщі раз, двараз за місяць він охаблять осемдесять рублів на захітці¹³. А я му, паскуді, по тім вшыткім буду іщі торты охабляти. Говнами го треба кормити, а не тортами.

БОРИС: Ох, гангрена! Тадь я ем послідній раз був на захітці іщі в літі! А теперь є уж септембер. А тогды ня про нич за нич забрали. За якыйська станок. Же, гварили, ем хотів ся за ним высикати. А я лем стиг зіпс на ногавкох ростягнути, а они ня – цап! до авта і на захітку. А я тогды ани не був даяк барз п'яний. Двое сьме выпили лем три фляшкы. Чом она нам так циганить?

ГІПНОТІЗЕР: (*Pokrčí plecami.*) Якбач, не мала бы.

БОРИС: Та она циганить, присягам.

ГІПНОТІЗЕР: Може то лем образні повіла. Гіперболізовала.

БОРИС: Най сі она там што хоче болізує, але най ня не огварять.

ГІПНОТІЗЕР: В мойй практиці ся мі таке дашто стало першый раз. Єм з того дакус безрадний. Плано контролюю ход сеансы.

БОРИС: Тяжко вам є?

ГІПНОТІЗЕР: Мож і так повісти.

БОРИС: Так і мі. Уж двадцять років мам таке мучіня. То ня стільцём шмыкне. То вшыткы пінязі возьме, а потім нациганить,

13 **Захітка** (од *словац.* *záchytká*) – вытрезвовач, отвезрезник.

же єм їх стратив. То зо стінами на заході мі ганьбы наро-
 бить. Або з тым высавачом ся як кліщ приліпить. І так ага
 ся мучу і жыю. Уж двадцять років. Дівку сьме виховали.
 Выдали сьме ей. А я фурт з нёв жыю. Жыю, бо ей люблю,
 суку. Кебы-м ей не любив, давно бы-м одыйшов. Я може о
 кремлёвскім войску їй зато нациганив, бо єм ей любив. Она
 замолода огого яка была! Боканчі на запяткох. Шыроky
 ногавіці. Дупка як ґлобус. Ту вшитко як горы. Коса аж до
 пупка, дрік як моделка. Манікура на пальцёх. Така то была
 баба. А я хто? Ставебне войско. Зато єм і циганив, де бы она
 за ня зо ставебного войска пішла. А кедь ся дізнала, же єм
 служив в Кремлі – такой.

(Mlčanie).

Я єм був у нёй першыи. Правдаже, не в технічнім смыслі.
 Технічно ей єден курвош роспаковав. Обіцяв, же ся з нёв
 ожениць. А потім – сторгнув печать і – ногы на плечі. Она
 сама мі то повідала. І їй мама. Барз ся за то обвиняла. Гань-
 била ся за то, же невіста была неповноцінна. Гварила, же
 сі ани не памятаць, як їй было. Боліло і готово. А пак по
 свадьбі, кедь ся їй то стало зо мнов, повіла, же якбы то было
 поперше. Ай ся їй то любило. А так сьме то брали, же я єм
 був у нёй першыи. Што, не вірите?

ГПНОТІЗЕР: Вірю.

БОРИС: Тадь віджу, же не вірите. Морда ага яка хытрацька. Прися-
 гайте.

ГПНОТІЗЕР: Не буду я присягати. То суть забобоны. Я нигда не
 присягам.

БОРИС: Та зато. Бо фурт лем єдно: вірю – не вірю.

ГПНОТІЗЕР: Повів єм вам, же вірю.

БОРИС: Кедь не віриш, сам ся ей опрось.

ГПНОТІЗЕР: Но добрі. Лем хочу, жебы сьте знали, же я вам вірю.

БОРИС: Лем ся прось, прось.

ГПНОТІЗЕР: Добрі... Надеждо Петровно, чуєте ня?

НАДЯ: Но, што зась?

ГПНОТІЗЕР: Повіджете, Борис Семёнович був вашим першым хло-
 пом?

НАДЯ: Глупость. Ясно, же ні.

БОРИС: (*Pozerá sa na Hypnotizéra.*) То она наісто того курвоша зараховала. Она то мыслила образні. Опросьте ся, який по порядку ем у ній був я.

ГІПНОТІЗЕР: Надеждо Петровно...

НАДЯ: Уж ня сереш.

ГІПНОТІЗЕР: Повіджете, кілько цілком хлопів съте мали?

БОРИС: Но, то є мудре.

ГІПНОТІЗЕР: Тсс.

НАДЯ: Двадцять еден.

БОРИС: (*Vyskočí.*) Што?! Кілько?!

ГІПНОТІЗЕР: Два, але она мала на мысли, же еден.

БОРИС: Але она не так повіла!

ГІПНОТІЗЕР: Так. Я сиджу ближше ку ній.

БОРИС: Не так. Я добрі чув.

ГІПНОТІЗЕР: Так. Присягам.

БОРИС: Тадь съте гварили, же нигда не присягате!

ГІПНОТІЗЕР: Присягам. Іщі як присягам. І на Бога. І на матірь. І на докторську дізертацію. І на своєго пса.

БОРИС: Не циганьте. Кілько повіла?

ГІПНОТІЗЕР: Два.

БОРИС: Не циганьте.

ГІПНОТІЗЕР: Но так три. Два а еден – три. Ясні, же три. Два з постілів. А з едным ся лем приятелила.

БОРИС: Чом вы мі мозгы мотате? Просьте ся іщі раз. Оспросьте ся, кілько їх мала передо мнов.

ГІПНОТІЗЕР: Уж ем ся ей на то просив.

БОРИС: Чом циганите?! (*Skočí Hypnotizérovi za chrbát a skrúti mu ruky.*) Но што, як, уж мі віриш? Уж мі віриш, же ем служил в спеціальних одділох? Так.

ГІПНОТІЗЕР: Пустьте ня, болишь ня то!

БОРИС: Ясні, же болишь, замотав есь ся з Борьком Бызовым, а не з хоцькым!

ГІПНОТІЗЕР: Пустьте ня! Руку мі зломите!

БОРИС: (*Ešte viac tu vykrúti ruku.*) Прось ся, ті гварю!

ГІПНОТІЗЕР: Што?! Што ся мам просити?!

БОРИС: Кілько мала хлопів передо мнов!

ГІПНОТІЗЕР: Она мі нич не повість.

БОРИС: (*Trhne ho za ruku.*) Повість. (*Prudko tu zvrtnе ruku.*)

ГІПНОТІЗЕР: Ёй, ёй! Добри! Добри! Надеждо Петровно, Надеждо Петровно...

НАДЯ: Уж ня факт сереш. Што хочеш?

ГІПНОТІЗЕР: Одповіджте, кілько хлопів съте мали іщі перед мужем?

НАДЯ: Перед якым?

ГІПНОТІЗЕР: Як перед якым? Перед вашим!

НАДЯ: Перед першым? Або перед другим?

(*Boris pustí Hypnotizérovi ruku. Urobí dva kroky dozadu. Ohromene sa pozerá na Nadeždu. Šepká.*)

БОРИС: Як то? Што то она гварить? Може зась до той... до підкоркы зашла? Може ся зась на Пугачову змінила, га?

ГІПНОТІЗЕР: (*Absolútne zmätený sa pozerá na Borisa.*) Не знам...

БОРИС: А як ся то можеме дізнати?

ГІПНОТІЗЕР: Можеме ся опросити. Надеждо Петровно, съте ту?

НАДЯ: Што суть тото за люде. Приліплять ся, як мокрый листок на голу ріц. Ту єм. Ту.

ГІПНОТІЗЕР: Надеждо Петровно, хто є ваш другый муж?

НАДЯ: Хто, хто. Бызов, Борька. Тот пиячіско, што мі осикав вшиткы стіны на заході...

ГІПНОТІЗЕР: А хто першый?

НАДЯ: Лёшка Славін. Быв такый. Тыж добрі пив. Были съме з ним три місяці. А потім ішов до арешту. Заглушив якогоська своёго камарата-пияка. Кедь єм ся то дізнала, такой єм ся розвела. А потім єм сі по протекції зробила новый паспорт з дівочім призви́ском. Также мій баран дотеперь о ничім ани не знать.

БОРИС: (*Istý čas stojí, nehýbe sa, potom ručí.*) То є ціркус! То є гангрене! Та як ся то могло стати? Тадь то... (*Začne chodiť po izbe.*)

Тадь сама мі іщі гварила: „Їй, Боря, я ся так ганьблю, же не єм повноцінна невіста. Было то лем раз. Окламав ня еден пиздопляс“. А тепер ага, што ся указало! Ты есь была выдана! Но то є чістый цїркус! Як ся то могло стати? Де ся позерали на паспортнім одділіню? Та то гангрена!

ГІПНОТІЗЕР: Борісе Семёновичу, успокойте ся. Нич страшне ся не стало.

БОРИС: Не стало?! Як то, же не стало? Тадь она ня двадцять років водила за ніс!

ГІПНОТІЗЕР: Тадь і вы съте ей кламали.

БОРИС: Што я кламав?! О кремлёвскім войску?! О шатох, гей? А она... їй, гангрена! А я єм з нёв тото першый раз спробовав. Перед нёв не мав єм никого. А она... циганила. Безчливо циганила. (*Sadne si na diván, sotva zdržiava slzy.*) А я, кедь была свадобна ніч, іщі єм ся ей просив: „Но, як ся ті любить?“ А она: „Їй, Боря, я тому барз не розумлю. Іщі єм то ани раз у никого не віділа.“ А ту ся указує, же она мала мужа. А іщі ку тому арештанта. А хлопів цілком мала двадцять еден. Найперше єм сі помыслив, же ся мі то причуло, але вызерать, же ні. Двадцять еден, гей?

ГІПНОТІЗЕР: Двадцять еден.

БОРИС: Та то курва! А я мав лем дві. Она а тота жерявничка. Но, нич. Нич. (*MLčí. Sedí. Rozmýšľa. Potom rozhodne vstane z divána*) Так, уж єм ся розгоднув. Я ей забю. Най ня затворять. (*Ide k Nadežde.*) А потім ся сам завішу.

ГІПНОТІЗЕР: (*Vstane, postaví sa tu do cesty.*) Борісе Семёновичу, вы што хочете зроби́ти? Перестаньте.

БОРИС: Я нич... Нич. Хочу ей замордовати.

ГІПНОТІЗЕР: За што?

БОРИС: За вшытко.

ГІПНОТІЗЕР: Борісе Семёновичу, з тым не жаргуйте. То не є смішне.

БОРИС: Ту не є театр музычной комедії, жебы ся чоловік сміяв.

ГІПНОТІЗЕР: Спамятайте ся, Борісе Семёновичу, тадь вы мате дівку. Треба їй помагати.

(*Stretnú sa nosmi*).

БОРИС: Одступ, окуляркошу, бо тя забю.

ГІПНОТІЗЕР: Не уражайте ня, Борисе Семёновичу. Тадь вы сьте інтелігентный чоловік. Были сьте оператор Це-еН-Це.. чув ем, же сьте были майстром. В Кремлі сьте были на воєньській службі. Дагде з Брежневом сьте сі руки подавали. Тадь вы сьте во своїй підсвідомости Конфуціус, а так ся поводите.

БОРИС: Одступ, академіку, бо тя по стіні розмажу.

ГІПНОТІЗЕР: Перестаньте грішити, Борисе Семёновичу, тадь вы сьте потомок Нобела. Тадь вы сьте Сібірчак.

БОРИС: Одступ, ем повів.

ГІПНОТІЗЕР: Не одступлю. Радше сі выпийме. По штамперличку. По штамперличку, Борисе Семёновичу. А потім іщі по єднім. А іщі. А пак сі купиме іщі, кілько будеме хотіти. Де маме фляща? Де сьте го спрятали?

БОРИС: Одступ, подобротки ті гварю.

ГІПНОТІЗЕР: Не одступлю. Радше ня замордуйте.

БОРИС: Суглашу.

(Udrie Hypnotizéra do brucha. Ten sa skrčí. Spadne, stoná. Stráca dych. Boris pristúpi ku kreslu. S ťažkosťami zoberie Nadeždu do náručia. Smeruje k oknu. Hypnotizér sa spamätá. Plazí sa za Borisom. Chytí ho za nohu).

ГІПНОТІЗЕР: Спамятайте ся, Борисе Семёновичу! Тадь то є гріх!

БОРИС: *(Trhne nohou.)* Пусть!

ГІПНОТІЗЕР: Де ей несете?

БОРИС: Вышмарю ей з облака.

ГІПНОТІЗЕР: Тадь сьме на третім штоку! Ціла ся докалічить! Забе ся!

БОРИС: На то ей і хочу вышмарити! Пусть ня.

ГІПНОТІЗЕР: Не робте то! Тадь вы ей любите!

БОРИС: Уж не люблю! Пусть ня. *(Vytrhne si nohu. Ide ďalej.)*

ГІПНОТІЗЕР: То бы сьте мали мене вышмарити з облака. То є вшытко моя вина!

(Boris neodpovedá. Hypnotizér istú dobu bezmocne leží na podlahe. Potom prudko vyskočí a obehne Borisa. Vyberie z vrečka striebřistú gulku a rozkýve ju).

Вашу свідомость покрываь молга! Ваша свідомость гасне!

Абсолютні ся підлігате моїй волі!

БОРИС: Одступ, лінгвіста.

ГІПНОТІЗЕР: *(Pokračuje.)* Ваши чувства і емоції слабіють. Ваше тіло і ваши мысли підлігають мі. Лем мі. Лем мі. Розказую вам, жебы сьте вернули вашу жену на місце! Розказую вам то!!!

(Boris sa nečakane otočí a ľahko ako vankúš nesie Nadeždu späť. Posadí ju do kresla. Stojí ako stĺp).

Сядьте ку ній.

(Boris si sadne do vedľajšieho kresla).

Спийте. Заспийте.

(Boris zatvorí oči. Hypnotizér tackavo dôjde k divánu. Ťažko naň dosadne. Vydýchne si. Poutiera si čelo).

То є день! Збили ня шнуров од бігляйза. Поторгали мі послідню кошулю. Скоро мі зломили руку. Вшыткы кышкы мі поодбивали. Іщі куцік і ся стану співучастником морду. А то вшытко уж при першім закликаню. То є тота нова сфера помочі обывательству. Буду мусити жыти лем з выплаты в універзіті. *(Pauza.)* То був день. Набитый. Але добрі, же холем теперь ся уж то, слава Богу, скончіло. А теперь быстро на автобус. Кілько є годин? *(Pozrie sa na hodinky.)* І годинку мі розбили. То був день. Про душевну рівновагу ся пошпацірую дакус зо своєв Клепточков. Выпю сильного чаю. Їсти не буду. Уж є нескоро. Пак ногы до лавора, до горячой воды. А спати. *(Vstane, vezme si aktovku a ide k dverám)*

А спати. І тоты ту най сплять. Высплять ся а потім вырішать, што і як. А я іду домів. Ку моїй Клепточкі. Мы там маме спокій. Нихто никому не циганить.

(Otvára dvere. Zámka sa bez problémov otvorí).

Видиш, якый есь добрый. Пустив есь уйка¹⁴. Справні.

(Otvorí dvere, vystúpi na schodište. Odrazu zastane. Mlčí).

Боже, та што то я роблю? Сам ем розрушив осаче гніздо, а теперь утікам. А они як? Тадь они будуть ненавідіти еден другого. Ні, я так не можу.

(Vráti sa do bytu. Zavrie dvere. Ide do izby).

14 **Уйко** (од словац. ujo) – старший муж, ує.

Мушу вшитко направити. Вернути вшитко в круги свої... Або зробити іщі ліпше. Ліпше. Гей, я не єм Господь Бог. Але кедь можу дашто зробити, та чом бы ні? Тадь они уж так давно не были щастны. Най будуть холем теперь. То нич, же то буде умеле щастя, котре я вытворив, але ліпше таке, як нияке. А я то можу зробити. Мі ся то подарить. Я то знам.

(Postaví sa pred Borisa a Nadeždu. Položí aktovku na zem).

Надеждо Петровно, чуєте ня?

НАДЯ: Чую, чую.

ГПННОТІЗЕР: Барз добрі. Борісе Семёновичу, сьте ту?

БОРИС: Гей.

ГПННОТІЗЕР: Чудесно. Теперь ня позорні слухайте. Я вам розказую.

Ні, я вас прошу, забудьте на днешній день. Забудьте на мене. Забудьте на вшитко низке і підле, што сьте даколи еден другому зробили. Забудьте на вшитки кривды, підозриваня і обвинёваня. Прошу вас, жебы сьте нигда в животі не робили нич таке, што бы сьте мусили закривати під масков лжи. Прошу вас, жебы сьте собі не циганили. *(Pauza.)* Боже, они нич не порозумлять... Порозумлять, порозумлять. Прошу вас, жебы сьте ся нигда не вадили. Нигда. Прошу вас, жебы сьте не підваджали еден другого. Жебы сьте сі не давали вулгарны прозывкы. Є то таке брыдке! Прошу вас, жебы сьте ку собі были толерантнішы. Прошу вас, жебы сьте ку собі были добрішы. То є таке легке. Таке легке. *(Niekolko sekund mlčí.)* А вас... А тебе, Надё, прошу, жебы-сь говорила тихше а, кебы ся дало, менше. Бо слова не суть единов формов, як ся дасть выразити свої чувства. А перестань ужывати бігляйз на то, на што не був створений. Є то неморалне. Боже, што то я трепу? Уж єм начісто зошалів.

(Mlčanie).

Ні, вшитко є в порядку. Най вшитко ся так і стане. А ты, Борё, не пий, кедь будеш мочі. Уж стачіло. Радше сі прочитай Конфуція і далшых. Зачний шпортовати. Наприклад, на лыжах. Або зачний бігати клусом. Жый просто інтересніше. А теперь то найважніше. Чуєте ня?!!!

БОРИС і НАДЯ: *(Spolu.)* Гей.

ГПННОТІЗЕР: Прошу вас... Ні, розказую вам: любте еден другого!

Любте еден другого, як колиська барз-барз давно, може іщі в дітинстві сьте снили, як будете любити своёго будучого животного партнера. (*Utrie si slzy.*) Любте ся навікы. Бо живот маме лем еден а буде нам страшні жаль, кедь го ми-неме на даяку незмыселну лож або убогу ненависть. Любте ся, на колінах вас прошу. І будьте щастны. Навікы.

(Stíchne. Stojí na mieste, akoby si na niečo spomínal. Potom zodvihne aktovku a ide smerom k predsieni. Pred dverami zastane. Vráti sa. Vyberie peniaze, položí ich na stolík a ktovie prečo pobozká Nadeždu a Borisa na čelo. Opäť príde k dverám. Otvorí ich. Ale ešte kým sa stratí na schodišti, zašepká:

Лем жебы ся то подарило.

...А вишитко ся подарило. Я то знам. Є то моя пригода. Я єм єй вымыслив, кедь єм сидів на паранеті в єдноізбовім кварталю, в першім вході, на третім штоку, пресні в тім домі через дорогу, на котрім хтось, хто мав даякы невырівняны учты з поштарём, сторгнув число.

Тма.

Опона.

КУРТЫ ІНФОРМАЦІЇ О ПРЕМЕРАХ ПЕС,
КОТРЫ НА РУСИНЬСКИЙ ЯЗЫК
ПЕРЕЛОЖЫВ В. КУПКА

2006

Николай Васильевич Гоголь / Nikolaj Vasilievic Gogol'

«РЕВИЗОР» / Revizor

Режия: Светозар Спрушаньский

Асистент режисера: Любомір Міндош

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Василь Русиняк (Антон Антонович Худник-Дмухановській, бургомістер, варошкій голова); *Людміла Лукачікова* (Анна Андреевна, ёго жена); *Владимира Брегова* (Марта, їх старша дівка); *Ярослава Сысакова* (Груша, їх середня дівка); *Даньела Либезнюк* (Настя, їх найменша дівка); *Євгеній Либезнюк* (Іван Александровіч Хлестаков); *Сергей Гудак* (Осиф, ёго слуга); *Осиф Ткач* (Амос Фёдоровіч Ляпкін-Тяпкін, міський судця); *Александр Кучеренко* (Артемій Філіповіч Земляніка, справця соціальних уставів); *Ігор Латга* (Лука Лукіч Хлопов, інспектор школ); *Светлана Шковранова* (Зінаїда Аксамітовна Райзікіна, ведуча одбору культуры); *Іван Стропковскій* (Іван Кузміч Шпекін, діректор пошт і телекомунікацій); *Любомір Міндош* (Петер Івановіч Бобчинський), *Осиф Пантликаш* (Петер Івановіч Добчинський); *Михал Йозеф* (Степан Ільч Уховёртов, начальник поліції); *Зузана Ковалчікова* (Мішка – Сервірка у корчмі); *Танечници*, співаці і музиканты ПУЛЬСу/ПУНА в далшых ролях.

Премера: 16. декабря 2006; *Друга премера:* 20. декабря 2006; *Обновлена премера:* 10. февраля 2010

2007

Мілош Карасек / Miloš Karásek

«ЖЫВОТ НА МІРУ» / Život na mieru

Режия: Мілош Карасек я. г.

Асистент режисера: Сергей Гудак

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Зузана Галямова (Продавачка); *Владимира Брегова* (Дива); *Василь Русиняк* (Заказник); *Сергей Гудак* / *Євгеній Либезнюк* (Выпалник)

Премера 16. марта 2007; *Друга премера:* 21. марта 2007.

Каспар Естер / Caspar Ester

«О РЕВУАР» / Au revoir

Режія: Мілош Карасек я. г.

Асистент режисера: Сергей Гудак

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Людміла Лукачікова (Жена); Маріан Марко / Євгеній Либезнюк (Муж)

Премєра: 23. марца 2007; *Друга премєра:* 27. марца 2007

2008

Максім Горький / Maxim Gorkij

«НА ДНІ» (Азіл) / Na dne (Azył)

Режія: Светозар Спрушанський

Асистент режисера: Ярослава Сысакова

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Пржемісл Бовблік я. г. (Лука, блукач); Александер Кучеренко (Костылёв Михайло Иванов); Людміла Лукачікова (Василіса, ёго жена); Владимира Брегова (Наташа, ёй сестра); Євгеній Либезнюк (Васька Попіл); Сергей Гудак (Кліщ Андрей Мітріч); Ярослава Сысакова (Анна, ёго жена); Осиф Ткач (Бубнов, барон); Ігор Латга (Сагін); Василь Русиняк (Герець); Светлана Шковранова (Квашня); Зузана Ковалчікова (Настя)

Премєра: 23. мая 2008; *Друга премєра:* 28. мая 2008.

Ежен Іонеско / Eugène Ionesco

«НОСОРОГ» / Nosorožec

Режія: Растіслав Баллек я. г.

Асистент режисера: Людміла Лукачікова

Драматург: Валерій Купка

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Людміла Лукачікова (Газдыня, пані Буячкова); Євгеній Либезнюк (Жан – Гасіч); Любомир Міндош (Беранже); Сергей Гудак (Чашнік, Дюдар); Осиф Ткач (Старый пан, Пан Мотылик); Василь Русиняк (Логік – Ботар); Зузана Ковалчікова (Дейзі)

Премєра: 24. октобра 2008; *Друга премєра:* 29. октобра 2008

2009

Фрідріх Дюрренматт / Friedrich Dürrenmatt

«АНГЕЛ ПРИХОДИТЬ ДО БАБІЛОНА» / Anjel prichádza do Babylonu

Режія: Якуб Новота я. г.

Асистент режисера: Светлана Шковранова

Драматург: Валерій Купка

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Любомір Міндош (Ангел); Владимира Брегова / Даньєла Либезнюк (Кур-рубі); Василь Русиняк (Аккі); Євгеній Либезнюк (Архіміністер – Теолог – Кат – Генерал); Ігор Латта (Набуходонозор); Светлана Шковранова (Таб-тум); Осиф Ткач (Німрод, Поліцайт, Перший Робітник); Ярослава Сыса-кова (Гімміл); Владімір Чема (Енггібі, Вояк, Другий Робітник)

Премєра: 13. марца 2009; *Друга премєра:* 18. марца 2009

Павел Добшінський / Pavol Dobšinský

«ПЕЦУХ НАЙВЕКШЫЙ НА СВІТІ» / Popolvár najväčší na svete

Режія: Владімір Саділек

Асистент режисера: Владимира Брегова

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Осиф Ткач (краль Михал), Владимира Брегова (розповідачка, босорка), Владімір Чема (наймолодший сын - Пецух)

Премєра: 17. априля 2009

Карол Горак / Karol Horák

«БУРІДАНІВ ОСЕЛ» / Buridanov osol

Режія: Генрік Розен я. г.

Асистент режисера: Василь Русиняк

Драматург: Петро Ковач я. г.

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають:

Василь Русиняк (Венделін Івціц); Людміла Лукачікова (Магда Івціц-Бісіда); Владімір Чема (Рене Бісіда); Любомір Міндош (Максиміліан Бісіда); Ігор Латта (Петер Павол Смідка); Осиф Пантликаш (Корова Біланя, Křava Běláňa, Муцо Палацький); Светлана Шковранова (Медуза); Осиф Ткач (Фінанц, Доктор)

Премєра: 6. новембра 2009; *Друга премєра:* 11. новембра 2009

2010

Михаїл Євграфовіч Салтыков-Щедрін / Michail Jevgrafovič Saltykov-Ščedrin

«О ДВОХ ГЕНЕРАЛОХ»: Фантазія / O dvouch generáloch: Fantázia

Режія: Светозар Спрушанський я. г.

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Василь Русиняк (І. Генерал); Осиф Ткач (ІІ. Генерал); Євгеній Либезнюк (Газда);

Премєра: 11. юна 2010

Фёдор Михайлович Достоевский – Даниїл Гінк / Fiodor Michailovič Dostojevskij – Daniil Gink

«СКАТЕРІНА ІВАНОВНА» (вольні подля роману "Злочін і трест") / Katarína Ivanovna (voľne podľa románu "Zločin a trest")

Режія: Светозар Спрушанський

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають:

Владіміра Брегова (Єкатеріна Івановна); Дана Петрікова (Поля); Якуб Шімко (Коля); Єлізавета Шімкова (Ліда)

Прем'єра: 11. юна 2010

2011

Михаела Закутяньска / Michaela Zakuťanská

«ГАВАЙ» / Havaj

Режія: Зоя Зупкова я. г.

Асистент режисера: Владіміра Брегова

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Даньєла Либезнюк, Славка Шмайдова (Янка – Янік); Євгеній Либезнюк (Отець); Светлана Шковранова я. г. (Бабка); Осиф Пантликаш (Василь); Владімір Чема я. г.; Михал Їльканін (Гуго); Владіміра Брегова, Зузана Ковалчікова (Анді Вархол (мама)); Любомір Міндош (Голос з телевізора)

Прем'єра: 18. марца 2011; *Друга прем'єра:* 23. марца 2011

2012

Ладіслав Смочек / Ladislav Smoček

«ЧУДНЕ ПОПОЛУДНЕ др. БРЫНЧКА БУРКОГО» / Čudné popoludnie Dr. Zvonka Burkeho

Режія: Благо Углар я. г.

Асистент режисера: Светлана Шковранова

Драматург: Валерій Купка я. г.

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають:

Василь Русиняк (Бурке); Владіміра Брегова (Сватава); Светлана Шковранова (Утіхова); Любомір Міндош (Тихый); Осиф Пантликаш (Вацлав Вацлав)

Прем'єра: 24. фебруара 2012; *Друга прем'єра:* 29. фебруара 2012.

Фёдор Сологуб / Fiodor Sologub

«МАЛЬІЙ ЧОРТ» / Ůbohý čert

Режія: Едуард Кудлач я. г.

Асистент режисера: Ярослава Сысакова

Драматург: Валерій Купка я. г.

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк (Ардальон Борисовіч Передонов); Людмила Лукачікова (Варвара Дмитрієвна); Даньєла Русинякова, днесь Либезнюк (Клавдія); Осиф Пантликаш (Павел Васільєвіч Володін); Светлана Шковранова (Софья Єфімовна Преполовеньска); Владимира Брегова (Марья Осифовна Грушіна); Ладіслав Ладоміряк (Недотыкавка); Ярослава Сысакова (Ірина Степановна Єршова); Любомір Міндош (Платон Платоновіч Рутілов); Василь Русиняк (Діректор гімназії)

Премера: 14. децембра 2012; *Друга премера:* 19. децембра 2012

2013

Алексей Ніколаєвіч Толстой / Alexej Nikolajevič Tolstoj

«ЗЛАТЫЙ КЛЮЧИК» / Zlatý klíčik

Режія: Марцел Шкырконь я. г.

Драматург: Валерій Купка я. г.

Переклад, драматизація і тексти пісень: Валерій Купка

Музыка: Міро Таслер, я. г., Іван Таслер, я. г., Лукаш Колівошка, я. г.

Грають:

Маргін Оравець (Буратіно); Євгеній Либезнюк, Любомір Міндош (Джужеппе); Євгеній Либезнюк, Любомір Міндош (Корытнячка Тортіла); Осиф Ткач (Карло); Михал Ільканін, Владимір Рогач (Перо); Осиф Пантликаш (Карабас Барабас); Ярослава Сисакова (Лішка Елішка); Владимір Чема, Владимира Штефаникова (Коцур Базіліо); Даньєла Либезнюк, Владимира Брегова, Івета Фейко (Малвіна); Михал Куцер, Зденка Кваскова (Сверщок, Арлекін, Пергач); Владимира Брегова (Крыса Шушара, Жаба, Ворона)

Премера: 3. мая 2013

Максім Горький / Maxim Gorkij

«ВАССА» (родинна песа) / Vassa (rodinná hra)

Режія: Светозар Спрушанський я. г.

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають:

Людмила Лукачікова (Васса Железна); Владимира Брегова (Анна, ей дівка); Михал Куцер (Семён, ей сын); Михал Ільканін (Павел, ей сын); Ярослава Сысакова (Наталья, жена Семёна); Даньєла Либезнюк (Людмила, жена Павла); Василь Русиняк (Прохор Железнов); Євгеній Либезнюк (Міхаіл Васільєв); Светлана Шковранова (Дуня, далека родина); Івета Фейкова (Ліпа, служниця)

Премера: 14. юна 2013; *Друга премера:* 19. юна 2013

2015

Козьма Прутков / Kozma Prutkov

«ФАНТАЗИЯ» / Fantázia

Режія: Светозар Спрушанський я. г.

Асистент режисера: Даньєла Либезнюк

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк (Аграфена Панкратьєвна Чупурлінова); Ладіслав Ладоміряк (Лізавета Платоновна); Владіміра Брегова / Міріама Федоркова (Адам Карлович Лібентал); Людміла Лукачікова / Зузана Ковалчікова (Фемістокл Мілтіядовіч Розервакіс); Светлана Шковранова я. г. (Князь Касьян Родіоновіч Бич-Батыєв); Зузана Ковалчікова (Мартін Мартінович Лумпзавалдайскій); Даньєла Либезнюк (Георгій Александровіч Безпардонов); Ярослава Сысакова (Фірс Євгенєвіч Миловичов); Любомір Міндош (Хьжна, Акуліна, Кухарька, Служка, Булдог)

Предпремера: 10. декабря 2015, *Премера:* 11. декабря 2015; *Друга премера:* 16. декабря 2015

2016

Венедікт Єрофєєв / Venedikt Jerofejev

«МОСКВА-ПЕТУШКЫ (Біблія алкоголіка)» / Moskva-Petušky (Biblia alkoholika)

Режія: Светозар Спрушанський я. г.

Асистент режисера: Михал Ільканін

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають:

Василь Русиняк (Венічка); Михал Ільканін, Мартін Оравец (Перший ангел); Михал Куцер (Другий ангел); Владімір Чема, Ладіслав Ладоміряк (Третій ангел); Осиф Пантликаш (Кондуктор)

Предпремера: 10. марта 2016, 1. *Премера:* 11. марта 2016; *Друга премера:* 16. марта 2016

2018

Антон Павлович Чехов / Anton Pavlovič Čechov

«ІЗБА ч. 6» / Izba č. 6

Режія: Светозар Спрушанський я. г.

Асистент режисера: Осиф Пантликаш

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк; Осиф Пантликаш; Василь Русиняк; Ладіслав Ладоміряк; Мартін Оравец; Владіміра Штефаникова; Даньєла Либезнюк; Светлана Шковранова я. г.

Предпремера: 15. марта 2018, *Премера:* 16. марта 2018; *Друга премера:* 21. марта 2018

2020

Василій Сігарєв / Vasilij Sigarev

«ДЕТЕКТОР ЛЖИ» / Detektor lži

Режія: Светозар Спрушанський

Асистент режисера: Осиф Пантликаш

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк (Боріс); Людміла Лукачікова (Надежда); Осиф Пантликаш (Гіпнотізер)

Премєра: 18. септембра 2020; *Друга премєра:* 23. септембра 2020

2022

Джон Гей / John Gay

«ЖОБРАЦЬКА ОПЕРА» / Žobrácka opera

Режія: Каміл Жішка я. г.

Асистент режисера: Осиф Пантликаш

Драматургія: Терезія Міндошова

Переклад: Валерій Купка я. г.

Грають: Осиф Пантликаш (Удавач), Даньєла Либезнюк (Пані Удавачова), Зузана Ковалчікова, Івета Федорова (Поллі Удавачова), Василь Русиняк (Арештовняк), Володимір Рогач (Капітан Мекгіт), Зденка Кваскова, (Лусі Арештовняк), Мартін Оравец (Джеммі Жобрак), Любомір Міндош (Метт), Осиф Ткач (Чмайзляк, Герець), Володиміра Штефанікова (Дженні Злябана), Ярослава Сысакова (Елізабет Здохлякова), Людміла Лукачікова (Кетті Клебетна)

Премєра: 21. октобра 2022; *Друга премєра:* 26. октобра 2022

2023

Антон Павлович Чехов / Anton Pavlovič Čechov

«ІВАНОВ» / Ivanov

Режія: Светозар Шпрушанський я. г.

Асистент режисера: Даньєла Либезнюк

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк (Ніколай Алексеевіч Іванов); Володиміра Штефанікова, Ярослава Сысакова (Сарра – Анна Петровна, ёго жена); Осиф Ткач (Матвей Семёнович Шабельський, ёго стрыко); Василь Русиняк (Павел Кіриллыч Лебедев, камарат Іванова, пияк); Людміла Лукачікова (Зінаїда Савішна Лебедева, ёго жена); Зденка Кваскова (Саша, їх молодша дівка); Осиф Пантликаш (Євгеній Константинович Львов, лікарь); Даньєла Либезнюк (Марфа Єгоровна Бабакіна, богата вдова); Любомір Міндош (Дмітрій Нікітіч Косых, данёвый урядник); Володимір Рогач (Міхаіл Міхайлович Боркін, родина Іванова, управитель ёго маєтку); Светлана Шковра-

нова я. г. (Авдотья Назаровна, стара жена); Віктор Федичовіч (Саша, молодий хлоп); Мартін Оравец (Паша, молодий хлоп); Зузана Ковалчікова, Івета Фейкова Федорова (Галіна, служниця Лебедєвых)

Премєра: 17. марца 2023; *Друга премєра:* 22. марца 2023

Робер Тома / Robert Thomas

«ВІСЕМ ЖЕН» / Osem žien

Режія: Михал Бабяк я. г.

Асістент режисера: Владимира Штефаникова

Переклад: Валерій Купка

Грають Владимира Штефаникова (Габа – мати, Марцелова жена); Зденка Кваскова (Зузка – ей старша дівка); Зузана Ковалчікова, Івета Фейкова Федорова (Катка – ей молодша дівка); Светлана Шковранова я. г. (Баба – валалчанка, на інваліднім возику); Людміла Лукачікова (Августіна – Габіна сестра, затерпнута стара дівка); Ярослава Сысакова (Луйза – нова опатрователька); Даньєла Либезнюк (Петра – Марцелова сестра); Нікіта Гудак (Марцел – Габін муж)

Премєра: 26. мая 2023; *Друга премєра:* 31. мая 2023

«СІЛЬ НАД ЗОЛОТО» / Soľ nad zlato

Режія: Каміл Жішка я. г.

Асістент режисера: Даньєла Либезнюк

Драматургія: Каміл Жішка я. г.

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Владимір Рогач (Краль, Вітрик, Пермоник); Мартін Оравец (Острик, Кухарь, Пермоник); Даньєла Либезнюк (Солєміра, Берунка); Владимира Штефаникова (Отоленка, Пермоник); Зузана Ковалчікова (Марушка, Пермоник).

Премєра: 20. октобра 2023

2024

Самуел Бекетт / Samuel Beckett

«ЧЕКАНЯ НА ГОДОТА» / Čakanie na Godota

Режія: Растіслав Баллек я. г.

Асістент режисера: Осиф Пантликаш

Драматургія: Растіслав Баллек я. г.

Переклад: Елена Флашкова, Валерій Купка

Грають:

Осиф Ткач (Естрагон); Василь Русиняк (Владимір); Осиф Пантликаш (Лакі); Євгеній Либезнюк (Поццо); Зденка Кваскова (Хлопець)

Премєра: 16. фебруара 2024; *Друга премєра:* 21. фебруара 2024

Фрідріх Дюрренматт / Friedrich Dürrenmatt

«РОМУЛ ВЕЛИКИЙ» / Romulus Vel'ký

Режія і драматургія: Якуб Нвота я. г.

Асистент режисера: Осиф Пантликаш

Переклад: Валерій Купка

Грають Євгеній Либезнюк (Ромул); Людміла Лукачікова (Юлія, ёго жена);
Зузана Ковалчікова (Рея, ёго дівка); Осиф Ткач (Зенон, восточнорімський
цісарь); Владимир Рогач (Еміліан); Любомір Міндош (Марес, міністер
войны); Осиф Пантликаш (Туллій, міністер внутра); Мартін Оравец (Тіт
Мамма, префект кавалерії); Маріян Марко (Ахілл, слуга); Владиміра
Штефаникова (Аполлія, обходничка з умельцькими предметами); Мартін
Оравец (Рупф, фабрикант); Василь Русиняк (Одоакер, германський князь)

Премера: 19. априля 2024; *Друга премера:* 24. априля 2024

2025

Антон Павлович Чехов / Anton Pavlovič Čechov

«О ШКОДЛИВОСТИ ТАБАКУ» / O škodlivosti tabaku

Режія: Растіслав Баллек я. г.

Асистент режисера: Даньєла Либезнюк

Драматургія: Валерій Купка я. г.

Переклад: Валерій Купка

Грають Євгеній Либезнюк (Іван Івановіч Нюхін)

Предпремера: 16. януара 2025, *Перша премера:* 17. януара 2025; *Друга премера:*
22. януара 2025

Васілій Сігарєв / Vasilij Sigarev

«ЩАСТНА ВЬГРА» / Šťastná výhra

Режія: Светозар Спрушанський

Асистент режисера: Даньєла Либезнюк

Переклад: Валерій Купка

Грають:

Євгеній Либезнюк (Боріс); Людміла Лукачікова (Надежда); Осиф Пант-
ликаш (Анатолій); Владиміра Штефаникова (Светлана); Василь Русиняк
(Рудолф Михайлович); Даньєла Либезнюк (Ольга Івановна); Владимир Ро-
гач (Іван)

Предпремера: 20. марца 2025; *Перша премера:* 21. марца 2025; *Друга премера:*
26. марца 2025.

доц. Мгр. Валерій Падяк, к. н.

Мгр. Михал Павліч, ПгД.

ОБСЯГ

Валерій Падяк. ВАЛЕРІЙ КУПКА <i>(курта творча біографія)</i>	5
Валерій Купка: „Театер бы ся не мав позерателёві приспособовати, підкладати, але мав бы го тягати горі, провоковати, злостити, примушовати думати...“ <i>(інтервю взяв В. Падяк)</i>	8
НИКОЛАЙ ГОГОЛЬ Ревізор	27
КАСПАР ЕСТЕР О ревуар	77
МАКСІМ ГОРЬКЫЙ На дні	95
ЕЖЕН ІОНЕСКО Носорог	157
ФРІДРІХ ДЮРРЕНМАТТ Ангел приходить до Бабілону	219
КАРОЛ ГОРАК Буріданів осел	269
ЛАДІСЛАВ СМОЧЕК Чудне пополудне др. Брынчка Буркого	309
ВАСІЛІЙ СІГАРЄВ Детектор лжи	344
Курты інформації о премерах пес, котры на русиньскый язык переложыв В. Купка	389

Divadlo Alexandra Duchnoviča v prekladoch Valerija Kupku / Knihu redakčne pripravil V. Paďak; v spolupráci s M. Pavličom. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2024, 400 s.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove (DAD) – prvá profesionálna divadelná inštitúcia karpatských Rusínov po páde totality. Historici ju označujú ako kultúrny fenomén súčasného Slovenska. Za tridsaťpäť rokov dramatický kolektív odohral takmer dvesto (!) hier svetovej dramaturgie – všetko v rusínskom jazyku. Kvalitné literárne preklady pre repertoár divadla poskytli talentovaní prekladatelia V. Turok-Heteš, J. Sisák, V. Kupka, neskôr aj P. Medviď, J. Truščínská-Sivá, Š. Suchý a ďalší.

Posledné dve desaťročia s divadlom plodne spolupracuje externý dramaturg a literárny prekladateľ Valerij Kupka. Knižné vydanie predstavuje dôležitú časť jeho prekladateľského dedičstva – osem dramatických hier zo slovenskej, českej, ruskej, švajčiarskej a francúzskej literatúry.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v prekladoch Valerija Kupku

Projekt realizovaný pod vedením
doc. Mgr. **Valerija Paďaka**, CSc.

Knihu redakčne pripravil
doc. Mgr. **Valerij Paďak**, CSc.

v spolupráci s
Mgr. **Michalom Pavličom**, PhD.

Recenzenti:

prof. Dr. **Paul Robert Magocsi** (Torontská univerzita)

prof. Dr. **Elaine Rusinko** (Marylandská univerzita)

Sadzba:

doc. Mgr. **Valerij Paďak**, CSc.
(Vydavateľstvo Paďak s.r.o.)
padiak.valeri@gmail.com

Dizajn a obálka:

Mgr. **Larysa Paďak**
Milan Paďak

Foto na a obálke:

Milan Grejták
(z archivu MSÚ Prešov)

Vydanie: 1.

Počet strán: 400

Autorské hárky: 21,33

Náklad: 300

Vydalo Vydavateľstvo Prešovskej univerzity

ISBN 978-80-555-3444-2

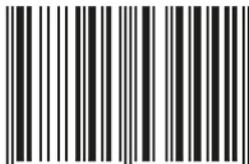

9 788055 534442

Ніколай Гоголь
Каспар Естер
Максім Горький
Ежен Іонеско
Фрідріх Дюрренматт
Карол Горак
Ладіслав Смочек
Васілій Сігарєв

ISBN 978-80-555-3444-2

9 788055 534442

Міхаїл Салтыков-Щедрін

Фёдор Достоевський

Фёдор Сологуб

Антон Чехов

Ніколай Гоголь

Каспар Естер

Максім Горький

Ежен Іонеско

Фрідріх Дюрренматт

Карол Горак

Ладіслав Смочек

Васілій Сігарєв

Козьма Прутков

Венедікт Єрофеев

Джон Гей

Робер Тома

Самуел Беккет

ISBN 978-80-555-3444-2

9 788055 534442